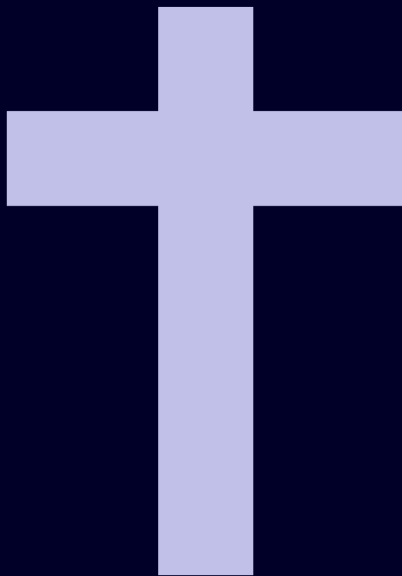

Jamaw ta Marbinto: Kabarre ta Gala dɔ bi ka Iisa

Masi iŋ daŋla

New Testament in Dangaléat (CD:daa:Dangaléat)

Jamaw ta Marbinto: Kabarre ta Gala do bi ka Iisa Masi in dan^{la} **New Testament in Dangaléat (CD:daa:Dangaléat)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Dangaléat

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Dangaléat

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-11-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
 ab97a9dd-e7e6-53b0-a477-f2859d09bc84

Contents

Matiye	1
Maark	46
Luk	74
Yaaya	122
Akt	156
Roomen	203
1 Korentiye	226
2 Korentiye	246
Galaat	259
Epeziye	266
Pilipiye	273
Koloosiye	279
1 Tesalonisiye	284
2 Tesalonisiye	289
1 Timote	292
2 Timote	298
Tiit	303
Pilemon	306
Hebru	308
Zaak	325
1 Piye	331
2 Piye	337
1 Yaaya	341
2 Yaaya	346
3 Yaaya	347
Zuud	348
Apokalips	350

Kabarre ta Gala ta Matiye Pile ka kaawor

Maktumne-an, gee kuuk awalle kaawe kadar ɲa Matiye kat siirta. Naar min paliinna ku lisa kuuk orok in seera. Ya ku garkiya Kabarre taat Maark siirtu in ta Luk, ɲu kolaag oki Matiye a Lebi. Matiye ɲaar Yuudinɕe ho ɲa siir do Yuudinnar. Ampaa ko, ɲa ibingit rakki rakki Kitamne ta Jamaw ta Awalle ho ɲa siirig werin dakina do maktumney. Na ibingit oki aadin ta Yuudinnar. Taar-at ko taat berji botol ɲa siiriicot maktumne-an do Yuudinnar in gee okinco kuuk raka ase in lisa Masi. Awalle, Yuudinna, ɲuur aada taat gaanuun kaawiico di. Kar Matiye gay gaaraacog lisa ho ɲa piliig odinco in botol ta pey, a maman ɲuu ibine baay ta gaanuunco. Kar agindaw ku Yuudinnar gay rakaatdo kaawata. Ansii ko, ɲu poocig lisa in ɲuur okinco kuuk aadaaga. Maajirna gay yaa gaarin Kabarre ta Gala do gee okinco kuuk do adiy ka kidar.

Tamba ta lisa Masi

¹ ɲuur-aɲ siɲ ku tamba ta lisa Masi, roɲ ka Dawuud kaak roɲ ka Ibraayim. ² Ibraayim weetu Isaaka, Isaaka weetu Yakuub, Yakuub weetu Zuuda in siɲtay ³ ho Zuuda weetu Perees in Zaara, ɲuur-aɲ yaaco siɲti Tamaar. Perees gay weetu Esroom, Esroom weetu Araam, ⁴ Araam weetu Aminadaab, Aminadaab weetu Nasoon ho Nasoon weetu Salmoon. ⁵ Salmoon weetu Booz, yaaco gay siɲti Raab. Booz gay weetu Obeed, roɲti ka Ruut. Obeed weetu Jeese, ⁶ Jeese weetu sultan Dawuud.

Dawuud gay weetu Selemaan, atan Selemaan awalle, ta daaciy ta gem rakki ɲu kolaag Uuri. ⁷ Selemaan weetu Robowaam, Robowaam weetu Abiya, Abiya weetu Aza, ⁸ Aza weetu

Jozapaat, Jozapaat weetu Joraam ho Joraam weetu Oziyaas. ⁹ Oziyaas gay weetu Jowataam, Jowataam weetu Akaaz ho Akaaz weetu Ezekiyaas. ¹⁰ Ezekiyaas gay weetu Manaase, Manaase weetu Amoon ho Amoon weetu Zoziyaas. ¹¹ Zoziyaas gay weetu Jekoniyaas in siɲtay do wiktin taar-at ko gee ku Babiloon nosiriico do gee ku Israyeel ho ɲu iyiig do kidco.*

¹² Min ɲu iyiig Babiloon-ak, Jekoniyaas weeyiig Salatiyeel, Salatiyeel gay weetu Zorobabeel, ¹³ Zorobabeel weetu Abiyuud, Abiyuud weetu Eliyakiim, Eliyakiim weetu Azoor, ¹⁴ Azoor weetu Sadok, Sadok weetu Akiim ho Akiim weetu Eliyuud. ¹⁵ Eliyuud gay weetu Eliyazaar, Eliyazaar weetu Mataan, Mataan weetu Yakuub ¹⁶ ho Yakuub weetu Yuusup. Yuusup ko obit mic taat ɲu koliy Mariyam taat weeyig lisa kaak ɲu koliy Masi.

¹⁷ Tamba okintit ko anta : min Ibraayim nam sultan Dawuud gin orok in pood tamba. Min sultan Dawuud nam wiktin taat ɲu iyiig gee ku Israyeel Babiloon gin orok in pood tamba, ho min wiktin taar-ata nam wiktin taat ɲu weeyig Masi gin orok in pood tamba.

Weenji ka lisa Masi

¹⁸ Talon maman ɲu weeyiig lisa Masi. Yaaco Mariyam, taar kaawco mat ko in Yuusup a ɲuu obe. Kar gay, min ɲa bal weye misa in taar di, ta ictu adi in gudurre ta Ruwwin ta Bunɗi. ¹⁹ Yuusup dubilti, ɲaar gem sellen ho ɲa rakaado imilin oorinti kara. Paa ko, ɲa ictu niyine a ɲaa totirinti in bugumiy. ²⁰ Min ɲa pakira misan di, dubil ka *Rabbin Bun bayniiɲi do sooniikar ho ɲa kaawiiɲi aman : « Yuusup, roɲ ka Dawuud, dak ginenna kolaw. Icit Mariyam do gerin ar daacin, asaan adti ɲaar asa min gudurre ta Ruwwin ta Bunɗi. ²¹ Ta asa wee mico, ya ta wee kiiɲi diye siɲ lisa† asaan ɲa

* **1:11** Anne-aɲ kaawa a gee ku Israyeel ɲu obig ɓerrina do kidka Babiloon (2 Ruwa 24.12-16). † **1:21** 'lisa' : Siɲ-aɲ diya a 'Bunɗi'.

asa jilin geenji min do zunuubin-nico. » ²² Maanna-ak kuuniytu ar taat Rabbin Bun kaawtu awalle in bi ka nabiincey aman : ²³ « Cokiyon ! Gemso taat bal aawe mitko asa ice adi ho taa wee mico. Ya ta wee, mic-ak, nuu kolin “ Emanuweel ”. »[†] Sin-ak diya aman : « Bun goy in ginte. » ²⁴ Min Yuusup niintu, na iciit Mariyam ar daacy uudin taat dubil ka Rabbin Bun kaawiji. ²⁵ Kar gay, na bal weye in taara nam ta weeyig ronji. Hiyya, mic-ak, Yuusup diyiji sin Iisa.

2

Asinco ka gay ibinindi

¹ Nu weeyig Iisa do hellin ta Beteleyem do kid ka Zuude do wiktin taat sultan kaak nu koliy *Herood tiya misa meennuwi. Min nu weeyiiga, gay ibine kaalnal uctu min coke ka pati ho nu 6aawtu Zeruzaleem. ² Kar nu inditu aman : « Moo mic kaak nu weetu daabiney ho asa gine sultan ka *Yuudinnar-aka ? Ni talig kaaloy bayin min coke ka pati ho ni as abdiyi. » ³ Min sultan Herood doriit kabarre-at, na barjiltu yoo gee okinco ku Zeruzaleem oki. ⁴ Na numiig agindaw ku gay satkiner okinco in agindaw ku gaanuundi ho na indiigu aman : « Momon ga wer kaak nuu weenji Masi kaak Bun dootu ? » ⁵ Nuur gay telkiji aman : « Nu weenji do hellin ta Beteleyem do kid ka Zuude, asaan nabiince siirit awalle do Kitamner aman : ⁶ “ Kanke Beteleyem, do kid ka Zuude, ka seener, min do hellinnan ku Zuude-an, ka kapakdo tak-tak, asaan min kanke di asa amile tatkaw kaak asa tale kaaco do gee ku Israyeel. ” »* ⁷ Hiyya, min Herood doriit kaaw-at, na koliig in cigile gay ibine kaalnal-aku ho na indiigu a nuuji gaare wiktin taat kaal-ak bayintu. ⁸ Min nu gaariiji, na naamiig Beteleyem ho na kaawiico aman : « Baan, indon

samaane do bi ka mic-aka. Ya ku gas weriy di, ku asiidu kaawe. Paa kat, nun meendu sa yaa 6aa abdiyi. » ⁹ Min sultan kaawiico pa-ak, nu ictu botilco. Do deetiico, nu talig kaal kaak awalle nu taltu min coke ka pat-aka. Naar gay sinja sinjen di in unji nam na daktu pey do wer kaak mic goyiyo. ¹⁰ Min nu taliig kaal pey do wer-aka, aditco miintu in galal. ¹¹ Hiyya, nu unjitu geero ho nu gasiig mic-ak in yaaco Mariyam. Nu dersitu do unji ho nu abdiyiiga. Kar nu piliig gaminco ho nu beriji gamin kuuk kaalne : daabne, *dokkanne ho in itir kaak nu koliy miir. ¹² Min naar-ak, Bun miniig gee-ak do sooniikar a nu 6aanno pey wer ka Herood. Hiyya, nu yeeptu do darrico in botol ta pey.

Gade ka kaar do kid ka Meser

¹³ Min gay ibine kaalnal-ak yeeptu do darrico, dubil ka *Rabbin Bun bayniiji do Yuusup do sooniikar ho na kaawiji aman : « Ucu, icig mico in yaaco ho gadon do kid ka Meser. Goyon annere nam yiriy taat naan kaawe ja kat kii yeepe. Yampa, Herood yaa bariyin mico naa deenji. » ¹⁴ Hiyya, in aando-at di, Yuusup uctu, na iciig mic-aka in yaaco ho nu gadu kayco Meser. ¹⁵ Nu goytu anner kee nam sultan Herood mattu. Ta kuuniytu ampa-ak asaan kaaw taat Rabbin kaawtu in bi ka nabiincey yaa ase do werti. Kaaw-at aman : « Nu kolig rondu a naa amile min Meser. »

Dee ka kooginar

¹⁶ Min Herood ibintu kadar gay ibine kaalnal caacyga-ak, na dapintu aale. Paa ko, na kaawiico do askir-nay a nu 6aa do hellin ta Beteleyem yoo hellinnan kuuk mootu, nuu deen koogin kuuk miday kuuk elginco bal nece seera. Elgin-ak, Herood girsico min menaw kuuk gay ibine kaalnal kaawiji. ¹⁷ Ansii ko, kaaw taat nabi Zeremi kaawtu awalle do Kitamner astu do werti aman : ¹⁸ « Nu dora koriya do geeger ka Raama,

[†] 1:23 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 7.14. * 2:6 Wer ka gase kaawor do Mise 5.1.

ale dakina ho in morke oki.
Ta Raseel kat ala kooginti.
Ta rakaado a nuu doodinti† asaan nu
mate. »‡

Yeepe kaak min Meser

¹⁹ Wiktin taat Herood mattu, Yuusup gay goy misa Meser. Hiyya, dubil ka Rabbin Bun bayniiji do sooniikar ²⁰ ho na kaawiiiji aman : « Ucu ! Iciig mico in yaaco ho yeepon do kid ka Israyeel, asaan nuur kuuk raka deen mic-ak mat ko. » ²¹ Do wer-ak, Yuusup uctu, na iciig mico in yaaco ho nu yeeptu Israyeel. ²² Kar na dortu kadar Arkelawuus ronji ka Herood icit Meennaw tatacco do kid ka Zuude. Do wer-ak, kolaw obiiga ho na rakaado goye do kid ka Zuude-aka. Kar *dubil ka Bundi miniig pey do sooniikar. Paa ko, na deettu do kid ka Galile. ²³ Na baawtu goye do hellin rakki nu kolaat Nazareet. Ta kuuniytu ampa-ak, asaan kaaw taat nabiinna kaawtu awalle as do werti aman : « Nu asa kolin a na Nazareyence. »

3

Asinji ka Yaaya-Batist

(Maark 1.1-8, Luk 3.1-18, Yaaya 1.19-28)

¹ Do wiktin taar-at, Yaaya-Batist astu do kalaan ka Zuude ho na teestu gaare kaaw ta Bundi aman : ² « Ibi-non niginjo, rason goye kaak awalle asaan *Meennaw ta Bundi askon ko moota ! » ³ Naar ko Yaaya kaak nabi Ezaayi kaawtu biy awalle aman :

« Gaay tongo kaawa do kalaaner aman :
« Siyon botol ta Rabbiner.

Siyonjiig botilay-ak dalan. » »*

⁴ Kesuuney ta Yaaya, nu siyit in law ku lokumi ho na duunit maasoy in karra-bin ka zaami. Teenji gay, na eeyma bagi in yiime. ⁵ Gee dakina asiiiji min Zeruzaleem, min kid ka Zuude okinji ho min kidin kuuk moota in barre kaak nu kolij Zurdan. ⁶ Min nu asiiiji,

nu gaariig zunuubinnico do unco ka geemir ho Yaaya *batiziyiig do barre ka Zurdan-aka.

⁷ Min Yaaya taltu kadar gee kuuk nu kolij *Pariziyenna in *Sadusiyenna asiiiji dakina a naa batiziyinco, na kaawiico aman : « Talon ja, kun gee kuuk ar aalin-anju ! Ku pakira a kuu pake min dapinko ta Bundi taat asaw walla ? Ku gasit kaaw-an min momo ?

⁸ Hadi, ginon gamin ku samaane kuuk gaara a ku rasig goyinjo kaak awalle. ⁹ Dakon osenno do aditko aman : « Gi koogin ku tatte Ibraayim ko, » asaan ka seener, Bun nec soke min do dambay-an di naa rabilin ron ku Ibraayim. ¹⁰ Din gay jekin, naar goy ko ka doliye atiydi min do caarco. Ay et kaak waado ron kuuk samaane, nuu doliyinji ho nuu accin do aki. ¹¹ Nun batiziyaako in amay. Pa-ak gaara kadar ku rasig goyinjo kaak awalle. Kar gay, gin gem kaak pakginu kat asaw. Nun sa da necdo kaak naa sorin nugiray. Gem naar-ak yaako batiziyinjo in Ruwwin ta Bundi ho in ako. ¹² Na ob garta do pisinji, naa yiile *geme ka putiri ho naa leen do urdey. Kar bun gay, naa orin do ak taat matdo tak-tak. »

Batem ka Iisa Masi

(Maark 1.9-11, Luk 3.21-22, 4.1-13)

¹³ Min naar-ak, Iisa uctu min kid ka Galile. Na dakiig gas Yaaya do barre ka Zurdan a naa *batiziyinji.

¹⁴ Kar naar gay zer raka pooce. Na diyiji do Iisa aman : « Kinke kat yaan batiziyindu ga, ki kaawiy a nun kat yaan batiziye ! »

¹⁵ Iisa gay telkiiiji aman : « Paado, din ginten maanna-an ampaa di, asaan gii necin taat Bun rakiyo. » Hiyya, Yaaya ooytu, na batiziyiig Iisa. ¹⁶ Min na batiziyga, Iisa amiltu min do amiydi ho ta bite-an di, samaan piltu waakilak. Kar na taliit Ruwwin ta Bundi paayiji ar ammaama ho ta goyiiji. ¹⁷ Kar na dora gaay kaawa min kuwa ka samaaner

† 2:18 'doodinti' : Werin daarin, nu kaawa a 'salinti'. ‡ 2:18 Wer ka gase kaawor do Zeremi 31.15.

* 3:3 Wer ka gase kaawor do Malasi 3:1 ho Ezaayi 40:3.

aman : « Naar-an Rondu, nu elgig dak-ina ho adir miin in galal do bi kanji. »

4

Gece ka Iisa Masi

¹ Min naar-ak, Ruwwin ta Bunji naamiig Iisa do goosiner a *Seetanne yaa gecinji. ² Do wer-ak, menaw orokpood, yiriyo aando, na bal okume yoo maanna. Min menaw-ak gaastu, mey diyaaga. ³ Seetanne, gay gecindi, sinjiiji moota do Iisa ho na kaawiji aman : « Ya kin kat Ron ka Bunji-ak, kaawco do dambay-an a nuu rabile tee. » ⁴ Iisa gay telkiji aman : « Nu siir do Kitamner aman : “ Gem ke goyaado do bi ka teendi di, illa gay in ay kaaw taat amila min do Bunji oki. ”* »

⁵ Min naar-ak, Seetanne iyiig Iisa Zeruzaleem, geeger kaak Bun dootu. Na diyig kuwa do kaay ka *ger ka Bunji ⁶ ho na kaawiji aman : « Ya kin kat Ron ka Bunji-ak, beer keder, asaan nu siir do Kitamner aman : “ Bun yaaco kaawe do dubilji do bi kanji. »

Dubal-ak yaan acume† do pisinco. Paa kat, asinji dooyiydo in dambay. ”† »

⁷ Iisa gay telkiji aman : « Nu siir do Kitamner aman : “ Ki gecaagdo *Rabbin Bunjin. ”§ » ⁸ Kar Seetanne iyiig pey do kaat ka damba taat bolok. Na gaariijig kidin ku sultinniidi okinco kuuk do duniiner in samaanuwco. ⁹ Na kaawiji aman : « As kii derse untu kiin abdiyindu, kar naan berin gamin-an okinco. » ¹⁰ Kar Iisa gay telkiji aman : « Yalla 6aa annere Seetanne ! Nu siir do Kitamner aman : “ Kii abdiye Rabbin Bunjin keeji di ho naar di kii derse unci. ”* » ¹¹ Min naar-ak, Seetanne rasiiga, kar *dubal ku Bunji asiji ho nu taltu kaaci.

Durce ka riyor do kid ka Galile

* **4:4** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 8.3.

† **4:6** Wer ka gase kaawor do Soom 91.11-12.

* **4:10** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.13.

¹² Do wiktin taar-at, nu obig Yaaya danaayne. Min Iisa dortu pa-ak, na deettu do kid ka Galile, naa teese riyoy. ¹³ Kar gay, na bal goye do geeger ka Nazareet, na da goy do geeger ka Kapernayuum. Geeger naar-ak goy do bi ka barrer ka Galile, do kid ka Zabiloon in ka Neptali. ¹⁴ Ta kuuniytu ampa-ak, asaan kaaw taat nabi Ezaayi kaawtu awalle as do werti aman :

¹⁵ « Kin kid ka Zabiloon in ka Neptali, Kin kaak aanii in barre, Kin goy aar barre ka Zurdan, Galile, kin kid kaak Yuudinnado oki goyiyo ! »

¹⁶ Nuur kuuk goy do gondikor yaa tale portikaw dakin aale. Nuur kuuk goy do kid ka kellam ku muuti,

portikaw asaaco bayne. »†

¹⁷ Min wiktin taar-at di, Iisa teestu gaare kaaw ta Bunji aman : « Ibi-non niginko, rason goye kaak awalle, asaan *Meennaw ta Bunji askon ko moota ! »

Kole ka maajirna kuuk awalle (Maark 1.16-20, Luk 5.1-11)

¹⁸ Yiriy rakki Iisa jaawa do bi ka barre ka Galile. Na gastu sinja seer, gay cabe boosir : Simon kaak nu kolii oki Piyer in sinji Andre. Nu caba boosi wiktin taat na gasiigu. ¹⁹ Iisa diyico aman : « Ason aadonnu ho naako gininco gay cabe geemir. » ²⁰ Kodok di, nu rasiig ribbinco ho nu aadiiga. ²¹ Iisa sinjitu pey unda sood ho na gastu sinja seer ku pey, nuur kun Zaak in sinji Yaaya, ronji ku Zebede. Nu goy siya ribbinco intacco ka markabar. Min Iisa gasiigu, na kolii ²² ho kodok di, nu rasiig markabco intacco ho nu aadiiga.

Coolle in bilde ka geemir (Maark 1.39, Luk 5.12-16)

²³ Iisa jaawiig kid ka Galile okinji. Na bildiy gee do geray ku salaaner ku *Yuudinnar, na gaariy Kabarre

† **4:6** ‘acume’ : Werin daarin, nu kaawa a ‘okume’.

§ **4:7** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.16.

† **4:16** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 8.23–9.1.

ta Gala ta Meennaw ta Bun̄di ho ɲa cooliig gee kuuk gin ay raɗuwa ho ay gem kaak ziy galjido. ²⁴ Do werak, Iisa, sinji altu do kid ka Siri okinji ho ɲu iyijig gee kuuk raɗuwco keetiti keetiti : kuuk aarid obgu, kuuk gin punpun ho kuuk rungiye. Okinco, ɲa cooligu. ²⁵ Gee dakina astu min Galile, min darre ta Geegirnay ku Orok, min Zeruzaleem, min kid ka Zuude ho min kid kaak aar barrer ka Zurdan. Okinco, ɲu aadiig Iisa.

5

Gaare ka kaawor kuwa ka dambar

¹ Min Iisa taltu dakinaw ta geemirak, ɲa coku ka dambar ho ɲa goytu. Maajirnay asiji moota ho ² ɲa teestu garkiyinco.

Galal ta taɓ

- ³ Do garaaney-at, ɲa kaawa aman :
« Galal do ɲuur kuuk ibina kadar gelbinco aaye do unji ka Bun̄di, asaan *Meennaw ta Bun̄di taar loco.
⁴ Galal do ɲuur kuuk alaw, asaan Bun̄ asa doodiŋco.
⁵ Galal do ɲuur kuuk dalullay, asaan Bun̄ asaaco rasiŋ kid loco.
⁶ Galal do ɲuur kuuk bariya goye kaak Bun̄ rakiyo
ar gem kaak mey diyaaga bariya tee ho see,
asaan Bun̄ asaaco beriŋ maan kaak ɲu bariyiyo.
⁷ Galal do ɲuur kuuk tala amindaw ta eenco,
asaan Bun̄ asa tale aminduwco.
⁸ Galal do ɲuur kuuk gelbinco *cawar, asaan ɲu asa talin Bun̄.
⁹ Galal do ɲuur kuuk amra gee do werinco,
asaan Bun̄ asa kolin a ɲu kooginay.
¹⁰ Galal do ɲuur kuuk ɲu taaɓiyaagu do goyiŋco kaak Bun̄ rakiyo,
asaan *Meennaw ta Bun̄di, taar loco.
¹¹ Galal loko ya gee waraako, ya ɲu taaɓiyaako ho ya ɲu diyaako kaawin maalan di, asaan ku aamin lotu.
¹² Aaciyon ho goyon do galal asaan

haginko taat Bun̄ yaako bere ka samaaner-at, taar dakina. Ansi-ak, ku kuuniy ar nabiinna kuuk awalle. Njur oki, ɲu taaɓiyig ar kun̄ko.

Maral in portikaw

¹³ « ɲa kun̄kon kat ar maral ku duniiner. Ya maral-ak kat cille, gii giniŋ pey maman ɲuu aawe ? Illa ɲuu oriŋ kara, gee yaaco jaawe.

¹⁴ « ɲa kun̄kon kat ar portikaw ta duniiner. Geeger kaak ɲu pinig kuwa ka dambar, ɲaar cigallo. ¹⁵ Ginno oki gem kaak biy lampa ho ɲa zuɓkiit in bardila. Kar gay, ya gem biy lampa-ak, ɲa diyiit do wer ka jadan. Paa kat, gee kuuk unja do ger-ak yaa talin portikuwti. ¹⁶ Ansii ko, portikuwko, ta ceeru do unco ka geemir a gee yaa tale riy taat samaan ku giniyo ho ɲu ozilin Takko Bun̄ ka kuwa ka samaaner.

Garaan do bi ka gaanuundi

¹⁷ « Dakon pakirenno a nu as deen *gaanuun kaak Muusa siirtu wala kaawin kuuk nabiinna kaawtu. Nu bal ase deenco, nu as a gamin-an yaa ase do werco. ¹⁸ Cokiyon, naako kaawe seene, min kida ho samaane bal bire misa, Kaawin kuuk Bun̄ kaawtu-an̄ku, yoo rakki oki amilaado min do gaanuundi. Njur goye kee nam gamin okinco yaa kuuniye. ¹⁹ Paa ko, min gaanuun okinji, ɲaar kaak karmiyigido kaak kapak tak-tak ho ɲa jagaag eenji ɲuu gine ar ɲaara, ɲa asa gine kapak tak-tak do *Meennaw ta Bun̄di. Kar gay, ɲaar kaak karmiyaaga ho gaaraag do eenji ɲuu gine ar ɲaara, ɲa asa gine tatko do Meennaw ta Bun̄di. ²⁰ Ka seener nu kaawaako, ya kun̄ kat bal gine taat Bun̄ rakiyo pakgig agindaw ku gaanuundi in *Pariziyenna, ku unjaado do Meennaw ta Bun̄di.

Garaan do bi ka dapinkor

²¹ « Ku dor ɲu kaawco do aginiyte aman : “ Dak deenno gemo. Ay gem kaak dee gemo, ɲuuji dukume seriine. ” ²² Hadi nun gay kaawaako aman : Ay gem kaak dapina in sinji, nec ɲuu sakkiyin do wer ka gay seriiner. Ay gem kaak wara sinji a ɲa ibanno

maanna, nec ɲuu sakkiyiɲ do wer ka gay seriiner kaak tatiko. Ay gem kaak wara sinji a ɲaa oliyo, nec ɲuu accin do ak ta ba oole. ²³ Ya ki ɓaa do *ger ka Bunɗi a kiiji bere *satkinɛ, kar do wer-ak, ki pakirtu kadar sinjin gin kaaw in kinke, ²⁴ rasit satkinɛn ede ho duw ɓaa amron ja, kar kat kii yeepe berin satkinɛn-ata.

²⁵ « Ya waan sakkiyiɲcin, daan kaawko kodok di botildi. Yampa, adinen yaan iye do gay dukume seriiner. Kar gay dukume seriiner-ak yaan bere do pise ka askirnar, ho ɲuur gay yaan unje daɲaayne. ²⁶ Nu kaawaajin, ki gediraado kii imile kaan min do daɲaayner-ata, illa ya ki gaasit ja tak-tak hokumne taat ɲu diyiiɲin.

Garaan do bi ka ɓaaye ka munjam

²⁷ « Ku dor ɲu kaaw aman : “ Waan ɓaayaado munjam. ”* ²⁸ Kar nun gay kaawaako aman : Ay gem kaak tala daaciy ta gemor ho ta deejɪ, ɲaar-ak ar ɲa wey ko in taara do gelbiney. ²⁹ Ya odon ta meeda kat iyaacin do zunuubinnar-ak, dimta. Guna ya maannan rakki nige, min ak taat matdo yaa teen zin okinji. ³⁰ Ya pisinjin ka meeda kat iyaacin do zunuubinnar-ak, dukumga ho accig kara. Guna ya maannan rakki nige, min ak taat matdo yaa teen zin okinji.

Garaan do bi ka totiriikar

³¹ « Ku dor ɲu kaaw pey aman : “ Ya waan totirit daaciy, ɲaati bere katkat ta totiriikar. ”† ³² Kar nun gay kaawaako aman : Gem ginno botol ɲaa totirin daaciy, illa ya ta kokina miday kara. Ya gem totirit daaciy, ɲa ɲaamit do zunuubinnar ya ta ob mitik ka pey. Ho gem kaak ob daatik taat ɲu totirta, ɲaar oki unje ziy do zunuubinnar.

Garaan do bi ka togiliikar

³³ « Ku dor oki ɲu kaawco do aginiyte aman : “ Ya ki togil do unji

ka *Rabbiner, necit kaawon. Dak yeeppenno pey aaro. ”‡ ³⁴ Kar nun gay kaawaako aman : Dakon togilenno tak-tak : wala in samaane, asaan ɲa wer kaak Bun goyiyo, ³⁵ wala in kida, asaan ɲa wer kaak ɲa leeyiy asinji, wala in Zeruzaleem, asaan ɲa geeger ka Sultan kaak tatiko, ³⁶ wala in kaan ka meenji, asaan ki gediraado raɓilin durwen rakki portiko wal pondiko. ³⁷ Ya ki ooy sa, ooyu ho ya ki pooc sa, poocu. Yampa kaaw taat ɲu gaayiy gaaye, taar asa min do *Seetanner.

Garaan do bi ka kapuuni

³⁸ « Ku dor ɲu kaaw aman : “ Ya gem dimit odon, kin sa dimjiit tanji ho ya ɲa sik saanon, kin sa sikijig kanji. ”§ ³⁹ Kar nun gay kaawaako aman : Ya gem ginaako maan kaak samaanno, dakon kapiyenno. Ya waan baasiɲcin do gargumon ta meeda, newsiijit taat rakki oki. ⁴⁰ Ya waan sakkiyiɲcin do bi ka parlamɔn, rasjita ho berjit pey batkon min kaatiya. ⁴¹ Ya waan kusbiyiɲcin a kii iyiin goroy kilomeetir rakki, iyiit kilomeetir seera. ⁴² Beriɲ do ay waan kaak indaaciɲ maanna ho dak newsenno kop do waan kaak telka maannan.

Garaan do bi ka ele ka adiner

⁴³ « Ku dor ɲu kaaw pey aman : “ Kii elin gijin* ho kii yilin adinen. ” ⁴⁴ Kar nun gay kaawaako aman : Elguwon adinko ho salkiyguwonco do ɲuur kuuk taaɓiyaako. ⁴⁵ Ansii kat, kuu gine koogin ku Takko kaak kuwa. Pa-ak asaan ɲaar sa cokaat patoy do gee kuuk jookumo ho in kuuk sellen. Na nokaag amiyji do ɲuur kuuk goy in botol do unji ho do ɲuur kuuk goy inco in botiliido oki. ⁴⁶ Kar ya kun kat el gee kuuk elgiikon di, maa haginir taat Bun yaako bere ? Gay oba miirir oki elgig ɲuur kuuk elgig di ! ⁴⁷ Kar ya ku ooya do sintikon di, maa biidir kaak ajbay ku giniyo ? ɲuur kuuk

* **5:27** Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.14, Deteronoom 5.18. † **5:31** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 24.1. ‡ **5:33** Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.12, Nombir 30.3, Deteronoom 23.22-24. § **5:38** Wer ka gase kaawor do Ekzood 21.24, Lebitik 24.20, Deteronoom 19.21. * **5:43** Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18.

ibanno Bun oki gina pa ! ⁴⁸ Naar-ak, kuuniyon *cawar ar Takko Bun ka kuwa. »†

6

Garaan ta bere do pokirnar

¹ Iisa kaaw pey aman : « Pakiron, ya ku gina riy taat Bun rakiyo, dakon gaarenno do unco ka geemir. Yampa Takko kaak kuwa yaako todin hagin ta riyko-ata. ² Ya ki raka bere maan do pokirincer, dak delenno darin do odin ku geemir ar gee kuuk abdiya Bun in binjico di. Gee-ak, nu el gaare zinjico do berindi do geray ku salaaner ho do botilniidi a gee yaa ozilincio. Ka seener nu kaawaako : gee nuur-ak gasit ko haginco. ³ Kar kin gay, ya ki gina oyaw in pisinji ka meeda, ka nugila ibinaado maan kaak ki beriyo. ⁴ Ansii ko, maan kaak ki bertu yaa goye in cigile. Paa kat, Takko Bun kaak talaag ay maan kaak ki giniy in cigile yaan berin hagineñ.

Garaan do bi ka salaaner

⁵ « Ya ku salkiyaw, dakon salkiyenno ar gee kuuk abdiya Bun in binjico di. Nuur el salkiye in peyinco do geray ku salaaner ho do botilniidi a paa kat, gee yaa talinco. Ka seener nu kaawaako : gee nuur-ak gasit ko haginco. ⁶ Kar kin gay, ya ki salkiyaw, unju zugar ho dibirga. Indig Takko Bun kaak goy do wer kaak ki cigiltu-aka. Paa kat, naar kaak talaag ay maan kaak ki giniy in cigile yaan berin hagineñ.

⁷ « Ya ku salkiyaw, dakon deelenno taar di kuu goye ar gee kuuk ibanno Bun. Gee nuur-ak, do tanco a wal in deele ka kaawinco-ak kat Bun ya cokiynco. ⁸ Dakon icenno tanco, asaan Takko Bun ibingig maan kaak arumko min ku bal indinji. ⁹ Cokiyon maman kuu salkiye : Baaba, Bun kaak goy kuwa ka samaaner, gee okinco yaa ibine kadar sinji kunjin nuur keeco.

¹⁰ *Meennuwin yaa ase do duniiner. Gee okinco, nu ginguwon taat ki rakiyo keder

ar nu gingiy kuwa ka samaaner.

¹¹ Berni tee kaak yaani nece yiriyta.

¹² Saamiyningu zunuubinni ar nin oki saamiygiy do gee kuuk niginti.

¹³ Dakni rasenno *Seetanne yaani gece, kar gay gooyini minniney. [Asaan locin di Meennaw, gudurre ho in *darjine elgin in elgina. *Aamin.]*

¹⁴ « Ya kun kat saamiyaaco do eenko, Takko kaak kuwa yaako saamiye loko oki. ¹⁵ Kar ya ku saamaydo do eenkon gay, Takko Bun saamiyaakonno tak-tak zunuubiniko.

Garaan do bi ka sayamner

¹⁶ « Ya ku ic sayamne, dakon ritinenno ar gee kuuk abdiya Bun in binjico di. Nuur yiimiit wijeenco, paa kat, gee yaa talin a nu ic sayamne. Ka seener nu kaawaako, gee nuur-ak gasit ko haginco. ¹⁷ Kar kin gay, ya ki ic sayamne, acit wijeeneñ ho kockac itir. ¹⁸ Paa kat, gee ibiniydo kadar ki ic sayamne, illa Takko kat talaag maan kaak gee giniy in cigile. Naar kaak talaag maan kaak ki giniy-ak yaan berin hagineñ.

Garaan do bi ka mallel

¹⁹ « Dakon atkenno malle do duniiner, yampa gujin yaa cokinji, nadaane yaa obinji ho kokinay asa dimin gero, nuu kokininji. ²⁰ Kar gay, bariyon malle kaak do unji ka Bundi, asaan anner-ak, gujin ginno, wala nadaane wala kokinaw. ²¹ Nu kaawiy pa-ak, asaan wer kaak ki dummiyiy malleñ-ak, gelbinen sa goy eden di.

Portikaw ta zinjar

²² « Odina, nuur ko lampa ta zinjar. Ya odinan tala samaane, zin okinji goy do portikaw. ²³ Kar ya odinan tallo samaane gay, naar-ak zin okinji

† **5:48** Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.2.

Bunji kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

* **6:13** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku

goy do gondikor. Ansii ko, ya portikaw taat Bun diyiiin do gelbinen kat gondiko, gondikaw-at yaa gine dulum !

Dobe Bun wala gurus

²⁴ « Ginno waan kaak yaa gine riy do agindaw seera. Ya na gina pa, ka rakki, naa elinji ho ka rakki gay, naa poocinji. Kar pey, ka rakki, naa ice kaawoy ho ka rakki gay, na icaatdo. Ku gediraado abdiye Bun ho kuu abdiye pey gurus.

Diye ka kaar

²⁵ « Do saan taar-an, nu kaawaako aman : Dakon moyenno do bi ka teendi wala ka isindi. Goyinko, naar pakgig tee kaak ku tiyo, ho zinkiko, nuur pakgit kesuun taat ku isiyo wal maman ? ²⁶ Talon diidi, nu luwdo ho nu seddo, wala nu liya gamin do urder. Illa Takko Bun ka kuwa-an di beraaco tee. Kar kun gay pakgigdo diid serek walla ? ²⁷ Waa minninko, in pikirre ta meenji di gedirgiy gaaye yiriy rakki do menuwiyy ? ²⁸ Kar maa di ku moyiy do bi ka isindi ? Talon maman booyaw amiliy do kalaaner, wala nu wasaw, wala nu azaw. ²⁹ Kar nu kaawaako, sultan Selemaan, in darjiney okintiti sa, bal gine kesuun taat yaa nece in rakki min do booyaw-aku. ³⁰ Gan kaak yiriyta goy do kalaaner ho kaak kawtan di nuu orinji do ak din sa, Bun imilaaji booyaw. Kar kun yelee-an kat na isiikonno maman ? Talon gee kuuk imaanco sood-an ku ! ³¹ Dakon moyenno aman : “ Gii tee maa ? Gii see maa ? Gii ise maa ? ” ³² Gamin nuur-ak, illa gee kuuk ibanno Bun kat diya kayco. Kar kun gay, Takko Bun kaak goy ka samaaner ibingig gamin kuuk yaako nece. ³³ Bariyon ja *Meennaw ta Bundi ho goye kaak Bun rakiyo. Kar gamin kuuk dak gay, Bun yaako berinco oki. ³⁴ Dakon moyenno ta neginda, asaan neginda taar goy in tanti. Taa bin ta yiriy rakki nec ko do yiriy taar-at di. »

7

Dukume ka seriiner

¹ Iisa kaaw pey aman : « Dakon talenno zinkiko ar gay dukume seriiner, paa kat Bun dukumiikonno seriin loko. ² Asaan Bun yaako dukume seriine ar kun dukumiy do eenko. Naako yeepin maan kaak kun giniy do geemir. ³ Maman ki taliy gan kaak kapak kaak goy do od ta sinjin, kar et kaak goy do odon tanjin gay, ki talgigdo ? ⁴ Kin kaak gin et tatik do odon, kar maman ki kaawiy do sinjin aman : “ Gem kol sinji, rasin ja naa icin gan kaak goy do odon-an ka ? ” ⁵ Tal ja gem kaak kaawa in biy di-an ka ! Gedar ja do od tanjin, kii tale karan, kar kii imilin gan kaak goy do od ta sinjin. ⁶ Dakon berenno gamin ku Bundi do kanir, yampa, nuu newse nuuko uminko. Dakon orenno duurko do unco ka kinziirnar, yampa, nuuco jaawe kaaco.

Inde ka Bundi

⁷ « Indon ho Bun yaako berin kaak ku indiyo, bariyon ho Bun yaako berin kaak ku bariyiyo, kokon ho Bun yaako pilin dibiro. ⁸ Asaan naar kaak indaw ho bariyaw-ak, Bun yaaji bere, ho naar kaak kokaw oki, Bun yaaji pile. ⁹ Minninko-an goy gem kaak ya ronji kat indaag mappa, naaji bere dambi walla ? ¹⁰ Ho ya na indaag booso, naaji bere aalo walla ? ¹¹ Kun kuuk gina jookum din sa iban bere gamin kuuk samaane do kooginko, kar maa di, Takko kaak goy ka samaaner beriicodo gamin kuuk samaane do nuur kuuk indaaga ! ¹² Ginonco do geemir gamin okinco ar taat kun rakiy a nuuko gine loko. An ko taat nu siirtu do *gaanuun ka Muusa ho in makaatamna ku nabiin-nar.

Botilay kuuk seera

¹³ « Unjon min botol ta nelel ! Asaan botol taat berel, taar iya gee do aki. Dibirti tatko ho gee dakina unja melen min ede. ¹⁴ Kar taat iya gee do janni gay, taar nelel ho dibirti sa kapak di. Gee sood di kuuk gasaata.

Nabiinna kuuk raada

¹⁵ « Yaman pakronco do gee kuuk gina zinkico ar nabiinna. Ya nu as do werko, nu gina zinkico dalullay ar tamgi, kar do aditco gay, nu motilay ar pulkina*. ¹⁶ Ku ibingig gee-ak min do riyco ar taat ku ibingig atay min do ronco. Gee cimdo sina min et kaak gin jamay. Ho gee okaddo gapra min do gurkudu. ¹⁷ Ay et kaak samaane wiya ron kuuk samaane, kar ay et kaak samaanno wiya ron kuuk samaanno. ¹⁸ Et kaak samaan-ak waado ron kuuk samaanno ho et kaak samaanno-ak waado ron kuuk samaane. ¹⁹ Ay et kaak waado ron kuuk samaan-ak, nuu doliyinjii ho nuu erinji. ²⁰ Ar gi ibiniig et-ak min do ronji, kuu ibinin gee in riy ta nu giniyo.

Maajirna kuuk ta6

²¹ « Gee kuuk kolaan a “ *Rabbine, Rabbine ”, wala okinco yaa unje do *Meennaw ta Bunji? Ha’a, illa nuur kuuk gina riy taat Tanni ka kuwa rakiyo. ²² Do yiriy ta seriner, gee dakina asaadu kaaw aman : “ Rabbine, Rabbine, in sin kunjin ko, ni gaartu kaawin ar nabiinna. Ni atiktu aaridna ho ni gintu gamin dakin kuuk ajbay in sin kunjin ! Maman ki ibingiydo ? ” ²³ Hiyya, naaco kaawe do gee nuur-ak aman : “ Nu ibingikonno bat. Yalla 6aan annere, kun gee kuuk gina jookumo ! ”

Geray kuuk seera

²⁴ « Do bi naar-ak ko, ay gem kaak cokiyaat kaawor ho aadaat in botilti, naar-ak ar gem kaak gin ilim ho pinig geriy ka maari. ²⁵ Amay noktu, balal miintu, nu tambiltu ho us abirtu wuu-wuu. Okinco, nu duksiyiig ger-aka. Kar in taar-at oki, ger-ak bal eeze asaan nu pinig ka maari. ²⁶ Kar ay gem kaak cokiyyit kaawor-anta ho rawit biti gay, naar-ak ar gem kaak oliyo kaak pinig geriy do yiror. ²⁷ Amay noktu, balal miintu, nu tambiltu ho us abirtu wuu-wuu. Okinco,

nu duksiyiig ger-aka ho na eeztu dizic. »

Bilde kaak in izinne

²⁸ Min Iisa gaasiit kaawoy, gee okinco ajbiytu do bildinji-aka, ²⁹ asaan bildinji arro ka agindaw ku gaanuundi. Kar naar gay bildaag in izinne.

8

Cale ka burdumdi (Maark 1.40-44, Luk 5.12-16)

¹ Min Iisa paaytu min ka dambar, gee dakina amiltu aadinji. ² Min naar-ak, gem kaak gin burdum 6aawtu, na dersitu do unji ka Iisa ho na indiig aman : « Gem kol *Rabbiney, kii gedire kiin calindu ya ki ooye. » ³ Iisa naamtu pisinji, na diiriiga ho na kaawtu aman : « Hii, nu ooye, din calu ! » Ek di na caltu *cawar min do burdumji. ⁴ Kar Iisa kaawiji do gem-ak aman : « Yaman dak kaawenno bat do waanna. Kar gay, 6aa gaar zin do gay satkiner ho ber *satkin uudin taat *gaanuun ka Muusa kaawtu. Paa kat, nuu ibine kadar ki cale. »

Coole ka gay riyor ka tatkaw ka askirin ku Room

⁵ Wiktin taat Iisa unjitu do hellin taat nu koliiy Kapernayuum, tatkaw rakki ka askirnar kaak gin askirin miya do aaroy 6aawiji moota ho na indiig a naa gaayinji. Na kaawiji aman : ⁶ « Gem kol Rabbiney, nu gin gay riyor rakki weya kar geero. Na rungiye ho taa6in patiy kaay. » ⁷ Iisa telkiji aman : « Yalla nu 6aa coolinji. » ⁸ Kar tatkaw-ak gay telkiji aman : « Gem kol Rabbiney, nun bal nece kii unje do gerir. Kar gay baanu, kaaw kaawen di, gay riyor-an yaa coole. ⁹ Nun meendu oki aada ta aginduwir ho nu gin askirin do aaror. Ya nun kat kaaw do rakki minninco a “ Baa ! ” Ek di na 6aayo. Ya nu kol rakki ka pey a “ Asu ! ” Ek di na asiyo. Kar ya nu gaarji do gay riyor a “ Ginit riy-anta ! ” Ek di na giniita. » ¹⁰ Min Iisa

* 7:15 ‘pulkina’ : Werin daarin, nu kolaag a ‘kulkina’ wala a ‘pilgay’.

doriit kaaw-at, ɲa ajbiyiiiji dɔ tatkaw-aka. Kar ɲa kaawiico dɔ gee kuuk aadaaga-ak aman : « Nu kaawaako ka seener, min gee ku Israyeel okiŋco, nu bal tale gem kaak gin imaan ar ɲaar-aŋka. ¹¹ Nu kaawaako pey, gee dakina yaa ase min coke ka pati wala min gale ka pati, ɲuu goye keder dɔ tee ka iidin ta *Meennaw ta Bunɗi in Ibraayim, Isaaka ho in Yakuub. ¹² Kar ɲuur kuuk pakira a zer Meennaw ta Bunɗi dɔ pisiŋco gay, ɲuu atkiŋ kara dɔ gondikor. Do wer-ak, ɲuu eeyme saanɗo ho zuliŋco yaa mine dakina. »

¹³ Hiyya Iisa kaawiiiji dɔ tatkaw-ak aman : « Yeep ko geero, taat ki inditu in imaanjin, Bun yaan berinti. » Do wiktin-at di, gay riyor ka tatkaw ka askirnar-ak cooltu.

Coole ka gee dakina

(Maark 1.29-31, Luk 4.38-41)

¹⁴ Min ɲaar-ak, Iisa baawtu wer kan Piyer. Min ɲa unjitu geero, ɲa gasit kogoy weyaw, ziti kobire. ¹⁵ Na obiig pisinti ek di ziti ooltu. Min ɲaar-ak, ta uctu ho ta taltu kaaci. ¹⁶ Min pat gale, ɲu iyiiiji dɔ Iisa gee dakina kuuk aaridna obgu. Na kaawa kaawen di aaridna amiliyo ho ɲa cooliig okiŋco kuuk raɗaw oki. ¹⁷ Ampaa ko, kaaw taat nabi Ezaayi kaawtu awalle astu dɔ werti aman : « Na sokig gamin kuuk taaɗiyaate ho ɲa icit raɗuwte dɔ kaay. »*

Gee kuuk raka aadiŋ Iisa

¹⁸ Min Iisa taliit dakinaw ta gee kuuk leyga, ɲa kaawiico dɔ maajir-nay a ɲuu aale aar barrer. ¹⁹ Kar rakki min agindaw ku gaanuundi baawiiiji moota ho ɲa kaawiiiji aman : « Gem kol Tacco, ay wer kaak ki baayiy di naan aade. » ²⁰ Iisa telkiiiji aman : « Bolli, ɲuur gin biddinco ho diid sa gin geriycu, kar nun *Ron gemor gay, nu bal gine wer kaak naa unje kaar. » ²¹ Kar rakki min maajir-nay diyiiiji aman : « Gem kol Rabbiney, beror ja botol taat nu baay tiisin tanni. » ²² Iisa gay telkiiiji aman : « Rasig gee

ku mate yaa tiisin momtinco ho kin gay aadnu. »

Peye ka usi

(Maark 4.35-41, Luk 8.22-25)

²³ Min ɲaar-ak, Iisa neptu markaba ho maajir-nay gay aadiiga. ²⁴ Tala kar us teestu abire gidi-gidi-gidi dɔ barrer ho amay paka puk-puk nam ɲu gaay miinin markaba. Kar dɔ wiktin taar-at, Iisa gay weyaw. ²⁵ Paa ko, maajirna baawiiiji dɔ Iisa ho ɲu niiniig aman : « Gem kol Rabbiney, uc kiite jilinte ! Amay tiyaate ! » ²⁶ Naar gay telkiico aman : « Maa di ku giniy kolaw ? Sando, imaanko sood ampa ! » Hiyya, ɲa uctu, ɲa leesiiiji dɔ usi ho dɔ amiydi. Ek di wer bugumtu dil. ²⁷ Okiŋco, ɲu ajbiyutu tak-tak ho ɲu kaawtu aman : « Naar-aŋ kat maa gemir kaak nam usu ho amay din sa karmiyaaga ? »

Coole ka gee kuuk aaridna obgu

(Maark 5.1-20, Luk 8.26-39)

²⁸ Min wer bugume, Iisa aaltu in markaba dɔ kid ka gee kuuk ɲu koliiy Gadariyenna.† Do wer-ak, gin gee seer kuuk aaridna obgu amiltu min dɔ maggindi ho ɲu baawiiiji. Gee-ak motilay aale nam waan gedarro aade min dɔ botol-ata. ²⁹ Gee-ak teestu koole aman : « Ki rakaani gine man, Iisa, Ron ka Bunɗi ? Ki asintin ko taaɗiye walla ? Wiktin taat Bun diytu bal nece misa. »

³⁰ Serek sood min dɔ wer-aka, gin kinziirna dakina kuuk gooyaw. ³¹ Aaridna-ak marmiliiiji dɔ Iisa aman : « Ya ki rakaani atke sa, atkini ni baay unje dɔ kinziirna aŋkure. » ³² Iisa gay telkiico aman : « Yalla amilon min dɔ gee-aŋku ! » Hiyya, aaridna-ak amiltu ho ɲu unjitu dɔ kinziirnar. Kodok di, min ka dambar, kinziirna-ak eeztu tem in gadco, ɲu sollitu dɔ barrer ho amay teeyiigu. ³³ Gee kuuk gooya kinziirna-ak gadtu min dɔ wer-aka ho ɲu deettu dɔ geegirdi. ɲu iyicot kabarre okintit ta gee kuuk seer aarid obtu-aku. ³⁴ Kar gee ku geeger-ak

* 8:17 Wer ka gase kaawor dɔ Ezaayi 53.4. † 8:28 'dɔ kid ka gee kuuk ɲu koliiy Gadariyenna' : Kid ɲaar-aŋ ɲu kolaag 'Gadara'.

amiltu okinco njaamin Iisa. Min nu njaamiiga, nu kaawiiiji a nja baane, nja rasiñ kidco.

9

Coole ka gem kaak rungiye (Maark 2.1-12, Luk 5.17-26)

¹ Min njaar-ak, Iisa neptu markaba, na aaltu barre ho na birtu do gee-girji. ² Min na ottu, gee daarin iyiiji gem rungiye ka darin gildi. Min Iisa taliit imaanco ta gee-aku, na diyiiiji do rungiiner-ak aman : « Gem kol ronji, um bin zunuubinnan, nu saamiyjinggu. » ³ Do wer-ak, min agindaw ku gaanuundi, daarin kaawiy do aditko aman : « Gem njaar-an niga biy in Bun ! » ⁴ Iisa gay ibiniit pikirrico ho na kaawiico aman : « Maa di aditko osiy gallo ampa ? » ⁵ Ya nu kaaw aman : « Zunuubinnan, nu saamiyjinggu » wala « Ucu ho jaawu », taat moo melen ? ⁶ Kar gay, nu raka kuu ibine kadar nun *Ron gemor gin gudurre ta saamiye zunuubinnar do duniiner. » Kar pey na diyiiiji do rungiiner-ak aman : « Nu kaawiiijn-an, ucu, icig darin gilijn ho deet geero. » ⁷ Hiyya, gem-ak uctu ho na deettu. ⁸ Min gee taltu pa-ak, kolaw unjiico ho nu teestu ozile Bun kaak ber gudurre ar taar-an do geemir.

Kole ka Matiye (Maark 2.13-17, Luk 5.27-32)

⁹ Iisa uctu min do wer-aka ho na deettu. Do botildi, na taltu gay obe miirir, sinji Matiye, kaak goy do riyoy. Kar na kaawiiiji aman : « Uc aadnu. » Hiyya, Matiye uctu ho na aadiiga. ¹⁰ Iisa baawtu in maajirnay do ger ka Matiye ho nu goytu tee. Do wer-ak, gay obe miirir in gee kuuk goyinco arro astu dakina tee in nuura. ¹¹ Min *Pariziyenna taltu pa-ak, nu indiig maajirnay aman : « Maa di tatkuwko tiy in gay obe miirir ho in gee ku pey kuuk gina jookum-an ku ? » ¹² Kar Iisa dorit kaawco ho na telkiico aman : « Gee kuuk cewey baraydo daptoor,

illa nuur kuuk radaw. ¹³ Paa ko, nun oki bal ase do gee kuuk tala zinkico a nu sellen. Nu as do nuur kuuk ibina kadar nu gina jookumo. Kar kun gay, baan bariyon baati ta kaaw taat Bun kaawtu awalle aman : « Nu rakaado *satkine, nu raka illa kuu gine sel-lin kaw do geemir. »* »

Bilde ka Iisa, njaar marbinto (Maark 2.18-22, Luk 5.33-39)

¹⁴ Min njaar-ak, maajirnay ku Yaaya-Batist baawiiiji do Iisa ho nu indiig aman : « Nini in Pariziyenna icgiy sayamne, kar maajirnan kunjin gay, maa di nu icgiydo ? » ¹⁵ Iisa gay telkiico aman : « Gee kuuk nu kolig do iidin ta obindi, ya nu goy misa in njaar kaak obe, wala nuu gonde ? Ha'a, nu gondaado ! Kar gay, wiktin yaa ase taat nuu icin njaar kaak obe min do datikco. Yiriy taar-at kat, nu asiy ice sayamne. »

¹⁶ Na kaawiico pey aman : « Waan naallo kesuun taat zoode in giteen† kaak marbinto. Yampa giteen-ak obaat mirin ta bokiyo ho mutti gaayiy pey tatiko. ¹⁷ Waan laado maam kuuk eelaw do etirsinna kuuk taay ko. Yampa, maam-ak yaa pikin etirsinna-aku, nuu naale keder ho etirsinna-ak sa yaa nige. Kar gay, gee liya maam kuuk eelaw illa do etirsinna kuuk marbinto. Ampaa kat, seerco, nu nigiydo. »

Coole ka daatkor in nooye ka micar (Maark 5.21-43, Luk 8.40-56)

¹⁸ Min Iisa kaawaaco misan di, tat kaw ka *Yuudinnar rakki astu dera do unji ho na kaawiiiji aman : « Romor mat din ka-an di. As kiiti diye pisinji do kaati taa nooye. » ¹⁹ Hiyya, na uctu in maajirnay ho nu aadiig tat kaw-aka. ²⁰ Do wer-ak, gin daatik rakki baarti taa biyaata. Elgin orok in seer, nu min minen di. Ta sinjitu moota do aaroy ta Iisa, kar ta diirit biti ka kesuuney. ²¹ Ta giniy pa-ak asaan do adti ta kaawa aman : « Ya nu gedir diirin bit ka kesuuney-an di, naa coole. » ²² Min ta diiriita, Iisa

* **9:13** Wer ka gase kaawor do Ooze 6.6. † **9:16** 'giteene' : Werin daarin nu kolaat a 'lawne'.

kolsitu ho ɲa taliita. Na diyiitit aman : « Gem kol romoy, um bike, imaanke coolinƙe. » Ta bite-aɲ di, daatko-at cooltu.

²³ Wiktin taat Iisa ottu do ger ka tatkaw-ak, ɲa gastu gee dakina in palindina alaata. ²⁴ Kar Iisa diyiico aman : « Yalla amilon min anne, mic sa weya di, ta bal mate. » Kar gee-ak gay ajimiyaag Iisa. ²⁵ Min ɲu amiltu kara, Iisa unjitu zugar, ɲa obiig pisinti ka mic-ata ho ta uctu. ²⁶ Hiyya, kabarre-at totirtu do adti ka darrer okintiti.

Coole ka noolin seera

²⁷ Wiktin taat Iisa amiltu min do wer-aka, noolna seer aadiig in kolinco aman : « *Ron ka Dawuud, tal aminduwni ! » ²⁸ Min ɲa ottu geer, noolna-ak ɓaawtu do unji. Iisa gay indiigu aman : « Ku amniya kadar nu nec pilin odinko walla ? » Njur gay telkiiɲ aman : « Hii, gem kol *Rabbiney, ni amniyaw. » ²⁹ Hiyya, Iisa diiriig odinco ho ɲa kaawtu aman : « In imaanko-anta, Bun yaako bere ar taat ku rakiyo. » ³⁰ Ek di odinco piltu ho Iisa karmiig aman : « Ha', yaman dakon kaawenno tak-tak do waanna. » ³¹ Kar njur gay, min ɲu amiltu di, ɲu teestu ko kaawe do bi ka Iisa do darre-at okintiti.

Coole ka gem kaak aarid sokumig biy

³² Wiktin taat noolna-ak amiliyo, ɲu iyiji pey gem kaak aarid soku-mig biy. ³³ Iisa atkiig aarid-aka ho min ɲaar-ak di, gem-ak biy piltu. Hiyya, gee okinco ajbiytu tak-tak ho ɲu kaawtu aman : « Maan ar ɲaar-aɲ, gi bal talin yiriy rakki do kid ka Israyeel ! » ³⁴ Kar Pariziyenna gay kaawtu aman : « Gem-aɲ atkaag aaridna in gudurre ta tatkaw ka aaridnar ! »

Tale ka amindaw ta geemir

³⁵ Iisa birtu do geegirniidi ho do hellinniidi okinco. Na garkiyiigu do geray ku salaaner ku Yuudinnar, ɲa gaariy Kabarre ta Gala ta *Meennaw ta Bunɗi, ɲa cooliy ay raduwa ho ay

gem kaak ziy galjido. ³⁶ Iisa tal amin-daw ta gee kuuk dakin-aku asaan zinƙico oolgu ho ɲu rawte, ɲu jaawa ar tamgi kuuk ginno gay gooyinco. ³⁷ Min pa-ak, ɲa kaawiico do maajir-nay aman : « Riy ta sedindi goy dakina, kar gay riyor gay sooda. ³⁸ Indon meenji gay morgor a ɲaa ɲaame gay riyor do sedinji. »

10

Paliinna kuuk orok in seera (Maark 3.13-19, Luk 6.12-16)

¹ Min pa-ak, Iisa koliig maajir-nay kuuk orok in seera. Na beriico izinne taat njuu atke aaridna in gudurre taat njuu coole ay raduwa ho ay gem kaak ziy galjido.

² Aɲ ko sinco ku paliinna kuuk orok in seera : Simon ja kaak Iisa koliig oki Piye in sinji Andre, Zaak ron ka Zebede in sinji Yaaya, ³ Pilip in Bartelemi, Tooma in Matiye kaak ica miiri, Taade in Zaak ronji ka Alpe, ⁴ Simon kaak mala do darrey, ho Zudas Iskariyoot kaak asaaji isine do Iisa.

Naame ka paliinna kuuk orok in seera (Maark 6.7-13, Luk 9.1-6)

⁵ Wiktin taat Iisa ɲaamiig paliin-nay kuuk orok in seer do riyor-ak, ɲa taayiigu aman : « Dakon ɓaanno do gee kuuk Yuudinnado ho dakon unjenno yoo do geeger rakki ka kid ka Samari. ⁶ Kar gay, ɓaanco do tamgi kuuk rawte min gee ku Israyeel. ⁷ Ya ku deeta do botildi, gaaron Kabarre ta Gala aman : « *Meennaw ta Bunɗi askon ko moota ! » ⁸ Coolon gee kuuk radaw, nooyon gee kuuk mate, calon burɗumna ho atkon aaridna. Bun berko maalan di, beron oki maalan di. ⁹ Ya ku ɓaawaw, dakon icenno gurus, wala daabne, wala tammin ku poddiner. ¹⁰ Dakon icenno mokolle, wala batik seer, wala nugir ku pey, wala donkilo. Ya taɓ gay, gay riyor nec gase teenji.

¹¹ « Do ay geeger wala do ay hellin taat ku paaytu, bariyon ja gem kaak

nec yaako obinƙo samaane ho goyon ɗo wer-ak di nam kuu deete. ¹² Ya ku unja ɗo gerdi, kaawonco aman : “ Aapiy ta goy in kunjo. ” ¹³ Ya gee ku gerdi kat obinƙo samaane, aapiy yaaco goye. Kar ya nu pooc obinƙon gay, aapiy-at yaako yeepe ɗo maaniko. ¹⁴ Kar wer kaak gee pooc obinƙo ho nu pooc cokiye kaawinko, kokon burintal kuuk ɗo asinƙo* ho amilon min ɗo ger-aka wala min ɗo geeger-aka. ¹⁵ Ka seener nu kaawaako, yiriy taat Bun yaa dukume seriin ɗo geemir, gee ku geeger naar-ak yaaco gine rad pak geeger ka Sodom in ka Gomoort†. »

Taabin taat yaa ase

(Maark 13.9-13, Luk 21.12-17)

¹⁶ Iisa kaawtu pey awalle aman : « Cokiyon, nu naamaako ar ron ku tamgir ɗo datik ta pulkinar. Goyon neenduway ar aalna ho dalullay ar ammaamna. ¹⁷ Gooyon zinƙiko min ɗo gee ku duniiner, asaan ɗo menaw ku asaw, nuuko sakkiyinƙo ho nuuko koocinƙo in kordingo ɗo geriyco ku salaaner. ¹⁸ Do bi kanto, nuuko iyinƙo ɗo unco ka guberneernar ho ɗo sultinniidi. Paa kat, kuuco kaawin seenko loco ho ɗo gee kuuk Yu-udinnado oki. ¹⁹ Ya nu obinƙo ho nu sakkiyinƙo, dakon moyenno ɗo kaaw taat kuu kaawe, wala maman kuu ose binƙiko. Kaawin nuur-ak, Bun yaako gaarinco ɗo wiktin-at di. ²⁰ Kaawin kuuk kuu kaawe-ak, nuur asdo min loko, nu asa min Ruwwin ta Takko Bun. ²¹ Gee asa bere sinƙa ku maanico, nuu deenco ho aginay sa yaa gine pa ɗo kooginco. Koogin asa gine adin ku aginiyco ho nu asa bariye muutco. ²² Do bi kanto, gee dakina asaako poocinƙo. Kar gem kaak obit imaanji bombo nam ɗo muutuy gay yaa gase jile. ²³ Ya nu taaɓiyaako ɗo geeger rakki, gadon ɗo ka pey. Nu kaawaako ka seener, ku necaagdo geegirnay ku

Israyeel okinco di, nun *Ron gemor yaa ase.

²⁴ « Ku iban kadar *maajirinco, naar pakgigdo tatkuwiyy kaak bildiga ho gay riyoy oki pakgigdo gemoy. ²⁵ Nec di maajirinco yaa gine ar gem kaak bildiga ho gay riyoy oki yaa gine ar gemoy. Ya gee niga binƙico in mee gerdi a na Belzebuul‡, ɗo geenji ku geer gay, nuu nige binƙico paka !

Gine ka kolaw ɗo Bunji

(Luk 12.2-7)

²⁶ « Dakon ginenna kolaw ɗo geemir asaan gamin okinco kuuk cigile, nuu imilinco kara, ho kuuk nu rakaado a gee yaa ibininco sa, nuuco gaarinco nuu ibininco. ²⁷ Kaawin kuuk nu kaawiiko in aando, kaawongu in yiriyo. Kar kuuk ku dortu in semsume, peyon ɗo wer kaak jadan ho gaarongu. ²⁸ Dakon ginenna kolaw ɗo nuur kuuk ida zi ka gemor ho gedarro idin kelmoy. Illa ginon kolaw ɗo Bun kaak nec ide zi ka gemor in kelmoy ɗo aki. ²⁹ Gee gidaydo ga diid seer in tamma rakki di ? Yampa ya rakki minninc gal keder oki, Takko Bun iban. ³⁰ Kar kun gay, duruwko okintiti, Bun osta. ³¹ Naar-ak, dakon ginenna kolaw. Do unji ka Bunji, kunjo kat kaalin pakgig diid okinco !

³² « Ay gem kaak kaawa ɗo unco ka geemir a na maajirinco, nun oki yaa kaawe ɗo unji ka Tanni ka kuwa a na kanto. ³³ Kar ay gem kaak poocan ɗo unco ka geemir gay, nun sa yaa poocinji ɗo unji ka Tanni ka kuwa. »

Rawte ka goyindi in gase ka jilindi

(Luk 12.51-53, 14.26-27)

³⁴ « Dakon pakirenno kadar nu as iye aapiye ɗo adiy ka kidar. Nu bal ase iye aapiye, illa taasinƙa. ³⁵ Ka seener gay, nu as eerin gemo in ronji, mica in yaaco, geema in kogti. ³⁶ Paa ko, ɗo adiy ka gerco, nuu goye adine.§

* **10:14** ‘kokon burintal kuuk ɗo asinƙo’ : Pa-ak gaara kadar ya gee ku geeger-an jag min botol ta samaane sa, ɗo gaayiyco. † **10:15** ‘geeger ka Sodom in ka Gomoor’ : Gee ku geegirnay-ak goy ɗo wiktin ta Ibraayim. Bun idiig geegirniico asaan goyinco jookum aale (Zenecz 19.24-28). ‡ **10:25** ‘Belzebuul’ : Naar tatƙaw ka aaridnar kaak nu koliiy pey ‘Seetanne’. § **10:36** Wer ka gase kaawor ɗo Mise 7.6.

³⁷ « Gem kaak elgig tacco wal yaaco pak nunu, turro kanto. Ho gem kaak elgig ronji wal romoy pak nunu, turro oki kanto. ³⁸ Gem kaak icgigdo etoy ka taabiner a naan aadindu, naar-ak oki turro kanto. ³⁹ Gem kaak raka jile goyinji, naa rawtinji. Kar waan kaak rawtaag goyinji do bi kanto gay, naa gase goye kaak ta6.

Hagin ta nuur kuuk gaayaag gee ku Bunji
(Maark 9.41)

⁴⁰ « Naar kaak obinjo samaane, ar na obin nun meendu. Ho naar kaak obin nunu, ar na obig naar kaak naamintu. ⁴¹ Gem kaak oba nabiinçe do geriy do saan taat na nabiinçe, Bun yaaji bere haginey ar taat na beriy do nabiinçer. Ho naar kaak oba gem kaak goy goye in botiliy do unji ka Bunji, do saan ta goyinji-ak, Bun yaaji bere haginey ar taat na beriy do gem-aka. ⁴² Gem kaak gaaya rakki min maajirnar do saan taat na maajirinçer, Bun yaaji berin haginey. Ka seener nu kaawaako, yoo na bera amay sood ku maala pondik-an di do maajirnar kuuk sinco allo misa, naa gasin haginey. »

11

Inde ka Yaaya-Batist
(Luk 7.18-35)

¹ Min Iisa taayig ko maajirnay kuuk orok in seera, na birtu bilde gee ho gaare Kabarre ta Gala do gegirnay kuuk do kid-aka. ² Do wiktin taarat, Yaaya-Batist goy danjaayne. Do wer-ak, na dor gee kaawa do bi ka gamin kuuk Masi giniyo. Paa ko, na naamtu daarin min maajirnay a nu 6aa indin Iisa aman : ³ « Kin ko Masi kaak yaa ase wala ni ere ka pey ? » ⁴ Iisa gay telkiico aman : « Baan kaawonji do Yaaya do taat ku dortu ho ku taltu : ⁵ noolin talaw, mersin jaawa tal-tal, burdumin calaw, dunguyuyin doraw, gee ku

mate nooyaw ho kuuk pokirna gasit Kabarre ta Gala. ⁶ Galal do naar kaak talintu ho rasgitdo imaanji do bi kanto. »

⁷ Min maajirna ku Yaaya yeeptu, Iisa teestu kaawe do bi ka Yaaya do gee dakina kuuk goy ede-ak aman : « Ku 6aaw tale maa do kalaaner ? Coor taat us awkaata walla ? Ha'a ! ⁸ Yampa, ku 6aaw tale maa ? Gem kaak is kesuun taat samaane walla ? Ha'a ! Nuur kuuk is kesuun taat samaan-at, nuur goy do geray ku sultinniidi. ⁹ Yampa, ku 6aaw tale waa ? Nabiinçe ga ? Hii, ka seener, nu kaawaako, kun tal gem kaak pakgig nabiinçe. ¹⁰ Yaaya-Batist, naar ko kaak Bun kaawtu do Kitamner a naa naame awalle min Iisa Masi. Kitamne kaaw aman :

« Nun naa naame gay tabiriikar unci a naan siyin botilin. »*

¹¹ Nu kaawaako, min gee kuuk nu weeyig ween di-an, ginno kaak tatik pakgig Yaaya-Batist. Kar sando, naar kaak kapak do *Meennaw ta Bunji-ak gay, naar tatik pakgig Yaaya. ¹² Min wiktin taat Yaaya-Batist gaariy kaaw ta Bunji yoo dinja, gee raka a Meennaw ta Bunji yaa ase in guwaane ho nuur kuuk gin gudurre gay raka gaaminti. ¹³ *Gaanuun kaak Muusa siirtu kaaw do bi ka Meennaw ta Bunji-ata. Nabiinna okinco oki kaawe nam do wiktin ta Yaaya. ¹⁴ Ya ku gin niyine, ooyon kaaw-anta : Yaaya, naar ko *Eli kaak zer yaa ase†. ¹⁵ Ya ku gin dengina, laan denginko samaane, kuu cokiye ! »

¹⁶ Iisa kaawtu pey aman : « Gee ku dinja-an, nuur ar maa geenda ? Gee nuur-ak ar koogin kuuk goy ba beger ho kuuk koola do koolinco aman : ¹⁷ « Ni paanko perinna a kuu waare, kar ku bal waare. Ni riyko riyin ku muuti, kar ku bal ale. » ¹⁸ Di talon, wiktin taat Yaaya astu, na taado ho na saado do bi ka abaadiner. In taaran oki, nu diya aman : « Aarid obga. » ¹⁹ Kar wiktin taat nun *Ron gemor

* **11:10** Wer ka gase kaawor do Malasi 3.1. † **11:14** Kaaw ta Bunji kaawa a Bun yaa naamen ja gem ar nabi Eli, kar kat, Masi yaa ase (Malasi 3.23).

astu, nu tiyaw ho nu siyaw ho ɲu kaawa aman : “ Talon ja, maan gemir kaak adiy begirji-anƙa ! Na taa ho ɲa saa ! Na royco ka gay obe miirir in gee kuuk gina jookumo. ” Gee kuuk ooya ilim ta Bunɗi gay, ɲu ibiniit tak kadar taar sellen. »

Gee ku geegirnay kuuk pooc aamine
(Luk 10.13-15)

²⁰ Min ɲaar-ak, Iisa teestu leese do gee ku geegirnay kuuk ɲa gintu gamin dakina kuuk ajbay, asaan ɲu bal ibiniɲ niginco. Na diyiico aman : ²¹ « Do gaayiko, kun gee ku geeger ka Koraziin ! Do gaayiko, kun gee ku geeger ka Betsayda ! Na lokon ko Bun gintu gamin kuuk ajbay. Ya ɲa ginig gamin-an do geeger ka Tiir in ka Sidon, ta-an ɲu ibinig niginco min awalle, in duune ka zamimɗi ho in kokire ka buti do kayco. ²² Do saan taar-an ko, nu kaawiiko, do yiriy ta Bun yaa dukume seriin do geemir, geegirnay ku Tiir in Sidon tanco ginaado raf aale ar tanƙo. ²³ Kun gee ku geeger ka Kapernayuum, ya do tanƙo a Bun yaako cooninƙo kuwa ka samaaner walla ? Ha'a, illa ɲaako orinƙo ba oole. Ya Bun ginig gamin kuuk ajbay-an do geeger ka Sodom†, geeger-ak yaa goye yoo dinƙa. ²⁴ Do bi ɲaar-ak ko, nu kaawaako, yiriy taat Bun yaa dukume seriine, taafinko yaa gine raf aale pakgit ta gee ku Sodom. »

Gase ka jamiin ta ta6
(Luk 10.21-22)

²⁵ Do wiktin taar-at, Iisa ictu kaawo aman : « Baaba, kin di *Rabbin ka samaaner ho ka kidar, nu ozilaacin do bi kaak ki cigilig maanna-ak do gee kuuk iban kaawna ho do gee kuuk gin ilim, kar ki bayincog do ɲuur kuuk gina zinƙico ɲaada. ²⁶ Ka seener, kin kat raka a taa kuuniye ansi. »

²⁷ Iisa kaawtu pey do geemir aman : « Tanni berduug gamin okinco do pisindu. Waan ibingigdo Ron kat

waa, illa Tati. Waan ibingigdo Tati, illa Ron ho ɲuur kuuk Ron-ak raka a ɲuu ibininji.

²⁸ « Asondu okinƙo kun kuuk rawe min gorko ta ooma ho naako jam-miyinƙo. ²⁹ Icon gor taat nu beriiko ho bilde kaak nu bildinƙo asaan nun dalulle ho gelbiner oola. Paa kat, kuu gase jamiine taat ta6. ³⁰ Ka seener, bilde kaak nu bildinƙo, ɲaar radɗo ho gor taat naako bere, taar oomno. »

12

Iisa in yiriy ta sabitdi
(Maark 2.23-28, Luk 5.33-39)

¹ Yiriy rakki ta *sabitdi, Iisa dukuma datik morginar. Maajirnay gay mey diyaagu ho ɲu teestu yiime ganduulinna, ɲu eeymiyo. ² Min *Pariziyenna taliigu, ɲu diyiiji do Iisa aman : « Talig ja maajirnan gina maan kaak *gaanuunte todiite in eele ka geeror ! » ³ Iisa gay telkiico aman : « Ku bal garkiyin ga maan kaak Dawuud in eenji gintu yiriy rakki taat mey diyiigu ? ⁴ Na unjitu do *ger ka Bunɗi in eenji ho ɲu teetu mappa kaak ɲu bertu *satkin do Bunɗi. Zer tee ɲaar-ak, ɲu bal gine botol taat ɲu teenji, gaanuunte ber botol illa do gay satkiner di. ⁵ Do gaanuun-ak, ku iban tam kadar ya gay satkiner gina riyco do ger ka Bunɗi in yiriy ta sabitdi oki, ɲu nigaado maanna. ⁶ Kar nun gay kaawaako, maan goy anne kaak tatik pak ger ka Bunɗi ! ⁷ Bun kaaw do Kitamney aman : “ Nu rakaado satkine, nu raka illa kuu gine sellinƙaw do geemir. ”* Ya ku iban baat ta kaaw-anta, ku diyaado kaaw do eenko maalan di. ⁸ Asaan nun *Ron gemor di mee sabitdi. »

Gem kaak pisinji mate
(Maark 3.1-6, Luk 6.6-11)

⁹ Min ede-ak, Iisa uctu ho ɲa daktu unja do ger ka salaaner ka Yuudin-nar. ¹⁰ Do wer-ak, gin gem rakki pisinji mate. Pariziyenna kuuk goy

† **11:23** 'geeger ka Sodom' : Gee ku geeger-ak goy do wiktin ta Ibraayim. Bun idiig geegirco asaan goyinco jookum aale (Zenecz 19.24-28). * **12:7** Wer ka gase kaawor do Ooze 6.6.

ede-ak rakaaji diye kaaw do Iisa. Do bi naar-ak ko, nu indiig aman : « *Gaanuunte ber botol ta coole gemor in yiriy ta sabitdi walla kawwi ? »
 11 Iisa gay telkiico aman : « Waa min-ninko, in yiriy ta sabitdi, ya na gin tamga rakki di ho na gal do beendi, na baayido imilinjii ? »
 12 Hadi, gem gay, naar pakgig tamig serek wal mamam ? Paa ko, gaanuun bertu botol gii gine sellinkaw do gemor in yiriy ta sabitdi. »
 13 Hiyya, Iisa kaawiiiji do gem kaak pisinji mat-ak aman : « Paanig pisinjin. » Ek di na paaniiga ho pisinji cooltu ar giji.
 14 Min naar-ak, Pariziyenna amiltu ho nu numtu dee kaawco mamam nuu deen Iisa.
 15 Iisa ibinit pikirrico, paa ko, na deettu min do wer-aka.

Iisa, gay riyor kaak Bun doftu

Wiktin taat Iisa deeti-ak, gee dak-ina aadaaga ho na coolig kuuk radaw okinco.
 16 Kar na karmiig tak a nuu gaarinjido.
 17 Ampaa ko, kaaw taat Bun kaawtu awalle in biy ka nabi Ezaayi as do werti aman :

18 « An ko gay riyor kaak nu doftu. Nu elgiga ho galilil okintit goy in naara.

Naaji bere Ruwwiner.

Naar yaa gaare botol taat samaane do darrinay okinco.

19 Na gidaado in gemo. Na koolaado. Gee doraado gaayay do botilay ku helliner.

20 Na yiimaado coor taat koon ko. Na diyaado lampa taat gaay ko mate.[†]

Naa gine paa nam naa tale nosirraw ta sellinkaw ta Bun di.

21 Ho gee kuuk min darrinay okinco yaa diye gelbinco in naara. »[‡]

Iisa in tatkaw ka aaridnar

(Maark 3.22-30, Luk 11.14-23)

22 Yiriy rakki, gee iyiiiji gem kaak aarid sokumig biy ho na noolo oki. Iisa cooliiga. Gem-ak teestu kaawe ho odinay sa piltu.
 23 Gee okinco kuuk num-ak ajbiyitu tak-tak ho nu

kaawtu aman : « Naar-an ginaado ron ka sultan Dawuud walla ? »
 24 Kar min Pariziyenna doriit kaaw-at gay, nu diytu aman : « Gem-an atkaag aaridna illa in gudurre ta Belzebuul, tatkaw ka aaridnar ! »
 25 Iisa gay ibingit pikirrico ho na diyiico aman : « Ay meennaw taat geenti taasiina benannico, taar asa gale. Ho ay geeger kaak geenji kaawco bagdo, naar asa totire. Ho ay gee kuuk adiy ka gerco rakki, ya kaawco bagdo, nu asa eere.

26 Ya *Seetanne kat atka giji seetanne, na taasiina ziy ka meenji di. Pa-ak gay, mamam meennuwi yaa taaye ?

27 Nu indaako pey, ya in gudurre ta Belzebuul kat nu atkiy aaridna, kar maajirinkon gay, nu atkiy aaridna-ak in gudurre ta waa ? Maajirin ku maaniikon di yaako dukume seriine.

28 Kar ya nu atka aaridna in Ruwwin ta Bun di, naar-ak gaara kadar *Meennaw ta Bun di askon ko loko.

29 « Ku iban di, waan gediraado unje do ger ka gem kaak bombo, naa soke gamnay, illa ya na duunig ja. Kar ya na duunig gay, naa gedire sokin gamnay bal kaawo.
 30 Waan kaak in nunno-ak, naar adiner. Waan kaak numno gee in nunu, naar-ak totiraagu totire.
 31 Do bi naar-an, nu kaawaako a Bun yaa saamiye ay zunuubinna ku geemir yoo nuur kuuk bin kico amila gallo in naara oki. Kar gem kaak niga biy in Ruwwin ta Bun di gay, Bun saamiyaajido.
 32 Ya gem kaak nig biy in nun *Ron gemor, Bun yaaji saamiye. Kar gem kaak waraat Ruwwin ta Bun di gay, na saamiyaajido do duniin-anta yoo taat asa neginda. »

Eto in ronji

(Luk 6.43-45)

33 « Cokiyon, ya et kaak samaane, ronji sa yaa gine samaane. Kar ya et kaak samaanno gay, ronji sa yaa gine samaanno. Asaan gi ibiniig et-ak min do ronji.
 34 Talon kate, kun gee kuuk ar aalin-an ku ! Kun

[†] 12:20 'coor taat koon ko' in 'lampa ta gaay ko mate' : danil taar-an kaawa a naa kuuniye dalulle in gee kuuk imaanco misa sooda. [‡] 12:21 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 42.1-4.

aditko pondiko, kar maman kaaw taat yaa amile min binjiko yaa gine samaane ? Ka seener, kaaw taat goy do adir-at, taar ko amila kara. ³⁵ Gem kaak sellen, amila minniney kaawin kuuk goy do adiy kaak portiko. Kar gem kaak jookum gay, amila minniney kaawin kuuk goy do adiy kaak pondiko. ³⁶ Nu kaawaako, do yiriy ta Bun yaa dukume seriine, gee yaa ose binjiko do ay kaaw taat nu kaawtu bal baati. ³⁷ Asaan in kaawna-ak ko, Bun yaan dukume seriine ho nja ibine kadar bin gala wala gallo. »

*Inde ka gamin kuuk ajbay
(Maark 8.11-12, Luk 11.29-32)*

³⁸ Min naar-ak, Pariziyenna daarin in agindaw ku gaanuundi kaawiji do Iisa aman : « Gem kol *Rabbine, ni raka kii gine do unni maan kaak ajbay kaak gaara kadar Bun kat tabirinjin. » ³⁹ Iisa gay telkiico aman : « Gee ku dinjka-an nuur jookumo ho nu newsiji kop do Bundi. Nu raka a naaco gaare maan kaak ajbay. Kar gay, illa nuu tale maan ka ajbay kaak nabi Yu-unus§ gaartu-ak di. ⁴⁰ Yuunus gay, awalle, gumba sidga, yiriyo aando na goy do atti nam mena subba. Ampaa ko, nun Ron gemor oki yaa gine mena subba do maginer. ⁴¹ Min gee ku Niniib cokiyyit kaaw ta nabi Yuunus-ak, nu ibinig niginco. Sando, anne-an gay, gin gem kaak pakgig Yuunus ! Do saan taar-at ko, yiriy taat Bun yaa dukume seriine, gee ku Niniib-ak yaa uce do unco ka gee ku dinjka ho nuuco diye kaawo. ⁴² Sultinca taat asa min watiine* oki yaaco diye kaawo, asaan ta as min kidin kuuk serek aale a taa cokiyyin sultan Selemaan kaak iban kaawna. Sando, anne-an gay, gin gem kaak pakgig sultan Selemaan serek ! »

*Yeepe ka aariddi
(Luk 11.24-26)*

§ **12:39** 'Yuunus' : Yuunus, naar nabiinca kaak Bun naamtu do gee ku Niniib a nuu jipte goyinco. Wer ka gase kaawor do maktumne ta Yuunus. * **12:42** 'sultinca taat asa min watiine' : Sultinca-at, ta min Seeba. Ta as talin Selemaan wiktin ta na goyiy sultan ka Israyeel (1 Ruwa 10.1-10). † **12:47** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bundi kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. * **13:4** 'Wiktin taat na luwiyy-ak' : Luw taar-at, nu dawiiig dawee ar ginte liyyi buur.

⁴³ Iisa kaawtu pey aman : « Ya aarid amil min do gemor, na baayiy do kalaaner ho na bariyyi wer kaak naa goye. Kar ya na bal gasen gay, ⁴⁴ na osiig adiy aman : « Nun naa yeepe do gerir kaak awalle nu amiltu minniney. » Ek di na yeepiyo. Na gasiig ger-ak goy maala. Nu sooyiig sakaan ho siy samaane. ⁴⁵ Paa ko, aarid-ak baayiy bariye eenji peesira kuuk jookum pakgiga. Nu asiy sawa, nu unjiy do ger-aka ho nu goyiyo. Hiyya, gem-ak, raduway gaayiy dakin pak ta awalle. Ansii ko, taaco kuuniye do gee ku dinjka kuuk jookum-an ku. »

*Atan Iisa in sintay
(Maark 3.31-35, Luk 8.19-21)*

⁴⁶ Wiktin taat Iisa kaawa misa do gee kuuk num dakin-ak, yaaco in sintay gay pey kara. Nu bariya botol taat nuuji kaawe. ⁴⁷ [Gem rakki asiiji kaaw do Iisa aman : « Gem koltacco, yaako in sintan goy kara, nu indaacin. »]† ⁴⁸ Iisa gay telkiiji aman : « Yaani kat waa ho sintar gay kun waa ? » ⁴⁹ Kar na gaariig maajirnay ho na kaawtu aman : « Talon, an ko yaani ho sintar. ⁵⁰ Ka seener, ay gem kaak gina taat Tanni ka kuwa rakiyo, naar di sindu, boor ho yaani. »

13

*Danjil ta gay luwor
(Maark 4.1-9, Luk 8.4-8)*

¹ Yiriy taar-at di, Iisa amiltu min do ger-aka ho na birtu bi ka barrer. Do wer-ak, na goytu, na garkiiyy gee. ² Gee dakina numiiji nam na caktu ka markaba, kar na goytu. Geen gay goy do gongumor. ³ Na gaarco kaawin dakina in dele ka danjal. Na kaawico aman : « Cokiyyon ! Gin gem rakki baa luwo do morgoy. ⁴ Wiktin taat na luwiyy-ak,* busumji daarin sollitu do botildi ho diid teeyiig okinco. ⁵ Busumji daarin sollitu do wer kaak

gin karniyo ho kiday perew di. Kodok di busam-ak amiltu asaan kidco sood di. ⁶ Wiktin taat pat korsitu, ta aayii kuuk amil-aku asaan nu bal paaye caari. ⁷ Daarin gay sollitu do wer kaak gin pompal kuuk gin jamay. Nu maadiy sawa nam pompal-ak gootiigu. ⁸ Kar daarin gay sollitu do kid kaak samaane, nu amiltu nam nu neetu. Ganduulin daarin wee ron miya,[†] daarin orok bijigiy ho daarin gay orok subba ! » ⁹ Iisa gaaytu pey aman : « Ya ku gin dengina, laan denginko samaane, kuu cokiye ! »

Inde ka baat ta danjal
(Maark 4.10-12, Luk 8.9-10)

¹⁰ Min naar-ak, maajirnay baawiiji moota do Iisa ho nu indiig aman : « Maa di, ki deliico danla ? » ¹¹ Naar gay telkiico aman : « Bun gaarkon loko gamin kuuk cigile kuuk kaawa do bi ka Meennuiy. Yampa, do gee ku pey gay, na todcogu. ¹² Gem kaak gine, Bun yaaji gaaye dakina min kuwa. Kar naar kaak bal ginen gay, ka sood kaak na gintu oki, Bun yaaji imilinjii. ¹³ Do bi naar-ak ko, nu deliico danla, asaan ya nu tala sa, ar nu tallo ho ya nu cokiya sa, ar nu cokaydo ho kayco icdo maanna. ¹⁴ Ampaa ko, taat nabi Ezaayi kaawtu awalle astu do werti aman :

“ Kuu cokiye paa, kar ku ibinaado baati.

Kuu tale paa, kar ku talaado maanna.

¹⁵ Asaan kayco ku geemir-an bombo, denginco amil lawa, odinco, nu timingu, pa nuu tale in odinco, pa nuu dore in denginco, pa nuu diye do gelbinco.

Nu pooc jipte goyince in nunu,

paa kat nu baltu gedire coolinco. ”[‡]

¹⁶ Kun gay, galal loko asaan odinko talaw ho denginko doraw ! ¹⁷ Taat nu kaawiiko-an, ka seener, nabi-inna dakina in gee kuuk awalle kuuk goyince sellen do unji ka Bunde rak tale maan kaak ku taliyo, kar nu bal

talinji. Nu raka dorin maan kaak ku doriyo, kar nu bal dorinji. »

Baat ta danil ta gem ka luwaw
(Maark 4.13-20, Luk 8.11-15)

¹⁸ « Cokiyon, naako gaare baat ta danil ta gem ka luwaw. ¹⁹ Gee kuuk dorit kaaw taat nu gaariico do bi ka *Meennaw ta Bunde ho nu ibanno baati, nuur-ak ar botol taat busam solliititi. *Seetanne gay asiy imiliit kaaw-at min do aditco. ²⁰ Daarin gay ar kid kaak gin karniyo kaak busam solliiji. Gee nuur-ak cokiyaat kaaw ta Bunde ho kodok di nu ooyiit in galal.

²¹ Kar kaaw-at gay, nu rasgitdo taa paaye caari, nu obiit do menuwir di. Ya taa bin ase wal gee waraagu do bi ka imaanco, ek di nu rasiita. ²² Kar daarin gay ar kid kaak gin pompal kuuk busam sollico. Nuur-ak dorit kaaw ta Bunde, kar nu pakira dakina do gamin ku duniiner ho malle oki daaniigu. Ampaa ko, kaaw-at wadrigiydo, ta uciy maala. ²³ Gee daarin gay ar kid kaak samaane. Nuur-ak cokiyyit kaaw ta Bunde ho gas baati samaane nam kaaw-at wadirtu. Gee nuur-ak ar ganduulin kuuk wiyaw. Daarin wee ron miya, daarin orok bijigiy ho daarin gay orok subba. »

Danil ta busam kuuk samaanno

²⁴ Min naar-ak, Iisa deliico danil ta pey aman : « Cokiyon, naako gaare Meennaw ta Bunde taar ar maa. Taar ar gem kaak luw busam kuuk samaane do morgoy. ²⁵ In aando, wiktin taat gee weyaw, adiney astu, na luwtu busam kuuk samaanno do morgo-aka, kar na deettu. ²⁶ Wiktin taat busam kuuk samaane maadtu ho nu imiltu ganduulinna, kuuk samaanno-ak oki imiltu kunco.

²⁷ Hiyya, gay riyoy dakiji kaaw do mee morgor aman : “ Gem kol Tacco, ki luw busam kuuk samaane do morgon, kar kuuk samaanno-an gay min momo ? ” ²⁸ Naar gay telkiico aman : “ Na adin kat iyyuugu. ” Gay riyoy indiig pey aman : “ Ki

[†] 13:8 ‘ron miya’ : Do darre ta Israyeel, ya ganduulic rakki ka geme wee ron orok subba, na samaan ko. Ya ronji miya, naar-ak, na samaan paka. [‡] 13:15 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 6.9-10.

raka nii rotiŋco walla ? ” ²⁹ Naar gay telkiico aman : “ Ha’a, rasongu. Ya ku rotaagu, *geme oki yaa rote. ” ³⁰ Rason ɲuu maade sawa di nam wiktin ta sedindi yaa nece. Do wiktin taar-at kat, naaco kaawe do gay sedindi a ɲuu doɓe ja ɲuur kuuk samaanno, ɲuu duuniŋco kaa kaa ho ɲuuco diye ako. Kar kat, ɲuu sokin *geme ɲuu leen do urder. »

Danil ta busum kaak ɲu koliy mutaard

(Maark 4.30-32, Luk 13.18-19)

³¹ Iisa deliico pey danil rakki aman : « Meennaw ta Bunɗi taar ar busum ka mutaard kaak gem luwtu do morgoy. ³² Min ron okiŋco, ɲaar di kapak tak-tak. Kar ya ɲa amile ho ɲa maade, ɲa deetiy tatik pak gamin okiŋco kuuk amila do jineendi nam ɲa giniy ar et kaak diid sa saayiy geriyco do leeginay. »

Danil ta gelee

(Luk 13.20-21)

³³ Iisa deliico danil ta pey aman : « Meennaw ta Bunɗi taar ar *gele taat sood di daatik liyiy do kurgal kuuk dakina, ta ediigu, ho ɲu uciy gusus. »

Maa di Iisa kaawiy in dele ka danjal
(Maark 4.33-34)

³⁴ Iisa kaawig kaawin-aŋ okiŋco in dele ka danjal ho ɲa kaawiicog illa in dele ka danjal di. ³⁵ Ansii ko, ta kuuniytu in kaaw taat nabiinŋce kaawtu awalle aman :

« Naa pile bir in dele ka danjal.
Naa imile baaco ta gamin kuuk goy
cigile min kilgiye ka duniiner.
» §

Baat ta danil ta busam kuuk samaanno

³⁶ Hiyya, Iisa rasiig gee ho ɲa birtu geero. Maajirnay dakiig gasa ho ɲu indiig aman : « Baan ja, gaarni baat ta danil ta busam kuuk samaanno do morgor-aŋka ? » ³⁷ Iisa telkiico aman : « Naar kaak luw busam kuuk samaan-ak, ɲa nun *Ron gemor. ³⁸ Morgo-ak, taar ko duniine. Busam kuuk

samaane, ɲuur gee kuuk do Meennaw ta Bunɗi. Kar busam kuuk samaanno-ak gay, ɲuur gee kuuk ic kaaw ta Seetanner. ³⁹ Adin kaak luw busam kuuk samaanno-ak, ɲaar ko Seetanne*. Sede, ɲaar ko gaase ka duniiner ho gay sedindi gay, ɲuur *dubal ku Bunɗi. ⁴⁰ Uudin taat gay sedindi rotiy gan kaak samaanno ho ɲu oriig do aki, ampa ko, dubal ku Bunɗi asiy gine do gaase ka duniiner. ⁴¹ Nun Ron gemor yaa tabire dubildu, ɲuu atkiŋ min do Meennuwir gee okiŋco kuuk jookumo in ɲuur kuuk isiniig eenŋco a ɲuu rasin imaanco. ⁴² Kar ɲuu oriŋco do ak ta matdo. Do wer-ak, gee yaa ale ho ɲuu eeyme saanŋco. ⁴³ Kar ɲuur kuuk goy sellen do unji ka Bunɗi gay, ɲuu irne ar pato do Meennaw ta Tacco Bun. Ya ku gin denŋina, laan denŋinko samaane, kuu cokiye ! »

Danil ta malle ka cigile

⁴⁴ « *Meennaw ta Bunɗi taar ar malle kaak cigil do morgor. Gem rakki gaasiiga ho ɲa cigiliig pey do wer-ak di. Gem-ak adiy giniiji gal aale nam ɲa baayiy gidiyin gamnay okiŋco ho ɲa asiy gidiyin morgo-aka. »

Danil ta duur ta kaalne

⁴⁵ « Meennaw ta Bunɗi taar ar pey taajirinŋce kaak bariya duur kuuk samaan aale. ⁴⁶ Ya ɲa gas taat kaalin aale, ɲaa gidiyin gamnay okiŋco ho ɲa asiy gidiyin duur-ata. »

Danil ta ribini

⁴⁷ « Meennaw ta Bunɗi taar ar pey ribin ta yaarko taat gee cabiy ay biyaw ku boosir do barrer. ⁴⁸ Ya ta miine, gay cabindi daaniit do bi ka amiydi. Kar ɲu goyiy keder, ɲu doɓiig boos kuuk samaane samaane ɲu leeyiig do gombirkor ho kuuk samaanno gay, ɲu oriigu. ⁴⁹ Ansii ko, do gaase ka duniiner, dubal ku Bunɗi asiy eerin gee kuuk sellen min kuuk jookumo. ⁵⁰ ɲuur kuuk jookum-ak gay, ɲu oriŋco do ak ta matdo. Do

wer-ak ko, gee dakina yaa ale ho ŋuu eeyme saan̄co. »

Gamin kuuk marbinto in kuuk taay ko

⁵¹ Iisa indiiḡ maajirnay aman : « Has diŋ ku iban baaco ta kaawin-aŋ okiŋco walla ? » Ŋuur gay aman : « Hii, ni iban. » ⁵² Ŋaar gay yeepiico pey aman : « Di ya pa-ak, ay gem kaak iban *gaanuun ka Buŋdi ho ŋu garkiyig do bi ka *Meennaw ta Buŋdi, ŋa ar mee gerdi kaak soka min malley gamin kuuk marbinto in kuuk taay ko. »

Iisa do geeger ka Nazareet (Maark 6.1-6, Luk 4.16-30)

⁵³ Min Iisa gaastu in dele ka danlay-at, ŋa deettu min do wer-aka. ⁵⁴ Ŋa birtu do geeger ka Nazareet do wer kaak ŋa maad̄tu. Ŋa teestu garkiye gee do gerco ka salaaner. Gee kuuk cokiyaaga-ak, okiŋco ajbiȳtu tak-tak. Ŋu kaawtu benannico aman : « Ilimji-an, ŋa gasit min momo ? Gudurre taat ŋa giniy gamin kuuk ajbay-aŋ, ŋa gasit min momo ? ⁵⁵ Ni iban kadar ŋa roŋ ka gay gerkide atiydi. Yaaco-at wal siŋti Mariyam doo ? Siŋtay wal ŋu kuŋ Zaak, Yuusup, Simon in Zuud doo ? ⁵⁶ Siŋtay kuuk daad̄ sa goy in ginte. Kar gamnay-aŋ gay, ŋa gasig min momo ? » ⁵⁷ Hiyya, pikirrico-at tod̄ico ŋu baltu aamine do Iisa. Kar Iisa diyiico aman : « Ay wero, nabiin̄ce, ŋu karmiyaag di. Illa do wer kaak ŋu weeyiiga ho do adiy ka gerco di, ŋu karmiyiḡdo. » ⁵⁸ Do bi ka imaanco taat sood̄-at ko, Iisa baltu gine gamin dakina kuuk ajbay do wer-aka.

14

Muutuy ta Yaaya-Batist (Maark 6.14-29, Luk 9.7-9)

¹ Do wiktin taar-at, sultan *Herood*, guberneer ka Galile, dortu gee kaawa bi ka Iisa. ² Kar ŋa kaawiico do gay riyoy aman : « Gem-aŋ ŋaar Yaaya-Batist ! Ŋaar nooy min

do muuti. Paa ko, ŋa gintu gudurre taat ŋa giniy gamin kuuk ajbay. »

³⁻⁴ Do wiktin taat Yaaya goyiy misa in odinay, Herood gay obit Herodiyaad, daaciy ta sinji Pilip. Do bi ŋaar-ak ko, Yaaya kaawiiji do Herood aman : « *Gaanuun baljin bere botol taat kii obin Herodiyaad. » Min Herood dortu pa-ak, ŋa bertu izinne ŋu obiig Yaaya, ŋu duuniig in jinzirre ho ŋu un̄jiig dan̄aayne. ⁵ Ŋa raka deen̄ji, kar gay ŋa gina kolaw do *Yuudinnar asaan gee okiŋco talaag ar ŋa nabiin̄ce.

⁶ Ba aaro, yiriy rakki, ŋu iidiya al-guw ta Herood. Do wer-ak, romti ta Herodiyaad un̄jitu waare do un̄co ka geemir. Min Herood taliita-ak, ta ajbiyga ⁷ nam ŋa togiltu a ŋaati bere ay maan kaak ta inditu di. ⁸ Yaaco gay ŋaamiit a taa indin̄ Herood aman : « Ŋu raka kiidu berin̄ kaay ka Yaaya-Batist annen di do gartar ! » ⁹ Do wer-ak, sultan Herood adiy niḡtu. Kar min ŋa togil do un̄co ka geemir gay, ŋa bertu izinne a ŋuuti berin̄ maan kaak ta inditu. ¹⁰ Paa ko, ŋa ŋaamtu gemo do dan̄aayner, ŋuu dukumin̄ kaay ka Yaaya-Batist. ¹¹ Min ŋu dukunga, ŋa iyiig do gartar ho ŋa beriitig do gemso-ata. Taar gay iciiga ho ta iyi-itig do yaaco. ¹² Min ŋaar-ak, maajir-nay ku Yaaya asiig ic momtey ho ŋu tiisiiga. Kar ŋu baawtu minin̄ Iisa do maan kaak kuuniye.

Bere ka teendi do gee alip beey (Maark 6.30-44, Luk 9.1017, Yaaya 6.1-14)

¹³ Min kabarre-at galiiji do Iisa, ŋa neptu markaba ho ŋa deettu serek min gee. Kar min gee kuuk dakin-ak dortu a ŋa amile, ŋu amiltu min do helliniico in asin̄co, ŋuu jarbiy do bi ka barrer ho ŋu aadiiga. ¹⁴ Min Iisa paaytu min ka markaba, ŋa gasiig gee kuuk dakin-aku. Do wer-ak, ŋa taltu aminduwco ho ŋa teestu coolin̄ ŋuur kuuk radaw.

¹⁵ Wiktin taat pat gale, maajirnay sinjiiji moot̄a ho ŋu kaawiiji aman

* **14:1** 'sultan Herood' : Ŋaar ko ŋu koliy oki 'Herood Antipaas'.

: « Gem koltacco, pat-an deete ho wer sa serek. Kaawco do gee-anju a nuu totire do hellinniidi, nu baayiy gidiye tee. » ¹⁶ Iisa gay telkiico aman : « Ha'a, kuuniyaado ta nuu deete, kun maaniikon di beronco tee ! » ¹⁷ Kar nuur gay telkiiji aman : « Ni gin mappa beeyi in boos seer di ! » ¹⁸ Naar gay kaawiico aman : « Iyondug anne. » ¹⁹ Min pa-ak, na diyiiico do geemir a nuu goye ka gan ka balan. Min nu goye, na sokiig mappa kaak beeyi in boos kuuk seer-aku, na jaaltu kaay ka samaaner ho na deltu barkin do Bunji. Kar na pirsiiig mappa ho na beriicog do maajirnar a nuu deedin do gee-aku. ²⁰ Okinco nu teetu, nu aaytu. Kar tee kaak dak-ak gay, nu numiiga nam na miin girdin orok in seera. ²¹ Miday kuuk goy ede-ak yaa nece ar alip beey pa, daadi in koogin gay, nu bal osinco.

Jiwi kuuk ka amiydi
(Maark 6.45-52, Yaaya 6.15-21)

²² Min naar-ak, kodok di, Iisa diyiiico do maajirnay a nuu nepe ka markabar nuuji ogire ar barrer. Naar gay daktu a naa naaminco ja gee-aku. ²³ Min na naamiigu, na coktu ka dambar a naa inde Bun. Wiktin taat pat gale oki, na goy keeji di ka dambar. ²⁴ Markab gay ot ko datik barrer. Us teestu abire dakina ho amay kuuk uca gulban-gulban-ak sa tanjilaaga. Us naamiiga nam markabco sinjaado. ²⁵ In datik kawtira, Iisa jaawa ka amiydi, na ica botol ta maajirnay. ²⁶ Wiktin taat maajirnak taliig Iisa jaawa ka amiydi-ak, kolaw unjiico. Nu kaawtu aman : « Hey yaman kelmo ! » ho in koluwco, nu teestu koole. ²⁷ Kar kodok di Iisa diyiiico aman : « Obon aditko. Na nunun di, dakon ginenna kolaw ! » ²⁸ Piyer ictu kaawo ho na kaawiiji aman : « Gem kol *Rabbine, ya ka seener na kinke-ak, beror botol naa jaawe ka amiydi naan gase. » ²⁹ Iisa telkiiji aman : « Di naar-ak, asu ! » Ek di Piyer paaytu min ka markabar, na aaniyiig Iisa ho na teestu

jaawe ka amiydi. ³⁰ Min Piyer aawiig us abira rad-ak, kolaw unjiiji ho na teestu nooriye do amiydi. Na kooltu rada aman : « Rabbine jorkinu ! » ³¹ Kodok di, Iisa naamiiji pise, na obiga ho na diyiiiji aman : « Imaanji goy misa sooda ! Maa di adin gintu seera ? » ³² Min pa-ak, seerco, nu coktu ka markabar ho us sa peytu min abirinji. ³³ Kar maajirna kuuk goy ka markabar dersitu do unji ka Iisa ho nu dyitu aman : « Way, kinke-an Ron ka Bunji ka seener ! »

Coole ka geemir do kid ka Zenezareet
(Maark 6.53-56)

³⁴ Min Iisa in maajirnay aaliig barre-ak, nu ottu do kid ka Zenezareet. ³⁵ Min gee taliigu, nu ibiniig Iisa ho nu totiriit kabarey do kid okinji. Ampaa ko, nu iyiiig geenco okinco kuuk radaw. ³⁶ Nu marmiliji a naa rasiinco nuu diire kin bit ka kesuuneyat di. Paa ko, okinco kuuk diirta-at cooltu.

15

Iisa in aadanna ku aginiydi
(Maark 7.1-13)

¹ Ba aaro, daarin min *Pariziyenna in agindaw ku gaanuundi uctu min Zeruzaleem ho nu baawiiji do Iisa. Nu indiig aman : ² « Maa di maajirnan karmiygigdo aadanna ku aginiydi ? Ya nu raka tee, maa di nu agiydo pisinco ar kaak aginiyte diyite ? » ³ Iisa gay telkiico aman : « Kar kun gay, maa di ku aadiy aadanna ku aginiyko ku maaniikon di ho ku karmiygigdo ka Bunji-aka ? » ⁴ Bun gay diy aman : « Ber horoomin do yaako in takko. » Pey na kaaw aman : « Waan kaak niga biy in tacco wala in yaaco, tanji-at illa muutu. » ⁵ Kar kun gay garkiya gee a nuu kaawe do aginiyco aman : « Maan kaak zer naako bere ka gaayor, taarat *satkin taat waaliya Bun. » ⁶ Ho ku kaawa kadar naar kaak kaawa ampak, necig ko na gediraado pey naaco bere horoomine in gaayoy-ata. Paa ko, ku poociit kaaw ta Bunji ho ku

makiit in ta aginiyko ku maaniiko.
⁷ Talon gee kuuk kaawa in binjico di ho ta aditco gay keetiti-anjku ! Kaaw taat Bun diytu do bi kanjo, taar ka seener. Na kaaw awalle in bi ka nabi Ezaayi aman :

⁸ " Gee nuur-an beraadu horoomin in binjico di,

kar aditco gay serek min nunu.

⁹ Abaadin taat nu abdiyin-an, taar uca maalan di, asaan garaan taat nu garkiiyi gee sa, geen di imilit min do kayco. " * »

Maan kaak nigaag gemo do unji ka Bunji

(Maark 7.14-23)

¹⁰ Min naar-ak, Iisa koliig gee okinco ho na diyiico aman : « Laan denginko samaane kuu ibinin baat ta kaaw-anta : ¹¹ maan kaak gem tiyo, naar nigigdo do unji ka Bunji. Kaak nigaaga-ak, illa kaaw taat amila min do biy. » ¹² Kar maajirnay baawiiiji moota ho nu indiig aman : « Ki iban kadar kaawnan-an nigig aditco ku Pariziyennar walla ? » ¹³ Iisa gay telkiico aman : « Ay et kaak Tanni ka kuwa bal taatinji, nu asa rotinji. ¹⁴ Rason oola Pariziyenna-anjku ! Nuur noolna kuuk daana noolna ! Ya nool kat daana giji noolo, seerco, nuu solle do beendi. » ¹⁵ Piyer ictu kaawo aman : « Gaarnin ja baat ta danlan-anta. » ¹⁶ Iisa newsiico loco aman : « Kunj oki kayko dibir ga ? ¹⁷ Ku ibanno ga maan kaak gem tiyak unja do adiy ho ba aar gem-ak baay dooye ? ¹⁸ Kar kaaw taat amila min do bi ka gemor, taar min do gelbiney ho taar ko taat niga gemo do unji ka Bunji. ¹⁹ Asaan min do gelbiney-ak ko amiliy pikirre taat samaanno ta naamiig do dee ka geemir, do kokine ka miday wal daad kara, do baaye kaak munjam, do kokinaw, diye ka kaawor kaak bal botol ho na nigiy biy in gee. ²⁰ Gamin nuur-an ko kuuk niga gemo do unji ka Bunji ! Kar gay, tee

kaak bal ace ka pisindi ar ka aadinco, naar nigdo gemo do unji ka Bunji. »

Ase ka daatik taat Yuudinçado (Maark 7.24-30)

²¹ Min Iisa gaasiit kaawoy, na uctu min do wer-aka ho na deettu do kid ka Tiir in ka Sidon. ²² Tala kar daatik rakki taat Yuudinçado baawiiiji do Iisa. Caarti min gee ku Kana kuuk do kid-aka. Ta astu marmile do Iisa aman : « Gem kol *Rabbiney, *Ronj ka Dawuud, tal aminduwir ! Romor, aarid obta ho na taabiyaat ko taabiye ! » ²³ Kar Iisa gay da pillo biy. Maa-jirnay baawiiiji moota ho nu kaawiiiji aman : « Kaawti do daatko-an a taa deete, yampa ta aadiite in koolinti kon di-an gay maman ! » ²⁴ Naar gay telkitu aman : « Nun, nu naamintu do gee kuuk ar tamgi kuuk rawte do kid ka Israyeel. »

²⁵ Kar daatko-at astu dera do unji ho ta diytu aman : « Gem kol Rabbiney, baanu jorkinu ! » ²⁶ Iisa gay telkiitit aman : « Kuuniyaado nuu icinji tee ka kooginar ho nuu orin do kanir. » ²⁷ Daatko-at kaawiiiji aman : « Gem kol Rabbiney, kaawon-an ka seener. Kar kan sa, nuur tiya meerin kuuk gaama min do pise ka gemco di. » ²⁸ Kar Iisa telkiitit aman : « Way ! Kanke-an imaanke-an dakina ! Taa kuuniye ar taat ka rakiyo. » Hiyya, do wiktin-at di, romti cooltu.

Coole ka gee dakina

²⁹ Min naar-ak, Iisa birtu do bi ka barre ka Galile. Na coktu ka kooti ho na goytu. ³⁰ Gee dakina baawiiiji, nu iyiji gee kuuk radaw : mersina, noolna, gee kuuk zinjico galcodo, dunguyuuyna, in kuuk gin raduwnay ku pey. Okinco, nu iyiig do unji ka Iisa ho na cooligu. ³¹ Min gee-ak taliig dunguyuyin doraw, kuuk zinjico galcodo coolaw, mersin jaawa tal-tal ho noolin talaw-ak, nu ajbiytu tak-tak. Do wer-ak, nu teestu ozilin Bunj ka Israyeel.

Bere ka teendi do gee alip pood (Maark 8.1-10)

* ^{15:9} Wer ka gase kaawor do Ezaayi 29.13.

³² Min pa-ak, Iisa koliig maajirnay ho ɲa diyiico aman : « Gee-aɲ, nu tala aminduwco, asaan mena subba ɲu goy in nun di ho ɲu ginno maan ka teendi. Nu rakaado ɲaamin aditco aaye, yampa, gudurrico yaa arme botildi. » ³³ Maajirnay indiig aman : « Kalaan ta-aɲka, kar gi aaniye momo, gii gase tee kaak yaa necin gee kuuk dakin ta aɲku ? » ³⁴ ɲaar gay indiig aman : « Ku gin mappa minaw ? » ɲuur gay telkiji aman : « Ni gin mappa peesira in tenilna minaw-minaw pa. » ³⁵ Kar Iisa kaawiico do gee-ak a ɲuu goye keder. ³⁶ Hiyya, ɲa sokiig mappa kaak peesir-aka in tenilna-aku. ɲa deliiji barkin do Bunɗi, ɲa pirsigu ho ɲa beriicog do maajirnay. ɲuur gay deediig do gee-aku. ³⁷ Okinco, ɲu teetu, ɲu aaytu. Maajirna sokiig tee kaak dake nam ɲa miin girdin peesira. ³⁸ Miday kuuk tee gay, ɲuur alip pood. Daadi in koogin gay, ɲu bal osinco. ³⁹ Min ɲu tee, Iisa ɲaamiig kat gee-aku. Kar ɲa neptu markaba ho ɲa birtu do kid ka Magadaan.

16

Inde ka maan ka ajbay (Maark 8.11-13, Luk 12.54-56)

¹ Min ɲaar-ak, *Pariziyenna in *Sadusiyenna sinjiiji moota do Iisa. ɲu rakiiji dibe. ɲu indiig a ɲaaco gaare maan kaak ajbay kaak asa min do Bunɗi. ² Kar ɲaar gay telkiico aman : « Ya pat gala zil-zil-zil, ku kaawgiy a wer yaa gine gala asaan pat ta guddinir ginig samaan dindiko. » ³ In wer dugus-dugus sabaan cokaw, ku kaawgiy a yiriyta-aɲ amay yaa ase asaan bunɗe. Ku iban gaare baaco ta gamin kuuk ka samaaner, kar gamin ku gaarindi kuuk kuuniya dinɲa gay, ku ibanno baaco. ⁴ Gee ku dinɲa-aɲ, ɲuur jookumo ho ɲu newsiji kop do Bunɗi. ɲu raka a naaco gaare maan kaak ajbay. Kar gay, illa ɲuu tale maan ka ajbay kaak nabi Yuunus

gaartu-ak di. » Kar ɲa rasiigu ho ɲa deettu.

Gel ta Pariziyennar in ta Sadusiyennar (Maark 8.14-21)

⁵ Wiktin taat maajirna aaltu aar barrer, ɲu rawte ice mappa. ⁶ Kar Iisa kaawiico aman : « Yaman pakiron ! Goyon godom min *gel ta *Pariziyennar in ta *Sadusiyennar. » ⁷ Min pa-ak, maajirna kaawiy benannico aman : « ɲa kaawiite ampa-aɲ asaan gi bal ice mappa kar di walla ? » ⁸ Iisa ibinit pikirrico ho ɲa indiig aman : « Talon gee kuuk imaanco sood-aɲku ! Maa di, ku kaawiy benanniko a gi bal ice mappa ? » ⁹ Yoo din oki kayko dibir di misa walla ? Ku rawtig ko mappa kaak beey ku deedu do gee kuuk alip beey-aku ho in girdin minaw kuuk ku soktu-aku ? ¹⁰ Ku rawtig ko pey mappa ka peesira ku deedu do gee kuuk alip pood ho in girdin minaw ku soktu-aku ? ¹¹ Kar maa di, ku ibingiydo kadar nu kaawgikonno do bi ka mappa wiktin taat nu kaawiko a kuu goye godom min do gel ta Pariziyennar in ta Sadusiyennar ! » ¹² Min maajirnay dortu pa-ak, ɲu ibintu kadar ɲa bal kaawe a ɲuu goye godom min gel ta ɲu giniy mappa, illa ɲuu goye godom min garaan ta Pariziyennar in ta Sadusiyennar.

Iisa, ɲaar Masi kaak Bun doftu (Maark 8.27-30, Luk 9.18-21)

¹³ Min pa-ak, Iisa baawtu do kid ka Sezare ka Pilip. ɲa indiig maajirnay aman : « Do bi ka nun *Ron gemor-aɲ, gee kaawa a nu waa ? » ¹⁴ ɲuur gay telkiji aman : « Daarin kaawa a ki Yaaya-Batist, daarin a ki *Eli ho daarin gay a ki Zeremi wal nabiince ka pey min awalle. » ¹⁵ Iisa gay indiigu aman : « Kar kun gay kaawa a nu waa ? » ¹⁶ Simon kaak ɲu kolii oki Piyer telkiji aman : « Kinke *Masi kaak Bun doftu, Ron ka Bunɗi, Bun kaak goy mento. » ¹⁷ Iisa telkiji aman : « Galjin Simon, ronji ka Yaaya.

* **16:18** 'Piye' : In kaaw ta Grek, Piye-ak a 'dambi'.

Na Tanni ka kuwa kat gaarjin seen-anta, yampa na gemno. ¹⁸ Nun gay kaawaajin aman : « Kin Piyer* ho do dambi-an ko, naa pinin *Eglizdu ho muut sa gediraajido do Egliz-aka. ¹⁹ Naan berin kerilna ku *Meennaw ta Bun̄di. Maan kaak kii poocin̄ keder, kuwan̄ sa n̄uu poocin̄ji, ho maan kaak kii ooyin̄ keder, kuwan̄ sa n̄uu ooyin̄ji. » ²⁰ Hiyya, Iisa karmiig maajirnay a n̄uu kaawenno tak-tak do waanna a naar ko Masi kaak Bun̄ dobtu.

Kaaw ta Iisa do bi ka muutuy in nooyin̄ji

(Maark 8.31–9.1, Luk 9.22-27)

²¹ Min yiriy taar-at di, Iisa teestu kaawe waran̄ do maajirnay aman : « Nun ɓaa Zeruzaleem. Aginay, agindaw ku gay satkiner in̄ agindaw ku gaanuundi, n̄uun taaɓiyin dakina. N̄uu asiin deendu ho yiriy ta subbin̄kar gay, naa nooye. » ²² Min pak, Piyer imiliig serpiya ho na leesiji aman : « *Rabbine, Bun̄ yaan̄ gooye ! Maan sa asaajinno tak-tak ! » ²³ Kar Iisa kolsiig Piyer ho na kaawiji aman : « Baa annere, Seetan-an̄ka ! Ki todaadu botol. Pikirren̄ taar arro ta Bun̄di, taar ar ta geemir di. »

²⁴ Kar Iisa kaawiico do maajirnay aman : « Ya waan kaak rakaan aadindu, naa pooce pey bariye galal ta meen̄ji, naa icin̄ etoy ka taaɓiner ho naan aadindu. ²⁵ Asaan waan kaak raka jile goyin̄ji ka meen̄ji, naa rawtin̄ji. Kar waan kaak rawtaag goyin̄ji do bi kanto gay, naa gase goye kaak ta6. ²⁶ Yampa, ya gem kaak obit duniin okintit do pisin̄ji ho na rawtig goyin̄ji, naar-ak galilti gay maa ? Naa bere maa naa gidiye goye ka gaasdo ? ²⁷ Ka seener gay, nun Ron̄ gemor naa ase in̄ *darjin ta Tanni ho in̄ dubilji. Do wer naar-ak, naa kap-piye do ay gemo do riy taat na gintu. ²⁸ Ka seener nu kaawaako, min gee kuuk goy anne-an̄, daarin̄co mataado di, n̄uun talin nun Ron̄ gemor asa ar Sultan. »

17

*Newse ka zi ka Iisa
(Maark 9.2-13, Luk 9.28-36)*

¹ Gin mena bijigiy, Iisa koliig Piyer, Zaak in̄ sinji Yaaya ho na iyiig keeco kuwa ka damba ta bolok. ² Tala kar Iisa, ziy newse. Wijeeney irna pit-pit ar pato ho kesuuney newis portik kar ar nirne. ³ Ta bite-an̄ di, nabiinna seer bayintu. Nabiinna-ak, n̄uur Muusa in̄ *Eli kat kaawa in̄ Iisa. ⁴ Hiyya Piyer kaawiji do Iisa aman : « Gem koltacco, gala ni goyiy anne-an̄ka. Ya ki rakaw ni-iko siye tarram subba, rakki locin, rakki do Muusa ho rakki gay do Eli. » ⁵ Min Piyer kaawa misan di, uce irnaw gootiigu ho min do uc-at amila gaaya taat kaawa aman : « Naar-an̄ Ron̄du, nu elgig dakina ho adir miin in̄ galal do bi kan̄ji. Cokiyon kaaway ! » ⁶ Min maajirna doriit kaawat, kolaw obiigu nam n̄u zubik keder. ⁷ Iisa sinjiico moota, na kedkidigu ho na kaawiico aman : « Ucon̄, dakon̄ ginenno kolaw ! » ⁸ N̄u jaaltu kayco, kar n̄u bal tale pey waanna, illa Iisa keeji di. ⁹ Wiktin taat n̄u paayiy min ka dambar, Iisa karmiig maajirnay aman : « Yaman, dakon̄ kaawenno do waanna do maan kaak ku taltu-an̄ka nam nun *Ron̄ gemor naa nooyen̄ ja min do muuti. »

¹⁰ Kar maajirnay indiig aman : « Maa di agindaw ku gaanuundi kaawiy a *Eli yaa asen ja ? » ¹¹ Iisa gay telkiico aman : « Hii, Eli yaa ase, naa leen̄ gamin-an̄ do botilco. ¹² Kar gay, nu kaawaako, Eli naar as ko, kar gee gay bal ibinin̄ji. N̄u taaɓiyig ar taat n̄u raktu. Ansii ko, nun Ron̄ gemor oki, n̄u asiin taaɓiyindu. » ¹³ Paa kat, maajirna ibintu kadar na kaawaaco do bi ka Yaaya-Batist.

*Coole ka mic kaak gin punpun
(Maark 9.14-29, Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Wiktin taat Iisa in̄ maajirnay yeepco do gee kuuk dakin-ak, gem rakki sinjiiji moota ho na dersitu do un̄ji. ¹⁵ Kar na kaawiji aman : « Gem kol *Rabbiney, tal amindaw ta ron̄du.

Na gin punpun. Ya punpunji ucji aale, na galgiy do aki wal do amiydi. ¹⁶ Nu iycog do maajirnan, kar nu bal gedire coolinji. » ¹⁷ Iisa kaawtu aman : « Kun gee ku dinka-an, ku geenno ho imaanko sa sooda. Dakdu mena mina naa goye in kunke ho naako sosinke pey ? Iyiig ronjin-an anne. » ¹⁸ Min nu iyiiga, na leesiiji do aarid kaak iyiji punpun-aka. Hiyya, na amiltu. Ek di mic-ak cooltu. ¹⁹ Min naar-ak, maajirna amiltu keeco ho nu indiig Iisa aman : « Gem koltacco, maa di ni baltu gedire atkin aarid-anke ? » ²⁰ Naar gay telkiico aman : « Ku baltu gedire-ak asaan imaankon di sooda. Nu kaawaako ka seener, ya ku gin imaan kapak ar busum ka mutaard, nec kuuti kaawe do damba-an aman : « Janke annere. » Ek di taa janke, maan begiraakonno. ²¹ [Kar gay, aarid naar-an, kuu gedire imilinji-ak, illa in inde ka Bundi ho in ice ka sayamner ja.]* »

Deele ka kaaw ta Iisa do bi ka muutuy
(Maark 9.30-32, Luk 9.43b-45)

²² Yiriy rakki, maajirna numtu okinco do kid ka Galile. Iisa kaawiico aman : « Nun Ron gemor, nu asaan berindu do pise ka midir. ²³ Nuun deendu ho yiriy ta subbin kar gay, naa nooye. » Min nu doriit kaaw-at, nu goytu aminda tak-tak.

Miiri ka ger ka Bundi

²⁴ Wiktin taat Iisa in maajirnay ottu do geeger ka Kapernayuum, gay obe miirir ka *ger ka Bundi baawiji do Piyer ho nu indiig aman : « Tatkuwko kappaydo miiri ka ger ka Bundi walla ? » ²⁵ Piyer gay telkiji aman : « Na kappay. » Kar wiktin taat Piyer† unjiy geero, Iisa ictu kaaw awalle ho na indiig aman : « Simon, kin gay pakira maa do kaaw-anta ? Sultinnay kuuk do duniiner ica miiri ho patanti min do waa ? Min do geenco ku geero wala min do gee ku kara ? » ²⁶ Piyer telkiji aman : « Min do gee ku kara. »

Iisa gay kaawiji aman : « Di ya pa-ak, koogin ku sultinniidi maan isgid. ²⁷ Di in taar-an oki, gi rakaado nige aditco ku gay obe miirir-anke. Do saan taar-an ko, kii icin jambaatin, ki baa do barrer, kii cabe boosi. Boos kaak kii ice awalle-ak di, pilig biy kii gase tamma rakki. Ica, naar necten ko kiite kappiye miirte seerte. »

18

Inde kaak a waa tatik paka
(Maark 9.33-37, Luk 9.46-48)

¹ Do wiktin taar-at, maajirna sinjiiji moota do Iisa ho nu indiig aman : « Do *Meennaw ta Bundi, waa tatik paka ? » ² Iisa koltu mico, na iyiig do datikco ³ ho na kaawtu aman : « Ka seener nu kaawaako, ya ku bal jipte goyinke ho ku bal gine zinkiko naada ar koogina, ku unjaado tak-tak do Meennaw ta Bundi. ⁴ Gem kaak gina ziy kapak ar mic-anke, naar-ak di kaak tatik paka do Meennaw ta Bundi. ⁵ Gem kaak obig samaane mic ar naar-anke do bi kanto, ar na obintu nun meendu. »

Unje ka do zunuubinnar
(Maark 9.42-48, Luk 17.1-2)

⁶ Iisa kaawtu pey aman : « Gem kaak unja rakki min eenji kuuk imaanco sooda do zunuubinnar, guna nuuji duune tolo do gaayay ho nuu accin do barrer. ⁷ Way duniine ! Gamin dakina goy do duniiner kuuk iya gee do zunuubinnar ! Ka seener gay, gamin nuur-ak yaa goyen di doo. Kar naar kaak iya eenji do zunuubinnar gay, taa bin yaa gale do kaay ! ⁸ Ya pisinjin wal asinin kat iyaacin do zunuubinnar, dukunga ho acig kara. Gunjin kii unje do goye ka gaasdo in pise rakki wal merso, min kii unje in pisinjin wal in asinin seer do ak taat matdo. ⁹ Ya odon di iyaacin do zunuubinnar, dimta. Guna kii unje in odon rakki di do goye ka gaasdo, min kii unje in odinan seerco do aki. »

* **17:21** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bundi kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. † **17:25** 'Piyer' : Nu kolaag oki Simon.

Danil ta tamga ta rawte
(Luk 15.3-7)

¹⁰ « Yaman, min koogin-an, dakon aanenno rakki minninco. Asaan nu kaawaako, *ɗubal ku Bunɗi kuuk gooyaag koogin-an goy doo do unji ka Tanni ka kuwa. ¹¹ [Kar nun *Ron gemor as jile ɗuur kuuk rawte.]*

¹² « Ku pakira maa? Ya gem kat gin tamgi miya ho rakki minninco rawte, ɗaa gine maman? ɗaa rasiɗ kuuk dakina ka dambar in gemo, kar ɗa ɓaayiy bariyin ta rawte-ata wal maman? ¹³ Ka seener nu kaawaako, ya ɗa gasta, ɗaa aaciye. Ho aaciyinji-ak yaa pake aaciye ka ɗuur kuuk dakin bal rawte. ¹⁴ Ansii ko, Takko kaak goy ka samaaner rakiyɗo yoo rakki min koogin-an yaa rawte. »

Nige ka sinjor

¹⁵ Iisa kaawtu pey aman: « Ya sinjin kat nigjin, ɓaa gasig keejin di ho gaarjiig maan kaak ɗa nigiji. Ya ɗa cokiyingin, ɗaar-ak ki amir in sinjin. ¹⁶ Kar ya ɗa pooce gay, kol gem rakki wala gee seera. Paa kat, kaaw yaa mate in saadinna seer wala subba ar kaak Kitamne kaawiyo.† ¹⁷ Ya ɗa pooc cokiyingin saadinna-aku, kaawco ɗo gee ku *Eglizdi. Kar ya ɗa pooc cokiyingin gee ku Eglizdi-ak gay, talig ar ɗa gem kaak ibanno Bun wal gay obe miirir.

¹⁸ « Ka seener nu kaawaako, maan kaak ku poocig keder, kuwan sa, ɗuu poocinji, ho maan kaak ku ooyig keder, kuwan sa, ɗuu ooyinji.

¹⁹ « Nu kaawaako pey, ya seer minninko dee kaawco keder a ɗuu inde maanna min ɗo Tanni ka kuwa, maanna-ak, ɗaaco berinji. ²⁰ Ka seener gay, ay wer kaak gee seer wal subba num in sin kunto, nun gay datikco. »

Danil ta gay riyor kaak pooc saamiye

²¹ Hiyya, Piyer sinjiji moota ɗo Iisa ho ɗa indiig aman: « Gem kol *Rabbiney, ya sinɗu kat nigdu, naaji

saamiye dees minaw? Dees peesira walla? » ²² Iisa gay telkiji aman: « Ha'a, dees peesirro. Illa orok peesira kat peesira! ²³ Naako gaare *Meenaw ta Bunɗi taar ar maa. Taar ar Sultan kaak raka ose gurus in gay riyoy. ²⁴ Min ɗa tees ose, ɗu iyiji gay riyor rakki kaak yaaji kappiye tammin ɗonɗonɗo. ²⁵ Kar gay riyor-ak gay bal gedire kappiye daanay. Hiyya Sultan-ak bertu izinne a ɗuu gidiyinco ar ɓerrina: ɗaara, daaciy, kooginay in gamnay okinco. Na kaawtu pa-ak a ɗaaji kappiyin daanay-ata. ²⁶ Min pa-ak, gem-ak dersitu ɗo unji ho ɗa marmiliji aman: "Gem koltacco, ic subirraw di, naan kappiyinti okintiti!" ²⁷ Hiyya, tatkuwi-ak taltu aminduwi, ɗa saamiyiji daanay ho ɗa rasiig ɗa deettu. ²⁸ Do deetinji, ɗa ɗaamtu in rakki min eenji kuuk ɗu giniy riy sawa. Gem-ak, ɗa aadaag daan sood pa. Na gaɓguɓiiga ho ɗa kaawiji aman: "Yalla kappiyorduut daanar!" ²⁹ Giji-ak dersitu ɗo unji ho ɗa marmiliji aman: "Gem kol royay, ic subirraw di, naan kappiyinti!" ³⁰ Kar ka boodaaga-ak gay pooce. Na sakkiyiiga ho ɗu obiig dajaayne, illa ya ɗa kappiyit ja daanay. ³¹ Min gay riyor taliig maan kaak asji ɗo royco-ak, aditco nigtu tak-tak ho ɗu dakiiji os okintiti ɗo tatkuwco. ³² Min ɗu osiji, tatkuwco kaawiico a ɗuuji iyingin gay riyor-aka. Kar min ɗu iyiiga, ɗa leesiji aman: "Talon gay riyor kaak gelbiney samaanno-an ka! Nun kat saamiyjin daanan okintiti asaan ki marmildu. ³³ Nun tal aminduwin. Zer kin sa yaa tale amindaw ta sinjin doo?" ³⁴ Hiyya, tatkaw-ak dapiɗu aale ho ɗa ɗaamiig gem-ak a ɗuu asirin ɗo riyor nam ɗa kappiyin daanay okintiti. »

³⁵ Kar Iisa kaawtu aman: « Ampaa ko, Tanni kaak goy ka samaaner yaako gine, ya rakki minninko saamayɗo ɗo sinji in gelbin rakki. »

* **18:11** Kaaw taar-an ginno ɗo makaatamna daarin ku Bunɗi kuuk ɗu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. † **18:16** Wer ka gase kaawor ɗo Deteronoom 19.15.

19

Garaan do bi ka totiriikar (Maark 10.1-12)

¹ Min Iisa gaastu in garaaney, na uctu min kid ka Galile ho na baawtu do kid ka Zuude, aar barre ka Zurdan.

² Gee dakina aadiiga ho na cooliig geenco kuuk radaw.

³ Kar *Pariziyenna daarin baawiiiji moota, nu rakiy gaase baay. Paa ko, nu indiig aman : « *Gaanuunte bera botol taat gem yaa totirin daacyi do ay maan kaak ta nigtu walla ? »

⁴⁻⁵ Iisa gay telkiico aman : « Kitamne kaaw aman : « Do teesindi, Bun kilgiyiig mitko in daatko. »*

» Kar na kaawtu pey aman : « Do bi naar-ak ko, mitko yaa rasiin tacco in yaaco, na baayiy nune in daacyi, ho seerco, nuu gine ar gem rakki di do unji ka Bundi. Ku garkiyit doo-at kaaw-anta ? ⁶ Ampa-ak, nu seerro pey, nu num ko ar gem rakki di. Maan kaak Bun duunga-ak, gem ipiraagdo ! » ⁷ Pariziyenna indiig aman : « Hadi, maa di Muusa gay bertu botol do gemor taat naa bere maktumne ta totiriikar do daacyi ? » ⁸ Iisa gay telkiico aman : « Muusa berko botol taat kuu totirin daditko asaan kayko bombo. Yampa, do teesindi-ak taar paado. ⁹ Nu kaawaako, ya gem totirit daacyi ho nu bal obin in gemo, kar na obtu ta pey, taar-at daacyido ar na kokina karan di. »

¹⁰ Kar maajirnay kaawiiiji aman : « Ya ampa-ak, guna mitik yaa goye bal daatko. » ¹¹ Iisa gay telkiico aman : « Gee okinco gediraado icin kaaw-anta, illa nuur kuuk Bun berco ja. ¹² Ka seener, gee daarin, min nu weeyiig di, botol ta obindi, Bun todcota. Daarin gay, nu ticgu†. Kar daarin gay, maanico kat ic niyine a nu obaado daad do bi ka *Meennaw ta Bundi. Naar kaak nec icin bilde naar-anka, na icga ! »

Iisa in koogin kuuk naada (Maark 10.13-16, Luk 18.15-17)

¹³ Min naar-ak, gee iyiiiji koogin do Iisa a naaco lee pise ho naaco inde barkin min do Bundi. Kar maajir-nay gay leesiico do gee-aku. ¹⁴ Kar Iisa diyiico aman : « Rason koogin-an yaadu ase. Dakonco todenno, asaan Meennaw ta Bundi, taar do gee kuuk ar koogin-an ku. » ¹⁵ Hiyya, na leeyiico pisiinji, kar na deettu min do wer-aka.

Iisa in gay gamnar (Maark 10.17-31, Luk 18.18-30)

¹⁶ Min naar-ak, gem rakki baawiiiji do Iisa ho na indiig aman : « Gem kol tacco, naa gine maa kaak sellen naa gase goye ka gaasdo ? » ¹⁷ Iisa gay telkiiiji aman : « Maa di ki indiin do bi ka maan kaak sellen ? Illa maan rakki di kaak sellen. Ya ki raka goye ka gaasdo, karmiyiig *gaanuun ka Bundi. » ¹⁸ Gemak indiig aman : « Gaanuun ka moo ? » Iisa gay telkiiiji aman : « Dakon deenno gee, kun miday, dakon kokinenno daad kara ho kun daad oki, dakon kokinenno miday kara, okinako, dakon kokinenno gamna ho dakon diyenno kaaw do gemor maalan di. ¹⁹ Beron horoomine do aginiyko ho elguwon eenko ar zin ka ku maaniiko. »† ²⁰ Dubil-ak kaawiiiji aman : « Gaanuun-an okinji nu karmiyga. Di kar naa gine maman pey ? » ²¹ Iisa kaawiiiji aman : « Ya ki raka gine zin *cawar, baa gidiyig gamnan okinco kuuk ki gintu ho berig gurusji do pokirnar, kar kii gase malle kuwa ka samaaner. Min ki gin ko ampa-ak, asu ho aadnu. » ²² Min dubil-ak doriit kaaw-at, na yiimiit wijeeneey asaan na gay gamnar.

²³ Iisa kaawiico do maajirnay aman : « Ka seener nu kaawaako, unje ka do Meennaw ta Bundi, naar rada do gay gamnar ! ²⁴ Nu diyaako pey a lokumo gediraado taa bire min do bee ka ripirrer. Kar do gay gamnar gay, unje do Meennaw ta Bundi yaaji gine pey rad paka. » ²⁵ Min maajirnay

* **19:4-5** Wer ka gase kaawor do Zeneez 1.27. † **19:12** 'ticgu' : Werin daarin, nu kaawa a 'kircigu'.

‡ **19:19** Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.12-16, Deteronoom 5.16-20, Lebitik 19.18.

doriig kaaw-at, ɲu ajbiytu tak-tak ho ɲu kaawtu aman : « Di ampa-an gay, waa yaa gase jile ? » ²⁶ Kar Iisa gay taliig yalaan ho ɲa ɗiɣiico aman : « Maan kaak patiya kayco ku geemir, ɗo Bunɗi gay, ɲa melen di. »

²⁷ Hiyya, Piyeer ictu kaawo, ɲa ɗiɣiiji aman : « Cokay, ni rasig gamin okiŋco, ni aadiŋcin. Nin gay yaa gase maa ? » ²⁸ Iisa ɗiɣiico aman : « Ka seener nu kaawaako, ya kiɗ newis marbinto, nun *Ron gemor yaa goye ka seesdu ka *darjiner. Kar kuɲ kuuk orok in seer aadiŋtu gay, kuu goye ɗo seesna ku sultan, kuu dukume serine ɗo tamba ta orok in seer ta gee ku Israyeel. ²⁹ Ya gem kaak rasig geriy, sintay, aginiyji, kooginay wala morginay ɗo saan tanto, ɲaa gase dakin pak miya. Ho ɲaa gase pey goye ka gaasɗo. ³⁰ Gee dakina kuuk ogir ɗiŋka yaa ɗake aaro ho dakina kuuk aaro yaa ogire. »

20

Danɗil ta mee jineendi in gay riyoy

¹ Iisa kaawtu pey aman : « Cokiyon, naako gaare *Meennaw ta Bunɗi taar ar maa. Gin mee jineendi rakki kaak amil bariye gay riyor in kawtir wer dugus-dugus a ɲu ɓaa gine riy ɗo jineenji. ² Na gastu gee, ɲu deetu kaawco a ɲaaco kappiye ar kaak ɲu kappiygiy eel ta riyor, kar ɲa ɲaamiig ɗo jineenji. ³ Na amiltu pey in pat parrika ta kawtira ho ɲa gastu gay riyor ku pey ɗo wer ka berel ka helliner. ɲu goy maalan di. ⁴ Na kaawiico aman : « Kuɲko oki, ɓaan ginon riy ɗo jineendu ho naako kappiye maan kaak yaako kuuniye. » ⁵ Hiyya, ɲu ɓaawtu. Kar mee jineendi-ak amiltu pey in yiriyo ho ɲa ɲaamiig pey ɗo jineenji ɲuur kuuk goy maala-aku. In pat subba oki, ɲa gintu pa. ⁶ Ba aaro, ɲa amiltu pey in pat beey ta maako. Na gastu pey gee goy maalan di ɗo wer ka berel-aka. Na indiig aman : « Maa di ku eeliy ɗo wer-an di bal riyo ? » ⁷ ɲuur gay telkiiiji aman : « Di gem dakinti kollo ɗo riyor-ak gay ! » Na

ɗiɣiico aman : « Di ɲaar-ak, kuɲko oki ɓaan ginon riy ɗo jineendu. »

⁸ « Min pat gale, mee jineendi kaawiiiji ɗo gay kappiye gurusdi aman : « Kolig gay riyor ho ay gem di, kappiyyi ar kaak ɲu kappiygiy eel ta riyor. Tees ja in ɲuur kuuk as ba aaro, kar kii gaase in kuuk as awalle. » ⁹ Hiyya, ɲuur kuuk tees riy in pat beey ta maako-ak astu, ho ay gem di, ɲa kappiyyiiji ar eel ta riyor. ¹⁰ Na kappiyyiit ɗo ay gemo nam ɲa ottu ɗo ɲuur kuuk as awalle. ɲuur gay pakira a wal ɲaaco kappiye dakin paka. Kar ɲuur oki, ɲa kappiyyo ar ta eenco di. ¹¹ Min ɲa kappiyyiico, aditco nigtu in mee jineendi ¹² ho ɲu kaawiiiji aman : « ɲuur-an kat as ba aaro ho ɲu gin riy pat rakki di. Nin-an taaɓiy in riyo, ni icit pat ɗo kayni nam ni eeltu. Kar kat ki kappiyinti sawa di ! » ¹³ Kar mee jineendi-ak telkiiiji ɗo minninco rakki aman : « Gem kol royay, nun tiyaacinno. Gi kaaw ja a naan kappiye tamma rakki ɗo eelon wal maman ? ¹⁴ Iciɗ gurusjin ho deettu ! Ya nu raka kappiye ɗo ɲaar kaak as ba aaro ar kaak nu kappiyyiijin locin, taar-an isgicinno. ¹⁵ Nu gin botol taat naa gine maan kaak nu rakiy in gurusdu wal nu ginno ? Wala ki giniit hasuudinawan asaan nu sellen ? » ¹⁶ Kar Iisa kaawtu pey aman : « Paa ko, gee kuuk aaro yaa ogire ho kuuk ogire yaa ɗake aaro. »

Kaaw ta subbiŋkar ta Iisa ɗo bi ka muutuy in nooyinji

(Maark 10.32-34, Luk 18.31-34)

¹⁷ Min ɲaar-ak, Iisa coontu Zeruza-leem. Wiktin taat ɲu ɓaayiyo, ɲa koliig maajirnay kuuk orok in seer keeco di ho ɲa kaawiico aman : ¹⁸ « Cokiyon, ɗiŋ gi ɓaa Zeruzaleem. Anner ko, nun *Ron gemor, ɲuun berin ɗo pise ku agindaw ku gay satkiner ho in agindaw ku gaanu-undi, ɲuu dee kaawco a ɲuun deendu. ¹⁹ Kar ɲuun berin pey ɗo gee kuuk Yuudinnado, ɲuudu samtiye, ɲuun koocin in kordingo ho ɲuun doodin ka

etor. Kar yiriy ta subbiŋkar gay, naa nooye. »

*Inde ka atan Zaak in Yaaya
(Maark 10.35-45)*

²⁰ Min ŋaar-ak, daaciy ta Zebede sinjiiji moota do Iisa in kooginti kuuk seer-aku. Kar ta dersitu do unji asaan ta raka indiŋ maanna. ²¹ Iisa gay indiit aman : « Ka raka maa ? » Taar gay aman : « Baanor ja, wiktin taat ki asiy teen *Meennuwiŋ, nu raka a kooginar kuuk seer-aŋ, rakki yaa goye do meedaŋ ho rakki gay do ŋugilaŋ. »

²² Iisa telkiico aman : « Kuŋ bal ibine baay ta maan kaak ku indiy-aka. Kuu gedire seen *kordindi ta taaɓiner taat naa see-anta walla ? » Ŋuur gay aman : « Hii, nii gedire. » ²³ Iisa telkiico aman : « Ka seener, kuu ase see min do kordindir ta taaɓiner-ata. Kar do goye kaak do meedar wala do ŋugilaŋ gay, nun ginno botol ta naa berinji. Werin ŋuur-ak, Tanni kat siyiig do ŋuur kuuk ŋa doɓtu. »

²⁴ Min maajirna kuuk orok doriit kaawco-at, ŋu dapiniico do sinja kuuk seer-aku. ²⁵ Hiyya, Iisa koliig okiŋco ho ŋa kaawiico aman : « Ku iban kadar meennay ku duniiner hokumiyaag geenco in guwaane ho aginduwco goyaaco do kayco. ²⁶ Kar lokon gay, ta ginaado pa. Minninko ya gem kaak raka gine tatkaw, illa ŋaa ginen ja ar gay riyko, ²⁷ ho ya minninko rakki raka ogire, illa ŋaa ginen ja ar berriko. ²⁸ Ansii ko, nun Roŋ gemor, nu bal ase a gee yaadu gine riyo. Nun as a naa gine riy do geemir, naa bere zir do ŋuur kuuk goy do zunubinnar a gee dakina yaa gase jile. »

*Coole ka noolin seera
(Maark 10.46-52, Luk 18.35-43)*

²⁹ Iisa in maajirnay amiltu min geeger ka Zeriiko, ŋu ɓaayiy Zeruzaleem ho gee dakina aadiiga. ³⁰ Do wer-ak, gin noolin seer kuuk goy do bit ka botildi. Ŋu dortu a Iisa bira min ede ho ŋu teestu koole rada aman : « Gem kol *Rabbinni, *Roŋ ka Dawuud,

tal aminduwni ! » ³¹ Gee kuuk dakinak gay awniico aman : « Ha', bugumon ! » Kar ŋuur gay jaalaat pey gaayco aman : « Gem kol Rabbinni, Roŋ ka Dawuud, tal aminduwni ! »

³² Iisa peytu, ŋa koliigu ho ŋa indiig aman : « Ku raka naako gine maa ? » ³³ Ŋuur gay telkiiji aman : « Gem kol Rabbinni, pilniig odinni ! » ³⁴ Iisa taliit aminduwco ho ŋa diiriig odinco. Ek di odinco piltu ho ŋu teestu aadiŋji.

21

*Unje ka Iisa Zeruzaleem ar Sultan
(Maark 11.1-11, Luk 19.28-40,
Yaaya 12.12-19)*

¹ Wiktin taat Iisa in maajirnay ɓaawtu moota in Zeruzaleem, ŋu ottu do koot ka Olibiyennar, moota in hellin rakki taat ŋu koliy Betpaze. Do wer-ak, Iisa tabirtu maajirnay seera ² ho ŋa diyiico aman : « Baan do hellin ta goy unɗa antare. Ya ku ote, kuu gase ɗurkila duune in roŋti. Ipironta ho iyonduuta in roŋti. ³ Ya waan indaako a maa di ku ipiriit ɗurkilanta, telkonji aman : « Ŋa *Rabbini kat rakaata. » Ek di ŋaako rasiŋko kuudu iyinti. »

⁴ Ta kuuniytu ampa-aŋ a kaaw taat nabiinɗe kaawtu awalle astu do werti aman :

⁵ « Kaawonco do gee kuuk do geeger ka *Siyon aman :
Talon, sultinko asaako,
Ŋa dalulle ho ŋa nep ɗurkila,
ka seener, ŋa nep roŋ ka ɗurkilal.

» *

⁶ Maajirna-ak ɓaawtu ho ŋu gintu ar kaak Iisa kaawiico. ⁷ Ŋu iyijit ɗurkila in roŋti, ŋu siddiyiig in kesuunco ho Iisa neptu kuwa. ⁸ Gee dakina deeriit kesuunco do botildi. Daarin gay, yiimtu tapar ku atiydi ho ŋu leeyiig do botildi.† ⁹ Gee kuuk jaawa do unji ho kuuk aadaaga kooliy aman :

« Hozanna, *Roŋ ka Dawuud !
Barkin do ŋaar kaak asa in sin ku
Rabbine !

* **21:5** Wer ka gase kaawor do Zakariya 9.9. † **21:8** Do aadinco, ya ŋu raka karmiye gemo, ŋu deeriit kesuunco ho in tapar ku atiydi do botol taat gem-ak aadiyo.

Hozanna, ozilinten Bunte

kaak goy kuwa ka samaaner ! »[†]
¹⁰ Wiktin taat Iisa unjiy Zeruzaleem, gee ku geegirdi okinco gina yik-yik. Nu indiy zinkico aman : « Naar-an gay maa gemira ? » ¹¹ Gee kuuk dakin-ak telkitu aman : « Na Iisa, nabiince kaak min geeger ka Nazareet, kid ka Galile. »

Iisa do ger ka Bunji
(Maark 11.15-19, Luk 19.45-48, Yaaya 2.13-22)

¹² Min pa-ak, Iisa unjitu do *ger ka Bunji ho na teestu atkin okinco kuuk suugiya atta-aku. Na akiliicog taabulnico ku gee kuuk maka gurus ho in seesna ku gee kuuk suugiya ammaamna. ¹³ Na kaawiico aman : « Kitamne kaaw aman : " Gerir, naar ger ka salaaner. " »[§] Kar kun gay ginig ger ka kokiniydi. »

¹⁴ Wiktin taat Iisa goy misa do ger ka Bunji-ak, noolna in mersina asiji ho na cooligu. ¹⁵ Agindaw ku gay satkiner in ku gaanuundi dapintu min nu taliig gamin kuuk ajbay Iisa giniyo, in koogin kuuk koola do ger ka Bunji aman : « Hozanna, barkin do *Ron ka Dawuud ! » ¹⁶ Ampaa ko, nu kaawiji do Iisa aman : « Ki cokiyyit kaawco-ata ? » Iisa telkiico aman : « Hii, nu cokiya. Ho do Kitamner nu kaaw aman :

" Bunji, ki giniy nam koogin ku naada oki, oziliika yaa amile min do binikico. Ho nuur kuuk siya misa buw sa yaan ozile. " »^{*}

Kaaw-an, ku bal garkiyin yiriy rakki walla ? » ¹⁷ Min pa-ak, Iisa uctu ho na rasiigu. Na deettu min do geeger ka Zeruzaleem ho na daktu wal Betani.

Iisa in et ka waado
(Maark 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Min wer waltu, Iisa yeeptu do geeger ka Zeruzaleem ho mey gay diyaaga. ¹⁹ Na taltu et kaak nu kolaag *pigiye do bit ka botildi ho na 6aawtu do baay. Na kociltu, kar na bal gase

yoo ronjo, illa tapar di. Na kaawiji do et-ak aman : « Kinke-an wiyaado pey yoo ronjo ! » Min na kaawtu pa-ak, ta bite-an di et-ak aaytu yarap. ²⁰ Min maajirnay taliig et aaye-ak, nu ajbiytu tak-tak. Kar nu indig Iisa aman : « Maman et-an aaytu kodok ampa ? » ²¹ Iisa gay telkiico aman : « Ka seener nu kaawaako, ya ku gin imaan ho aditko seerro-ak, kuu gedire giniin maan kaak nu gintu do et-an ka ho kaak pak naar-an ka oki. Kuu gedire kaawe do damba-an aman : " Ucu, 6aa gal do barrer ! " Ek di Bun yaa janinti. ²² Ay maan kaak ku indiy in imaan min do Bunji, naako berinji. »

Izinne ta Iisa asa min momo ?
(Maark 11.27-33, Luk 20.1-8)

²³ Min naar-ak, Iisa unjitu do ger ka Bunji ho na teestu garkiye gee. Kar agindaw ku gay satkiner in *aginay ku Yuudinnar 6aawiji ho nu indig aman : « Waa berinji botol taat ki giniig gamin-an ku ? Izinne-an, ki gasit min momo ? » ²⁴ Iisa gay telkiico aman : « Nun oki yaako indin ko maanna in kaaw rakki di. Ya ku telkidu, naako gaarin waan kaak beraadu botol taat nu giniig gamin-an ku. ²⁵ Waa naamig Yaaya-Batist a naa *batiziye gee ? Na Bun wala nu geen di ? » Kar agindaw-ak teestu meelee benannico aman : « Kar giiji telken kat a maa ? Ya gi telkiji a na Bun kat naamga, naate indinte pey aman : " Maa di ku poociit kaawoy ? " » ²⁶ Kar ya gi telkiji aman : " Nu geen kat naamga, " naar-ak, paa gee kuuk dakin-an yaate uce, asaan okinco pakira a Yaaya, naar nabiince. » ²⁷ Hiyya, nu telkiji do Iisa aman : « Ni ibanno waan kaak naamga. » Kar Iisa gay kaawiico aman : « Di naar-ak, nun oki gaaraakonno waan kaak berdu botol taat nu giniig gamin-an ku. »

Danil ta koogin seera

²⁸ Min pa-ak, Iisa kaawiico aman : « Pakiron do danil taat naako dele-anta

[†] **21:9** Wer ka gase kaawor do Soom 118.25-26.

^{*} **21:16** Wer ka gase kaawor do Soom 8.3.

[§] **21:13** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 56.7.

: Gin gem rakki, kooginay seera. Na kaawiiiji do ronji kaak aawo aman : “ Yiriyta-an, ki baa gine riy do jineendi. ” ²⁹ Kar ronji-ak gay telkiiiji aman : “ Ha’a, nu baado. ” Kar ba aar gay, na moyiit kaawoy-ata ho na baawtu. ³⁰ Kar tacco kaawiiiji pey do aaroy a na baa gine riy do jineendi. Naar gay telkiiiji aman : “ Hii baaba, naa baawe ! ” Kar na daktu. » ³¹ Kar Iisa indiig agindaw ku gay satkiner in *ag-inay ku Yuudinnar-ak aman : « Kaawondu ja, min koogin kuuk seer-an, ka moo ginit riy taat tacco gaariico-ata ? » Nuur gay telkiiiji aman : « Naar kaak aawo-aka. » Hiyya, Iisa kaawiico aman : « Ka seener nu kaawaako, gay obe miirir in azbinna yaako ogire do *Meennaw ta Bunji. ³² Ka seener gay, Yaaya-Batist asko gaar botol taat samaane ho kun gay bal icin kaawoy. Kar azbinna in gay obe miirir gay icta. Ku taliig in odinko maan kaak na gintu, kar in taar-an oki, ku bal nedimin pikirriko ho ku bal icin kaawoy. »

Danil ta gay gooye jineendi kuuk jookumo

(Maark 12.1-12, Luk 20.9-19)

³³ Iisa kaawtu pey aman : « Cokiyon, naako dele danil ta pey. Gin mee jineendi rakki. Na taattu atay kuuk nu koliiy *biñ do jineen-aka ho na naamiig in kelel†. Na siytu dukitka taat nuu miyin ron ku atiydi-aku. Kar na pintu ger bolok a nuu coke kuwa nuu gooyinji. Hiyya, na rasig jineen-ak do gee daarin a nuu gooyinji ho na deettu marti. ³⁴ Do wiktin taat ron-ak nee, na naamtu gay riyoy do gee kuuk gooyaag jineen-ak a nuuji berin haginey. ³⁵ Kar gay gooyindi-ak obiig gay riyor-aku. Ka rakki nu koociiga, ka seerin kar nu deeyiiga, kar ka subbin kar gay nu dawig in dambay, nam naar oki mattu. ³⁶ Kar mee jineendi-ak naamtu gay riyor ku pey, dakin pak kuuk awalle. Kar nuur

oki, gay gooyindi-ak giniig ar kaak nu giniig eenco ku awalle. ³⁷ Ba aaro, mee jineendi naamiicog ronji. Na kaawiy do adiy aman : “ Rondu-an, nuu karmiyinji. ” ³⁸ Kar min gay gooyindi-ak taliig ronji baaco-ak, nu kaawtu benannico aman : “ Talon, ankar ko kaak ya tacco mate, jineen yaaji dake. Ason, daanten ga, kar jineen yaate dake lote ! ” ³⁹ Hiyya, do wer-ak, nu obiiga, nu imiliig kara min do jineendi ho nu deeyiiga. »

⁴⁰ Min pa-ak, Iisa indiig gee kuuk cokiyaaga-ak aman : « Ya mee jineendi kat as gay, naa giniico man ? » ⁴¹ Nuur gay telkiiiji aman : « Nuur gee kuuk gelbinco samaanno-aku, naa taabiin ko taabiye nam naa deenco. Kar naa berin jineen-ak do gee ku pey kuuk yaaji berin haginey ya wiktin ta okidinji nece. »

⁴² Iisa gay kaawiico aman : « Do Kitamner, nu kaaw aman : “ Na dambi kaak gay pinindi accitu, Naar ko gin dambi kaak ta6 ka gerdi. An ko maan kaak Rabbin Bun gintu, Ho na ajbiyinte tak-tak. ” ‡ Kaaw-an, ku bal garkiyin yiriy rakki walla ? »

⁴³ Iisa kaawiico pey aman : « Do bi naar-ak ko, Bun yaa imilin *Meenuwiy minninko ho naa berin do gee ku pey kuuk yaa gine maan kaak Bun rakiyo. ⁴⁴ [Ay waan kat galji do dambi-an ka, naa yiime karap-karap, ho ya dambi-an kat galji do gemor gay, naa rigininji dagiygay.] § »

⁴⁵ Min agindaw ku gay satkiner in *Pariziyenna doriig dele ka danlay-at, nu ibintu kadar na ceera loco. ⁴⁶ Min naar-ak, nu bariyy botol taat nuu obinji, kar gay, nu gina kolaw do odin ku geemir, asaan okinco nu talaag Iisa ar nabiince.

22

Danil ta gee kuuk nu kolig do iidiner (Luk 14.15-24)

† 21:33 ‘na naamiig in kelel’ : Werin daarin, nu kaawa a ‘na naamiig in jaaba’. ‡ 21:42 Wer ka gase kaawor do Soom 118.22-23. § 21:44 Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunji kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

¹ Iisa kaawiico pey do geemir in dele ka danlal aman : ² « Cokiyon, naako gaare *Meennaw ta Bunji taar ar maa. Taar ar sultan kaak gin tee do iidin ta obe ka ronji. ³ Na naamtu gay riyoy a nuu 6aa kole gee kuuk sinco goya do teendi. Kar nuur gay pooce. ⁴ Min nu pooce, na naamtu gay riyor ku pey a nuuco kaawe do gee-an aman : “ Jamañce*, teendu naar nee ko, nu dapsiyig barkiydu ho mallel kaak neere-neere. Gamin okinco odinco nece. Ason kate do tee ka obindi. ” ⁵ Kar nuur kuuk nu koliy-ak bal icin kaaw-at do aditco. Daarin deet do riyniico, daarin deet do morginco ho daarin gay deet do suuginniico. ⁶ Kar daarin gay obiig gay riyor-aku, nu koociig ko kooce nam nu deeyiigu. ⁷ Hiyya, sultan adiy nigtu. Na naamtu askirnay nu deeyiig gay dee geemir-aku, ho gegirco sa, nu erga. ⁸ Min pa-ak, na kaawiico do gay riyor aman : “ Tee ka iidin ta obindi naar nee ko. Kar gee kuuk sinco goy-ak gay bal ture teenji. ⁹ Din amilon do naamiig ta botilniidi ho ay gem kaak kuu naame-ak, kaawonji a naa ase tee. ” ¹⁰ Hiyya, gay riyor amiltu. Nu numiig gee okinco kuuk nu gastu, nuur kuuk samaane in kuuk samaanno oki. Paa ko, ger kaak nuu iidiye-ak miintu in gee. ¹¹ Min sultan unjitu do wer kaak marti goyiy-ak, na taltu gem rakki kaak bal ise kesuun ta iidiner. ¹² Kar na indiig aman : “ Gem kol royay, ki unjitu anne bal kesuun ta iidiner-an gay mamam ? ” Gem-ak gay bal pile biy. ¹³ Hiyya, sultan-ak kaawiico do gay riyor aman : “ Gem-an, duunonjiig asinji in pisinji ho accon kara do gondikor. Do wer ka taabiner-ak, naa ale ho naa eeyme saanji. ” ¹⁴ Ampaa di oki, gee dakina, nu koliigu, kar kuuk Bun doftu gay, nuur sood di. »

Kappiye ka miirir
(Maark 12.13-17, Luk 20.20-26)

¹⁵ Min naar-ak, *Pariziyenna 6aawtu dee kaawco. Nu bariye botol taat nuu obinji Iisa in kaawo. ¹⁶ Min kaawco mate, nu naamtu maajirinc daarin in daarin min nuur kuuk aadaag *Herood.† Gee-ak kaawiji do Iisa aman : « Gem koltacco, ni iban kadar ki kaawa seene. Ki garkiya gee in botol ta Bunji taat ta6. Kin isgicinno in gee kuuk kayco jaale ho ki ginno kolaw do geemir. ¹⁷ Hadi kaawnin ja, *gaanuunte kaaw a gii kappiye miiri do Sezaar, sultan ka tatik ka Room, wala gi kappiyaado ? » ¹⁸ Kar Iisa gay ibinit pikirrico taat samaanno. Paa ko, na telkiico aman : « Talon gee kuuk kaawa in binjico di anku ! Maa di ku dibiidu ? ¹⁹ Gaarondur ja tamma ka kappiye miirir-aka ? » Hiyya, nu gaariijig tamma-aka. ²⁰ Kar Iisa indiigu aman : « Kaa in sin kuuk siir kuwa-an gay ku waa ? » ²¹ Nu telkiji aman : « Ku Sezaar. » Kar Iisa kaawiico aman : « Di naar-ak, gamin ku Sezaar, beronjiig do Sezaar, ho ku Bunji sa, beronjiig do Bunji. » ²² Min nu doriit kaawoy-at, nu ajbiytu tak-tak. Kar nu rasiiga ho nu deettu.

Kaawo do bi ka nooyindi
(Maark 12.18-27, Luk 20.27-40)

²³ Yiriy taar-at di, gee daarin kuuk nu koliy *Sadusiyenna 6aawiji do Iisa. Gee nuur-ak kaawa a gee ku mate, nuur nooydo. Nu astu indin Iisa aman : ²⁴ « Gem koltacco, Muusa siir do Kitamner aman : “ Ya gem ob daatko ho na mat bal mico, sinji yaa obin murgil-ata. Paa kat, taaji wee koogin do sinji kaak mate. ” ²⁵ Cokay, gin sinja peesira do datikni. Ka aawo obtu daatko, kar na mattu bal mico. Ampaa ko, na rasiit murgil-at do sinji kaak aaroy. Sinji-ak obiita. ²⁶ Min na obta, naar sa mattu. Ka subbinjkar obiita. Naar oki mattu. Okinco, sinja kuuk peesir-ak obiita ho nu siibiytu bal koogina. ²⁷ Min nu siibiye, ba aar taar sa menuwti

* **22:4** 'jamañce' : Werin daarin, nu kaawa a 'jamaangi'. † **22:16** 'gee kuuk aadaag Herood' : Gee nuur-ak kaawa a gee okinco yaa kappiye miiri do gee ku Room. Kar Pariziyenna gay ello kapuune.

gaastu. ²⁸ Do taar-an, kaawniñ ja, do yiriy ta nooyindi, min kuuk peesir-an, ka moo taa gine daacyi ? Asaan okiñco-an midiyti ! » ²⁹ Iisa gay telkiico aman : « Kuñko-an rawte, asaan ku ibanno kaaw ta Bunji wala gudurrey. ³⁰ Ka seener, do yiriy ta nooyindi, ginno pey obe. Gee yaa goye ar *dubal ku Bunji kuuk goy ka samaaner. ³¹ Do bi ka nooyindi, ku bal garkiyin kaaw taat Bun kaawiiko-anta wal maman ? Na kaaw aman : ³² “ Nun Bun ka Ibraayim, Bun ka Isaaka ho Bun ka Yakuub. ” »[†] Iisa kaawtu pey aman : « Na Bunjo ka gee kuuk mate, kar gay, na Bun ka gee kuuk goy mento. » ³³ Gee okiñco kuuk dorit garaaney-at ajbiytu tak-tak.

*Gaanuun kaak pakgig okiñco
(Maark 12.28-34, Luk 10.25-28)*

³⁴ Min nu dortu kadar Iisa gedirco do *Sadusiyennar nam nu gedarro pey pile biñkico-ak, *Pariziyenna numtu a nuuji 6aawe. ³⁵ Min nu ote, rakki min agindaw ku gaanuundi ictu kaawo a ñaaji ñibe in kaawo. Na indiig aman : ³⁶ « Gem koltacco, min gaanuun ka Muusa okinji-an, ka moo paka ? »

³⁷ Iisa telkiiji aman : « Kii elin *Rabbin Bunjin in gelbin rakki, in kelmon okintiti ho in pikirren okintiti. » ³⁸ Naar-an ko gaanuun kaak awalle kaak pakgig okiñco. ³⁹ Goy pey ka seerin kar kaak ar ñaar-an ka. Na diya aman : “ Kii elin giñin ar zin ka meenjin. ” * ⁴⁰ *Gaanuun ka Muusa okinji in kaawin kuuk nabiinna kaawtu, okiñco num do kuuk seer-an di. »

*Masi in sultan Dawuud
(Maark 12.35-37, Luk 20.41-44)*

⁴¹ Min Pariziyenna goy misa do wer ka numinco-ak, Iisa indiig aman : ⁴² « Ku pakira maa do bi ka Masi ? Naa gine ronj ka waa ? » Nuur gay telkiiji aman : « Naa gine ronj ka

Dawuud. » ⁴³ Iisa indiig aman : « Ya ta as ampa-an gay, maa di Ruwwin ta Bunji ñaamig Dawuud, na koliig a “ Rabbine ” ? Ka seener, Dawuud kaaw awalle aman :

⁴⁴ “ Rabbin Bun kaawji do Rabbiner aman :

As goy do meedar

nam wiktin taat naaco gedire do adinen,

nuu gine wer ka lee asinjin. ”[†]

⁴⁵ Kar ya Dawuud kat kolaag Masi a “ Rabbiner ”, di maman ñaa gine ronji ?

» ⁴⁶ Do wer-ak, waanco rakki sa balji gedire telke yoo maanna. Min yiriy taar-at, nu cimtu kayco cat, yoo waan sa indigig do pey.

23

*Do gaayico agindaw ku Yuudinnar
(Maark 12.38-39, Luk 11.43-46, 20.45-46)*

¹ Min ñaar-ak, Iisa kaawiico do maa-jirnay in gee kuuk dakin-ak aman :

² « Agindaw ku gaanuundi in Pariziyenna, Bun berco riy a nuu gaare baay ta gaanuun ka Muusa do geemir. ³ Ampa-ak, karmiyon kaawco ho ginon ay maan kaak nu kaawiiko. Kar gay, dakon icenno botilco, asaan goyico turro in taat nu gaariy do geemir. ⁴ Nu duun gor oom aale ho nu diyiit do geemir. Kar nuur maaniico gay, nu gaay do gee tak-tak in icile ka gor-ata. ⁵ Riycokintit taat nu giniy-at, nu rakiy a gee yaa talinco di. Gamin kuuk nu duuniy a nu rawtaag do Bun, nu ginaag aginda. Ho batik sa, nu isa kuuk gin gamin ciilay-ciilay. ⁶ Ya nu kolig do teendi, nu dofa werin kuuk ta6 ho do geray ku salaaner, nu el goye un da. ⁷ Nu el a gee yaaco ooye in karaamine do werin kuuk gee numiyo ho nu el pey a gee yaa kolguwin a “ *Rabbine ”. ⁸ Kar kun gay, ya nu kolaako a “ Gem kol Rabbiney ”, dakon ooyenno, asaan kun okinjo sin ta di, ho Rabbinko sa, ñaar rakki di. ⁹ Do kidar, dakon kolenno gemo a “ Takko

[†] 22:32 Wer ka gase kaawor do Ekzood 3.6.

* 22:39 Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18.

§ 22:37 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.5.

† 22:44 Wer ka gase kaawor do Soom 110.1.

”, asaan Takko naar rakki di ho na goy kuwa ka samaaner. ¹⁰ Ya nu kolaako a “Gem kol tatkaw” oki, dakon ooyenno. Asaan Tatkuwko, naar oki rakki di : naar ko Masi. ¹¹ Kaak tatik minninko yaa gine gay riyko. ¹² Kaak jaala kaay datik geemir, Bun yaa oninji, ho kaak ona kaay gay, Bun yaa jaalinji.

¹³ « Do gaayiyko, kun agindaw ku gaanuundi in kun Pariziyenna. Kun kuuk kaawa in binjikon di ! Ku todaat botol ta *Meennaw ta Bun di do geemir. Ka seener, kun maaniko unjaado ho ku rasaado nuur kuuk raka unje.

¹⁴ [« Do gaayiyko, kun agindaw ku gaanuundi in kun Pariziyenna. Kun kuuk kaawa in binjikon di ! Ku sokaacog gamin ku murgilgildi ho pey do salaankon sa, ku osa kaawin dakina a paa kat gee yaako ozilinjo. Do bi naar-ak ko, seriin tanjo yaa gine rad paka.]*

¹⁵ « Do gaayiyko, kun agindaw ku gaanuundi in kun Pariziyenna. Kun kuuk kaawa in binjikon di ! Ku aaliig barrinay ho ku jaawiig adiy ka kidar okinji a kuu gase gem rakki kaak yaa ice abaadinko. Kar naar kaak ic kaawko gay, ku giniig a gem-an tur ka aki pakgiko.

¹⁶ « Do gaayiyko, kun noolna gay daane noolnal-anju ! Ku diya aman : “ Ya gem looga in *ger ka Bun di, taar-at tiyaado. Kar ya gem looga in daabne ka ger ka Bun di gay, taar-at yaa tee. ” ¹⁷ Hey, talon kat oliyay ho noolna-anju ! Kaawondu ja, maa kaak tatik paka : daabne kaak do ger ka Bun di wala ger ka Bun di kaak ginaag daabne *cawar ? Na ger ka Bun di kat paka wal maman ? ¹⁸ Ku kaawiy pey aman : “ Ya gem looga in wer kaak nu giniy *satkin do Bun di, taar-at tiyaado. Kar ya na looga in maan kaak nu bertu satkin-ak gay, taar-at kat yaa tee. ” ¹⁹ Hey, talon kat noolna-anju ! Kaawondu ja,

maa kaak tatik paka : ta satkin taat nu giniy kat paka wala na wer kaak nu giniy satkine kaak ginaat satkin cawar kat paka. Na wer kaak nu giniy satkin kat paka wala maman ? ²⁰ Ya gem looga in *wer ka satkiner-aka, na looga in naara ho in gamin okinjo kuuk nu leetu kuwa. ²¹ Ya gem looga in ger ka Bun di-ak, na looga in naara ho in Bun kaak goy atta. ²² Ya gem looga in samaane, na looga in sees ka Bun di ho in meenji kaak goyji kuwa.

²³ « Do gaayiyko, kun agindaw ku gaanuundi ho in kun Pariziyenna. Kun kuuk kaawa in binjikon di ! Ku bera zakaane do Bun di min tapar kuuk do jineendi, nuur kuuk diyaw ho kuuk aawa gala. Ku karmiygig gaanuun in gamin ar nuur-anju, kar kaawin kuuk ta6 pak gay, ku rasgu : dukume ka seriiner kaak do botiliy, sellinkaw taat do geemir ho in imaan ta do Bun di. Zer nuur-an ko kuuk kuu gine paka, ho nuur kuuk dak gay, dakon aanincodo. ²⁴ Kun noolna gay daane noolnal-anju ! Ku iban cille† pitpidin min do amiydi, kar sando ku sida lokkam !

²⁵ « Do gaayiyko, kun agindaw ku gaanuundi ho in kun Pariziyenna. Kun kuuk kaawa in binjikon di ! Dawkinko in parkikko, ku acaag arirco samaane. Kar aditco gay, ku tooygigdo. Ampa-ak, aditko miin in gamin ku kokinaw ho in gamin kuuk gelbinko rakiyo. ²⁶ Hey, Pariziyence kaak nool-anja ! Tooyit ja adti ka dawkar samaane, paa kat aarti oki yaa gine wayar.

²⁷ « Do gaayiyko, kun agindaw ku gaanuundi ho in kun Pariziyenna. Kun kuuk kaawa in binjikon di ! Ku ar maggan kuuk nu ooyco maan portiko min kara. Ya ki talaag min kara-ak, nu samaane. Kar atta gay miin in kaas ku gee kuuk mate ho in ay gamin kuuk zoode. ²⁸ Kunjo oki, do unco ka geemir, ku gaara zinjiko a ku goy in botol do unji ka Bun di. Kar ta aditkon

* **23:14** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bun di kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. † **23:24** ‘cille’ : Werin daarin, nu kaawa a ‘miye’.

gay keetiti ho ta miin in gamin ku jookumo.

²⁹ « Do gaayiyko, kuñ agindaw ku gaanuundi ho in kuñ Pariziyenna. Kuñ kuuk kaawa in binjikon di ! Ku siy maggan aginda do nabiinna ku awalle, ho pey, do nuur kuuk goy sellen do unji ka Bunđi gay, ku siiriig magginco samaane. ³⁰ Kar ku kaaw aman : “ Ya nin kat goy do wiktin taat aginiyni deeyiig nabiinna, ni gediraado dee kaawni in nuura nam nii mine baarco. ” ³¹ Ansi-ak, kuñ maaniikon di imil bayko a ku kooginco kuuk gee kuuk deeyiig nabiinna ! ³² Di naar-ak, riy taat aginiyko teestu-at, gaasonta ! ³³ Kuñ kuuk ar aalin-anķu ! Kuñ koogin ku koosinar† ! Kuu gine maman, kuu pake min ak ta ba oole ? ³⁴ Do bi naar-an, cokiyon, naako naame nabiinna, gee kuuk iban kaawna ho agindaw ku gaanuundi kuuk taḅ. Kuu aadiñ gee-ak geeger in geeger kuu obiñco. Ya ku obgu, daariñ, kuu deenco, daariñ, kuu doodiñ ka atiydi, ho daariñ gay, kuu koociñco do geriyko ku salaaner. ³⁵ Ampa-ak, do gaayiyko, gee okiñco kuuk aginiyko mintu baarco awalle-anķu, min Abeel kaak sellen do unji ka Bunđi yoo Zakariya ron ka Baraaki. Zakariya-ak, ku deeyiig datik taat in ger ka Bunđi ho in wer kaak nu giniy satkine. ³⁶ Ka seener nu kaawaako, muut ta gee okiñco-an yaaco gagire do gee ku diñka ! »

*Iisa in gee ku Zeruzaleem
(Luk 13.34-35)*

³⁷ « Tuḅina, tuḅina, gee ku Zeruzaleem, kuñko kuuk daggig nabiinna, ho nuur kuuk Buñ naamiiko oki, ku zeergig in dambay nam nu matiyo. Dees minaw, nu ictu niyin a naako numiñko, kuñ gee ku Zeruzaleem, ar kokir taat gootig ron ti in gezgirti. Kar kuñ gaypooce ! ³⁸ Di naar-ak, goyiro in gerko. ³⁹ Ka seener nu kaawaako, ku talaanno pey tak-tak nam yiriy taat

kuu asiy kaawe aman : “ Rabbin Buñ yaa barkiyiñ naar kaak as in siñ kuñji ! ” § »

24

*Dime ka ger ka Bunđi
(Maark 13.1-2, Luk 21.5-6)*

¹ Min naar-ak, Iisa amiltu min do *ger ka Bunđi. Wiktin taat na deetiyo, maajirnay ḅaawiiñi moota ho nu kaawiiñi aman : « Gem koltacco, tal ja samaanaw ta ger ka Bunđi-anķa. »

² Kar Iisa gay telkiico aman : « Hii, ku talaag ger-anķa ? Ka seener nu kaawaako, wiktin yaa ase taat naa dime, yoo dambi rakki kaak nu diytu do giji sa goyaado. »

*Gamin kuuk gaara gaase ka duniiner
(Maark 13.3-13, Luk 21.7-19)*

³ Min pa-ak, Iisa coktu ka koot ka Olibiyennar ho na goytu. Maajirnay ḅaawiiñi keeco ho nu indiig aman : « Gem koltacco, kaawniñ ja, gamin-an yaa ase kimin ? Ho kaawniñ maan kaak yaani gaare asiniñ in gaase ka duniiner. » ⁴ Iisa gay telkiico aman : « Yaman pakiron, dakon rasennon zinjiko nuuko jaginķo. ⁵ Gee dakina yaa ase in siñdu ho nuu kaawe aman : “ Na nunko *Masi ! ” Nu asa rawte gee dakina min do botilco ta samaane. ⁶ Moota ho serek ku asa dore gee kaawa do bi ka gartar. Yaman, dakon barjilenno. Ka seener, gamin-an yaa asen ja, kar duniin gay gaasaado misa. ⁷ Darre in darre asa taasine ho sultan in sultan oki asa taasine. Meya yaa unje do werin daariñ ho kid asa azire. ⁸ Ar kaak daatik aawiy atti ka weendi, gamin okiñco-an sa gaara kadar gaase ka duniiner gaaye. ⁹ Gee kuuk ibanno Buñ yaako yiliñko do saan tanto. Nuuko taabiyniñko ho nuuko deenķo. ¹⁰ Do wiktin taar-at, gee dakina yaa rasin imaanco. Nu isine do benannico ho nuu yile oki zinjiko. ¹¹ Nabiinna dakina kuuk raada yaa bayne ho nuu jage gee dakina in raadinco. ¹² Zunuubinna gaaya gaayen

† 23:33 ‘koosinar’ : Werin daariñ, nu kolaag a ‘koringi’.

§ 23:39 Wer ka gasa kaawor do Soom

di nam gee dakina, eliŋco yaa gine sooda. ¹³ Kar gem kaak obit imaanji bombo nam do muutuy gay, ŋaa gase jile. ¹⁴ Kabarre ta Gala ta *Meennaw ta Bunji-at, ŋu asa gaarin do duniin okintiti nam gee ku ay darre yaa dorinti. Kar kat duniin yaa gaasen kate. »

Taaŋin ta dakina
(Maark 13.14-23, Luk 21.20-24)

¹⁵ « Gem kaak garkiyyaat kaaw-an, ŋaa ibininti ! Ku asa tale gay nigindi kaak Bun yiliyo do ger ka Bunji. Maanna-ak, nabi Daniyeel kaaw biy. ¹⁶ Ya ku talga, gee kuuk goy do geeger ka Zuude, illa ŋuu gade do bayco ku dambiniidi. ¹⁷ Waan kaak jammiya kara gediraado unje atta, ŋaa soke gamnay. ¹⁸ Ansii di oki, kaak deet do morgoy sa yeepaado geero, ŋaa icin batkoy. ¹⁹ Radco do daad kuuk in aditco ho kuuk macpi do menaw ŋuur-aku ! ²⁰ Indon Bun, gamin-an yaa asenno do koyin ku elgol kuuk ku gediraado gade kayko ho do yiriy ta eele ka geeror ! ²¹ Ka seener, wiktin taat kuu talin maanna-aka, taaŋin yaa gine dakina do geemir pak taat gee aawtu min Bun kilgiyiit duniine yoo dinjka. Kar ta deelaado pey tak-tak. ²² Ya Bun kat bal peyin taaŋin kodok, waan pakaado. Kar gay, ŋa peyit kodok do saan ta gee kuuk ŋa doŋtu. ²³ Do mena ŋuur-ak, ya ŋu kaawaako aman : “ Talon, Masi, ŋaar goy anne ! ”, wala aman : “ Ŋaar goy annere ! ”, dakoŋ cokiyoŋcodo. ²⁴ Ka seener, gay raadindi dakina yaa ase : daarin yaa kaawe a ŋuur ko Masi ho daarin a ŋuur nabiinna. Ŋuu gine gamin dakina kuuk ajbay in kuuk gaara gudurrico a ŋuu jage gee. Ŋuu jage yoo ŋuur kuuk Bun doŋtu ya ŋuu gedire. ²⁵ Ha' ! Yaman nun sa mininjoŋ ko.

²⁶ « Di ŋaar-ak, ya ŋu kaawaako aman : “ Cokiyon, Masi goy do goosiner ! ”, dakoŋ 6aanno. Wal ya ŋu kaawaako aman : “ Ŋa cigile-ak anne ! ”, dakoŋ cokiyoŋcodo. ²⁷ Ka seener gay, ar bun kaak irnaw cippit min baay yoo gale ka pati, nun *Ron

gemor oki, naa ase pa. ²⁸ Cokiyon pey, do ay wer kaak maan mattu-ak di, daamarlin paayiyo. »

Yeepe ka Ron gemor
(Maark 13.24-27, Luk 21.25-28)

²⁹ « Min mena ku taaŋiner-ak bire, kodok di pat yaa mate, kooy sa ceeraado pey, kaalin yaa solle min kuwa, ho gamin kuuk gin gudurre ka samaaner asa azire. ³⁰ Kar kat, maan kaak gaara asindu ka nun Ron gemor yaa bayne kuwa. Gee okinco kuuk do adiy ka kidar yaa aaye ale. Gee-ak yaan talin nun *Ron gemor asa datik ucar in gudurre ho in *darjin okintiti. ³¹ Perin yaa ale rada, kar naa ŋaame dubildu do adiy ka kidar okinji. Dubal-ak yaa numin gee kuuk nu doŋtu min do coke ka pati yoo do gale ka pati. »

Danjil ta et kaak ŋu koliy pigiye
(Maark 13.28-31, Luk 21.29-33)

³² « Cokiyon danjil ta *pigiye. Ya ku tala leeginay kat eccaw ho ŋu lee, ku iban ko kadar kabun gaaye. ³³ Ampaa di, kunjo oki, ya ku talaag gamin-an asaw, ibinon kadar nun Ron gemor, nu gaay ko ote. ³⁴ Ka seener nu kaawaako, gee ku dinjan mataado di, gamin-an okinco yaa ase. ³⁵ Samaane in kida yaa sawle, kar kaawnar gay rawtaado tak-tak. »

Wiktin taat Ron gemor yaa yeepe
(Maark 13.32-37, Luk 17.26-30, 34-36)

³⁶ « Kar do yiriy ta moo in pat ta moo naa yeepe gay, waan ibinaagdo, wala *dubal ku Bunji, wala nun Ronjo. Tatte Bun keeji di iban. ³⁷ Yiriy taat nun Ron gemor, naa yeepe-ak, taa kuuniye ar maan kaak asco do geemir wiktin ta nabi Nowe. ³⁸ Ka seener, min wiktin ta amay kuuk dakina bal teen misa gee, ŋu tiyaw ho ŋu siyaw. Nu oba daadi ho gemsico oki, ŋu berico miday. Nu giniy paa di nam yiriy taat Nowe unjitu do markab ka tatiko. ³⁹ Wiktin taat ŋu giniy paa di-ak, amay paaytu ho teeyiig okinco. Do yeepe ka nun Ron gemor oki, ta

asa gine pa. ⁴⁰ Do wiktin taar-at, ya gee seer gawna do morginco, ka rakki nuu icinji ho ka rakki nuu rasiinji. ⁴¹ Ya daad seer eygaw, ta rakki nuu icinti ho ta rakki nuu rasinti. ⁴² Di naar-ak, goyon mento, asaan ku ibanno yiriy ta moo *Rabbinko yaa yeepe.

⁴³ « Diyon do kayko samaane : ya mee gerdi kat iban wiktin taat kokin yaa ase in aando, naa goye mento ho na rasaagdo naa dobe jolo. ⁴⁴ Do bi naar-ak, kunjo oki, siyon zinkiko, asaan ku ibanno wiktin taat nun Ron gemor, naa yeepe. »

Gay riyor kaak sellen in kaak jookumo

(Luk 12.41-48)

⁴⁵ « Ampa-an gay, kuuniyon ar gay riyor kaak sellen ho neenduwo. Naar di kaak mee gerdi yaa diyiinji a naa tale do kaay ka geriy. Kar ya wiktin nece, naa bere tee do gee kuuk nu giniy riy sawa. ⁴⁶ Nu kaawaako, galal do gay riyor kaak do wiktin taat tatkuwiyy yeepe, naa gasin na ginaat riy-ata. ⁴⁷ Ka seener nu kaawaako, gem-ak, tatkaw yaaji berin gamnay okinco do pisiinji. ⁴⁸ Kar gay, ya gay riyor ka jookumo osiig adiy a tatkuwiyy yeedo kodok, ⁴⁹ kar na teesiyy koocin eenji ku riyor, na tiyaw ho na siyaw nam na ibanno ziy. ⁵⁰ Ampa-ak, tatkuwiyy yaa ase yiriy taat na ergigdo ho wiktin taat na ibingitdo. ⁵¹ Paa kat, tatkaw-ak yaa taaɓiyyin ko taaɓiye ar nu taaɓiyyiig nuur kuuk kaawa in binkiko di. Do wer ka taaɓiner-ak, nuu ale ho nuu eeyme saanjo. »

25

Danjil ta gamsa ku orok

¹ Iisa kaawtu pey aman : « Do wiktin taar-at, *Meennaw ta Bundi yaa kuuniye ar danjil ta gamsa ku orok kuuk sok lampinco, nu baa naamin dubil kaak obe. ² Min gamsa-ak, kuuk beey neenduway ho kuuk beey gay oliyay. ³ Nuur kuuk oliyay-ak sokiig lampinco kar nu balco ice zaadin

ka sewindi. ⁴ Kar nuur kuuk neenduway gay sokiig lampinco ho nu ici-ico pey zaadin do dewniico. ⁵ Nu yokiig dubile-ak kee. Min na asdo kodok, gamsa-ak teestu gonce nam okinco wey iciigu.

⁶ « In datik aando, nu dortu gem koola rada aman : “ Ha’, talon dubil ote ! Amilon naamonga ! ” ⁷ Min gamsa-ak dortu pa-ak, okinco nu nintu ho nu biyiig lampinco. ⁸ Kuuk oliyay-ak indiig eenco aman : “ Ya-man lampinni mataw, beronin ja sood min sewinko-aka. ” ⁹ Kar kuuk neenduway-ak telkiico aman : “ Ha’a, na necaatenno okinte. Baan, dakon giday. ” ¹⁰ Ek di kuuk oliyay-ak deettu gidiye sewe. Wiktin taat nu deete, dubil-ak astu aarco. Kar gamsa kuuk siy ko zinkiko unjitu in naara do wer ka obindi. Min nu unje, nu dibiriit botol. ¹¹ Kar ba aaro, kuuk oliyay-ak astu kate. Nu koliy rada aman : “ Gem koltacco, pilni botol ! ” ¹² Kar dubil-ak telkiico aman : “ Nu kaawaako seene, nu ibingikonno. ” » ¹³ Hiyya, Iisa kaawtu pey aman : « Goyon mento, asaan ku ibanno yiriyo wala pat taat naa yeepe. »

Danjil ta gay riyor ku subba

(Luk 19.11-27)

¹⁴ « *Meennaw ta Bundi-at yaa kuuniye oki ar gem kaak baa marti. Na koliig gay riyoy ho na beriicog malley amaanne do pisinco. ¹⁵ Ka rakki, na berji tammin beey ku daabner, ka seerinjar, seer ho ka subbinjar, rakki. Ay gem di na berji uudin ta gudurrey. Min na beriicog gurus-ak, na deettu marti. ¹⁶ Kar gay riyor kaak gas tammin beey-ak, kodok di, na teestu taajire ho na gastu tammin beey min kuwa. ¹⁷ Naar kaak gas seer-ak oki gintu pa ho na gastu tammin seer min kuwa. ¹⁸ Kar naar kaak gas tamma rakki-ak gay daktu ecar bee ho na tiisiig gurus ka gemoy-aka.

¹⁹ « Goytu kee, gemco astu min do martuwiyy. Na koliig gay riyor-aku a naa tale maan kaak nu gintu in gurus-aka. ²⁰ Gay riyor kaak gas

tammin beey-ak astu ho ɲa gaariijig gurus kaak ɲa gastu min kuwa. Kar ɲa diytu aman : “ Gem koltacco, aɲ gurus kaak ki beriidu amaanne ho ka aɲ gay kaak nu gastu min kuwa. ”

²¹ Gemoy-ak oziliig aman : “ Seese, kinke-aɲ gay riyor kaak samaane ho kaak nec naaɲ amniye. Do gamin kuuk sood-aɲ sa, ki gaar ziɲ kadar naaɲ amniye ho diɲ gay naaɲ bere kat kuuk dakina. As aacay iɲ nunu. ”

²² Naar kaak gas tammin seer-ak astu ho ɲa diytu aman : “ Gem koltacco, aɲ gurus kaak ki beriidu amaanne ho ka aɲ gay kaak nu gastu min kuwa. ”

²³ Gemoy-ak oziliig aman : “ Seese, kinke-aɲ gay riyor kaak samaane ho kaak nec naaɲ amniye. Do gamin kuuk sood-aɲ sa, ki gaar ziɲ kadar naaɲ amniye ho diɲ gay naaɲ bere kat kuuk dakina. As aacay iɲ nunu. ”

²⁴ Kar ba aaro, ɲaar kaak gas tamma rakki-ak astu ho ɲa diytu aman : “ Gem koltacco, nu ibingicin kin gem tongo. Ki sedaw gamin kuuk ki bal luwiɲco ho ki soka gamin kuuk ki bal suude tingon. ²⁵ Ampaa ko, nu gintu kolaw ho nu dakiig tiis gurusjin. Diɲ gay, ɲaar ko-aɲka, obig maannaɲ. ”

²⁶ Kar gemoy-ak kaawiji aman : “ Kinke-aɲ gem kaak napkiyaado. Ki zegilo ! Ki iban min awalle oki kadar nu seda gamin kuuk nu bal luwiɲco ho nu soka gamin kuuk nu bal suude tingor. ²⁷ Ya ki iban ansi-ak, zer kii leen gurusdu-aɲ do wer ka dummaayner. Ansii kat ya nu yeepe, naa gasiɲ gurusdu wee. ” ²⁸ Kar ɲa kaawtu aman : “ Icon tamma-ak min-niney ho beronjiig do ɲaar kaak gin orok-aka. ²⁹ Cokiyon naako kaawe, waan kaak gine, Bun yaaji gaaye min kuwa nam ɲaa goye do bidinaw. Kar ɲaar kaak bal ginen gay, ka sood kaak ɲa gintu oki, Bun yaaji imilinji. ³⁰ Kar gay riyor kaak napkaydo gay, atkon kara do gondikor, do wer kaak ɲu alaw ho ɲu eeyma saanɲo. ” »

Seriin ta ba aaro

³¹ « Wiktin taat nun *Ron gemor yaa yeepe do *darjiner iɲ dubal

okinco, nu asiy goye ka seesdu ka sultinnaw. ³² Gee kuuk do adiy ka kidar okinco asa nume untu. Kar naa eerinco ar gay gooyindi eergiy tamgi iɲ awgi. ³³ Kar naa dibirin tamgi do meedar ho awgi gay do nugilal. ³⁴ Kar nun kaak sultan, naaco kaawe do kuuk do meedar aman : « Kun kuuk Tanni barkiyinɲko-aɲ, ason ho unjon do Meennaw taat Bun siytu loko min kilgiye ka duniiner. ³⁵ Asaan mey deentu ho ku berdu tee. Ibin deentu ho ku berdu see. Nu ɲaawko martaw ho ku obintu samaane. ³⁶ Nu tukinka ho ku berdu kesuune. Nu radaw wala ɲu obintu daɲaayne ho ku dakintu tala. ³⁷ Hiyya, ɲuur kuuk sellen do unji ka Bunɲi-ak yaadu telke aman : “ Gem kol *Rabbine, kimin ni talingin mey diyaacin ho ni beriiɲin tee ? Kimin ibin diyaacin ho ni beriiɲin see ? ³⁸ Kimin ki asinti martaw ho ni obinɲin samaane ? Kimin ki tukinka ho ni beriiɲin kesuune ? ³⁹ Kimin ki radtu wala ɲu obinɲin daɲaayne ho ni dakinɲin tala ? ” ⁴⁰ Min pa-ak, nun kaak sultan, naaco telke aman : “ Ka seener nu kaawaako, ya ku ginit riy taar-an do rakki min do sinɲar kuuk sinco allo tak-tak-aɲ, ar ku ginit lotu. ”

⁴¹ « Kar ba aaro, naaco newse do kuuk do nugilal aman : “ Kunɲo-aɲ Bun surpiyinɲko, etiron minniner serek. Baan do ak taat ɲu biytu do *Seetanner iɲ dubilji. Ak-at matdo tak-tak. ⁴² Asaan mey deentu ho ku baldu bere tee. Ibin deentu ho ku baldu bere see. ⁴³ Nu ɲaawko martaw ho ku dakintu obdo. Nu tukinka ho ku baldu bere kesuune. Nu radaw wala ɲu obintu daɲaayne ho ku bal ɲaa talindu. ” ⁴⁴ Hiyya, ɲuur kuuk do nugilal-ak yaadu telke aman : “ Gem kol Rabbine, kimin ni talingin ki meya wala ibino, ki marte wala tukinka, ki radaw wala do daɲaayner ho ni dakinɲin gaaydo ? ” ⁴⁵ Min pa-ak, naaco telke aman : “ Ka seener nu kaawaako, ya ku bal ginin riy taar-an do rakki min do sinɲar kuuk sinco allo tak-tak-aɲ, ar ku bal ginin lotu. ”

⁴⁶ Gee ɲuur-ak ɲaa goye doo do ak taat

matdo ho nuur kuuk sellen do unji ka Bun-di-ak gay yaa gase goye ka gaasdo. »

26

Dee ka kaawor do muut ta Iisa
(Maark 14.1-2, Luk 22.1-2, Yaaya 11.45-53)

¹ Min Iisa gaasiig kaawin-an okinco, na diyiico do maajirnay aman : ² « Ku iban kadar iidin ta *Paak daktit ko mena seer di. Ek di nun *Ron gemor, nuun berindu do nuur kuuk yaan doodin ka etor. »

³ Hiyya, agindaw ku gay satkiner in *aginay ku Yuudinnar numtu do geriy ka gem rakki sinji *Kayip, na *Mee satkiner ka tatko. ⁴ Nu deetu kaawco a nuu obin Iisa in cigile ho nuu deenji. ⁵ Nu kaawtu benannico aman : « Gi gediraado obin yiriy ta iidiner, yampa, gee yaa barjile. »

Kockice ka itirdi do kaay ka Iisa
(Maark 14.3-9, Yaaya 12.1-8)

⁶ Yiriy rakki, Iisa goy do geeger ka Betani do ger ka Simon kaak dukum burdum. ⁷ Wiktin taat na goytu tee, daatik rakki asiig gasa. Do pisinti, ta gin dew ka dambir kaak nu kolaag albaatir. Dewti-ak miin in itir kaak gasdo badam. Ta kockiciji do kaay ka Iisa. ⁸ Min maajirna taliig maanna-ak, aditco nigtu ho nu kaawtu aman : « Maa di ta nigii itir-an dur di ? ⁹ Ya gi gidiyig itir-an, nec gii gase gurus dakina ho gii deedin do pokirnar ! » ¹⁰ Min Iisa doriit kaawco-at, na diyiico aman : « Maa di ku taabiyyit daatko-anta ? Riy taat ta giniidu-an samaane. ¹¹ Ka seener, pokirna, nuur goy doo in kunjo, kar nun gay goyaado in kunjo doo. ¹² Min din di ta kockicdu ko itir, uudin ta neginda nuu unjin zir do maginer. ¹³ Ka seener nu kaawaako, ay wer kaak nuu gaarin Kabarre ta Gala do adiy ka kidar, nuu moye bit ka daatko-anta ho nuu ose do maan kaak ta gintu. »

Isine ka Zuudas do Iisa
(Maark 14.10-11, Luk 22.3-6)

¹⁴ Min naar-ak, Zuudas Iskariyoot kaak min paliinna ku Iisa ku orok in seer-ak, 6aawiico do agindaw ku gay satkiner ¹⁵ ho na kaawiico aman : « Ya nu gaarko maman kuu obin Iisa-ak, kuudu bere maa ? » Hiyya, nu beriji tammin orok subba ku gurusdi. ¹⁶ Min yiriy taar-at di, na teestu bariye botol taat maman naaco gaarin Iisa, nuu obinji.

Iidin ta Paak
(Maark 14.12-21, Luk 22.7-14, 21-23, Yaaya 13.21-30)

¹⁷ Yiriy taat awalle ta iidin ta mappa ka bal gele*, maajirna sinjiiji moota do Iisa ho nu indiig aman : « Ki raka a ni baate gine tee ka Paakdi momo ? » ¹⁸ Iisa gay telkiico aman : « Baan do gegirdi do wer ka gem rakki pa ho kaawonji aman : « Tatkaw kaawa a wiktiney gaaye. Na asa iidiye iidin ta Paak do gerin in maajirnay. » »

¹⁹ Hiyya, maajirnay baawtu, nu giniit ar taat Iisa kaawiico ho nu giniico tee.

²⁰ Min pat gale, Iisa goytu tee in paliinnay kuuk orok in seera.

²¹ Wiktin taat nu tiyo, na diyiico aman : « Ka seener nu kaawaako, rakki minninko yaadu isine. » ²² Min nu doriit kaaw-at, ziniko ooliig koloc. Kar nu teestu indinji rakki rakki aman : « *Rabbine, na nununno doo ? » ²³ Iisa gay telkiico aman : « Naar kaak pisinni or do parki-an di, naar-ak di yaadu isine. ²⁴ Nun *Ron gemor asa mate ar taat Kitamne kaawtu do bi kanto. Kar gay, radji do gem kaak isindu ! Gem-ak, ya nu bal weenji sa guna ! » ²⁵ Zuudas kaak isinaaji-ak indiig aman : « Gem kol Rabbiney, na nununno doo ? » Iisa gay telkiiji aman : « Kin meenji kaawit ko. »

Tee ka Rabbine
(Maark 14.22-26, Luk 22.14-20, 1 Korentiye 11.23-25)

²⁶ Wiktin taat nu goytu tee, Iisa ictu mappa, na deliiji barkin do Bun-di, na

* **26:17** 'iidin ta mappa ka bal gele' : Ta iidin ta Yuudinnar taat nu koliy oki Paak. Do iidin taar-at, nu moyiy wiktin taat Bun imiliig aginiyco min darre ta Meser (Ekzood 12.1-27).

pirsiiga ho ɲa beriicog ɔo maajirnay. Kar ɲa kaawiico aman : « Obonɲ ho taanɲ, ɲaar-aɲ zir. » ²⁷ Kar ɲa ictu pey *kordindi, ɲa deliiji barkin ɔo Bunɔi ho ɲa beriicota. Kar ɲa kaawiico aman : « Saanɲ okinɲko, ²⁸ asaan ɲuur-aɲ baarir. Baar-aɲ ɔuunit *Jamaw ta marbinto taat Bunɲ asiyy obe in gee. Baar-ak yaa minɛ ɔo bi ka gee dakina a ɲuu gase saamiye ka zunuubinnico. ²⁹ Nu kaawaako aman : “ Nu siyaado pey maam ku *biɲdi nam yiriy taat naa see kuuk marbinto in kunɲko ɔo Meennaw ta Tanni. ” » ³⁰ Hiyya, ɲu riytu riyin ku iidiner, kar ɲu amiltu, ɲu ɔaayiy coke koot ka Olibiyennar.

Kaawo ɔo bi ka tatire ka Piyer

(Maark 14.27-31, Luk 22.31-34, Yaaya 13.36-38)

³¹ Do wer-ak, Iisa kaawiico ɔo maajirnay aman : « In aando-an di, okinɲko, kuun rasindu. Ka seener, Kitamne kaaw aman : “ Naa deen gay gooyindi ho tamgiy yaa totire. ” »† ³² Kar Iisa kaawtu pey aman : « Wiktin taat nu nooy min ɔo muuti gay, naako ogire ɔo kid ka Galile. » ³³ Piyer gay kaawiji aman : « Ya okinɲco-aɲ rasiɲciɲ oki, nun gay rasaacinno tuk. » ³⁴ Iisa gay telkiji aman : « Cokay, naanɲ kaawe seene, ɔo aando-anta, kokir boogaado di, kii tatire dees subba a ki ibinginno. » ³⁵ Piyer gay telkiji aman : « Ya nu mata in kinɲe oki, nu tatiraado a nu ibingicinno. » Kar maajirna okinɲco kaawtu paa di.

Inde ka Bunɔi Jetsemaane

(Maark 14.32-42, Luk 22.39-46)

³⁶ Hiyya, Iisa in maajirnay ottu ɔo wer kaak ɲu kolaag Jetsemaane ho ɲa kaawiico aman : « Goyon anne, nun ɔaa inde Bunɲ annere. » ³⁷ Min ɲa ɔaayiy, ɲa iciig Piyer in koogin ku Zebede kuuk seera : Yaaya in Zaak. Do wer-ak, kelmoy amiltu ho ziy sa oolga. ³⁸ Kar ɲa kaawiico aman : « Kelmol tiyaan but-but ar naa mate. Kun goyon anne ho goyon mento in nunu. » ³⁹ Na sinjitu unɔa soodɲ, ɲa

dersitu ho ɲa noodig unji keɔer, kar ɲa teestu inde Bunɲ aman : « Baaba, ya an kat niyinenɲ, etirit taaɔin-an minniner. Yampa, taa ginenno ar taat nun rakiyo, illa taat kin rakiyo. » ⁴⁰ Min ɲaar-ak, ɲa yeeɲiico ɔo maajirnay kuuk subba. Kar ɲa gasig ɲu weyaw. Na kaawiji ɔo Piyer aman : « Ku bal gedire goye mento sood in nunu ? » ⁴¹ Goyon mento ho indiguwon Bunɲ kuu goye bombo ya *Seetanne gecaako. Gelbin ka gemor, ɲaar gin niyin taat ɲaa gine taat samaane, kar ziy gay gedarro. » ⁴² Ka seerinɲkar, ɲa ɔeettu pey inde Bunɲ aman : « Baaba, ya taaɔin-an kat etiraado minniner illa naa seenti ja, ɲaar-ak niyin tanjin di paka ! » ⁴³ Kar ɲa yeeptu pey ɔo maajirnay ho ɲa gasiig ɲu weyaw nam ɲu gedarro piliɲ oɔinco. ⁴⁴ Min ɲaar-ak, ɲa rasiigu ho ɲa ɔeettu pey inde Bunɲ ka subbinɲkar. Na ɔeeliig kaawin ɲuur-ak di. ⁴⁵ Min ɲa inde Bunɲ, ɲa yeeptu ɔo maajirnay ho ɲa ɔiyiico aman : « Ku weyaw ho ku darma misa ? Way, diɲ wiktinti nec kate. Nun *Ron gemor, ɲuun berindu ɔo pise ku gay zunuubinnar. ⁴⁶ Talonɲ, gem kaak isindu-aɲ asa ko eka ! Uconɲ, ɲaamintenga ! »

Obinɲi ka Iisa

(Maark 14.43-50, Luk 22.47-53, Yaaya 18.3-12)

⁴⁷ Min Iisa kaawa misan di, Zuudas min paliinna kuuk orok in seer astu in gee dakina. Min gee-ak, daarin gin *seepinpan ho daarin gay gin donkilay. Agindaw ku gay satkiner in *aginay ku Yuudinnar kat ɲaamgu. ⁴⁸ Zuudas gaarco botol taat maman ɲuu obinɲ Iisa. Na kaawiico aman : « Naar kaak naa baamiye, naaji gine cuudɲ, ɲa ɲaar ko ku rakiyo. Obonɲga ! » ⁴⁹ Min ɲu ottu ɔo wer-aka, Zuudas sinjiji moota ɔo Iisa ho ɲa ooyiji aman : « Seek, gem kol Rab-biney ! » Kar ɲa baamiyiiga ho ɲa giniji cuudɲ. ⁵⁰ Iisa gay telkiji aman : « Ab roya, maan kaak iyinɲciɲ-aɲ, ginga ! » Hiyya, gee-ak

† 26:31 Wer ka gase kaawor ɔo Zakariya 13.7.

6aawiiiji moota ho nu obiiga. ⁵¹ Ek di rakki min maajirnay ku Iisa ceeptu *seepiney, na asidiig gay riyor kaak gina riy do *mee satkiner ka tatko ho na dukumiijit dengey. ⁵² Kar Iisa kaawiiiji aman : « Unjig seepinen-an do caapoy, asaan okinco kuuk jaawa in seepinpan-ak, nuu deenco in seepinpan. ⁵³ Ya do tanjin, ki pakira a nu gediraado indin Tanni yaadu male walla ? Ya nu indiga, kodok di naadu naame dubal dakin dakina†. ⁵⁴ Kar ya nu gina ampa-ak gay, mamam taat nu siirtu awalle do Kitamner yaa ase do werti ? Asaan Kitamne kaaw a taa kuuniye ansi. »

⁵⁵ Min naar-ak, Iisa newsiico do gee-ak aman : « Kun kawta, nu goy in kunko do *ger ka Bunji. Maa di ku obginno annere ? Ku astu in seepinpan ho in donkilay a kuun obindu. Wala nu kokino ? ⁵⁶ Kar gay, ta kuuniytu ampa-ak a kaaw taat nabiinna siirtu awalle do Kitamner yaa ase do werti. » Min naar-ak, maajirnay okinco gadtu, nu rasiiga.

Iisa do unco ka agindaw ku gay satkiner

(Maark 14.53-65, Luk 22.54-55, 63-71, Yaaya 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Gee kuuk obig Iisa-ak iyiig do ger ka *Kayip, *mee satkiner ka tatko. Do wer-ak ko, agindaw ku gaanuundi in *aginay ku Yuudinnar numtu. ⁵⁸ Piyer gay aadaag min serek nam nu ottu do ger ka mee satkiner-aka. Kar na unjitu do wer ka berel ka gerdi-aka ho na goytu in askirna. Na raka tale mamam nuu deen kaawco. ⁵⁹ Sando, agindaw ku gay satkiner in agindaw ku Yuudinnar bariya botol taat nuuji diye kaaw do Iisa nuu deenji. Ya kaaw-at do wertido oki, do tanco-at, ta ginaado maanna. ⁶⁰ Gee dakina uctu, nu diyiiji kaaw ta raadiner, kar in taar-at

oki, nu balji gase oorne. Ba aaro, gee seer uctu ho nu kaawtu aman : ⁶¹ « Gem-an kaawa a naa dimin ger ka Bunji-an, kar do menaw subba di, naa pini do weriy. » ⁶² Hiyya, mee satkiner-ak uctu ho na kaawiiiji do Iisa aman : « Kin telkaacodo ga ? Gee-an kaawa do bi kanjin doo ? » ⁶³ Kar Iisa gay buguma di. Kar mee satkiner-ak togiliiiji aman : « In Bunji kaak goy mento-an, kaawniin ja, kin ko *Masi, Ron ka Bunji walla ? » ⁶⁴ Iisa gay telkiiiji aman : « Kin meenjin kaawit ko. Kar gay, nu kaawaako, dak mena sood di, nun *Ron gemor, kuun talin nu goy do meeday ta Bunji kaak gin gudurre okintiti, ho kuun talin pey wiktin taat naa ase min ka samaaner in uca. » ⁶⁵ Min mee satkiner dortu pa-ak, na eeriit kesuuney* ho na diytu aman : « Na niga biy in Bunji ! Wala gi raka pey saadine ! Ku doraaga, na geema ziy in Bunji ! ⁶⁶ Ya loko-ak, gee giniinji mamam ? » Nu telkiiiji aman : « Taar-an nec ko iye muutuy. » ⁶⁷ Do wer-ak, nu piciiiji ulna do wijeene, nu koociiga, ho daarin gay baasiiga ⁶⁸ ho nu kaawiiiji aman : « Hey Masi-an, ya kin kat nabiince-ak, kaawni ja waa kaak menningin† ? »

Tatire ka Piyer do bi ka Iisa

(Maark 14.66-72, Luk 22.56-62, Yaaya 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Do wiktin taar-at, Piyer gay goy kara do wer ka berel-aka. Kar gay riyor rakki 6aawiiiji moota ho ta kaawiiiji aman : « Kinke oki goy in Iisa, gem kaak min Galile ! » ⁷⁰ Kar Piyer gay tatiriig Iisa do unco ka geemir ho na diytu aman : « Nu ibanno taat ka rakiy kaawe. » ⁷¹ Kar wiktin taat na raka nere min do wer-aka, gay riyor taat pey taliiga ho ta diyiico do gee kuuk goy ede-ak aman : « Talon, gem-an oki in Iisa kaak min Nazareet. »

† **26:53** 'dubal dakin dakina' : Iisa kaawa do bi ka orok in seer 'leziyon'. Leziyon rakki, askirinti yaa gine maan ka alip subba (3000) wal alip bijigiy (6000) pa. § **26:64** 'dak mena sood di' : In kaaw ta Grek, nu kaawa 'min dinja'. Kar gay, wiktin ta nu kaawiy ampa-ak, nu raka kaawe a maanna-an yaa ase kodok-kodok di.

* **26:65** 'na eeriit kesuuney' : Do aadin ta Yuudinnar, eere ka kesuuni-ak gaara kadar aditco nige.

† **26:68** 'menningin' : Werin daarin, nu kaawa a 'doosinci'.

⁷² Ka seerin̄kar, Piyer tatirtu pey ho ɲa togiltu aman : « In̄ Bun̄, nu ibingigdo gem-an̄ka tara ! »

⁷³ Jammiy sooda, gee kuuk goy ede-ak ɓaawiīji do Piyer ho ɲu kaawiīji aman : « Ka seener, kin̄ke sa min ɲuura ! Ni ibinaacin̄ min do kaawon̄-an di. » ⁷⁴ Min ɲaar-ak, ɲa togiltu pey aman : « In̄ Bun̄-an̄ka, nu diykon doo a nu ibingigdo gem-an̄ka ! Ya nu raada sa, Bun̄, ɲaan surpiyindu. » Min ɲa kaawtu pa-ak di, kokir boogtu. ⁷⁵ Ek di Piyer moyiit kaaw taat Iisa kaawiīji aman : « Awal ta kokir yaa booge, kii tatire dees subba a ki ibinginno. » Hiyya ɲa amiltu kara ho ɲa zugiīg ale.

27

Iisa wer ka Pilaat
(Maark 15.1, Luk 23.1-2, Yaaya 18.28-32)

¹ In̄ kawtir wer dugus-dugus, agindaw ku gay satkiner okin̄co in̄ *aginay ku Yuudinnar deetu kaawco a ɲuu deen̄ Iisa. ² Do wer-ak, ɲu duuniiga, ɲu iyiga ho ɲu beriījig do Pilaat kaak gee ku Room diyiīg guberneer do wer-aka.

Muut ta Zuudas
(Akt 1.18-19)

³ Min Zuudas kaak isin̄ji do Iisa taltu kadar ɲu raka deen̄ Iisa-ak, gin̄ji rada. Hiyya, ɲa ɓaawiico do agindaw ku gay satkiner in̄ *aginay ku Yuudinnar a ɲaaco yeepin̄ tammin kuuk orok subba-aku. ⁴ Min ɲa gasiigu, ɲa diyco aman : « Nun di bir gallo asaan nu isin̄ji do gem-an̄ ɲuu deen̄ maalan di ! » Nuur gay telkiīji aman : « Ginir ! Nin isgininno, taan̄ gagire do gaayan̄ ! » ⁵ Min Zuudas doriit kaaw-at, ɲa dawiig gurus-ak do *ger ka Bun̄di ho ɲa deettu zikide ziy. ⁶ Kar agindaw ku gay satkiner ipiniig gurus-aka ho ɲu diytu aman : « *Gaanuunte berro botol taat gii numin̄ gurus-an̄ in̄ kaak gi dummiyiy do ger ka Bun̄di, asaan ɲa gurus ka kayar. » ⁷ Hiyya, ɲu deetu kaawco, ɲu iciig gurus-aka ho ɲu daktu giday morgo ka gem kaak

pina gamin in̄ gol̄ɲo. Nu gidiyiīg morgo-ak a ɲaa gine wer kaak ɲuu tiisguwe awraatinna. ⁸ Do saan taarat ko, yoo yiriyta ɲu koliig morgo-ak aman : « Morig ka baarir. » ⁹ Ansii ko, kaaw taat nabi Zeremi kaawtu awalle astu do werti aman : « Nu ic tammin orok subba ku gurusdi. Gee ku Israyeel talaag gurus-an̄ nec ko in̄ kayay. ¹⁰ Kar in̄ gurus-ak, ɲu gidiytu morgo ka gem kaak pina gamin in̄ gol̄ɲo ar taat *Rabbin Bun̄ kaawiidu. »*

Iisa do un̄ji ka Pilaat
(Maark 15.2-15, Luk 23.3-25, Yaaya 18.33-19.16)

¹¹ Min ɲu beriig Iisa do guberneer Pilaat, Pilaat indiig aman : « Kin̄ ko sultan ka Yuudinnar walla ? » Iisa gay telkiīji aman : « Kin̄ meen̄jin̄ kaawit ko. » ¹² Agindaw ku gay satkiner in̄ *aginay ku Yuudinnar diyiīji kaawna, kar Iisa gay bugum mayaata. ¹³ Kar Pilaat kaawiīji aman : « Ki doraag doo di gee-an̄ diyiījin̄ kaawin-an̄ku ? » ¹⁴ Naar gay balji telke maanna nam guberneer din sa ajbiy tak-tak.

¹⁵ Ay iidin ta *Paakdi, guberneer Pilaat imilgiy gem rakki min dan̄aayne, ɲaar kaak gee inditu. ¹⁶ Do wiktin taar-at, gin̄ gay dan̄aayner rakki sin̄ji alaw, ɲu kolaag Iisa Barabaas. ¹⁷ Pilaat indiig gee kuuk num dakin-ak aman : « Naako pike waa min do dan̄aayner ? Iisa Barabaas wala Iisa kaak ɲu koliy Masi ? » ¹⁸ Pilaat ibina tam kadar min hasuudinaw di, agindaw-ak iyiījig Iisa. ¹⁹ Do wiktin taat Pilaat goy misa do sees ka seriner, daaciy ɲaamiīji kaawo aman : « Yaman cim kaan̄ min kaawin ku gem-an̄ka. Na bal nige maanna. Maako-an nu bal weye min sooniika do bi kan̄ji. »

²⁰ Do wer-ak, agindaw ku gay satkiner in̄ aginay ku Yuudinnar isinaag gee ku dakin-ak, ɲuu indin̄ Pilaat a ɲaaco pikin̄ Barabaas, kar Iisa gay ɲuu deen̄ji. ²¹ Ampaa ko, wiktin

* **27:10** Wer ka gase kaawor do Zakariya 11.12-13 in̄ Zeremi 32.6-15.

taat guberneer Pilaat indiig pey gee-ak aman : « Min kuuk seer-an, ka moo ku rakiy naako pike ? » Nuur gay telkiiiji aman : « Barabaas ! »²² Pilaat indiigu pey aman : « Kar Iisa kaak nu koliy Masi gay, naa giniñ maman ? » Okinco, nu telkiiiji aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! »²³ Na indiigu pey aman : « Kar na nig maa di ? » Nuur gay koola koolen di aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! »²⁴ Min Pilaat taltu kadar na gediraacodo ho kaawco bira maan ka pey-ak, na ictu amay ho na aciig pisinji do unco ka geemir. Kar na diytu aman : « Di naar-ak giniro, nun maan isginno in muut ta gem-anka ! »²⁵ Gee okinco telkiiiji aman : « Ya an di kaawon-ak, baariy nu gagirni do gayiyni yoo do kooginni ! »²⁶ Hiyya, Pilaat pikiicog Barabaas. Kar Iisa gay, na diyiico a nuu koocin in kordingo. Min nu koocga, na beriicog do askirnar a nuu doodin ka etor.

Ajimiika ta askirnar do Iisa

(Maark 15.16-20, Yaaya 19.2-3)

²⁷ Min naar-ak, askirnar ku Pilaat iyyig Iisa do geriy ka guberneer. Askirnar okinco numtu do wer-aka, Iisa gay datikco. ²⁸ Do wer-ak, nu cimijiit kesuuney ho nu isiiiji batik ta dindik bun ar ta sultinniidi. ²⁹ Kar nu siyiiji jakumne ta jamiidi ho nu isiiiji ar jakumne ta sultinniidi. Min nu isiiigu, nu beriiiji eto do pisinji ka meeda ar ka sultan icgiyo. Kar nu dersiyo do unji ho nu ajimiyiig aman : « Gem kol sultan ka *Yuudinnar, ooyaajin ! »³⁰ Kar do wer-ak, nu piciji ulna ho nu iciig etoy-aka, nu menniig do kaay. ³¹ Min nu ajimiyig ko ajimiye, nu cimijiit batko-ata, kar nu isiiiji tanji, nu baay doodin ka etor.

Doodo ka Iisa ka etor

(Maark 15.21-32, Luk 23.26-43, Yaaya 19.17-27)

³² Min nu amiliy min do geegirdi, nu naamtu in gem rakki pa sinji Simon. Gem-ak min geeger ka Sireen†.

Askirna asiriig a na iciñ etoy ka Iisa. ³³ Nu ottu wer rakki nu kolaag Golgota. Pa-ak diya aman : « Dawik ta kaar. »³⁴ Do wer-ak, nu beriiiji do Iisa maam kuuk amse in maan kaak yuutu. Min na aawiig di, na pooctu seenco. ³⁵ Hiyya, nu doodiig ka etor. Min nu doodga, nu deediit kesuuney werin dakina ho ay gem di iciy taat galji. ³⁶ Ba aaro, askirna-ak goytu ede nuu gooyinji. ³⁷ Kar do et ka Iisa gay, nu dood maan kuwa do kaay. Do maanna-ak, nu siir maan kaak iy obinji aman : « Naar-an ko Iisa, sultan ka Yuudinnar. »³⁸ Gin kokinay seera oki nu doodgu do serpay ka atiydi, rakki do meeday ho rakki gay do nugilay.

³⁹ Gee kuuk bira min ede-ak sekiyiy kayco ho nu wariig Iisa aman : ⁴⁰ « Kin kaak rak dimin ger ka Bunji ho in menaw subba di kii pine ka pey, ya kin kat Ron ka Bunji-ak, jil kat doo zin ka meenjin ho paay min ka etor ! »⁴¹ Yoo agindaw ku gay satkiner, agindaw ku gaanuundi, in *aginay ku Yuudinnar sa samtiyaaji aman : ⁴² « Na jil gee ku pey, kar din gay, na gedarro jile ziy ka meenji ! Sultan ka Israyeel kat ampa ? Paay din di min ka etor, kar niin aamine. »⁴³ Na diyiit kaay in Bun ho na kaawiy a na Ron ka Bunji. Di ya Bun elgiga-ak, din na jilga kate ! »†⁴⁴ Yoo kokinay kuuk nu doodtu ka atiydi in naara oki, waraag pa.

Muut ta Iisa

(Maark 15.33-41, Luk 23.44-49, Yaaya 19.28-30)

⁴⁵ Min pat ottu yiriyo, ta mattu. Wer astu gondiko do kid okinji nam pat subba ta maako. ⁴⁶ Do wiktin taarat, Iisa kooltu rada aman : « Eli, Eli, lema sabaktani ? » Ansi-ak aman : « Bundu, Bundu, maa di ki poociinu ? »§⁴⁷ Gee daarin kuuk goy moota-ak dorga ho nu diytu aman : « Cokiyon ja, na kolaag *Eli ! »⁴⁸ Do wer-ak, rakki minnincog gadu na ictu bit ka

† 27:32 'Sireen' : Na kid ka gee ku pondiko kaak goy in munsakne. ‡ 27:43 Wer ka gase kaawor do Soom 22.9. § 27:46 Wer ka gase kaawor do Soom 22.2.

jardor, na duuniit do bi ka etor ho na coopiig do maam kuuk tooro. Kar na berijig do Iisa a naa coode. ⁴⁹ Daarin gay kaawiy aman : « Eron ja, gii tale ya Eli kat asa jilinjii. » ⁵⁰ Ba aar, Iisa kooltu pey rada kar na mattu. ⁵¹ Min na mattu, zimilla kuuk bigira* nu caaltu atta do ger ka Bunji eertu min datko min kuwa yoo keder. Do wer-ak, kid sa azirtu ho dambinay sa doostu. ⁵² Maggan pile ho min gee kuuk sellen do unji ka Bunji ho mate, dakina nooye. ⁵³ Gee-ak amiltu min do magginco ho min Iisa nooytu, nu baawtu Zeruzaleem, geeger kaak *cawar, ho gee dakina taliigu. ⁵⁴ Min na mattu, tatkaw ka askirin ku Room in geenji kuuk gooyaag Iisa taliig kid azeire in ay maan kaak kuuniy-ak, kolaw obiig tak-tak ho nu kaawtu aman : « Way, gem-an Ron ka Bunji ka seener ! » ⁵⁵ Do wer-ak, goy oki daad dakina kuuk aadig Iisa min kid ka Galile ho nu taliy kaaci. Nu taliy min serek. ⁵⁶ Minninco goy Mariyam ta Magdala, Mariyam atan Zaak in Yuusup, ho in atan koogin ku Zebede.

Unje ka Iisa do maginer

(Maark 15.42-47, Luk 23.50-56, Yaaya 19.38-42)

⁵⁷ In pat ta maako, gin gem rakki nu kolaag Yuusup min geeger ka Ari-mate. Na gay gamnar ho naar oki min maajirna ku Iisa. ⁵⁸ Gem-ak dakiig gas Pilaat ho na indiiig momtey ka Iisa. Hiyya, Pilaat beriico izinne do askirnar a nuuji berinji. ⁵⁹ Min naar-ak, na dakiig paaya ho na maliyiig in batik marbinto. ⁶⁰ Kar na ici-iga ho na unjiig do magin ta meenji taat nu dooditu ka dambar. Maginat, yoo momte rakki oki, nu baltit unje. Min pa-ak, na tunkiltu dambi tatik, na dibiriit magin-ata, kar na deettu. ⁶¹ Wiktin taar-at, Mariyam ta Magdala in gaati Mariyam goy keder aaniy magine.

Gooye ka maginer

* **27:51** 'bigira' : Werin daarin, nu kaawa a 'bakar'. † **27:62** 'yiriy ta sabitdi' : Yuudinna siya ja zinjico in yiriy ta jimeener, kar yiriy ta sabit gay, nu eeliy geero.

⁶² Ka kawtinti, in yiriy ta *sabitdi†, agindaw ku gay satkiner in *Pariziyenna numtu ho nu baawtu wer ka Pilaat. ⁶³ Min nu ottu, nu diyiji aman : « In karaaminen, ni moy kaaw taat gay raadindi-an kaawtu min na goy misa in odinay. Na kaaw aman : « In menaw subba di, naa nooye min do muuti. » ⁶⁴ Baanu, gem kol tatkaw, diyco do askirnan a nuu gooyin magin-an nam mena subba. Yampa, maajirnay asa kokinin momtey ho nuu diye do geemir aman : « Na nooye min datik ta gee ku mate. » Kar raade kaak ba aar-an yaa pakiin ka awalle. » ⁶⁵ Kar Pilaat kaawtu aman : « Paa ko, askirin eku. Baan in nuura ho kaawonco a nuu gooyin magine ar taat ku rakiyo. » ⁶⁶ Hiyya, nu baawtu do maginer, nu naariig dambi ka do bit-aka, kar nu rasiig askirna-ak yaa gooyinti.

28

Nooye ka Iisa

(Maark 16.1-10, Luk 24.1-12, Yaaya 20.1-10)

¹ Min yiriy ta *sabit birtu, in du-maas kawtir kawtira, Mariyam ta Magdala in gaati Mariyam baawtu talin magine. ² Min nu ottu, aawa kar kid azirtu linic. *Dubil ka Bunji paaytu min ka samaaner. Na tunkiliig dambi kaak do bit ka maginer-aka ho na goyiiji kuwa. ³ Dubile-ak, ziy irna ar irne ka bunji ho kesuuney portik kar ar nirne. ⁴ Min askirin kuuk gooyaat magine taliig maanna-ak, kelimco amiltu nam nu aziraw. Nu sol-litu keder ar gee ku mate. ⁵ Kar dubil ka Bunji kaawiico do daad-ak aman : « Dakon gineno kolaw. Nu iban kadar ku bariya Iisa kaak nu doodtu ka etor-aka. ⁶ Naar ginno anne, na nooye ar taat na kaawiiko. Ason, talon, an ko wer kaak nu diyiga. ⁷ Kar baan kodok, dakonco kaaw do maajir-nay aman : « Iisa naar nooye ho na

ogirkonj ko do kid ka Galile. Anner kat, ku baayiy talinji. » An di ta iyiintu. » ⁸ Min nu doriit kaaw-at, kodok di nu uctu min do maginer. Kolaw obiigu ho galal sa miin aditco. Inj gadco, nu iyaat kabarre-at do maa-jirnay. ⁹ Tala kar, Iisa naamaagu ho na diyiiico aman : « Nu ooyko ! » Kar daad-ak sinjiiji moota, nu obiig asinji ho nu abdiyyiiga. ¹⁰ Hiyya, Iisa diyiiico aman : « Dakonj ginenna kolaw. Baan kaawonco do sintar a nu baa do geeger ka Galile. Anner kat, nu baan talindu. »

nu kaawiiko. Nun gay goy inj kunjo kun kawta nam duniin yaa gaase. »

Ose ka askirna do gamin kuuk kuuniye

¹¹ Wiktin taat daad-ak baawiico do maa-jirnay, askirin daarin kuuk gooyaat magin-at baawtu do geegirdi. Nu osiico do agindaw ku gay satkiner gamin okinco kuuk kuuniye. ¹² Do wer-ak, agindaw ku gay satkiner inj *aginay ku Yuudinnar numtu, nu deetu kaawco. Nu beriico gurus dakina do askirnar ¹³ ho nu kaawiico aman : « Yaman, kuu kaawe a maa-jirnay kokinig momte-ak aando wiktin taat ku weyiyo. ¹⁴ Ya kaaw-an kat gal do dengey ta guberneer, nin di yaa gaasin inj naara ho yaako dake kayko. » ¹⁵ Min nu kaawiico pa-ak, askirna iciig gurus-aka ho nu giniit ar taat nu kaawiico. Ansii ko, kaaw-at totirtu do Yuudinnar okinco yoo dinjka a maa-jirnay kat kokinga.

Bayne ka Iisa do maa-jirnay (Maark 16.14-18, Luk 24.36-49, Yaaya 20.19-23, Akt 1.6-8)

¹⁶ Ya do maa-jirna ku Iisa kuuk orok inj rakki gay, nu baa do kid ka Galile, do damba taat na kaawiico. ¹⁷ Min nu taliiga, nu abdiyyiiga. Kar minninco, daarin gay aditco osaw. ¹⁸ Kar Iisa baawiico ho na kaawiico aman : « Bun berduut gudurre okintit kuwa ho keder. ¹⁹ Ansi-ak, baan do gee ku darrinay okinco, ginongu maa-jirnar, *batiziyongu inj sinj ku Tati, ku Rojo, inj ku Ruwwin ta Bundi ²⁰ ho bildongu nuu gine gamin okinco kuuk

Kabarre ta Gala ta Maark Pile ka kaawor

Kabarre-an, ɲa Maark kat siirta. Naar attanno in paliinna kuuk orok in seera. Kar ɲa gin riy in rakki min-ninco sinji Piyer. ɲa dorig kaawin okinco kuuk Piyer ostu. Paa ko, ɲa gastu botol taat ɲa siiriig gamin kuuk Iisa gintu ho kuuk ɲa kaawtu. Min okinco kuuk siirit kabarre ta Iisa, ɲa Maark kat siirit awalle. ɲa siirit do gee kuuk Yuudinnado a ɲuu ibine kadar Iisa, ɲaar ko Masi kaak Bun ɲaamtu a ɲaa jile gee.

Min Iisa teestu riyoy do kidar, ɲa gaarit Meennaw ta Bunɗi, ɲa cool gee ho ɲa atke aaridna. ɲa kaaw in izinne taat asa min kuwa. Min gee taliig maan kaak ɲa giniyo, ɲu indiy zinƙico a ɲaar-an gay waa ? Min tatkaw ka askirin ku Room taliig maan kaak kuuniye wiktin taat ɲu doodig Iisa ka etor, ɲa kaawtu aman : « Ka seener, gem-an Ronj ka Bunɗi. » Maark raka a gee kuuk garkiyyaat maktumne-an asa oki ibiniɲ Iisa ar tatkaw ka askirnar-ak ibiniiga.

*Gay tabiriikar Yaaya-Batist
(Matiye 3.1-12, Luk 3.1-18, Yaaya 1.19-28)*

¹ An ko baati ta Kabarre ta Gala, ta kaawa do bi ka Iisa Masi, Ronj ka Bunɗi. ²⁻⁴ Gem rakki, sinji Yaaya, as mine gee do bi ka asinji ka Iisa. Do bi ka Yaaya-ak ko, Bun kaawtu awalle do maktumne ta nabi Ezaayi aman : « Nun naa ɲaame gay tabiriikar unci a ɲaanz siyin botilin.

Gaay tongo kaawa do kalaaner aman :
« Siyon botol ta *Rabbiner.

Siyonjiig botilay dalan. » *
Wiktin ta Yaaya goyiy do kalaaner, gee asiji moota ho ɲa diyco aman : « Ibinon niginƙo, rason goye kaak awalle, ɲuuko *batiziyinƙo ho Bun

yaako saamiyin zunuubinniko. » Kar ɲuur kuuk ooye, ɲa batiziyiigu.

⁵ Gee dakina asiji min kid ka Zuude ho min do geeger ka Zeruzaleem. Kar ɲu gaariig zunuubinnico do unco ka geemir ho Yaaya batiziyiig do barre ka Zurdan-aka.

⁶ Kesuuney ta Yaaya, ɲu siyit in law ku lokumi ho ɲa duunit maasoy in karrabin ka zaami. Teenji gay, ɲa eeyma bagi in yiime. ⁷ ɲa kaawiico do gee-ak aman : « Gin gem kaak pakginu kat asaw. Nun sa da necdo kaak naa sorin ɲugiray. ⁸ Nun batiziyaako in amay, kar ɲaar gay yaako batiziyinƙo in Ruwwin ta Bunɗi. »

*Batem ka Iisa
(Matiye 3.13-4.11, Luk 3.21-22, 4.1-13)*

⁹ Do wiktin taar-at, Iisa uctu min geeger ka Nazareet do kid ka Galile, ɲa dakiig gas Yaaya. Min ɲa gasga, Yaaya batiziyiig do barre ka Zurdan.

¹⁰ Wiktin ta Iisa imiliy kaay min do amiydi, ɲa taliig samaan pil waakilak. Kar Ruwwin ta Bunɗi paayiji ar ammaama. ¹¹ Do wer-ak, ɲa dortu gaay kaawa min kuwa ka samaaner aman : « Kinke ko rondu, nu elgicin dakina ho ki berdu galal dakina. »

¹² Min ɲaar-ak di, kodok di, Ruwwin ta Bunɗi ɲaamiig Iisa do goosiner. ¹³ ɲa gintu menaw orok pood do wer-aka. Wiktin ta ɲa goyiy ede-ak, *Seetanne astu gecinji. ɲa goy ko in kumin ku yeer di ho *ɗubal ku Bunɗi gay tala kaaci.

*Kole ka maajirnar kuuk awalle
(Matiye 4.12-22, Luk 4.14-15, 5.1-11)*

¹⁴ Yiriy rakki, ɲu obiig Yaaya daɲaayne. Min ɲaar-ak, Iisa ɲaawtu do kid ka Galile, ɲa teestu gaare Kabarre ta Gala ta asa min do Bunɗi. ¹⁵ ɲa kaawiy do geemir aman : « Wiktinti taar ase. *Meennaw ta Bunɗi askon ko moota. Jipton goyinƙo ho icon Kabarre ta Gala ! »

¹⁶ Goytu kee, Iisa jaawiy do bi ka barre ka Galile. ɲa gastu gay cabe

* 1:2-4 Wer ka gase kaawor do Malasi 3.1, Ezaayi 40.3.

boosir seera : Simon in sinji Andre. Wiktin taat na gasiigu, nu caba in ribbinco. ¹⁷ Iisa diyiiico aman : « Ason aadonnu ho naako giniŋko gay cabe geemir. » ¹⁸ Kodok di nu rasiig ribbinco ho nu aadiiga.

¹⁹ Iisa sinjitu pey unɗa soof ho na gasiig kun Zaak in sinji Yaaya, ronji ku Zebede. Nu goy siye ribbinco ka markabar in tacco. ²⁰ Do wer-ak, Iisa diyiiico aman : « Aadonnu ! » Hiyya, nu rasiig markabco in tacco ho nu aadiiga.

Coole ka gem ka aarid obga (Luk 4.31-37)

²¹ Goytu kee, Iisa baawtu do geeger kaak nu koliy Kapernayuum in maa-jirnay. In yiriy ta *sabitdi, na unjitu do ger ka salaaner ka Yuudinnar ho na teestu bilde gee. ²² Gee kuuk cokiyaaga-ak ajbiyту do bildinji, asaan bildinji-ak arro in ka agindaw ku gaanuundi. Kar gay, na bildaag in izinne.

²³ Wiktin ta Iisa garkiyiy-ak, gem kaak aarid obga astu. Kar na teestu koole aman : ²⁴ « Wayyay, Iisa ka min Nazareet, ki rakaani gine maman ? Ki asinti ide walla ? Nun iban tam kadar kinke gem kaak Bun dobtu ho na naamtu. » ²⁵ Iisa leesiji do aarid-ak aman : « Yalla bugam ho amal min do gem-anka ! » ²⁶ Aarid-ak azbiig gem-ak zid-zid-zid, kar na amiltu in koriyyay. ²⁷ Gee okinco ajbiyту, nu teestu kaawe benannico aman : « Way ! Taar-an garaan ta marbinto, na kaawiit in izinne ! Gem-an awna yoo do aaridnar ho nu karmiyaaga ! » ²⁸ Kodok di, kabarrey ta Iisa totirtu do kid ka Galile okinji.

Coole ka gee dakina (Matiye 8.14-15, Luk 4.38-41)

²⁹ Hiyya, nu amiltu min do ger ka salaaner ka *Yuudinnar ho nu baawtu wer kan Simon in Andre. Zaak in Yaaya sa baawtu in nuura. ³⁰ Kogoy ta Simon gay radaw. Ta weyaw, ziti kobire. Wiktin ta Iisa astu, nu miniiga. ³¹ Na sinjitu moota, na

obtu pisinti, kar na copiliita. Ek di ziti ooltu ho ta teestu tale kaaco.

³² In maako, min pat gale, nu iyiiig gee okinco kuuk radaw, in gee kuuk aaridna obgu. ³³ Gee ku gegirdi okinco numtu wer geero. ³⁴ Kar Iisa cooltu gee dakina kuuk gin ay biyaw ta raduwar ho kuuk aaridna obgu oki. Aaridna-ak, na balco rase botol taat nuu kaawe, asaan nu ibingiga.

Coole in bilde ka geemir (Luk 4.42-44)

³⁵ Ka kawtinti, Iisa saktu in kawtira. Na uctu min do gegirdi ho na deettu do kalaaner. Do wer-ak, na teestu inde Bun. ³⁶ Simon in eenji amiltu joriyinji. ³⁷ Min nu gasga, nu diyiji aman : « Gee okinco joriyaacin. » ³⁸ Iisa gay diyiiico aman : « Yallinte wer ka pey, do hellinnan anjure. Annere oki nu baa gaare kaaw ta Bundi. Taar-an di taat iyintu. »

³⁹ Ampaa ko, na jaawiig kid ka Galile okinji. Na gaariy kaawin do geray ku salaaner ku Yuudinnar ho na atkiy aaridna.

Cale ka burdumdi (Matiye 8.1-4, Luk 5.12-16)

⁴⁰ Gem kaak gin burdum asiji do Iisa. Na dersitu do unji, na loklikiji aman : « Gem kol Rabbinney, kiin gedire calindu ya ki ooye. » ⁴¹ Iisa taltu aminduwiy, na naamtu pisinji, na diiriiga ho na kaawtu aman : « Hii, nu ooye, din calu ! » ⁴² Ek di na caltu *cawar min do burdumji. ⁴³ Min naar-ak, Iisa naamiiga ho na karmiig aman : ⁴⁴ « Yaman, dak kaawenno bat do waanna. Kar gay, baa gaar zin do gay satkiner ho ber *satkin uudin taat gaanuun ka Muusa kaawtu. Paa kat, nuu ibine kadar ki cale »

⁴⁵ Gem-ak gay deettu, na daktu tees ose wer okinji maan ka coolga. Do bi naar-ak ko, Iisa pooctu unje do gegirdi, na goytu do kalaaner di. Geen gay digaaji digen di.

2

Coole ka gem kaak rungiye (Matiye 9.1-8, Luk 5.17-26)

¹ Gin menaw, Iisa yeeptu do geeger ka Kapernayuum ho gee dortu kadar na duw ko geero. ² Do wer-ak, gee asiyo nam wer arme, kara oki wer ginno. Do wer-ak, Iisa gaariico kaaw ta Bun̄di. ³ Wiktin ta Iisa kaawiyo, gee iyijji gem ka rungiye. Minninc̄o gee pood̄ icilga. ⁴ Geen̄ gay goy dakina ede, nu bal gedire iyn̄ do un̄ji ka Iisa. Hiyya, nu coktu kuwa ka gerdi, aan̄iy do wer kaak Iisa goyiyo ho nu noomtu bee. Min nu noomiig bee, nu paayiig gem ka rungiy-ak in̄ darin̄gal. ⁵ Min Iisa taliit imaanco, na diyijji do rungiiner-ak aman : « Gem kol ron̄ji, zunuubinnān, nu saamiyjin̄gu. »

⁶ Do wer-ak, agindaw ku gaanuun ka *Yuudinnar sa goya. Min nu doriit kaaw ta Iisa, nu teestu kaawe do aditco aman : ⁷ « Gem-an̄ diya a maa ? Na nigiy biy in̄ Bun̄. Waa yaa gedire saamiye zunuubinna ? Illa Bun̄ keeji di ! » ⁸ Kodok di, Iisa ibiniit pikirico ho na kaawiico aman : « Maa di ku giniit pikirre taar-an do aditko ? ⁹ Ya nu diy do rungiiner-an̄ aman : « Zunuubinnān nu saamiyjin̄gu » wala ya nu diyijji aman : « Ucu, icig darin̄giljin̄ ho jaawu », taat moo mel̄en̄ ? ¹⁰ Kar gay, nu raka kuu ibine kadar nun *Ron̄ gemor, nu gin gudurre ta saamiye zunuubinnar do duniiner. » Kar pey na diyijji do rungiiner-ak aman : ¹¹ « Nu kaawijjin̄-an̄, ucu, icig darin̄giljin̄ ho deet gerko. »

¹² Kodok di, min do un̄co ka geemir, gem-ak uctu, na iciig darin̄gilji ho na deettu. Okin̄co, nu ajbiytu tak-tak. Nu oziliig Bun̄ ho nu diytu aman : « Maan naar-an̄, gi bal talin̄ yiriy rakki ! »

Kole ka Lebi (Matiye 9.9-13, Luk 5.27-32)

¹³ Min naar-ak, Iisa yeeptu pey do bi ka barre ka Galile. Gee dakin asijji, na gaariico kaaw ta Bun̄di. ¹⁴ Iisa sin̄jitu sood̄ min do wer-aka ho na taltu gay obe miirir rakki, sin̄ji Lebi ron̄ ka

Alpe. Na goy do riyoy. Kar Iisa diyijji aman : « Uc aadnu ! » Ek di Lebi uctu, na aadiiga.

¹⁵ Iisa 6aawtu in̄ maajirnay do ger ka Lebi ho nu goytu tee. Do wer-ak, gay obe miirir in̄ gee kuuk goyin̄co arro astu dakina tee in̄ nuura. Nu goyiy do wer-ak, asaan min gee kuuk aadaag Iisa, gee ar nuur-an̄ goy dakina. ¹⁶ Min *Pariziyenna kuuk agindaw ku gaanuundi oki taltu kadar Iisa tiya in̄ gee-ak, nu indiig maajirnay aman : « Maa di, na tiyiy in̄ gee-an̄ku ? »

¹⁷ Iisa doriit kaawco ho na telkiico aman : « Gee kuuk cewey baraydo daptoor, illa nuur kuuk radaw. Nun bal ase do gee kuuk tala zin̄kico a nu sellen̄. Nu as do nuur kuuk ibina kadar nu gina jookumo. »

Inde do bi ka sayamner (Matiye 9.14-17, Luk 5.33-39)

¹⁸ Yiriy rakki, maajirnay ku Yaaya-Batist in̄ Pariziyenna ictu sayamne uudin ta nu icgiyo. Gee astu indin̄ Iisa aman : « Maajirin ku Yaaya-Batist in̄ ku Pariziyennar ica sayamne. Maa di, kun̄jin̄ gay icgiydo ? »

¹⁹ Iisa telkiico aman : « Gee kuuk nu kolig do iidin ta obindi, ya nu goy misa in̄ naar kaak obe, wala kuu gedire ku-uco kaawe a nuu ice sayamne ? Ha'a, nu gediraado ice sayamne wiktin ta gem kaak ob goy datikco ! ²⁰ Kar gay, wiktin yaa ase taat nuu icin̄ naar kaak obe min do datikco. Yiriy taar-at kat, nu asiyo ice sayamne. »

²¹ Kar Iisa kaawiico pey aman : « Waan naallo kesuun taat zoode in̄ gi-teen kaak marbinto. Yampa, giteen-ak obaat mirin̄ ta 6okiyo ho mutti gaayiy pey tatiko. ²² Waan laado maam kuuk eelaw do etirsinna kuuk taay ko. Yampa, maam-ak yaa pikiñ etirsinna-aku, nuu naale keder ho etirsinna-ak sa yaa nige. Kar gay, gee liya maam kuuk eelaw illa do etirsinna kuuk marbinto. »

Iisa in̄ yiriy ta sabitdi (Matiye 12.1-8, Luk 6.1-5)

²³ Yiriy rakki ta *sabitdi taat *Yu-
udinna eelgiy geero, Iisa in maajir-
nay aadtu do morginar. Wiktin ta nu
biriyo, maajirnay teestu yiime kay ku
*gemer, nu eeymiyo. ²⁴ Pariziyenna
taliigu, kar nu diyiji do Iisa aman : «
Talu ! Maa di, maajirnan giniy maan
kaak gi gingigdo in eele ka geeror
? » ²⁵ Iisa telkiico aman : « Ku
bal garkiyin ga maan kaak Dawuud
in eenji gintu yiriy rakki taat mey
diyigu ? » ²⁶ Do wiktin taat Abiy-
ataar goy *mee satkiner ka tatko,
Dawuud unjitu do ger ka Bundi ho na
teetu mappa kaak nu bertu *satkin do
Bundi ho na beriico do eenji oki. Zer
tee naar-ak, nuur bal gine botol taat nu
teenji, illa gay satkiner di. »

²⁷ Iisa kaawiico pey aman : « Geen
ke wala nu kilgiyig do bi ka eele
geeror di ? Ha'a ! Nu diyit yiriy ta
sabitdi a taa gaaye gee. ²⁸ Naar nun
*Ronj gemor di mee sabitdi. »

3

Coole ka gem kaak pisinji mate (Matiye 12.9-14, Luk 6.6-11)

¹ Kar Iisa unjitu pey do ger ka
salaaner ka *Yuudinnar-aka ho na
gastu gem kaak pisinji mate. ² Adin
gay dibiji do Iisa. Nu rakiy tale ya naa
coolin gem-ak in yiriy ta sabitdi, kar
nuuji diye kaawo. ³ Iisa kaawiji do
gem kaak pisinji mat-ak aman : « Ucu
! As datik anne ! »

⁴ Iisa indiig gee ku talaaga-ak aman
: « *Gaanuunte kaaw a gii ginguwe
taat sellen wala gii ginguwe taat
jookumo in yiriy ta *sabitdi ? Gii
jilguwe gee wala gii idguwino ? »
Nuur gay bugum di.

⁵ Min na indiig pa-ak, na taliig gee-
ak in dapinko, asaan dengincin amil
lawa. Kar na yeepiiji do gem ka pisinji
mat-ak aman : « Taarig pisinjin. »
Ek di na taariiga ho pisinji cooltu do
weriy.

⁶ Min naar-ak, *Pariziyenna amiltu.
Ek di nu deetu kaawco in gee ku

aadaag sultan *Herood maman nuu
deen Iisa.

Gee dakina in Iisa

⁷ Iisa in maajirnay uctu ho nu
6aawtu do bi ka barre ka Galile. Gee
dakin aale aadiiga. Nu asa min Galile,
min Zuude, ⁸ min Zeruzaleem ho min
kid ka Idume. Goy kuuk asa min
aar barre ka Zurdan ho min kid ka
geeger ka Tiir in ka Sidon. Gee-ak
asiiji do Iisa, nu dor maan kaak na
giniyo. ⁹ Iisa diyico do maajirnay
a nuuji iyin markab moota paa gee
kuuk dakin-ak yaa tiryinji. ¹⁰ Uudin
taat na cooliy gee-ak, gee ku radaw
okinco akiliy ziniko, nu rakiy diirinji.
¹¹ Ya gee ku gin aaridna talga-ak, nu
solligiy do unji ho nu kooliy aman : «
Kinken di Ronj ka Bundi. » ¹² Kar na
karmiig tak a nuu gaarinjido.

Paliinna kuuk orok in seera (Matiye 10.1-4, Luk 6.12-16)

¹³ Min naar-ak, Iisa coktu ka
dambar. Na koltu gee kuuk na
rakiyo ho nu asiiji. ¹⁴ Do wer-ak, na
dofu minninco gee orok in seera,
na diyico sin a nu paliinna. Na
dofuigu asaan na raka nuu goye in
naara, naa tabirino, nu 6aay gaare
Kabarre ta Gala ¹⁵ ho nuu atikguwe
aaridna. ¹⁶ An ko sinco ku paliinnar
kuuk orok in seera : Simon kaak
Iisa koliig oki Piye,* ¹⁷ Zaak ronj ka
Zebede in sinji Yaaya kuuk Iisa koliig
oki Bowanergees, sin nuur-an diya
aman : « gee ku ar dildile ka bundi
», ¹⁸ Andre, Pilip, Bartelemi, Matiye,
Tooma, Zaak ronji ka Alpe, Taade,
Simon kaak mala do darrey, ¹⁹ in
Zuudas Iskariyoot, naar kaak asaaji
isine do Iisa.

Iisa in geenji ku geero

²⁰ Min naar-ak, Iisa yeeptu geero.
Gee dakina numiji pey nam Iisa in
maajirnay bal gase wiktin ta nuu tee.
²¹ Min sintay dortu pa-ak, nu astu a
nuu iyin gerco, asaan nu kaawa do
aditco a na oliyaw.

* **3:16** 'Piye' : Sin nuur-an diya a 'dambi'.

Iisa in tat kaw ka aarid nar
(*Matiye 12.22-32, Luk 11.14-23, 12.10*)

²² Agindaw ku *gaanuun ka Yu-udinnar astu min Zeruzaleem ho nu kaawtu aman : « Na gin *Seetanne kaak nu koliy Belzebuul† ! » Ho nu kaawtu pey aman : « Gem-an atkaag aaridna illa in gudurre ta tat kaw ka aarid nar ! » ²³ Kar Iisa koliigu, na deliico danla aman : « Maman Seetanne yaa gedire pey atke ziy ? ²⁴ Ya meennaw taat geenti taasina benannico, maman goyino yaa baawe ? ²⁵ Ho ya gee kuuk do adiy ka gerco kat ello zinkico, maman goyino yaa baawe ? ²⁶ Pa-ak, ya Seetanne kat ello ziy ho ya geenji kat kaawco bagdo, gudurrey gediraado taa taaye, illa taa peye.

²⁷ « Ku iban di, waan gediraado unje do ger ka gem kaak bombo, naa soke gamnay, illa ya na duunig ja. Kar ya na duunig gay, naa gedire sokin gamnay bal kaawo. ²⁸ Ka seener nu kaawaako, Bun yaa saamiye zunubinna okinco ku geemir yoo nuur kuuk binkico amila gallo in naara oki. ²⁹ Kar gem kaak niga biy in Ruwwin ta Bundi gay, Bun saamiyaajido. Gem naar-ak gin zunubinna kuuk gaasdo tak-tak. »

³⁰ Iisa kaawiy pa-ak, asaan nu diya a na gin aarid.

Atan Iisa in sintay
(*Matiye 12.46-50, Luk 8.19-21*)

³¹ Min naar-ak, atan Iisa in sintay astu. Nu peytu kara, kar nu naamtu gem baawtu kolinji. ³² Gee dakina leyig Iisa datko, kar gem-ak diyiji aman : « Gem koltacco, yaako in sintan goy kara, nu indaacin. »

³³ Kar Iisa telkiji aman : « Yaani kat waa ho sintar gay kun waa ? »

³⁴ Na taliig gee kuuk leyga-ak, kar na diytu aman : « Talon, an ko yaani ho sintar. ³⁵ Ka seener, ay gem kaak gina

taat Bun rakiyo, naar di sin du, boor ho yaani. »

4

Danil ta gay luwor
(*Matiye 13.1-9, Luk 8.4-8*)

¹ Iisa teestu pey garkiye gee do bi ka barre ka Galile. Gee dakina numiji nam na cok ka markabar, kat na goytu. Geen gay goy do gongumor. ² Na gaariico kaawin dakina in dele ka danlal. Na kaawico aman : ³ « Cokiyon ! Gin gem rakki baa luwo do morgoy. ⁴ Wiktin taat na luwi-ak*, busumji daarin solitu do botildi ho diid teeyiig okinco. ⁵ Busumji daarin solitu do wer kaak gin karniyo ho kiday perew di. Kodok di, busam-ak amiltu asaan kidco sood di. ⁶ Wiktin taat pat korsitu, ta aayiig kuuk amil-aku asaan nu bal paaye caari. ⁷ Daarin gay solitu do wer kaak gin pompal kuuk gin jamay. Nu maadiy sawa nam pompal-ak gootiigu, yoo ron sa nu bal imile. ⁸ Kar daarin gay solitu do kid kaak samaane nam nu neetu. Ganduulin daarin wee ron orok subba, daarin orok bijigiy ho daarin gay miya†. »

⁹ Kar Iisa kaawtu pey aman : « Ya ku gin dengina, laan denginko samaane, kuu cokiye ! »

Baat ta danil ta gay luwor
(*Matiye 13.10-17, Luk 8.9-10*)

¹⁰ Wiktin ta Iisa sinjitu sood min gee-ak, maajiray in gee kuuk goy do serpey indiig a naaco gaare baat ta danlal. ¹¹ Na telkiico aman : « Bun gaarkon loko maan kaak cigile kaak kaawa do bi ka *Meennuwi. Kar do gee ku pey gay, na kaawaaco in dele ka danlal. ¹² Asaan

« Ya nu tala sa, ar nu tallo ho ya nu cokiya sa, ar nu cokaydo. Yampa, ta-an nuu jipte goyino ho Bun yaaco saamiye. »† »

† 3:22 'Belzebuul' : Nu sin ku rakki ku Seetanner. dawiig dawe ar ginte liyiy buur. † 4:8 'ron miya' : Do darre ta Israyeel, ya ganduulic rakki wee ron orok subba, na samaan ko. Ya ronji miya, naar-ak, na samaan paka. † 4:12 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 6.9-10.

* 4:4 'Wiktin taat na luwi-ak' : Luw taar-at, nu

¹³ Kar Iisa diyiico aman : « Ku ibanno baat ta danjal-anta walla ? Kar di maman kuu ibine baat ta danjal ta pey ? ¹⁴ Anne-ak, gem kaak luwaw, naar totira kaaw ta Bunji. Njuur kuuk cokiyaat kaaw gay, njuur ar wer ka busam solliyo. ¹⁵ Gee daarin, njuur ar bit ka botildi, wer ka kaaw-at totiriyo. Min nu doriit kaaw-at di, *Seetanne asiy imiliit min do aditco. ¹⁶ Kar daarinco gay, njuur ar wer kaak gin karniyo. Nu cokiyaat kaaw ta Bunji ho kodok di, nu ooyiit in galal. ¹⁷ Kar kaaw-at gay, nu rasgitdo taa paaye caari, nu obiit do menuwir di. Ya taa bin ase wal gee waraagu do bi ka imaanco, ek di nu rasiita. ¹⁸ Pey daarinco ar wer kaak gin pompal kuuk gin jamay. Nu cokiyaat kaawo, ¹⁹ kar gay, nu pakira do goyincoco di, nu bariya malle ka duniiner, nu diya gelbinco do gamin ku duniiner. Gamin njuur-ak imiliit kaaw taat nu dortu min do aditco ho ta rawtiy maala. ²⁰ Gee daarin gay ar wer ka samaane. Njuur-ak cokiyaat kaawo, nu ooyiita ho ta wiyiy ron : daarin wee ron orok subba, daarin orok bijigiy ho daarin gay miya. »

Danil ta lampa (Luk 8.16-18)

²¹ Kar Iisa diyiico aman : « Ginno gem kaak biya lampa ho na zuukiit in bardila wala na diyiit ba danjil. Kar gay, ya gem biy lampa-ak, na diyiit do wer ka jadan. ²² Gamin okinco kuuk cigile, nuu imilincoco kara, ho kuuk nu rakaado a gee yaa ibinincoco sa, nuu ibinincoco nam nuu talincoco waran. ²³ Ya ku gin dengina, laan denginko samaane kuu cokiye. »

²⁴ Iisa diyiico pey aman : « Pakiron samaane do maan kaak kuu cokiye ! Bun yaako yeepin maan kaak ku giniy do geemir, kar naako gaaye pey min kuwa. ²⁵ Gem kaak gine, Bun yaaji gaaye pey min kuwa. Kar naar kaak bal ginen gay, ya na diy kaay a na gin maanna oki, nuuji imilin mininey. »

Danil ta busumdi

²⁶ Iisa diytu pey aman : « *Meenaw ta Bunji ar gem kaak liya buur. ²⁷ Gem-ak, aando, na weyiyo, yiriy na goyiy mento, kar na ibanno maman kooy amiliyo ho ta maadiyo. ²⁸ Ta amiliy-ak, kid boosit ko. Ta teesiy ja min aaro, ta buriyiyo, ta pikiyo, ta obiy ron, kar kat ta niyiyo. ²⁹ Ya koo-at nee, gem-ak iciy goole, na teesiy sede, asaan wiktin ta sedindi nec ko. »

Danil ta busum kaak nu koliy mutaard (Matiye 13. 31-34, Luk 13.18-19)

³⁰ Iisa diytu pey aman : « *Meenaw ta Bunji taar ar maa ho naa gaarin in danil ta moo ? ³¹ Taar ar busum ka mutaard kaak gem luwtu. Min ron okinco, naar di kapak tak-tak. ³² Kar ya na amile ho na maade, na deetiy tatik pak gamin okinco kuuk amila do jineendi. Na imiliy leegin aginda nam diid sa saayiy geriycoco do leeginay. »

³³ Ansii ko, Iisa garkiyiy gee in dele ka danjal dakina ar taar-an di, uudin taat nuu gedire obe do kayco. ³⁴ Na garkiyiy gee illa in dele ka danjal di. Kar ya nu dak keeco in maajirnay gay, na gaariico baati okintiti.

Peye ka usi (Matiye 8.23-27, Luk 8.22-25)

³⁵ Yiriy taar-at di, in maako, Iisa diyiico do maajirnay a nuu aale aar barrer. ³⁶ Iisa gay goy ka markabar di. Kar maajirnay deettu in naara, nu rasiig gee do gongumor. Markabin daarin sa deettu in nuura. ³⁷ Kodok di, us teestu abire gidi-gidi-gidi do barrer ho amay teestu awke. Amay aastu do markabar nam na miintu. ³⁸ Wiktin taar-at, Iisa gay weya do markabar aaro nam na tokume. Maajirnay niiniig aman : « Gem koltacco, kin isincinno ga ? Ucu ! Amay tiyaate. »

³⁹ Iisa niintu, kar na leesiji do usi ho na diyiico do amiydi aman : « Bugumon ! Yalla peyon ! » Ek di us peytu ho wer siintu dil. ⁴⁰ Kar Iisa kaawiico do maajirnay aman : « Maa

di ku giniy kolaw ansi ? Yoo diŋka, ku amnaydo misa walla ? »

⁴¹ Njuur gay kolaw unjiico, kar ɲu teestu inde zinƙico aman : « Naar-aŋ kat maa gemir kaak nam usu in amay din sa karmiyaaga ? »

5

Cooles ka gem kaak aarid obga (Matiye 8.28-34, Luk 8.26-39)

¹ Min ɲaar-ak, Iisa in maajirɲay ottu aar barre ka Galile, do kid ka gee ku ɲu koliy Zeraziyenna. ² Iisa paaytu min ka markabar. Tala kar gem rakki aarid obga amiliiji min do maggindi. ³ Gem-ak goyiŋji do maggindi di. Yoo in jinzirre oki, ɲu gedarro duuniŋji. ⁴ Awalle, ɲu doodgiiŋji asiŋji in jinzirre ho ɲu duungiiŋji pisiŋji in zirɲac. Kar ɲa okidiig zirɲac ho ɲa kilig jinzirre. Ginno pey gem ka bombo yaa gedire duuniŋji. ⁵ Yiriyo, aando, goyiŋji do maggindi ho ka dambiniidi di. Na kooliyo ho meenji di awriy zinƙay in dambay.

⁶ Min ɲa taliig Iisa min serek di, ɲa iciig gadi ho ɲa astu dera do unji. ⁷ Kar ɲa kooltu rada aman : « Ki rakaan ginin maman, Iisa, roŋ ka Buŋ ka kuwa ? Baanu, nu indaaciŋ, dakin taaɓiyindudo ! » ⁸ Gem-ak kaawiy pa-ak, asaan Iisa diyiiji aman : « Amal, rasig gem-aŋka, aarid ka maala-aŋka. » ⁹ Kar Iisa indiig aman : « Kiŋ sinjin waa ? » Naar gay telkiiiji aman : « Nun sinɗu " Dakinaw ", asaan nin dakina. » ¹⁰ Kar ɲa loklikiiiji do Iisa a ɲaa ɲaaminɗodo kara min do darrer.

¹¹ Do wer-ak, gin kinziirna dakina gooya ka dambar. ¹² Aaridna loklikiiiji do Iisa aman : « Atikni ni ɓaay unje do kinziirna aŋkure. » ¹³ Iisa ooytu. Hiyya, aaridna-ak amiltu min do gem-aka ho ɲu unjitu do kinziirnar. Kodok di, min ka dambar, kinziirna-ak okiŋco eeztu tem in gadco, ɲu sollitu do barrer ho amay teeyiigu. Kinziirna-ak yaa nece ar alip seer pa.

¹⁴ Min gee kuuk gooya kinziirna-ak taliig maan kaak kuuniy-ak, ɲu gadtu, ɲu iyiit kabarre-at do geegirdi ho do hellinniidi. Min gee doriit kabarre-at, ɲu astu taliŋ maan kaak kuuniy-aka. ¹⁵ ɲu asiiiji do Iisa ho ɲu taliig gem ka aaridna obga-ak goy keder, ɲa coole nam ɲa is ko kesuune. Min ɲu taliiga-ak, kolaw obiigu. ¹⁶ Gee kuuk talig maanna-ak osiico do eenco maman gem kaak aaridna obga-ak cooltu ho maman aaridna-ak unjitu do kinziirnar. ¹⁷ Kar gee-ak kaawiiiji do Iisa a ɲaa baane, ɲaa deete min do kidco.

¹⁸ Wiktin taat Iisa neptu ka markabar, ɲa rakiy ko deete, gem ka coolak loklikiiiji a ɲa ɓaa in ɲaara. ¹⁹ Iisa gay poocji. Kar ɲa diyiiji aman : « Yeep gerko, gasgu geenjin ho osco maan kaak Buŋ giniin ho maman ɲa taltu aminduwin. »

²⁰ Gem-ak deettu. Na teestu kaawe do kid kaak ɲu koliy Geegirɲay ku Orok. Na osicog ay maan kaak Iisa giniiji. Gee okiŋco ku dorit kaawoy-at ajbiyту.

Cooles ka daatkor in nooye ka micar (Matiye 9.18-26, Luk 8.40-56)

²¹ Wiktin taat Iisa yeeptu in markaba min aar barrer, ɲa paaytu do gongumor ho gee dakina asiiiji. ²² Do wer-ak, gin gem rakki sinji Jayrus astu. Naar ko tatkaaw ka ger ka salaaner ka *Yuudinnar. Min ɲa taliig Iisa, ɲa dersitu do unji. ²³ Na loklikiiiji aman : « Romor ta kapak raka mate. As kiiti lee pisiŋjin do kaati, taa coole ! »

²⁴ Hiyya, Iisa deettu in ɲaara. Gee dakina aadiigu nam ɲu tiryaga. ²⁵ Do wer-ak, gin daatik rakki baarti taaɓiyaata. Elgin orok in seer, ɲu miɲa miɲen di. ²⁶ Ta taaɓiy dakina, ta jaaw do gay dawner dakina, ta gaasig ka pisinti. In taar-at oki ta bal coole, baarti goy miɲa di. ²⁷ Ta dortu gee kaawa do bi ka Iisa, ta sinjitu moota min aar ta geemir, ta diiriit bit ka kesuuney. ²⁸ Ta giniy pa-ak asaan do adti ta kaawa aman : « Ya

nu gedir diirin bit ka kesuuney-an di, naa coole. » ²⁹ Ek di baarti peytu, ta aawtu ziti kadar ta coole. ³⁰ Do wer-ak, Iisa aawtu kadar gudurre amil min do ziy. Na kolsitu, na indiig gee-ak aman : « Waa diirit kesuuner ? » ³¹ Maajirnay telkiiji aman : « Ki tala di gee tiryaciñ, kar ki indiy kat a “ waa ga diirintu ” ? »

³² Iisa gay talaag di, na rakiy ibine waa kaak diirga. ³³ Daatko-at kolaw obiita, ta teestu azire asaan ta iban maan kaak astiti. Ta astu, ta dersitu do unji, kar ta kaawijiit seen okintiti. ³⁴ Iisa diyiitit aman : « Gem kol romoy, imaanke coolinke. Baa in aapiye. Raduwke rasiñke. »

³⁵ Wiktin taat Iisa kaawiy pa-ak, gee astu min ger ka Jayrus tatkaw ka ger ka salaaner-aka ho nu kaawiji aman : « Romon taar mat ko. Maa di ki taabiyyig pey *Rabbin-an ka ? »

³⁶ Kar Iisa doriit kaaw-ata ho na telkiiji do Jayrus aman : « Dak ginenna kolaw. Aaman di. »

³⁷ Iisa todiiico do geemir a nuu aadiñcodo, illa na kol Piyer, Zaak, in sinji Yaaya. ³⁸ Min nu ottu wer kan Jayrus, Iisa gastu gee dakina hawiyaw. Nu alaw ho nu koolaw. ³⁹ Iisa unjitu geero, na kaawiico do gee-ak aman : « Maa di ku aliyo ho ku giniy hawne ? Mic-an taar bal mate, ta weya di. » ⁴⁰ Gee-ak ajimiyaag Iisa. Kar naar gay imiliig okinco kara, illa dak aginiyti ku micar in maajirnay ku subba di. Kar na unjitu zugar, wer ka mic-at goyiyo. ⁴¹ Na obiit min do pisinti ho na kaawiitit aman : « Talita kum ! » Ampa-ak aman : « Gem kol romoy, nu kaawaake : ucu ! »

⁴² Mic-at uctu puruk, ta teestu jaawe. Elginti orok in seera. Do wer-ak, ta bico sa amallo ho nu ajbiyту tak-tak. ⁴³ Kar Iisa karmiig a nu kaawenno tak-tak do gemor ho na diyiico pey a nuuti bere tee.

6

Iisa do geeger ka Nazareet (Matiye 13.53-58, Luk 4.16-30)

¹ Hiyya, Iisa amiltu min do wer-aka, na deettu do darrey ho maajirnay sa aadiiga. ² Yiriy ta *sabitdi, Iisa baawtu do ger ka salaaner ka *Yuudinnar ho na teestu garkiye gee. Nuur kuuk cokiyaaga-ak, okinco ajbiyту tak-tak. Nu kaawtu benannico aman : « Kaawnay-an, na gasig min momo ? Ilimji ho gudurre taat na giniy gamin kuuk ajbay-an, na gasig min momo ? » ³ Yampa, na ginaado gem ka gerkide atiydi-aka, ronji ka Mariyam, sinco kan Yakuub, Yuusup, Zuud in Simon ? Sinjay ku daad sa goy in ginte annen doo di ? » Taar-an ko todco aamine.

⁴ Kar Iisa diyiico aman : « Ay wero, nabiinçe, nu karmiyaag di. Illa do wer kaak nu weeyiiga ho do adiy ka gerco di, nu karmiyigido. » ⁵ Do wer-ak, Iisa bal gine gamin dakina ku ajbay, illa na lee pisinji do gee minaw minaw paa di ku radaw ho nu cooltu. ⁶ Iisa ajbiyту do bi ka imaanco taat sood-ata.

Kar na jaawig hellinnan ku moota in geeger ka Nazareet, na garkiyiy gee.

Naame ka paliinna kuuk orok in seera (Matiye 10.5-15, Luk 9.1-6)

⁷ Yiriy rakki, Iisa koliig maajirnay kuuk orok in seera ho na beriico izinne taat nuu atke aaridna. Na naamiig seer, seer. ⁸ Na kaawiico aman : « Yaman ya ku baawaw, dakoñ icenno yoo maanna, wala tee, wala mokolle, wala gurus, illa donkilo. » ⁹ Ison nugira ho kesuun sa taat do zinkikon di. » ¹⁰ Kar na kaawiico pey aman : « Do ay ger kaak ku paaytu, goyon eden di nam menuwko yaa gaase. Ya menuwko gaase, kar kuu deete min do ger-aka. » ¹¹ Kar wer kaak gee pooc obinjo ho nu pooc cokiye kaawkon gay, deeton min ede ho kokon burintal kuuk do asinjo.* Pa-ak yaaco gaare kadar nu gin jookumo. »

* **6:11** 'kokon burintal kuuk do asinjo' : Pa-ak gaara kadar ya gee ku geeger-an jag min botol ta samaan sa, do gaayiyco.

¹² Maajirnay deettu, ɲu teestu kaawe do geemir a ɲuu jipte goyɲɲo. ¹³ ɲu atkiy aaridna ho ɲu etiliico sewe do gee kuuk radaw, kar gee-ak cooliyo.

*Muutuy ta Yaaya-Batist
(Matiye 14.1-12, Luk 9.7-9)*

¹⁴ Wiktin taat *Herood dortu gee kaawa bi ka Iisa, sinji alaw aale, asaan ɲu diya aman : « Gem-aɲ, ɲaar Yaaya-Batist ! ɲaar nooy min do muuti. Paa ko, ɲa gintu gudurre taat ɲa giniy gamin kuuk ajbay. » ¹⁵ Kar daariɲ a ɲa *Eli. Daariɲ gay a ɲa nabiinɲe kaak ar nabiinna kuuk min awalle. ¹⁶ Min Herood doriig kaawin-aɲ okiɲɲo, ɲa diytu aman : « ɲa Yaaya-Batist kaak nu dukumtu kaay-ak di nooye. » ¹⁷⁻¹⁸ Do wiktin taat Yaaya goyiy misa in odinay, Herood gay obit Herodiyaad, daaciy ta sinji Pilip. Do bi ɲaar-ak ko, Yaaya kaawiiɲi do Herood aman : « *Gaanuun baljin bere botol taat kii obin Herodiyaad, daaciy ta sinjiɲ. » Min Herood dortu pa-ak, ɲa bertu izinne ɲu obiig Yaaya, ɲu duuniig in jinzirre ho ɲu unjiig danjaayne. ¹⁹ Herodiyaad obiijit do Yaaya, ta bariya ko muutuy di. Kar ta bal gase botol. ²⁰ Herood gay karmiyaag Yaaya. Ya ɲa cokiya kaawoy, kaaw-at barjilaaga. In taar-at oki, ɲa el cokiye kaawnay. Asaan ɲa iban kadar Yaaya kaawa seene ho ɲa gem sellen do unji ka Bunɲi. Do bi ɲaar-ak ko, Herood gooyaag min do Herodiyaad.

²¹ Kar yiriy rakki, Herood gintu iidin ta alguway. ɲa koliig agindaw ku darrer, agindaw ku askirnar ho in aginay ku Galile okiɲɲo. ²² Do wer-ak, romti ta Herodiyaad unjitu waare do unco ka geemir. Min Herood in gee kuuk ɲa koltu taliita-ak, ta ajbiygu nam Herood kaawiitit a ɲaati bere ay maan kaak ta inditu di. ²³ Kar ɲa togiliitit aman : « In Bun, ya maan kaak ka inditu di, naake berinji yoo cenne† ta meennuwir oki. »

† 6:23 'cenne' : Werin daariɲ, ɲu kaawa a 'serpe'.

²⁴ Hiyya, mic-at amiltu, ta indiiit yaaco aman : « Naa inden kat maa ? » Yaaco gay telkiitit aman : « Baa indig kaay ka Yaaya-Batist. »

²⁵ Mic-at yeepiiji kodok do sultan ho ta kaawiiɲi aman : « Nu raka kiidu berinji kaay ka Yaaya-Batist annen di do gartar ! » ²⁶ Do wer-ak, sultan Herood adiy nigtu. Kar min ɲa togil do unco ka geemir gay, ɲa bal nakire pey do kaawoy. ²⁷ Ek di sultan tabirtu askirɲe ho ɲa beriiɲi izinne a ɲa 6aa iyinji kaay ka Yaaya-Batist. Askirɲe-ak 6aawtu do danjaayner ho ɲa dukumiig kaay ka Yaaya-Batist. ²⁸ Min ɲa dukunga, ɲa iciig do gartar ho ɲa beriitig do gemso-ata. Taar gay beriitig do yaaco.

²⁹ Wiktin ta maajirnay ku Yaaya doriit kabarre-at, ɲu asiig ic momtey ho ɲu tiisiiga.

*Bere ka teendi do gee alip beey
(Matiye 14.13-21, Luk 9.10-17,
Yaaya 6.1-14)*

³⁰ Min paliinna yeeptu, ɲu osiiji do Iisa gamin okiɲɲo kuuk ɲu gintu ho bilde kaak ɲu bilditu gee. ³¹ Gee dakina asiyo ho ɲu yeepiyo nam Iisa in maajirnay bal gase wiktin ta ɲuu tee. Iisa diyiico do maajirnay aman : « Yallinte yeero, ku 6aay dak jammiye sooda. »

³² Hiyya, ɲu neptu markaba ho ɲu deettu keeco yeero. ³³ Wiktin taat ɲu deetiy-ak di, gee dakina ibiniig wer kaak ɲu 6aayiyo. Gee ku min do hellinniidi okiɲɲo amiltu in asiɲɲo, ɲu gadtu, ɲu 6aawtu do wer-aka nam ɲu ogiriico do kuɲ Iisa.

³⁴ Min Iisa paaytu min ka markabar, ɲa gasiig gee kuuk dakin-aku. Do wer-ak, ɲa taltu aminduwco, asaan ɲu ar tamgi kuuk ginno gemco ka gooyindi. Kar ɲa teestu bildinco in kaawin dakina.

³⁵ Wiktin taat pat gal ko, maajirnay sinjiiji moota ho ɲu kaawiiɲi aman : « Gem koltacco, pat-an deete ho wer sa serek. ³⁶ Kaawco do gee-aɲ a ɲuu totire do hellinniidi ho do geray ku

gee kuuk goy yeero, nu 6aayiy gidiye tee. » ³⁷ Kar Iisa telkiico aman : « Kun maaniikon di beronco tee ! » Nuur gay indiig aman : « Gee-an, gurus dakin ja kat yaaco nece. Ki raka a ni 6aa gidiye paa di walla ? »[†] ³⁸ Iisa gay diyiico aman : « Baan, dakon tala, ku gin mappa minaw. » Nu daktu tala, kar nu kaawiji aman : « Ni gin mappa beeyi in boos seera. »

³⁹ Iisa diyiico aman : « Kaawonco do gee-an a nuu goye ka gan ka balan. » ⁴⁰ Hiyya, nu goytu, nu deettu werin dakina, daarin miya, daarin gay orok beey. ⁴¹ Min nu goye, na sokiig mappa kaak beey in boos kuuk seer-aku, na jaaltu kaay ka samaaner ho na deltu barkin do Bunji. Kar na pirsiiig mappa ho na beriicog do maajirnar a nuu deedin do gee-aku. Boos ku seer-ak sa, na deediicog okinco. ⁴² Okinco nu teetu, nu aaytu. ⁴³ Kar maajirin miintu girdin orok in seer in mappa ho boos kuuk dak-aku. ⁴⁴ Miday kuuk tee-ak gay yaa nece ar alip beey pa. §

Jiwi kuuk ka amiydi

(Matiye 14.22-33, Yaaya 6.15-21)

⁴⁵ Min naar-ak, kodok di, Iisa diyiico do maajirnay a nuu nepe ka markabar nuuji ogire ar barrer aanii geeger ka Betsayda. Naar gay daktu a naa naaminco ja gee-aku. ⁴⁶ Min na naamiigu, na coktu ka dambar a naa inde Bun. ⁴⁷ Pat gale, maajirnay in markabco ot ko datik barrer. Iisa gay dak keeji kara. ⁴⁸ Us teestu abire gidi-gidi, na naamiigu nam markabco sinjaado. In datik kawtira, Iisa jaawa ka amiydi, na ica botilco nam na gaay birinco. ⁴⁹ Wiktin taat nu taliig Iisa jaawa ka amiydi-ak, nuur a wal ta kelmo ho nu teestu koole rada. ⁵⁰ Okinco min nu taliiga-ak, kolaw unjiico tak-tak. Kar kodok di Iisa diyiico aman : « Obon aditko ! Na nunun di, dakon gineno kolaw. »

⁵¹ Kar na coktu in nuura ka markabar, us peytu min do abirinji ho

maajirnay sa ta bico amallo. ⁵² Nu ajbiytu-ak asaan maan ka Iisa gintu in mappa-ak sa, nu bal ibine baay, kayco dibire.

Coole ka geemir do kid ka Zenezareet

(Matiye 14.34-36)

⁵³ Min Iisa in maajirnay aaliig barre-ak, nu ottu do kid ka Zenezareet ho nu peyiig markabco do gongumor. ⁵⁴ Nu paaytu keder, kodok di gee ibiniig Iisa. ⁵⁵ Gee-ak jaawiig kid ka Zenezareet okinji, nu miniy zinikico do wer ka Iisa ottu, kar nu iyiiig geenco kuuk radaw in darinilnico. ⁵⁶ Do ay helline wal geeger wal do geray ku gee kuuk goy yeero, nu imiliig geenco ku radaw do wer ka berel. Kar nu marmiliji a naa rasiico nuu diire kin bit ka kesuuney-at di. Paa ko, okinco kuuk diirta-at cooltu.

7

Iisa in aadanna ku aginiydi

(Matiye 15.1-9)

¹ Gee ku nu koliiy *Pariziyenna in agindaw daarin ku *gaanuun ka *Yuudinnar astu min Zeruzaleem. Nu numiiji do Iisa. ² Nu tal maajirnay daarin bal karmiye ace ka pisinco ar ka aginiyco gingiy ya nu raka tee.

³ Ka seener gay, Pariziyenna in Yuudinna okinco, nuur karmiya kaaw taat aginiyco rasiico. Uudin ta aadin ta aginiyco, nuur taado ya nu bal ace pisinco samaane. ⁴ Ya nu yeep min do suuginer, nu aca ja asiico kar kat nu tiyiyo. Ta taar-anno di, nu karmiya pey gamin ku pey kuuk aginiyco gaariico ar ace ka *kordindinar, ka balsinsindi in ka kongilgildi ku hadinner.

⁵ Pariziyenna in agindaw ku gaanuun ka Yuudinnar indiig Iisa aman : « Maa di maajirnan iciydo kaaw taat aginiyte rasiite ? Ya nu raka tee, maa di nu acgiydo pisinco ar kaak aginiyte diyiite ? » ⁶ Iisa diyiico aman : « Talon gee kuuk kaawa in binikico di

[†] **6:37** Wer-an, maajirnay ku Iisa kaaw do bi ka 'deniye miy seera'. Gurus naar-ak nec in kaak gem yaa gase do koyin porpod ku gawnar. § **6:44** 'alip beey' : Daadi in koogin gay, nu bal osinco.

ho ta aditco keetiti-an^{ku} ! Kaaw taat Bun^{di} diytu do bi kan^{ko}, taar ka seener. Na kaaw awalle in bi ka nabi Ezaayi aman :

“ Gee nuur-an beraadu horoomin in bin^{kico} di,
kar aditco gay serek min nunu.

7 Abaadin taat nu abdiyin-an, taar uca maalan di,
asaan garaan taat nu garkiyi^y gee sa,
geen di imilit min do kayco. ”* »

8 Kar Iisa kaawiico pey aman :
« *Gaanuun kaak Bun^{di} kaawtu, kun rasig serpiya, kar ku karmiya kat kaaw ta geemir. 9 Ku zeeda pooce gaanuun ka Bun^{di}, kar ku makiig in kaaw ta aginiydi ! 10 Muusa, naar di^{yko} aman :

“ Ber horoomine do yaako in takko. ”

Na di^y pey aman :

“ Waan kaak niga biy intacco wala in yaaco,

tanji-at, illa muutu. ”†

11 Kar kun gay garki^{ya} gee a nuu kaawe do aginiyco aman : “ Maan kaak zer naako bere ka gaayor, taar-at *satkin taat waaliya Bun^{di}, ” 12 ho ansi-ak, nu gediraado pey nuuco bere. 13 Kaawin kuuk ku gaariy do zin^{kico}, nuur deet kaaw ta Bun^{di}. Ku gina pey gamin dakina kuuk ar nuur-an^{ku}. »

Gamin kuuk nigaag gem do unji ka Bun^{di}

(Matiye 15.10-20)

14 Kar Iisa koliig pey gee, na kaawiico aman : « Laan denginko samaane ho cokiyon ! Naako dele danla. 15 Maan kaak gem tiyiy, naar nigaagdo do unji ka Bun^{di}. Naar maan ka amila min do gelbiney kat nigaag do unji ka Bun^{di}. [16 Ya ku gin dengina, laan denginko samaane kuu cokiye. »]‡

17 Wiktin ta Iisa rasiig gee na unjitu geero, maajir^{nay} indiig aman : « Gaarin^{ja} baat ta danlal-anta. » 18 Iisa telkiico aman : « Kun kayko dibir ga ? Talon, maan ka gem tiyiy-ak, naar

niggigdo do unji ka Bun^{di}. 19 Maan ka gem tiyiy-ak, naar unja do adiy, kar ba aaro, gem-ak baay dooye. Maan ka gem tiyiy-ak, naar naamgigdo naa gine gamin ku samaanno. » Iisa kaawtu pa-ak a gamin okinco, nuur ku teendi.

20 Kar Iisa kaawtu pey aman : « Kaaw ta gem kaawiyo in maan ka na giniyo, nuur di nigaag do unji ka Bun^{di}. 21 Asaan min do gelbiney-ak ko amiliy pikirre taat samaanno ta naamiig do baaye kaak munjam, do kokinaw, do dee ka geemir, 22 do kokine ka miday wal daad kara. Ampaa ko, nu giniy tamaanaw, nu giniy motol, nu caaciyiy gee, nu giniy ta nu rakiyo, nu giniy hasuudinaw, nu nigiy bin^{kico} in eenco, nu iciy zin^{kico}, ho nu poociy jipte goyinco. 23 Nuur-an ko gamin ku samaanno kuuk amila min do adiy ka gemor, ho nigaag do unji ka Bun^{di}. »

Ase ka daatik taat Yuudin^{ca}do
(Matiye 15.21-28)

24 Min Iisa gaasiit kaawoy, na uctu min do wer-aka ho na deettu do kid ka Tiir. Na unjitu do ger rakki, na rakaado waan yaa ibine a na goy ede. Kar gay, na bal gedire cigile ziy. 25-26 Tala kar daatik rakki romti aarid obta dortu gee kaawa do bi ka Iisa, ta asiji. Taar gay Yuudin^{ca}do, nu weeyit do geeger Siri do ka kid ka Penisi. Min ta asiji, ta dersitu do unji ho ta marmiliji aman : « Gem kol tacco, baan^u ! Atkig aarid-an min do romor. » 27 Iisa diyiitit aman : « Ras ja koogin yaa aaye ! Yampa, kuuniyaado nuu icinji tee ka kooginar ho nuu oriⁿ do kanir. »

28 Daatko-at kaawiji aman : « Gem kol *Rabbiney, kaawon-an ka seener. Kar kan sa, nuur tiya meerin kuuk gaama min do pise ku kooginar di. » 29 Min pa-ak, Iisa diyiitit aman : « Kaawke ka seener ! Yeep ko gerke, aarid, naar amil ko min do romke. »

* 7:7 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 29.13. † 7:10 Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.12, Deteronoom 5.16. ‡ 7:16 Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bun^{di} kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

³⁰ Hiyya, daatko-at duwtu geero. Min ta ote, ta gasiit romti aarid rasta ho ta jammiya ko ka danlil.

Coole ka gem kaak dunguyuu

³¹ Min Iisa kaawtu in daatko-at, na deettu min kid ka Tiir, na aadtu min kid ka Sidon in kid kaak nu koliy Gee-girnay ku Orok ho na birtu do biy barre ka Galile. ³² Do wer-ak nu iyi-iji gem kaak dunguyuu ho gaayay amallo. Nu marmiliiji do Iisa a naa lee pisinji do gem-ak naa coole. ³³ Min naar-ak, Iisa obiig gem-aka, na imiliig serek min do geemir ho na kolniiig denjinay ku gem-ak in kormay\$, kar na pictu ulna do kormay ho na diirijiit leeseey ta gem-aka. ³⁴ Iisa kociltu kuwa, na niiztu ho na diyiiji do gem-ak aman : « Eppata ! » ansi-ak aman : « Pilu ! »

³⁵ Do wer-ak, kodok di, gem-ak teestu cokiye, leeseey teestu awke, ho na baagtu kaawe samaane. ³⁶ Iisa kaawiico do gee okinco aman : « Dakon kaawenno do gemor. » Min na kaawiico pa-ak, nuur gay totiraat kat kaaw do geemir. ³⁷ Gee-ak ajbiytu tak-tak ho nu diytu aman : « Way, gem-an gina riy samaane nam dunguyuyin sa, na coolaagu nu doriyo ho gee kuuk gaayico amallo sa, kaawiyo ! »

8

Bere ka teendi do gee alip pood (Matiye 15.32-39)

¹ Do wiktin taar-at gee dakina numtu ho nu ginno maan ka teendi. Min pa-ak, Iisa koliig maajirnay ho na diyiico aman : ² « Gee-an, nu tala aminduwco, asaan mena subba nu goy in nun di ho nu ginno maan ka teendi. ³ Ya nu naamaag aditco aaye, gudurrice yaa arme botildi, asaan daarinco as min serek. » ⁴ Maajirnay telkiiiji aman : « Kalaan ta anka, kar giico gase tee momo kaak yaa necinco ? » ⁵ Iisa indiig aman : « Ku gin mappa minaw ? » Nuur gay aman

: « Ni gin mappa peesira » ⁶ Kar Iisa kaawiico do gee-ak a nuu goye keder. Hiyya, na sokiig mappa kaak peesir-aka, na deliiji barkin do Bundi, na pirsiga ho na beriicog do maajirnay a nuuco deedinji. Hiyya, maajirnay deediicog do gee-aku.

⁷ Nu gin oki tenilna minaw-minaw pa. Iisa deliiji barkin do Bundi do tenilna-aku ho na diyiico do maajirnay a nuuco deedinco oki ! ⁸ Okinco, nu teetu, nu aaytu. Maajirna sokiig kaak dake nam nu miin girdin peesira. ⁹ Miday ku tee-ak yaa nece alip pood pa.* Iisa diyiico aman : « Baan kate ! » ¹⁰ Kar kodok di, na neptu markaba in maajirnay ho nu birtu do kid ka Dalmanuta.

Inde ka gamin kuuk ajbay (Matiye 16.1-4)

¹¹ *Pariziyenna astu, nu teestu meele in Iisa. Nu rakiiiji dibe. Nu indiig a naaco gaare maan kaak ajbay kaak asa min do Bundi. ¹² Iisa niiztu puus kar na diytu aman : « Maa di gee ku dinka indiy maan kaak ajbay ? Ka seener nu kaawaako, gee ku dinka-an, nu gediraado naaco gine maan kaak ajbay loco. » ¹³ Kar na rasiigu, na neptu markaba ho na aaltu aar barrer.

Maajirnay ku Iisa bal ibiniin misa (Matiye 16.5-12)

¹⁴ Min nu ottu datik barrer, maajir-nay pakirtu a nu bal ice tee, nu gin mappa rakki di do markabco. ¹⁵ Iisa taayiigu aman : « Yaman pakiron ! Goyon godom min gel ta Pariziyen-nar in ta *Herood. »

¹⁶ Maajirnay kaawtu benannico aman : « Na kaawiite pa-ak asaan gi bal ice mappa-an di walla ? » ¹⁷ Iisa ibiniit pikirrico ho na indiig aman : « Maa di ku kaawiy aman : “ Gi bal ice mappa-an di walla ? ” Yoo din sa ku tallo misa walla ? Kayko icdo misa ? Nu goy misa bombo di ? » ¹⁸ Ku talig gamin okinco kuuk nu gintu ho ku dorig gamin okinco kuuk nu diytu,

§ 7:33 'kormay' : Werin daarin, nu kaawa a 'pernay'. * 8:9 'alip pood' : Daadi in koogin gay, nu bal osinco.

kar kayko icdo di bat. ¹⁹ Wiktin taat nu pirsiiig mappa ka beeyi, miday alip beey teetu, ku miin girdin minaw in ka dake ? » Nuur gay telkiiiji aman : « Ni miin girdin orok in seera. » ²⁰ Kar Iisa indiigu pey aman : « Hadi wiktin taat nu pirsiiig mappa ka peesira, gee alip poof teetu-ak gay, ku miin girdin minaw in ka dake ? » Nuur gay telkiiiji aman : « Ni miin girdin peesira. » ²¹ Iisa diyiico pey aman : « Yoo din sa ku ibingino a nu waa ? »

Pile ka noolol

²² Hiyya, Iisa in maajirnay ottu Bet-sayda. Annere, nu daaniiji nool rakki, kar nu marmiliiji aman : « Gem kol *Rabbiney, baanu ! Diirga, naa pile. » ²³ Iisa obiig pisiinji ka nool-ak, na imiliig serek min do helliner. Kar na giniiji ulin do odinay, na leeyiiji pise ho na indiig aman : « Ek kat ki tala maanna ? » ²⁴ Nool-ak telkiiiji aman : « Nu tala gee ar atay, kar nu jaawaw. » ²⁵ Iisa leeyiiji pey pise do odinay. Gem-ak odinay piltu. Na taliy ko karan. ²⁶ Min naar-ak, Iisa diyiiji aman : « Deet ko gerko, dak jagenno do helliner. »

Piyer diya a Iisa, naar Masi (Matiye 16.13-20, Luk 9.18-21)

²⁷ Min naar-ak, Iisa in maajirnay deettu do hellinnan ku moota in kid ka Sezare ka Pilip. Do botildi, na indiig maajirnay aman : « Do bi kanto, gee kaawa a nu waa ? » ²⁸ Nuur gay telkiiiji aman : « Daarin kaawa a ki Yaaya-Batist, daarin, a ki Eli, ho daarin gay, a ki min nabiinna ku min awalle. » ²⁹ Kar Iisa indiig pey aman : « Hadi kun gay diya a nu waa ? » Piyer telkiiiji aman : « Kinke Masi kaak Bun dootu. » ³⁰ Kar Iisa karmiig maajirnay a nu kaawenno tak-tak do waanna a naar ko Masi kaak Bun dootu.

Kaaw ta Iisa do bi ka muutuy in nooyinji

(Matiye 16.21-28, Luk 9.22-27)

³¹ Kar Iisa teestu pey bilda maajir-nay aman : « Illa nun *Ron gemor, naa taa biyen ja dakina. Aginay

ku darrer, agindaw ku gay satkiner ho in agindaw ku gaanuundi yaan poocindu. Nuu asiin deendu ho yiriy ta subbin kar gay, naa nooye. » ³² Na kaawcot ko waran di. Kar Piyer imiliig serpiya ho na leesiji. ³³ Kar Iisa kolsiig maajirnay ho na uciiji do Piyer aman : « Baa annere, Seetan-an ka ! Pikirren, taar arro in ta Bundi, taar ta geemir di. »

Maman gii aadin Iisa

³⁴ Kar Iisa koliig gee kuuk dakina ho in maajirnay, na diyiico aman : « Ya waan kaak rakaan aadinu, naa pooce pey bariye galal ta meenji, naa icin etoy ka taa binner ho naan aadinu. » ³⁵ Asaan waan kaak raka jile goyinji ka meenji, naa rawtinji. Kar waan kaak rawtaag goyinji do bi kanto ho do bi ka Kabarre ta Gala gay, naa gase goye kaak ta. ³⁶ Yampa, ya gem kaak obit duniin okintit do pisiinji ho na rawtig goyinji, naar-ak galilti gay maa ? ³⁷ Na bere maa naa gidiye goye ka gaasdo ? ³⁸ Gee ku din ka, nuur gina taat samaanno ho nu newsiji kop do Bundi. Ya gem kaak gina soka lotu in do kaawnar do unco ka gee-aku, nun Ron gemor oki, naaji gine soka do wiktin taat naa ase in *darjin ta Tanni ho in ta *dubal ku Bundi kuuk *cawar oki. »

9

¹ Iisa diyiico pey aman : « Ka seener nu kaawaako, min gee kuuk goy anne-an, daarin mataado di nuu talin *Meennaw ta Bundi asa in gudurre. »

Newse ka wijeena ta Iisa (Matiye 17.1-13, Luk 9.28-36)

² Gin mena bijigiy, Iisa koliig Piyer, Zaak in Yaaya ho na iyiig keeco kuwa ka damba ta bolok. Tala kar Iisa ziy newse. ³ Kesuuney deettu portik kar nam ta diya odina. Min irnen di, do adiy ka kidar okinji, ginno gem kaak ya acin portik ansi. ⁴ Ta bite-an di, maajirna taltu nabiinna seer bayintu. Nabiinna-ak, nuur Muusa in *Eli kat kaawa in Iisa. ⁵ Hiyya, Piyer

kaawiiiji do Iisa aman : « Gem koltacco, gala ni goyiy anne-an̄ka. Niiko siye tarram subba, rakki locin, rakki do Muusa ho rakki gay do Eli. »

⁶ Kar Piyeer gay ibanno taat ɲaa kaawe, asaan kolaw obgu. ⁷ Min Piyeer kaawa misan di, uc gootiigu ho min do uc-at amila gaay kaawa aman : « ɲaar-an̄ Ron̄du, nu elgig dakina. Cokiyon kaawoy ! » ⁸ Kodok di, maa-jirnay taliy-ak Muusa in̄ Eli sawle, illa Iisa keeji di goya.

⁹ Min ɲu paayiy min ka dambar, Iisa karmiig maa-jirnay aman : « Ya-man, dakon̄ kaawenno do waanna do maan kaak ku taltu-an̄ka nam nun *Ron̄ gemor, naa nooyen̄ ja min do muuti. » ¹⁰ Nu ooyiit kaawoy. Kar ɲu teestu inde zin̄kico aman : « ɲa raka kaawe maa, ɲa diyiya a " naa nooyen̄ ja an̄ka ? " »

¹¹ Kar maa-jirnay indiig aman : « Maa di agindaw ku gaanuundi kaawiy a *Eli yaa asen̄ ja ? » ¹² Iisa gay telkiico aman : « Hii, Eli yaa ase, ɲaa leen̄ gamin-an̄ do botilco. Kar ku iban di ɲu siir do Kitamner a nun Ron̄ gemor, naa taaɓiye dakina ho gee yaan poocindu. ¹³ Kar gay nu kaawaako, Eli ɲaar as ko, kar gee gay taaɓiyig ar taat ɲu rakiyo uudin taat Kitamne kaawtu. »

*Coole ka gem kaak gin punpun
(Matiye 17.14-21, Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Wiktin ta Iisa in̄ maa-jirnay ku subba yeepiy do een̄co, ɲu gastu gee dakina numco do een̄co-aku. Min gee-ak, goy oki agindaw ku gaanuundi meela in̄ ɲuura. ¹⁵ Min gee-ak taliig Iisa, ɲu raastu, ɲu gadtu a ɲu ɓaaji ooye. ¹⁶ Iisa indiig maa-jirnay aman : « Ku meela do bi ka moo in̄ agindaw-an̄ku ? » ¹⁷ Gem rakki min datik geemir diyiiji aman : « Gem koltacco, nu iyin̄ ron̄du, kiidu coolin̄ji. ɲa gin aarid̄ ka todaaji kaawo. ¹⁸ Ay wer kaak aarid̄ji ucji, ɲa accigig keder nam biy amila toppiyo, ɲa eeyma saan̄ji ho ziy aayiy yap. Nu indig maa-jirnan̄ a ɲuuji atkin̄ji, kar gay, ɲu bal gedire. » ¹⁹ Iisa kaawiico aman :

« Kun̄ gee ku din̄ka-an̄, ku geenno ho imaanko sa sooda. Dakdu mena mina naa goye in̄ kun̄ko ho naako sosin̄ko pey ? Iyiig ron̄ji-an̄ anne. »

²⁰ Kar ɲu iyiiigga. Min aarid̄ talig Iisa-ak, ɲa azbiig mic-ak zid-zid-zid. ɲa galtu keder, ɲa tun̄kiliyo nam biy amila toppiyo. ²¹ Iisa indiig takan̄ mic-ak aman : « Min kimin aarid̄-an̄ obiiga ? » ɲaar gay telkiiiji aman : « Min ɲa kapaki. ²² Kun̄ kawta, aarid̄ ɲaamgig do aki wal do amiydi, ɲa rakiy deen̄ji. Ya kii gedire kiini gaaye, tal aminduwni. » ²³ Iisa telkiiiji aman : « Maa di ki diyiya a " ya ki gedire kiini gaaye ? " Do ɲaar kaak aamine, botol goya a ɲaa gine ay maanna. »

²⁴ Kodok di, takan̄ mic-ak kaawtu rada aman : « Nu aamin kadar kii gedire giniɲ maanna-an̄ka. Kar gay, gaayorduut pey imaandu ! » ²⁵ Min Iisa taltu kadar gee numa numen di-ak, ɲa leesiiiji do aarid̄-ak aman : « Kin̄ aarid̄, ki ginaag gee dunguyuuyna ho ki toda awke ka leeseer. Yalla amal rasig mic-an̄ka ho dak yeepenno pey tak-tak ! » ²⁶ Aarid̄-ak kooltu rada, ɲa azbiig mic-ak zid-zid-zid, kar ɲa amiltu. Do wer-ak, mic-ak weytu lasaan̄ nam gee ku goy ede-ak kaawiy aman : « ɲa mate ! » ²⁷ Hiyya, Iisa obiig min do pisin̄ji, ɲa copiliiga ho mic-ak peytu.

²⁸ Wiktin ta Iisa un̄jitu geero, maa-jirnay indiig aman : « Gem koltacco, maa di ni baltu gedire atkin̄ aarid̄-an̄ka ? » ²⁹ Iisa gay telkiico aman : « Kar gay, aarid̄ ɲaar-an̄, kuu gedire imilin̄ji-ak, illa in̄ inde ka Bun̄di ja. »

*Iisa kaawa pey do bi ka muutuy in̄
nooyin̄ji*

(Matiye 17.22-23, Luk 9.43-45)

³⁰ Min ɲaar-ak, Iisa deettu min ede in̄ maa-jirnay ho ɲu aadtu min kid̄ ka Galile. Iisa rakaado gee ya ibine wer ka ɲa goyiyo, ³¹ asaan ɲa garkiyaag maa-jirnay. ɲa diyiico aman : « Nun ron̄ gemor, ɲu asaan berin̄ do pise ka midir, ɲuun deendu ho yiriy ta subbin̄kar gay, naa nooye. » ³² Kar ɲuur gay bal ibinin baat ta kaawoy. Paa ko,

nu gintu kolaw taat nuu indin Iisa do bi naar-aka.

*Inde kaak a waa tatik paka
(Matiye 18.1-5, Luk 9.46-48)*

³³ Hiyya, nu ottu kat Kapernayuum. Wiktin ta nu goyiy geero, Iisa indiig maajirnay aman : « Ku meela do bi ka moo botildi ? » ³⁴ Nuur gay bugum cit-cit, asaan botildi, nu meel benannico a nuu ibine waa kaak tatik paka. ³⁵ Min naar-ak, Iisa goytu keder, na kolig maajirnay ku orok in seera, na diyiiico aman : « Ya gem kaak raka ogire do unji ka Bunji, naa dake aar ta eenji ho naa gine gay riyco. »

³⁶ Kar Iisa obtu mic rakki, na iyyig do datikco, na diyiiig do tumkay ho na diyiiico aman : ³⁷ « Gem kaak obig mic-an samaane do bi kanto, ar na obin nun meendu. Kar gay, gem kaak obintu, na da obdo nun di, na obig naar kaak naamintu. »

*Waan kaak adiy pondikdo in kunjo,
naar kanjo
(Luk 9.49-50)*

³⁸ Yaaya diyiiiji do Iisa aman : « Gem kol tacco, ni gas gem kaak atka aaridna in sinji kunji ho nin gay todaaji asaan naar in gintenno. » ³⁹ Kar Iisa gay kaawtu aman : « Dakonji todenno. Asaan ginno waan kaak yaa gedire gine maan kaak ajbay in sin kunto ho ba aar, naa nige pey biy in nunu. ⁴⁰ Waan kaak adiy pondikdo in kunjo, naar kanjo. ⁴¹ Gem kaak gaayaako, Bun yaaji berin haginey. Ka seener nu kaawaako, naa gasin haginey yoo na beraako amay sood ku maala pondik-an di do saan ta ku geenji ku Masi. »

*Gale kaak do zunuubinnar
(Matiye 18.6-9, Luk 17.1-2)*

⁴² Iisa kaawtu pey aman : « Gem kaak unja rakki min eenji kuuk imaanco sooda do zunuubinnar, nuuji duune tolo do gaayay ho nuu accin do barrer sa guna. ⁴³ Ya

pisinjin kat iyaacin do zunuubinnar-ak, dukumga. Gunjin kii unje in pisinjin rakki di do goye ka gaasdo min kii unje in pisinjin seerco do ak taat matdo. [⁴⁴ Do wer naar-ak, gur ku matdo tiyiig momtina ho ak sa goy doo.]* ⁴⁵ Ya asinjin kat iyaacin do zunuubinnar-ak, dukumga. Gunjin kii unje in asinjin rakki di do goye ka gaasdo min kii unje in asinjin seerco do ak taat matdo. [⁴⁶ Do wer naar-ak, gur ku matdo tiyiig momtina ho ak sa goy doo.]*† ⁴⁷ Ya odoon di iyaacin do zunuubinnar-ak, dimta. Guna kii unje in odoon rakki di do *Meennaw ta Bunji, min kii unje in odinan seerco do ak taat matdo. ⁴⁸ Do wer naar-ak, gur ku matdo tiyiig momtina ho ak sa goy doo. ⁴⁹ Uudin taat ak siyiig hadinne ho uudin taat maral giniig tiw gala, Bun sa icit taa bine, na newsiig gemo, na giniy *cawar. ⁵⁰ Ku iban tam kadar maral nuur gala. Kar ya nuur kat cille gay, kuuco gaaye maa, nuu aawe ? Naar-ak, kunjo oki goyon gala ar maral ho goyon in aapiye benanniko. »

10

*Garaan do bi ka totiriikar
(Matiye 19.1-12, Luk 16.18)*

¹ Min naar-ak, Iisa uctu min ede, na 6aawtu do kid ka Zuude, aar barre ka Zurdan. Pey gee dakin aale numiiji, na teestu garkiyinco uudin ta na garkiyiigu.

² *Pariziyenna daarin 6aawiiiji moota, nu rakiy gaase baay. Paa ko, nu indiig aman : « *Gaanuunte bera botol taat gem yaa totirin daaciy walla ? » ³ Kar Iisa gay telkiico aman : « Muusa gay, naar rasko maa gaanuun da ? » ⁴ Nuur gay diyiiiji aman : « Muusa ber botol a gem ya siire maktumne ta totiriikar ho naa totirin daaciy. » ⁵ Min Iisa dortu pak, na diyiiico aman : « Muusa berko botol taat kuu totirin daditko asaan

* **9:44** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunji kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. † **9:46** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunji kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. * **10:6** Wer ka gase kaawor do Zenenez 1.27, 5.2.

kayko bombo. ⁶ Yampa, do teesindi, Bun kilgiyit duniine, na kilgiyig mitko in daatko.* ⁷ Do bi naar-ak ko, mitko yaa rasiŋtacco in yaaco, na 6aayiy nume in daaciy, ⁸ ho seerco, nuu gine ar gem rakki di do unji ka Bundi. Ampa-ak, nu seerro pey, nu num ko gem rakki di.† ⁹ Maan kaak Bun duunga-ak, gem ipiraagdo. »

¹⁰ Wiktin taat nu unjitu geero, maajirnay ku Iisa indiig pey do bi ka totiri-ikar. ¹¹ Na kaawiico aman : « Gem kaak totirit daaciy ho na obtu ta pey, naar-ak kokina karan di. ¹² Ar taar-an ko, geem taat rasig mitti ho ta obtu ka pey, taar-at kokina karan di. »

Iisa barkiya koogina
(Matiye 19.13-15, Luk 18.15-17)

¹³ Gee iyiji koogin do Iisa a naaco lee pise, naa barkiyinco. Kar maajir-nay gay leesiico do gee-aku. ¹⁴ Min Iisa taliig maajirnay leesaaco do geemir-ak, na dapintu ho na diyiiico aman : « Rason koogin-an yaadu ase. Dakonco todenno, asaan *Meennaw ta Bundi taar do gee kuuk ar koogin-an ku. ¹⁵ Ka seener nu kaawaako, ya waan kaak bal ooyin Meennaw ta Bundi ar mico, na unjaado tak-tak. »

¹⁶ Hiyya, na baamiyiig koogina, na leeyiico pise ho na barkiyiigu.

Iisa in gay gamnar
(Matiye 19.16-30, Luk 18.18-30)

¹⁷ Do wiktin ta Iisa amiltu ko, gem rakki naamiig in gadiy. Na dersitu do unji, kar na indiig aman : « Gem koltacco, kin kaak sellen, naa gine maman naa gase goye ka gaasdo ? » ¹⁸ Iisa gay diyiji aman : « Maa di ki koliin a nu sellen ? Ginno gem kaak sellen do kidar, illa Bun keeji di. ¹⁹ Kin ibingig gaanuun kaak Bun bertu do geemir : « Dakon deenno gee, kun miday, dakon kokinenno daad kara ho kun daad oki, dakon kokinenno miday kara, okinko, dakon kokinenno gamna, dakon raadenno in sin ku gemor, dakon diyenno kaaw do

gemor, beron horoomin do aginiyko. » ‡ ²⁰ Gem-ak telkiji aman : « Gem koltacco, nu karmiyiig gaanuun-ak okinji min nu kapak di. » ²¹ Iisa taliig gem-ak ajbiyga ho na elgig dakina, na kaawiji aman : « Dakin pey maan rakki : 6aa gidiyig gamnan okinco ho deedig gurus-ak do pokirnar. Paa kat, kii leen malleŋ do unji ka Bundi. Kar asu, aadnu. » ²² Min gem-ak doriit kaaw-at, na yiimiit wijeeneŋ asaan na gay gamnar.

²³ Iisa taliig maajirnay kuuk goy do serpey, na diyiiico aman : « Unje kaak do *Meennaw ta Bundi, naar rada do gay gamnar ! » ²⁴ Kaawoy-at unjiico kolaw do maajirnay. Kar Iisa diyiiico pey aman : « Gem kol sintay, unje ka do Meennaw ta Bundi, naar rada ! ²⁵ Lokumo gediraado taa bire min do bee ka ripirrer. Kar do gay gamnar gay, unje do Meennaw ta Bundi yaaji gine pey rad paka. »

²⁶ Do wer-ak, maajirnay ajbiytu tak-tak, nu indiy zin kico aman : « Di ampa-an gay, waa yaa gase jile ? » ²⁷ Kar Iisa gay taliig yalaan ho na diyiiico aman : « Maan kaak patiya kayco ku geemir, do Bundi gay, na melen di. »

²⁸ Min naar-ak, Piyer diyiji aman : « Cokay, ni rasig gamin okinco a niin aade. » ²⁹⁻³⁰ Kar Iisa diytu aman : « Ka seener nu kaawaako, ya gem kaak rasig geriŋ, sintay, aginiyji, kooginay wala morgoy do saan tanto in Kabarre ta Gala, do goye ka din ka, naa gase pey pak miya : geray, sintay, aginay, koogina in morgina. Wariŋ sa, naa gase. Kar do wiktin taat yaa ase neginda gay, naa gase goye ka gaasdo. ³¹ Gee dakina kuuk ogir din ka yaa dake aaro, ho dakina kuuk aaro yaa ogire. »

Iisa kaawa do bi ka muutuy in nooyinji
(Matiye 20.17-19, Luk 18.31-34)

† 10:8 Wer ka gase kaawor do Zeneez 2.24. Deteronoom 5.16-20.

‡ 10:19 Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.12-16,

³² Min jaar-ak, Iisa in maajirnay ictu botol ta Zeruzaleem. Iisa ogirico. Kar maajirnay in gee kuuk aadaagu, kolaw unjiico do maan ka yaaji ase Zeruzaleem. Iisa koliig maajirnay ku orok in seera, na teesico gaare maan ka yaaji ase. ³³ Na kaawiico aman : « Cokiyon, din gi coona Zeruzaleem. Anner ko, nun *Ron gemor, nuun berin do pise ku agindaw ku gay satkiner ho in agindaw ku gaanuundi, nuu dee kaawco a nuun deendu. Kar nuun berin do gee kuuk Yuudinnado. ³⁴ Gee-ak yaadu samtiye, nuudu pice ulna, nuun koocindu in kordingo ho nuun deendu. Kar yiriy ta subbinakar gay, naa nooye. »

*Inde kan Zaak in Yaaya
(Matiye 20.20-28)*

³⁵ Min jaar-ak, Zaak in Yaaya, kooginay ku Zebede, 6aawiji moota do Iisa ho nu diyiji aman : « Gem kol tacco, ni raka kiini giniin maan kaak niin inde-anja. » ³⁶ Iisa indiigu aman : « Ku raka naako gine maa ? » ³⁷ Nuur gay telkiji aman : « Ya ki icit Meenuwin, ni raka gemni rakki yaa goye do meedan ho rakki gay do nugilan. » ³⁸ Kar Iisa diyico aman : « Kun bal ibine baay ta maan kaak ku indiyanka. Kuu gedire kuu seen *kordindi ta taa6iner taat naa see-anta walla ? Kuu gedire ooyin *batem ka taa6iner kaak eraanu-anja walla ? » ³⁹ Nuur gay telkiji aman : « Hii, nii gedire. » Iisa kaawiico aman : « Ka seener, kuu gedire see kordindir taat naa see ho kuu ooyin batem kaak nu kaawtu. ⁴⁰ Kar do goye kaak do meedar wala do nugilal gay, nun ginno botol ta naa berinji. Werin nuur-ak, Bun siyig do nuur kuuk na do6tu. »

⁴¹ Min maajirna kuuk orok doriit kaawco-at, nu dapiniico do kun Zaak in Yaaya. ⁴² Hiyya, Iisa koliig okinco ho na kaawiico aman : « Ku iban kadar meennay ku duniiner hokumiyaag geenco in guwaane ho aginduwco goyaaco do kayco. ⁴³ Kar lokon gay, ta ginaado ampa. Minninko, ya gem kaak raka gine tatkaw, illa naa

ginen ja ar gay riyko, ⁴⁴ ho ya minninko rakki raka ogire, illa okinco, naa ginen ja ar berriko. ⁴⁵ Asaan nun *Ron gemor, nu bal ase a gee yaadu gine riyo. Nun as a naa gine riy do geemir, naa bere zir do nuur kuuk goy do zunuubinnar a gee dakina yaa gase jile. »

*Pile ka nool rakki
(Matiye 20.29-34, Luk 18.35-43)*

⁴⁶ Min jaar-ak, Iisa in maajirnay ho in gee dakina kuuk aadaaga-ak, nu ottu do geeger ka Zeriiko. Min nu aaliig geeger-ak, nu gastu nool kaak goy oce do bit ka botildi. Nool-ak, nu kolaag Bartime, na ronji ka Time. ⁴⁷ Min na dortu kadar na Iisa kaak min Nazareet kat biraw-ak, na teestu koole aman : « Iisa, *Ron ka Dawuud, tal aminduwir ! »

⁴⁸ Gee dakina awniji aman : « Ha', bugam ! » Kar jaar gay gaayay jaala jaalen di aman : « Iisa *Ron ka Dawuud, tal aminduwir ! » ⁴⁹ Iisa peytu, na diytu aman : « Kolonga ! » Nu dakiji diy aman : « Obig adin ! Ucu, na kolaacin. »

⁵⁰ Hiyya, nool-ak acciit batkoy, na uctu in beerinji ho na 6aawiji do Iisa. ⁵¹ Min na 6aawe, Iisa indiig aman : « Ki raka naan gine maa ? » Nool-ak telkiji aman : « Gem kol *Rabbiney, nu raka kin odinar yaa pile-an di. » ⁵² Iisa gay diyiji aman : « Baa kate, imaanjin jilincin. » Ta bite-an di, odinay piltu ho na aadiig Iisa.

11

*Unje ka Iisa Zeruzaleem ar Sultan
(Matiye 21.1-11, Luk 19.28-40,
Yaaya 12.12-19)*

¹ Wiktin taat Iisa in maajirnay 6aawtu moota in Zeruzaleem, nu ottu do koot ka Olibiyennar, moota in hellinnan kuuk nu kolij Betpaze in Betani. Do wer-ak, Iisa tabirtu maajirnay seera. ² Na diyico aman : « Baan do hellin ta goy unda-antare. Ya ku ote, kuu gase ron durkilal duune. Yiriy rakki waan bal nepinji. Ipironga ho iyonduuga. ³ Ya gem indaako aman

: “ Maa di ku ipirig ron durkil-an̄ka ? ” Telkon̄ji aman : “ *Rabbin kat rakaaga ho n̄aako yeepin̄ji kodok di. ” »

⁴ Hiyya, n̄u 6aawtu, n̄u gasiig ron durkil-ak d̄uun d̄o botildi, moota in̄ ger ka gemor. N̄u ontu ipirin̄ji. ⁵ Wiktin taat n̄u ipiriiga, gee daarin̄ kuuk goy ede-ak indiig aman : « Naar ku gina maa ? Maa di ku ipiriig ron durkil-an̄ka ? » ⁶ Nuur gay telkiico aman : « Rabbin kat rakaaga ho n̄aako yeepin̄ji kodok di. » Min pa-ak, gee-ak rasiigu, n̄u deettu.

⁷ Hiyya, maajirin ku seer-ak iyiiig ron durkil-ak d̄o Iisa. N̄u siddiyiig in̄ kesuunco ho Iisa neptu kuwa. ⁸ Gee dakina deerit kesuunco d̄o botildi. Daarin̄ gay yiim tapar min d̄o kalaaner, n̄u leeyiig d̄o botildi. ⁹ Gee kuuk jaawa d̄o un̄ji ho kuuk aadaaga kooliy aman « Hozanna, Rabbin Bun̄ yaa barkiyin̄ naar kaak asa in̄ sin̄ kun̄ji ! ¹⁰ Bun̄ ya barkiyin̄ Meennaw ta asaw, Meennaw ta tatte sultan Dawuud. Ozilinten̄ Bun̄te kaak goy kuwa ka samaaner ! »

¹¹ Min naar-ak, Iisa un̄jitu Zeruzaleem, n̄a 6aawtu d̄o *ger ka Bun̄di ho n̄a taliig gamin okin̄co kuuk goy atta. Min n̄a taliigu, n̄a amiltu in̄ maajirnay ku orok in̄ seera ho n̄u birtu d̄o hellin ta Betani, asaan pat deete.

*Iisa in̄ et ka waado
(Matiye 21.18-19)*

¹² Ka kawtinti, wiktin ta n̄u amiliy min Betani, Iisa mey diyaaga. ¹³ Na taltu min serek et ar buguwa lee. Iisa 6aawtu tale ya n̄a gase ron̄ji. Kar gay, min n̄a otiiji moota, illa n̄a tala tapar di, asaan wiktin ta ween̄ji misa. ¹⁴ Hiyya, Iisa diyiiji d̄o et-ak aman : « Waan aawaado pey ron̄jin̄ tak-tak ! » Wiktin ta n̄a kaawiy pa-ak, maajirnay doraaga.

*Atke ka gee kuuk suugiya d̄o ger ka Bun̄di
(Matiye 21.12-17, Luk 19.45-48, Yaaya 2.13-22)*

¹⁵ Min naar-ak, Iisa in̄ maajirnay yeeptu pey Zeruzaleem. Iisa un̄jitu d̄o ger ka Bun̄di ho n̄a teestu atkin̄ nuur kuuk suugiya atta-aku. Na akiliicog taabulnico ku gee kuuk maka gurus ho in̄ seesna ku gee kuuk suugiya ammaamna. ¹⁶ Kar d̄o gee kuuk jalla gaminco n̄u biriy min d̄o ger ka Bun̄di sa, n̄a todco. ¹⁷ Min naar-ak, n̄a garkiyiigu ho kaawiico aman : « Kitamne kaaw aman : “ Gerir, naar gin ger ka salaaner ka gee okin̄co. ” * Kar kun̄ gay ginig ger ka kokiniydi. »

¹⁸ Agindaw ku gay satkiner in̄ agindaw ku gaanuundi doriit riy ta Iisa gintu. N̄u teestu bariye botol taat maman nuu deen̄ji. Kar gay, n̄u gina kolaw asaan gee okin̄co ajbiy tak-tak d̄o garaan taat n̄a garkiyiigu.

¹⁹ In̄ pat ta maako, Iisa in̄ maajirnay amiltu min d̄o geegirdi.

*Kaaw ta buguw ta aaye
(Matiye 21.20-22)*

²⁰ Ka kawtinti in̄ kawtira, wiktin taat n̄u yeepiy Zeruzaleem, n̄u taliig et ka Iisa surpiytu-ak aay yarap min d̄o caariy. ²¹ Piyer moyiit kaawoy ta Iisa ho n̄a diyiiji aman : « Gem koltacco, talig et ka ki surpiytu-an̄ aay yarap. »

²² Iisa diyiiico d̄o maajirnay aman : « Cokiyon̄, nu kaawaako ka seener, aaminon̄ d̄o Bun̄di in̄ gelbin rakki ! ²³ Ya gem diytit d̄o damba-an̄ aman : « Ucu, 6aa gal d̄o barrer. » Nec Bun̄ yaa jan̄kinti. Kar Bun̄ yaaji ooye-ak, illa ya adiy seerro ho n̄a aamin in̄ gelbin rakki kadar maan kaak n̄a inditu-ak yaa kuuniye. ²⁴ Ansi-ak, nu kaawaako, ay maan kaak ku indiy min d̄o Bun̄di-ak, diyon̄ d̄o gelbinko kadar ku gasig ko ho Bun̄ yaako berin̄ji. ²⁵ Kar ya ku tees salaane ho ya ku gin kaaw in̄ gemo, saamiyon̄ji ja. Ansii ko, Takko kaak goy ka samaaner yaako saamiyin̄ zunuu-binniko oki. [²⁶ Kar ya ku saamayd̄o d̄o een̄ko, Takko kaak goy ka

* **11:17** Wer ka gase kaawor d̄o Ezaayi 56.7, Zeremi 7.11. † **11:26** Kaaw taar-an̄ ginno d̄o makaatamna daarin̄ ku Bun̄di kuuk n̄u siirtu min awalle in̄ kaaw ta Grek.

samaaner sa saamiyaakonno zunuu-binniko.]† »

Izinne ta Iisa asa min momo
(Matiye 21.23-27, Luk 20.1-8)

²⁷ Kar Iisa in maajirnay yeeptu pey Zeruzaleem. Wiktin ta Iisa jaawiig ger ka Bunji, agindaw ku gay satkiner, agindaw ku gaanuundi ho in *aginay ku Yuudinnar 6aawiiji moota. ²⁸ Nu indiig aman : « Waa berjin botol ki giniy gamin-an ku ? Izinne-an, ki gasit min momo ? » ²⁹ Iisa gay telkiico aman : « Nun oki yaako indin ko maanna in kaaw rakki di. Ya ku telkidu, naako gaarin waan kaak beraadu botol taat nu giniig gamin-an ku. ³⁰ Waa naamig Yaaya-Batist a naa *batiziye gee ? Na Bun walla nu geen di ? Telkondu ja. »

³¹ Nuur gay teestu meele benannico aman : « Kar giiji telken kat a maa ? Ya gi telkiji a na Bun kat naamga, naate indinte pey aman : « Maa di ku poociit kaawoy ? » ³² Kar ginte gediraado gii diye a « nu gee kat naamga. » Nu gina kolaw do geemir, asaan gee okinco pakira kadar Yaaya-Batist, naar nabiin ce ka seener. » ³³ Hiyya, nu telkiji do Iisa aman : « Ni ibanno waan kaak naamga. » Kar Iisa gay kaawiico aman : « Di naar-ak, nun oki gaaraakonno waan kaak berdu botol taat nu giniig gamin-an ku. »

12

Danil ta gay gooye jineendi kuuk jookumo
(Matiye 21.33-46, Luk 20.9-19)

¹ Min naar-ak, Iisa teesiico dele danla do agindaw ku *Yuudinnar aman : « Gin mee jineendi rakki. Na taattu atay kuuk nu koliy *bin do jineen-aka ho na naamiig in kelel*. Na siytu dukitka taat nuu miyin roj ku atiydi-aku. Kar na pintu ger bolok a nuu coke kuwa nuu gooyinji. Hiyya, na rasig jineen-ak do gee daarin a

nuu gooyinji ho na deettu marti. ² Do wiktin taat roj-ak nee, na naamtu gay riyor do gee kuuk gooyaaga a nuuji berin haginey. ³ Kar gay gooyindi-ak obiig gay riyor-aku, nu koociiga ho nu atkiig pisinji orok. ⁴ Wiktin taat gem ka jineendi taliig na as pisinji aaye-ak, na naamtu ka pey. Nuur gay, min na otiico, naar sa nu obiiga, nu wariiga ho nu kayiig do kaay. ⁵ Min naar-ak, gem ka jineendi-ak naamtu ka pey. Naar-ak sa, nu deeyiig kalak. Na naamtu gay riyor dakina ku pey, daarin, nu koocgu, daarin gay, nu deegu. ⁶ Gem kaak dakji-ak illa rojji kon di, na elgig dakina. Kar na osiig adiy aman : « Rondu-an, nuu karmiyinji. » Kar na naamiig ba aaro. ⁷ Kar min gay gooyindi-ak taliig rojji 6aaco-ak, nu kaawtu benannico aman : « Talon, ankar ko kaak ya tacco mate, jineen yaaji dake. Ason, daantenga kar jineen yaate dake lote. » ⁸ Hiyya, nu obiiga, nu deeyiiga ho nu acciig kara min do jineendi. »

⁹ Min pa-ak, Iisa indiig gee kuuk cokiyaaga-ak aman : « Mee jineendi-ak yaa giniinco mamam ? Na asa deen gee kuuk gooyaag jineen-aka ho naa berin do gee ku pey. ¹⁰ Kar na kaawico pey aman : Kaaw taat nu siirtu do Kitamner-an baati maa ? « Na dambi kaak gay pinindi accitu, Naar ko gin dambi kaak ta6 ka gerdi. ¹¹ An ko maan kaak *Rabbin Bun gintu,

ho na ajbiyinte tak-tak. »† »

¹² Min naar-ak di, agindaw ku *Yuudinnar ibintu kadar Iisa deliit danlay-at, na ceera loco. Paa ko, nu bariy botol taat nuu obinji. Kar gay, nu gin kolaw do geemir. Hiyya, nu rasiig nu deettu.

Kappiye ka miirir
(Matiye 22.15-22, Luk 20.20-26)

¹³ Agindaw ku Yuudinnar naamiiji gee do Iisa a nuuji dibe in kaawo. Min gee-ak, gin *Pariziyenna daarin in

* **12:1** 'naamiig in kelel' : Werin daarin, nu kaawa a 'na naamiig in jaaba'. † **12:11** Wer ka gase kaawor do Soom 118.22-23. ‡ **12:13** 'Pariziyenna in gee ku Herood' : Gee ku Herood kaawa a gee okinco yaa kappiye miiri do gee ku Room. Kar Pariziyenna gay ello kapuune.

gee ku *Herood oki.† 14 Nu dakiiiji kaaw aman : « Gem koltacco, ni iban kadar ki kaawa seene. Ya kaaw sa, ki kaawaat do gee okinco. Kin isgicinno in gee kuuk kayco jaale. Ki garkiya gee in botol ta Bunji taat ta6. Hadi kaawnin ja, *gaanuunte kaaw a gii kappiye miiri do Sezaar, sultan ka tatik ka Room wala kawwi ? Gii kappiye wala gi kappiyaado ? »

15 Kar Iisa gay iban kadar nu bal imilin ta aditco. Na diyiiico aman : « Maa di ku dibiidu ? Iyondur ja tamma rakki, naa tale. » 16 Nu iyiiiji. Kar Iisa indiigu aman : « Kaa in sin kuuk siir kuwa-an gay ku waa ? » Nu telkiiiji aman : « Ku Sezaar. » 17 Min naar-ak, Iisa diyiiico aman : « Di naar-ak, gamin ku Sezaar, beronjiig do Sezaar, ho ku Bunji sa, beronjiig do Bunji. »

Kaaw ta Iisa taar-at ajbiygu.

*Kaawo do bi ka nooyindi
(Matiye 22.23-33, Luk 20.27-40)*

18 Min naar-ak, gee kuuk nu kolij *Sadusiyenna baawiiiji moota do Iisa. Gee nuur-ak kaawa a gee ku mate, nuur nooydo. Nu astu indin aman : 19 « Gem koltacco, Muusa siirte do gaanuunji aman : « Ya gem ob daatko ho na mat bal mico, sinji yaa obin murgil-ata. Paa kat, taaji wee koogin do sinji kaak mate. » § 20 Cokay, gin sinja peesira. Ka aawo obtu daatko, kar na mattu bal mico. 21 Ka seerinkar oki obiit daatko-ata. Naar oki mattu bal mico. Ka subbin kar obiita, naar oki mattu. 22 Hiyya, okinco sinja ku peesir-ak obiita ho nu siibiytu bal koogina. Ba aaro, taar sa menuwti gaastu. » 23 Kar Sadusiyenna-ak indiig Iisa aman : « Do taar-an, kaawnin ja, do yiriy ta nooyindi, min kuuk peesir-an, ka moo taa gine daacyi ? Asaan kuuk peesir-an okinco midiyti ! » 24 Iisa gay telkiico aman : « Kunke-an rawte, asaan ku ibanno kaaw ta Bunji wala gudurrey. 25 Ka seener, do yiriy ta nooyindi, ginno pey obe. Gee yaa

goye ar *dubal ku Bunji kuuk goy ka samaaner. 26 Do bi ka nooyindi, ku bal garkiyin kaaw taat do gaanuun ka Muusa wiktin taat Bun bayniiiji do pompil kaak kobir ako, wal maman ? Na kaaw aman : « Nun Bun ka Ibraayim, Bun ka Isaaka ho Bun ka Yakuub. » * 27 Iisa kaawtu pey aman : « Na Bundo ka gee kuuk mate, kar gay, na Bun ka gee kuuk goy mento. Do taar-an, ku rawte tak-tak. »

*Gaanuun kaak pakgig okinco
(Matiye 22.34-40, Luk 10.25-28)*

28 Wiktin ta Iisa meeliy in gee ku nu kolij *Sadusiyenna, tatkaw rakki ka gaanuun ka *Yuudinnar oki hadire. Min tatkaw-ak taltu kadar Iisa telkiico samaan-ak, na baawiiiji moota ho na indiig aman : « Gem koltacco, min gaanuun ka Muusa okinji-an, ka moo paka ? » 29 Iisa telkiiiji aman :

« Cokiyon, koogin ku Israyeel !

*Rabbin Bunje, naar rakki di.

30 Kii elin Rabbin Bunjin in gelbin rakki,
in kelmon okintiti, in pikirren okintiti
ho in gudurren okintiti.†

31 An gay ka aadaag ka awalle :

Kii elin giji ar zin ka meenjij.†

Min ku seer-an ginno pey gaanuun ka pakgigu. »

32 Hiyya, tatkaw ka gaanuundi diyiiiji do Iisa aman : « Seese, gem koltacco ! Kaawon-an ka seener. Rabbine, naar ko Bun kaak rakki-an di ho ginno ka pey. 33 Gii elin Bun in gelbin rakki, in pikirrite okintiti ho in gudurrite okintiti. Ho gii elin eente ar zin ka ku maaniite. Gamin nuur-an pakgig *satkin ta mallel ho in satkin taat gee beriy do Bunji. » 34 Min Iisa taltu kadar gem-ak telkiji in ibine-ak, na diyiiiji aman : « Kinke-an serekdo in *Meennaw ta Bunji. » Min yiriy taar-at, nu cimtu kayco cat, yoo waan sa indigigdo pey.

§ 12:19 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 25.5-6.

* 12:26 Wer ka gase kaawor do Ekzood 3.5.

† 12:30 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.4-5.

‡ 12:31 Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18.

*Masi in sultan Dawuud
(Matiye 22.41-46, Luk 20.41-44)*

³⁵ Wiktin ta Iisa garkiiy gee do *ger ka Būndi, ɲa diy aman : « Ma-man agindaw ku gaanuundi kaawiy a Masi ɲaar ronj ka Dawuud ? ³⁶ Ya ɲa ronj ka Dawuud, maa di Ruwwin ta Būndi ɲaamig sultan Dawuud meenji ɲa diytu aman : « Būj kaawji do Rab-biner aman :

“ As goy do meedar
nam wiktin taat naaco gedire do adi-
nen,

ɲuu gine wer ka lee asinjin. ”§

³⁷ Paa ko, Dawuud meenji oki kolaag Masi-ak a “ Rabbine ”. Di maman ɲaa gine ronji ? » Wiktin ta ɲa kaawiy pa-ak, gee dakina goya. Kaawoy-at ginco gala.

*Do gaayiyco agindaw ku Yuudinnar
(Matiye 23.1-36, Luk 20.45-47)*

³⁸ Wiktin taat Iisa garkiiy gee, ɲa kaawiico aman : « Goyonj godom min agindaw ku gaanuundi kuuk el jaawe in batik ku aginda ho el a gee yaaco ooye do werin kuuk gee numiyo. ³⁹ Do geray ku salaaner, ɲu el goye unɗa ho ya ɲu kolig do teendi, ɲu doɓa werin kuuk ta. ⁴⁰ ɲu tiyaag murgilgal in neendaw. Kar do salaanco sa, ɲu osa kaawin dakina a paa kat, gee yaa ozilinco. Do bi ɲaar-ak ko, taabin tanco yaa gine rad pak ta gee okinco. »

*Bere ka murgilal
(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Kar Iisa goytu moota in maan kaak gee liyiy gurus do ger ka Būndi ho ɲa taliy maman gee liyiy gurus do maanna-aka. Gay gamnar liya gurus dakina. ⁴² Kar murgil rakki pokirinca astu. Ta leetu tammin seer kuuk bal baaco. ⁴³ Hiyya, Iisa koliig maajirnay ho ɲa diyiico aman : « Ka seener nu kaawaako, murgil-an ber gurus dakina pakgig gee okinco kuuk liya gurus do maanna-anjka, ⁴⁴ asaan okinco-an ber min gurusco kaak daka maala.

Kar murgil-an gay, in pokirruwti, gu-rusti kaak nec taa tee do menuwir, okinji ta berga. »

13

*Dime ka ger ka Būndi
(Matiye 24.1-2, Luk 21.5-6)*

¹ Wiktin ta Iisa amiliy min do *ger ka Būndi, min maajirnay rakki diyiiji aman : « Gem koltacco, tal ja dambay-anjku, tal ja pine-anjka ! »

² Iisa telkiiiji aman : « Ka seener ɲa samaane, kar wiktin yaa ase taat ɲuu dime, yoo dambi rakki kaak ɲu diytu do giji sa goyaado. »

*Gamin kuuk gaara gaase ka duni-
iner
(Matiye 24.3-14, Luk 21.7-19)*

³ Min pa-ak, Iisa coktu ka koot ka Olibiyennar ho ɲa goytu aaniy ger ka Būndi. Do wer-ak, maajir-nay kun Piyer, Zaak, Yaaya in An-dre goy keeco. ɲu indiig aman : ⁴ « Gem koltacco, kaawnin ja, gamin-an yaa ase kimin ? Ho kaawnin maan kaak yaani gaare asinco ka gamin-an okinco. »

⁵ Iisa gay telkiico aman : « Yaman pakironj, dakon rasenno zin kiko ɲuuko jaginjo. ⁶ Gee dakina yaa ase in sinɗu ho ɲuu kaawe aman : “ ɲa nun ko Masi ! ” ɲu asa rawte gee dakina min do botilco ta samaane. ⁷ Ya ku dora gee kaawa do bi ka gartar, moota wala serek, dakon barjilenno. Ka seener, gamin-an yaa asen ja, kar duniin gay gaasaado misa. ⁸ Darre in darre asa taasine ho sultan in sultan oki asa taasine. Werin daarin kid asa azire ho mey yaa ase. Ar kaak daatik aawiy atti ka weendi, gamin okinco-an sa gaara kadar gaase ka duniiner gaaye.

« ⁹ Kun gee kuuk aadintu gay, yaman pakironj do goyinjo ! Gee asaako iyinjo do werin ku dukume seriiner, ɲu asaako koocinjo do geray ku salaaner. Do bi kanto, ɲuuko iyinjo do unco ka guberneernar ho do sultinniidi. Paa kat, kuuco kaawin

seenko. ¹⁰ Kar gay, Kabarre ta Gala, nuu gaarin ja do darrinay okinco. ¹¹ Wiktin taat yaa nu obinjo ho nu sakkiyinjo, dakon moyenno do kaaw taat kuu kaawe. Kaawin nuur-ak, Ruwwin ta Bunji yaako gaarinco do wiktin-at di. Kaawon kaaw taat ta diyiiko di. Ampa-ak, na kunjo kat kaawaw, ta Ruwwin ta Bunji. ¹² Do wiktin taar-at, gee asa bere sinja ku maaniico nuu deenjo ho aginay sa yaa gine paa do kooginco. Koogin asa gine adin ku aginiyco ho nu asa bariye muutco. ¹³ Do bi kanto, gee dakina asaako pociinjo. Kar gem kaak obit imaanji bombo nam do muutuy gay, naa gase jile. »

*Taabin ta dakina
(Matiye 24.15-28, Luk 21.20-24)*

¹⁴ « Gem kaak garkiyaat kaaw-an, na iban baati ! Ku asa tale maan ka nigindi kaak Bun yiliyo goy do wer kaak kuunaydo kanji. Ya ku talga, gee kuuk goy do geeger ka Zuude, illa nuu gade do bayco ku dambiniidi. ¹⁵ Waan kaak jammiya kara gediraado unje atta naa soke gamnay. ¹⁶ Ansii di oki, kaak deet do morgoy sa yeepeado geero, naa icin batkoy. ¹⁷ Radco do daad kuuk in aditco ho kuuk macpi do menaw nuur-aku ! ¹⁸ Indon Bun, gamin-an yaa asenno do koyin ku el-gol ku rada. ¹⁹ Ka seener do wiktin taar-at, taabin yaa gine dakina do geemir pak taat gee aawtu min Bun kilgiyiit duniine yoo dinja. Kar ta deelaado pey tak-tak. ²⁰ Ya Bun kat bal peyin taabin kodok, waan pakaado. Kar gay, na peyit kodok do saan ta gee kuuk na dootu. ²¹ Do mena nuur-ak, ya nu kaawaako aman : “ Talon, Masi, naar goy anne ! ”, wala aman : “ Naar goy annere ! ”, dakon cokiyoindoo. ²² Ka seener, gay raadindi dakina yaa ase : daarin yaa kaawe a nuur ko Masi ho daarin a nuur nabiinna. Nuu gine gamin dakina kuuk ajbay in kuuk gaara gudurico a nuu jage gee. Nuu jage yoo nuur kuuk Bun dootu ya nuu gedire. ²³ Kun

gay, yaman pakiron ! Nun mininjon ko. »

*Yeepe ka Ron gemor
(Matiye 24.29-31, Luk 21.25-28)*

²⁴ Kar Iisa kaawiico pey do maajir-nay aman : « Do menaw nuur-ak, ya taabin-at bire, pato yaa mate, kooy sa ceeraado pey, ²⁵ kaalin yaa solle min kuwa ho gamin kuuk gin gudurre ka samaaner asa azire. ²⁶ Kar kat, gee yaan talin nun *Ron gemor yaa ase datik ucar in gudurrer okintiti ho in *darjiner. ²⁷ Naa naame *dubildu do adiy ka kidar okinji, nuu numin gee kuuk nu dootu min do coke ka pati yoo do gale ka pati. »

*Danil ta et kaak nu kolij pigiye
(Matiye 24.32-35, Luk 21.29-33)*

²⁸ « Cokiyon danil ta *pigiye. Ya ku tala leeginay kat eccaw ho nu lee, ku iban ko kadar kabun gaaye. ²⁹ Ampa di kunjo oki, ya ku talaag gamin-an asaw, ibinon kadar nun *Ron gemor, nu gaay ko ote. ³⁰ Ka seener nu kaawaako, gee ku dinja-an mataado di, gamin-an okinjo yaa ase. ³¹ Samaane in kida yaa sawle, kar kaawnar gay rawtaado tak-tak.

*Wiktin taat Ron gemor yaa yeepe
(Matiye 24.36-44)*

³² « Kar do yiriy ta moo in pat ta moo naa yeepe gay, waan ibinaagdo, wala *dubal ku Bunji, wala nun Ronjo. Tatte Bun keeji di iban. ³³ Yaman pakiron, goyon mento asaan ku ibanno kimin wiktin-at yaa ase. ³⁴ Maanna-an, naar ar gem kaak baa marti. Na rasiig geriy do gay riyoy. Ay gem di na gaarji riy taat naa gine ho do gem kaak gooyaajiig geriy gay, na diyiiji a naa goye mento. ³⁵ Di naar-ak, goyon mento, asaan ku ibanno yiriy ta moo mee gerdi yaa yeepe. Kin naa ase in maako, datik aando, in kokir ka awalle wal in kawtira ! ³⁶ Ya na yeepe rimsilik sa, na gasaakonno ku weye. ³⁷ Taat nu kaawiiko-an, nu kaawiit do gee okinjo : « Goyon mento ! »

14

Dee ka kaawor do muut ta Iisa
(*Matiye 26.1-5, Luk 22.1-2, Yaaya 11.45-53*)

¹ Dak ko menaw seer di, *Yuudinna yaa gine iidinco taat nu koliiy *Paak ho in ta mappa kaak bal *gele. Agindaw ku gay satkiner in agindaw ku gaanuundi bariya botol taat nuu obin Iisa in cigile a nuu deenji. ² Nu kaawtu benannico aman : « Gi gediraado obin in yiriy ta iidiner, yampa, gee yaa barjile. »

Kockice ka itirdi do kaay ka Iisa
(*Matiye 26.6-13, Yaaya 12.1-8*)

³ Yiriy rakki, Iisa goy do geeger ka Betani do ger ka Simon kaak dukum burdum. Wiktin taat na goytu tee, daatik rakki unjitu. Do pisinti ta gin dew ka dambir kaak nu kolaag albaatir. Dewti-ak miin in itir kaak gasdo badam, nu kolaag « naar ». Itir-ak, nu bal amsin in maan ka pey. Min ta unjitu, ta kilciit gaay ta dewti kar ta kockiciji itir do kaay ka Iisa. ⁴ Min gee kuuk goy ede-ak, daarin dapintu ho nu kaawiy benannico aman : « Maa di ta niggi itir-an dur di ? ⁵ Ya gi gidiyig itir-an, nec naate iye gurus pak tammin miy subba ho gi deedin do pokirnar. » Do wer-ak, nu uciitit do daatko-ata.

⁶ Kar Iisa gay diytu aman : « Rasonta ! Maa di ku taa6iyiita ? Riy taat ta giniidu-an samaane. ⁷ Ka seener, pokirna nuur goy doo in kunjo ho ya ku rakaw, nec kuuco gine taat samaane. Kar nun gay goyaado in kunjo doo. ⁸ Ta gin ta gudurriti. Min din di ta kockicdu ko itir, uudin ta neginda nuu unjin zir do maginer. ⁹ Ka seener nu kaawaako, ay wer kaak nuu gaarin Kabarre ta Gala do adiy ka kidar, nuu moye bit ka daatko-anta ho nuu ose do maan kaak ta gintu. »

Isine ka Zuudas do Iisa
(*Matiye 26.14-16, Luk 22.3-6*)

¹⁰ Hiyya, min paliinna ku Iisa kuuk orok in seer-aku, rakki kaak nu ko laag Zuudas Iskariyoot 6aawtu do

agindaw ku gay satkiner ho na kaawiico in maman naaco gaarin Iisa, nuu obinji. ¹¹ Min nu doriit kaaw ta Zuudas, aawco gala. Nu diyiji a nuuji bere gurus. Min yiriy taar-at di, Zuudas teestu bariye botol taat maman naaco gaarin Iisa, nuu obinji.

Iidin ta Paak
(*Maark 14.17-21, Luk 22.7-14, 21-23, Yaaya 13.21-30*)

¹² Yiriy taat awalle ta iidin ta mappa ka bal *gele, yiriy taar-at, nu daggiy baar, nu gingiy tee ka *Paakdi. Maa-jirnay indiig Iisa aman : « Ki raka a ni baate gine tee ka Paak momo ? »

¹³ Kar Iisa tabirtu maajirnay seera ho na diyico aman : « Baan do geegirdi, kuu naame in gem rakki icil jalin ka amiydi, aadonga. ¹⁴ Do ger kaak naa unje, kaawonji do mee ka gerdi-ak aman : « Tatkaw naaminti a niin inde wer kaak naa tee tee ka iidiner in maajirnay ? » ¹⁵ Kar naako gaare ger berel ka gusuurdi, gamnay okinco goy ko. Eden ko, kuute gine tee. »

¹⁶ Hiyya, maajirnay 6aawtu do geegirdi. Nu gasiig gamin-ak uudin taat Iisa kaawiico ho do wer-ak ko, nu gintu tee ka Paakdi.

¹⁷ Min pat gale, Iisa in paliinnay ku orok in seer ottu. ¹⁸ Wiktin taat nu tiyo, na diyico aman : « Ka seener nu kaawaako, rakki minninko yaadu isine. Naar kaak tiya in nun-an di. »

¹⁹ Min nu doriit kaaw-at, zinkico ooliig koloc. Kar nu teestu indinji rakki rakki aman : « Na nununno doo ? » ²⁰ Iisa gay telkiico aman : « Min kunjo kuuk orok in seera, na naar kaak pisinni oraw do parki-an di. ²¹ Ka seener, nun *Ron gemor asa mate ar taat Kitamne kaawtu do bi kanto. Kar gay, radji do gem kaak isindu ! Gem-ak, ya nu bal weenji sa guna ! »

Tee ka Paak ta Marbinto
(*Matiye 26.26-30, Luk 22.14-20, 1 Korentiyen 11.23-25*)

²² Wiktin taat nu goytu tee, Iisa ictu mappa, na deliiji barkin do Bunji, na pirsiga ho na beriicog do maajirnay.

Kar ɲa kaawiico aman : « Obonɲ ho taanɲ, ɲaar-aɲ zir. » ²³ Kar ɲa ictu pey *kordindi, ɲa deliiji barkin do Bunɲi ho ɲa beriicota ho okiɲco seetu. ²⁴ Kar ɲa diyiico aman : « ɲuur-aɲ baarir. Baar-aɲ duunit *Jamaw ta marbinto taat Bunɲ asiy obe in gee ho kuuk min do saan ta gee dakina. ²⁵ Ka seener nu kaawaako, nu siyaado pey maam ku *bindi nam yiriy taat naa see kuuk marbinto do *Meennaw ta Bunɲi. » ²⁶ Hiyya, ɲu riytu riyin ku iidiner, kar ɲu amiltu ɲu ɓaayiy coke koot ka Olibiyennar.

*Kaaw do bi ka tatire ka Piyer
(Matiye 26.31-35, Luk 22.31-34,
Yaaya 13.36-38)*

²⁷ Do wer-ak, Iisa kaawiico do maajirnay aman : « Okinɲo, kuun rasindu, asaan do Kitamner ɲu kaaw aman : « Naa deen gay gooyindi ho tamgiy yaa totire. »* » ²⁸ Kar Iisa kaawtu pey aman : « Wiktin taat nu nooy gay, naako ogire do kid'ka Galile. » ²⁹ Piyer gay kaawiji aman : « Ya okinco-aɲ rasiɲcin oki, nun gay rasaacinno tuk. » ³⁰ Iisa gay telkiji aman : « Cokay, naan kaawe seene, yiriyta-an di, do aando-anta, kokir boogaado dees seer di, kii tatire dees subba a ki ibinginno. » ³¹ Piyer gay wakiliiji aman : « Ha'a, ya nu mata in kinke oki, nu tatiraado a nu ibingicinno » Kar maajirna okinco kaawtu paa di.

*Inde ka Bunɲi Jetsemaane
(Matiye 26.36-46, Luk 22.39-46)*

³² Hiyya, Iisa in maajirnay ottu do wer kaak ɲu kolaag Jetsemaane ho ɲa kaawiico aman : « Goyon anne, nun ɓaa inde Bunɲ. » ³³ Kar ɲa koliig Piyer, Zaak in Yaaya. Do wer-ak, kelmoy amiltu ho ziy sa oolga. ³⁴ Kar ɲa kaawiico aman : « Kelmol tiyaan but-but ar naa mate. Kun goyon anne ho goyon mento. » ³⁵ Na sinjitu unɲa sooda, ɲa dersitu ho ɲa teestu inde Bunɲ a ɲa rakaw ɲaaji etirin wiktin ta taaɓiner-an minniner. ³⁶ Na indiig aman : « Baaba, locin-ak raddo, etirit

taaɓin-an minniner. Yampa, taa gin-nenno ar taat nun rakiyo, illa taat kin rakiyo. » ³⁷ Min ɲaar-ak, ɲa yeepiico do maajirnay kuuk subba. Kar ɲa gasiig ɲu weyaw. Na kaawiji do Piyer aman : « Simon, ki weya ga ! Ki bal gedire goye mento pat rakki di oki ? » ³⁸ Goyon mento ho indiguwon Bunɲ kuu goye bombo ya *Seetanne gecaako. Gelbin ka gemor, ɲaar gin niyin taat ɲaa gine taat samaane, kar ziy gay gedarro. » ³⁹ Ka seerinɲar ɲa etirtu, ɲa inditu Bunɲ ho ɲa deeliig kaawnay ɲuur-ak di. ⁴⁰ Kar ɲa yeeptu pey do maajirnay ho ɲa gasiig ɲu weyaw nam ɲu gedarro piliɲ odinco, ɲu ibanno taat ɲuuji kaawe. ⁴¹ Min ɲa inde Bunɲ ka subbinɲar, ɲa yeepiico ho ɲa diyiico aman : « Ku weyaw ho ku darma misa ? Way, diɲ wiktinti nec kate. Nun Ron gemor, ɲuun berindu do pise ku gay zunuubinnar. ⁴² Talon, gem kaak isindu-aɲ asa ko eka ! Ucon, ɲaamintenga ! »

*Obinji ka Iisa
(Matiye 26.47-56, Luk 22.47-53,
Yaaya 18.3-12)*

⁴³ Min Iisa kaawa misan di, Zuudas min paliinna kuuk orok in seer astu in gee dakina. Min gee-ak, daarin gin *seepinpan ho daarin gay gin donkilay. Agindaw ku gay satkiner, agindaw ku gaanuundi ho in *aginay ku Yuudinnar kat ɲaamgu. ⁴⁴ Zuudas, kaak isinji do Iisa, gaarco botol taat maman ɲuu obinji. Na kaawiico aman : « Naar kaak naa baamiye, naaji gine cuud, ɲa ɲaar ko ku rakiyo. Obonga, deetonga ho goyon samaane. » ⁴⁵ Min ɲu ottu, ta bite-aɲ di Zuudas sinjiji moota do Iisa ho ɲa ooyiji aman : « Gem kol *Rabbiney ! » Kar ɲa baamiyiiga ho ɲa giniiji cuud. ⁴⁶ Hiyya, ɲuur kuuk daarin ɓaawiji moota ho ɲu obiiga.

⁴⁷ Ek di rakki min maajirnay ku Iisa ceeptu seepiney, ɲa asiɲig gay riyor kaak gina riy do *mee satkiner ka tatko ho ɲa dukumiijit dengey. ⁴⁸ Kar

* 14:27 Wer ka gase kaawor do Zakariya 13.7.

Iisa piltu biy aman : « Ku astu in seep-inpan ho in donkilay a kuun obindu. Wala nu kokino ? ⁴⁹ Kun kawta, nu goy in kunjo do *ger ka Bunji ho nu garkiiy gee. Maa di ku obginno an-nere ? Kar gay, ta kuuniyту ampa-ak a kaaw taat nu siirtu do Kitamner yaa ase do werti. » ⁵⁰ Min naar-ak, maa-jirnay okinco gadtu, nu rasiiga. ⁵¹ Do wer-ak gin dubil rakki kaak aadaag Iisa. Na ginno kesuune illa na kakil zimilla di. Gee-ak obaaga. ⁵² Naar gay pikicog zimillay-aku ho na gadtu tukinka.

Iisa do unco ka agindaw ku gay satkiner

(Matiye 26.57-68, Luk 22.54-55, 63-71, Yaaya 18.13-14, 19-24)

⁵³ Min naar-ak, nu iyyig Iisa do ger ka mee satkiner ka tatko. Do wer-ak ko, agindaw ku gay satkiner, agindaw ku gaanuundi in *aginay ku Yuudinnar numtu. ⁵⁴ Piyer gay aadaag min serek nam nu ottu do ger ka mee satkiner-aka. Kar na unjitu do wer ka berel ka gerdi-aka ho na goytu in askirna, nu ooriy ako. ⁵⁵ Sando, agindaw ku gay satkiner in agindaw ku Yuudinnar bariya botol taat nuuji diye kaaw do Iisa, nuu deenji. Ya kaaw-at do wertido oki, do tanco-at, ta ginaado maanna. ⁵⁶ Ka seener gay, gee dakin diyiji kaaw ta raadiner, kar kaawco gay rakki do. ⁵⁷ Gee daarin uctu, nu diyiji kaaw ta raadiner aman : ⁵⁸ « Ni dorig gem-an kaawa a naa dimin ger ka Bunji kaak gee pintu-anja, kar do menaw subba di, naa pine ka pey. Ger naar-ak, nuur geenno kat yaa piniinji. » ⁵⁹ Do kaaw taar-an sa, kaawco rakkido.

⁶⁰ Hiyya, mee satkiner ka tatko uctu do unco ka geemir, na indiig Iisa aman : « Kin telkaacodo ga ? Gee-an kaawa do bi kanjin doo ? » ⁶¹ Kar Iisa gay buguma di, na telkido. Min naar-ak, mee satkiner ka tatko indiig pey aman : « Kin ko Masi, Ron ka Bun kaak gee abdiyyo walla ? » ⁶² Iisa

gay ooytu aman : « Hii ! Na nun ko ho kuun talin nun *Ron gemor goy do meeday ta Bun kaak gin gudurre okintiti ho kuun talin pey wiktin taat naa ase min ka samaaner in uca. »[†]

⁶³ Min mee satkiner dortu pa-ak, na eeriit kesuuney[‡] ho na diyту aman : « Wala gi raka pey saadine ! ⁶⁴ Ku doraaga, gem-an nigiy biy in Bun-anja ! Ya do tanjo, gem-an, gii giniin maman ? » Kar okinco diyту aman : « Taar-an nec ko iye muutuy. » ⁶⁵ Min gee kuuk goy ede-ak, daarin teesiji pice ulin do Iisa. Nu duuniig odinay, nu koociiga ho nu indiig aman : « Hey nabiince-anja, kaawnin ja waa kaak menningin[§] ! » Kar askirna naamiig Iisa in baase.

Tatire ka Piyer do bi ka Iisa

(Matiye 26.69-75, Luk 22.56-62, Yaaya 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Wiktin taat Piyer goyiy kara do wer ka berel ka gerdi, gay riyor ta mee satkiner ka tatko astu. ⁶⁷ Ta taliig Piyer oora ako, ta ibiniiga, kar ta diyiji aman : « Kinke oki, ki goy in Iisa kaak min Nazareet-aka. » ⁶⁸ Kar Piyer gay tatirtu aman : « Nu ibingigdo. Nu ibanno taat ka rakiy kaawe. » Min pa-ak, Piyer amiltu kara min do wer-aka, na peytu do bit ka botildi. Hiyya, kokir boogtu. ⁶⁹ Gay riyor-at gay taliiga ho ta diyico do gee kuuk goy ede-ak aman : « Kun gem-an naar min nuura tara. » ⁷⁰ Piyer gay tatira di pey. Darum sooda, gee kuuk goy ede-ak diyiji pey do Piyer aman : « Ka seener, kinke sa min nuura, asaan kinke min Galile. » ⁷¹ Kar Piyer teestu togile aman : « In Bun-anja, nu diyko doo a nu ibingigdo gem kaak ku kaawiy-anja ! Ya nu raada sa, Bun, naa daan kara. » ⁷² Do wer-ak di, kokir boogtu ka seerinkar. Ek di Piyer moyiit kaaw taat Iisa kaawiji aman : « Awal ta kokir yaa booge dees seera, kii tatire dees subba a ki

[†] 14:62 Wer ka gase kaawor do Daniyeel 7.13. eere ka kesuuni-ak gaara kadar aditco nige. 'doosinci'.

[‡] 14:63 'na eeriit kesuuney' : Do aadin ta Yuudinnar, [§] 14:65 'menningin' : Werin daarin, nu kaawa a

ibinginno. » Hiyya, na amiltu kara ho na zugiig ale.

15

Iisa do unji ka Pilaat
(Matiye 27.1-2,11-14, Luk 23.1-5, Yaaya 18.28-38)

¹ In kawtir wer dugus-dugus, agindaw ku gay satkiner, *aginay ku Yuudinnar, agindaw ku gaanuundi in gay dukume seriiner, okinco numtu dee kaawco. Min nu deetu kaawco, nu duuniig Iisa, nu iyiiga ho nu berijig do Pilaat, guberner ka Room. ² Pilaat indiig Iisa aman : « Kin ko sultan ka Yuudinnar walla ? » Iisa gay telkiji aman : « Kin meenjin kaawit ko. » ³ Agindaw ku gay satkiner diyiji kaawin dakina. ⁴ Pilaat indiig pey aman : « Ki telkaado ga ? Ki doraag doo di kaawin okinco kuuk nu diyijin-an ku ? » ⁵ Kar Iisa gay balji telke maanna nam Pilaat din sa ajbiye.

⁶ Ay iidin ta *Paakdi, guberner Pilaat imilgiy gem rakki min dajaayne, naar kaak gee inditu. ⁷ Do wiktin taarat, gin gem rakki sinji Barabaas, goy dajaayne. Gem-ak, nu obig dajaayin sawa in eenji kuuk nu barjiliig gee ho nu dee gemo. ⁸ Gee dakina baawiji do Pilaat. Nu teestu indinji a naaco gine maan kaak na gingiyco ay iidin ta Paakdi. ⁹ Pilaat telkiico aman : « Ku raka naako pikin Sultan ka Yuudinnar walla ? »

¹⁰ Pilaat ibina tam kadar min hasuudinaw di, agindaw ku gay satkiner iyijig Iisa. ¹¹ Do wer-ak, agindaw ku gay satkiner isiniig gee-ak a nuu indin Pilaat naaco pikin Barabaas. ¹² Pilaat indiigu pey aman : « Kar naar kaak ku koliy Sultan ka Yuudinnar-an gay, naa giniin maman ? » ¹³ Nuur gay baagtu koole aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! » ¹⁴ Pilaat indiigu pey aman : « Naar nig maa di ? » Nuur gay koola koolen di aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! »

¹⁵ Pilaat rakaado nige aditco ku gee-aku. Hiyya, na pikiicog Barabaas. Kar Iisa gay, na diyiiico a nuu koocin in kordinjo. Min nu koocga, na beriicog do askirnar a nuu doodin ka etor.

Ajimiika ta askirnar do Iisa
(Matiye 27.27-31, Yaaya 19.2-3)

¹⁶ Min naar-ak, askirna iyiig Iisa do geriy ka guberner, nu unjiig atta. Kar nu koliig eenco askirna okinco. ¹⁷ Do wer-ak, nu isiji batik ta dindik bun ar ta sultinniidi. Kar nu siyiiji jakumne ta jamiidi ho nu isiji ar jakumne ta sultinniidi. ¹⁸ Kar nu teesiji ooye aman : « Seek, sultan ka Yuudinnar ! » ¹⁹ Kar nu menjiig do kaay in eto, nu piciji ulna ho nu der-siy do unji, ansi-ak a nu karmiyaaga.

²⁰ Min nu ajimiyig ko ajimiye, nu cimijit batko-ata, kar nu isijit tanji, nu baay doodin ka etor.

Doodo ka Iisa ka etor
(Matiye 27.32-44, Luk 23.26-43, Yaaya 19.17-27)

²¹ Wiktin nu baayiyo, nu naamtu in gem rakki paa sinji Simon. Gem-ak min geeger ka Sireen* ho na asa min yeero. Na takaan Alekzandir in Rupuus. Nu asiriig a naa icin etoy ka Iisa. ²² Kar nu iyiig Iisa do wer rakki nu kolaag Golgota. Pa-ak diya aman : « Dawik ta kaar. » ²³ Do wer-ak, nu rakki bere maam kuuk amse in dawin kaak nu koliy « miir ». Naar gay pooce. ²⁴ Hiyya, nu doodiig ka etor. Min nu doodga, nu deedit kesuuney werin dakina ho ay gem di iciy taat galji.

²⁵ Wiktin taat nu doodiig Iisa, pat nec parrika ta kawtira. ²⁶ Nu siirtu kaaw taat iy obinji aman : « Naar-an ko sultan ka Yuudinnar. » ²⁷ Gin kokinay seera oki nu doodgu do serpay ka atiydi, rakki do meeday ho rakki gay do nugilay. [²⁸ Ansii ko, kaaw ta nu siirtu do Kitamner astu do werti aman : « Nu osig in gee kuuk jookumo. »]† ²⁹ Gee kuuk bira min

* **15:21** 'Sireen' : Na kid ka gee ku pondiko kaak goy in munsakne. † **15:28** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunji kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

ede-ak sekiyiy kayco ho ɲu wariig Iisa aman : « Hey ! Kiɲ kaak rak diɲin *ger ka Bunɲi ho in menaw subba di, kii pine ka pey, ³⁰ jil kat doo ziɲ ka meenjin ho paay min ka etor ! »

³¹ Yoo agindaw ku gay satkiner in agindaw ku gaanuundi sa samtiyaaji do Iisa, ɲu kaawiy benannico aman : « ɲa jil gee ku pey, kar diɲ gay, ɲa gedarro jile ziy ka meenji ! ³² Seese Masi, sultan ka Israyeel. Paay diɲ di min ka etor, nii tale kar niin aamine. » Yoo kokinay kuuk ɲu doodfu in ɲaara oki waraaga.

Muut ta Iisa
(Matiye 27.45-56, Luk 23.44-49, Yaaya 19.28-30)

³³ Min pat ottu yiriyo, ta mattu. Wer astu gondiko do kid okinji nam pat subba ta maako. ³⁴ Do wiktin taar-at, Iisa kooltu rada aman : « Eli, Eli, lema sabaktani ? » Ansi-ak aman : « Bunɲu, Bunɲu, maa di ki poociinu ? »†

³⁵ Gee daarin kuuk goy mootak dorga ho ɲu diytu aman : « Cokiyon ja, ɲa kolaag *Eli ! » ³⁶ Do wer-ak, rakki minnincɔ gadu ɲa ictu bit ka jador, ɲa duuniit do bi ka etor ho ɲa coopiig do maam kuuk tooro. Kar ɲa beriiig do Iisa a ɲaa coode. Kar ɲa diytu aman : « Eron ja, gii tale ya Eli kat asa paayin min ka etor. » ³⁷ Kar Iisa kooltu rada ho ɲa mattu.

³⁸ Min ɲa mattu, zimilla kuuk bigira§ ɲu caaltu atta do ger ka Bunɲi eertu min datko min kuwa yoo keder. ³⁹ Min tatkaw ka askirin ku Room ka pey do unji ka Iisa taltu mamam Iisa mattu-ak, ɲa diytu aman : « Way, gem-an Ron ka Bunɲi ka seener ! »

⁴⁰ Do wer-ak, goy oki daad daarin kuuk aadiɲ Iisa. ɲu taliy min serek. Minnincɔ goy Mariyam ta Magdala, in Mariyam atan Zaak ka kapaki in Zooze, ho in Salome. ⁴¹ ɲu aadiɲ Iisa wiktin ta ɲa goyiy Galile, ɲu taliy kaaci. Do wer-ak goy oki daad dakina ku pey, kuuk coon in ɲaara Zeruza-leem.

Unje ka Iisa do maginer
(Matiye 27.57-61, Luk 23.50-56, Yaaya 19.38-42)

⁴² Wiktin taat Iisa mattu ka etor, *Yuudinna okinco siya zinkico do yiriy ta sabitdi. Yiriy taar-at teesa min gale ka pati nam gale ka pat ta kawta. Do aadinco ta Yuudinnar, waan unjaado gem ka mate do maginer in yiriy ta sabitdi. ⁴³ Do wer-ak, gin gem rakki ɲu kolaag Yuusup min geeger ka Arimate. Naar oki min agindaw ku darrer ho gee karmiyaaga. Na era ase ka *Meennaw ta Bunɲi. Yuusup bal rake a zi ka Iisa yaa goye ka etor in yiriy ta sabitdi. Na baawiiɲi do Pilaat bal kolaw ho ɲa indiig zi ka Iisa. ⁴⁴ Min Pilaat dortu kadar Iisa mat ko, ɲa ajbiytu tak-tak. Kar ɲa koliig tatkaw ka askinnar-aka ho ɲa indiiga ya Iisa mat ko jammiye. ⁴⁵ Min Pilaat doriit kaaw ta tatkaw ka askinnar-ak, ɲa beriiɲi botol do Yuusup ɲa baayiy paayin zi ka Iisa.

⁴⁶ Hiyya, Yuusup gidiytu kapanne, ɲa paayig zi ka Iisa min ka etor ho ɲa maliyig in kapanne-ata. Min ɲa maliyga, ɲa baawtu unjiig do magin taat ɲu dooditu ka dambar. Min pak, ɲa tunkiltu dambi ho ɲa dibiriit magin-ata.

⁴⁷ Wiktin taar-at, Mariyam ta Magdala in Mariyam atan Zooze goy tala do wer kaak ɲu diyiig Iisa.

16

Nooye ka Iisa
(Matiye 28.1-8, Luk 24.1-12, Yaaya 20.1-10)

¹ Min yiriy ta sabit birtu, kun Mariyam ta Magdala, in Mariyam atan Zaak, in gaaco Salome gidiytu itir, ɲu baawiiɲi kockice do zi ka Iisa. ² In yiriy ta dumaas, wer dugus-dugus sabaan cokaw, ɲu amiltu, ɲu baayiy do maginer. ³ Do botildi, ɲu kaawiy benannico aman : « Waa yaate tunkilin dambi min do bit ka maginer ? »

† 15:34 Wer ka gase kaawor do Soom 22.2. § 15:38 'bigira' : Werin daarin, ɲu kaawa a 'bakar'.

⁴ Kar ɲu jaaltu kayco, ɲu tala kar dambi ka tatiko-ak waan tunkilig ko. ⁵ Wiktin taat ɲu unjiyo, ɲu gastu dubil rakki goy keder in serip ta meeda. Dubil-ak is kesuun portiko. Min ɲu taliiga-ak, kolaw obiigu. ⁶ Kar dubil-ak kaawiico aman : « Dakon gineno kolaw. Nu iban kadar ku bariya lisa ka min Nazareet kaak ɲu doodtu ka etor. Naar ginno anne, ɲa nooye. Talon, an ko wer ka ɲu diyiiga. ⁷ Kar ɲa an, dakoŋco kaaw do maajirnay in do Piyer aman : “ Naar ogirkon ko do kid ka Galile. Anner kat, ku ɲaayi taliŋji uudin ta ɲa kaawiiko. ” »

⁸ Hiyya, daad-ak amiltu ho ɲu gadtu serek min do maginer. Asaan ɲu barjile ho ɲu azira jug-jug. Min kolaw di yoo do waan sa, ɲu bal kaawe.

Bayne ka Iisa do Mariyam ta Magdala

(Matiye 28.9-10, Yaaya 20.11-18)

⁹ [Min lisa nooytu, yiriy ta dumaas in kawtir kawtira, ɲa bayniitit ja do Mariyam taat min geeger ka Magdala, taat ɲa atiktu aaridna peesira min do ziti. ¹⁰ Ta ɲaawtu, ta osiico do ɲuur kuuk awalle goy in ɲaara. Nu morkaw ho ɲu alaw. ¹¹ Kar ɲuur gay, min ɲu doriit kaawti taat a ta talig lisa nooye-ak, ɲu bal icin kaawti.

Bayne ka Iisa do maajirnay seera
(Luk 24.13-35)

¹² Min ɲaar-ak, lisa ziy newsitu ho ɲa bayniico do maajirnay kuuk seera do wiktin taat ɲu ɲaayi yeero. ¹³ Hiyya, ɲu yeeptu geero ho ɲu osiico do eenco maan kaak kuuniyco botildi. Kar ɲuur gay bal icin kaawco.

Bayne ka Iisa do maajirnay kuuk orok in rakki

(Matiye 28.16-20, Luk 24.36-49, Yaaya 20.19-23, Akt 1.6-8)

¹⁴ Hiyya, ba aar lisa bayniico do maajirnay kuuk orok in rakki do wiktin ta ɲu tiyiyo. Na leesiico do bi ka imaanco taat sooda ho in kayco kuuk bombo, ɲu icgiydo kaaw ta gee kuuk talig ɲa nooye. ¹⁵ Kar lisa

diyiico aman : « Jaawon adiy ka kidar okinji. Gaaron Kabarre ta Gala do gee okinco. ¹⁶ Naar kaak aamine ho ɲu *batiziyga, Bun yaa jilinji. Kar ɲaar kaak bal aamine gay, Bun yaaji dukume seriine. ¹⁷⁻¹⁸ An ko gamin kuuk ajbay kuuk yaa gaare a gee-an aamin lotu : ɲuur kuuk aamin lotu-ak yaa gedire atke aaridna in sindu ho ɲuu gedire kaawe kaawin kuuk marbinto. Nuu obe aalna wal ya ɲu see kop taat diya sa, ginaacodo maanna. Nuu lee pisinco do gee ku radaw ho gee-ak yaa coole. »

Coone ka Iisa ka samaaner
(Luk 24.50-53, Akt 1.9-11)

¹⁹ Min *Rabbin lisa kaawiico pa-ak, Bun coonig ka samaaner ho ɲa diyiig do meeday. ²⁰ Min ɲaar-ak, maajirnay totirtu do ay wero, ɲu gaariy Kabarre ta Gala. Rabbin gaayiigu ɲu giniy gamin kuuk ajbay kuuk gaara kadar kaawco ka seener.]*

* **16:20** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bundi kuuk ɲu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

Kabarre ta Gala ta Luk Pile ka kaawor

Gee kuuk awalle kat kaaw min daayum kadar Luk siir makaatamna seera : ta rakki ko-anta ho ta seerin̄kar gay, Akt, riy taat paliinna gintu. Luk gay, naar paliinno ho na bal taliñ Iisa in̄ odinay. Kar gay, na daptoor ho naar oki hadire do wiktin taat Pool gaariy Kabarre ta Gala do gee kuuk Yuudinnado. Na bariy baaco samaane ta gamin okiñco kuuk kuuniye do goyiñji ka Iisa min do teesindi. Gamin nuur-an̄ ko kuuk berji botol na siiriit Kabarre ta Gala-anta. Na siirit do gem rakki kaak Yuudiñcedo sinji Teyopil ho min loci ko Kabarre-an totirtu do gee kuuk Yuudinnado kuuk goy do ay wero ho kaawa Grek.

Na gaariico baaco ku kaawin kuuk rada ho aadanna ku Yuudinnar. Luk gaara oki ele kaak ta6 kaak Bun̄ gintu do kooginar, do daatir, do pokirnar, do awraatinnar ho do nuur kuuk gee poocgu. Maktumne-an gaara kadar Kabarre ta Gala, taar asa oki in̄ galal, in̄ oziliika ho in̄ salaane. Luk raka a gee okiñco kuuk do adiy ka kidar yaa ibine kadar Iisa, naar gay jiliñco.

Teesinti ka Kabarre ta Gala ta Luk

¹ Gem kol sinji Teyopil, min awalle, gee dakina gec siiriñ gamin kuuk kuuniy do datikte. ² Nu gaarten gamin-ak ar kaak awalle gee kuuk tal in̄ odinco osiitengu, nuur-ak riyco ta gaare kaaw ta Bun̄ di. ³ Ampa-ak, nun oki, aldu gala taat min nu bariytu baaco samaane ta gamin okiñco kuuk kuuniy min do teesindi, nu siiriiñ gamin-ak rakki rakki locin. ⁴ Nu siiriiñ-ak asaan kii ibine seen ta garaan taat ki gastu.

Dubil ka Bun̄di gaara weenji ka Yaaya-Batist

⁵ Do wiktin taat *Herood goyiy sultan ka Zuude, gin gay satkiner rakki nu kolaag Zakariya. Na gina riy do *ger ka Bun̄di in̄ gay satkiner ku Abiya.* Daaciy, sin̄ti Elizabeet, ta min tamba ta *Haruun. ⁶ Zakariya in̄ daaciy, seerco, nu gee sellen̄ do unji ka Bun̄di, ho in̄ gelbin rakki, nu karmiyaag *gaanuun ka Bun̄di okiñji. ⁷ Kar nuur gay bal wee asaan Elizabeet, taar mogina ho seerco nu za6 ko tak-tak.

⁸ Yiriy rakki, tamba tañ Zakariya as gine satkine do ger ka Bun̄di asaan ta kaminco. ⁹ Zakariya kat ta gal do kaay a na 6aa onne *dokkanne atta do *ger ka Bun̄di ar kaak gay satkiner gingiy do aadinco. ¹⁰ Wiktin taat dokkanne onniy-ak, gee okiñco gay goy salkiya kara. ¹¹ Tala kar, *dubil ka Bun̄di bayniiji do Zakariya ho na pey do meeday ta wer kaak dokkanne onniy-aka. ¹² Min Zakariya taliig dubil-ak, na barjiltu ho kolaw obiiga. ¹³ Kar dubil-ak gay kaawiiji aman : « Zakariya, dak ginenna kolaw. Bun̄ cokiyyit salaanen̄. Daacin̄ Elizabeet yaañ wee mico. Ya ta wee, kii kolin̄ Yaaya. ¹⁴ Adin̄ yaa gine portik aale ho gee dakina yaa aaciye† in̄ kinke do bi ka weenji. ¹⁵ Asaan mic-ak asa gine gay riyor tatko ka Bun̄di. Wala na siya maama, wala na siya argi. Min do adti ka yaaco di, Ruwwin ta Bun̄di miinig ko. ¹⁶ Na asa iyyin̄ koogin ku Israyeel dakina do botol ta *Rabbince Bun̄. ¹⁷ Naa ogirin̄ unji, naa gine riyoy in̄ gudurre ho in̄ ruwwine ar kaak nabi *Eli gintu awalle. Naa amrin̄ aginay in̄ kooginco ho naa newsin̄ gee kuuk kayco bombo nuu gine gee sellen̄. Paa kat, naa n̄ume gee kuuk yaa kuuniye kunji. »

¹⁸ Zakariya telkiiji do dubil ka Bun̄di-ak aman : « Nunu in̄ daatur,

* **1:5** 'gay satkiner ku Abiya' : Min wiktin taat Dawuud goy sultan, nu deedig gay satkiner werin orok seer in̄ poof (24). Do wiktin taar-at, Abiya tatkaw ka gay satkiner ka porpodin̄kar. Kar min gay satkiner okiñco, werco kaak rakki asgiy gine riy do ger ka Bun̄di menaw peesira, kar nu rasit kamin do een̄co. Zakariya gay, naar gay satkiner min gee ku Abiya. † **1:14** 'aaciye' : Werin daarin̄, nu kaawa a 'dagine'.

seertini ni za6 ko, kar maman naa ibine kadar maanna-an ka seener ? » ¹⁹ Dubil-ak kaawiiiji aman : « Nun ko kaak nu koliiy Jibriin kaak peya do unji ka Bun̄di. Na naamintu a naan iyin kabarre ta gala-anta. ²⁰ Kar kin gay bal aamine do kaawor. Kaawor-at yaa asen di do wiktinti. Do saan taar-at ko, Bun̄ yaan sokumin bin nam yiriy taat gamin-ak yaa kuuniye. »

²¹ Wiktin taat Zakariya kaawiy in dubil ka Bun̄di-ak, gee kuuk eraag kara gay ajbiyutu do taaye kaak na taaytu atta-aka. ²² Min na amiltu, biy sokume. Illa na tawga in pisinji di. Ampaa ko, gee-ak ibintu kadar maan bayinji atta do ger ka Bun̄di.

²³ Hiyya, min kun Zakariya deet kaminco, nu yeeptu geero. ²⁴ Ba aaro, daacyi Elizabeet ictu adi. Koyin beey ta cigil geer di. Ta kaawtu do adti aman : ²⁵ « Way, Rabbin tal kaatu. Din na imilduut kat sokuñuwir min unco ka geemir. »

Dubil ka Bun̄di gaara weenji ka Iisa

²⁶ Adti ka Elizabeet nec ko koyin bijigiy, kar Bun̄ naamiig *dubiley Jibriin do geeger ka Nazareet do kid ka Galile. ²⁷ Na naamiig do gemso rakki, sin̄ti Mariyam taat kaawco mat ko in Yuusup a nuu obe. Yuusup gay, naar min baa tan̄ Dawuud. ²⁸ Dubil-ak un̄jitu do werti, na ooyiititi, ho na kaawiitit aman : « Kan̄ aacay, ka gas barkin min do Bun̄di. Na goy in kan̄ke. » ²⁹ Min Mariyam doriit kaawoy-at, ta barjiltu tak-tak. Kar ta ostu do adti aman : « Taar-an gay baati maa ? » ³⁰ Dubil-ak kaawiitit aman : « Dak ginenno kolaw, Mariyam, asaan ka gas barkin ta Bun̄di. ³¹ Kaa ice adi, kaa wee mico ho kaaji diye sin̄ Iisa. ³² Mic-ak, sin̄ji asa aale. Nu kolin̄ Ron̄ ka Bun̄ ka kuwa. Rabbin Bun̄ yaaji berin̄ sees ka sultan kaak min katacco Dawuud. ³³ Na goye sultan ka gee ku Israyeel doo ho meennuwiyy gaasaado tak-tak. » ³⁴ Mariyam telkiiji do dubil-ak aman : « Maanna-an yaa kuuniye maman asaan nun

ibanno misa mitko ? » ³⁵ Dubil-ak kaawiitit aman : « Ruwwin ta Bun̄di yaake ase ho gudurre taat min kuwa yaake gootin̄ke ar kelmo. Ansii ko, mic kaak kaa wee-ak yaa goye sellen̄ do un̄ji ka Bun̄di ho nuu kolin̄ Ron̄ ka Bun̄di. ³⁶ Cokay ! Elizabeet taat min baako oki in adti. Taar taat gee osiy a ta mogina din sa, din̄ adti koynay bijigiy ko ho taa wee mico. ³⁷ Asaan ginno maan kaak pak Bun̄. » ³⁸ Min pa-ak Mariyam kaawtu aman : « Nun gay riyor ta Rabbiner. Kaaw taat ki kaawiidu-an yaa ase do botilti. » Hiyya, dubil-ak rasiita ho na deettu.

Mariyam baati ooye do Elizabeet

³⁹ Menaw nuur-ak di, Mariyam uctu ho ta birtu sak-sak in un̄ti do kid ka Zuude do geeger rakki ka dambar. ⁴⁰ Ta un̄jitu do ger kan̄ Zakariya ho ta ooyiitit do Elizabeet. ⁴¹ Min Elizabeet doriit ooyti-at di, mic kaak do adti-ak teestu awke ho Ruwwin ta Bun̄di miiniita. ⁴² Ta kaawtu in gaay tongo aman : « Min daad okin̄co-an, kan̄ken di Bun̄ barkiyn̄ke ho mic kaak do adke oki, na barkiyga. ⁴³ Nun gay waa, taat nam atan̄ Rabbiner asiin talindu ? ⁴⁴ Talu, do wiktin taat nu dorig gaayke di, mic kaak do adir-an alji gala nam na awke. ⁴⁵ Galal loke, kan̄ taat aamin do kaaw taat Rabbin kaawiike a taa nece do werti ! »

⁴⁶ Kar Mariyam ictu riye aman : « Nu ozila Rabbin Bun̄, naar kaak tatiko.

⁴⁷ Gelbiner miin in galal, asaan Bun̄ jilaanu.

⁴⁸ Na tal aminduwir, nun taat gay riyoy ho din̄ na jaalintu.

Ka seener gay, min yiriyta baayiy in un̄ti,

gee okin̄co yaa kaawe a Bun̄ berdu galal,

⁴⁹ asaan Bun̄ kaak gin gudurre okintiti berdu gamin

kuuk samaan lotu.

Sellen̄ gay sin̄ji.

⁵⁰ Aminduwiy goy doo do gee kuuk karmiyaaga.

⁵¹ Na gaarit gudurrey in soriyay.

- Na totirig gee kuuk jaala zinƙico kuwa.
- ⁵² Na paayig sultinnay min ɔo jaɔɔico, ho na jaalig masaakanna kuwa.
- ⁵³ Gee kuuk mey diyaagu, na berco tee, ho gay gamnar gay, na atkiig in pisiŋco orok.
- ⁵⁴ Na mogig[†] gay riyoy, gee ku Isray-eel. Ansi-ak, na moyiig tale ka amin-duwi.
- ⁵⁵ Aminduwi-at, na taliit doo ɔo Ibraayim in tambaay ar taat na kaawiico ɔo aginiyte. »
- ⁵⁶ Min naar-ak, Mariyam taaytu wer ka Elizabeet ar koyin subba pa, kar ta yeeptu gerco.

Weenji ka Yaaya-Batist

- ⁵⁷ Elizabeet, min menuwti ku weendi nectu, ta weetu mico.
- ⁵⁸ Mutkiyti in aginiyti dortu a Rabbin tal aminduwti-ak, nu aacytu in taara.
- ⁵⁹ Min mic-ak gintu menaw porpoɔ, kar nu astu ɔo *ɔukume ka selɔol. Zer nu rakji diye sin kutacco Zakariya.
- ⁶⁰ Kar yaaco gay kaawiico aman : « Ha'a, paado ! Gii kolin Yaaya. »
- ⁶¹ Nuur gay telkiitit aman : « Do baako, ginno gem kaak sinji pa. »
- ⁶² Kar nu kaawiji in pisiŋco ɔotacco Zakariya aman : « Ki raka ronji, gii kolin waa ? » ⁶³ Naar gay inditu maan ka siirindi, kar na siirtu aman : « Sinji Yaaya. » Hiyya, gee-ak okiŋco ajbiytu. ⁶⁴ Do wer-ak, biy piltu kate ho na teestu kaawe. Na oziliig Bun.
- ⁶⁵ Gee-ak kolaw unjiico. Kaaw-at totirtu ɔo kiɔ okiŋji ka dambiniidi ka Zuude ho nu kaawa ko ɔo bi naar-ak di. Okiŋco, gee kuuk doriit kaaw-at, kolaw unjiico, ⁶⁶ nu obiit ɔo gelbinco ho nu diytu aman : « Mic-aŋ asa gine maa gemira ? » Ka seener, gudurre ta Bundi goy in naara.

Zakariya ozila sellinkaw ta Bundi

- ⁶⁷ Ruwwin ta Bundi miiniig Zakariya takaan mic-aka, na teestu kaawe ar nabiinŋe aman :

- ⁶⁸ « Oziliika ɔo Rabbine, Bun ka Isray-eel asaan na mogiig geenji ho na jiliigu.
- ⁶⁹ Na imilte Gay Jilindi kaak gin gudurre min ɔo tamba ta gay riyoy Dawuud.
- ⁷⁰ An ko kaaw taat min awalle Bun kaawiico ɔo nabiinnay kuuk na ɔoɔtu ho nuur gay kaawiit ɔo geemir.
- ⁷¹ Kaaw-at, taar ko taat Bun diytu a naate jilinte min ɔo adinte ho min ɔo pise ka gee kuuk el-gitenno.
- ⁷² Na tal amindaw ta aginiyte ho na bal rawtin jamuwiytaat ta6 na obtu in nuura.
- ⁷³ Jamaw-at, taar ko taat Bun togiltu ɔo tatte Ibraayim
- ⁷⁴ a naate jilinte min ɔo adinte ho gii abdiyiŋji bal kolaw.
- ⁷⁵ Ampaa ko, gii gine sellen ho *cawar ɔo unji, ɔo menuwte kuuk na beriite ɔo duniiner. »
- ⁷⁶ Zakariya kaawtu pey ɔo ronji Yaaya aman : « Gem kol ronji, yiriy rakki, nu asaan kole a ki nabiinŋe ka Bun ka kuwa, asaan kii ogire ɔo Rabbiner ho kiji siyin botiliy.
- ⁷⁷ Kiico gaare ɔo geenji maman nuu gase jile ho zunuubinnico, nuuco saamiyiŋco.
- ⁷⁸ Ka seener, Bun, naar tala amin-duwte ho na elgiite. Paa kat, naate ceerin portikuwi min kuwa ar pat taat cokaw.
- ⁷⁹ Taa ceerin gee kuuk goy ɔo gondikor ho muut eraagu. Paa kat, ceerinti-ak yaate iyinte ɔo botol ta aapiyer. »
- ⁸⁰ Hiyya, mic-ak maadiyo ho na gintu bombo ɔo ruwwiner. Na goytu ɔo kalaaner nam yiriy taat na gaartu ziy ɔo gee ku Israyeel.

[†] 1:54 'mogiig' : Werin daarin, nu kaawa a 'sakuwig'.

2

Weenji ka Iisa (Matiye 1.18-25)

¹ Do wiktin taar-at, sultan kaak tatik ka Room kaak ɲu kolig Sezaar Ogist bertu izinne a ɲuu osiŋ gee kuuk goy do adiy ka kidar okiŋji. ² Ose kaak awalle-ak kuuniytu do wiktin taat Kiriniyuus goy guberneer ka Siri. ³ Ay gem di ɓaawtu do geegirji, ɲu osiiga. ⁴ Yuusup sa uctu min do geeger ka Nazareet, kid ka Galile, ɲa ɓaawtu do geeger ka Dawuud kaak ɲu kolig Beteleyem do kid ka Zuude asaan ɲaar min tamba ta Dawuud. ⁵ Yuusup ɓaawtu sawa in gemsoy Mariyam taat in adti, ɲu osiigu.

⁶ Do wiktin taat ɲu goyiy misa Beteleyem, Mariyam koyinti ku weendi nece. ⁷ Min adti aawiita, ta weeyig aawti, kar ta maliyiig in ɲaŋguuna ho ta deeriig do kolooyner. Ta deeriig pa-ak asaan wer ginno do zugin ku martir.

⁸ Do wer ɲaar-ak, gin gay gooyindi kuuk goy yeero. ɲu gooya mallico in aando. ⁹ *Dubil ka Buŋdi bayniico ho *darjin ta Buŋdi gootiig in portikuwti. Kolaw obiig tak-tak. ¹⁰ Dubil-ak kaawiico karan aman : « Dakon ginenna kolaw, nu iyko kabarre taat yaa bere galal dakina do gee okiŋco. ¹¹ Do aandite-an di, do geeger ka Dawuud*, ɲu weeko Gay Jilindi. ɲaar ko Masi ho *Rabbine. ¹² An ko maan kaak yaako gaare kuu ibiniŋji : ku ɓaa gase mico, ɲu maliyig in ɲaŋguuna ho ɲu deerig do kolooyner. » ¹³ Ta bite-an di, dubal ku Buŋdi dakina paaytu min ka samaaner, ɲu gasiig ka awalle-aka ho ɲu teestu ozile Buŋ. ¹⁴ Do oziliŋco-ak, ɲu riya aman : « Darjin do Buŋ kaak goy kuwa ka samaaner ho aapiye do gee kuuk ɲa elgiyo kuuk goy keder. »

¹⁵ Wiktin ta dubal ku Buŋdi-ak coontu kuwa ka samaaner, gay gooyindi-ak kaawtu benannico aman

: « Yallinten ja Beteleyem, gi ɓaa taliŋ maan kaak kuuniye, maan kaak Rabbin Buŋ gaariite. » ¹⁶ Kodok di, ɲu uctu, ɲu ɓaawtu do geeger-aka. ɲu gasiigu, Mariyam in Yuusup ho in mic kaak ɲu deertu do kolooyner-aka. ¹⁷ Min ɲu taliig mic-ak, ɲu osiicot taat dubil ka Buŋdi kaawiico do bi kanji. ¹⁸ Gee okiŋco kuuk cokiyit kaaw ta gay gooyindi-ak ajbiytu tak-tak. ¹⁹ Kar Mariyam gay obig gaminan okiŋco do adti ho ta pakira dakina loco. ²⁰ Hiyya, gay gooyindi-ak ictu botilco. Do yeepiŋco, ɲu jaalig siŋ ku Buŋdi kuwa ho ɲu oziliig do gamin okiŋco kuuk ɲu dortu ho kuuk ɲu taltu, asaan ɲu as do botilco uudin taat dubil ka Buŋdi kaawiico.

Iisa, ɲu iyiig do ger ka Buŋdi

²¹ Min mic-ak gintu menaw porpod, wiktin astu taat ɲuuji *dukume selno ho ɲuuji diye siŋ. Hiyya, ɲu diyiji siŋ Iisa kuuk *dubil ka Buŋdi gaariitit do Mariyam min ta bal ice misa adi.

²² Goytu kee, menaw nectu kuuk ɲuu gine *satkin taat ɲuu kuuniye *cawar do unji ka Buŋdi uudin ta *gaanuun ka Muusa kaawtu. Hiyya, Yuusup in Mariyam iciig mic-aka, ɲu deettu Zeruzaleem ho ɲu iyiig do Rabbiner do *ger ka Buŋdi. ²³ ɲu gintu pa-ak asaan do gaanuun ka Buŋdi, ɲu siir aman : « Ay mic kaak aawo, ɲuu beriŋji do Rabbiner. »† ²⁴ ɲuuji gine satkine. Satkin-at gay, ɲuuji berguwe toreerin seera wala ammaamin seer kuuk ɲaada.‡

²⁵ Do geeger ka Zeruzaleem, gin gem rakki siŋji Simeyon. ɲaar gem sellen do unji ka Buŋdi ho ɲa karmiyaaga. ɲa era asiŋji ka Gay Jilindi ka gee ku Israyeel. Ruwwin ta Buŋdi goy in ɲaara ²⁶ ho ta miniig a ɲa mataado, illa ɲa taliŋ ja in odinay, Masi kaak Buŋ ɲaamtu-aka. ²⁷ Paa ko, Ruwwin-at ɲaamiig do ger ka Buŋdi. Do wiktin taar-at di, Iisa, aginiyi iyiig do wer-aka a ɲuuji

* **2:11** 'geeger ka Dawuud' : geeger-ak, ɲaar geeger ka Beteleyem, wer kaak ɲu weeyig Sultan Dawuud.

† **2:23** Wer ka gase kaawor do Ekzood 13.2,12. ‡ **2:24** Wer ka gase kaawor do Lebitik 12.8.

gine gamin kuuk gaanuun kaawtu.
²⁸ Hiyya, Simeyon iciig mic-ak do pisinji ho na oziliig Bun aman :

²⁹ « Gem kol Rabbiney, din ki necit kaawon.

Rasin ko, nun gay riyon, naa mate in aapiye.

³⁰ Ka seener, nu tal ko in odinar man kiini jile.

³¹ Jile naar-ak ko kaak ki bertu do unco ka gee okinco.

³² Taar portikaw do gee okinco a nuu ibininji,
 ho taar *darjine do geenjin ku Israyeel. »

³³ Min aginiyji ku micor cokiyyit kaaw ta Simeyon-at, nu ajbiyту.

³⁴ Simeyon barkiyyigu ho na kaawiitit do Mariyam atan Iisa aman : « Do bi ka ronke-an, gee ku Israyeel, dakina yaa solle, dakina gay yaa coone. Mic-an, naar maan ka gaarindi ka Bundi kaak gee asi meelee do bi kanji.

³⁵ Ansii ko, kaaw taat cigile do aditco, naa imilin kara. Kar kanke Mariyam gay, taa6in yaa noomin gelbinke ar nu waacinke in garta. »

³⁶ Do wer-ak, gin pey nabiinca rakki sinji Aan. Ta romoy ta Panuwel min tamba ta Azeer. Taar za6 ko tak-tak. Ta goytu in mitti elgin peesira, kar na mattu. ³⁷ Min na mattu, ta goytu murgila nam elginti nectu orok porpod in pood (84). Aan-at goyinti, aando, yiriyo, ta goy ko do ger ka Bundi di, ta gina riy tanji : ta ica sayamne ho ta salkiyaw. ³⁸ Wiktin taat Simeyon oziliy Bun-ak, Aan sa goya. Taar oki teestu ozile Bun ho ta kaawiy do bi ka mic-ak do gee okinco kuuk era jile ka ZeruzaleemS.

³⁹ Min aginiyji ku Iisa gaasiit riy taat gaanuun ka Rabbin kaawtu, nu yeeptu do gegirco Nazareet do kid ka Galile.

⁴⁰ Mic-ak maadiyo ho na denriyo. Ibine kaak asa min do Bundi miinga ho Bun berji barkin dakina.

Iisa unje do ger ka Bundi

§ 2:38 'jile ka Zeruzaleem' : Do wiktin taar-at, Yuudinna dakina pakira kadar Bun yaaco naame Masi kaak yaa jilinco min do pise ka gee ku Room.

⁴¹ Ay elgo, aginiyji ku Iisa 6aggiy Zeruzaleem do iidin taat nu kolig *Paak. ⁴² Min elginay ku Iisa nectu orok in seera, uudin ta aadinco, aginiyji iyig in nuura. ⁴³ Min iidinat gaase, nu yeeptu. Kar Iisa gay daktu Zeruzaleem. Sando, aginiyji balji pakire. ⁴⁴ Do tanco-at a wal Iisa toliya ko in gee kuuk yeepta in nuura. Nu eeltu in jiwi, kar nu teestu bariyin datik ta aginiyco in royinco kuuk goy ede. ⁴⁵ Kar gay, nu bal gasinji. Nu bariyy paa nam nu yeeptu pey Zeruzaleem atta. ⁴⁶ Mena seer, nu bariya bariyen di. Kar yiriy ta 6aay ka subbinkar gay, nu gasiig do *ger ka Bundi. Na goy keder datik ta agindaw ku gaanuundi, na cokiyyigu ho na indiigu. ⁴⁷ Gee kuuk cokiyaaga-ak okinco ajbiyту do telkinji ka micor-aka, asaan na telkaaco in ibine dakina. ⁴⁸ Wiktin taat aginiyji taliiga, nuur sa ajbiyту. Kar yaaco kaawiiji aman : « Gem kol ronji, maa di ki giniini ampa ? Talu, nunu in takko, seertini kelimni amile do wiktin taat ni bariyyicin. » ⁴⁹ Iisa gay telkiico aman : « Maa di kuu bariyyinu ? Ku ibanno kadar nun naa ginin riyoy ta Tanni do geriy walla ? » ⁵⁰ Kar aginiyji gay bal ibine baat ta kaawoy-ata.

⁵¹ Min naar-ak, Iisa yeeptu Nazareet in nuura ho na karmiyiy kaawco. Yaaco gay obig gamin-an okinco do adti. ⁵² Hiyya, Iisa maadiyo, ibininji sa gaaiyo. Na goyiy sellen do unji ka Bundi ho do unco ka geemir.

3

Asinji ka Yaaya-Batist

(Matiye 3.1-12, Maark 1.1-8, Yaaya 1.19-28)

¹ Do wiktin taar-at, Tibeer, sultan kaak tatiko, gin ko elgin orok in beey do meennuwiyy. Pons Pilaat gay goy guberner ka Zuude. *Herood Antipaas tala kaati ka Galile ho sinji Pilip gay goy kaati ka Iture in Terakoniit. Lisaniyaas gay goy

kaati ka Abileen. ² *Han in *Kayip gay agindaw ku gay satkiner. Do wiktinco-at ko, do kalaaner, Bun beri-ijit kaawoy do Yaaya ron ka Zakariya. ³ Yaaya jaawiig biy ka barre ka Zurdan. Na kaawiy do geemir aman : « Ibinon niginiko, rason goye kaak awalle, nuuko *batiziyiniko ho Bun yaako saamiyin zunuubinniko. »

⁴ Ampaa ko, taat nabi Ezaayi siirtu awalle do maktumney astu do werti aman :

« Gaay tongo kaawa do kalaaner aman :

“ Siyon botol ta *Rabbiner.

Siyonjiig botilay-ak dalan.*

⁵ Zoolna, gee yaa tiisinco, dambinay in kootat, gee yaa eezinco.

Botilay kuuk kooliyaw, gee yaa siyinco dalan,

ho zorgilna, gee yaa siyinco sa-taan.

⁶ Paa kat, gee okinco yaa tale jile ka Bun di. ”† »

⁷ Min naar-ak, gee dakina baawiiiji do Yaaya a naa batiziyinco. Naar gay kaawiico aman : « Talon ja, kun gee kuuk ar aalin-an ku ! Ku pakira a kuu pake min dapin ko ta Bun di taat asaw walla ? Ku gasit kaaw-an min momo ? ⁸ Hadi, ginon gamin ku samaane kuuk gaara a ku rasig goyin ko kaak awalle. Dakon osenno do aditko aman : “ Gi koogin ku tatte Ibraayim ”, asaan ka seener, Bun nec soke min do dambay-an di, naa rabilin ron ku Ibraayim. ⁹ Din gay, jekin naar goy ko ka doliye atiydi min do caarco. Ay et kaak waado ron kuuk samaane, nuu doliyinji ho nuu accin do aki. »

¹⁰ Kar gee-ak indiig Yaaya aman : « Hadi, nii gine zin kini maman ? »

¹¹ Naar gay telkiico aman : « Gem kaak gin kesuun seera, do kaak ginno gay, naaji bere rakki. Kar gem kaak gin maan ka teendi sa, do kaak ginno gay, naaco deedinji oki. »

¹² Do wer-ak, gay obe miirir sa baawiiiji do Yaaya a naa *batiziyinco

ho nu indiig aman : « Gem kol tat kaw, nin gay, nii gine maman ? » ¹³ Naar gay telkiico aman : « Ku ginno botol ta kuu gaaye gurus do geemir min kuwa. Icon maan kaak nu kaawikon di. »

¹⁴ Do wer-ak, pey gin askirna. Nuur sa indiig Yaaya aman : « Kar nin-an gay, nii gine maman ? » Naar gay telkiico aman : « Dakon gaamenno gurus ka gemor, wala kuuji diye kaaw maala. Illa kuu peye in gurus ka nu beriiko do koyer di. »

¹⁵ Wiktin taar-at, gee eraag ko Masi kaak Bun kaawtu a naa naame-aka, kar nu indiy zin kico aman : « Yaaya-an ko yaa gine naara walla ? »

¹⁶ Yaaya gay kaawiico do gee okinco aman : « Nun batiziyaako in amay. Kar gay, gin gem kaak pakginu kat asaw. Nun sa da nec do kaak naa sorin nugiray. Gem naar-ak yaako batiziyin ko in Ruwwin ta Bun di ho in ako. ¹⁷ Na ob garta do pisinji, naa yiile *geme ka putiri ho naa leen do urdey. Kar bun gay, naa orin do ak taat mat do tak-tak. » ¹⁸ Ansii ko, Yaaya taayiiig gee in kaawin dakina ku pey kuuk gaara Kabarre ta Gala.

Herood obig Yaaya-Batist danjaayne (Matiye 14.3-4, Maark 6.17-18)

¹⁹⁻²⁰ *Herood kaak tala kaati ka Galile gay obit Herodiyaad, daaciy ta sinji Pilip ho na gin pey gamin kuuk jookum ku pey. Do taar-at ko, Yaaya leesiiji dakina. In taar-ata oki, Herood bal cime kaay. Na gin pey maan kaak jookumo, na obig Yaaya danjaayne.

Batem ka Iisa (Matiye 3.13-17, Maark 1.9-11)

²¹ Min Yaaya, nuu bal obin misa danjaayne ho na *batiziyiiig gee okinco-ak, Iisa oki, na batiziyiiga. Wiktin taat Iisa salkiyiyo, samaan piltu waakilak. ²² Do wer-ak, Ruwwin ta Bun di paayiiiji ar ammaama, ho na dortu gaay kaawa min kuwa ka samaaner aman : « Kinke ko ron du, nu elgicin dakina ho ki berdu galal dakina. »

* **3:4** Wer ka gase kaawor do Malasi 3.1. † **3:6** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 40.3-5.

Tamba ta Iisa

²³ Wiktin taat Iisa teestu gine riyoy-ak, elginay yaa nece ar orok subba pa. Gee gay a wal na ronj ka Yuusup, ronji ka Eli-aka. ²⁴ Eli gay ronji ka Mataat, Mataat ronji ka Lebi, Lebi ronji ka Melsi, Melsi ronji ka Janaay, Janaay ronji ka Yuusup. ²⁵ Yuusup gay ronji ka Matatiyaas, Matatiyaas ronji ka Amoos, Amoos ronji ka Nawuum, Nawuum ronji ka Esli, Esli ronji ka Nagaay. ²⁶ Nagaay gay ronji ka Maat, Maat ronji ka Matatiyaas, Matatiyaas ronji ka Simeyiin, Simeyiin ronji ka Josees, Josees ronji ka Joda. ²⁷ Joda gay ronji ka Yowanaan, Yowanaan ronji ka Reeza, Reeza ronji ka Zorobabeel, Zorobabeel ronji ka Salatiyeel, Salatiyeel ronji ka Neeri. ²⁸ Neeri gay ronji ka Melsi, Melsi ronji ka Addi, Addi ronji ka Kosaam, Kosaam ronji ka Elmadaam, Elmadaam ronji ka Eer. ²⁹ Eer gay ronji ka Iisa†, Iisa ronji ka Eliyezeer, Eliyezeer ronji ka Joriim, Joriim ronji ka Mataat, Mataat ronji ka Lebi. ³⁰ Lebi gay ronji ka Simeyon, Simeyon ronji ka Zuuda, Zuuda ronji ka Yuusup, Yuusup ronji ka Jonaam, Jonaam ronji ka Eliyakiim. ³¹ Eliyakiim gay ronji ka Meleya, Meleya ronji ka Menna, Menna ronji ka Mattata, Mattata ronji ka Nataan, Nataan ronji ka Dawuud. ³² Dawuud gay ronji ka Jeese, Jeese ronji ka Obeed, Obeed ronji ka Booz, Booz ronji ka Sala, Sala ronji ka Nasoon. ³³ Nasoon gay ronji ka Aminadaab, Aminadaab ronji ka Admiin, Admiin ronji ka Arni, Arni ronji ka Hesroon, Hesroon ronji ka Perees, Perees ronji ka Zuuda. ³⁴ Zuuda gay ronji ka Yakuub, Yakuub ronji ka Isaaka, Isaaka ronji ka Ibraayim, Ibraayim ronji ka Teera, Teera ronji ka Nawoor. ³⁵ Nawoor gay ronji ka Seruug, Seruug ronji ka Rewu, Rewu ronji ka Peleeg, Peleeg ronji ka Ebeer, Ebeer ronji ka Seela.

³⁶ Seela gay ronji ka Kenaan, Kenaan ronji ka Arpaksaad, Arpaksaad ronji ka Seem, Seem ronji ka Nowe, Nowe ronji ka Lemeek. ³⁷ Lemeek gay ronji ka Matusaleem, Matusaleem ronji ka Henok, Henok ronji ka Yereed, Yereed ronji ka Malaleyeel, Malaleyeel ronji ka Kenaan. ³⁸ Kenaan gay ronji ka Enoos, Enoos ronji ka Seet, Seet ronji ka Aadum, Aadum gay, naar ko ronj ka Bunji.

4

Gece ka Iisa Masi (Matiye 4.1-11, Maark 1.12-13)

¹ Iisa miin inj Ruwwin ta Bunji. Min na yeepiy min do barre ka Zurdan-ak, Ruwwin-at naamiig do goosiner. ² Do wer-ak, *Seetanne astu gecinji. Menaw orok pood, na gecaag gecen di ho Iisa bal okume yoo maanna. Min menaw-ak gaastu, Iisa, mey diyaaga. ³ Hiyya, Seetanne kaawiji aman : « Ya kin kat Ronj ka Bunji-ak, kaawiy do dambi-an a naan raɓile tee. » ⁴ Iisa gay telkiji aman : « Nu siir do Kitamner aman : “ Gem ke goyaado do bi ka teendi di. ”* »

⁵ Min naar-ak, Seetanne iyiig pey do wer kaak kuwa aale ho kodok di, na gaariijig kidin ku sultinniidi okinco kuuk do duniiner. ⁶ Kar na kaawiji aman : « Izinne inj malle ku sultinniidi-an, okinco, naan berinco. Gamin-an, nu berduug do pisindu ho nun naa berin do ay waan kaak nu rakiy di. ⁷ Kin gay, ya ki ooy ki abdiyintu-ak, gamin-an okinco locin. » ⁸ Iisa gay telkiji aman : « Nu siir do Kitamner aman : “ Kii abdiye *Rabbin Bunjin keeji di ho naar di kii derse unci. ”† »

⁹ Min naar-ak, Seetanne iyiig Iisa Zeruzaleem ho na diyiiig kuwa do kaay ka *ger ka Bunji, kar na kaawiji aman : « Ya kin kat Ronj ka Bunji-ak, beer keder, ¹⁰ asaan nu siir do Kitamner aman : “ Bun yaaco kaawe do dubilji nuun gooye, ” ¹¹ ho nu siir

† 3:29 'Iisa' : Iisa naar-an, na Iisa Masido, na gem ka pey.

* 4:4 Wer ka gase kaawor do Deteronoom

8.3. † 4:8 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.13.

'okume'.

† 4:11 'acume' : Werin daarin, nu kaawa a

pey aman : “ Dubal-ak yaan acume† do pisinco. Paa kat, asinji dooyido in dambay. ”§ » 12 Iisa gay telkiji aman : « Nu siir do Kitamner aman : “ Ki gecaagdo Rabbin Bunjin. ”* » 13 Min Seetanne gaasiig gecinji kaak na gecig Iisa, na rasiiga ho na deettu minniney a naa ere wiktin ta pey.

*Iisa do geeger ka Nazareet
(Matiye 4.13-17, Maark 1.14-15)*

14 Min naar-ak, in gudurre ta Ruwwin ta Bunji, Iisa yeeptu do kid ka Galile ho gee okinco kuuk goy ede-ak kaawa ko do bi kanji di. 15 Na bilda gee do geray ku salaane ku *Yuudinnar ho gee okinco ozila ko naar di.

*Nu poocig Iisa do geeger ka Nazareet
(Matiye 13.53-58, Maark 6.1-6)*

16 Iisa baawtu do geeger ka Nazareet do wer kaak na maadtu. Ay yiriy ta *sabitdi, na baggiy do ger ka salaaner ka Yuudinnar. Ampaa ko, yiriy ta sabit taar-at oki, na unjitu pey do ger ka salaaner. Min na unje, na uctu a naa garkiye Kitamne. 17 Nu beriji maktumne taat nabi Ezaayi siirtu. Min na obta, na piliita, ho na gastu wer kaak kaawa aman :

18 « Ruwwin ta Bunji goy in nunu asaan na doointu a naa gaarin Kabarre ta Gala do pokirnar.

Na naamintu a naa kaawe aman :

“ Gee kuuk goy do danaayner, nuu pikiinco.

Nuur kuuk noolna, nuu piliin odinco.

Nuur kuuk nu taa6iyaagu, nuuco imilin taa6inco.

19 Na naamintu a naa gaarin elgo taat kuu talin barkin ta Rabbin Bunj. ” »†

20 Min na gaastu in garaaney, na maliyiit maktumne-at do werti, kar na berijiit do gay riyor ho na goytu. Gee kuuk goy do ger-ak, okinco, odinco gooya ko naar di. 21 Iisa gay

teesiico kaawe aman : « Kaaw taat ku dortu ho nu garkiytu min do Kitamner-ata, yiriyta-an kat wiktinti nece. » 22 Gee okinco kuuk cokiya-ak ajbiyitu do kaawin kuuk unja do gelbinder na kaawiico ho nu teestu kaawe samaane do bi kanji. Kar nu diytu aman : « Naar-an wal ron ka Yuusup doo di ? » 23 Kar Iisa telkiico aman : « Ka seener gay, ku asaadu kaawe ar kaak nu kaawgiy aman : “ Kin gay coole geemir, din gay cool kat zin ka meenjin. ” Kuudu kaawe pey aman : “ Ni dorig gamin okinco kuuk ki gintu Kapernayuum, din gay ginig anne do darre ta meenjin oki. ” » 24 Kar na deeltu pey aman : « Ka seener nu kaawaako, ginno nabiince kaak gee ku darrey ica kaawoy. 25 Nu kaawaako ka seener, do wiktin taat nabi *Eli goyiy-ak, gin murgilgal dakina do kid ka Israyeel ho mey yaarko unjitu do wer okinji asaan elgin subba in koyin bijigiya amay bal noke.† 26 Kar gay, Bunj bal naamin *Eli do murgilgal kuuk goy do kid ka Israyeel-aku, na naamig do murgil rakki taat goy do hellin ta Sarepta, do kid ka Sidon. 27 Kar do wiktin ta nabi Elize gay, gin gee dakina kuuk dukum burdum do darre ta Israyeel. Kar Elize da cooldo yoo rakki minninco. Illa na cool gem rakki sinji Naama min darre ta Siri. »

28 Min gee kuuk goy do ger ka salaaner doriit kaaw ta Iisa-ak, okinco, nu dapintu aale. 29 Kar nu uctu putur ho nu teestu akilnji nam nu imiliig kara min do geeger ka Nazareet. Geeger-ak, nu piniig kuwa ka kooti. Paa ko, gee-ak iyiig Iisa do wer kaak jerle a nuu akilnji pey, naa tunjile keder. 30 Kar Iisa gay uctu, na birtu min do datikco ho na deettu.

*Coole ka gem kaak aarid obga
(Maark 1.21-28)*

31 Min naar-ak, Iisa baawtu do geeger ka Kapernayuum, do kid ka Galile ho na bildiyy gee in yiriy ta

§ 4:11 Wer ka gase kaawor do Soom 91.11-12.

† 4:19 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 61.1-2.

* 4:12 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.16.

‡ 4:25 Wer ka gase kaawor do 1 Ruwa 17.1.

*sabitdi. ³² Gee kuuk cokiyaaga-ak ajbiyту do бildinji-aka, asaan na kaawa in izinne. ³³ Atta do ger ka salaaner-ak, gin gem rakki kaak aarid obga. Gem-ak koola rada aman : ³⁴ « Wayyay, Iisa ka Nazareet, ki rakaani gine maman ? Ki asinti ide walla ? Nu ibingicin tam, kin ko kaak Bun dobtu ho na naamtu. » ³⁵ Iisa telkiji do aarid-ak in gaay tongo aman : « Yalla bugam ho amal min do gem-an ka ! » Hiyya, aarid-ak acciig gem-ak bup do datikco ho na amiltu min do gem-aka. Kar gem-ak uc cewey di, maan sa bal giniinji. ³⁶ Gee-ak okinco ajbiyту tak-tak ho nu kaawtu benannico aman : « Taar-an gay maa kaawra ? Gem-an kaawa in izinne ho in gudurre do aaridnar, ek di nu amiliy min do geemir. » ³⁷ Hiyya, do adiy ka kid ka Galile okinji, gee kaawa ko do bi ka Iisa di.

*Coole ka gee dakina
(Matiye 8.14-17, Maark 1.29-34)*

³⁸ Min naar-ak, Iisa amiltu min do ger ka salaaner ho na baawtu wer kan Simon. Min na unjitu geero, na gasiit kogoy, ziti kobire. Nu indiig Iisa a naa ase talinti. ³⁹ Iisa baawiititi ho na oniititi, kar na kaawtu in gaay tongo do raduw-at a taa rasinti. Ek di ta rasiita. Ta bite-an di, geem-at uctu ho ta teestu tale kaaco.

⁴⁰ Wiktin taat pat gale, gee ku geeger-ak iyiig geenco okinco kuuk radaw in ay biyaw ta raduwar do Iisa. Na leeyiico pise ho na cooliigu. ⁴¹ Aaridna amiliy min do gee dakina in koriycu aman : « Kinke Ron ka Bundi ! » Kar Iisa gay awniico ho na todiico kaawo, asaan nu ibingig a naar ko *Masi.

*Iisa gaara Kabarre ta Gala do geray ku salaaner
(Maark 1.35-39)*

⁴² Min wer waltu, Iisa amiltu, na deettu do kalaaner. Gee dakina amiltu bariyinji. Min nu gasga, nu leyiiga a naa deetenno. ⁴³ Kar Iisa gay kaawiico aman : « Nun

naa baa do geegirnay ku pey a naa gaarin Kabarre ta Gala ta *Meennaw ta Bundi. Do riy taar-an ko, Bun naamiinu. » ⁴⁴ Hiyya, Iisa uctu, na baawtu do kid ka Zuude, na gaariy Kabarre ta Gala do geray ku salaaner ku *Yuudinnar.

5

*Dobe ka maajirna kuuk awalle
(Matiye 4.18-22, Maark 1.16-20)*

¹ Yiriy rakki, Iisa baawtu do biy ka barre kaak nu kolig Zenezareet. Gee dakina asiji a nuu cokiye kaaw ta Bundi. Gee-ak akila zin kico, nu raka a nuuji baawe moota. ² Iisa jaaltu kaay ho na taltu markabin seera goy do biy ka barrer. Gay cabindi* gay paay ko ace ribbinco. ³ Iisa baawtu, na caktu ka markab ka Simon-aka ho na kaawiji a naa sinjin sood min do gongumort. Hiyya, na goytu in baay ho na teestu bilde gee.

⁴ Min Iisa gaastu in bilde ka geemir, na kaawiji do Simon aman : « Sinjite pey unda do wer ka baata ho pikkirongu ribbinko kuu cabe boosi. » ⁵ Simon telkiji aman : « Gem koltacco, aando-an okintit, ni caba caben di, kar ni bal gase yoo maanna. Kar gay, min ki kaawdu, naa pikkirin ribban. » ⁶ Hiyya, nu pikkiriigu ho nu soktu boos dakina nam ribbinco sa eeraw. ⁷ Nu jaaliico pise do eenco kuuk goy do markab ka pey a nuu jorkinco. Eenco-ak astu ho okinco, nu miiniig markabinco seerco in boosi nam markabinco-ak raka nooriye. ⁸ Min Simon-Piyer taliig maanna-ak, na dersitu ris do asinji ku Iisa ho na kaawiji aman : « Gem kol *Rabbiney, etar minniner asaan nu gin zunubinna. » ⁹ Simon kaawtu pa-ak, asaan naar in eenji, okinco, nu ajbiye do bi ka boos kuuk dakina nu soktu-aku nam kolaw sa obgu. ¹⁰ Min eenji ku Simon kuuk ajbiy-ak, goy oki Zaak in Yaaya, kooginay ku Zebede. Kar Iisa diyiiji do Simon

* **5:2** 'Gay cabindi' : Werin daarin, nu kaawa a 'gay dee boosir'. † **5:3** 'do gongumort' : Werin daarin, nu kaawa a 'bi joorner'.

aman : « Dak ginunno kolaw. Min yiriyta-an, ki cabaado pey boosi, illa kii cabguwen ko geen di. » ¹¹ Hiyya, nu iyiig markabinco do gongumor, nu rasiig in gaminco okinco ho nu aadiig Iisa.

Cale ka burdumdi
(Matiye 8.1-4, Maark 1.40-45)

¹² Ba aaro, Iisa goy do geeger rakki ho gem kaak dukum burdum asiji. Min gem-ak taliig Iisa, na dersitu do unji nam na noodiig unji keder, kar na loklikiji aman : « Gem kol *Rab-biney, kiin gedire calindu ya ki ooye. » ¹³ Iisa naamtu pisinji, na diiriiga† ho na kaawtu aman : « Hii, nu ooye, din calu ! » Ek di na caltu *cawar min do burdumji. ¹⁴ Iisa karmiig gem-ak aman : « Yaman, dak kaawenno bat do waanna. Kar gay, baa gaar zin do gay satkiner ho ber *satkin uudin taat *gaanuun ka Muusa kaawtu. Paa kat, nuu ibine kadar ki cale. » § ¹⁵ Min naar-ak, gee kaawa ko kaawin kunji di pak ka awalle. Gee dakina numiyo, nu cokiyyi kaawoy ho na cooliigu min do raduwniico. ¹⁶ Kar Iisa gay amilgiy do kalaaner keeji di ho na salkiyyiyo.

Coole ka gem kaak rungiye
(Matiye 9.1-8, Maark 2.1-12)

¹⁷ Yiriy rakki, wiktin taat Iisa bildiy gee, agindaw ku gaanuundi in gee kuuk nu koliy *Pariziyenna sa goya. Gee-ak, asa min hellinnan okinco ku Galile in ku Zuude ho min geeger ka Zeruzaleem oki. Gudurre ta Rabbin Bun goy in Iisa a naa coole gee. ¹⁸ Gee daarin pa astu, nu icil gem kaak rungiye ka darin gildi. Nu bariya botol taat nuu unjin do gerdi a nuu iyin do Iisa. ¹⁹ Kar gay, gee tid aale nam nu bal gedire unjinji. Ampaa ko, nu caktu kuwa ka gerdi-aka, nu noomtu bee ho nu paayiig in darin gilji datik geemir do unji ka Iisa. ²⁰ Min Iisa taliit imaanco ta gee-aku, na diyiji do rungiiner-ak aman : « Gem kol ronji, zunuubinna, nu saamiyjinu.

» ²¹ Do wer-ak, agindaw ku gaanu-undi in Pariziyenna teestu kaawe do aditco aman : « Na maa gemir kaak niga biy in Bun-an ka ? Waa yaa gedire saamiye zunuubinna ? Illa Bun keeji di ! » ²² Kar Iisa gay ibiniit pikirrico ho na kaawiico aman : « Maa di ku giniit pikirre taar-an do aditko ? ²³ Ya nu kaaw aman : “ Zunuubinna, nu saamiyjinu ” wala “ Ucu ho jaawu ”, taat moo melen ? ²⁴ Kar gay, nu raka kuu ibine kadar nun *Ron gemor, nu gin gudurre ta saamiye zunuubinnar do duniiner. » Kar pey, na diyiji do rungiiner-ak aman : « Nu kaawijin-an, ucu, icig darin giljin ho deet gerko. » ²⁵ Kodok di, gem-ak uctu do unco ka geemir okinco, na iciig darin gilji, na deettu gerco ho na oziliy Bun. ²⁶ Do wer-ak, gee okinco kolaw obiigu, nu ajbiyitu tak-tak ho nu teestu ozile Bun. Nu kaawiy aman : « Yiriyta, gi tal gamin kuuk ajbay aale. »

Kole ka Lebi
(Matiye 9.9-13, Maark 2.13-17)

²⁷ Min naar-ak, Iisa amiltu kara ho na taliig gay obe miirir, sinji Lebi, kaak goy do riyoy. Kar Iisa kaawiji aman : « Uc aadnu. » ²⁸ Ek di Lebi uctu, na rasiig gamnay okinco ho na aadiiga. ²⁹ Kar Lebi iyiig Iisa do geriy, na depiyiga. Gay obe miirir dakina in gee kuuk pey sa tee in nuura. ³⁰ Pariziyenna in agindaw ku gaanuundi kuuk goy ede-ak teestu gujumjume. Nu kaawiico do maa-jirnay ku Iisa aman : « Maa di ku tiyiyo ho ku siyiy in gay obe miirir ho in gee ku pey kuuk gina jookum-an ku ? » ³¹ Iisa telkiico aman : « Gee kuuk cewey baraydo daptoor, illa nuur kuuk radaw. ³² Nun bal ase do gee kuuk tala zinkico a nu sellen. Nu as do nuur kuuk ibina kadar nu gina jookumo a nuu rasiin goyinco kaak awalle. »

Inde do bi ka sayamner
(Matiye 9.14-17, Maark 2.18-20)

† 5:13 'diriiga' : Werin daarin, nu kaawa a 'ecimiiga'. § 5:14 Wer ka gase kaawor do Lebitik 14.2-32.

³³ Pariziyenna indiig Iisa aman : « Maajirna ku Yaaya-Batist in kuni ica sayamne doo ho nu salkiyaw. Kar kunjin gay tiyaw ho nu siyaw. » ³⁴ Iisa telkiico aman : « Gee kuuk nu kolig do iidin ta obindi, ya nu goy misa in naar kaak obe, wala kuu gedire kuuco kaawe a nuu ice sayamne ? Ha'a, kaawaacodo. » ³⁵ Kar gay, wiktin yaa ase taat nuu icin naar kaak obe min do datikco. Yiriy taar-at kat, nu asiy ice sayamne. »

³⁶ Iisa deliico pey danla aman : « Waan eerro giteen min do batik ta marbinto a naa naale batik taat zoode. Yampa, batik taat marbinto-at oki eere ho giteenti sa numaado in taat zoode. » ³⁷ Waan laado maam kuuk eelaw do etirsinna kuuk taay ko. Yampa, maam-ak yaa pikin etirsinna-aku, nuu naale keder ho etirsinna-ak sa yaa nige. ³⁸ Kar gay, gee liya maam kuuk eelaw illa do etirsinna kuuk marbinto. ³⁹ Waan kaak aaw ko maam kuuk nee-ak ello pey kuuk eelaw. Asaan gee kaawa aman : « Maam kuuk nee kat gala. » »

6

Iisa in yiriy ta sabitdi (Matiye 12.1-8, Maark 2.23-28)

¹ Yiriy rakki ta *sabitdi, kun Iisa bira min do morginar. Maajirnay teestu yiime kay ku *gemer, nu sooyiyo ho nu eeymiyo. ² Do wer-ak, gin *Pariziyenna daarin kuuk kaawiico aman : « Maa di ku giniy maan kaak *gaanuunte todiite in eele ka geeror ? » ³ Iisa telkiico aman : « Ku bal garkiyin ga maan kaak Dawuud in eenji gintu yiriy rakki taat mey diyiigu ? » ⁴ Dawuud unjitu do *ger ka Bundi, na teetu tee kaak nu bertu *satkin do Bundi, ho na beriico do eenji oki. Zer tee naar-ak, gem ka pey ginno botol taat naa teenji, illa gay satkiner di. » ⁵ Iisa kaawiico pey aman : « Nun *Ron gemor di mee sabitdi. »

Coolle ka gem kaak pisinji mate (Matiye 12.9-14, Maark 3.1-6)

⁶ Gin menaw, in yiriy ta sabit ta pey, Iisa unjitu do ger ka salaaner ka *Yuudinnar ho na teestu bilde gee. Do ger-ak, gin gem kaak pisinji ka meeda mate. ⁷ Agindaw ku gaanu-undi in *Pariziyenna dibiji do Iisa, nu rakiy tale ya naa coole gem in yiriy ta sabitdi, kar nuuji diye kaawo. ⁸ Sando, Iisa gay ibinit pikirrico. Na diyiji do gem kaak pisinji mat-ak aman : « Uc pey datik ta geemir. » Ek di na uctu, na peytu. ⁹ Kar Iisa kaawiico aman : « Nu indaakon ja : gaanuunte kaaw a gii ginguwe taat sellen wala gii ginguwe taat jookumo in yiriy ta sabitdi ? Gii jilguwe gee wala gii idguwinco ? » ¹⁰ Min na indiig pa-ak, na taliig gee-ak okinco, kar na kaawiji do gem kaak pisinji mat-ak aman : « Taarig pisinjin. » Ek di na taariiga ho pisinji cooltu do weriy. ¹¹ Min agindaw ku gaanuundi in Pariziyenna taliig maanna-ak, nu dapintu aale ho nu teestu kaawe benannico do maan kaak nuuji gine do Iisa.

Paliinna kuuk orok in seera (Matiye 10.1-4, Maark 3.13-19)

¹² Yiriy rakki, Iisa coktu ka dambar a naa salkiye. Na waltu kuwa in inde ka Bundi. ¹³ Min wer waltu, na koliig maajirnay, kar na dootu minnino orok in seera ho na koliig a nu *paliinna. ¹⁴ Paliinna-ak, nuur ko : Simon kaak Iisa koliig oki Piyer* in sinji Andre, Zaak in Yaaya, Pilip in Bartelemi, ¹⁵ Matiye in Tooma, Zaak ronji ka Alpe, Simon kaak mala do darrey, ¹⁶ Zuud ronji ka Zaak, ho in Zuudas Iskariyoot kaak asaaji isine do Iisa.

Coolle ka geemir (Matiye 4.23-25)

¹⁷ Kar ba aaro, wiktin taat Iisa paayiy min ka dambar in paliinnay-aku, na peytu do wer kaak patal. Maajirnay dakina goy do wer-aka, in gee dakin dakina ku pey min kid okinji

* 6:14 'Piyer' : Sin nuur-an diya a 'dambi'.

ka Zuude, min Zeruzaleem, ho min geegirnay ku Tiir in Sidon kuuk goy do biy ka barrer. ¹⁸ Gee okinco-ak as a nuu cokiye kaawoy ho nja coolinco. Njuur kuuk aaridna obgu sa, Iisa coolgu. ¹⁹ Ay gem di raka diirinji, asaan gudurre taat amila min do ziy-at coolaag gee okinco.

Iisa kaawa do bi ka galal in taa6ine (Matiye 5.1-12)

²⁰ Do wer-ak, Iisa jaaltu kaay, na taliig maajirnay ho na teestu kaawe aman :

« Galal do kun kuuk pokirna, asaan *Meennaw ta Bundi taar loko.

²¹ Galal do kun kuuk mey diyaako dinja, asaan tee yaako necinjo.

Galal do kun kuuk zulinjo minaw dinja, asaan ku asa site in galilko.

²² « Galal loko ya gee elgiikonno, ya nu yilaako, ya nu waraako ho ya nu kaawaako jookumo, asaan ku aamin do nun *Ron gemor. ²³ Aaciyon min galal wiktin taat gamin-ak as ko, asaan haginko taat Bun yaako bere ka samaaner-at, taar dakina. Ansii ko, aginiyco ku geemir-an taa6iyiig nabiinna oki pa.

²⁴ « Kar gay, do gaayiyko kun gay gamnar, asaan ku gasit ko galilko.

²⁵ Do gaayiyko kun kuuk din tee necinjo, asaan mey asaako deenjo.

Do gaayiyko kun kuuk sita dinja, asaan kuu asa ale do taa6inko.

²⁶ « Do gaayiyko kun kuuk gee okinco ozilaako, asaan awalle aginiyco ozilaag nabiinna kuuk raada oki. »

Ele ka adiner (Matiye 5.38-48, 7.12)

²⁷ « Kar gay, do kun kuuk cokiyaanu, nu kaawaako : Elguwon adinko ho ginguwonco sellen do nuur kuuk elgiikonno. ²⁸ Indonco barkin ta Bundi do nuur kuuk surpiyaako ho salkiyonco do nuur kuuk taa6iyaako.

²⁹ « Ya waan baasinjin do gargumon, newsijit taat rakki oki. Ya waan gaamit batkon, rasjit ta kapak oki. ³⁰ Beriy do ay waan kaak indaacin maanna ho ya waan gaamig maanan, da icenno pey biy. ³¹ Ginonco do geemir ay maanna ar taat kun rakiy a nuuko gine loko.

³² « Ya kun kat el gee kuuk elgiikon di, maman Bun yaako ozilinjo ? Gee kuuk jookumo oki elgig nuur kuuk elgiigu ! ³³ Ya kun kat gina sellen do nuur kuuk ginaako sellen di, maman Bun yaako ozilinjo ? Gee kuuk jookumo oki gina pa ! ³⁴ Ya ku bera daan do gee kuuk yaako kappiyinti di, maman Bun yaako ozilinjo ? Gee kuuk gina jookumo oki bera daan do eenco ya nu hariya a nuuco kappiyinti. ³⁵ Kar gay, elguwon adinko, ginguwonco sellen. Berguwonco daana ho dakon hariyenno a nuuko kappiyinti. Ansii kat, kuu gine kooginay ku Bun ka kuwa ho kuu gase haginko taat dakina oki. Asaan Bun, naar sellen do gee okinco, nuur kuuk oziligid do yoo kuuk motilay oki. »

Dukume ka seriiner (Matiye 7.1-5)

³⁶ Iisa gaaytu pey aman : « Ku-uniyon sellen ar Takko ka sellen.

³⁷ Dakon talenno zinkiko ar gay dukume seriiner, paa kat, Bun dukumiikonno seriine loko. Dakon diyenno kaaw do gemor, paa kat, seriin ta Bundi obaakonno. Saamiyonco do gee kuuk ginaako jookumo ho Bun yaako saamiye loko.

³⁸ Beron ho Bun yaako bere. Naako bere ar gem kaak liya koo do girdor, na yakyikiiga, na nonyiiga nam ta sollaw. Ampaa ko, Bun yaako yeepein maan kaak ku giniy do geemir. »

³⁹ Iisa deliico pey danla aman : « Nool kat daangiy giji noolo walla ? Ha'a, daanno. Yampa seerco, nuu solle do beendi. ⁴⁰ *Maajirinco, naar pakgigdo tatkuwiya kaak bildiga, kar naar kaak nu bildig samaane gay yaa nece in kaak bildiga.

⁴¹ « Maman ki taliy gan̄ kaak kapak kaak goy do od ta sinjin̄, kar et kaak goy do odoṇ tanjin̄ gay, ki talgigdo ?
⁴² Kin̄ kaak gin et tatik do odoṇ, kar maman ki kaawiy do sinjin̄ aman : “ Gem kol sinji, rasin ja naa iciṇ gan̄ kaak goy do odoṇ-an̄ka ? ” Ki tallo et kaak goy do odoṇ walla ? Tal ja gem kaak kaawa in̄ biy di-an̄ka ! Gedar ja do tanjin̄, kii tale karan̄, kar kii imilin̄ gan̄ kaak goy do od ta sinjin̄. »

*Maajirin̄ kaak ta6
 (Matiye 7.16-20,12.33-35)*

⁴³ « Et kaak samaane waado ron̄ kuuk gallo ho et kaak samaanno oki waado ron̄ kuuk gala. ⁴⁴ Asaan ay eto, gee ibinaag min do ronji. Gee okaddo ron̄ ku buguwar wala ron̄ ku karumder min do et kaak gin jamay.
⁴⁵ Gem kaak sellen̄-ak, sellin̄kuwiy asa min do adiy kaak portiko. Kar gem kaak jookum gay, jookumiy-at sa asa min do adiy kaak pondiko. Ka seener, kaaw taat goy do adiy-at, taar ko ṇa imiliit kara. »

⁴⁶ Iisa kaawiico pey aman : « Maa di ku koliin aman : “ *Rabbine, Rabbine ” in̄ bin̄kikon di, kar kuu gingitdo taat nu kaawiiko ? ⁴⁷ Naar kaak asa lotu, kaak cokiyaat kaawor ho kaak aadaat in̄ botilti, ṇa ar waa ? ⁴⁸ Gem naar-ak ar gem kaak pina gero. ṇa eciriy ja beenay baata, ṇa paayiig dulaayinna ku gerdi ho ṇa teesiy pine ar gem kaak pinig geriy ka maari. Paa kat, ya tambal aadji sa ṇaa eeziydo, asaan ṇa pin bombo. ⁴⁹ Kar gay, ya gem kaak cokiyaat kaawor ho aadgitdo in̄ botilti, naar ar gem kaak pin ger bal dulaayinna. Ya tambal aadji-ak, kodok di ṇa eeziy nam ṇa nigiy tak-tak. »

7

*Gay riyor ka tat kaw ka askirin ku Room
 (Matiye 8.5-13)*

¹ Min Iisa gaasit kaawoy okintit do geemir, ṇa deettu pey Kapernayuum.
² Do geeger-ak, gin tat kaw rakki ka askirin ku Room kaak gin askirin miya do aaroy. Tat kaw-ak gin gay

riyoy rakki radaw nam ṇa gaay mate. Naar gay, ṇa elgiga. ³ Paa ko, wiktin taat ṇa dortu gee kaawa do bi ka Iisa, ṇa tabiriiji aginay daarin̄ ku *Yuudin-nar, ṇuuji diye a ṇaa ase coolin̄ gay riyoy. ⁴ Min aginay-ak ottu moota do Iisa, ṇu wakiliiji marmile aman : « Gem-an̄ nec ta ki gaayin̄ji, ⁵ asaan ṇa elgig geente ho naar di oki pinig gerni ka salaaner. » ⁶ Hiyya, Iisa uctu ṇa baawtu in̄ ṇuura. Wiktin taat ṇa gaay ote geero, tat kaw ka askirnar-ak naamtu roynay a ṇuuji diye aman : « Gem kol *Rabbiney, dak taabiyyenno asaan nun bal nece kii un̄je do gerir. ⁷ Do saan taar-at ko, nun meendu baljin̄ baawe. Kar gay baanu, kaaw kaawen di, gay riyor-an̄ yaa coole. ⁸ Nun meendu oki aada ta aginduwir ho nu gin askirin do aaror. Ya nun kat kaaw do rakki minnino a “ Baa ! ” Ek di ṇa baayo. Ya nu kol rakki ka pey a “ Asu ! ” Ek di ṇa asiyo. Kar ya nu gaarji do gay riyor a “ Ginit riy-anta ! ” Ek di ṇa giniita. »
⁹ Min Iisa doriit kaaw-at, ṇa ajbiyiiji do tat kaw-aka. Kar ṇa newsiico do gee ku aadaaga-ak ho ṇa kaawiico aman : « Nu kaawaako ka seener, min gee ku Israyeel okin̄co, nu bal tale gem kaak gin imaan ar naar-an̄ka. » ¹⁰ Hiyya, gee kuuk tat kaw tabirtu-ak yeeptu geero. Min ṇu yeepe, ṇu gasiig gay riyor-ak cool ko.

Nooye ka ron̄ ka murgilal

¹¹ Min naar-ak, Iisa uctu, ṇa deettu do geeger kaak ṇu koliig Nayiin. *Maajirnay in̄ gee dakina ku pey aadaaga. ¹² Wiktin taat ṇa gaay ko un̄je do geegirdi-ak, ṇa naamtu in̄ gee kuuk icil momte. Momte-ak gay, ṇa ron̄ ka murgilal. Ron̄ti rakki di gaasiiji. Gee dakina ku geegirdi-ak gay aadaata. ¹³ Min Rabbin taliita, ṇa taltu aminduwti ho ṇa kaawiitit aman : « Bugam, dak alenno pey ! »
¹⁴ Kar Iisa sinjitu moota ho ṇa diirig darin̄gal-aka. Min ṇa diiriig di, gee kuuk icil momte-ak peytu dut. Kar Iisa kaawtu aman : « Gem kol ronji,

nu kaawaajin, ucu ! » ¹⁵ Ek di momte-ak nooytu, na goytu in baay, kar na teestu kaawe. Hiyya, Iisa beriitig do yaaco. ¹⁶ Gee-ak okinco ajbiyту tak-tak nam kolaw sa unjiico ho nu kaawtu aman : « Ozilinten Bunte ! Na iyte nabiince tatko do datikte. » Ho nu kaawtu pey aman : « Bun as mogin geenji. » ¹⁷ Hiyya, kabarre-at totirtu do kid ka Zuude okinji yoo do kidin kuuk moota oki.

*Inde ka Yaaya-Batist
(Matiye 11.2-19)*

¹⁸ Min naar-ak, maajirnay ku Yaaya-Batist osiijig gamin okinco kuuk Iisa gintu-ak do tatkuwco. Min nu osiiji pa-ak, Yaaya koltu minninc seera ¹⁹ ho na naamiig do Rabbin Iisa a nuu indinji aman : « Kin ko Masi kaak yaa ase wala ni ere ka pey ? » ²⁰ Min nu otiiiji, nu kaawiiiji aman : « Yaaya-Batist naaminti a niin inde aman : “ Kin ko Masi kaak yaa ase wala ni ere ka pey ? ” » ²¹ Do wiktin taar-at, Iisa gay coola gee dakina min do raduwniico, na bera aapiye do mersinar, na atka aaridna ho na pila odin ku noolin dakina. ²² Iisa telkiico aman : « Baan kaawonji do Yaaya do taat ku taltu ho ku dortu : noolin talaw, mersin jaawa tal-tal, burdumin calaw, dunguyuyin doraw, gee ku mate nooyaw ho kuuk pokirna gasit Kabarre ta Gala. ²³ Galal do naar kaak talintu ho rasgitdo imaanji do bi kanto. »

*Iisa kaawa do bi ka Yaaya-Batist
(Matiye 11.7-11)*

²⁴ Min gee kuuk Yaaya-Batist tabirtu-ak deettu, Iisa teestu kaawe do bi ka Yaaya do gee dakina kuuk goyede-ak aman : « Ku baaw tale maa do kalaaner ? Coor taat us awkaata walla ? Ha'a ! ²⁵ Yampa, ku baaw tale maa ? Gem kaak is kesuun taat samaane walla ? Ha'a ! Nuur kuuk is kesuun ta samaan-at, nuur gay gamnar kuuk goy do geray ku sultinniidi. ²⁶ Yampa, ku baaw tale

waa ? Nabiince ga ? Hii, ka seener nu kaawaako, kun tal gem kaak pakgig nabiince. ²⁷ Yaaya-Batist, naar ko kaak Bun kaawtu do Kitamner a naa naame awalle min Iisa Masi. Kitamne kaaw aman :

“ Nun naa naame gay tabiriikar unci a naan siyin botilin. ”*

²⁸ Nu kaawaako, min gee kuuk nu weeyig ween di-an, ginno kaak tatik pakgig Yaaya. Kar sando, naar kaak kapak do *Meennaw ta Bundi-ak gay, naar tatik pakgig Yaaya. ²⁹ Gee okinco in gay obe miiri oki cokiyyig Yaaya. Nu ibin kadar Bun, naar sellen ho nu ooytu, Yaaya *batiziyigu. ³⁰ Kar *Pariziyenna in agindaw ku gaanu-undi gay poociit taat Bun rakiy a nuu gine, nu bal ooyin batem naar-aka. »

³¹ Iisa kaawtu pey aman : « Gee ku dinka-an, nuur ar maa geenda ho nu tur kun waa ? ³² Gee nuur-ak ar koogin kuuk goy ba beger ho kuuk koola do koolinco aman : “ Ni paanko perinna a kuu waare, kar ku bal waare. Ni riyko riyin ku muuti, kar ku bal ale. ” ³³ Di talon, wiktin taat Yaaya-Batist astu, na taado ho na saado do bi ka abaadiner, oki ku diya aman : “ Aarid obga. ” ³⁴ Kar wiktin taat nun *Ron gemor astu, nu tiyaw ho nu siyaw, ho ku kaawa aman : “ Talon ja maan gemir kaak adiy begirji-anika ! Na tiyaw ho na siyaw ! Na royco ka gay obe miirir in gee kuuk gina jookumo. ” ³⁵ Gee kuuk ooya ilim ta Bundi gay, nu ibiniit tak kadar taar sellen. »

Iisa do ger ka Simon kaak Pariziyence

³⁶ Min naar-ak, *Pariziyence rakki kolig Iisa gerco a nu baa tee. Iisa ooytu, na baawtu wer ka gem-aka ho nu goytu tee. ³⁷ Do geegirdi-ak, gin daatik rakki taat gin oorne. Min ta dortu kadar Iisa goy tiya do ger ka Pariziyencer-ak, ta ictu gazzaz wic-wic† miin in itir, kar ta dakig gasa. ³⁸ Min ta gasga, ta jopintu in alinti do

* 7:27 Wer ka gase kaawor do Malasi 3.1. † 7:37 ‘gazzaz wic-wic’ : gazzaz-ak, nu siyig in dambay kuuk nu koliy ‘albaatir’. ‡ 7:38 ‘ta jopintu in alinti do aaroy ta Iisa’ : Do aadin ta Yuudinnar, ya nu tiyaw, nu danlaw, asinco gay in aaro.

aaroy ta Iisa,[†] zuliŋti etiltu do asinji ho ta suudiig in duruwti. Kar ta giniiji cuud do asinji ho ta kockiciico itir. ³⁹ Min Pariziyenŋe kaak kolig Iisa talit pa-ak, ŋa kaawtu do adiy aman : « Ya gem-aŋ kat nabiinŋe ka seener-ak, ŋaa ibine kadar daatik taat diirga-an gin oorne. » ⁴⁰ Iisa kaawiiji do gem-ak aman : « Cokay Simon, nu gin kaawo, naan kaawinti. » Simon telkiiji aman : « Gem kol tacco, kaaworduuta. » ⁴¹ Kar Iisa deliiji danla aman : « Gee seer ic daana ta gurusdi min do gemor. Ka rakki ic tammin miy beey[§], rakki gay tammin orok beey. ⁴² Kar uudin taat seerco ŋu ginno maan kaak ŋuu kappiyinti-ak, gem-ak saamiyiicota. Min ku seer-aŋku, ka moo yaa elinji paka ? » ⁴³ Simon telkiiji aman : « Ya do tanto-at, kaak daanay dakina, ŋa saamiyji-ita. » Iisa kaawiiji aman : « Hii ! Biŋ gala. »

⁴⁴ Min ŋa kaawiiji pa-ak, ŋa newsi-tit do daatko-ata ho ŋa kaawiiji do Simon aman : « Ki taliit daatko-anta ? Min nu unjitu gerko, ki baldu bere amay kuuk naa ace asindu. Taar gay acduug asindu in zuliŋti ho ta suudiig in duruwti. ⁴⁵ Kiŋ baldu gine cuud, taar gay min ta unjitu di, ta aay gine cuud do asindu. ⁴⁶ Kiŋ baldu kockice itir do kaar, taar gay kockicdu do asindu. ⁴⁷ Ansii ko, ka seener nu kaawaajin, geem-an zunubinniti kuuk dakin-ak, ŋu saamiytigu. Do bi ŋaar-ak ko, ta gaarig elinti dakina. Kar gay, ŋaar kaak ŋu saamiyji sood-ak, elinji oki sooda. » ⁴⁸ Kar Iisa kaawiitit do daatko-at aman : « Gem kol romoy, zunubinnike ŋu saamiykenŋu. » ⁴⁹ Gee kuuk ŋu koltu do teendi-ak kaawtu do aditco aman : « Ŋaar maa gemir kaak nam saamiya zunubinna kare ? » ⁵⁰ Kar Iisa gay kaawiitit do daatko-at aman : « Imaanŋe jilinŋe, 6aa in aapiye. »

§ 7:41 'tammin miy beey' : Tamma rakki nec in gurus kaak gem gasiy do el ta riyor. * 8:5 'Wiktin taat ŋa luwi-ak' : Luw taar-at, ŋu dawiiŋ dawe ar ginte liyiy buur. † 8:8 'ronj miya' : Do darre ta Israyeel, ya ganduulic rakki wee ronj miya, ŋaar-ak, ŋa samaan paka. ‡ 8:10 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 6.9.

8

Iisa in gee kuuk aadaaga

¹ Min ŋaar-ak, Iisa birtu do gee-girniidi ho do hellinniidi a ŋaa gaare Kabarre ta Gala ta *Meennaw ta Bunŋi. Paliinna kuuk orok in seer goy in ŋaara, ² in daad daarin kuuk Iisa atiktu aaridna minninco ho kuuk cool min do raduwniico. Daad-ak, minninco goy Mariyam, taat min Magdala, taat Iisa atiktu aaridna peesira min do ziti, ³ Zaan, daaciy ta Suuza, gay riyor kaak tatik ka sultan *Herood, ho in Sizaan. Daad-ak in eenŋo dakina ku pey gaayaag kun Iisa in gaminco.

Danil ta gay luwor

(Matiye 13.1-9, Maark 4.1-9)

⁴ Gee dakin aale amiltu min ay geeger ho ŋu asiiji do Iisa. Ŋu numiy do wer ka Iisa goyiyo ho ŋa deliico danla aman : ⁵ « Cokiyon ! Gin gem rakki 6aa luwo do morgoy. Wiktin taat ŋa luwi-ak*, busumji daarin sol-litu do botildi. Gee jaawiico kaaco ho diid teeyiig okinco. ⁶ Busumji daarin sollitu do kid kaak gin karŋiyo. Min ŋu amiltu di, ŋu aaytu asaan wer cokdo oola. ⁷ Daarin gay sollitu do wer kaak gin pompal kuuk gin jamay. Ŋu maadiy sawa nam pompal-ak gootiigu. ⁸ Kar daarin pey sollitu do kid kaak samaane. Ŋu amiltu, ŋu maadtu ho ŋu imiltu ganduulinna. Ay ganduulic di weetu ronj miya†. » Iisa gaaytu pey aman : « Ya ku gin dengina, laan denginko samaane, kuu cokiye ! »

Baat ta danil ta gay luwor

(Matiye 13.10-23, Maark 4.10-20)

⁹ Min ŋaar-ak, maajirnay indiig Iisa aman : « Danlan-an baati maa ? » ¹⁰ Iisa telkiico aman : « Bun gaarkon loko gamin kuuk cigile kuuk kaawa do bi ka *Meennuwi. Kar do gee ku pey gay, ŋu delco dele danla. »
 * Paa ko, ya ŋu tala sa, ar ŋu tallo,

ya ɲu cokiya sa, kayco icdo maanna.
»†

11 An baat ta danla-anta : Busam-ak, ɲuur gaara kaaw ta Bunɗi. 12 Busam kuuk solle do botildi-ak, ɲuur gee kuuk cokiyaat kaaw-ata, kar *Seetanne gay asiy imiliit min do aditco. Na imiliita-ak, pa ɲuu aamine ho ɲuu gase jile. 13 Busam kuuk solle do kid kaak gin karɲiyo-ak gay, ɲuur gee kuuk cokiyaat kaaw-ata ho ɲu ooyiit in galal. Kar imaanco gay paaydo caari, ɲu obiit do menuwir di. Kar wiktin taat Seetanne gecaag di, ɲu rasiita. 14 Busam kuuk solle do pompal kuuk gin jamay-ak, ɲuur gee kuuk cokiyaat kaaw-ata, kar ɲu diy gelbinco do gamin ku duniiner ho paa ko, roŋco darsigiyo. Gamin ku duniiner-ak, ɲuur pikirre ta duniiner in galilti ho in joriye ka mallel oki. 15 Kar busam kuuk solle do kid kaak samaan-ak gay, ɲuur gee kuuk cokiyaat kaaw-ata, ɲu obit bombo do aditco ku portiko, ɲu rasgitdo tak-tak nam ɲu wiyi roŋ. »

Danɗil ta lampa
(Maark 4.21-25)

16 Iisa gaaytu do kaawoy aman : « Ginno gem kaak biy lampa ho ɲa zuɓkiit in bardila wala ɲa diyiit ba danlil. Kar gay, ya gem biy lampa-ak, ɲa diyiit do wer ka jaɗan. Paa kat, gem kaak unja do ger-ak yaa talin portikuwti. 17 Gamin okiŋco kuuk cigile, ɲuu imiliŋco kara, yoo kuuk gee ibingigdo oki, ɲuu ibiniŋco nam ɲuu taliŋco waran. 18 Yaman pakiron samaane mamam ku doriig kaawin kuuk nu kaawiiko ! Kar ɲaar kaak gine, Bun yaaji gaaye pey min kuwa. Kar ɲaar kaak bal ginen gay, ya ɲa diy kaay a ɲa gin maanna oki, ɲuuji imilin minniney. »

Atan Iisa in siɲtay
(Matiye 12.46-50, Maark 3.31-35)

19 Wiktin taat Iisa kaawiy-ak, yaaco in siɲtay astu talinji. Kar wer gay tide. Paa ko, ɲu baltu gedire ote moota in ɲaara. 20 Hiyya, gee miniig Iisa aman : « Gem koltacco, yaako in siɲtan goy

kara, ɲu indaaciŋ. » 21 Kar Iisa gay telkiico aman : « Yaani in siɲtar, ɲuur gee kuuk cokiyaat kaaw ta Bunɗi ho ginaat in botilti. »

Peye ka usi
(Matiye 8.23-27, Maark 4.35-41)

22 Yiriy rakki, Iisa neptu markaba in maajirnay ho ɲa kaawiico aman : « Aalinte aar barrer. » Ek di ɲu deettu. 23 Wiktin taat ɲu aaliy barre, Iisa gay aayiig wey yarap. Kodok di, us teestu abire gidi-gidi-gidi do barrer ho amay aastu do markabar nam amay-ak raka teenco. 24 Paa ko, maajirnay ɓaawiji do Iisa ho ɲu niiniig aman : « Gem koltacco, ucu, amay tiyaate ! » Hiyya, Iisa niintu ho ɲa awɲiji do usi ho do amiydi. Ek di ɲu peytu ho wer siimtu dil. 25 Kar ɲa kaawiico do maajirnay aman : « Yoo diŋ sa, ku aamanno misa walla ? » Kar maajirnay gay kolaw obgu, ɲu ajbiytu tak-tak ho ɲu indiy ziŋkico aman : « ɲaar-aŋ kat maa gemir kaak min ɲa awiŋtu di, usu in amay oki karmiyaaga ? »

Coole ka gem kaak aarid obga
(Matiye 8.28-34, Maark 5.1-20)

26 Min ɲaar-ak, Iisa in maajirnay ottu do kid ka gee kuuk ɲu koliig Zeraziyenna kaak goy aar barrer, serek min Galile. 27 Min Iisa paaytu min ka markabar, gem rakki astu ɲaaminji. Gem-ak aaridna obga. Na asa min do geeger-aka, kar taaye ɲa goy ko karan di. Na goy tukinkin di. Gem-ak goydo zugar, illa goyiŋji do maggindi di. 28 Min ɲa talig Iisa, ɲa kooltu rada ho ɲa zuɓkitu guɓ do asiŋji. Kar ɲa kaawtu in gaay tongo aman : « Ki rakaan ginin mamam, Iisa, roŋ ka Bun ka kuwa ? Baanu, nu indaaciŋ, dakin taaɓiyindudo ! » 29 Gem-ak kaawiy pa-ak, asaan Iisa kaawji ko do aarid-ak a ɲaa amile minniney. Awalle oki, aarid-ak accigiya. Paa ko, ɲu doodiig piŋinji in asiŋji in jinzirrina a ɲuu gooyiŋji geero. Kar gem-ak dukumiigu ho aarid-ak ɲaamiig do kalaaner. 30 Do wer-ak, Iisa indiig aman : « Kiŋ siŋin

waa ? » Naar gay telkiiiji aman : « Nun sindu " Dakinaw ". » Na kaawtu pa-ak asaan aaridna dakina unje do ziy. ³¹ Aaridna-ak loklikiiiji do Iisa a naa naaminco do bee kaak sugulgu ba oole.

³² Do wer-ak, gin kinziirna dakina gooya ka dambar. Kar aaridna-ak indiig Iisa a naaco bere botol taat nu baay unje do kinziirna-aku. Hiyya, Iisa ooytu ³³ ho aaridna-ak amiltu min do gem-aka, nu unjitu do kinziirnar. Kodok di, min ka dambar, kinziirna-ak okinco eeztu tem in gadco, nu sollitu do barrer ho amay teeyiigu. ³⁴ Wiktin taat gee kuuk gooya kinziirna-ak taliig maan kaak kuuniy-ak, nu gadtu, nu iyiit kabarre-at do geegirdi ho do hellinni-idi. ³⁵ Min gee doriit kabarre-at, nu astu talin maan kaak kuuniy-aka. Nu baawtu mootu do Iisa ho nu gasiig gem kaak aarid obga-ak coole. Na is kesuune ho kaay sa as ko do weriy. Na goy keder do unji ka Iisa. Min nu taliiga-ak, kolaw obiigu. ³⁶ Gee kuuk talig maanna-ak osiico do eenco mamman gem kaak aarid obga-ak cooltu. ³⁷ Ek di gee ku kidar-ak okinco kolaw obiig aale ho nu kaawiiiji do Iisa a naa deete min do kidco. Hiyya, Iisa neptu markaba a naa deete. ³⁸ Gem kaak aarid amil minniney-ak loklikiiiji do Iisa a naa baa in naara. Kar Iisa gay naamiig aman : ³⁹ « Yeep gerko ho osit okintit taat Bun giniin. » Hiyya, gem-ak yeeptu ho na osiig maan kaak Iisa giniiji do adiy ka geegirdi okinji.

Coole ka daatkor in nooye ka micar (Matiye 9.18-26, Maark 5.21-43)

⁴⁰ Wiktin taat Iisa yeeptu min aar barrer, gee dakina naamiiga asaan okinco nu yoka naar di. ⁴¹ Do wer-ak, gin gem rakki sinji Jayrus astu. Na tatkaw ka ger ka salaaner. Na dersitu do asinji ku Iisa ho na loklikiiiji a naa baawe gerco, ⁴² asaan romoy taar rakki di ho ta mataw. Elginti yaa nece ar orok in seer pa.

Wiktin taat Iisa baayiyo, do botildi gee dakina nam nu tiryaga. ⁴³ Min

do gee-ak, gin daatik rakki baarti taabiyaata. Elgin orok in seer, nu min minen di. Ta orig ka pisinti okinji do gay dawner. Kar gay ginno gem kaak gedir coolta. ⁴⁴ Ta sinjitu mootu do aaroy ta Iisa kar ta diiriit bit ka kesuuney. Ek di baarti-ak peytu min do mininco. ⁴⁵ Do wer-ak, Iisa indiig gee-ak aman : « Waa diirintu ? » Okinco, nu tatirtu. Kar Piyer gay kaawiiiji do Iisa aman : « Gem koltacco, nuur gee kuuk dakin-an di tiryacin. » ⁴⁶ Kar Iisa gay telkiico aman : « Ka seener, waan diirintu asaan nu aaw gudurre amil min do zir. » ⁴⁷ Min daatko-at ibintu kadar ta gediraado cigilin maan kaak ta gintu-ak, ta astu in azirinti, ta dersitu do asinji. Kar ta teestu ose do unco ka geemir okinco maan kaak naamit ta diiriig Iisa ho mamman kodok di ta cooltu. ⁴⁸ Iisa kaawiitit aman : « Gem kol romoy, imaanke coolinke. Baa in aapiye. »

⁴⁹ Wiktin taat Iisa kaawiy pa-ak, waan astu min ger ka Jayrus-aka ho na kaawiiiji aman : « Romon, taar mat ko, dak taa6iyinjido pey rabbin-an ka. » ⁵⁰ Kar Iisa doriit kaaw-ata ho na telkiiiji do Jayrus aman : « Dak ginno kolaw. Aaman di, kar kii tale ya ta bal coole. » ⁵¹ Min Iisa ottu wer ka Jayrus-ak, na kol Piyer, Yaaya in Zaak ho in aginiyti ku micar di a nuu unje in naara. Kar gee kuuk dakin gay, na todco. ⁵² Gee okinco kuuk goy ede-ak alaw ho marmilaw do kaat ka micar. Kar Iisa kaawiico aman : « Dakon alenno. Taar bal mate, ta weya di. » ⁵³ Gee-ak ajimiyaag Iisa, asaan nu iban kadar taar mate. ⁵⁴ Min naar-ak, Iisa obiig pisinti ka micar-ata ho na kaawiitit in gaay tongo aman : « Gem kol romoy, ucu ! » ⁵⁵ Ek di mic-at nooytu ho kodok di ta uctu. Kar Iisa kaawiico a nuuti bere tee. ⁵⁶ Aginiyti ku micar-at ajbiytu tak-tak, kar Iisa karmiig a nu kaawenno do gemor maan kaak kuuniy-an ka.

9

Naame ka paliinna kuuk orok in

seera

(Matiye 10.5-15, Maark 6.7-13)

¹ Yiriy rakki, Iisa numiig *paliin-nay kuuk orok in seera ho na berico gudurre in izinne a nuu atke aaridna okinco ho nuu coole gee min do raduwniico. ² Kar na naamiig nu baay gaare *Meennaw ta Bundi ho nuu coole gee. ³ Na kaawiico aman : « Yaman ya ku baawaw, dakon icenno yoo maanna, wala donkilo, wala mokolle, wala tee, wala gurus. Kar kesuun sa, taat do zinkikon di. ⁴ Do ay ger kaak ku paaytu, goyon eden di nam menuwko yaa gaase. Ya menuwko gaase, kar kuu deete min do ger-aka. ⁵ Kar wer kaak gee pooc obinjo-ak, deeton min ede ho kokon burintal kuuk do asinjo.* Pa-ak yaaco gaare kadar nu gin jookumo. » ⁶ Min naar-ak, paliinna deettu. Nu baawiy do ay helline, nu gaariy Kabarre ta Gala ho ay wero nu cooliy gee.

Herood Antipaas barjil do bi ka Iisa
(Matiye 14.1-12, Maark 6.14-29)

⁷ Wiktin taat *Herood, guberner ka Galile, doriig gamin okinco kuuk kuuniyaw-ak, na barjiltu asaan gee daarin kaawa a Iisa-ak, naar ko Yaaya-Batist kat nooye min do muuti. ⁸ Kar daarin a na *Eli kat bayne, ho daarin pey a na nabiince kaak min awalle kat nooy min do muuti. ⁹ Kar Herood gay kaawtu aman : « Naar nun meendu-an ko kaak dukumig kaay ka Yaaya. Kar naar maa gemir pey nu kaawiy biy dakin ampa-an ka ? » Hiyya, Herood teestu bariye botol taat naa talin Iisa.

Bere ka teendi do gee alip beey
(Matiye 14.13-21, Maark 6.30-44, Yaaya 6.1-14)

¹⁰ Min paliinna yeeptu, nu osiiji do Iisa gamin okinco kuuk nu gintu. Kar Iisa koliigu, nu amiltu keeco do wer rakki, moota in geeger kaak nu koliig

Betsayda. ¹¹ Kar min gee kuuk dakin-ak dortu kadar kun Iisa deete, nu ictu botilco. Hiyya, Iisa naamiigu, na gaarico Meennaw ta Bundi ho na cooliig nuur kuuk bariya aapiy ta zinkico.

¹² Wiktin taat pat galaw, paliin-nay kuuk orok in seer-ak baawiji moota do Iisa ho nu kaawiji aman : « Kaawco do gee-an a nuu deete. Nu baayiy gase maan ka teendi do hellinnan kuuk moota ho nuu wale. Yampa, anne-an kalaane. » ¹³ Kar Iisa gay kaawiico aman : « Kun maanikon di beronco tee ! » Nuur gay telkiji aman : « Ni gin mappa beeyi in boos seer di. Ki raka a ni ba gidiye tee kaak yaa necin gee-an ku walla ? » ¹⁴ Miday kuuk goy ede-ak yaa nece ar gee alip beey pa.† Hiyya, Iisa kaawiico do maajirnay aman : « Kaawonco do gee-an a nuu goye keder, deedongu orok beey beey. » ¹⁵ Paliinna ooyit kaawoy ho nu kaawiico nu goytu keder. ¹⁶ Min naar-ak, Iisa sokiig mappa kaak beeyi in boos kuuk seer-aku, na jaaltu kaay ka samaaner ho na deltu barkin do Bundi. Kar na pirsigu ho na beriicog do *maajirnar a nuu deedin do gee-aku. ¹⁷ Okinco, nu teetu nu aaytu. Kar tee kaak dak-ak gay, nu numiiga nam na miin girdin orok in seera.

Iisa, naar Masi kaak Bun dobtu
(Matiye 16.13-19, Maark 8.27-30)

¹⁸ Yiriy rakki, Iisa salkiya keeji. Maajirnay sa goy in naara. Kar na indiigu aman : « Ku dora gee kaawa a nu waa ? » ¹⁹ Nuur gay telkiji aman : « Daarin kaawa a ki Yaaya-Batist, daarin a ki *Eli, ho daarin gay a ki nabiince kaak min awalle kat nooy min do muuti. » ²⁰ Iisa kaawiico pey aman : « Kar ya do tanjon gay a nu waa ? » Piyer ictu kaawo aman : « Kin ko *Masi kaak Bun dobtu. » ²¹ Kar Iisa karmiig tak-tak-tak a nuu kaawenno do waanna. ²² Na gaaytu aman : « Illa nun *Ron gemor, naa taabiyeen ja

* **9:5** 'kokon burintal kuuk do asinjo' : Pa-ak gaara kadar ya gee ku geeger-an jag min botol ta samaane sa, do gaayico. † **9:14** 'gee alip beey pa' : Daadi in koogin gay, nu bal osinco.

dakina. Aginay ku darrer, agindaw ku gay satkiner ho in agindaw ku gaanuundi yaan pociindu. Nuu asiin deendu ho yiriy ta subbin kar gay, naa nooye. »

²³ Kar Iisa kaawiico do gee okinco aman : « Ya waan kaak rakaan aadindu, naa pooce pey bariye galal ta meenji, naa icin etoy ka taabiner kun kawta ho naan aadindu. ²⁴ Asaan waan kaak raka jile goyinjii ka meenji, naa rawtinji. Kar waan kaak rawtaag goyinjii do bi kanto gay, naa gase goye kaak ta. ²⁵ Yampa, ya gem kaak obit duniin okintit do pisinji ho na rawtig goyinjii wala na meenji di id ziy, naar-ak galilti gay maa ? ²⁶ Ya gem kaak gina soka lotu in do kaawnar, nun Ron gemor oki, naaji gine soka do wiktin taat naa ase in *darjin ta Tanni ho in ta *dubal ku Bun di kuuk *cawar oki. ²⁷ Ka seener nu kaawaako, min gee kuuk goy anne-an, daarinco mataado di, nuu talin Meennaw ta Bun di. »

*Newse ka wijeene ta Iisa
(Matiye 17.1-8, Maark 9.2-8)*

²⁸ Min Iisa kaawtu pa-ak, gintu ar mena porpod, na koliig Piye, Yaaya in Zaak ho nu caktu ka dambar a nuu salkiye. ²⁹ Wiktin taat Iisa salkiyo, wijeene newsitu ho batkoy sa deettu portik kar nam ta diya odina. ³⁰⁻³¹ Tala kar nabiinna seer bayintu datik ta *darjin taat asa min do Bun di. Nabiinna-ak, nuur Muusa in *Eli kat kaawa in Iisa a maman na gaay gaasin riyoy in muutu Zeruzaleem. ³² Do wer-ak, Piye in eenji gay aayig wey yarap. Kar min nu niintu, nu taliig Iisa in darjiney in gee seer goy in naara. ³³ Wiktin taat gee-ak rakiy deete, Piye ictu kaawo aman : « Gem koltacco, gala ni goyiy anne-an ka. Niiko siye tarram subba, rakki locin, rakki do Muusa ho rakki gay do Eli. » Kar Piye gay ibanno taat na kaawio. ³⁴ Wiktin taat Piye kaawiy pa-ak, tala kar uc asiig goota. Min paliinna taltu katar uc gootaagu-ak, kolaw obiigu. ³⁵ Nu dortu gaay amila

min do ucer, ta kaawa aman : « Naar-an rondu. Nun kat dooga. Cokiyon kaawoy ! » ³⁶ Min gaay-at kaawtu pa-ak, paliinna taltu ko Iisa keeji di. Min nu taliig gamin-ak, nu obiig do aditco ho do menaw nuur-ak, nu bal kaawe do gemor maan kaak nu taltu.

*Coole ka gem kaak gin punpun
(Matiye 17.14-18, Maark 9.14-27)*

³⁷ Ka kawtinti, min Iisa in paliinnay kuuk subba paaytu min ka dambar, gee dakina astu naaminji. ³⁸ Min datik ta geemir-ak, gin gem rakki koola aman : « Gem koltacco, baanu, tal do kaay ka rondu-an, naar rakki di ! ³⁹ Aarid obiiga ho na koolgiy koolgiyo. Na tunkilgiyo in gudurre nam biy amila toppiyo. Na taabiyaag ko taabiye nam na amila in rada. ⁴⁰ Nu indig maajirnan a nuu atkinji, kar nu bal gedire. » ⁴¹ Iisa kaawtu aman : « Kun gee ku din ka-an, ku geenno ho imaanko sa sooda. Dakdu mena mina naa goye in kun ko ho naako sosin ko pey ? Iyiig ronji-an anne. » ⁴² Min mic-ak asiiji moota-ak, aarid acciig keder ho na tunkiliy burdunkul-burdunkul. Kar Iisa awniji do aarid-aka. Ek di na coolig mic-aka ho na berijig dotacco. ⁴³ Gee-ak okinco ajbiy tu tak-tak ho nu kaawtu aman : « Way, Bun-an sa tatko ! »

*Kaaw ta Iisa do bi ka muutuy
(Matiye 17.22-23, Maark 9.30-32)*

Min gee okinco ajbiy tu do gamin okinco kuuk na giniy-ak, Iisa kaawico do maajirnay aman : ⁴⁴ « Laan denginko samaane kuu cokiye taat naako kaawe din ka : Nun *Ron gemor, nu asaan berindu do pise ka midir. » ⁴⁵ Kar nuur gay bal ibinin kaawoy asaan ta kaaw agunuwa. Paa ko, nu baltu gase baati ho nu gintu kolaw taat nuu indin Iisa do bi naar-aka.

*Inde kaak a waa tatik paka
(Matiye 18.1-5, Maark 9.33-37)*

⁴⁶ Min naar-ak, paliinna meela benannico a nuu ibine waa kaak tatik paka. ⁴⁷ Iisa gay ibiniit pikirrico. Hiyya, na koltu mic rakki ho na diyiig

do unji. ⁴⁸ Kar ɲa kaawiico aman : « Gem kaak obig mic-an samaane do bi kanto, ar ɲa obin nun meendu. Kar gay, gem kaak obintu, ɲa ob ɲaar kaak ɲaamintu. Asaan ya ɲu talaako okiŋko, ɲaar kaak ɲu talaag a ɲa gina ziy kapak, ɲaar ko kaak tatik paka do unji ka Bunɗi. »

Waan kaak adiy pondikdo in kunjo, ɲaar kanjo

(Maark 9.38-40)

⁴⁹ Yaaya kaawiiɗi do Iisa aman : « Gem koltacco, ni gas gem kaak atka aaridna in sinji kunji ho nin gay todaaji asaan ɲaar in gintenno. » ⁵⁰ Kar Iisa gay telkiiɗi aman : « Dakonji todenno asaan waan kaak adiy pondikdo in kunjo, ɲaar kanjo. »

Iisa ɓaa Zeruzaleem

⁵¹ Wiktin taat Bun gaay ko icin Iisa ɲaa coonin kuwa ka samaaner, Iisa diy kaay tak illa a ɲa ɓaa Zeruzaleem. ⁵² Na ɲaamtu gay tabiriikar yaaji ogire. Gay tabiriikar-ak ottu do hellin rakki ta Samari asaan ɲuu siye zinƙiko ɲuu yoke asinji. ⁵³ Kar gee ku helliner-at gay pooc ɲaaminji, asaan ɲa bira Zeruzaleem.† ⁵⁴ Min kun Zaak in Yaaya doriit kaaw-at, ɲu kaawiiɗi do Iisa aman : « Gem kol *Rabbiney, ya ki ooye, nii inde ak taat yaa paaye min ka samaaner yaa idin gee-anƙu. » ⁵⁵ Kar Iisa gay newsiico ho ɲa karmiigu. § ⁵⁶ Kar ɲu deettu do hellin ta pey.

Maman gem yaa aadin Iisa

(Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Wiktin taat ɲu deetiyo, do botildi, gem rakki kaawiiɗi do Iisa aman : « Ay wer kaak ki ɓaayiy di naan aade. » ⁵⁸ Iisa telkiiɗi aman : « Bolli, ɲuur gin biddinco ho diid sa gin geriyco, kar nun Ron gemor gay, nu bal gine wer kaak naa unje kaar. »

⁵⁹ Kar Iisa kaawiiɗi do gem ka pey aman : « Aadnu. » Gem-ak telkiiɗi

aman : « Gem kol Rabbiney, beror ja botol taat nu ɓaay tiisin tanni. »

⁶⁰ Iisa gay kaawiiɗi aman : « Rasig gee ku mate yaa tiisin momtinco. Kar kin gay, ɓaa gaarit *Meennaw ta Bunɗi. »

⁶¹ Gem ka pey kaawiiɗi do Iisa aman : « Gem kol Rabbiney, nun naan aade. Kar beror ja botol taat nu ɓaaco bere ooya taat ba aaro do geendu. » ⁶² Iisa gay telkiiɗi aman : « Gem kaak gawnaw ho kolsa aaroy-ak, ɲaar turro do Meennaw ta Bunɗi. »

10

Iisa ɲaamiig maajirɲay kuuk orok peesira in seera

¹ Min ɲaar-ak, *Rabbin doɓtu pey maajirin orok peesira in seera. Na ɲaamiig seer seer unci do geegirɲay okinco ho do werin okinco kuuk meenji yaa ɓaawe. ² Na kaawiico aman : « Riy ta sedindi goy dakina, kar gay riyor gay sooda. In don meenji gay morgor a ɲaa ɲaame gay riyor do sedinji. ³ Ucon ɓaan ! Nu ɲaamaako ar ron ku tamgir do datik ta pulkinar*. ⁴ Ya ku ɓaawaw, dakon icenno do pisinco wala gurus, wala mokolle, wala nugira. Dakon peyenno kuu ooye in gee do botildi. ⁵ Do ger kaak kuu unje-ak, kaawonco ja aman : “ Aapiy ta Bunɗi yaa goye do ger-anƙa. ” ⁶ Kar ya do ger-ak kat gin gem ka aapiyer, aapiyat yaa goye in ɲaara. Yampa, ya gem ka aapiyer ginno, aapiyat yaa yeepe do maaniiko. ⁷ Goyon do ger-aka. Taan ho saan gamin kuuk ɲuuko bere, asaan gay riyor nec gasin ha gin ta riyoy. Dakon jankenno gero in gero. ⁸ Ya ku unje do geeger ho ɲu ɲaaminco samaan-ak, taan gamin kuuk ɲu beriikon di. ⁹ Coolon gee kuuk raɗaw do wer-aka ho kaawonco do geemir aman : “ *Meennaw ta Bunɗi askon ko moota. ” ¹⁰ Kar

† 9:53 ‘ɲa bira Zeruzaleem’ : Gee ku Samari, ɲuur adinco ku Yuudinnar min in elgina. ɲu rakaado a gee kuuk min Galile yaa bire min do kidco ya ɲu ɓaa Zeruzaleem. § 9:55 In kaaw ta Grek, do makaatamna daarin kuuk awalle, ɲu siir do wer-an aman : « Iisa kaawiico aman : “ Ku ibanno maan ruwwinir ta unjiko ku kaawiy ampa. Asaan nun Ron gemor, nu bal ase taat naa idin gee, nu as taat naa jilingo. ” » * 10:3 ‘pulkina’ : Werin daarin, ɲu kolaag a ‘kulkina’ wala a ‘pilgay’.

ya ku unje do geeger ho nu balko naaminjo samaan gay, 6aan do werin kuuk berel ku geeger-aka ho kaa-wonco aman : ¹¹ " Ni kokaakon yoo burintal ku geegirko kuuk sopirig asinni. Kar gay, ibinon tam kadar Meennaw ta Bunji askon ko moota. " ¹² Ka seener nu kaawaako, yiriy taat Bun yaa dukume seriin do geemir, gee ku geeger naar-ak yaaco gine rad pak geeger ka Sodom.[†] »

Geegirnay kuuk pooc aamine do Iisa
(Matiye 11.20-24)

¹³ Min naar-ak, Iisa kaawtu pey aman : « Do gaayiko, kun gee ku geeger ka Koraziin ! Do gaayiko, kun gee ku geeger ka Betsayda ! Na lokon ko Bun gintu gamin kuuk ajbay. Ya na ginig gamin-an do geeger ka Tiir in ka Sidon, ta-an nu ibinig niginco min awalle, in duune ka zamimdi ho in kokire ka buti do kayco. ¹⁴ Do saan taar-at ko, do yiriy ta Bun yaa dukume seriin do geemir, geegirnay ku Tiir in Sidon tango ginaado rad aale ar tango. ¹⁵ Kun gee ku geeger ka Kapernayuum, ya do tango a Bun yaako coonjo kuwa ka samaaner walla ? Ha'a, illa naako orinjo ba oole. » ¹⁶ Iisa kaawiico pey do maajirnay aman : « Gem kaak cokiyaako, na cokiyaan nunu. Gem kaak poocaako, na poocan nunu. Kar gem kaak poocaanu-ak, na poocaag naar kaak naamintu. »

Yeepe ka maajirin kuuk orok peesira in seera

¹⁷ Goytu kee, maajirin kuuk orok peesira in seer yeptu in galal. Nu kaawiy aman : « Gem kol *Rabbinni, aaridna din sa karmiyaani yaa ni kaawaaco in sinjin. » ¹⁸ Iisa gay telkico aman : « Wiktin taat ku goy misa do riyor, nu jaaliy kaar ho nu tal *Seetanne gala min kuwa ka samaaner ar irne ka bunji. ¹⁹ Di cokiyo ! Nun berko gudurre taat kuu jaawe

ka aalnal ho do erindilnal. Nu berko gudurre taat kuuji gedire do adin ka tatko yoo maan sa asaakonno. ²⁰ Kar gay, dakon aaciyenno do bi kaak a aaridna karmiyaakon di, aaciyon do bi kaak a nu siirig sinjo kuwa ka samaaner. »

Gaare ka Kabarre ta Gala do pokirnar
(Matiye 11.25-27, 13.16-17)

²¹ Wiktin taat Iisa kaawiy-ak di, Ruwwin ta Bunji miiniig in galal ho na kaawtu aman : « Baaba, kin di Rabbini ka samaaner ho ka kidar, nu ozi-laacin do bi kaak ki cigilig maanna-ak do gee kuuk iban kaawna ho do gee kuuk gin ilim, kar ki bayincog do nuur kuuk gina zinjo naada. Ka seener, kin kat raka a taa kuuniye ansi. »

²² Iisa kaawtu pey do geemir aman : « Tanni berduug gamin okinjo do pisindu. Waan ibingigdo Ron kat waa, illa Tati. Waan ibingigdo Tati, illa Ronjo ho nuur kuuk Ron-ak raka a nuu ibininji. »

²³ Kar Iisa newsitu do maajirnay ho na kaawiico do nuur keeco di aman : « Galal loko, kun kuuk taliig maan kaak ku taliyo ! ²⁴ Asaan ka seener nu kaawaako, nabiinna ho in sultinnay dakina kuuk awalle rak talin maan kaak ku taliyo, kar nu bal talinji. Nu raka dorin maan kaak ku doriyo, kar nu bal dorinji. »

Danjil ta gem kaak sellen min Samari

²⁵ Do wer-ak, tatkaw ka gaanuundi rakki astu. Na weyiiji do Iisa min keder aman : « Gem koltacco, naa gine maman naa gase goye ka gaasdo ? » ²⁶ Iisa kaawiji aman : « Do *gaanuunte nu siir a maa ? Ya ki garkiyaaga-ak, maman ki ibiniy baay ? » ²⁷ Gem-ak telkiji aman : « Kii elin Rabbini Bunjin in gelbin rakki, in kelmon okintiti, in gudurren okintiti ho in pikirren okintiti.[‡] Kii elin giji

[†] 10:12 'geeger ka Sodom' : Gee ku geeger-ak goy do wiktin ta Ibraayim. Bun idiig geegirko asaan goyinjo jookum aale (Zenecz 19.24-28). [‡] 10:27 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.4-5. § 10:27 Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18.

ar zin ka meenjin. » ²⁸ Iisa kaawii-iji aman : « Kaawon-an ka seener. Ginig gamin-an ku, kar kii gase goye ka gaasdo. » ²⁹ Kar tatkaw ka gaanuundi-ak gay raka gaare kadar indinji-an samaane. Paa ko, na indiig pey Iisa aman : « Gidu-ak gay naar waa kaak naa ele ? » ³⁰ Iisa deliiji danil aman : « Gin gem rakki paaya min Zeruzaleem, na baa Zeriiko. Wiktin taat na baayo, kokinay dukumiiji botol. Nu gaamiig gamnay okinco ho nu koociig ko kooce nam nu gaay deenji. ³¹ Ba aaro, gay satkiner rakki paaya min do botol-ata. Min na taliig gem-ak, na jagtu serek ho na birtu. ³² Kar gem rakki kaak min caar kan Lebi* ottu do wer-aka. Min na taliig gem-ak, naar oki jagtu serek ho na birtu. ³³ Kar gem rakki min geeger ka Samari baa marti ho na aada min botol-ata. Min na ottu do wer-aka, na gasiig gem-aka ho na taltu amin-duwi aale. ³⁴ Na sinjiiji mootu, na aciig mutiyi in dawne ho na ooyiico sewe, kar na maliyijigu. Na nepiig ka durkilji, na iyii do ger ka obe martir, kar na taltu kaaci. ³⁵ Ka kawtinti, na imiltu tammin seer† ku gurusdi, na beriiig do meenji ka ger ka obe martir-aka ho na kaawiiiji aman : « Gem kol sinji, gem-an, taliy kaaci. Ya gurus kaak nu beriji kat arme, do yeepindu naan kappiyinji. »

³⁶ Min Iisa gaasiit kaawoy-ata, na indiig tatkaw-ak aman : « Ki indinu a " Gidu gay waa ? " Din gay nun indaacin, min gee kuuk subba kuuk gasig gem kaak nu kooctu-aka, ka moo giji ? » ³⁷ Tatkaw-ak telkiji aman : « Gem kaak ginji sellen. » Hiyya, Iisa kaawiiiji aman : « Di naar-ak, baa, kinke oki gin ar naara. »

Iisa goy wer kan Maart in Mariyam

³⁸ Wiktin taat kun Iisa baay Zeruzaleem, do botildi, nu ottu do hellin rakki. Do hellin-at gin daatik rakki sinti Maart taat naamiigu gerti.

³⁹ Maart gin boo nu kolaat Mariyam. Ta daktu goy keder mootu in *Rabbin Iisa ho ta cokiyyi kaawoy. ⁴⁰ Kar Maart gay gina tukina ho riy patiy kaati. Paa ko, ta baawiiiji do Iisa ho ta kaawiiiji aman : « Gem kol Rabbinney, tal ja, boor-an rasduut riy ta tukinar-an okintit do kaar. Ampa-ak, ya locin samaane walla ? Di kaawti taan gaayindu dako. » ⁴¹ Rabbin telkiitit aman : « Maart, Maart, ka moya gamin dakina ho gelbinke goy eden di. ⁴² Kar gay, illa ka diye gelbinke do maan rakki di. Mariyam, taar do maan kaak samaan paka ho ginno waan kaak yaati imilinji. »

11

Iisa bildiig maajirnay do bi ka salaaner (Matiye 6.9-13, 7.7-11)

¹ Yiriy rakki, Iisa salkiya do wer rakki. Wiktin taat na gaastu in salaaney, *maajirinney rakki kaawii-iji aman : « Gem kol *Rabbinney, bildini ja maman nii salkiye ar kaak Yaaya-Batist bildiig maajirnay. »

² Hiyya, Iisa kaawiiico aman : « Ya ku salkiyaw, kaawon aman :

" Baaba,
gee okinco yaa ibine kadar sinji
kunjin nuur keeco.

Meennuwin yaa ase do duniiner.

³ Berguwaani tee kaak yaani nece yiriyta.

⁴ Saamiyningu zunubinni,
asaan nin oki saamiyaaco do gee
okinco kuuk niginti.

Ho dakni rasenno *Seetanne yaani
gece. " »

⁵ Iisa iciico pey kaaw aman : « Ya minninko rakki gin roya, na dakig gas datik aandor ho na kaawiiiji aman : " Gem kol royay, beror ja daan ta mappa subba di, ⁶ asaan royar rakki as kar min marti ho nu ginno maan kaak naaji bere amay. " ⁷ Kar ya royay-ak telkiji min zugar aman : " Rasin godom ! Nun dibirit ko

* **10:32** 'gem rakki kaak min caar kan Lebi' : Gee nuur-ak gaayaag gay satkiner do Ger ka Bunji.

† **10:35** 'tammin seer' : Tamma rakki nec in gurus kaak gem gasiy do el ta riyor.

botilni. Nunu in kooginar, ni cok ko. Nu gediraado pey uce naan bere maanna. » ⁸ Ka seener nu kaawaako, ya royay ucaado do saan taat nu royna oki, ya gem-ak wakila inde, naa uce di, naaji bere maan okinji kaak na indiyo asaan na wakila bal soka. ⁹ Kar nun gay kaawaako : indon ho Bun yaako berin kaak ku indiyo, bariyon ho Bun yaako berin kaak ku bariyiyo, kokon ho Bun yaako pili dibi. ¹⁰ Asaan naar kaak indaw ho bariyaw-ak, Bun yaaji bere, ho naar kaak kokaw oki, Bun yaaji pile. ¹¹ Minninko-an goy gem kaak ya ronji kat indaag booso naa tee, naaji bere aalo walla ? ¹² Ho ya na indaag diisa naa tee, naaji bere erindile walla ? Ha'a, beraajido. ¹³ Kun kuuk gina jookum din sa iban bere gamin kuuk samaane do kooginko, kar maa di Tatte ka kuwa beriydo Ruwwiney do nuur kuuk indaaga ! »

*Iisa in tatkaw ka aaridnar
(Matiye 12.22-30, Maark 3.22-27)*

¹⁴ Yiriy rakki, Iisa coola gem kaak aarid sokumig biy. Min na atkiig aarid-ak di, gem-ak biy piltu. Hiyya, gee kuuk dakin goy ede-ak ajbiyту tak-tak. ¹⁵ Kar gee daarin minninko gay kaawtu aman : « Gem-an atkaag aaridna illa in gudurre ta Belzebuul*, tatkaw ka aaridnar. » ¹⁶ Daarin pey raka gecinji ho nu indiig a naaco gaare maan kaak ajbay kaak asa min do Bundi. ¹⁷ Kar Iisa gay ibingit pikirrico ho na kaawiico aman : « Ay meennaw taat geenti taasiina benannico, taar yaa gale ho geriyti sa yaa eeze do eenco. ¹⁸ Ku kaawa a nu atka aaridna in gudurre ta Belzebuul. Kar nu indaako, ya Seetanne kat taasiina ziy ka meenji di-ak, maman meennuwi yaa taaye ? ¹⁹ Nu indaako pey, ya in gudurre ta Belzebuul kat nu atkiy aaridna, kar maajirinkon gay, nu atkiy aaridna-ak in gudurre ta waa ? Maajirin ku maaniikon di yaako

dukume seriine. ²⁰ Kar ya nu atka aaridna in gudurre ta Bundi, naar-ak gaara kadar *Meennaw ta Bundi as ko loko.

²¹ « Ya gem kaak mitko in gartiy kat gooya geriy, ginno waan kaak yaa wakin malley. ²² Kar ya gem kaak mitik pakgiga ho gedirji gay, na gaamin gartiy kuuk na diyту kaay ho naa deedin gamin okinco kuuk na gaamtu min do gem-aka.

²³ « Waan kaak in nunno-ak, naar adiner. Waan kaak numno gee in nunu, naar-ak totiraagu totire. »

*Yeepe ka aariddi
(Matiye 12.43-45)*

²⁴ Iisa kaawtu pey aman : « Ya aarid amil min do gemor, na baayiy do kalaaner ho na bariyiy wer kaak naa goye. Kar ya na bal gasen gay, na osiig adiy aman : « Nun naa yeepe do gerir kaak awalle nu amiltu min-niney. » ²⁵ Ek di na yeepiyo. Na gasiig ger-ak sooy sakaan ho siy samaane. ²⁶ Paa ko, aarid-ak baayiy bariye eenji peesira kuuk jookum pakgiga. Nu asiy sawa, nu unjiy do ger-aka ho nu goyiyo. Hiyya, gem-ak, raduway gaayiy dakin pak ta awalle. »

Galal ta tab

²⁷ Min Iisa kaawtu pa-ak, gin daatik rakki min datik geemir taat kaawiji in gaay tongo aman : « Galal do daatik taat sosincin do adti ho berin buwti ! » ²⁸ Kar Iisa telkiitit aman : « Nun gay kaawaake, galal do nuur kuuk cokiyaat kaaw ta Bundi ho ginaat in botilti. »

*Iisa pooc gine maan kaak ajbay
(Matiye 12.38-42)*

²⁹ Min naar-ak, gee dakina asiji moota do Iisa ho na teesiico kaawe aman : « Gee ku dinka-an, nuur jookumo. Nu raka a naaco gaare maan kaak ajbay. Kar gay, illa nuu tale maan ka ajbay kaak nabi Yu-unus† gaartu-ak di. ³⁰ Asaan uudin taat nabi Yuunus kuuniyту maan

* **11:15** 'Belzebuul' : Nuur sin ku rakki ku Seetanner. † **11:29** 'Yuunus' : Naar nabiinca kaak Bun naamtu do gee ku Niniib a nuu jipte goyinc. Wer ka gase kaawor do maktumne ta Yuunus.

kaak gaaraw do gee ku Niniib, nun *Ron gemor oki naa kuuniye pa do gee ku dinka. ³¹⁻³² Min gee ku Niniib cokiyeit kaaw ta nabi Yuunus-ak, nu ibinig niginco. Sando, anne-an gay, gin gem kaak pakgig Yuunus ! Do saan taar-at ko, yiriy taat Bun yaa dukume seriine, gee ku Niniib-ak yaa uce do unco ka gee ku dinka ho nuuco diye kaawo. Sultinca taat asa min watiine† oki yaaco diye kaawo, asaan ta as min kidin kuuk serek aale a taa cokiyein sultan Selemaan kaak iban kaawna. Sando, anne-an gay, gin gem kaak pakgig sultan Selemaan serek ! »

Danil ta lampa
(*Matiye 5.15, 6.22-23*)

³³ Iisa gaaytu do kaawoy aman : « Ginno gem kaak biy lampa ho na zu6kiit in bardila wala na diyit do wer ka cigile. Kar gay, ya gem biy lampa-ak, na diyaat do wer ka jadan. Paa kat, gee kuuk unja do ger-ak taliy portikuwti. ³⁴ Odinan, nuur ko lampa ta zin. Ya odinan tala samaane, zin okinji goy do portikaw. Kar ya odinan tallo samaane gay, naar-ak, zin okinji goy do gondikor. ³⁵ Naar-ak goy godom, yampa portikuwin yaa gine gondiko. ³⁶ Ya zin okinji goy do portikaw ho na ginno weriy kaak goy do gondikor-ak, goyinji okinji yaa goye do portikaw taat ar lampa taat caapiñcin portik kar. »

Iisa in aadanna ku aginiydi
(*Matiye 23.1-36, Maark 12.38-40*)

³⁷ Min Iisa gaastu in kaawoy-ak, *Pariziyence rakki koliig gerco a nu 6aa tee. Hiyya, Iisa ooytu, na 6aawtu do wer ka gem-aka ho nu goytu tee. ³⁸ Min Pariziyence-ak taltu kadar Iisa tiya bal ace ka pisindi ar kaak nu gingiy do aadinco-ak, na ajbiytu. ³⁹ Paa ko, Rabbin Iisa kaawiji aman : « Kun Pariziyenna, ku iban ace

aar ta dawkinar in ta parkikdi. Kar attan gay, gelbinko miin in kokinaw ho motol. ⁴⁰ Talon kat gee kuuk ibanno maanna-an ku ! Bun kaak kilgiyig aarco ta gamin-an, na naar di oki kaak kilgiyig gelbin ka gemor wala maman ? ⁴¹ Di gamin kuuk do dawkinar ho do parkikdi-ak, beroncoog do pokirnar. Paa kat, kuu goye *cawar do unji ka Bundi. »

⁴² Iisa gaaytu pey aman : « Do gaayiko, kun Pariziyenna ! Ku bera zakaane do Bundi min tapar kuuk do jineendi, nuur kuuk diyaw\$ ho kuuk aawa* gala. Kar gay, ku dukumgitdo seriin in botilti ho ku elgigdo Bun. Zer nuur-an ko kuuk kuu gine paka, ho nuur kuuk dak gay, dakoñ aanincodo.

⁴³ « Do gaayiko, kun Pariziyenna ! Ku el goye unda do geemir do geray ku salaaner ho ku el a gee yaako ooye in karaamine do werin kuuk gee numiyo.

⁴⁴ « Do gaayiko, kun Pariziyenna ! Kun ar maggan kuuk gee jaawaaco kaaco asaan nu pakirgiycodo. »†

⁴⁵ Gem rakki min agindaw ku gaanuundi kaawiji do Iisa aman : « Gem koltacco, ki kaawiy ampa-an, ki waraani nini oki. » ⁴⁶ Kar Iisa gay telkiji aman : « Kun agindaw ku gaanuundi oki, do gaayiko ! Ku diyco gor oom aale do geemir. Kar kun maaniikon gay diirgitdo in pinsiko wala ku gaayaag in icile.

⁴⁷ « Do gaayiko, kun kuuk siyiig maggan kuuk samaane ku nabiinna kuuk awalle. Nabiinna-ak, aginiykon di deegu ! ⁴⁸ Ansi-ak, ku gaara kadar ku ooy in taat aginiyko gintu. Nuur deeyig nabiinna, kar kun gay siyco maggan. ⁴⁹ Do saan taar-at ko, Bun in ibiniji kaawtu aman : « Nun naaco tabire nabiinna in paliinna. Nuu deen daarin ho daarinco gay, nu taabiyein taabiyen di. » ⁵⁰ Min do

† **11:31-32** 'sultinca taat asa min watiine' : Sultinca-at, ta min Seeba. Ta as talin Selemaan wiktin ta na goyiy sultan ka Israyeel (1 Ruwa 10.1-10). § **11:42** 'nuur kuuk diyaw' : Iisa kaawa do bi ka tapir rakki kaak nu kolaag 'menthe' in nassarinca wala 'naana' in soginga. * **11:42** 'nuur kuuk aawa gala' : Iisa kaawa do bi ka tapir rakki kaak nu kolaag 'rue' in nassarinca. † **11:44** Do aadin ta Yuudinnar, ya gem nepid magine, na cawarro do unji ka Bundi ho salaaney oki, Bun ooyaato.

kilgiye ka duniiner, ɲu deeyig nabi-inna dakina ho baarco gay yaaco gagire do gee ku diŋka. ⁵¹ Ka seener nu kaawaako, Buɲ yaa taaɓiyiɲ gee ku diŋka-aɲ do muut-at okintiti, min muutuy ta Abeel yoo ta Zakariya kaak ɲu deeyig do *ger ka Buɲdi, datik in wer kaak ɲu giniy *satkine ho in wer kaak atta *cawar aale.†

⁵² « Do gaayiko, kuɲ agindaw ku gaanuundi ! Kuɲ kuuk gin kerle ka pile kayir do pisiŋko. Kar in kerle-ak oki, ku bal pile kayko ku maaniiko ho ku todco do ɲuur kuuk raka a kayco yaa pile. »

⁵³ Min Iisa amiltu min ger ka Pariziyencer-ak, agindaw ku gaanuundi in Pariziyenna dapintu aale in ɲaara ho ɲu teestu indinji in kaawin dakina. ⁵⁴ ɲu rakaaji dibe a ɲuu gase oorin taat ɲu obin in kaawo.

12

Gine ka kolaw do Buɲdi (Matiye 10.26-27)

¹ Wiktin taat Iisa kaawiy-ak, gee asiy asiyo nam ɲu ɲepida ziŋkico. Hiyya, Iisa teestu kaawe do maajir-nay aman : « Pakiron ja ! Goyon godom min lees ta *Pariziyennar ! Taar ar *gele taat ucaag gamin okiŋco. Dakon kuuniyenno gee kuuk kaawa in biŋkico di ho ta aditco gay keetiti. ² Gamin okiŋco kuuk cigile, ɲuu imiliŋco kara, ho kuuk ɲu rakaado a gee yaa ibiniŋco sa, ɲuuco gaariŋco ɲuu ibiniŋco. ³ Ansii ko, gamin okiŋco kuuk ku kaawiy in aando, gee yaa cokiyaŋco in yiriyo, ho kuuk ku semsumiy zugar in eenko sa, gee asa cokiyaŋco waraɲ do wer okinji. »

⁴ « Kar nu kaawaako do kuɲ kuuk roynar : dakon ginenna kolaw do ɲuur ku diya zi ka gemor ho gedarro gine maan kaak pak ɲaar-aŋka. ⁵ Nun, naako gaare waan kaak kuuji gine kolaw : waanna-ak, ɲa Buɲ kaak gin gudurre, ya ku mate, ɲaa gedire

oriŋko do aki. Nu kaawaako seene, ɲa ɲaar kat kuuji gine kolaw !

⁶ « Gee gidaydo ga diid beeyi kuuk ɲaada in gurus seer di ? Yampa, ya rakki minninco gal keder oki, Buɲ iban. ⁷ Kar kuɲ gay, duruwko okintiti, Buɲ osta. ɲaar-ak, dakon ginenna kolaw. Do unji ka Buɲdi, kuŋko kat kaalin pakgig diid okiŋco ! »

Ooye wal pooce ka Iisa Masi (Matiye 10.32-33, 12.32, 10.19-20)

⁸ « Nu kaawaako waraɲ : ay gem kaak kaawa do unco ka geemir a ɲa *maajirincer, nun *Ron gemor oki, naa kaawe do unco ka *ɗubal ku Buɲdi a gem-aɲ kanto. ⁹ Kar ay gem kaak poocanu do unco ka geemir gay, nun Ron gemor oki, naa poocinji do unco ka ɗubal ku Buɲdi. ¹⁰ Ya waan kaak biy amila gallo do nun Ron gemor, Buɲ yaaji saamiye. Kar ya waan kaak niga biy in Ruwwin ta Buɲdi gay, Buɲ saamiyaajido.

¹¹ « Ya ɲu sakkiyaako do geray ku salaaner, wala do unco ka sultinni-idi, wal ɲuur kuuk gin izinne, dakon moyenno do kaaw taat kuu imile kayko. ¹² Asaan do wiktin taar-at di, Ruwwin ta Buɲdi yaako gaare taat kuu kaawe. »

Iisa kaawa do bi ka malle ka duni- iner

¹³ Min gee kuuk dakin-ak, gem rakki kaawiji do Iisa aman : « Gem koltacco, kaawiy do sinɗu a nii deediŋ malle kaak tanni rasinti-aŋka. »

¹⁴ Iisa telkiji aman : « Ab roya, waa diyintu a naako dukume seriin ta gaminko ho naako deediŋ malliko ? » ¹⁵ Kar ɲa kaawiico do ɲuur okiŋco aman : « Goyon godom ! Dakon elenno malle ka duniiner, asaan goye ka gemor, Buɲ tallo malle kaak ɲa gintu, ya malle-aɲ kat dakin nam wer ka leenji ginno oki. »

¹⁶ Iisa deliico danla aman : « Gin gay gamnar rakki kaak kiday niya gamna. ¹⁷ Gem-ak kaawiy do adiy aman : « Naa gine kat mamam ? Nu

† 11:51 Wer ka gase kaawor do Zenenez 4.8, 2 Kronik 24.20-22.

bal gine werin kuuk naa leen gamin-an̄ku. ” ¹⁸ Hiyya, ɲa ictu niyin aman : “ An ko taat naa gine ! Naa diminco urdinar, naa pine kuuk aginda paka, naa leen gamnar okinco in mallel atta. ¹⁹ Ampa-ak, naa kaawe pey do adir aman : Gem kol sinji, ki gin tee ka elginar. Din̄ka-an̄ jammay, taa, saa ho kanju do duniinen. ” ²⁰ Kar Bun gay kaawiji aman : “ Tal ja gem kaak ibanno maanna-an̄ka ! Do aando-an di, ɲuu icin ruwwinen ho gamin kuuk ki gintu kirip-kirip-an̄ gay, ki rasin do waa ? ” » ²¹ Hiyya, Iisa gaasiit kaawoy aman : « Di talon ! Naar-an̄ maan kaak yaaji ase do gem kaak bariya malle do meenji di : do unco ka geemir-ak, ɲa gay mallel, kar do unji ka Bun̄di gay, ɲa ar maan kaak maala. »

*Malle ka tab
(Matiye 6.25-34)*

²² Kar Iisa kaawiico do maajir-nay aman : « Do saan taar-an, nu kaawaako aman : do goyin̄ko, dakon moyenno do bi ka teendi wala ka isindi. ²³ Asaan goye, ɲaar pakgig tee kaak ku tiyo, ho zin̄ka, ɲuur pakgit kesuun taat ku isiyo. ²⁴ Talon̄ diidi, ɲu luwdo ho ɲu seddo. Nu bal gine urdina wala werin kuuk ɲu dummiyin̄ gaminco. Kar Bun̄ beraaco tee. Kar kun̄ gay pakgig diid̄ serek ! ²⁵ Waa minninko, in̄ pikirre ta meenji di gedirgiy gaaye yiriy rakki do menuwiy ? ²⁶ Ya maan kaak kapak-an̄ din sa, ku gedirgido, kar maa di ku pakiriy do gamin ku pey ? ²⁷ Di talon̄ mamam booyaw amiliy do kalaaner, wala ɲu wasaw, wala ɲu azaw. Kar nu kaawaako, sultan Se-lemaan, in̄ *darjiney okintiti sa, bal gine kesuun taat yaa nece in̄ rakki min do booyaw-aku. ²⁸ Gaɲ kaak yiriyta goy do kalaaner ho kaak kawtan di ɲuu orin̄ji do ak din sa, Bun̄ imilaaji booyaw. Kar kun̄ yelee-an̄ kat ɲa isiikonno mamam ? Talon̄ gee kuuk imaan̄co sood-an̄ku ! ²⁹ Kar kun̄ gay, dakon̄ diyenno gelbinko do gamin ku

teendi wala ku seendi di. Dakon̄ obenno tirit do gamin-aku. ³⁰ Gamin ɲuur-ak, illa gee kuuk ibanno Bun̄ kat diya kayco. Kar kun̄ gay, Takko Bun̄ ibingig gamin kuuk yaako nece. ³¹ Bariyon̄ ja *Meennaw ta Bun̄di, kar gamin kuuk dak gay, Bun̄ yaako berin̄co oki. »

³² Iisa gaayiitit do kaawoy aman : « Kun̄ kuuk ar hidbinder taat sood di, dakon̄ gin̄enno kolaw. Naar-ak, alji gala do Takko, ɲaako berin̄ Meennaw, kuu hokumiye in̄ ɲaara.* ³³ Gidiyon̄ gaminko ho beron̄ gurus-ak do pokirnar. Ampa-ak, ku dummiyiig malliko do un̄ji ka Bun̄di, do wer kaak ɲa rawtaado. Wer-ak samaane, ɲa zoodaado tak-tak. Kokinay gediraado kokinin̄ji ho gujin sa cokaagdo. ³⁴ Nu kaawiiko pa-ak, asaan wer kaak ku dummiyiy malliko-ak, gelbinko sa goy eden di. »

Siye ka zin̄kar do ase ka Rabbiner

³⁵ « Duunon̄ masisko bombo, peyon̄ kay asin̄ko ho rason̄ lampinko yaa obe. ³⁶ Goyon̄ mento ar gay riyor kuuk era tatkuwco kaak asa min do iidin ta obindi a ya ɲa ote ho ɲa kooca botol, kodok di ɲuuji pile. ³⁷ Galal do gay riyor kuuk goy mento wiktin taat tatkuwco ase. Ka seener nu kaawaako, ya tatkuwco gasiig ɲu goy mento-ak, ɲaar meenji sa yaa un̄je pisin̄ji do riyor, ɲaaco kaawe a ɲuu goye keder ho ɲaaco bere tee. ³⁸ Ya ɲa as datik aando wala datik kawtira oki, galal do gay riyor kuuk ɲa gasig ɲu goy mento.

³⁹ « Diyon̄ do kayko samaane : ya mee gerdi kat iban wiktin taat kokin yaa ase, ɲaa rasin̄ji ɲaa do be jolo walla ? ⁴⁰ Kun̄ko oki, siyon̄ zin̄kiko, asaan ku ibanno wiktin taat nun̄ *Ron̄ gemor, naa yeepe. »

Gay riyor kaak sellen̄ in̄ kaak jookumo

(Matiye 24.45-51)

⁴¹ Min ɲaar-ak, Piyer indiig Iisa aman : « Gem kol *Rabbiney, ki deliit

* **12:32** 'ɲaako berin̄ Meennaw, kuu hokumiye in̄ ɲaara' : Talon̄ oki do Luk 22.29.

danla-an lonin di wala do gee okinco ? »

⁴² Kar Rabbin Iisa telkiiji aman : « Gay riyor kaak sellen ho neenduwo, kaak mee gerdi yaa diyiinji a naa tale do kaay ka geriy ho ya wiktin nece naa bere tee do gay riyor-ak, naar waa ? ⁴³ Nu kaawaako, galal do gay riyor kaak do wiktin taat tatkuwiyy yeepe, naa gasin na ginaat riy-ata. ⁴⁴ Ka seener nu kaawaako, gem-ak, tatkaw yaaji berin gamnay okinco do pisinji. ⁴⁵ Kar gay, ya gay riyor-ak osiig adiy a tatkuwiyy yeedo kodok, kar na teesiyy koocin eenji gay riyor, na tiyaw ho na siyaw nam na ibanno ziy. ⁴⁶ Ampa-ak, tatkuwiyy yaa ase yiriy taat na ergigdo ho wiktin taat na ibingitdo. Paa kat, tatkaw-ak yaa taaɓiyin ko taaɓiye ar nu taaɓiyiig nuur kuuk gingitdo riy in botilti. ⁴⁷ Naar kaak ibingit di riy taat tatkuwiyy rakiy a naaji gine, kar na pooc gininti-ak gay, nuu koocin ko kooce. ⁴⁸ Kar naar kaak ibingitdo riy taat tatkuwiyy rakiy a naaji gine gay, ya na gina maan kaak nec yaaji iye kooce oki, nuu koocin sood di. Do naar kaak nu berji dakina, nuu inde oki minniney dakina. Ho do naar kaak nu diyji amaanne dakina, nuu inde oki minniney dakin paka. »

Eere ka geemir do bi ka Iisa
(Matiye 10.34-36)

⁴⁹ « Asindu-an, nu as iye ako do kidar, ho do tanto-ak, nu raka a illa nuu biyinti ko. ⁵⁰ Naa unje do taaɓiner ar gem kaak nu nooriyig do amiydi. Nuun *batiziyindu in batem ka taaɓiner. Maanna-an yaan oomin ko oome nam wiktiney yaa nece. ⁵¹ Ku pakira a nu astu-an, nu iy aapiy do kidar walla ? Ha'a, nu bal iye. Asindu-an a gee yaa eere benannico. ⁵² Talon, min dinka-an di, ya gee beey kat goy do adiy ka gerco, kaawco numaad. Kuuk subba kaawco yaa waale in kuuk seera, ho kuuk seera oki, kaawco ya waale in kuuk subba. ⁵³ Do bi kanto ko, gee yaa eere : gem in ronji ho mico intacco, geema in

romti ho mica in yaaco, geema in kogti ho kogo in kogti oki. Paa kat, gee dakina yaa eere. »†

Maman gem yaa ibine baat ta wiktiner
(Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Iisa kaawiico pey do gee kuuk dakin-ak aman : « Ya ku tala Bun diy uce in gale ka pati, kodok di ku kaawiy aman : « Yaman bun asaw. »† Kar kaawko asiy do botilti ho na nokiyo. ⁵⁵ Kar pey, ya ku tala us abira min watiine, ku kaawiy aman : « Yaman wer yaa gine tongo. » Kar na giniy tongo. ⁵⁶ Talon gee kuuk kaawa in binjiko di ho ta aditco gay keetiti-an ku ! Ku iban gaare baaco ta gamin kuuk keder ho in kuuk ka samaaner. Kar maa di gamin kuuk kuuniya din gay, ku ibingiydo baaco ? »

Dee ka kaawor
(Matiye 5.25-26)

⁵⁷ Iisa gaayitit do kaawoy aman : « Maa di maaniiko icgiydo niyin taat kuu ibinin gamin kuuk sellen kuu giniy in botilco ? ⁵⁸ Ya waan sakkiyincin, daan kaawko botildi di. Yampa, adinen yaan iye do wer ka dukume seriiner. Kar gay dukume seriiner-ak yaan bere do pise ka askirnar, ho nuur gay yaan unje danaayne. ⁵⁹ Nu kaawaajin, ki gediraado kii imile kaan min do danaayner-ata, illa ya ki gaasit ja tak-tak hokumne taat nu diyijin. »

13

Jipte ka goyindi

¹ Do wiktin taar-at, gee daarin astu ho nu osiiji do Iisa maan kaak gu-berneer Pilaat gintu. Na deeyig gee daarin min Galile do wiktin taat nu giniy *satkine. Paa ko, baar ku geemir-ak amsitu in kuuk nu giniy satkine. ² Min Iisa dorit kaawco, na telkiico aman : « Talon muutco ta gallo ta gee-aku. Ku pakira a muutco gaara kadar zunubinnico pakgig zunubinna ku gee ku Galile kuuk

† 12:53 Wer ka gase kaawor do Mise 7.6. † 12:54 'gale ka pati' : Do darre ta Israyeel, bun liya uca in gale ka pati.

bal mate walla ? ³ Ha'a, pakgigdo. Nu kaawaako, ya ku bal ibiniñ niginjo, okinjo, muutko yaa gine gallo ar tanco. ⁴ Pey, gee kuuk orok in porpod kuuk mat wiktin taat durre ka geeger ka Silowe eeziico-ak, ku pakira a zunubinnico pakgig ku eenco kuuk goy Zeruzaleem walla ? ⁵ Ha'a, pakgigdo ! Nu kaawaako, ya ku bal ibiniñ niginjo, okinjo, muutko yaa gine oki gallo pa. »

Danjil ta et kaak waado

⁶ Kar Iisa deliico danla aman : « Cokiyon, gem rakki gin jineene. Do jineen-ak, gin et ar buguwa. Gem-ak 6aawtu okide ronji, kar na bal gase yoo rakki. ⁷ Kar na kaawiji do gay riyoy aman : « Talu ! Gin ko elgin subba, nu asgiy okide ron ku et-anja, kar nu gasdo maanna. Doliyiig kara asaan na ica wer maala. » ⁸ Kar gay riyoy-ak telkiji aman : « Gem koltacco, rasig pey do elgol-anta. Naaji siye porda do baay ho naaji lee dooyo. ⁹ Pa-ak, wal naa ween din ga ron weeno*. Kar ya na bal ween gay, kii doliyiñ di. » »

Iisa cool geem ta radaw in yiriy ta sabitdi

¹⁰ Yiriy rakki ta *sabitdi, Iisa goy bilda gee do ger ka salaaner. ¹¹ Do wer-ak, gin daatik rakki aarid obta nam elgin orok in porpod ta goy koon di. Ta gedarro taa peye tal. ¹² Min Iisa taliit daatko-at, na koliita ho na kaawiitit aman : « Kan coole min do raduwke. » ¹³ Min naar-ak, Iisa leetu pisinji do kaati, ek di ta peytu tal ho ta teestu ozile Bun. ¹⁴ Kar tatkaw ka ger ka salaaner-ak dapiñtu do bi kaak a Iisa cool geem in yiriy ta sabitdi. Do bi naar-ak ko, na kaawiico do gee kuuk dakin-ak aman : « Gi gin mena bijigi ku riyor. Do mena nuur-ak kat kuu ase nuuko coolinjo. Yampa, dakon asenno in yiriy ta sabitdi. » ¹⁵ Kar *Rabbin Iisa telkiji aman : « Kun gee kuuk kaawa in binikon di ho ta aditkon gay keetiti ! In yiriy ta sabitdi,

waa kaak iparro berkiy wala durkilji min do saayney† ho na 6aayiji bere amay ? ¹⁶ Kar daatko-an, taar min tamba ta Ibraayim. *Seetanne duunit nam elgin orok in porpod. Kar maa di nu ipiriitdo min do raduwti in yiriy ta sabitdi ? » ¹⁷ Wiktin taat Iisa kaawiy pa-ak, adiney okinco sokañ deeyiig ko dee. Kar gee kuuk dakin-ak gay, aaciyaw do gamin okinco kuuk ajbay na gintu.

Danjil ta busum kaak nu koliy mutaard

(Matiye 13.31-32, Maark 4.30-32)

¹⁸ Min naar-ak, Iisa kaawtu aman : « *Meennaw ta Bun di taar ar maa ho naa taskiyyin in maa ? ¹⁹ Taar kapak ar ron ka mutaard kaak gem luwtu do jineendi. Ron-ak amiltu, na maadtu ho na gintu ar eto nam diid sa saaytu do leeginay. Meennaw ta Bun di oki pa. »

Danjil ta geel

(Matiye 13.33)

²⁰ Iisa kaawtu pey aman : « Meennaw ta Bun di taar naa taskiyyin in maa ? ²¹ Taar ar *gele taat sood di taat daatik liyy do kurgal kuuk dakina, ta ediigu ho nu uciy gusus. »

Botol ta nelel

(Matiye 7.13-14, 21-23)

²² Wiktin taat Iisa 6aay Zeruzaleem, na aada geegiray ho hellinnan in bilde ka geemir. ²³ Do botildi, waan rakki indiig aman : « Gem kol *Rabiney, Bun yaa jile gee sood di walla ? » Kar Iisa diyiico do gee kuuk goy do wer-ak aman : ²⁴ « Zeedon kuu unje min do botol ta nelel. Asaan nu kaawaako, gee dakina yaa bariye botol taat nuu unje, kar nu gediraado.

²⁵ « Wiktin yaa ase taat mee gerdi yaa uce naa dibirin botol. Ya ku goy kara do wiktin-ata, ku as kooce dibiro ho kuu indin aman : « Gem koltacco, pilni botol. » Naar gay yaako telke aman : « Nu ibanno kun min momo ? » ²⁶ Kar kuuji telke aman : « Ni tee ho ni see in kinke. Ki bilde

* **13:9** 'weeno' : Werin daarin, nu kaawa a 'zootira' wala 'daayum'. † **13:15** 'saayne' : Werin daarin, nu kolaat a 'dengile'.

oki gee do werin kuuk berel ku gee-girni. » ²⁷ Kar mee gerdi-ak yaako telke pey aman : « Nu ibanno kun min momo, etironj serek minniner, okinjo, kun gee kuuk gina jookumo. » ²⁸ Kar do wiktin taat kuu talin aginiyko Ibraayim, Isaaka, Yakuub ho in nabiinna okinjo do *Meennaw ta Bunji, kar kun gay, nuuko orinjo kara-ak, kuu eeyme saanjo ho zulinjo yaa mine dakina. ²⁹ Do Meennaw ta Bunji-at, gee yaa ase min coke ka pati, min gale ka pati, min watiine ho min munsakne. Okinjo, nuu goye keder do tee ka iidin ta Meennaw ta Bunji. ³⁰ Ansii ko, min gee kuuk din goy aaro, daarin yaa ogire, ho min gee kuuk din ogire, daarin yaa dake aaro. »

*Iisa in gee ku Zeruzaleem
(Matiye 23.37-39)*

³¹ Do wiktin taar-at, *Pariziyenna daarin baawiji do Iisa ho nu kaawiji aman : « Uc min anne, deet wer ka pey. Yampa, *Herood rakaan dee. » ³² Iisa gay telkiico aman : « Baan kaa-wonji do guberneer kaak neenduw ar sokriya-ak aman : « Min yiriyta yoo kawta, nu gina riy ta atke aaridnar ho ta coole geemir. Kar yiriy ta subbinjar gay, naa gaasin riy-ata. » ³³ Kar gay, nu ic ko botol ta Zeruzaleem. Min yiriyta, kawta ho neginda oki, illa naa sinje in undu. Yampa, nabiinje, nu daggigdo kara min do geeger-aka.

³⁴ « Tuβina, tuβina, gee ku Zeruzaleem, kunjo kuuk daggig nabiinna, ho nuur kuuk Bun naamiiko oki, ku zeergig in dambay nam nu matiyo. Dees minaw, nu ictu niyin a naako numinjo, kun gee ku Zeruzaleem, ar kokir taat gootig ronji in gezgirti. Kar kun gay pooce ! ³⁵ Di naar-ak, goyiro in gerko. Ka seener nu kaawaako, ku talaanno pey tak-tak nam yiriy taat kuu asiy kaawe aman : « Rabbin Bun yaa barkiyin naar kaak as in sin kunji ! »† »

† 13:35 Wer ka gase kaawor do Soom 118.26.

14

Coole ka gemor in yiriy ta sabitdi

¹ Yiriy rakki in yiriy ta *sabitdi, rakki min agindaw ku *Pariziyennar baawtu in Iisa do geriy a nu baa tee. Gee kuuk goy ede-ak okinjo leeyig odinco ruum do Iisa ya naa nepidin *gaanuunco wala kawwi. ² Do wer-ak, gem rakki gin raduw ta waase zinjar goy do unji ka Iisa. ³ Iisa ictu kaawo ho na indiig agindaw ku gaanuundi in Pariziyenna aman : « Gaanuunte beraate botol ta coole gemor in yiriy ta sabitdi wala kawwi ? » ⁴ Kar nuur gay bugum citcit. Do wer-ak, Iisa obiig gem kaak radaw-aka, na cooliiga ho na kaawiji a naa deete. ⁵ Min naar-ak, Iisa iciico kaawo do gee kuuk do ger-ak aman : « Waa minninko in yiriy ta sabitdi, ya ronji wala berkiy kat gal do beendi, baayido imilin kodok ? » ⁶ Do bi naar-ak oki, nu bugum di cit-cit. Nu bal gedire telke.

Taayika do bi ka dobe ka wer ka goyindi

⁷ Min gee kuuk nu koltu-ak, ay gem di bariya wer kaak taβ naa goye unja. Min Iisa taltu pa-ak, na deliico danja aman : ⁸ « Ya waan kolinjin do iidin ta obindi, dak goyenno unja. Paa nuu kole gem kaak tatik pakgicin. ⁹ Yampa, gem kaak kolinjo-ak yaan kaawe aman : « Gem kol sinji, uc rasig wer-an do gijin. » Hiyya, kii ucej kat in kaan waase, ki baay goye aar ta geemir. ¹⁰ Kar gay, ya waan kolinjin-ak, goy aar ta geemir di. Ampaa kat, ya kaak kolinjin-ak ase, naan kaawe aman : « Gem kol royay, as kii goye unja anne. » Paa kat, gee kuuk ku tiyiy sawa yaa ibine kadar kin kaan jaale. ¹¹ Nu kaawiy pa-ak, asaan ya gem kaak jaala ziy do unco ka eenji-ak, Bun yaa yeepin kapak tak-tak, ho ya gem kaak yeepa ziy kapak gay, Bun yaa jaalinji. »

Kole ka pokirnar do teendi

¹² Min naar-ak, Iisa kaawiiiji do naar kaak kolig do teendi aman : « Ya ki kol gee a nu 6aa tee do gerin, yiriyo wala aando, dak kolenno roynan, sinṭan, gee ku adiy ka gerko, wala mutkiyin kuuk gay gamnar. Yampa, nuur oki yaan kole ho nuun kapiyin hagineṇ taat nu teetu. ¹³ Kar gay, ya ki bera tee ka iidiner, kol pokirna, mersina, noolna in kuuk zinṭkico galcodo. ¹⁴ Ya ki gina pa-ak, kii gase galal, asaan nuur gediraado nuun kapiyin hagineṇ taat kin beriico. Illa Bun kat yaan kapiyinti do wiktin taat naa nooyin nuur kuuk goy in botol do unji. »

*Danil ta gee kuuk nu kolig do iidiner
(Matiye 22.1-10)*

¹⁵ Min gee kuuk tiyaw dortu pa-ak, rakki kaawiiiji do Iisa aman : « Galal do naar kaak yaa goye do tee ka iidin ta *Meennaw ta Bunde. » ¹⁶ Iisa gay deliiji danla aman : « Gem rakki gina iidine. Na koltu gee dakina do teendi. ¹⁷ Pat ta teendi nece, na naamtu gay riyoy rakki a na 6aa kole gee kuuk sinco goya aman : « Ason kodok ! Tee naar nee ko. » ¹⁸ Kar nuur gay, okinco imiltu kayco a nu otaado. Ka awalle-ak kaawiiiji do gay riyor-ak aman : « Baanu, kaawiy do tatkuwin naadu saamiye. Din di nu gidiy morgo, illa nu 6aa ja talinji. » ¹⁹ Ka seerinṭar kaawiiiji aman : « Baanu, kaawiy do tatkuwin naadu saamiye. Din di nu gidiy barkay orok ku riyor, nu 6aa ja gecinco. » ²⁰ Ka subbinṭar kaawiiiji aman : « Nun daabiner di ob daatko. Do bi naar-ak ko, nu gediraado naa 6aawe. » ²¹ Hiyya, gay riyor-ak yeeptu do tatkuwiyy ho na osiijig kaawinco-aku. Min tatkaw-ak doriig kaawin-ak, na dapintu ho na kaawiiiji do gay riyoy-ak aman : « Gad kodok do werin kuuk berel ho do botilay ku geegirdi. Baa kolig pokirna, mersina, noolna ho in kuuk zinṭkico galcodo. » ²² Jammiy sooda, gay riyoy-ak yeeptu, naa kaawiiiji do tatkuwiyy aman : « Gem koltacco, nu ginit taat ki kaawiidu, kar wer gay

goy di dake. » ²³ Hiyya, mee gerdi-ak kaawiiiji aman : « Baa do botilay ku yeero ho gee kuuk kii naame, wakilco nuu unje, paa kat, gerir yaa miine in gee. ²⁴ Ka seener nu kaawaako, min gee kuuk awalle nu koltu ho pooc-an, yoo waan sa aawaagdo teendu. » »

*Maman gem yaa aadin Iisa
(Matiye 10.37-38)*

²⁵ Yiriy rakki, Iisa ica botol ho gee dakin aadaaga. Na kolsitu ho na kaawiico aman : ²⁶ « Ya waan kaak rakaan aadindu, illa naan elindu pak aginiyyi, daaciy, kooginay, sinṭay ho ziy ka meenji oki. Yampa, na ginaado tak-tak *maajirinṭer. ²⁷ Ya waan kaak icaagdo etoy ka taabiner a naan aadindu, naar-ak gediraado gine maa-jirinṭer. ²⁸ Ya minninko rakki raka pine ger tatiko, illa na goya ja kedēr, naa tale ya gurusji yaaji nece naa peyin ger-aka. ²⁹ Yampa, ya na durcit baay ho na bal peyinji, gee okinco kuuk biraw yaaji samtiye aman : ³⁰ « Huu, talon ja, gem-an tees pine gero kar na bal peyinji ! » ³¹ Ya sultan rakki raka taasine in giji, illa na tala ja in askirṭay kuuk alip orok ya naa gedire taasine sultan kaak gin orok seer alip askirna do aaroy. ³² Ya na gediraado gay, naaji naame paliinna min nu misa sereki, nuuji kaawe do sultan-ak a nuu gine maman garta yaa peye. » ³³ Iisa gaayitit pey do kaawoy aman : « Minninko rakki gediraado naan aadindu ya na bal rasin malley okinji kaak na gintu. »

*Maral kuuk cille
(Matiye 5.13, Maark 9.50)*

³⁴ Iisa kaawtu pey aman : « Ku iban tam kadar maral, nuur gala. Kar ya nuur kat cille gay, kuuco gaaye maa nuu aawe ? Ha'a, ginno maanna. ³⁵ Maral kuuk cille-ak, nuur kuunaydo diyarre do kidar wala do morginar. Gee oraag ka suusi. Ya ku gin denṭgina, laan denṭginko samaane, kuu cokiye. »

15

*Danil ta tamga ta rawte
(Matiye 18.12-14)*

¹ Yiriy rakki, min gay obe miirir in gee ku pey kuuk gin zunuu-binna, dakina 6aawiiiji do lisa a nuu cokiinji. ² Do wer-ak, *Pariziyenna in agindaw ku gaanuundi dapintu ho nu kaawtu aman : « Gem-an jaawa in gee kuuk gin zunuu-binna ho na tiya in nuura. » ³ Iisa gay deliico danla aman : ⁴ « Cokiyon, ya rakki minninko gin tamgi miya ho ta rakki rawte, naa gine maman ? Naa rasiin kuuk dakina do kalaaner in gemo ho na 6aayiy bariyin ta rawte nam naa gasinti. ⁵ Ya na gasta, naa aaciye ho naa icin do gornay. ⁶ Naa yeepe geero ho min na ote, naa kolin roynay in mutkiyiy ho naaco kaawe aman : « Ason, aaciyon in nunu asaan tamgar taat rawte-at, nu gasta. » ⁷ Ka seener nu kaawaako, ampaa kat, ya gem rakki gay zunuubinnar ibinig niginji, *dubal ku Bundi yaa aaciye dakina. Aaciye naar-ak pakgig aaciye kaak dubal-ak yaa aaciye in gee kuuk orok parrika in parrika kuuk pakira a nu goy ko in botol do unji ka Bundi ho isgigdo in jipte ka goyinc. »

Danil ta gurus ka rawte

⁸ Iisa gaayitit do kaawoy aman : « Ya daatik rakki gin tammin orok ku gurusdi ho rakki rawte, ta biyaado lampa taa tale samaane ho taa elne lapad-lapad adiy ka gerti nam taa gasinji walla ? ⁹ Ya ta gasga, ta kolin gaadinti in mutkiyti ho taaco kaawe aman : « Ason, aaciyon in nunu, asaan tammar kaak rawte, nu gasga. » ¹⁰ Ka seener nu kaawaako, dubal ku Bundi yaa aaciye oki dakin pa, ya gay zunuubinnar rakki kat ibinig niginji. »

Danil ta koogin seera

¹¹ Iisa kaawtu pey aman : « Gem rakki gin koogin seera. ¹² Yiriy rakki, ronji ka kapak kaawiiiji dotacco aman : « Baaba, baanu, min malle-an, berduut ko hagner. » Hiyya,tacco ooytu ho na deediicog malley do kooginay seerco. ¹³ Gin menaw seer subba, ronji ka kapak-ak gidiiyiig

gamnay okinco ho na deettu in gurusji do darre ta serek. Anner-ak, na kanjit ko kanje in gurus nam wer kaak na gaasiiga. ¹⁴ Wiktin taat na gaasga, mey yaarik unjitu do darre-ata ho maan kaak naa tee sa ginno tak-tak. ¹⁵ Hiyya, na 6aawtu bariye riyo. Gem rakki min do darre-at ici-iga, na naamiig gooye kinziirna do morginay. ¹⁶ Do wer-ak, na raka kin miine adiy in keckil* kaak kinziirna eeymiy-ak di oki, waan bergijido. ¹⁷ Hiyya, na pakiriit kat duniin kee ho na kaawtu aman : « Way, nun-an kati, gay riyor ku tanni tiya maak-kawtira nam nu pica siro. Kat nun gay mata anne in meya ! ¹⁸ Nun naa yeepe in tanni ho naaji kaawe aman : Baaba, nu nig do unji ka Bundi ho do unjin. ¹⁹ Dakin talindudo pey ar ronji. Talin ko ar nu gay riyon di. » ²⁰ Hiyya, na uctu, na deettu wer katacco. Min na asa misa serek di,tacco taliiga ho na taltu aminduwiyy dakina. Na uctu in gadiy, na 6aawtu naaminji. Min nu naame, na baamiyiig tipic ho na gini-iji cuud. ²¹ Kar ronji kaawiiiji aman : « Baaba, nu nig do unji ka Bundi ho do unjin. Dakin talindudo pey ar ronjin. » ²² Kartacco gay kaawiico do gay riyoy aman : « Kun-an ku, gadon kodok. Iyonjit kesuun taat kaalne-ata ho isonjiita. Unjonji korkido ho isonji oki nugira. ²³ Iyon ijilin kaak dub-dub-aka ho dapsiyonga. Gininte iidin yaarko ho aaciyinte ! ²⁴ Gii iidiye-ak asaan rondu kaak ku taliy-an, ar na mate ho din gay na goy in odinay. Na rawte ho din gay, nu gasga. » Hiyya, nu teestu iidine.

²⁵ « Wiktin taar-at, ronji ka aawo gay deet yeero. Do yeepinji, min na gaay ote geero, na dora gangin alaw. ²⁶ Hiyya, na koltu gay riyor rakki ho na indiig aman : « Naar maa di kuuniy geero ? » ²⁷ Gay riyor-ak telkiiiji aman : « Naar sinjin kaak kapak-ak doo ase ho takko dapsiyig ijilin kaak dub-dub-aka, asaan na as in cewey. » ²⁸ Min ronji ka aawo dortu pa-ak,

* 15:16 'keckile' : Werin daarin, nu kaawa a 'goddo'.

na dapintu aale ho na pooctu unje geero. Kar tacco amiltu salinji a naa unje geero. ²⁹ Naar gay telkiiiji do tacco aman : " Cokay baaba ! Gin elgin dakina nu gina riy locin di ho yiriy rakki nu bal pooce kaawon. Kar lotu gay, yoo ron awkor oki, ki baldi bere naa iidiye in roynar. ³⁰ Kar gay, wiktin ta ronjin kaak kanje in malle in azbinna as gay, ki dapsiyjiig ijilin kaak dub-dub-aka. " » ³¹ Tacco gay telkiiiji aman : « Gem kol ronji, kin goy doo in nunu ho gamin kunto, okinco, nuur kunjin di. ³² Kar gay, ya ta6-ak, ginte iidiye ho ginte aaciye, asaan sinjin kaak ki taliy-an, ar na mate, ho din gay, na goy in odinay. Na rawte ho din gay, nu gasga ! »

16

Danil ta gay riyor kaak neenduwo

¹ Yiriy rakki, Iisa deliico pey danla do maajirnay aman : « Gem rakki gay gamnar, na gin gay riyor rakki na berijig gamnay do pisinji. Kar gee daarin astu nu osiji do tatkaw-ak aman : " Yaman gay riyon-an nigaag gamnan. " ² Tatkuwi-ak koliiga ho na kaawiji aman : " Nu dor gee kaawa jookumo do bi kanjin. Osor ja gurus kaak ki gastu, asaan min yiriyta-an ki goyaado pey tak-tak kaaco ka gamnar. " ³ Kar gay riyor-ak osiig adiy aman : " Tatkuwir imilaan min do riyor. Gawin sa, nu ka gaw-narro ho naa oce sa, soka diyaanu. Kar nun-an, naa gine zir maman ga ? ⁴ Wayya ! Nun iban maan kaak naa gine. Ansi-ak, ya na imilin min do riyor oki, gee goy di kuuk yaan obindu tara ! " ⁵ Kar na koliig nuur okinco kuuk ic daan ta tatkuwi a nuu ase rakki rakki. Naar kaak asji awalle-ak, na kaawiji aman : " Daanan minaw taat kiji kappiye do tatkuwir ? " ⁶ Naar gay telkiiiji aman : " Nun, naaji kappiye yogingan miya ku sewindi. " Kar gay riyor-ak telkiiiji aman : " Aan katkidjin ta daani, goy keder kodok ho siir yogingan orok beey di. " ⁷ Kar na kaawtu pey do ka pey

aman : " Kin gay tanjin minaw ? " Naar gay telkiiiji aman : " Nun, naaji kappiye suwaalin miya ku *gemer. " Gay riyor-ak kaawiji aman : " Aan katkidjin ta daani, goy keder kodok ho siir suwaalin orok porpod di. "

⁸ Hiyya, tatkuwi oziliig gay riyoy kaak jookumo asaan na ginit riyoy in neendaw. Ka seener, gee ku do duniiner-an, neenduwco taat benan-nico pakgit ta nuur kuuk goy do portikaw ta Bundi. »

⁹ Iisa gaaytu pey aman : « Ka seener nu kaawaako, obguwon roynaw in gurus kaak jagaag gee ku duniiner. Paa kat, wiktin taat gurus-ak gaase, Bun yaako obinco do geriy kuu goye doo. ¹⁰ Naar kaak gaara ziy a nuu amniyinji in gamin kuuk sooda, kuuk dakina oki, naaco gedire. Kar naar kaak nigaag gamin kuuk sood-ak gay, kuuk dakina oki, naa niginco. ¹¹ Ya gamin ku duniiner kat ku balco gedire-ak, waa yaako amniye gamin kuuk ta6 ? ¹² Ya ku tiya gamin ku geemir, ku maaniikon gay, waa yaako berinco.

¹³ « Ginno gay riyor kaak yaa gine riy do agindaw seera. Ya na gina pa, ka rakki, naa elinji, ho ka rakki gay, naa poocinji. Kar pey, ka rakki, naa ice kaawoy, ho ka rakki gay, na icaatdo. Ku gediraado abdiye Bun ho kuu abdiye pey gurus. »

Iisa kaawa do bi ka gaanuun in Meennaw

(Matiye 11.12-13, 5.31-32, Maark 10.11-12)

¹⁴ Do wer-ak, *Pariziyenna kuuk goy cokiya kaawin ku Iisa-ak samtiyaaji asaan nu el gurus dakina.

¹⁵ Kar Iisa kaawiico aman : « Kun Pariziyenna, ku el gaare zinkiko do unco ka geemir a ku gee sellen. Kar Bun gay ibingit ta aditko. Asaan maan kaak gee taliig ta6-ak, Bun gay yilaaga.

¹⁶ « Taat *gaanuun ka Muusa kaawtu in taat nabiinna gaartu, tanco di tee kee nam wiktin taat Yaaya-Batist astu. Min na ase,

ɲu gaariit ko Kabarre ta Gala ta *Meennaw ta Bunɗi ho ay gem di oosa kaay a ɲaa unje. ¹⁷ Ku tala maman ? Samaane in kida, ɲuu sawle melen di walla ? Ha'a, melenɗo. Kar nun gay kaawaako, taar-at oki melen min wer rakki kaak ɲu siirtu do gaanuundi yaa amile.

¹⁸ « Gem kaak totirit daaciy ho ɲa obtu ta pey, ɲaar-ak kokina karan di. Kar gem kaak ob daatik taat mitti totirta, taar-at oki daaciyɗo. »

Danɗil ta gay gamnar in Lazaar

¹⁹ Iisa deltu danɗa aman : « Gin gem rakki gay gamnar. ɲa isa kesuun taat samaane, dindiko ho kaalne, ho kun kawta ɲa gina iidine, ɲa tiya gala. ²⁰ Gin oki pokirince rakki sinji Lazaar. ɲa weya do botol ta geero ta gay gamnar-aka. Zinkay okinco mutay di. ²¹ Ya gay gamnar-ak tiyaw, ɲa raka kin tee kaak gaama keder-ak di, oki ɲa gasɗo. Illa kan kat asa mer-aag mutiyji. ²² Yiriy rakki, pokirince-ak mattu ho *ɗubal ku Bunɗi iyiig do wer kaak Ibraayim goyiyo. Kar gay gamnar oki mattu ho ɲu tiisi-iga. ²³ Gay gamnar-ak taaɓiya dakina ba oole. ɲa jaaltu kaay ho ɲa taliig min serek Ibraayim in Lazaar kaak goy do serpey. ²⁴ Hiyya, ɲa teestu koole aman : « Kuk, gem koltacco Ibraayim, tal aminduwir. Kaawiy do Lazaar ɲaa coopin kormoy do amiydi, ɲaadu corre do bir, gaayar yaa boosen dako. Yampa, ak-an patiy kaar. » ²⁵ Kar Ibraayim kaawiji aman : « Gem kol ronji, pakar do goyinji ka awalle. Ki gas galal ho Lazaar gay taaɓiye. Din anne-an, Lazaar gas galal, ɲa jammij kate ho kin gay taaɓiyaw. ²⁶ Ta taar-anno di, gin oki bee baata datikte. Ansii kat, ya gee kuuk uc min anne raka ɓaa do werko wala kuuk min do werko ho rakaani ase-ak, ɲu gediraado ɲuu aalin bee-aka. » ²⁷ Hiyya, gay gamnar-ak kaawtu aman : « Baan ja, ɲaamig Lazaar do ger ka tanni. ²⁸ Nu gin kur sintar beey, ɲa ɓaa mininco paa ɲuur oki yaa ase do wer kaak nun

taaɓiyy-anka. » ²⁹ Ibraayim telkiji aman : « Sintan, ɲuur gin ko gaanuun kaak Muusa siirtu ho in taat nabiinna gaartu. Illa ɲuu ice kaawco ! » ³⁰ Gay gamnar-ak kaawiji aman : « Gem koltacco Ibraayim, taar-an soodco. Illa ya waan kaak min ba oole ɓaawco ja kat, ɲuu ibinin niginco. » ³¹ Ibraayim gay kaawiji aman : « Ya ɲu pooc icin gaanuun kaak Muusa siirtu ho in kaawin kuuk nabiinna gaartu-ak, ya waan kaak nooy min do muuti kaawco oki, ɲu icaado kaawoy. » »

17

Taayik ta Iisa do bi ka saamiyindi (Matiye 18.6-7,21-22, Maark 9.42)

¹ Iisa kaawiico do maajirnay aman : « Gamin goy di kuuk iya gee do zunubinnar. Kar ɲaar kaak unjaag eenji do zunubinnar gay, do gaayay. ² Gem ɲaar-ak, ɲuuji duune tolo do gaayay ho ɲuu accin do barrer, guna min ɲaa unje rakki min eenji kuuk imaanco sooda do zunubinnar. ³ Yaman goyon godom !

« Ya sinjin kat nigjin, leesi. Kar ya ɲa ibinig niginji-ak, saamiyiy. ⁴ Ya yiriy rakki di ɲa nigjin dees peesira ho ɲa asji dees peesira a kiiji saamiye, ɲaar-ak saamiyiy. »

Imaan taat kapak gin gudurre

⁵ Min ɲaar-ak, paliinna kaawiji do Iisa aman : « Gem kol Rabbinni, gaayninta imaanni. » ⁶ Kar *Rabbin Iisa telkiico aman : « Nu kaawaako, ya ku gin imaan kapak ar ron ku mu-taard, nec kuuji kaawe do et-an aman : « Janku do barrer. » Ek di ɲaa janke. »

Gay riyor kaak ginit riyoy

⁷ Iisa kaawtu pey aman : « Ya rakki minninko gin gay riyor kaak gaw-naaji wala kaak gooyaaji, ya ɲa asa curtan min yeer di, kiiji kaawen ko a ɲaa tee walla ? ⁸ Ha'a, kaawaajido. Kiiji kaawe aman : « Sorig gamnan ho is ku pey, ginor maan naa tee. Kar wiktin taat nu tee aay ja, kat kin asiy tee ba aaro. » ⁹ Gem-ak yaa ozilin gay riyoy asaan ɲa ginit riy

okintit taat na gaariiji walla ? Ha'a, ozilaagdo. ¹⁰ Ansi-ak kunjo oki, ya ku ginit riy okintit taat Bun gaariiko, kaawo aman : " Nin gay riyor kuuk maala, ni ginit riyni taat nu gaarintin di. " »

Iisa in gee orok kuuk dukum burdum

¹¹ Wiktin taat Iisa baayiy Zeruzaleem, na aaliig gunjar ku kid ka Samari in ka Galile. ¹² Min na gaay unje do helliner, gee orok kuuk dukum burdum baawtu naaminji. Min nu naamtu, nu peytu serek ¹³ ho nu teestu koole aman : « Hey, gem koltacco Iisa, tal aminduwni ! » ¹⁴ Min Iisa taliigu, na kaawiico aman : « Baan gaaron zinkiko do gay satkiner. » Hiyya, min nu baa misan di, nu caltu ko. ¹⁵ Min nu tal zinkiko cale, rakki minninco yeeptu do Iisa ho do yeepeinji-ak na oziliy Bun in gaay tongo aman : « Darjin do Bunji ! Darjin do Bunji ! » ¹⁶ Kar min na ottu do wer ka Iisa, na dersitu do unji nam na noodig unji keder ho na oziliiga. Gem-ak min kid ka Samari. ¹⁷ Hiyya, Iisa kaawtu aman : « Gee kuuk orok-ak okinco bal cale walla ? Kar kuuk parrik gay moo ? » ¹⁸ Talon kate, min okinco kuuk cale-an, illa na marte-an di kaak yeep ozile Bun. » ¹⁹ Kar Iisa kaawiji do gem-ak aman : « Ucu, baa kate. Imaanjin kat jilincin. »

Ase ka Meennaw ta Bunji (Matiye 24.23-28,37-41)

²⁰ Min naar-ak, *Pariziyenna indiig Iisa aman : « *Meennaw ta Bunji yaa ase kimin ? » Naar gay telkiico aman : « Meennaw ta Bunji, taar asaado ar maan kaak gee taliyo. ²¹ Gee kaawaado aman : " Talon, ta anta " wal " Taar ko antare, " asaan, ka seener, Meennaw ta Bunji, taar goy ko datikko. »

²² Kar Iisa kaawiico do maajir-nay aman : « Wiktin yaa ase taat

ku rakaan talin nun *Ron gemor ho ku talaanno, yoo yiriy rakki di oki. ²³ Gee yaako kaawe aman : " Talon naar ko anka " wal " Naar ko ankare. " Dakon baanno ho dakon aadinco. ²⁴ Ka seener gay, nun Ron gemor, naa ase ar bun kaak irnaw cippit min baay yoo gale ka pati. ²⁵ Kar gay, illa nun Ron gemor, naa taabiyeen ja dakina ho gee ku dinja yaan pociindu. ²⁶ Yiriy taat nun Ron gemor, naa yeepe-ak, taa kuuniye ar maan kaak asco do geemir wiktin ta nabi Nowe. ²⁷ Wiktin taarat, gee tiyaw, nu siyaw ho nu oba daadi nam yiriy taat Nowe unjitu do markab kaak tatiko. Hiyya, amay kuuk dakina paaytu ho kuuk boka boke teeyiig gee okinco. ²⁸ Ampaa di oki, do wiktin ta gem kaak nu koliy Loot : gee tiyaw ho siyaw, nu gidiya gamna ho nu imila gaminco ku gidiyir. Nu taata atay ho nu pina geray. ²⁹ Kar gay, yiriy taat Loot amiltu min do geeger ka Sodom*, Bun nokiico ak ta baruukiner, ho okinco, na idiigu dakap. ³⁰ Ampaa ko, wiktin taat nun Ron gemor, naa ase oki, taa kuuniye pa.

³¹ « Yiriy taar-at, gem kaak jam-miya kara gediraado unje atta naa soke gamnay. Ansii di oki, kaak deet do morgoy sa yeepeado geero. ³² Moyon do taat astit do daaciy ta Loot.† ³³ Gem kaak gooya ziy asa rawtinji ho kaak rawtaag ziy asa jilinci. ³⁴ Nu kaawaako, do aando taar-ata, ya gee seer weya ka danlil, ka rakki nuu icinji ho ka rakki nuu rasiinji. ³⁵ Ya daad seer eygaw, ta rakki nuu icinti ho ta rakki nuu rasinti. [³⁶ Ya gee seer baa do morgor, ka rakki nuu icinji ho ka rakki gay nuu rasiinji. »† ³⁷ Kar maajir-nay ku Iisa indiig aman : « Gem kol Rabbinni, maanna-an yaa kuuniye momo ? » Naar gay telkiico aman : « Do wer

* **17:29** 'geeger ka Sodom' : Gee ku geeger-ak goy do wiktin ta Ibraayim. Bun idiig geegirco asaan goyincio jookum aale (Zenecz 19.24-28). † **17:32** 'daaciy ta Loot' : Daaciy ta Loot raaltu marlo asaan Bun kaawtit a ta kolsaado ho taar gay kolse (Zenecz 19.26). ‡ **17:36** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunji kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

kaak maan mattu-ak di, damaarlin paayiyo. »

18

Gay seriiner in murgila

¹ Min naar-ak, Iisa deliico pey danla do maajirnay a nuu salkiyguwe doo, nuu rasenno tak-tak. ² Na kaawiico aman : « Gin gem pa gay dukume seriiner do geeger rakki. Na karmaydo Bun ho na indado*. ³ Do geeger-ak, gin oki murgil rakki. Ta baggiyi do ka seriiner-aka. Ta sakkiyiiji aman : « Gem kol tatkaw, baanu, talit kaawni in adiner-anka. » ⁴ Dees dakina zer na poocaadi, kar min naar-ak, na osiig adiy aman : « Ka seener, nu karmaydo Bun ho nu indado. ⁵ In taar-an oki, naati talin kaawti paa di. Yampa, daatko-an toddu wero. Ya nu talit kaawti, taan rasindu, naa gase kaar. » ⁶ *Rabbin Iisa gaayitit do kaawoy aman : « Talon ja gay dukume seriiner kaak bagdo botol-anka ! Din sa na talit kaaw ta murgil-anta. ⁷ Kar ya nuur kuuk Bun doftu alaaji yiriyo ho aando, maa di na dukumiicodo seriine. Wala naa taaye talin kaawco ? Ha'a, taayaado. ⁸ Ka seener nu kaawaako, kodok di Bun yaaco dukume seriin in botilti. Kar maan rakki goya, wiktin ta nun *Ron gemor naa yeepe, naa gase gee kuuk gin imaan walla ? »

Danil ta Pariziyencer in ta gay obe miirir

⁹ Iisa deltu danla rakki do gee kuuk tala zinkico a nu goy in botol do unji ka Bundi ho nu talaag eenco ar maan ka maala. Na kaawiico aman : ¹⁰ « Yiriy rakki, gee seer unje salaane do *ger ka Bundi. Ka rakki Pariziyence, ka rakki gay, gay obe miirir. ¹¹ Pariziyence-ak teestu salkiye do adiy in ka peyiinji aman : « Bundu, nu delaajin barkine asaan nun arro gee kuuk kokinay, kuuk jookumo ho kuuk kokina miday wal daad kara. Naan ozile asaan nun

arro gay obe miirir-anka. ¹² Do sugin rakki, nu ica sayamne menaw seera ho nu bera zakaane min gamnar okinco kuuk nu gasiyo. » ¹³ Kar gay obe miirir-ak gay, peytu aaro ho na oniig kaay. Na rakaado kocile tak-tak ka samaaner. Na obiig gongumoy ho na lokliktu aman : « Bundu, tal aminduwir, nun gay zunuubinnar. » ¹⁴ Iisa gaayitit pey do kaawoy aman : « Ka seener nu kaawaako, do wiktin taat gay obe miirir-ak yeeptu geero, Bun talga a na goy in botol do unji. Kar Pariziyence gay, na poocga. Asaan naar kaak jaala ziy, Bun yaa oninji ho naar kaak ona ziy gay, Bun yaa jaalinji. »

Iisa in koogina

(Matiye 19.13-15, Maark 10.13-16)

¹⁵ Do wiktin taar-at, gee daarin iyiig kooginco ku naada do Iisa a naaco lee pise, naa barkiyingco. Min maa-jirna taliigu, nu leesiico do gee-aku. ¹⁶ Kar Iisa gay koliig koogin-aku ho na kaawtu do maajirnay aman : « Rason koogin-an yaadu ase. Dakonco todenno, asaan *Meennaw ta Bundi taar do gee kuuk ar koogin-an ku. ¹⁷ Ka seener nu kaawaako, ya waan kaak bal ooyin Meennaw ta Bundi ar mico, na unjaado tak-tak. »

Iisa in gay gamnar

(Matiye 19.16-30, Maark 10.17-31)

¹⁸ Do wer-ak, tatkaw ka *Yuudinnar rakki indiig Iisa aman : « Gem koltacco, kin kaak sellen, naa gine maman naa gase goye ka gaasdo ? » ¹⁹ Iisa gay telkiiiji aman : « Maa di ki koliin a nu sellen ? Ginno gem kaak sellen do kidar, illa Bun keeji di. ²⁰ Kin ibingig *gaanuun kaak Bun bertu do geemir : « Kun miday, dakon kokinenno daad kara ho kun daad oki, dakon kokinenno miday kara, okinko, dakon deenno gee, dakon kokinenno gamna, dakon raadenno in sin ku gemor, beron horoomin do aginiyko. » ²¹ Gem-ak telkiiiji aman : « Nu karmiyiig gaanuun-an

* 18:2 'indado' : Werin daarin, nu kaawa a 'inaddo' wala a 'jaalaydo'.

okinji min nu kapak di. » ²² Min Iisa dortu pa-ak, na kaawiiiji aman : « Dakjin pey maan rakki : 6aa gidiyig gamnan okinco ho feedig gurus-ak do pokirnar. Paa kat, kii leen malleŋ do unji ka Bunđi. Kar asu, aadnu. »

²³ Min gem-ak doriit kaaw-at, na yiimiit wijeeneŋ asaan na gay gamnar. ²⁴ Min Iisa taltu kadar gem-ak yiimit wijeeneŋ-at, na kaawtu aman : « Unje ka do Meennaw ta Bunđi, naar rada do gay gamnar ! ²⁵ Ka seener, lokumo gediraado taa bire min do bee ka ripirrer. Kar do gay gamnar gay, unje do Meennaw ta Bunđi yaaji gine pey rad paka. » ²⁶ Gee kuuk cokiyaaga-ak kaawtu aman : « Di ampa-an gay, waa yaa gase jile ? » ²⁷ Iisa gay telkiico aman : « Maan kaak patiya kayco ku geemir, do Bunđi gay, na melen di. » ²⁸ Hiyya, Piyer kaawiiiji do Iisa aman : « Kar nin kuuk rasig gaminni ho ni aadincin-an gay ? » ²⁹ Kar Iisa kaawiico aman : « Ka seener nu kaawaako, ya gem kaak rasig geriy, daaciy, sintay, aginiyji, kooginay do saan ta *Meennaw ta Bunđi-ak, ³⁰ do goye ka dinka, naa gase dakin paka, ho do wiktin taat yaa ase neginda gay, naa gase goye ka gaasdo. »

Kaaw ta Iisa do bi ka muutuy in nooyinji

(Matiye 20.17-19, Maark 10.32-34)

³¹ Min naar-ak, Iisa koliig paliinna kuuk orok in seer keeco ho na kaawiico aman : « Cokiyon, din gi coona Zeruzaleem. Anner kat, gamin okinco kuuk nabiinna siirtu do saan ta nun *Ron gemor-ak yaa ase uudinco. ³² Nuun berin do pise ka gee kuuk Yuudinnado, nuun warindu, nuudu samtiye ho nuudu pice ulna. ³³ Nuun koocindu in kordingo ho nuun deendu. Kar yiriy ta subbinakar gay, naa nooye. » ³⁴ Kar paliinnay gay ibanno tak-tak maan kaak Iisa rakiy kaawe asaan nu cigilcot baat ta seener.

Coolle ka noolol

(Matiye 20.29-34, Maark 10.46-52)

³⁵ Wiktin taat kun Iisa gaay ote do geeger ka Zeriiko, gin nool kaak goy oce do bit ka botildi. ³⁶ Min na doriig gee kuuk dakina biraw-ak, na inditu maan kaak kuuniye. ³⁷ Nu telkiiiji aman : « Na Iisa kaak min geeger ka Nazareet kat biraw. » ³⁸ Hiyya, na teestu koole aman : « Iisa *Ron ka Dawuud, tal aminduwir ! » ³⁹ Gee kuuk ogir-ak, awniiiji aman : « Ha', bugam ! » Kar naar gay, gaayay jaala jaalen di aman : « Iisa, Ron ka Dawuud, tal aminduwir ! » ⁴⁰ Iisa peytu ho na kaawiico a nuuji iynji. Min nu iyiiijiga, Iisa indiig aman : ⁴¹ « Ki raka naan gine maa ? » Nool-ak telkiiiji aman : « Gem kol Rabbineŋ, nu raka kin odinar yaa pile-an di. » ⁴² Iisa gay telkiiiji aman : « Odinan, nu pilon. Imaanjin kat coolincin. » ⁴³ Ta bite-an di, odinay piltu. Min naar-ak, na aadiig Iisa ho na oziliy Bun, ho gee okinco kuuk taliig maanna-ak, nuur oki oziliig Bun.

19

Iisa in Zaase

¹ Kun Iisa unjitu do geeger ka Zeriiko, kar nu bira in unco. ² Do geeger-ak, gin gem rakki paa sinji Zaase. Na tatkaw ka gay obe miiri ho na gay gamnar. ³ Na bariya botol taat naa talin a Iisa kar waa. Kar gay, na talgigdo asaan na geeram ho gee ginji dakina. ⁴ Hiyya, na gadtu unda, na caktu ka et kaak nu koliy siko-moor. Paa kat, naa talin Iisa ya na biraw. ⁵ Min Iisa ottu do wer-aka, na jaaltu kaay ho na koliig aman : « Zaase, paay kodok. Yiriyta-an illa nu 6aa paaye gerko. » ⁶ Kodok di, Zaase paaytu ho na naamiig Iisa in galal. ⁷ Min gee okinco taltu pa-ak, nu teestu gujumjume aman : « Ha', talon gem-an 6aa paaye do wer ka gay zunuubinnar-an ka ! » ⁸ Min naar-ak, Zaase peytu do unji ka *Rabbin Iisa ho na kaawiiiji aman : « Gem kol Rabbineŋ, nun naa berin serip ta mallel do pokirnar ho ya nu ic gurus do gemor in gaayo, naaji yeepin dees

poodi. » ⁹ Hiyya, Iisa kaawiiiji aman : « Yiriyta-an Bun as jilin gee ku ger-an ka, asaan Zaase oki min ron ku Ibraayim. ¹⁰ Ka seener gay, nun *Ron gemor as bariye gee kuuk rawte, naa jilinto. »

*Danil ta sultan in gay riyor
(Matiye 25.14-30)*

¹¹ Iisa gaayitit pey do danlay do gee kuuk cokiyaaga, asaan naar gaay ko ote Zeruzaleem ho gee pakira kadar *Meennaw ta Bundi taar asa ko. ¹² Danlay-at aman : « Gin gem rakki baaco tiya meennaw. Na raka 6aa marti serek a nuu darjiyinj sultan do darrey, kar kat naa yeepe.* ¹³ Paa ko, na koltu min gay riyoy gee orok. Na deediico tammin orok kuuk nu koliy 'miin'† ho na kaawiico aman : « Ginon in naar riyo nam yiriy taat naa yeepe. » ¹⁴ Kar gee ku darrey gay elgigdo. Paa ko, nu naamtu gee do aaroy, nuuji kaawe do sultan kaak tatko aman : « Gem-an ni rakaagdo kiini darjiyin sultan. » ¹⁵ In taar-ata oki, nu darjiyiiga ho na yeeptu do darrey. Min na yeepe, na koliig gay riyoy kuuk na berco gurus-aku, na raka tale maan kaak nu gastu min kuwa.

¹⁶ « Kaak awalle 6aawtu ho na kaawtu aman : « Gem kol tacco, gurusji-an iy pey eenji orok min kuwa. » ¹⁷ Sultan-ak oziliig aman : « Seese, kinke-an gay riyor kaak samaane. Do gamin kuuk sood-an sa, ki gaar zin kadar naan amniye. Naar-ak, naan diye tatkaw, kii goye kaaco do geegirnay kuuk orok. »

¹⁸ « Ka seerinkar 6aawtu ho na kaawtu aman : « Gem kol tacco, gurusji-an iy pey eenji beey min kuwa. » ¹⁹ Sultan gay oziliig aman : « Seese, kinke-an oki, naan diye tatkaw, kii goye kaaco do geegirnay kuuk beey. »

²⁰ « Kar gay riyor ka pey astu ho na kaawtu aman : « Gem kol tacco,

an gurusji. Nu duuniig in nanguna ho nu dummiyjinga. ²¹ Nu ginaajin kolaw asaan kin gem tongo. Ki soka gamin kuuk ki bal suude tingon‡ ho ki seda gamin kuuk ki bal luwinto. »

²² « Sultan-ak kaawiiiji aman : « Talon ja gay riyor kaak napkiyaado-an ka ! Naan obe in kaaw taat amil min do bin. Ki iban kadar nun gem tongo. Nu soka gamin kuuk nu bal suude tingor ho nu seda gamin kuuk nu bal luwinto. ²³ Ya ki iban paak, maa di ki dummiygigdo gurusdu wer ka dummaayner ? Ansii kat, ya nu yeepe naa gasin gurusdu wee. »

²⁴ Kar na kaawiico do nuur kuuk goy ede-ak aman : « Icon tamma-ak mininey ho beronjiig do naar kaak gin orok-aka. » ²⁵ Kar nuur gay kaawiiiji aman : « Gem kol tacco, naar gin ko tammin orok ! » ²⁶ Sultan-ak telkiico aman : « Cokiyon, naako kaawe, waan kaak gine, Bun yaaji gaaye min kuwa. Kar naar kaak bal ginen gay, ka sood kaak na gintu oki, Bun yaaji imilinj. ²⁷ Kar adiner kuuk rakaado a naa gine sultinco-ak gay iyondug anne ho daangu untu. » »

²⁸ Min Iisa gaastu in kaawoy, na ogiriico, nu ictu botol taat coona Zeruzaleem.

*Unje ka Iisa Zeruzaleem ar Sultan
(Matiye 21.1-11, Maark 11.1-11,
Yaaya 12.12-19)*

²⁹ Wiktin taat Iisa gaay ote do hellinnan kuuk nu koliy Betpaze in Betani, moota in koot ka Olibiyennar, na tabirtu maajirnay seera. ³⁰ Na kaawiico aman : « Baan do hellin ta unda antare. Ya ku ote, kuu gase ron durkilal duune. Yiriy rakki, waan bal nepinji. Ipironga ho iyonduuga. ³¹ Kar ya waan indaako aman : « Maa di ku ipirig ron durkil-an ka ? » Telkonji aman : « *Rabbin kat rakaaga. » »

³² Maajirnay 6aawtu ho nu gasiig gamin-ak uudin taat Iisa kaawiico.

³³ Wiktin taat nu ipiriiga, maaniico

* **19:12** Do aadin ta gee ku Room, na sultan ka tatik kat darjiya sultinnay do kidinto. † **19:13** 'miin' : Miin rakki, na gurus kaak gem gasiy do mena miya ku riyor. ‡ **19:21** 'tingon' : Werin daarin, nu kaawa a 'wer erindin'.

ku durkil-ak indiigu aman : « Maa di ku ipirig ron durkilal-anka ? »
³⁴ Nuur gay telkiico aman : « Rabbin kat rakaaga. »
³⁵ Hiyya, nu iyijig do lisa. Kar in kesuunco nu siddiyiga ho nu nepiig lisa. ³⁶ Wiktin taat lisa baawiy-ak, gee deeraaji kesuuncoŝ unci. ³⁷ Min na paayiy min do koot ka Olibiyennar ho na gaay ko ote Zeruzaleem, maajirnay okiŋco in dakinuwco-at alco gala. Nu teestu ozile Bun in gaay tonjo do gamin okiŋco kuuk ajbay nu taltu. ³⁸ Do oziliŋco-ak, nu kaawiy aman : « Rabbin Bun yaa barkiyin sultan kaak as in sin kunji ! Aapiye kuwa ka samaaner ho *darjin do Bundi do wer-aka ! »

³⁹ Min gee-aku, gin *Pariziyenna daarin kaawiji do lisa aman : « Gem koltacco, awiŋco do maajirnan a nuu bugume. »
⁴⁰ Iisa gay telkiico aman : « Nu kaawaako, ya nuur kat bugume, dambay gay yaa koolen kate. »

Iisa in gee ku Zeruzaleem

⁴¹ Wiktin taat lisa gaay ko ote do geeger ka Zeruzaleem ho na talaag ko, na altu do saan ta geenji ⁴² aman : « Wayyayo, gee ku Zeruzaleem ! Yiriyta-an ku bal ibine maman aapiy yaa ase ! Kar din gay, aapiy taar-at cigilko, ku gediraado gasinti. ⁴³ Wiktin yaa ase taat adinko yaa pine durdurre, nuuko leyin ko datko nam ku gediraado amile ho nuuko taasiŋko. ⁴⁴ Nuuko idin ko dakap, kun ko in geegirko, yoo dambi rakki sa goyaado do giji, asaan ku bal ibinin wiktin taat Bun astu a naako mogin ko* . »

Atke ka gee kuuk suugiya do ger ka Bundi
(Matiye 21.12-17, Maark 11.15-19, Yaaya 2.13-22)

⁴⁵ Min naar-ak, lisa unjitu do *ger ka Bundi ho na teestu atkin gee kuuk suugiya atta-aku. ⁴⁶ Na diyiiico aman :

« Kitamne kaaw aman : “ Gerir, naar gin ger ka salaaner. ”† Kar kun gay ginig ger ka kokiniydi. »

⁴⁷ Min na atkiigu, kun kawta, lisa bildiig gee do ger ka Bundi. Kar gay, aginay ku darrer, agindaw ku gay satkiner in ku gaanuundi bariya botol taat nuu deenji. ⁴⁸ Kar nu ibanno maman nuu obinji asaan gee okiŋco cokiyaaga ho nu tala ko naar di.

20

Izinne ta lisa asa min momo ?

(Matiye 21.23-27, Maark 11.27-33)

¹ Yiriy rakki, wiktin taat lisa bildiy gee do *ger ka Bundi ho na gaariico Kabarre ta Gala, agindaw daarin baawiji, nuur agindaw ku gay satkiner in ku gaanuundi, in aginay ku darrer oki. ² Nu indiig aman : « Kaawni ja, waa berjin botol taat ki giniy gamin-an ku ? Izinne-an, ki gasit min momo ? »
³ Iisa gay telkiico aman : « Nun oki naako indin ko, kar telkondu : ⁴ “ Waa naamig Yaaya na *batiziyiy gee ? Na Bun walla, nu geen di ? ” »
⁵ Nu teestu meele benannico aman : « Kar giiji telken kat a maa ? Ya gi telkiji a na Bun kat naamga, naate indinte pey aman : “ Maa di ku poociit kaawoy ? ” ⁶ Kar ya gi telke aman : “ Nu gee kat naamga, ” gee kuuk okiŋco-an yaate dawinte in dambay nuute deente, asaan okiŋco, nu pakira kadar Yaaya, naar nabiin ce. »
⁷ Hiyya, nu telkiji do lisa aman : « Ni ibanno waan kaak naamga. »
⁸ Kar lisa gay kaawiico aman : « Di naar-ak, nun oki gaaraakonno waan kaak berdu botol taat nu giniig gamin-an ku. »

Danil ta gay gooye jineendi kuuk jookumo

(Matiye 21.33-46, Maark 12.1-12)

⁹ Do wer-ak, lisa deliico danil do gee-ak aman : « Gin mee jineendi rakki. Na taattu rezen, na rasig do

§ 19:36 ‘deraaji kesuunco’ : Awalle do darre ta Israyeel, ya gem kaak sinji alaw kat biraw, gee deeraaji kesuunco wala zimilla do botildi. Naar-ak gaara kadar gem-ak, nu talaag ar sultan. * 19:44 ‘mogiŋko’ : Werin daarin, nu kaawa a ‘sakuwiŋko’. † 19:46 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 56.7.

gay riyor a nuu gooyinji, kar na deettu marti ho na taaytu. ¹⁰ Do wiktin taat ron-ak nee, na naamtu gay riyor do gee kuuk gooyaaga a nuuji berin haginey. Kar gee kuuk gooyaaga-ak, koocig gay riyor kaak na naamtu-aka ho nu atkiig pisinji orok. ¹¹ Kar mee jineendi-ak naamtu gay riyor ka pey. Gee kuuk gooyaaga-ak koociiga, nu wariiga ho naar oki, nu atkiig pisinji orok. ¹² Na naamtu pey ka subbinjar. Naar-ak oki, nu koociiga, nu awriiga ho nu acciig kara min do jineendi. ¹³ Kar mee jineendi-ak osiig adiy aman : “ Di naa gine maman ? Naa naame ron ka adir kaak nu elgiy dakina. Naar-ak, nu karmiyinji ! ” ¹⁴ Kar min gay gooyindi-ak taliig ronji baaco-ak, nu kaawtu benannico aman : “ Talon, ankar ko kaak ya tacco mate, jineen yaaji dake. Daantenga kar jineen yaate dake lote. ” ¹⁵ Hiyya, nu imiliig kara min do jineendi ho nu deeyiiga. »

Min pa-ak, Iisa indiig gee kuuk cokiyaaga-ak aman : « Mee jineendi-ak yaa giniŋco maman ? » ¹⁶ Na asa deen gee kuuk gooyaag jineen-aka ho naa berin do gee ku pey. » Min gee-ak doriit kaawoy-at, nu kaawtu aman : « Tubina, maan naar-an, Bun yaa iyinji do tak-tak ! » ¹⁷ Kar Iisa gay taliig yalaan ho na kaawiico aman : « Kitamne kaaw aman : “ Na dambi kaak gay pinindi accitu, Naar ko gin dambi kaak ta6 ka gerdi. »*

Kaaw-an baati maa ? ¹⁸ Ay gem kaak galji do dambi-an ka, naa yiime karapkarap ho ya dambi-an kat galji do kaay gay, naa rigininji dagiygay. »

Kappiye ka miirir

(Matiye 22.15-22, Maark 12.13-17)

¹⁹ Min Iisa gaasiit kaawoy, agindaw ku gaanuundi in agindaw ku gay satkiner ibintu kadar Iisa deliit danlay-at, na ceera loco. Min naar-ak di, nu teestu bariye botol taat nuu obinji. Kar gay, nu gina kolaw do

geemir. ²⁰ Min pa-ak, nu gooya ko naar di. Nu naamiji gee kuuk gina zin kico a nu sellen do unji ka Bun di. Gee-ak raka obinji in kaawo a nuu gase botol taat nuu iyinji do unji ka guberneer kaak gin izinne. ²¹ Paa ko, nu indiig Iisa aman : « Gem kol tacco, ni iban kadar bildinjin in kaawnan, nuur do botilco. Kin isgicinno in gee kuuk kayco jaale. Ki filda gee in seen ta Bun di. ²² Hadi kaawnin ja, gaanuunte kaaw a gii kappiye miiri do Sezaar, sultan ka tatik ka Room, wala gi kappiyaado ? » ²³ Kar Iisa gay ibiniit neenduwco ho na kaawico aman : ²⁴ « Gaarondur ja tamma ka gurusdi. Kaa in sin kuuk siir kuwan gay ku waa ? » Nu telkiji aman : « Ku Sezaar. » ²⁵ Kar Iisa kaawico aman : « Di naar-ak, gamin ku Sezaar, beronjiig do Sezaar, ho ku Bun di sa, beronjiig do Bun di. » ²⁶ In neenduwco-at oki, nu bal gase kaaw taat nuu obinji do unco ka geemir. Do wer-ak, nu bugumtu dil, nu ajbiy do telke kaak na telkiico.

Kaawo do bi ka nooyindi

(Matiye 22.23-33, Maark 12.18-27)

²⁷ Min naar-ak, gin gee daarin nu kolaag *Sadusiyenna. Gee nuur-ak kaawa a gee ku mate, nuur nooydo. Nu baawiji moota do Iisa ²⁸ ho nu indiig aman : « Gem kol tacco, Muusa sirte do gaanuunji aman : “ Ya gem ob daatko ho na mat bal mico, sinji yaa obin murgil-ata. Paa kat, taaji wee koogin do sinji kaak mate. ”† ²⁹ Cokay, gin sin ta peesira. Ka aawo obtu daatko, kar na mattu bal mico. ³⁰ Ka seerinkar oki obiit daatko-ata. Naar oki mattu bal mico. ³¹ Ka subbinjar oki paa di, nam okinco kuuk peesir-ak obiita ho nu mattu bal koogina. ³² Ba aar, daatko-at sa, menuwti gaastu. ³³ Do taar-an, kaawnin ja, do yiriy ta nooyindi, min kuuk peesir-an ka moo taa gine daacyi ? Asaan kuuk peesir-an okinco midiyti ! »

* ^{20:17} Wer ka gase kaawor do Soom 118.22. † ^{20:28} Wer ka gase kaawor do Deteronoom 25.5-10.

³⁴ Iisa gay telkiico aman : « Gee ku din̄ka, ɲuur obaw. ³⁵ Kar gay, gee kuuk Bun̄ berco botol a ɲuu goye dō duniin taat asa neginda ho kuuk asa nooye min dō muut-ak, ginno pey obe. ³⁶ Gee ɲuur-ak mataado tak-tak asaan ɲuu gine ar *ɗubal ku Bun̄di. ɲuu gine koogin ku Bun̄di asaan ɲa nooyig nooye. ³⁷ Do bi ka nooyindi, Muusa gaarit waraɲ dō wiktin taat Bun̄ bayniji dō pompil kaak kobir ako. ɲa koliig Bun̄ aman : “ *Rabbine, kin̄ Bun̄ ka Ibraayim, Bun̄ ka Isaaka ho Bun̄ ka Yakuub. ” ³⁸ ɲa Bun̄ dō ka gee kuuk mate, kar gay, ɲa Bun̄ ka gee kuuk goy mento. Asaan dō un̄ji ka Bun̄di, gee ku subba-aɲ, okiɲco goy mento. » ³⁹ Agindaw ku gaanuundi daariɲ ictu kaawo aman : « Gem koltacco, an kat kaawo. » ⁴⁰ Min ɲaar-ak, ɲu bal gedire pey indin̄ tak-tak.

*Masi in̄ sultan Dawuud
(Matiye 22.41-46, Maark 12.35-37)*

⁴¹ Min pa-ak, Iisa kaawiico aman : « Maman gee kaawiy a Masi, ɲaar *ron̄ ka Dawuud ? ⁴² Ya ɲa ron̄ ka Dawuud, maa di sultan Dawuud meen̄ji kaawiy dō maktumne ta *Soom aman :

“ Rabbin Bun̄ kaawji dō Rabbiner aman :

As goy dō meedar

⁴³ nam wiktin taat naaco gedire dō adinen̄,

ɲuu gine wer ka lee asin̄jin̄. ”†

⁴⁴ Paa ko, Dawuud kolaag Masi-ak a “ Rabbiner ”. Di maman ɲaa gine ron̄ji ? »

*Do gaayiyco agindaw ku Yuudinnar
(Matiye 23.1-36, Maark 12.38-40)*

⁴⁵ Do wiktin taat gee okiɲco cokiyyi-ak, Iisa kaawiico dō maa-jir̄nay aman : ⁴⁶ « Goyon̄ godom min agindaw ku gaanuundi kuuk el jaawe in̄ batik ku aginda ho el a gee yaaco ooye dō werin kuuk gee ɲumiyo. Do geray ku salaaner, ɲu el goye un̄da ho ya ɲu kolig dō teendi, ɲu dōba werin kuuk ta6. ⁴⁷ ɲu tiyaag murgilgal in̄ neendaw. Kar dō

salaanco sa, ɲu osa kaawin dakina, paa kat, gee yaa oziliɲco. Do bi ɲaar-ak ko, taaɓin taɲco yaa gine rad̄ pak ta gee okiɲco. »

21

*Bere ka murgilal
(Maark 12.41-44)*

¹ Iisa jaaltu kaay ho ɲa taliig gay gamnar kuuk bera gurus dō Bun̄di. Gurusco-ak, ɲu leeyiig dō koopor ka goy dō *ger ka Bun̄di. ² ɲa taltu oki murgil rakki pokiriɲca tak-tak. Ta bertu tammin seer kuuk bal baaco. ³ Kar Iisa kaawtu aman : « Ka seener nu kaawaako, murgil-an ber gurus dakina pakgig gee-aɲ okiɲco, ⁴ asaan ɲuur ber min gurusco kaak daka maala. Kar murgil-an gay, in̄ pokurruwti, gurusti kaak nec taa tee dō menuwir, okin̄ji, ta berga. »

*Dime ka ger ka Bun̄di
(Matiye 24.1-2, Maark 13.1-2)*

⁵ Do wer-ak, gee daariɲ gay kaawa dō bi ka ger ka Bun̄di aman : « Talon̄ ja, ger-aɲ ɲu pinig samaanaw, ɲu si-irig in̄ gamin kuuk gee bertu dō Bun̄di ho in̄ dambay kuuk samaane. » ⁶ Kar Iisa gay telkiico aman : « Okiɲco kuuk ku taliy-aɲ, wiktin yaa ase taat ɲuu dime, yoo dambi rakki kaak ɲu diytu dō giji sa goyaado. »

*Gamin kuuk gaara gaase ka duni-
iner
(Matiye 24.3-14, Maark 13.3-13)*

⁷ Gee kuuk cokiyaaga-ak indiig Iisa aman : « Gem koltacco, gamin kuuk ki kaawiy-aɲ yaa ase kimin ho kaawniɲ ja maan kaak yaani gaare asiɲco ? » ⁸ Iisa gay telkiico aman : « Yaman pakiron̄, dakon̄ rasenno zin̄kiko ɲuuko jagin̄ko. Gee dakina yaa ase in̄ sin̄du ho ɲuu kaawe aman : “ ɲa nun ko Masi ! ” wal “ Wik-tin taar nec ko ! ” Kar kun̄ gay, dakon̄ icenno kaawco. ⁹ Ya ku dora gee kaawa dō bi ka gartar ho gee amila sawirnaw, dakon̄ barjilenno. Ka seener, gamin-aɲ yaa asen̄ ja, kar duniin gay gaasaado misa. » ¹⁰ Kar

† 20:43 Wer ka gase kaawor dō Soom 110.1.

Iisa kaawiico pey aman : « Darre in darre asa taasine ho sultan in sultan oki asa taasine. ¹¹ Kid asa azire linic. Meya in raduwa yaa ase anne anne do kidin daarin. Gee yaa tale gamin kuuk isa kolaw ho gamin kuuk gaara gudurre ta Bundi kuuk asa min kuwa ka samaaner. ¹² Kar gay, awal taat gamin-an yaa ase, gee yaako obinjo do bi kanto, nuuko taa biyinjo. Nuuko iyinjo do geray ku salaaner, nuuko unjinjo dajaayne, nuuko iyinjo do unjo ka sultinniidi ho do guberneernar. ¹³ Taa bin taar-at yaako bere botol taat kuu kaawe seene do bi kanto. ¹⁴ Min dinja-an, diyon do kayko, dakon moyenno do kaaw taat kuu imile kayko, ¹⁵ asaan nun naako bere lees ta gala ho in ibine kaak nam adinko sa gediraado yaako meelinjo wala yaako telke. ¹⁶ Nam aginiyko, sintiko, jaamko ho royinko ku maaniikon di yaako sakkiyinjo do wer ka seriine. Minninko daarin, nuu deenjo. ¹⁷ Gee dakina yaako yilinjo do saan tanto. ¹⁸ Kar gay, yoo duruwko rakki sa galaado keder. ¹⁹ Goyon bombo, zeedon do imaanko. Paa kat, kuu gase goye ka gaasdo.

Zeruzaleem asa ide
(Matiye 24.15-21, Maark 13.14-19)

²⁰ « Wiktin taat ku tala askirin leyig geeger ka Zeruzaleem, ibinon kadar na gaay ko ide. ²¹ Do menaw nuur-ak, gee kuuk do kid ka Zuude, illa nuu gade do bayco ku dambiniidi, kuuk do geeger ka Zeruzaleem yaa amile kodok yeero ho kuuk yeero unjaado do gegirdi. ²² Bun yaaco peyin do kayco do menaw nuur-aku, asaan gamin kuuk nabiinna siirtu do makaatamnar as do botilco. ²³ Radco do daad kuuk in aditco ho kuuk macpi do menaw nuur-aku ! Gee ku darre-at yaa taa biye aale in dapiinjo ta Bundi. ²⁴ Gee daarin, nuu deenjo in *seepinpan, daarin, nuu obinjo nuu iyinjo do darriniyco. Kar gee kuuk Yuudinnado gay yaa icin geeger ka

Zeruzaleem, nuu gine do giniinjo nam wiktinjo yaa bire.

Yeepe ka Ron gemor
(Matiye 24.29-31, Maark 13.24-27)

²⁵ « Min ka samaaner, kuu talin gamin kuuk gaara gudurre ta Bundi : ka pati, do koyer, do kaalnal. Do kidar, barre yaa uce gulban-gulban ho gee yaa dore hawin ta amiydi gidi-gidi-gidi nam gee kuuk do adiy ka kidar okinjo kelimco yaa amile ho kolaw yaa obinjo. ²⁶ Ya nu pakira do gamin kuuk yaa ase do adiy ka kidar-ak, kelimco amiliyo nam nu mataw, asaan gamin kuuk gin gudurre ka samaaner asa azire. ²⁷ Kar kat, gee yaan talin nun *Ron gemor yaa ase datik ucer in gudurrer okintiti ho in *darjiner. ²⁸ Do wiktin taat gamin-an baynaw-ak, jaalon kayko kuwa, asaan Bun gaay ko jilinjo. »

Danil ta et kaak nu koliy pigiye
(Matiye 24.32-35, Maark 13.28-31)

²⁹ Min naar-ak, Iisa deliico pey danla aman : « Talon ja *pigiye-anja ho atay okinjo-anju. ³⁰ Ya ku talaag nu eccaw, kun maaniiko iban ko kadar kabun gaaye. ³¹ Ampaa di kunjo oki, ya ku talaag gamin-an baynaw, ibinon kadar *Meennaw ta Bundi gaay ko. ³² Ka seener nu kaawaako, gee ku dinja-an mataado misan di, gamin-an okinjo yaa bayne. ³³ Samaane in kida yaa sawle, kar kaawnar gay rawtaado tak-tak. »

Goye ka mento

³⁴ Kar Iisa kaawtu pey aman : « Yaman pakiron ! Dakon diyenno gelbinko len-len do seendi di ho do pikirre ta gamin ku duniiner. Ya ku gina ampa-ak, yiriy ta dukume seriiner yaako cokinjo bordiko,* ³⁵ ar boos kuuk nu sokig in ribino. Ansii ko, gee kuuk goy do adiy ka kidar okinji, taaco ase loco. ³⁶ Goyon mento ho salkiyon doo. Paa kat, kuu gase gudurre taat kuu pake min do gamin okinjo kuuk yaako ase ho kuu baa do undu, nun *Ron gemor, bal soka. »

* 21:34 'bordiko' : Werin daarin, nu kaawa a 'gugal'.

³⁷ In yiriyo, Iisa bildigiy gee do ger ka Bun̄di. In aando gay, ɲa baɓɓiy wale kuwa ka koot ka Olibiyennar. ³⁸ Kar in kawtir wer dugus-dugus, gee okiŋco asgiy do ger ka Bun̄di, ɲuu cokiyn̄ji.

22

Dee ka kaawor do muut ta Iisa
(*Matiye 26.1-5, Maark 14.1-2, Yaaya 11.45-53*)

¹ Iidin ta mappa kaak bal *gele taat *Yuudinna koliy *Paak gaay ko. ² Agindaw ku gay satkiner ho in agindaw ku gaanuundi bariya botol taat ɲuu deen̄ Iisa, kar ɲu gina kolaw do geemir.

³ Do wer-ak, *Seetanne un̄jiiji do Zuudas kaak ɲu koliy oki Iskariyoot, ɲaar min paliinna ku Iisa kuuk orok in seera. ⁴ Ɓa baawtu do agindaw ku gay satkiner in agindaw ku gay gooye *ger ka Bun̄di ho ɲa kaawiico in maman ɲaaco gaarin̄ Iisa, ɲuu obin̄ji. ⁵ Gee-ak, aawco gala ho ɲu kaawtu a ɲuuj̄i bere gurus. ⁶ Hiyya, Zuudas ooytu ho ɲa teestu bariye botol taat maman ɲaaco gaarin̄ Iisa do wiktin taat ya gee dakin ginno ja.

Iidiye ka iidin ta Paakdi
(*Matiye 26.17-25, Maark 14.12-21, Yaaya 13.21-30*)

⁷ Yiriy ta iidiner astu, yiriy taarat, ɲu daggiy baar, ɲu gingiy tee ka *Paakdi. ⁸ Iisa ɲaamiig Piye in Yaaya. Ɓa kaawiico aman : « Baan̄ ku baate gine tee ka iidin ta Paakdi. » ⁹ Ɓuur gay indiig aman : « Ki raka a ni baate gine tee momo ? » ¹⁰ Iisa telkico aman : « Cokiyon̄ samaane, ya ku un̄jaw do geegirdi, kuu ɲaame in gem rakki icil jalin̄ ka amiydi. Aadon̄ga do ger kaak ɲaa un̄je. ¹¹ Kaawon̄ji do mee gerdi-ak aman : “ Tatkaw ɲaaminti a niin̄ inde wer kaak ɲaa tee tee ka iidiner in maajir̄nay. ” ¹² Kar ɲaako gaare ger berel ka gusu-urdi, gamnay okiŋco goy ko. Eden̄ ko, kuute gine tee. » ¹³ Hiyya, maajirin̄ baawtu, ɲu gasiig gamin-ak uudin

taat Iisa kaawiico ho do wer-ak ko, ɲu gintu tee ka Paakdi.

Tee ka Paak ta marbinto
(*Matiye 26.26-30, Maark 14.22-26, 1 Korentiyen 11.23-25*)

¹⁴ Wiktin taat pat nectu ta teendi, Iisa goytu tee in *paliinnay ¹⁵ ho ɲa kaawiico aman : « Min taaɓiner bal ase misa-an̄, nu raka ja a illa gii tee sawa tee ka iidin ta Paakdi-anta. ¹⁶ Nu kaawiico ampa-ak asaan min tee ɲaar-an̄, nu tiyaado pey tee ka iidin-anta nam yiriy taat Bun̄ asiy gaare baat ta iidin-an̄ do Meennuwi. » ¹⁷ Kar ɲa iciit *kordindi, ɲa deltu barkin do Bun̄di ho ɲa kaawtu aman : « Obon kordindi-anta, kuu see, kuu dakguwe do zin̄kiko. ¹⁸ Ka seener nu kaawaako, min din̄ka-an̄, nu siyaado pey maam ku *bin̄di nam yiriy taat *Meennaw ta Bun̄di yaa ase. » ¹⁹ Kar ɲa ictu mappa, ɲa deliiji barkin do Bun̄di, ɲa pirsiīga ho ɲa beriicog do maajir̄nay. Kar ɲa kaawtu aman : « Ɓaar-an̄ zir kaak naa bere *satkin do saan tan̄ko. Ginguwon̄ ansii kat kuu moyguwe bir. » ²⁰ Min ɲu tee, ɲa beriico oki kordindi ar kaak ɲa beriico mappa ho ɲa kaawtu aman : « Kordindi-an̄ gaara *Jamaw ta marbinto taat Bun̄ asiy obe in gee in baarir kuuk min̄ do saan tan̄ko. ²¹ Kar gay talon̄, gem kaak asaadu isine pisinni ora do parki. ²² Ka seener, nun̄ *Ron̄ gemor asa mate ar taat Bun̄ kaawtu. Kar gay, rad̄ji do gem kaak isindu ! » ²³ Min Iisa kaawtu pa-ak, maajir̄nay teestu inde zin̄kiko aman : « Waa kaak yaa ginin̄ riy-anta ? »

Inde kaak a waa tatik paka

²⁴ Min ɲaar-ak, maajir̄na teestu mee benannico a minninco-an̄ waa tatik paka. ²⁵ Kar Iisa kaawiico aman : « Sultinnay ku duniiner goy kaaco ka geen̄co. Ɓu hokumiyaag geen̄co in guwaane, kar ɲu raka pey a gee yaa kolin̄co a “ gay sellin̄kaw ”. ²⁶ Kun̄ko-an̄, dakon̄ ginenna ar ɲuura. Minninko, gem kaak tatik paka yaa tale ziy ar ɲa kapak, ho ɲaar kaak hokumiya yaa gine ar gay

riyor. ²⁷ Naako indin̄ko : ya dō tan̄ko, gem kaak tiya kat tatko wala kaak iya tee ? Kaak tiyaw-ak dōo di ? Kar nun gay, nu goy datikko ar gay riyor kaak iyaako tee. ²⁸ Kun̄ko-an̄ ko, wiktin taat taaḡin gasintu, ku balnu rasindu. ²⁹ Do saan taarat ko, nun naako berin Meennaw dō pisin̄ko ar Tanni Bun̄ beriiduuta. ³⁰ Paa kat, ku asiy tee ho kuu see in̄ nunu dō *Meennuwir. Ku asiy goye ar sultinnay, kuu dukume seriin dō tamba ta Israyeel taat orok in̄ seera. »

*Iisa kaawa dō Piyer a ṇa asa tatire
(Matiye 26.31-35, Maark 14.27-31,
Yaaya 13.36-38)*

³¹ Iisa kaawiīji dō Simon Piyer aman : « Simon cokay samaane, Seetanne indig Bun̄ a ṇaako dodiyin̄ko ar ṇu dodiyiy *geme. ³² Kar nun gay indijin̄ Bun̄ imaanjin̄ giniy dō sooda. Kar wiktin taat Seetanne gecin̄cin̄ ko ho ki goy pey bombo dō imaanjin̄, den̄rig sin̄tan̄ oki. » ³³ Piyer gay kaawiīji dō Iisa aman : « Gem kol *Rabbine, ya ṇu un̄jaacin̄ dāṇaayne wala ṇu diyaacin̄ oki, nun rasaacinno. » ³⁴ Kar Iisa telkiīji aman : « Piyer, nu kaawaajin̄ ka seener, yiriyta in̄ aando-anta, kokir boogaadō di, kii tatire dees subba a ki ibinginno. »

Gurus, mokolle in̄ seepine

³⁵ Min ṇaar-ak, Iisa indiig maajirnay aman : « Wiktin taat nu ṇaamin̄ko dō riyor, ku bal soke dō pisin̄ko wala gurus, wala mokolle, wala ṇugira. Do wiktin taar-at, maan arum̄ko walla ? » N̄uur gay telkiīji aman : « Ha'a ! Maan balni arme. » ³⁶ Kar ṇa kaawico aman : « Min din̄ka-an̄, kaak gin gurus, ṇa icga. Kaak gin mokolle oki, ṇa icta. Kaak ginno *seepin gay, ṇa gidiyit batkoy ho ṇaa gidie seepine. ³⁷ Kar nu kaawaako, kaaw taat ṇu siirtu dō Kitamner dō bi kanto yaa ase dō werti. Kaaw-at aman : « ṇu

asa talin̄ ṇaar oki atta in̄ gee kuuk jookumo. »* Ka seener, kaawin okin̄co kuuk ṇu siirtu dō bi kanto-ak gaay ko nece. » ³⁸ Maajirnay kaawiīji aman : « Gem kol Rabbinni, an̄ seepinpan seera. » Iisa gay telkiico aman : « Rason kaaw-anta. »

*Iisa dō koot ka Olibiyennar
(Matiye 26.36-46, Maark 14.32-42)*

³⁹ Min ṇaar-ak, Iisa amiltu in̄ maajirnay min dō geegirdi. ṇu ḡaawtu dō koot ka Olibiyennar uudin ta ṇa ḡaggiyo. ⁴⁰ Min ṇu ottu dō wer-ak, ṇa kaawiico aman : « Indon̄ Bun̄ kuu goye bombo ya Seetanne geaako, kuuji gedire. » ⁴¹ Kar Iisa etirtu minnino serek sood, ṇa dersitu ho ṇa indiy Bun̄ aman : ⁴² « Baaba, locin̄-ak raddo, etirit taaḡin-an̄ mininer. Yampa, taa gineno ar taat nun rakiyo, illa taat kin̄ rakiyo. » [⁴³ Hiyya, *ḡubil ka Bun̄di bayniīji a ṇaa den̄rin̄ji. ⁴⁴ Iisa kelmoy amile nam ṇa tala aminda. Do wer-ak, ṇa salkiytu in̄ gelbin rakki paa nam tingoy etila cus-cus ar baar.]†

⁴⁵ Min ṇa gaastu in̄ salaaney, ṇa uctu ho ṇa yeeptu wer ka maajirnay. Min ṇa ottu, ṇa gasiig ṇu weye asaan ṇu moya gamin okin̄co kuuk ṇu dortu ho kuuk yaa ase ba aaro. ⁴⁶ Kar ṇa indiig aman : « Maa di ku weyiyo ? Ucon̄, indon̄ Bun̄ kuu goye bombo ya *Seetanne geaako. »

*Obin̄ji ka Iisa
(Matiye 26.47-56, Maark 14.43-50,
Yaaya 18.3-11)*

⁴⁷ Min Iisa kaawa misan di, tala kar gee asaw. Zuudas kaak min paliinna kuuk orok in̄ seer ogirco. ṇa ḡaawiīji dō Iisa, ṇa baamiyīga ho ṇa ginīji cuud.† ⁴⁸ Kar Iisa gay kaawiīji aman : « Zuudas, nun kaak *Ron̄ gemor, in̄ cuud-an di, ki isiniidu ! » ⁴⁹ Min maajirin ku Iisa taltu maan kaak yaa kuuniye-ak, ṇu indiig aman : « Rabbine, ni asidin̄ gee-an̄ in̄ seepinpan

* **22:37** Wer ka gase kaawor dō Ezaayi 53.12. † **22:44** Kaaw taar-an ginno dō makaatamna daarin ku Bun̄di kuuk ṇu siirtu min awalle in̄ kaaw ta Grek. ‡ **22:47** 'ṇa ginīji cuud' : Do aadin ta Yuudinnar, ya ṇu ooya dō gem kaak ṇu ibingiga, ṇu gingiy pa.

walla ? » ⁵⁰ Ek di rakki min maajirnay ku lisa ceeptu seepiney, na asidiig gay riyor kaak gina riy do *mee satkiner ka tatko ho na dukumiiit dengey ta meeda. ⁵¹ Kar lisa ictu kaawo aman : « Ha'a, paado, goyon werko rakki ! » Kar na atiit denge-at do werti. ⁵² Min pa-ak, lisa kaawiico do agindaw ku gay satkiner, ku gay gooye ger ka Bunde ho *aginay ku Yuudinnar aman : « Ku astu in seepinpan ho in donkilay a kuun obindu, wala nu kokino ? » ⁵³ Nun sa goy doo in kunjo do ger ka Bunde. Maa di ku obginno annere ? Kar din gay, wiktin tanjo ase, taar taat gondikaw§ yaa gaare gudurriti. »

Tatire ka Piyer do bi ka lisa
(Matiye 26.57-58,69-75, Maark 14.53-54,66-72, Yaaya 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Min naar-ak, nu obiig lisa, nu iyiig do ger ka mee satkiner ka tatko ho nu unjiig atta. Piyer gay aadaag min aaro, datikco dukume. ⁵⁵ Min naar-ak, gee daarin naamtu ako do wer ka berel nu ooriyo. Piyer oki goytu in nuura. ⁵⁶ Daatik rakki gay riyor taliig Piyer oora ako, ta taliig yalaan ho ta kaawiico do gee-ak aman : « Ha', talon gem-an oki in naara ! » ⁵⁷ Kar Piyer gay tatirtu aman : « Ha'a, nu ibingigdo gem-anja. » ⁵⁸ Jammiy sood, gem ka pey taliiga ho na kaawtu aman : « Kin oki rakki min maajirnay ku lisa doo ? » Kar Piyer telkiji aman : « Ha'a, nun min nuurro. » ⁵⁹ Goytu kee, yaa gine ar pat rakki pa, kar gem rakki ka pey wakiliy di aman : « Ka seener gay, gem-an, naar goy in naara asaan naar oki min kid'ka Galile. » ⁶⁰ Kar Piyer gay telkiji aman : « Hey kinke-anja, kaawon-an gay min momo ? » Min na bal deen kaawoy misan di, kokir boogtu. ⁶¹ Do wer-ak, Rabbin kolsiig Piyer ho na taliig yalaan. Hiyya, Piyer moyiit kaaw taat

Rabbin kaawiji aman : « Yiriyta in aando-anta, kokir boogaado di, kii tatire dees subba a ki ibinginno. » ⁶² Min naar-ak, Piyer amiltu kara ho na zugii ale.

Nu koocig lisa ho nu warga
(Matiye 26.67-68, Maark 14.65)

⁶³ Gee kuuk gooyaag lisa ajimiyaiga ho nu koociiga. ⁶⁴ Nu duuniig odinay ho nu indiig aman : « Hey nabiince-anja, kaawnin ja waa kaak menningin* ! » ⁶⁵ Kar nu wariig ko ware.

lisa do unco ka agindaw ku gay satkiner
(Matiye 26.59-66, Maark 14.55-64, Yaaya 18.19-24)

⁶⁶ Min wer waltu, *aginay ku Yuudinnar numtu, nuur agindaw ku gay satkiner in agindaw ku gaanu-undi. Kar gee kuuk gooyaag lisa-ak iyiicoga. ⁶⁷ Min nu iyga, nu indiig lisa aman : « Kaaw ta gaayan, ya kin ko Masi kaak Bun dootu. » Naar gay telkiico aman : « Ya nun kat diyaako, ku amniyaanno, ⁶⁸ ho ya nun kat indaako, ku yeepaadudo. ⁶⁹ Kar gay, dak mena sood di†, nun *Ron gemor yaa goye do meeday ta Bun kaak gudurre okintit do pisinji. » ⁷⁰ Do wer-ak, okinco kaawtu aman : « Di pa-ak, kin ko Ron ka Bunde walla ? » Naar gay telkiico aman : « Kun maaniiko kaawit ko a na nunu. » ⁷¹ Hiyya, nu kaawtu benannico aman : « Maaniite cokiyit ko ta biy, wala gi raka pey saadine ! »

23

lisa do unji ka Pilaat
(Matiye 27.1-2,11-14, Maark 15.1-5, Yaaya 18.28-38)

¹ Do wer-ak, gee ku dukuma seriin-ak uctu okinco, nu iyiig lisa do unji ka guberneer Pilaat*. ² Min nu iyiiga, nu diyiji kaaw aman : « Ni gasig

§ 22:53 'gondikaw yaa gaare gudurriti' : Gudurre ta gondikaw, ta gudurre taat amilaw min do Seetanner di. * 22:64 'menningin' : Werin daarin, nu kaawa a 'doosinci'. † 22:69 'dak mena sood di' : In kaaw ta Grek, nu kaawa 'min dinja'. Kar gay, wiktin ta nu kaawiy ampa-ak, nu raka kaawe a maanna-an yaa ase kodok-kodok di. * 23:1 'Pilaat' : Naar Roomince, na Yuudince. Sultan ka tatik ka Room diyig guberneer do kidin ku Zeruzaleem.

gem-an as nigin darrini ho na isinaag gee a nuu kappiyenno miiri do Sezaar, sultan ka tatik ka Room. Na gina ziy a na Masi, ansi-ak a na Sultan. » ³ Pilaat indiig Iisa aman : « Kin ko sultan ka Yuudinnar walla ? » Iisa gay telkiiji aman : « Kin meenjin kaawit ko. » ⁴ Pilaat kaawiico do agindaw ku gay satkiner ho do gee kuuk dakin-ak aman : « Nun bal gase oorin taat naa obin gem-an ka. » ⁵ Kar gee kuuk diyji kaaw-ak wakiliy kon di aman : « Na isinaag gee in bildinji, min kid ka Galile yoo kid ka Zuude okinji nam na astu anne. »

Iisa do unji ka sultan Herood

⁶ Wiktin taat Pilaat dortu-ak, na inditu aman : « Gem-an min Galile walla ? » ⁷ Kar min nu kaawiji a Iisa asa min do kid ka Galile do wer kaak *Herood Antipaas goy kaaci, na naamiijiga. Do menaw nuur-ak, Herood oki goy do geeger ka Zeruzaleem. ⁸ Min nu ottu ho Herood taliiga-ak, alji gal aale asaan min awalle na raka talinji. Na dor gee kaawa biy ho na raka talin naa gine maan kaak ajbay. ⁹ Do wer-ak, na indiig in kaawin dakina, kar Iisa gay bugum mayaata. ¹⁰ Agindaw ku gay satkiner in ku gaanuundi sa goya. Nu diyiji kaawin kuuk ooma. ¹¹ Do wer-ak, Herood in askirnay wariiga. Nu isiiji batik taat samaane ho nu ajimiyaiga. Kar nu naamiijig pey do Pilaat. ¹² Awalle Herood in Pilaat, nuur adine ho yiriy taar-at di nu amirtu.

Nu iyiig pey Iisa do unji ka Pilaat (Matiye 27.15-26, Maark 15.6-15, Yaaya 18.39-19.16)

¹³ Min nu yeepig Iisa, Pilaat numiig *Yuudinna in aginduwco in agindaw ku gay satkiner ¹⁴ ho na kaawiico aman : « Ku iyduug gem-an ka ho ku diyji kaawo a na isinaag gee a wer yaa nige. Kar nu indig unko ho min kaawin okinco kuuk ku diyji, oorin rakki sa nu balji gase taat yaaji iye obe. ¹⁵ Herood oki balji gase

oorin taat naa obinji. Paa ko, na naamitennga. Di naar-ak, gem-an naar ginno oorin taat yaaji iye muutu. ¹⁶ Ansi-ak, naa koocinji di kar naa pikinji. » [¹⁷ Do ay iidin ta *Paak, do aadiney, Pilaat imilgiyco do Yuudinnar gem rakki min do danjaayner.]† ¹⁸ Kar gay, okinco, nu teestu obe kuuri aman : « Daag gem-an ka ho pikiniig Barabaas. » ¹⁹ (Barabaas gay, nu unjiig danjaayne asaan na barjilig gee ku geegirdi ho na dee gemo.) ²⁰ Pilaat gay, do tanji-at, na raka pikin Iisa. Ampaa ko, na kaawiico paa do gee kuuk dakin-aku. ²¹ Kar nuur gay kaawiy rada aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! » ²² Ka subbin kar, Pilaat ictu pey kaawo aman : « Naar nig maa di ? Yoo oorin rakki taat nec yaa iye muutuy oki, nu balji gase. Naa koocin in kordinco kar naa pikinji. » ²³⁻²⁴ Kar nuur gay wakila di kaawe rada aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! » Gaayco jaala jaalen di nam Pilaat giniicot taat nu rakiyo. ²⁵ Na pikiicog Barabaas ar taat nu inditu, naar kaak barjilig gee ku geegirdi ho dee gemo. Kar Iisa gay, na beriicog do pise ka askirnar a nuuji gine taat gee-ak rakiyo.

Doode ka Iisa ka etor (Matiye 27.32-44, Maark 15.21-32, Yaaya 19.17-27)

²⁶ Nu iyiig Iisa do wer kaak nuu deenji ho nu iciig et kaak nu doodin kuwa. Do botildi, nu naamtu in gem rakki pa sinji Simon. Gem-ak min geeger ka Sireen‡ ho na asa min yeero. Nu asiriig naa icilin et-ak do goroy ho naa aadin Iisa. ²⁷ Gee dakin aale aadaaga. Minninco goy oki daad kuuk alaw ho kuuk marmilaw do saan tanji. ²⁸ Iisa kolsiig daad-aku ho na kaawiico aman : « Kun daad ku Zeruzaleem, dakon alenno lotu. Illa alon ta maaniiko ho ta kooginko, ²⁹ asaan wiktin yaa ase taat gee yaa kaawe aman : “ Galal do moggan, nuur kuuk bal aawe wee ho kuuk bal

† **23:17** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunji kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Gerek. ‡ **23:26** 'Sireen' : Na kid ka gee ku pondiko kaak goy in munsakne.

bere popo tak-tak. » ³⁰ Do menaw n̄uur-ak, gee yaa kaawe dō dambini-idi aman : « Sollonni dō kayni » ho dō kotat aman : « Gootonni. » § ³¹ Ka seener, ya et kaak balan kat n̄u doliyaag ampa-ak, kar kaak aay gay n̄uu giniñji maman ? »*

³² Do werco-ak, n̄u iytu oki kokinay seera a n̄uu deen̄co in̄ Iisa. ³³ Min n̄u ottu dō koot kaak n̄u koliiy « Dawik ta kaar », n̄u dōod̄ig Iisa ka etor. N̄u dōod̄ig oki kokinay-aku : rakki dō meeday ho rakki gay dō n̄ugilay. ³⁴ Min n̄u dōod̄ig Iisa, n̄a inditu tacco Bun̄ aman : « Baaba, saamiyco dō gee-an̄ku asaan n̄u ibanno maan kaak n̄u giniyo. » Kar askirna-ak deediit kesuun ta Iisa werin dakina ho ay gem di iciy taat galji. ³⁵ Gee gay ta-laaga. N̄uur agindaw ku Yuudinnar oki samtiyaaji aman : « N̄a jil gee ku pey. Din̄ gay, n̄a jil ziy ka meen̄ji ya n̄aar kat Masi kaak Bun̄ dobtu kare ! » ³⁶ Askirin oki samtiyaaji. N̄u baawiiji moota ho n̄u beriiji maam ku tooro ³⁷ ho n̄u kaawiiji aman : « Ya kin̄ kat sultan ka Yuudinnar-ak, jil kat dōo zin̄ ! » ³⁸ Kar dō et ka Iisa, n̄u dōod̄ maan kuwa dō kaay kaak n̄u siirji aman : « N̄aar-an̄ ko sultan ka Yuudinnar. »

³⁹ Rakki min kokinay kuuk n̄u dōod̄tu-ak wariig Iisa aman : « Kin̄ke-an̄ dōo ko kaawa a ki Masi kaak Bun̄ dobtu-aka ! Jil zin̄ ho kiini jile oki ! » ⁴⁰ Kar kokin̄ ka seerin̄kar-ak gay leesiiji dō giji aman : « Ginte-an̄, n̄u obinte n̄uute deente ar n̄aara. Kin̄ ginno kolaw dō Bun̄di walla ? ⁴¹ Tante-an̄ taar dō botilti asaan n̄uute deente dō maan kaak gi gintu. Kar n̄aar-an̄ gay nig maa ? » ⁴² Kar n̄a kaawtu pey aman : « Gem kol tacco Iisa, dakin rawtinno dō wiktin taat ki asiy teen meennuwin̄. » ⁴³ Iisa gay telkiiji aman : « Ka seener nu kaawaajin̄, yiriyta-an̄ di, ki ba goye dō janni in̄ nunu. »

Muut ta Iisa
(*Matiye 27.45-56, Maark 15.33-41, Yaaya 19.28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Wiktin taat pat nectu yiriyo, ta mattu. Wer astu gondiko dō kid̄ okin̄ji nam pat subba ta maako. Do *ger ka Bun̄di sa, zimilla kuuk n̄u dūuntu dō botol taat un̄ja dō wer kaak *cawar aale eertu min datko min kuwa yoo keder. ⁴⁶ Hiyya, Iisa kooltu rada aman : « Baaba, nu diyit ruwwiner dō pisin̄cin̄. » Kar min n̄a kaawtu pa-ak di, n̄a mattu. ⁴⁷ Min tatkaw rakki ka askirin ku Room taliig gamin okin̄co kuuk kuuniy-ak, n̄a oziliig Bun̄ ho n̄a kaawtu aman : « Way, ka seener, gem-an̄ bal nige maan tak-tak ! » ⁴⁸ Do wer-ak, goy gee dakina kuuk as tale maan kaak kuuniye. Min n̄u totirtu, n̄u deliig gon̄guminco min nige kaak aditco nigtu. ⁴⁹ Roynay ku Iisa okin̄co ho in̄ daad̄ kuuk aad̄ig min Galile-ak peytu serek ho n̄u taliy maan kaak kuuniya-aka.

Un̄je ka Iisa dō maginer
(*Matiye 27.57-61, Maark 15.42-47, Yaaya 19.38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Do wer-ak, gin gem rakki n̄u kolaag Yuusup. N̄aar min geeger ka *Yuudinnar kaak n̄u koliiy Arimate. Gem-ak goyin̄ji samaane ho n̄a sellen̄ dō un̄ji ka Bun̄di. N̄a era ase ka *Meen-naw ta Bun̄di. N̄aar min *aginay ku Yuudinnar, kar gay, n̄a bal ooye dō kaawco ho dō maan kaak n̄u gintu. ⁵² N̄a baawtu gasin̄ Pilaat ho n̄a in-diig zi ka Iisa. ⁵³ Kar n̄a paayiig min ka etor, n̄a maliyiig in̄ kapanne ho n̄a baawtu un̄jiig dō magin taat n̄u dōd̄ditu ka dambar. Magin-at, yoo momte rakki oki n̄u balti diye. ⁵⁴ Yiriy taar-at ta siye ka zin̄kar asaan yiriy ta *sabitdi gaay ko. ⁵⁵ Daad̄ kuuk as min Galile in̄ Iisa-ak aadiig Yuusup min aaro. N̄u taliit magin-ata ho maman n̄u deeriig Iisa. ⁵⁶ Kar n̄u yeeptu dō geriyco ho n̄u teestu siye gamin kuuk n̄uuji ooye dō momtey ka Iisa : itir in̄

§ 23:30 Wer ka gase kaawor dō Ooze 10.8. * 23:31 Dan̄il ta et kaak balan in̄ kaak aaye : Et kaak balan, n̄aar gaara gem kaak bal gine oorne ho kaak aaye gay gaara kaak gin oorne. Iisa, n̄aar bal gine oorne ho n̄u dōod̄ig ka etor.

sewe. Kar gay, in yiriy ta sabitdi, nu bal 6aawe do maginer, nu eeltu geero uudin taat *gaanuun kaawtu.

24

Nooye ka Iisa

(Matiye 28.1-10, Maark 16.1-8, Yaaya 20.1-10)

¹ In yiriy ta dumaas, wer dugus-dugus, daad-ak sokiig gamin kuuk nu siytu a nuuji ooye do ziy ka Iisa ho nu 6aawtu do bit ka maginer. ² Min nu ote, nu gasig dambi kaak nu goottu magin-ak tunkil serpiya. ³ Nu unjitu do maginer, kar nu bal gasin zi ka *Rabbin Iisa. ⁴ Nu ajbiytu nam ta bico sa amallo. Do wer-ak, tala kar gee seer kesuunco irna pit-pit bayniico. ⁵ Daad-ak kolaw obiigu nam nu onig kayco. Kar gee-ak kaawiico aman : « Maa di ku bariyy gem kaak goy mento min datik ta gee kuuk mate ? » ⁶ Naar kawwi do maginer, na nooye. Pakiron do kaaw taat na kaawiiko wiktin taat na goyiy Galile. ⁷ Kaaw-at aman : « Illa nun *Ron gemor, nuun berin do pise ka gee kuuk jookumo. Nuun doodin ka etor ho yiriy ta subbin kar gay, naa nooye. » »

⁸ Hiyya, daad-ak moyiig kaawin kuuk Iisa kaawiico. ⁹ Nu yeptu min do maginer ho nu osiicog gamin okinco kuuk nu taltu do paliinna kuuk orok in rakki ho do gee okinco kuuk aadig Iisa. ¹⁰ Daad kuuk iyiit kabarre do paliinnar-ak, nuur Mariyam ta min geeger ka Magdala, Zaan, Mariyam atan Zaak ho in daad daarin ku pey. ¹¹ Kar min paliinna-ak doriit kabarre-at, do tanco a wal daad-ak osa kaawin kuuk bal baaco din ga. Paa ko, nu baltu amniyinco. ¹² Kar Piyer gay uctu, na iciig gadi na 6aawtu do maginer. Min na ottu, na yogiltu ho na taltu jardad di goy keeco. Do wer-ak, na ajbiytu tak-tak. Hiyya, do yeepinji na osiig kat adiy do maan kaak kuuniye.

Maajirna seer do botol ta Emayuus (Maark 16.12-13)

¹³ Do yiriy taar-at di, maajirna seer ku Iisa 6aa do hellin taat nu koliy Emayuus. Hellin-at, min Zeruzaleem yaa nece ar kilomeetir orok. ¹⁴ Do botildi nu kaawiy benannico do gamin okinco kuuk kuuniye. ¹⁵ Wiktin taat nu kaawiyo ho nu meeliy-ak, Iisa meenji jorkiigu ho na toliyy in nuura. ¹⁶ Maajirna-ak talaaga, kar gay, maan todco nuu ibininji. ¹⁷ Iisa indiig aman : « Ku meela do bi ka moo botildi ? » Do wer-ak, nu peytu dut ho nu yiimiit wijeenco. ¹⁸ Rakki minnino sinji Kileyopaas telkiji aman : « Min gee kuuk goy Zeruzaleem, kin keejin di ibingigdo gamin kuuk kuuniy do menaw-an ku walla ? » ¹⁹ Iisa indiig aman : « Nuur maa ? » Nuur gay telkiji aman : « Maan kaak asji do Iisa ka min Nazareet ! Naar nabiince tatiko. Do unji ka Bun di ho do unco ka gee okinco, na gaarit gudurrey in gamin kuuk na giniyo ho in kaawin kuuk na kaawiyo. ²⁰ Aginduwte ku gay satkiner in aginiyte ku darre berig do pise ka agindaw ku Room a nuu obinji, nuuji diye kaawo ho nuu deen ka etor. ²¹ Zer nin pakir a wal naar ko kaak asa jilin gee ku Israyeel min adinco. Kar taar gay bal ase pa, ho din gay gin ko menaw subba min gamin-an kuuniytu. ²² Illa gay daad daarin minninni iyinti kaawin kuuk ajbay. Nu sak bit ka maginer, ²³ kar nu bal gasin ziy ka Iisa. Nu asinti kaaw a *dubal ku Bun di bayinco ho nu kaawiico a na goy mento. ²⁴ Minninni, daarin 6aawtu do maginer ho nu gasiig gamin-ak uudinco ar taat daad-ak kaawiico. Kar naar gay, nu bal gasinji. » ²⁵ Hiyya, Iisa kaawiico aman : « Kun maa di kayko dibirtu ampa ? Kaawin okinco kuuk nabiinna iyiiko-an ku, maa di nu unjigikonno kodok ? » ²⁶ Ka seener, nabiinna kaaw a illa Masi kaak Bun doftu yaa taa biyen ja ampa, kar kat, naa unje do *darjiney. » ²⁷ Kar Iisa gaariico baaco ta kaawin kuuk nu siirtu do saan tanji. Na teestu in makaatamna ku Muusa in

ku nabiinnar nam ɲa gasiit Kitamne okintiti.

²⁸ Wiktin taat ɲu gaay ote do hellin taat maajirna-ak ɓaayiyo, Iisa gintu ar ɲa bira in ɲunji. ²⁹ Kar ɲuur gay todiji aman : « Ha'a, gem kol sinje, as in nini asaan pat-an deete. » Hiyaa, Iisa ooytu ho ɲa ɓaawtu goye in ɲuura. ³⁰ Wiktin taat ɲu goyiy keder do teendi, ɲa ictu mappa ho ɲa deltu barkin do Bunɗi. ɲa pirsiiiga ho ɲa deediicoga. ³¹ Do wer-ak odinco piltu kate ho ɲu ibiniig Iisa. Kar ta bite-an di, ɲa sawiltu min do ɲunco. ³² Min pa-ak, ɲu kaawtu benannico aman : « Min ɲa kaawiite do botildi ho ɲa gaariite baat ta Kitamner-at, kaaw-at eruwgintennenno walla ? »

³³ Kodok di, ɲu uctu ho ɲu yeeptu Zeruzaleem. Nu gasiig *paliinna kuuk orok in rakki num in eenco. ³⁴ Maajirna-ak, kaawiico do ɲuur kuuk asa min hellin ta Emayuus-ak aman : « Ka seener, *Rabbin nooye ! ɲa bayinji do Simon. » ³⁵ Kar maajirin ku seer-ak osiico oki maan kaak kuuniyco do botildi ho mamam ɲu ibiniig Iisa do wiktin taat ɲa pirsiiig mappa.

*Bayne ka Iisa do maajirnay
(Matiye 28.16-20, Maark 16.14-18,
Yaaya 20.19-23, Akt 1.6-8)*

³⁶ Wiktin taat ɲu kaawa misan di, tala kar Iisa goy datikco ho ɲa kaawiico aman : « Aapiye, taa goye in kunjo ! » ³⁷ Do wer-ak, ɲu raastu ho kolaw obiigu, ɲuur a wal ta kelmo. ³⁸ Kar Iisa gay kaawiico aman : « Maa di ku barjiliyo ho aditko gintu seera ? » ³⁹ Talon pisindu ho asindu. Ka seener ɲa nunu ! Diironnu ho kuu tale asaan kelim taar bal gine kuma wala kaaso ar ku taliy nun gintu-anja. » ⁴⁰ Min ɲa kaawiico pa-ak, ɲa gaariico pisinji in asinji. ⁴¹ Alco gala ho ɲu ajbiyту tak-tak, kar in ajbiyinco-ak oki, ɲu bal amniye loci. Paa ko, Iisa indiig aman : « Ku gin maan ka teendi walla ? » ⁴² ɲuur gay aman : « Hii, ni gine. » Kar ɲu persiiji boos ka bike. ⁴³ Iisa iciiga

ho ɲa teeyig ɲunco. ⁴⁴ Kar ɲa kaawiico aman : « Aan taat nu kaawiico wik-tin taat nu goyiy in kunjo : Gamin kuuk siir do bi kanto do *gaanuun ka Muusa, do makaatamna ku nabiinnar ho in ta *Soom, okinco yaa asen ja uudinco. » ⁴⁵ Do wer-ak, Iisa piliig kayco ho ɲu ibiniit kat baat ta Kitamner. ⁴⁶ ɲa kaawiico aman : « An kaaw taat siir do Kitamner : « Illa Masi yaa taaɓiyen ja, ɲaa mate, kar yiriy ta subbinjar gay ɲaa nooye min do muuti. » ⁴⁷ Paa kat, gee yaa gaare Kabarre ta Gala in sin kunji min Zeruzaleem yoo adiy ka kidar okinji. Kabarre-at a ɲuu ibiniin niginco, ɲu poocin goyinco kaak samaanno ho Bun yaaco saamiyin zunuubinnico. ⁴⁸ Kun kon di gee kuuk talig gamin-an in odinko. ⁴⁹ Kar nun meendu yaako naame maan kaak Tanni kaawtu a ɲaako bere. Kun gay, goyon do geeger-an di nam gudurre taat asa min kuwa* yaako miininjo. »

*Iisa coona ka samaaner
(Maark 16.19-20, Akt 1.9-11)*

⁵⁰ Min ɲaar-ak, yiriy rakki Iisa imiliig maajirnay min do geeger-aka, ɲa iyiig moota in hellin ta Betani. Do wer-ak, ɲa jaaltu pisinji ho ɲa barkiyi-igu. ⁵¹ Wiktin taat ɲa barkiyiigu-ak di, ɲa etirtu minninco ho Bun coonig ka samaaner. ⁵² Do wer-ak, ɲu abdiyiiga, kar ɲu yeeptu Zeruzaleem in galal dakina. ⁵³ Min ɲu yeepe, ɲu baggiy do *ger ka Bunɗi ho ɲu oziliiga.

* **24:49** 'gudurre taat asa min kuwa' : Gudurre-at, taar Ruwwin ta Bunɗi.

Kabarre ta Gala ta Yaaya Pile ka kaawor

Maktumne-an, gee kuuk awalle kat kaaw min daayum kadar na Yaaya kat siirta. Yaaya, naar min paliinna kuuk orok in seera. Kar na bal siirin sinji kuuk Yaaya-ak do maktumne-anta. Illa na siir aman : « Naar kaak Iisa elgiyo » (Yaaya 13.23).

Maktumne ta Yaaya, taar ginno dele ka danlal. Kar gay, ta gin kaawin dakina kuuk Maark, Matiye in Luk bal siirinco. Ta kaawa oki do bi ka gamin peesira kuuk ajbay Iisa gintu. Nuur ko kuuk gaara a Iisa, naar Ronj ka Bunji. Ta kaawa pey do bi ka Iisa kaak meela in gee ar : maajirnay, Nikodeem, daatik taat min geeger ka Samari, agindaw ku Yuudinnar ho sintay ku Lazaar. Yaaya siir do gee okinco kuuk bariya botol, seene ho in goye ka gaasdo. Gamin nuur-an, illa in Iisa kat nuu gasinco.

Iisa Masi, naar Kaaw ta Bunji

¹Awalle, min Bunj bal kilgiyin misa duniine, gem kaak nu koliy Kaaw ta Bunji goy ko. Na goy sawa in Bunj ho naar meenji di Bunj. ²Min Bunj bal kilgiyin misa duniine, na goy ko in naara. ³In Kaaw-at di, Bunj kilgiyiig gamin okinco. Maan ginno kaak na kilgiytu bal taara. ⁴Ta taar kat ber goye do gamin okinco. Ho in goye kanti ko, gee taltu portikaw. ⁵Portikaw-at caapiy do gondikor, kar gondikaw baltit gine maanna.

⁶Kar gay, gin gem rakki kaak Bunj naamtu, nu kolaag Yaaya-Batist. ⁷Naar as kaawe do geemir do bi ka naar kaak gaarit portikaw-ata, asaan gee yaa cokiye kaawoy ho nuu aamine in naara. ⁸Yaaya gay, naar meenjido kat portikaw, naar as kaawe biti di. ⁹Portikaw-at taar ko seene. Taar as do adiy ka kidar ho ta caapiy do gee okinco.

¹⁰Gem kaak nu koliy Kaaw-ak, naar goy do adiy ka kidar. In naar ko, Bunj kilgiyiig kida. Kar gee kuuk do adiy ka kidar gay bal ibininji. ¹¹Na 6aaw goye in geenji ku meenji, kar geenji gay bal obinji. ¹²Kar do gee kuuk obga ho kuuk aamin in sinji, na berco botol taat nuu gine koogin ku Bunji. ¹³Nuu gine kooginay-ak, asaan Bunj kat bercog wee ka marbinto. Wee naar-ak wala isgig in niyin ta gemor, wala in pikirre ta gemor.

¹⁴Gem kaak nu koliy Kaaw-ak gintu gemo ho na astu goye in ginte. Gi talit *darjiney taat na gastu min Tacco Bunj. Darjiney-at, taar ko ta Ronji ka dangiro.* In barkiney, na elgiy gee ho na gaariico seen ta Bunji.

¹⁵Yaaya gay, naar kaaw biy. Na kaawtu rada aman : « Talon ! An ko gem kaak nu kaawiiko awalle aman : “ Gin gem rakki kaak yaa ase do aaror, kar gay, na ogirdu. Asaan min nu bal ase misan di, naar goy ko. ” »

¹⁶Paa ko, in sellinkuwi-at, na barkiyyite dakina, okinte na barkiyaaten di gaay in gaayo. ¹⁷Awalle Bunj berten *gaanuun min do pise ka Muusa. Kar barkin in seen gay, Bunj bertenju in ase ka Iisa Masi. ¹⁸Ginno waan kaak talig Bunj. Illa Ronji ka dangiro, naar kaak goy sawa in Bunj-ak di, gaarten ga.

Kaawo do bi ka Yaaya-Batist (Matiye 3.1-12, Maark 1.1-8, Luk 3.1-18)

¹⁹Yiriy rakki, agindaw ku Yuudinnar kuuk goy Zeruzaleem naamtu gay satkiner in gee ku min baaco tan *Lebi a nuu gasin Yaaya. Min nu gasga, nu indiig aman : « Kin waa ? » ²⁰Naar gay balco cigile maanna. Na telkiico aman : « Nun-an Masido. » ²¹Nuur gay indiig pey aman : « Di kin ke waa ? Wal kin ko *Eli ? » Yaaya gay telkiico aman : « Ha'a ! Nun Elido. » Nu indiig pey aman : « Di wal kin ko nabiince kaak nu kaawtu biy do Kitamner-aka ? » Naar gay telkiico

* **1:14** 'dangiro' : Werin daarin, nu kaawa a 'kida di' wal 'rakki di'.

aman : « Ha'a ! Na nunno. » ²² Kar nuur gay diyijji aman : « Di kin waa ? Ki kaawa maa do bi kanjin ? Asaan ni raka niico yeepe kaaw do nuur kuuk naaminti. » ²³ Yaaya telkiico aman : « Nun ko gem kaak nabi Ezaayi kaawtu biy aman : " Gin gem rakki koola do kalaaner a *Rabbinte asaw. Ucon, siyonji botol dalan. "† »

²⁴ Min gee kuuk nu naamtu do Yaaya, goy oki gee kuuk nu kolij *Pariziyenna. ²⁵ Nu indiig aman : « Di ya kin kat Masido, wala ki Elido, wala ki nabiincedo kaak nu kaawtu biy do Kitamner-ak, maa di ki *batiziyiy gee ? » ²⁶ Yaaya telkiico aman : « Nun-an batiziya gee in amay di. Kar gem rakki goy do datikko kaak ku ibingigdo. ²⁷ Gem-ak yaa ase do aaror, kar gay, nun bal nece kaak naa one, naa sorin nugiray. » ²⁸ Maanna-ak kuuniy do wer kaak Yaaya batiziyiy gee, do geeger ka Betani, aar barrer kaak nu kolij Zurdan.

Iisa Masi, naar Ronj Tamgi ka Bunji

²⁹ Ka kawtinti, Yaaya taliig Iisa asaaji. Do bi kanji, na diytu aman : « Talon, an ko *Ronj tamgi ka Bunji, naar sooya zunubinna ku geemir. ³⁰ Do bi kanji ko, nu diytu aman : " Goy gem rakki kaak yaa ase do aaror, kar gay, naar ogirdu. Asaan min nu bal ase misan di, naar goy ko. " ³¹ Awalle, nunu oki ibingigdo. Kar din gay, nun as *batiziye gee in amay a naa gaarinji do gee ku Israyeel. »

³² Do bi ka Iisa Masi, Yaaya kaawtu pey aman : « Nu tal Ruwwin ta Bunji paayijji do Iisa ar ammaama ho ta goyiiji. ³³ Awalle nun ibingigdo oki, kar gay, Bunj kaak naamintu a naa batiziye gee in amay kat kaawdu aman : " Ki asa tale gem rakki, Ruwwin ta Bunji yaaji paaye ho taaji goye. Gem naar-ak ko asa batiziye gee in Ruwwin ta Bunji. " ³⁴ Nun talig maanna-ak in odinar ho nu kaawaako ka seener, gem-an, naar Ronj ka Bunji. »

Gee kuuk tees aadin Iisa

³⁵ Ka kawtinti, Yaaya-Batist goy pey do wer-ak in maajirnay seera. ³⁶ Do wiktin taat na taliig Iisa biraw, na kaawtu aman : « Talon, an ko *Ronj tamgi ka Bunji ! » ³⁷ Maajirnay ku Yaaya ku seer-ak dorit kaawoy taat na kaawtu-ata ho nu teestu aadin Iisa. ³⁸ Iisa kolsitu ho na tala nu aadaaga. Na indiig aman : « Ku aadiin gay ku bariya maa ? » Nuur gay diyijji aman : « *Rabbine, kin goy momo ? » (Sin ku Rabbini-ak diya a « Tatkaw ».) ³⁹ Naar gay telkiico aman : « Ason tala. » Hiyya, nu daktu tal wer ka na goyiyo. Wiktin taar-at yaa necen ko pat pood ta maako. Hiyya, nu eeltu in naara.

⁴⁰ Min gee seer kuuk doriit kaaw ta Yaaya ho aadiig Iisa-ak, Andre sinji ka Simon Piyer sa goya. ⁴¹ Na uctu dakiig gas sinji Simon ho na miniig aman : « Ni gasig *Masi. » (Sin ku Masi-ak diya a « Naar kaak Bunj dobtu. ») ⁴² Kar na iyijig Simon do Iisa. Iisa taliig yalaan kar na diyijji aman : « Kinke Simon, ronj ka Yaaya. Min yiriyta-an gee yaan kolen ko Sepaas. » (Sin ku Sepaas-ak diya a « Piyer »,‡)

⁴³⁻⁴⁴ Ka kawtinti, Iisa ictu niyin taat naa baawe do kid ka Galile. Do botildi, na naamtu in gem rakki sinji Pilip kaak min Betsayda, werco kan Andre in Piyer. Iisa diyijji do Pilip aman : « Aadnu ! » ⁴⁵ Kar Pilip gay baa tale gem rakki sinji Natanayeel. Pilip diyijji do Natanayeel aman : « Ni gasig gem kaak nu kaawtu biy do Kitamner, do *gaanuun ka Muusa ho do makaatamna ku nabiinnar oki. Na Iisa ronji ka Yuusup min geeger ka Nazareet. » ⁴⁶ Kar Natanayeel gay diyijji aman : « Has min Nazareet kat amilgiy maan ka samaane ? » Pilip gay telkiiji aman : « Asu, ki baa tale. »

⁴⁷ Min Iisa taliig Natanayeel gaayji ko ote-ak, na kaawtu do biy kanji aman : « Talon ! An kat gem ka Israyeel kaak ta6. Naar-an, yoo raadin rakki oki, amilaado minniney. »

† 1:23 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 40.3. ‡ 1:42 'Piyer' : 'Sepaas' in kaaw ta Yuudinnar ho 'Piyer' kaak asa min kaaw ta Grek, nuur baaco rakki di a 'dambi'.

⁴⁸ Natanayeel gay indiig aman : « Ma-man ki ibinginu ? » Iisa telkiiiji aman : « Do wiktin taat Pilip gasiñcin do baat ta buguwar-ak di, nun taliñcin ko. » ⁴⁹ Min pa-ak, Natanayeel kaawtu aman : « Gem kol Rabbiney, nu iban kadar kin kat Ronj ka Bunji, Sultan ka Israyeel ! » ⁵⁰ Iisa telkiiiji aman : « Nu kaawaajin ja a nu taliñcin do baat ta buguwar-ata, ampaa doo wal ki aamintu kadar nu Ronj ka Bunji ? Hadi ki asa tale misa gamin kuuk ajbay pa-ak nuur-anju. ⁵¹ Cokiyon, naako kaawe seene. Ku asa tale samaan yaa pile waakilak ho *dubal ku Bunji yaa paayguwe ho nuu cokguwe, nuu birguwe min do werir, nun *Ronj gemor. »

2

Maan ka ajbay kaak Iisa teestugine

¹ Min naar-ak, menaw seer birtu. Kar gee gay gina iidin ta obindi do geeger ka Kana, kidka Galile. Do iidin taar-at, Mariyam atan Iisa goya. ² Kar Iisa in maajirnay sa, nu naamco, nu astu. ³ Kar ba aar, maam ku *bindi kuuk gee siyo gaase. Hiyya, atan Iisa diyiiiji do ronji aman : « Gee-an, seenco arme. » ⁴ Iisa telkiitit aman : « Iya, nun gay yaa gine maa ? Nun wiktiner misa taat naa gaare zir. » ⁵ Min pa-ak, yaaco diyiiico do gay riyor aman : « Ya taat na kaawiikon di, ginonta. »

⁶ Kar do wer-ak gay gin guwin bijigi ku dambiydi. Guwin-ak, *Yuudinna aciy zinkico do aadinco a nuu goye *cawar do unji ka Bunji. (Ay guw di ica jelingin pood wal beey.) ⁷ Iisa diyiiico do gay riyor-ak aman : « Miinon guwin-an in amay ! » Kar nu miiniig pal-pal-pal. ⁸ Min guwin-ak miine, Iisa diyiiico aman : « Din gay itinon* min amay-anju, kuuji iye do meeram.† » Hiyya, nu itintu, nu iyiiiji. ⁹ Min nu iyiiijigu, amay-ak rabil ko maam ku bindi. Nuur kuuk itinig

amay-ak iban wer kaak nu asiyo. Kar meeram gay ibanno. Min na aawiigu, na koliig gem ka obe ¹⁰ ho na diyiiiji aman : « Kun kawta, gee bera ja maam ku yuutu, kar ya gee aay kon gay, nu beriy kuuk yuutinkuwco sooda. Di kin gay dummiyig kuuk yuutu yoo dinka ! »

¹¹ Maan kaak gaara gudurre ta Bunji-aka, naar ko maan kaak Iisa gintu awallico ta gamnar. Na ginig do geeger ka Kana, kidka Galile. Ansii ko, Iisa gaartu *darjiney do geemir ho maajirnay aamintu loci. ¹² Min naar-ak, Iisa in yaaco ho in sintay kuuk goy oki do wer-aka yoo maajirnay, okinco, nu uctu ho nu birtu do geeger ka Kapernayuum. Do wer-ak, nu goytu menaw sooda.

Atke ka taajirnar min do ger ka Bunji

(Matiye 21.12-13, Maark 11.15-17, Luk 19.45-46)

¹³ Menaw ku iidin ta Yuudinnar taat nu koliy *Paak gaaye. Kar Iisa uctu, na baawtu do geeger ka Zeruza-leem. ¹⁴ Min na ottu, na unjitu do *ger ka Bunji. Do ger-ak gin gee ku gidiya barkay, tamgi in ammaamna. Atta-ak gin oki gee kuuk maka gurus. Nu deerig gaminco ka taabulnal. ¹⁵ Min Iisa taltu pa-ak, na soktu mernan ho na siytu kordinjo, kar na atkiig okinco kara, yoo tamgico in barkiyo. Gee ku maka gurus-ak, na akiliig taabulnico ho na dawiiig gurusco. ¹⁶ Na kaawiico do taajirin ku ammaamnarak aman : « Imilon gaminko-an min anne ! Ger ka Tanni, dakon gininjido ger ka suuginer ! » ¹⁷ Do wer-ak, maajirnay ku Iisa moyiit kaaw taat nu siirtu do Kitamner aman : « Gem kol *Rabbiney, nu elgig gerin dakina. Ya nu moyaw-ak, adir erwaan ar ako. »†

¹⁸ Hiyya, agindaw ku Yuudinnar indiig Iisa aman : « Ni raka kiini gaare maan kaak ajbay, nii ibine kadar Bunj ko tabirinjin, ki giniig

* 2:8 'itinon' : Werin daarin, nu kaawa a 'dokino'. † 2:8 'meeram' : Meeram-ak, naar ko deeda tee ka iidiner do geemir. ‡ 2:17 Wer ka gase kaawor do Soom 69.10.

maanna-an̄ka. » ¹⁹ Iisa gay telkiico aman : « Dimon̄ ger-an̄ka. Ya ku dimig gay, do menaw subba di, nun naa peyiñ do weriy. » ²⁰ Nuur gay diyiji aman : « Ger-an̄, nu pinig do elgin orok pood in̄ bijigiy. Kar kin̄ gay maman do menaw subba di, ki kaawiy a kii piniñji ! » ²¹ Sando, wiktin taat Iisa kaawiy do bi ka gerdi-ak, na kaawa do bi ka ziy ka meen̄ji. ²² Ba aar, min Iisa nooytu min do muuti, maajirnay moyiit kaawoy-ata. Paa ko, nu aamintu do kaaw taat nu siirtu do Kitamner ho do taat Iisa kaawtu.

Iisa iban adat ku geemir

²³ Do wiktin taat Iisa iidiyiy iidin ta *Paak do geeger ka Zeruzaleem, na gin gamin ku ajbay dakina. Min gee taliig gamin ku ajbay-ak, dakina minninc̄o piltu bin̄kico a nu aamin in̄ naara. ²⁴ Kar Iisa gay bal amniyiñco, asaan okiñco, na ibingit ta aditco. ²⁵ Na rakaado a gem yaaji ose do biy ka gemor, asaan na ibingit okintit taat goy do adiy ka gemor.

3

Nikodeem indaag Iisa

¹ Kar gin gem rakki sin̄ji Nikodeem. Na min gee ku nu koliy *Pariziyenna ho na min *agindaw ku Yuudinnar. ² Yiriy rakki, na dakiig gas Iisa in̄ aando, na diyiji aman : « Gem kol Tacco, ni iban kadar Bun̄ kat tabiriñcin̄, ki asiini bilde, asaan ginno gem kaak yaa gedire ginin̄ gamin kuuk ajbay ar kuuk ki gintu-an̄ku ya Bun̄ in̄ naarro. » ³ Iisa telkiiji aman : « Cokay, naan̄ kaawe seene ! Ginno gem kaak yaa gedire talin *Meenaw ta Bun̄di ya nu bal ween̄ wee ka marbinto. » ⁴ Nikodeem gay indig aman : « Maman gem kaak tatik ko, nuu ween̄ pey marbinto ? Ampa-ak, naa un̄je pey do atti ka yaaco kat taa ween̄ji wal maman ? » ⁵ Iisa diyiji aman : « Cokay, naan̄ kaawe seene ! Ginno gem kaak yaa un̄je do Meenaw ta Bun̄di ya nu bal ween̄ in̄ amay ho in̄ Ruwwin ta Bun̄di. ⁶ Nuur kuuk

nu weeyig ween di, nuur goy koo-gin ku geemir di. Kar nuur kuuk nu weeyig in̄ Ruwwin ta Bun̄di gay, nuur koogin ku Bun̄di. ⁷ Dak ajbiyenno do kaawor taat aman : « Illa ku asa ja wee wee ka marbinto. » ⁸ Pakar ja do usi. Na abiriyo ho na aaniyiy wer kaak na rakiy di. Gee cokiya abiriñji kaak na abiriyo, kar gay, gee ibanno wer kaak na asiyo ho kaak na baayiyo. Hadi, gem kaak nu weeyig in̄ Ruwwin ta Bun̄di sa, naar paa di. »

⁹ Kar Nikodeem indig aman : « Maman maanna-an̄ yaa kuuniye ? »

¹⁰ Iisa telkiiji aman : « Kin̄ sin̄jin̄ ale, ki tatkaw ka *gaanuun ka gee ku Is-rayeel, kat ki ibingigdo gamin-an̄ku ? ¹¹ Di cokay, naan̄ kaawe seene ! Nin kaawa do bi ka maan kaak ni ibingiyo ho kaak ni taltu in̄ odinni, kar kun̄ gay rakaado ice kaawni. ¹² Ya nu kaawaako do bi ka gamin kuuk goy do adiy ka kidar din sa, ku aamanno, kar maman kuu aamine ya nu kaawaako do bi ka gamin kuuk goy kuwa ka samaaner ? ¹³ Asaan ginno waan kaak coon ka samaaner, illa nun *Ron̄ gemor di paay min kuwa. ¹⁴ Ku iban kadar gin ko elgin dakina, nabi Muusa siytu aal ka hadinner, na caaliig kuwa ka etor do wiktin taat nu goyiy do goosiner. Uudin ta na caaliig aal-aka, nun Ron̄ gemor oki, nu asaan caalindu ka etor ansi.* ¹⁵ Nu asaan caalin ka etor-ak a gem kaak aamin lotu yaa gase goye ka gaasdo do un̄ji ka Bun̄di. ¹⁶ Ka seener, Bun̄ elig gee ku duniiner okiñco nam na tabiriig Ron̄ji kaak dangiro a ay gem kaak aamin loci idiydo maala, kar gay, naa gase goye ka gaasdo. ¹⁷ Bun̄, naar bal tabirin̄ ron̄ji do duniiner a seriin yaa obin̄ gee, kar gay, na tabirig a naa jilin̄ gee okiñco. ¹⁸ Gem kaak aamin do Ron̄ ka Bun̄di, seriin obaagdo. Kar naar kaak bal aamine loci gay, seriin obig ko, asaan na bal aamine do Ron̄ ka Bun̄di kaak dangiro. ¹⁹ Talu, maman seriin yaa obe gee : portikaw as do

* **3:14** Wer ka gase kaawor do Nombir 21.9.

duniiner, kar geen gay el gondikaw kat guna, asaan nu gina gamin kuuk jookumo. ²⁰ Ka seener gay, gee kuuk gina jookum-ak, nuur elgitdo portikaw ho nu baggitido, asaan nu rakaado gee yaa talin gaminco kuuk jookum nu giniy-aku. ²¹ Kar gee kuuk gina riy taat samaane do unji ka Bunji gay, nuur baa do portikaw, asaan gee yaa tale waran kadar nu gina gamin kuuk samaane do unji ka Bunji. »

Kaawo do bi ka Iisa in Yaaya

²² Min naar-ak, Iisa in maajirnay uctu, nu deettu do kid ka Zuude. Do wer-ak, nu taaytu ho Iisa *batiziyiy gee. ²³ Do wiktin taar-at, Yaaya-Batist sa batiziya gee. Naar gay goy kid ka Enon, moota in Saliim, asaan do wer-ak gin amay dakina. Gee asiji ho na batiziyiigu. ²⁴ Kar do wiktin taar-at, Yaaya, nu bal obin misa danayne.

²⁵ Yiriy rakki, maajirnay ku Yaaya daarin teestu meele in *Yuudinçe rakki do bi ka aadinco. Aadinco-at kaawa do bi ka acindi kaak gem yaa gine *cawar do unji ka Bunji. ²⁶ Do wer-ak, maajirna-ak dakiig gas Yaaya ho nu diyiiji aman : « Gem kol Tacco, gem kaak goy awalle in kinke aar barre ka Zurdan, naar kaak ki kaawinti biy-ak, din na tees kar batiziye gee ho gee okinco baa ko loci di. » ²⁷ Yaaya gay telkiico aman : « Gem gediraado gine maan kaak Bun balji kaawe. ²⁸ Ku dor di nu kaawko a nun Masido. Kar gay, nun gem kaak Bun tabirtu yaaji siyin botiliy. ²⁹ Ku iban di mitik in daatko, yiriy ta nuu obe, naar ko mitti ho royay gay, naar goy do serpey, na cokiyy gaayay, ansi-ak galji. Di nun sa paa di. Nun ko royay ka mitkor. Dinka-an galilil nec kat do werti. ³⁰ Min yiriyta baayiy in unti, sinji kunji yaa coone ho kunto gay yaa one. »

Gem kaak asa min kuwa ka samaaner

³¹ « Naar kaak asa min kuwa ka samaaner, naar pakgig gee okinco. Kar naar kaak asa min do kidar gay,

naar goy do kidar di ho na kaawa do bi ka gamin kuuk do adiy ka kidar di. Ka seener, naar kaak asa min kuwa ka samaaner, [naar pakgig gee okinco.]† ³² Na kaawa do bi ka maan kaak na taltu ho na dortu, kar gay, ginno gem kaak icit kaawoy. ³³ Naar kaak icit kaawoy gay gaara kadar Bun kaawa seene. ³⁴ Kar gay, naar kaak Bun tabirtu gay, naar kaawa kaaw taat Bun beriji, asaan Bun berji Ruwwiney okintiti. ³⁵ Tatte Bun, naar elgig Ronji ho na berji izinne do gamin okinco. ³⁶ Gem kaak aamin do Ron ka Bunji, naar gas goye ka gaasdo. Kar gay, naar kaak pooc aamine do Ron ka Bunji, naar gasaagdo goye naar-aka. Kar gay, dapinko ta Bunji yaa paaye kaaci. »

4

Iisa kaawa in daatik taat min Samari

¹⁻³ Pariziyenna dortu kadar gee kuuk aadaag Iisa ho kuuk Iisa *batiziyiy-ak gin dakin pakgig gee kuuk aadaag Yaaya. Ka seener gay, Iisa naar meenjido kat batiziya gee, illa maajirnay di. Min Iisa doriit kaaw-at, na uctu min Zuude ho na ictu botol ta Galile. ⁴ Do baanji, na aad min kid ka Samari. ⁵ Hiyya, na ottu do geeger ka Samari kaak nu kolliy Sikaar. Geeger-ak moota in morig kaak Yakuub beriji awalle do ronji Yuusup. ⁶ Do wer-ak ko, Yakuub ecirtu bee ka amiydi. Min Iisa in maajirnay ottu do wer-aka, Iisa rawe. Ampaa ko, na daktu goy do bi ka beendi. Pat nec ko yiriyo.

⁷⁻⁸ Wiktin taat Iisa jammiyy-ak, maajirnay gay baawco gidiye tee do geegirdi. Awalle min nuu deete, daatik rakki min kid ka Samari baaw amay. Ta gasiig Iisa do bi ka beendi-aka. Na indiit aman : « Beror ja amay, naa see. » ⁹ Daatko-at kaawiiji aman : « Kin kat *Yuudinçe, kar maman ki indiin a naan bere amay,

† 3:31 Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunji kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

nun taat *Samaritenca ? » Sando, Yu-
udinna in gee ku Samari gay kaawco
6agdo. ¹⁰ Iisa telkiitit aman : « Ya ka
iban maan kaak Bun beriyo ho ya ka
ibingig naar kaak kaawaake a “ beror
amay ”, zer kan kat yaan indindu
ho naake bere amay kuuk bera goye
kaak ta6. » ¹¹ Daatko-at diyiji aman
: « Gem kol *Rabbiney, bee-an baata
aale ho kin bal gine maan ka itindi.
Kar maman kii gasin amay kuuk bera
goye-aka ? ¹² Migini* Yakuub ko
berintin bee-anjka. Naar meenji sa
seetu amiyji, yoo kooginay ho malley
oki. Do tanjin-ak, kin kat tatik pakgig
Yakuub walla ? » ¹³ Iisa telkiitit aman
: « Ya gem kaak see amay ku beendi-
an, ibin yaa obin pey. ¹⁴ Kar gem kaak
yaa see amay kuuk naaji bere gay,
ibin obaagdo pey. Amay kuuk naaji
bere-ak yaaji goye ar concal kuuk
bera goye ka gaasdo do unji ka Bundi.
» ¹⁵ Daatko-at telkiji pey aman : «
Gem kol Rabbiney, beror ja amiyjin-
aku a ibin obinno pey ho nu asiydo
pey deese amay min do beendi. »

¹⁶ Iisa diyitit aman : « Baa, kolig
mitke, kar kuu ase. » ¹⁷ Taar
gay aman : « Nun bal gine mitko.
» Iisa kaawiitit aman : « Way,
ka kaaw seene a ka bal gine mitko-
anjka. ¹⁸ Asaan awalle ka ob miday
beey ho kaak din ku goyiy-an sa, na
mitkenno. Do taar-an ka kaaw seene.
» ¹⁹ Hiyya, do wer-ak, ta kaawiji
aman : « Gem kol Rabbiney, nu tala
kadar kin nabiinne. ²⁰ Aginiyni ku
Samari abdiy Bun kuwa ka damba-
anta, kar kun Yuudinna diya a wer
ka abdiye Bundi, naar Zeruzaleem.
» ²¹ Iisa telkiitit aman : « Gem kol
yaaco, cokay : wiktin asaw taat ku ab-
diyigdo Tatte Bun kuwa ka damba-
an di wal Zeruzaleem di. Icit kaawor-
anta. ²² Kun gee ku Samari, ku ab-
diya Bun kaak ku ibingigdo. Kar nin
Yuudinna gay ibingig ja kat ni ab-
diyiga, asaan naar kaak yaa jile gee
amil min do Yuudinnar. ²³ Kar gay,
wiktin asaw ho din taar as ko taat gay
abaadiner kuuk ta6 yaa abdiye Bun

in gelbin rakki ho in botol ta seener.
Asaan Tatte Bun, naar raka a gee yaa
abdiyin ansi. ²⁴ Bun, naar ruwwine
ho nuur kuuk abdiyaaga, illa nuu ab-
diyin in gudurre ta Ruwwin ta Bundi
ho in seene. » ²⁵ Daatko-at telkiji
aman : « Nu iban kadar Masi yaa ase,
naar kaak Bun yaa tabire na asiy jilin
gee. Ya na ase, naani gaarin gamin
okinco. » ²⁶ Iisa telkiitit aman : « Na
nun kaak kaawaake-an ko Masi. »

²⁷ Do wiktin taat na kaawiy pa-ak
ko, maajirnay astu min bariye tee.
Nu ajbiytu do bi kaak na kaawa in
daatko. Kar waanco ke bal gedire
indin aman : « Ki rakaati maa ?
» wala « Maa ki kaawiy in taara
? » ²⁸ Min naar-ak, daatko-at rasig
jelingiti, ta deettu do gegirdi ho ta
dakiig min gee aman : ²⁹ « Amilon,
ason talon ! Gem-an gaarduug gamin
okinco kuuk nu gintu ! Wal naa gine
Masi ga ! » ³⁰ Hiyya, nu amiltu, nu
dakiig gasa.

³¹ Do wiktin taat ta deettu mine gee,
maajirnay diyiji aman : « Gem kol
Tacco, kin okam dak maanna tara
! » ³² Naar gay telkiico aman :
« Nun gin tee kaak kun ibingigdo.
» ³³ Maajirnay kaawiy benannico
aman : « Di gem-an, waan iyji tee
ga ? » ³⁴ Iisa diyiico aman : « Nun,
teendu, illa naa ginin taat naar kaak
naamintu rakiyo ho naa gaasin ja tak
riy taat na beriidu. » ³⁵ Na diyiico pey
aman : « Kaaw agunuw rakki kaawa
aman : “ Dak ko koyin pood di, kar gee
yaa sede. ” Nun gay diyaako a talon ja
morgin-anjku. Koo nee ko, ta raka ko
sede. ³⁶ Gem kaak sedaw, naar gasaag
ko maan ka yaaji nece do elgol ho ya
na numig gamin-anjku, na numiig do
goye ka gaasdo. Ansii ko, naar kaak
luwaw in naar kaak sedaw, nu aaciyiy
sawa. ³⁷ An gay kaaw agunuw ta pey,
taat diya aman : “ Anjka-an luwaw ho
an gay sedaw. ” Taar sa seene. ³⁸ Nu
tabirinjo sede do morig kaak ku bal
gawninji. Gee ku pey gawinga, kar
kun gay tiya tingico. »

* **4:12** ‘Migini’ : Werin daarin, nu kaawa a ‘tanni ka tatko’.

³⁹ Do kaaw ta daatkor taat aman : « Gem-an gaarduug gamnar okiŋco kuuk nu gintu », gee dakina kuuk min geeger ka Samari-ak aamintu do Iisa. ⁴⁰ Wiktin taat gee ku Samari otiiji do Iisa, ŋu kaawiiiji a ŋaa baane ŋaa jammiye do werco. Hiyya, ŋa gintu menaw seer in ŋuura. ⁴¹ Do wiktin taat Iisa goytu in ŋuura, gee ku Samari dakina pak ku awalle aamintu in Iisa, asaan ŋu dorig meenji kat kaawco. ⁴² Hiyya, ŋu diyiitit do daatko-at aman : « Diŋ nin aamintu-an do kaaw taat ni dortu min do meenji Iisa. Ni bal aamine do kaaw tanŋen di ho ni iban kadar ka seener, ŋaar ko yaa jilin gee. »

Iisa cool ronj ka tatkaw rakki

⁴³ Min Iisa gin ko menaw seer Samari, ŋa uctu min wer-aka ho ŋa ictu botol ta Galile. ⁴⁴ Iisa meenji diŋ aman : « Nabiinŋe, gee karmiyigido do darrey ta meenji. » ⁴⁵ Kar gay, do wiktin taat Iisa ottu do kid ka Galile, gee ku Galile obig samaane, asaan ŋuur sa 6aaw iidiye iidin ta *Paak Zeruzaleem ho ŋu talig gamin okiŋco kuuk Iisa gintu do iidin-ata.

⁴⁶ Hiyya, Iisa yeeptu do geeger ka Kana, do wer kaak ŋa newsiig amay maam ku *bindi. Geeger-ak sa do kid ka Galile. Do geeger ka Kaper-nayuum gay gin tatkaw rakki ronji radaw. ⁴⁷ Wiktin taat tatkaw-ak dortu a Iisa uc min Zuude, ŋa astu gasinji do kid ka Galile. ŋa marmiliiiji do Iisa a ŋa 6aa coolin ronji kaak gaay mate. ⁴⁸ Kar Iisa diyiiiji aman : « Ya ku bal tale gamin kuuk ajbay in kuuk gaara gudurre ta Bunŋi, kuŋ amniyaado bat ! » ⁴⁹ Tatkaw-ak wakiliiji aman : « Gem kol Tacco, asor kodok paa rondu yaa mate. » ⁵⁰ Iisa gay telkiiiji aman : « Yeep ko do gerin, ronjin, ŋaar cewey ko. » Hiyya, tatkaw-ak aamintu do kaaw ta Iisa ho ŋa yeeptu do geriy. ⁵¹ Do yeepinji, ŋa ŋaamtu in gay riyoy kuuk 6aa gasinji. ŋu diyiiiji aman : « Ronjin, ŋaar cewey ko ! » ⁵² Tatkaw-ak indiigu aman : « In maa patira

ŋa aawiig zi cewey ? » ŋuur gay telkiiiji aman : « Duudi, in pat rakki ta yiriyo kat zi ooltu. » ⁵³ Takan mic-ak pakirtu kadar pat taar-at ko Iisa kaawiiiji aman : « Ronjin ŋaar cewey ko. » Hiyya, tatkaw-ak aamintu do Iisa in gee ku geriy okiŋco. ⁵⁴ Naar-an maan kaak ajbay ka seerin kar kaak Iisa gintu do kid ka Galile. ŋa ginig do wiktin taat ŋa yeeptu min kid ka Zuude.

5

Iisa cool rungiine

¹ Min ŋaar-ak, *Yuudinna iidiya iid-inco do geeger ka Zeruzaleem ho Iisa 6aawtu hadire. ² Do geeger-ak, gin dibir rakki kaak ŋu koliiy dibir ka Tamgir. Moota in dibir-ak, gin koriiy taat ŋu kolaat Betzaata in kaaw ta *Hebru ho do bit ka koriiyor-at, ŋu siiy kellaam beeyi. ³ Kellaam-ak miin in gee kuuk radaw : noolna, mersina in rungiina. [Gee-ak era wiktin taat amay ku koriiyor yaa awke. ⁴ Asaan werin daarin, *dubil ka Bunŋi paay-giy do koriiy-ata, ŋa awkigig amay-aku. Kar min gee kuuk radaw, kaak paay awalle di cooliyo, yoo raduway ta maa oki.]*

⁵ Kar do wer-ak, gin gem rakki kaak raduway gin ko elgin orok subba in porpod. ⁶ Iisa taliig gem-ak danle ho ŋa dor kadar raduway taay ko, kar ŋa indiig aman : « Ki raka kii coole walla ? » ⁷ Gem-ak telkiiiji aman : « Gem kol *Rabbiney, nu bal gine gem kaak yaan paayin do koriiyor wiktin taat amay awkiyo. Ya nu 6aa paayen di, waan ka pey ogirdu ko. » ⁸ Iisa diyiiiji aman : « Diŋ ucu, maliyit argan ho deettu ! » ⁹ Hiyya, kodok di, gem-ak cooltu. ŋa maliyiit argay ho ŋa deettu. Sando, yiriy taar-at gay ta *sabitdi. ¹⁰ Min agindaw ku Yuudinnar taliig gem-aka ho ŋu diyiiiji aman : « Hey kinke-an ka ! Yiriyta-an sabit, kar maa di ki iciit argan ? Taar-an, *gaanuun todta. » ¹¹ Naar gay telkiico aman : « Gem kaak coolintu-an ko diydu

* 5:4 Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunŋi kuuk ŋu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

a naa maliyin argar ho naa deete. »
¹² Agindaw-ak indiig pey aman : « Naar waa kaawjin pa ? »
¹³ Kar gem-ak gay ibingigdo gem kaak coolga, asaan min Iisa coolig di, na unjitu datik ta gee kuuk dakin goy do wer-aka.

¹⁴ Kar ba aaro, Iisa dakiig gas gem kaak naa cooltu-ak do *ger ka Bunji ho na diyiji aman : « Din ki cool ko. Kar gay, dak ginno pey zunuubinna, yampa omaayin yaan ase pey pak taat asjin awalle. »
¹⁵ Gem-ak dakiico os do agindaw ku Yuudinnar a na Iisa kat coolga.
¹⁶ Min naar-ak, Yuudinna teestu taa biyin Iisa, asaan na coolig gem-ak in yiriy ta sabitdi.
¹⁷ Iisa gay teesiico ose baati aman : « Tanni, naar ginaat riyoy yoo yiriyta ho nun sa gina ar tanji-at di. »
¹⁸ Do kaawoy taaran ko, agindaw ku Yuudinnar bariyiy botol taat nuu deenji, asaan naar bal aalin gaanuun ka sabitdi di, kar gay, na diy a Bun kat Tacco ho ansi-ak, na gina zi nec in Bun.

Bun berji izinne do Ronji

¹⁹ Iisa gay diy pey aman : « Cokiyon, naako kaawe seene : nun Ron ka Bunji, nu gedarro gine maan keedu. Nu tala gamin kuuk Tanni giniyo, nun sa giniy ar kunji di. Gamin kuuk Tanni giniy-ak, nun Ronji sa gina nuur di.
²⁰ Asaan Tanni naar elgiinu ho na gaaraadu ay maan kaak na giniyo. Naadu gaare pey gamin ku aginda pak nuur-an ku nam kuu ajbiye tak-tak.
²¹ Ka seener gay, Tanni, naar nooya gee ku mate ho na beriico goye. Ar taar-at ko, nun kaak Ronji sa bera goye do gee kuuk nu rakiyo.
²² Pey Tanni, meenji dukumaado seriin do geemir, kar gay, na berdu izinne do nun Ronji, naa dukume seriin do geemir.
²³ Ansii ko, gee okinco yaadu bere horoomine ar kaak nu beriji do Tanni. Gem kaak bergiidudo horoomine do nun Ronjo, naar bergiijido do Tanni kaak tabirintu.

²⁴ « Cokiyon, naako kaawe seene : ya gem kaak cokiya kaawor ho na aamina do kaak tabirintu, naar gas

ko goye ka gaasdo. Naar-ak, seriin obaagdo. Kar gay, naar aad ko min do muuti ho na tees ko goye kaak ta6.
²⁵ Cokiyon, naako kaawe pey seene : wiktin yaa ase ho taar as ko taat gee ku mate yaa cokiya gaayar, nunu kaak Ron ka Bunji, ho kuuk cokiyaata yaa gase goye ka gaasdo.
²⁶ Asaan ar Tanni beriy goye do geemir, nun kaak Ronji sa, na berdu botol a naa bere goye do geemir.
²⁷ Ho na berdu pey izinne a naa dukume seriin do geemir, asaan nun *Ron gemor.
²⁸ Dakon ajbiyenno do gamin kuuk nu kaawiiko-an ku. Wiktin yaa ase taat gee ku mat okinco yaa cokiya gaayar
²⁹ ho nuu nooye. Gee kuuk gin riy taat samaane, nuur yaa gase goye ka gaasdo. Kar gee kuuk gin riy taat jookum gay, seriin yaa obinco.

³⁰ « Nun gediraado gine maan keedu. Ya nu dukuma seriin do geemir, nu dukumaat uudin taat Tanni diyidu. Kaaw taat nu dukumta-at, taar do botilti, asaan nu gina riy taat Bun kaak tabirintu rakiy di, yampa, nu ginno ta meendu di. »

Saadinna ku Iisa

³¹ Iisa kaawtu pey aman : « Ya nun meendu di diya a kaawor-an seene, maman gee yaa ibine a nu kaawa seene ?
³² Kar gay, gin waan ka pey kat kaaw bir ho nu iban kadar kaaw taat na kaawiy-at, taar seene.
³³ Kun kat tabirji gee do Yaaya-Batist ho naar sa kaawko seene bi kanto.
³⁴ Nun gay, na gemno kat yaa kaawe bir. Kar gay, ya nu kaawa pa-ak, nu raka a kuu gase jile.
³⁵ Yaaya, naar goy ar lampa do geemir ho na ceeriico. Do wiktin taar-at, portikaw-at berko galal.
³⁶ Kar gay, nun gin saadin kaak tatik pakgig Yaaya. Ka seener, riy taat Tanni beridu ho taat nu giniy-at, taar ko saadiner ho ta gaara kadar na Tanni kat tabirintu.
³⁷ Ho Tanni kaak tabirintu sa, meenji saadiner. Kar kun gay bal dorin kaawoy ho ku bal talin wijeene bat.
³⁸ Ku icgitdo kaaw do kayko, asaan ku bal aamine in nun kaak na tabirtu.
³⁹ Ku el garkiye

do Kitamner a kuu gase baati, asaan ku pakira kadar ansii di kuu gase botol taat yaako iyingko do goye ka gaasdo. Sando, Kitamne-an sa kaawa bi kanto di. ⁴⁰ Kar gay, ku rakaado ase lotu a naako bere goye ka gaasdo.

⁴¹ « Nun-an baraydo oziliik ta asa min do geemir. ⁴² Nun ibingiko. Nu iban tak kadar ku elgigdo Bun min do aditko. ⁴³ Nun as asaan Tanni kat tabirintu ho ku pooc obindu. Kar gem kaak as in ta kaay di gay, ku obaaga. ⁴⁴ Ku el ozile zinkiko, kar gay, ku baraydo oziliik taat asa min do Bundi. Kar di maman kuu aamine lotu ? ⁴⁵ Dakon moyenno a nun kat naako sakkiyingko do Tanni. Naar kaak yaako sakkiyingko gay, na Muusa kaak ku diytu gelbinko. ⁴⁶ Zer, ya ku aamin ka seener in Muusa, nec kuun aaminindu oki, asaan naar siir do bi kanto ko. ⁴⁷ Kar gay, ya ku amnaydo in taat Muusa siirtu, maman kuu aaminin kaawor ? »

6

Bere ka teendi do gee alip beey
(Matiye 14.13-21, Maark 6.30-44, Luk 9.10-17)

¹ Min naar-ak, Iisa aaltu barre ka Galile, naar di nu kolliy oki barre ka Tiberiyaad. ² Gee dakina aadiiga, asaan nu tal gamin kuuk ajbay na giniy do wiktin taat na cooliy gee kuuk radaw. ³ Iisa cektu ka dambar in maajirnay ho nu goytu. ⁴ Do wiktin taar-at, iidin ta *Yuudinnar taat nu kolliy Paak gaay ko. ⁵ Kar Iisa jaaltu kaay ho na taltu kadar gee dakina asaaji. Hiyya, na indiig Pilip aman : « Momon ga gii gidiye tee kaak yaa nece do gee-an okinco ? »

⁶ Iisa kaawiy pa-ak, asaan na raka gecin Pilip di. Yampa, na iban ko maan kaak naa gine. ⁷ Pilip gay telkiji aman : « Gee-an, gurus ka eel ta gee miy seer sa necaado yaaco gidiye tee, ya ay gem di yaa okume maan kapak kapak oki. » ⁸ Min maajirnay, rakki kaak nu kolaag Andre, sinji ka

Simon Piyer diyiji do Iisa aman : ⁹ « Mic rakki goy anne kaak gin mappa beey ka oorze* ho in boos seera. Kar nuur-an gay yaa nece maa do gee kuuk dakin-an ku ? » ¹⁰ Iisa kaawico do maajirnay aman : « Diyonco do gee-an a nuu goye keder. » Kar nu goytu. Wer-ak gin gan ka balan dakina. Gee-ak yaa nece alip beey†. ¹¹ Hiyya, Iisa sokiig mappa-aka, na jaaltu kaay ka samaaner ho na deltu barkin do Bundi. Kar na pirsiga ho nu deediicog do gee kuuk goy keder-aku. Kar pey, Iisa sokiig boos-aku, na barkiyiigu ho nuur oki, na deediicog ar ka mappar-aka. Okinco, nu teetu, nu aaytu. ¹² Min nu tee aaye, Iisa diyico do maajirnay aman : « Numon tee ka dak-an ka, dakon rasenno maan keder. » ¹³ Hiyya, nu sokiig mappa ka dake nam nu miin girdin orok in seer min do mappa ka beey-ak di.

¹⁴ Min gee-ak taltu maan ka ajbay kaak Iisa gintu-ak, nu diytu aman : « Way ! Gem-an nabiince ka seener. Naar ko kaak nu diytu awalle a naa ase do duniiner. »

¹⁵ Kar Iisa uctu ho na etirtu pey keeji ka dambar, asaan na ibin ko kadar gee-an raka obinji nuu darjiyin sultan.

Jiwi kuuk ka amiydi

(Matiye 14.22-27, Maark 6.45-52)

¹⁶ In maako, maajirnay ku Iisa 6aawtu do bi ka barrer. ¹⁷ Nu daktu nep markaba a nuu aaniye geeger ka Kapernayuum aar barrer. Do wiktin taar-at, wer aando ko, kar Iisa bal jorkinco misa. ¹⁸ Kar us dakina paaytu ho na abiriy do amiydi nam amay awka dakina. ¹⁹ Min maarjirna-ak deet ko serek ta kilo-meetir beey wal bijigiy, nu taliig Iisa asaaco moota do markabco. Na jaawa ka amiydi. Do wer-ak, kolaw obiigu. ²⁰ Iisa gay diyico aman : « Na nunun di, dakon ginenna kolaw. » ²¹ Zer

* 6:9 'mappa beey ka oorze' : Oorze-ak, na gan ar *geme. † 6:10 'alip beey' : Daad in koogin gay nu bal osinco.

maajirnay-ak rak icin Iisa do mark-abco, kar tala kar na dooy ko keder, nu ot ko do wer kaak nu baayiyo.

Iisa ar tee kaak gee tiyo

²² Ka kawtinti, gee kuuk dak aar barrer-ak pakirtu kadar awalle gin markab rakki di do wer-aka ho nu iban kadar Iisa bal nepe in maajirnay do markab-aka, nuur deet keeco di. ²³ Ba aar, markabin ku pey uctu min geeger ka Tiberiyaad. Nu asiig gas gee do bi ka barrer, do wer kaak *Rabbin Iisa deltu barkin do Bunji ho na beriico tee. ²⁴ Min gee-ak taltu kadar Iisa in maajirnay ginno do wer-aka, nu neptu markabna ho nu aaniytu Kapernayuum, nu baayiy bariyinji.

²⁵ Nu dakiig gas Iisa aar barrer ho nu indiig aman : « Gem kol Tacco, kin as anne kimin ? » ²⁶ Iisa telkiico aman : « Cokiyon, naako kaawe seene, ku bariyin sa, asaan nu berko tee ku aaytu. Yampa, ku bariyginno, asaan ku ibin ko baaco ta gamin kuuk ajbay nu gintu. ²⁷ Nu kaawaako a zeedon, kuu gase tee kaak taayaw ho kaak bera goye ka gaasdo. Yampa, dakon zeedenno do tee kaak taaydo. Tee kaak taayaw-ak, na nun *Ron gemor ko kaak yaako berinji, asaan Tanni Bun berdu maan kaak gaara kadar nu gin izinne min loci. » ²⁸ Nuur gay telkiji aman : « Nii gine maman a nii necin taat Bun rakiyo ? » ²⁹ Iisa telkiico aman : « Riy taat Bun rakiy-at, illa kuu aamine in nunu kaak na tabirtu. »

³⁰ Nuur gay diyiji aman : « Ya ki raka nii aamine in kinke-ak, gaarni ja maan kaak ajbay kaak gaara kadar Bun kat tabirinjin. Kiini gine maa ? ³¹ Awalle, do wiktin taat aginiyni goyiy do goosiner, nu tee tee kaak nu koliy " maan "†. Ansii ko, nu siirtu do Kitamner aman : " Bun berco tee kaak asa min kuwa ka Bunji. " » ³² Iisa telkiico aman : « Cokiyon, naako kaawe seene, na Muusado kat berko tee kaak asa min kuwa ka

Bunji, naar kaak beraako tee kaak ta6 gay, naar Tanni. ³³ Asaan tee kaak Bun beriyo, naar ko kaak asa min kuwa ho bera goye do geemir. » ³⁴ Kar gee-ak kaawiji aman : « Gem kol Tacco, kun kawta, berguwaani tee naar-aka. »

³⁵ Kar Iisa kaawiico aman : « Tee kaak bera goye kaak ta6-ak, na nun ko. Gem kaak as lotu, mey diyaagdo, ho naar kaak aamin lotu, ibin diyaagdo tak-tak. ³⁶ Nun kaawkon ko a ku talintu, kar ku bal aamine. ³⁷ Ay gem kaak Tanni beriidu yaadu ase, ho naar kaak asaadu, nu poocaagdo bat. ³⁸ Nu poocaagdo-ak, asaan ya nu paay min ka samaaner, nu paay a naa gine riy ta naar kaak naamintu. Yampa, nu bal paaye a naa gine riy taat nu rakiy di. ³⁹ An ko riy taat naar kaak naamin rakiyo : min nuur kuuk na beriidu, nu rawtaado rakki minnino, kar gay, do yiriy ta ba aaro, illa naa nooyinco min do muuti. ⁴⁰ Ka seener, an ko taat Tanni rakiyo : ay gem kaak talin nun Ronjo ho kaak aamin in nunu yaa gase goye ka gaasdo, ho nun gay, naa nooyinji do yiriy ta ba aaro. »

⁴¹ Min naar-ak, *Yuudinna teestu osin Iisa asaan na kaaw aman : « Nun tee kaak paay min ka samaaner. » ⁴² Nuur gay diytu aman : « Gem naaran, na Iisa, ronji ka Yuusup-ak doo di ? Gi ibingig kuntacco in yaaco. Maman na kaawiy dinka a na paay min ka samaaner ? » ⁴³ Kar Iisa gay telkiico aman : « Dakon osenno benanniko. ⁴⁴ Waan gediraado yaadu ase ya Tanni kaak naamintu baldi iynji. Ho naar kaak asaadu gay, naa nooyinji do yiriy ta ba aaro. ⁴⁵ Do makaatamna ku nabiinnar, nu kaaw aman : " Bun yaa bilingee okinco. " § Ay gem kaak cokiya kaaw ta Bunji ho ica kaawoy yaa ase lotu. ⁴⁶ Ginno bat gem kaak talig Bun, illa naar kaak as min do Bunji keeji di talga.

⁴⁷ « Cokiyon, naako kaawe seene : gem kaak aamina lotu gay, naa gase

† **6:31** 'maan' : Na tee kaak Bun bertu do gee ku Israyeel do goosiner (Ekzood 16.13-15). § **6:45** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 54.13.

goye ka gaasdo. ⁴⁸ Nun ko tee ka bera goye. ⁴⁹ Aginiyko tee tee kaak nu koliy maan do goosiner, kar in taar-at sa, nu mattu di. ⁵⁰ Kar gay, ya gem tiya tee kaak paay min ka samaaner-ak, na mataado. ⁵¹ Nun ko tee kaak paay min ka samaaner ho kaak bera goye. Gem kaak tiya tee naar-an yaa gase goye ka gaasdo. Tee kaak naa bere-an, naar zir ka meendu. Naa berinji-ak a gee ku duniiner yaa gase goye kaak ta6. »

⁵² Min na kaawtu pa-ak, *Yuudinna teestu leese benannico aman : « Maman gem-an kaawiy a naate bere ziy kat gii tee ? »

⁵³ Iisa telkiico aman : « Cokiyon, naako kaawe seene, nun *Ron gemor, ya ku tiyaagdo zir ho ku siyaagdo baarir, ku gasaagdo goye kaak ta6-aka. ⁵⁴ Gem kaak tiya zir ho siya baarir, naar yaa gase goye ka gaasdo, ho nun gay, naa nooyin do yiriy ta ba aaro. ⁵⁵ Asaan zir, naar tee kaak ta6, ho baarir sa, nuur see kaak ta6. ⁵⁶ Gem kaak tiya zir ho siya baarir-ak, naar yaa goye in nunu ho nun sa yaa goye in naara. ⁵⁷ Tanni kaak naamintu, naar goy mento ho nun sa goy do saan tanji. Ampaa ko, naar kaak tiya zir yaa gase goye do saan tanto. ⁵⁸ Naar-an ko tee ka ta6 kaak paay min ka samaaner. Na arro tee kaak aginiyko teetu, kar nu mattu di. Gem kaak tee tee naar-an, naa gase goye ka gaasdo. »

⁵⁹ Iisa kaawiig kaawnay-an do geeger ka Kapernayuum wiktin taat na bildiy gee do ger ka salaaner ka Yuudinnar.

Dakin min gee ku aadaag Iisa rasga

⁶⁰ Min maajirnay dortu kaaw taat Iisa kaawtu-at, daarinco diytu aman : « Kaaw-an taar rad aale. Waa yaa ooyinti ? »

⁶¹ Iisa gay iban tak kadar maajir-nay leesa benannico. Kar na kaaw-ico aman : « Kaawor-an erwig aditko walla ? ⁶² Kar di, kuu gine maman wiktin ta kuun talin nun *Ron gemor naa yeepe do wer kaak nu paaytu-aka

? ⁶³ Taar Ruwwin ta Bundi ko taat bera goye. Gem keeji di gediraado gine maanna. Kar gay, kaawin kuuk nu kaawiiko awalle-ak, nu asa min do Ruwwiner ho nu bera goye. ⁶⁴ Kar gay, do datikko, goy gee ku aamanno. » Iisa gay ibingig ko min do teesindi, nuur kuuk bal aamine in naara ho naar kaak asa gaarinji do adiney oki. ⁶⁵ Iisa kaawiico pey aman : « An ko kaaw taat nu kaawiiko min awalle : ya Tanni Bun bal bere botol do gemor, gem gediraado yaadu ase. »

⁶⁶ Min naar-ak, dakin min gee ku aadaag Iisa rasiiga, nu pooctu aadinji.

⁶⁷ Kar Iisa indiig maajirnay ku orok in seera aman : « Kun sa rakaan rasindu walla ? » ⁶⁸ Simon Piyer telkiji aman : « Gem kol Tacco, nin-an gay, nii aade pey waa ? Kinke-an ko kaak kaawa kaaw taat bera goye ka gaasdo. ⁶⁹ Ni iban ho ni aamina kadar kinke-an ko kaak Bun do6tu ho na naamtu. »

⁷⁰ Iisa gay telkiico aman : « Naar nun ko kaak do6injo, kunjo kuuk orok in seer-anjo. Kar gay, minninko, rakki, naar seetanne. » ⁷¹ Wiktin taat Iisa kaawiy pa-ak, na kaawa do bi ka Zudas, ronji ka Simon Iskariyoot. Naar sa min do maajirnay ku Iisa kuuk orok in seera ho naar ko kaak asaaji isine do Iisa.

7

Iisa yeep Zeruzaleem do iidiner

¹ Min naar-ak, Iisa uctu jaawe do kid ka Galile. Na rakaado baawe do kid ka Zuude, asaan *agindaw ku Yuudinnar bariyaaga a nuu deenji. ² Do wiktin taar-at, iidin ta Yuudinnar taat nu koliy Tabernaakile as ko moota.

³ Kar sintay ku Iisa diyiji aman : « Uc baa do kid ka Zuude, asaan anner kat maajirnan sa yaa tale riy taat ki giniyo. ⁴ Ya gem kaak raka a sinji yaa ale, naar ginaado gamin in cigile. Kin gina gamin kuuk abjay, naar-ak samaane. Ginig gamin-an do unjo ka gee okinco, ansii kat, nuun ibine. » ⁵ Ka seener, maaniico sintay ku Iisa din sa aamanno in naara. ⁶ Kar Iisa diyico aman : « Wiktin taat naa

6aawe bal nece misa. Ya lokon gay, taar samaan ko ! ⁷ Gee kuuk do kid-an, nuur poocaakonno. Kar gay, nu oyaanno nunu, asaan nu kaawaaco seene do bi ka gamin kuuk samaanno nu giniyo. ⁸ Kun 6aan do iidin-anta. Nun gay 6aado misa, asaan wiktiner bal nece misa. » ⁹ Min na kaawiico pa-ak, na daktu do kid ka Galile.

¹⁰ Wiktin taat sinjay ku Iisa deettu do iidin-at, naar oki 6aawtu in cigile, na bal gaare ziy. ¹¹ Do wiktin taat gee iidiyiyo, agindaw ku Yuudinnar bariyiiga ho nu indiy aman : « Naar kat moo ? » ¹² Gee dakina kuuk hadir do iidin-at meeliy benannico do bi ka Iisa. Daarin kaawa aman : « Gem-an, naar sellen. » Kar daarin gay diya aman : « Na caaciya gee. » ¹³ Kar gay, nu semsuma di, asaan nu gina kolaw paa agindaw ku Yuudinnar yaa dorin kaawinco-aku.

¹⁴ Do wiktin taat iidin-at ottu datko, Iisa unjitu do *ger ka Bunji ho na teestu bilde gee. ¹⁵ Gee ku cokiyaagak ajbiyitu ho nu diytu aman : « Maman gem-an ibiniy gamin dakina, kar na bal garkiyen di ? »

¹⁶ Iisa gay telkiico aman : « Garaan taat nu garkiyiiko-an, taar asdo min do meendu, kar gay, ta asa min do Bunj kaak naamintu. ¹⁷ Ya gem raka gine maan kaak Bunj rakiyo, naa ibine ya bildindu-an asa min do Bunji wal nu garkiya gee in kaar ka meendu di. ¹⁸ Ya gem kaak garkiya in kaay ka meenji di, naar raka a sin ku meenji yaa ale. Kar gem kaak gina riy a sin ku naar kaak tabirga yaa alen gay, na kaawa seene ho na ginaat riyoy in botilti. ¹⁹ Naar Muusa ko kaak berko *gaanuun, kar minninkon gay, ginno gem rakki oki kaak karmiyaaga. Pa-ak gay, maa di ku rakiin deendu ? » ²⁰ Gee-ak telkiji aman : « Ki gin aarid do kaan wal maman ki kaawiy a ni rakaan dee ? »

²¹ Iisa kaawiico aman : « Nun gin maan rakki di ho okinjo ku ajbiyitu. ²² Muusa kaawko a kuu *dukumguwe selno do kooginko kuuk miday. Kar maanna-an, na Muusado kat teesga,

nu aginiyi. In taar-at ko, yiriy ta sabitdi sa, ku dukuma di selno. ²³ Ya yiriy ta sabit oki, ku dukuma selno do gemor ho ku niggigdo gaanuun ka Muusa, maa di ku dapiniidu ya nu cool gem do yiriy ta sabitdi ? ²⁴ Dakon obenno rikimit do maan kaak gee taliy di. Kar gay, pakiron do botol ta seener. »

²⁵ Min gee kuuk goy Zeruzaleem, daarin kaawtu aman : « Na naar-an doo ko kaak nu bariyiy a nuu deenji-aka ? ²⁶ Talon ! Di naar doo ko kaawa pey do datik ta geemir-anja ? Kar aginduwte kaawgijido maanna-an gay maa ? Di wal nu ibinig ko kadar na naar ko Masi kaak Bunj dobtu ? ²⁷ Zer, naar-an gay, gee ibingig aginiyi. Kar gay, Masi kaak Bunj yaa tabire-ak, gee ibinaado wer kaak naa ase. »

²⁸ Kar do wiktin taat Iisa garkiyiy gee do ger ka Bunji-ak, na kaawtu rada aman : « An kat ku ibingin tabi ? Ku iban wer kaak nu asiyo walla ? Nun bal ase in ta kaar di. Kar waan kaak tabirintu-an gay, naar ka amaanner ho kun ibingigdo. ²⁹ Nu ibingiga, asaan nu asa min do weriy ho naar ko kaak tabirintu. » ³⁰ Hiyya, nu teestu bariye botol taat nuu obinji, kar nu bal gedire asaan wiktiney goy misa. ³¹ Min naar-ak, gee dakina aamin-tu in naara ho nu kaawiy aman : « Ya Masi ase-ak, naa gine gamin kuuk ajbay pak nuur kuuk gem-an gintu walla ? »

Pariziyenna raka obin Iisa

³² Wiktin taat *Pariziyenna dortu gee semsuma do bi ka Iisa, nuura in agindaw ku gay satkiner, nu naamtu gee a nu 6aa obin Iisa. ³³ Iisa gay kaawtu aman : « Nun goy pey in kunjo do wiktin sooda, kar kat naa yeepe gasin naar kaak tabirintu. ³⁴ Kuun bariyindu ho ku gasaanno, asaan ku gediraado 6aawe wer kaak nun, naa 6aawe. » ³⁵ *Yuudinna teestu kaawe benannico aman : « Naar 6aa momon ga nam gee gasiigdo kare ? Wal na 6aa wer kaak Yuudinna goyiy in Grekna, wal na 6aa bildin

Grekna doo walla ? ³⁶ Na kaawiite aman : “ Kuun bariyindu ho ku gasaanno, asaan ku gediraado baawe wer ka nun, naa baawe. ” Kar kaawoy-an gay raka kaawe maa ? »

Amay kuuk bera goye do geemir

³⁷ Yiriy ta gaase ka iidiner, taar yiriy ta yaarko. Yiriy taar-at ko, Iisa peytu datik ta geemir ho na teestu kaawe rada aman : « Ya gem kaak ibin diyaaga, illa naadu ase ho naa see. ³⁸ Naar kaak aamin in nunu, ar na gas od ta amiydi do gelbiney. Ampaa ko, amay kuuk bera goye yaa gade min do gelbiney ar taat nu kaawtu do Kitamner. » ³⁹ Wiktin taat Iisa kaawtu pa-ak, na kaawa do bi ka Ruwwin ta Bundi taat gee kuuk yaa aamine in naara yaa gase. Sando, wiktin taar-at, Ruwwin-at bal ase misa, asaan Iisa, Bun bal darjiyin misa.

Gee meela do bi ka Iisa

⁴⁰ Min gee dorig kaawin-ak, daarin diytu aman : « Gem-an, naar Nabiinca kaak ta6 kaak nu kaawtu awalle a naa ase-aka. » ⁴¹ Daarin gay kaawtu aman : « Naar ko *Masi kaak Bun dobtu. » Kar daarin gay diytu aman : « Masi ke amilaado min kid ka Galile, ⁴² asaan nu kaaw do Kitamner kadar Masi yaa amile min baa ta Dawuud ho naa ase min Beteleyem, geeger ka Dawuud. » ⁴³ Ansii ko, gee meeltu benannico do bi ka Iisa nam nu eertu. ⁴⁴ Daarinco raka obin Iisa, kar gay, nu bal gedire.

⁴⁵ Gee kuuk nu naamtu a nuu obin Iisa yeeptu do wer kaak agindaw ku gay satkiner in *Pariziyenna goyiyo. Kar agindaw-ak indiig aman : « Maa di ku obgigdo Iisa ? » ⁴⁶ Nu telkiico aman : « Ginno gem kaak yaa gedire kaawe ar kaawin kuuk Iisa kaawtu anjkure. » ⁴⁷ Kar Pariziyenna diyiiico aman : « Kunjo-an oki, na rawtinjon ko ? ⁴⁸ Min ginte Pariziyenna, ginno rakki kaak aamin in Iisa, yoo aginduwte oki. ⁴⁹ Nuur kuuk aamin in Iisa-ak, nuur ibingigdo *gaanuunte. Nuur gee kuuk surpiye ! »

⁵⁰ Nikodeem oki goy in Pariziyenna-aku. Naar ko kaak yiriy rakki dakig gas Iisa. Do wer-ak, na uctu ho na kaawiico do Pariziyenna-ak aman : ⁵¹ « Gaanuunte diya a gi gediraado obe gemo in taar-anta ! Illa ya gi dor ja min do biy ho gi ibin maan kaak na gintu. » ⁵² Nuur gay telkiji aman : « Naar kin sa min Galile wal maa ? Garkay ja do Kitamner kat kii ibine kadar nabiinca amilaado bat min Galile. »

[⁵³ Min naar-ak, nu totirtu, ay gem di deettu do geriy.

8

Daatik taat kokina mitik kara

¹ Kar Iisa gay uctu, na coktu ka koot ka Olibiyennar.* ² Kar ka kawtinti in kawtir kawtira, na yeeptu, na unjitu do *ger ka Bundi ho gee okinco asig gasa. Na goytu ho na teestu bildinco. ³ Hiyya, agindaw ku gaanuundi in *Pariziyenna obtu geem taat kokina mitik kara. Nu iyiit datik geemir do unji ka Iisa. ⁴ Kar nu kaawiji do Iisa aman : « Gem kol Tacco, talu, ni obit geem-an kokina mitik kara. ⁵ Do bi naar-ak ko, Muusa siirtu do *gaanuunte a geem taat gina ansi-ak, nuu zeerin in dambay nam nuu deenti. Kar kin gay, kaawon maa ? »

⁶ Nu indiig pa-ak, asaan nu rakiy a naa dee jookumo, ansii kat, nuu gase botol taat nuu obinji. Iisa gay onig kaay ho na teestu siire in perney keder. ⁷ Nu wakiliy wakiliy inde, kar Iisa jaaltu kaay ho na kaawiico aman : « Minninko, kaak ginno zunuubinna, na ic dambi awalle ho na zeerta. » ⁸ Kar na ontu pey, na teestu siire pey keder. ⁹ Min nu dortu pa-ak, nu teestu amile rakki rakki, min jaminna yoo ku naada, dak ko Iisa keeji di in daatik taat pey datko-ata. ¹⁰ Kar Iisa jaaltu pey kaay, na indiit daatko-at aman : « Nu moon di gee kuuk obinke-aku ? Moon di kuuk sakkiyinke-aku ? » ¹¹ Ta telkiji aman : « Gem kol *Rabbiney, ginno yoo gemo. » Naar gay telkiit

* **8:1** 'koot ka Olibiyennar' : Koot-ak, nu koliig pa-ak, asaan na gin et dakina kaak nu koliy Olibiye.

aman : « Nun sa naake rasiŋke. Baa ho dak ginenna pey zunuubinna. »†

¹² Iisa kaawiico pey do gee ku cokiyaaga-ak aman : « Nun ko portikaw ta duniiner. Naar kaak aadaanu jaawaado do gondikor, kar gay, ŋaa gasin portikaw taat bera goye. »

¹³ *Pariziyenna kaawiji aman : « Ki kaawa do bi ka meenjin di, ansi-ak, kaawon, gee icaatdo. »

¹⁴ Iisa gay telkiico aman : « Ya nun kat kaawa do bi ka meendu sa, kaawor, taar ka seener, asaan nun iban wer kaak nu asiyo ho wer kaak nu baayiyo. Kar kuŋ gay ibanno wer kaak nu asiyo ho kaak nu baayiyo. »

¹⁵ Kuŋ dukuma seriine ar taat gee giniy di. Nun gay dukumaado seriin ansi. ¹⁶ Ya nun kat diya kaaw gay, tanto seene, asaan nun keedudo, kar gay, in Tanni kaak tabirintu-ak, nin sawa. ¹⁷ Do *gaanunko, gee garkiyaat kaaw taat kaawa aman : « Ya kaaw ta saadinna seer as werti rakki, kaaw-at ka seener. »‡

¹⁸ Nun kaawa do bi ka meendu di ho Tanni kaak tabirintu sa kaawa do bir. » ¹⁹ Gee-ak indiig Iisa aman : « Takkoŋ gay goy momo ? » Naar gay telkiico aman : « Wala ku ibinginu, wala ku ibingig Tanni. Ya ku ibinginu, ku ibingig Tanni oki. »

²⁰ Iisa kaawiig kaawnay-aŋ wiktin taat ŋa bildiyy gee do ger ka Buŋdi, moota in wer kaak gee beriy maan do Buŋdi. Kar ŋu bal obinji, asaan wiktiney goy misa.

Iisa ko kaak goya

²¹ Iisa kaawiico pey aman : « Nun, naa deete. Ya nu deete, kuun bariyindu, kar gay, ku gasaanno, kuu mate in zunuubinniko. Ku gediraado baawe wer kaak nu baayiyo. »

²² *Agindaw ku Yuudinnar teestu kaawe benannico aman : « Na kaawiy a gee gediraado baawe wer kaak ŋa baayi-aŋ, ŋa raka dee ziy walla ? » ²³ Iisa telkiico aman : « Nun asa min kuwa, kar kuŋ gay min keŋer. Kuŋ min do duniin-anta, kar

nun gay min ka samaaner. ²⁴ In taaran ko, nu kaawiico aman : « Ku asa mate in zunuubinniko. » Ka seener, ya ku aaminaado kadar 'nun kaak goya'§, ku asa mate in zunuubinniko. »

²⁵ Kar ŋu indiig aman : « Kinke waa ? » Iisa telkiico aman : « Min awalle, nu kaawko a maa ? »

²⁶ Nu gin kaawin dakina do bi kaŋko ho naako deenŋo. Nu gaara do duniiner kaawin kuuk

naar kaak tabirintu beriidu di, ho naar gay kaawa seene. »

²⁷ Gee-ak, ŋuur bal ibine kadar ŋa kaawiico do bi ka Tacco Buŋ.

²⁸ Ampaa ko, Iisa kaawiico aman : « Wiktin taat ku asiy jaalindu, nun

*Roŋ gemor, ku asiy ibine kadar 'nun kaak goya'. Ku asiy ibine pey kadar

riy taat nu giniy-an, ta meendudo, kar gay, nu kaawaako taat Tanni Buŋ

gaariidu. ²⁹ Naar kaak tabirintu goy in nunu. Na balnu rasin keedu, asaan nu gina doo maan kaak ŋa elgiyo. »

³⁰ Wiktin taat Iisa kaawiy pa-ak, gee dakina aamintu in naara.

Horrina in berrina

³¹ Kar do *Yuudinna kuuk aamin in naar-ak, Iisa kaawiico aman : « Ya ku obit kaawor-an bombo, kuu kuuniye maaŋirnar kuuk ta6. »

³² Ku asiy ibine seen taat kaawa do bi ka Buŋdi ho seen-at yaako giniŋko hor-

rina. » ³³ Nu telkiji aman : « Nini min tamba ta Ibraayim ho ni

berrinno bat ku gemor. Maman ki kaawiy a nii gine horrina ? »

³⁴ Iisa gay telkiico aman : « Cokiyon, naako kaawe seene : ay gem kaak gina

zunuubinna, naar berre ka zunubinnar. ³⁵ Berre-ak, naar kuunaydo

roŋ ka geero, kar gay, roŋ ka geer-ak goy roŋ ka geer di. ³⁶ Ya Roŋ ka

Buŋdi kat imilaako min do berrinŋaw, ku asa kuuniye horrina ka seener.

³⁷ Nu iban kadar ku amil min tamba ta Ibraayim. Kar ku rakaan deendu asaan ku pocit kaawor. ³⁸ Nun

† 8:11 Wer ka gase kaawor 7.53–8.11 ginno do makaatamna daarin ku Buŋdi kuuk ŋu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. ‡ 8:17 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 19.15. § 8:24 'nun kaak goya' : Sin ŋuur-aŋ gaara sin ku Buŋdi do Jamaw ta Awalle (Ekzood 3.14-15).

kaawaako maan kaak Tanni gaaridu. Kar kunjo gay gina taat takko kaawiiko. » ³⁹ Nu telkiiiji aman : « Nin, tanni, naar Ibraayim. » Kar Iisa kaawiico aman : « Ya ka seener, kunjo gin ku Ibraayim-ak, kuu gine ar taat na gintu. » ⁴⁰ Din gay, ku rakaan deendu. Maa di ? Ku rakiin deenduan, asaan nu kaawaako seen ta Bunji. Ibraayim, naar ginno tak-tak maan ar naar-anja ! ⁴¹ Kunjo, ku gina gamin kuuk takko giniy di. » Nuur gay telkiiiji aman : « Nin buuminno, tanni, naar rakki di, naar ko Bun-an di. » ⁴² Iisa diyiico aman : « Ka seener, ya Bun kat Takko, kuun elindu, asaan nun sa asa min do Bunji, naar kat naamintu. » ⁴³ Maa di ku ibingitdo taat nu kaawiiko-anta ? Ku ibingitdo-ak, asaan ku gedarro icin kaawor. ⁴⁴ Takko kanjo, naar *Seetanne. Ku el gine gamin kuuk na rakiyo. Min do teesindi sa, naar usin dee ka geemir. Na kaawdo seene, asaan ginno seen loci. Ya na raadaw, na kaawa kaaw taat tanji di, asaan naar ko gay raadindi ho na tacco ka gay raadindi. ⁴⁵ Kar nun gay, nu kaawa seene. In taar-at ko, ku aaminginno. ⁴⁶ Waan minninko yaadu diye kaaw kadar nu gin zunuubinna yoo rakki oki walla ? Ya nu kaawaako seene, maa di ku aamanno do kaawor. ⁴⁷ Ya waan gin gem ka Bunji, naar cokiya kaawin ku Bunji. Kar kunjo gay, ku cokaydo, asaan ku gee ku Bunjido.

Iisa in Ibraayim

⁴⁸ *Agindaw ku Yuudinnar kaawiiiji do Iisa aman : « Ya ni kaawa a ki min *Samari ho ki gin aarid do kaan, kaaw-an ka seenerro walla ? » ⁴⁹ Naar gay telkiico aman : « Nun bal gine aarid, kar gay, nu bera horoomin do Tanni ho kunjo gay bergidudo horoomine. » ⁵⁰ Nun baraydo ozile ka meendu, kar gay, gin waan ka pey kat rakaaga ho kaak asa tale baat ta kaaw-anta. ⁵¹ Cokiyon, naako kaawe seene : gem kaak obit kaawor-an bombo, na mataado tak-tak. »

⁵² Agindaw ku Yuudinnar diyiiji aman : « Din-kan, ni iban kadar

aarid obincin. Ibraayim, naar mat ko. Ho nabiinna oki, nuur mat ko. Kar kinke gay, ki kaawiy a gem kaak obit kaawon bombo, naar mataado tak-tak. » ⁵³ Tatte Ibraayim, naar mate. Ki pakira kadar kin kat tatik pakgiga walla ? Nabiinna oki, nuur mate. Do tanji-at, kin gay waa kina ? » ⁵⁴ Iisa gay telkiico aman : « Nun baraydo ozile ka meendu. Ya nu bariya ozile ka meendu-ak, ta ginno baati. Naar kaak ozilaanu, naar Tanni. Ku diya a naar ko Bunjo. » ⁵⁵ Ka seener gay, kunjo ibingigdo ho nun kat ibingiga. Ya nu diya a nu ibingigdo, nun sa yaa gine raada ar kunjo. Kar gay, nu ibingiga ho nu obit kaawoy bombo. » ⁵⁶ Min Ibraayim goy misa in odinay, na pakir do yiriy ta weendu ho na aacyi dakina. Kar min na taliit yiriy-ata, adiy gintu portik aale. » ⁵⁷ Agindaw ku Yuudinnar diyiiji aman : « Kin, elginan bal nece misa orok beey-an di, ki talig ko Ibraayim walla ? » ⁵⁸ Iisa telkiico aman : « Cokiyon, naako kaawe seene, min Ibraayim nu bal ween misan di, nun goy ko. » ⁵⁹ Min na kaawtu pa-ak, nu soktu dambay a nuu zeerinji. Hiyya, Iisa toopintu in gee, na amiltu min ger ka Bunji ho na deettu.

9

Pile ka noolol

¹ Yiriy rakki, Iisa biraw ho do botildi, na gastu noolo. Min nu weeyig di, naar nool ko. ² Min *maajirnay taliiga, nu indiig Iisa aman : « Gem kol Tacco, gem-an, min nu weeyig di, na nool ko. Naar kat gin zunuubinna, wala aginiyji kat gin zunuubinna ? » ³ Iisa telkiico aman : « Gem-an nooltu-an, wala do bi ka zunuubinna ku aginiyji, wala ku meenji. Na nooltu-an a gee yaa tale maan kaak Bun yaaji gine. » ⁴ Min pat goy misa, illa gii ginin riy ta naar kaak naamintu. Aando asaw ho do aando-an, gem gediraado gine riyo. ⁵ Min nun goy misa do duniiner, nun portikaw ta gee ku duniiner. » ⁶ Hiyya, min Iisa kaawtu pa-ak, na

pictu ulṇay ho ṇa liiptu golṇo. Kar ṇa torziig golṇo-ak dō odin ku nool-aka. ⁷ Kar ṇa diyiiiji aman : « Baa acig odinan dō koriy taat ṇu boktu ṇu koliy Silowe. » (Siṇ kuuk Silowe-ak diya a « tabire ».) Hiyya, nool-ak daktu ac odinay. Min ṇa acgu, odinay piltu karan. Kar ṇa yeeptu dō geriy. ⁸ Mutkiyiy in gee kuuk talig wiktin taat ṇa ociy-ak indiy ziṇkico aman : « Gem-aṇ ar nool kaak goygiy oce-ak dōo ? » ⁹ Daariṇco diya aman : « Hii, ṇa ṇaara. » Daariṇco gay aman : « Ha'a, ṇa ṇaarro. Gem-aṇ ar ṇaar di. » Kar ṇaar gay telkiico aman : « Ka seener, ṇa nunu ko. » ¹⁰ Ṇu indiig aman : « Kar maman odinan piltu ? » ¹¹ Ṇaar gay telkiico aman : « Gem kaak ṇu koliy Iisa kat liip golṇo, ṇa torziig dō odinar kar ṇa diyiiidu aman : « Baa acig odinan dō koriy ta Silowe. » Nu ḡaawtu, nu ḡakiig aca, ek di, nu teestu tale. » ¹² Ṇu indiig pey gem-ak aman : « Kar diṇ gay, ṇa moo ? » Ṇa telkiico aman : « Baana ! Nu ibanno wer kaak ṇa deettu. »

Pariziyenna indaag nool ka pile

¹³ Gem kaak awalle nool-ak, ṇu iyiig dō uṇco ka Pariziyennar. ¹⁴ Sando, yiriy taat Iisa liiptu golṇo in ulṇay ho ṇa piliig odin ku nool-ak, ta yiriy ta *sabitdi. ¹⁵ Pariziyenna oki indiig gem-aka a ṇa ginji maa dō odinan ṇu piltu. Ṇa diyiiico aman : « Ṇa torzidu goliṇ dō odinar, kar nu ḡakiigu aca, ek di odinar piltu. » ¹⁶ Pariziyenna daariṇ diytu aman : « Gem-aṇ, ṇaar asdō min dō Buṇdi, asaan ṇa karmaydō *gaanuun kaak kaawa dō bi ka yiriy ta sabitdi. » Daariṇco gay diytu aman : « Ya gem-aṇ gin zunuubinna, maman ṇaa gine gamin ku ajbay ? » Min ṇaar-ak, ṇu eertu. ¹⁷ Ṇu indiig pey nool kaak pil-ak aman : « Kiṇke gay pakira maa dō bi ka gem kaak pilig odinan ? » Ṇa telkiico aman : « Ṇaar nabiṇce. »

¹⁸ Kar gay, agindaw ku Yuudinnar aamanno kadar ṇu weeyig gem-aṇ noolo ho diṇ odinay pile. Ampaa ko, ṇu koliig aginiyji. ¹⁹ Kar ṇu indiig

aman : « Gem-aṇ roṇko walla ? Ka seener, min ku weeyig di, ṇa nool ko walla ? Diṇ gay, maman ṇa taliyo ? » ²⁰ Aginiyji-ak telkiico aman : « Hii, ṇa roṇni ho min ni weeyig di, ṇaar nool ko. » ²¹ Kar ni ibanno maman odinay piltu. Ho ni ibanno gem kaak pilgu. Indon meenji, ṇaar sa tatik ko nec ṇaako kaawe. » ²² Aginiyji kaawtu ansi-ak, asaan ṇu gina kolaw dō agindaw ku Yuudinnar. Ka seener, agindaw-ak deet ko kaawco kadar ay gem kaak kaawa a Iisa ko Masi kaak Buṇ doḡtu, ṇuu atkiṇji min dō gerco ka salaaner. ²³ In taar-at ko, aginiyji ku nool-ak diytu aman : « Indon meenji, ṇaar sa tatik ko nec ṇaako kaawe. »

²⁴ Pey *Pariziyenna koliig gem-ak ka seeriṇkar ho ṇu diyiiiji aman : « Kaaw ja seen taat Buṇ weenṇiṇ ! Nin iban kadar gem kaak coolṇiṇ-aṇ, ṇaar gin zunuubinna. » ²⁵ Gem-ak telkiico aman : « Nu ibanno ya ṇa gin zunuubinna wala ṇa bal gine. Kar gay, nu iban maan rakki di : awalle nu noolo, diṇ gay, nu talaw. » ²⁶ Ṇu indiig pey aman : « Ṇaar ginjiṇ maa ? Maman ṇa piliig odinan ? » ²⁷ Ṇa telkiico aman : « Nun kaawkon ko, kar ku bal icin kaawor. Kar ku indaan pey maa ? Kuṇko oki raka gine maajirnay walla ? » ²⁸ Ṇu uciiji aman : « Ṇa wanjiṇ, kiṇ kat *maajiriṇcey ! Nin-aṇ maajirin ku Muusa. » ²⁹ Ni iban kadar Buṇ kaawji dō Muusa, kar gay, gemon-aṇ, ni ibanno wer kaak ṇa asiyo. » ³⁰ Gem-ak telkiico aman : « Way, nun-aṇ ajbiye ! Gem-aṇ kat pilig odinar ho ku ibanno wer ka ṇa asiyo ! » ³¹ Gi iban tak kadar Buṇ ooydō kaaw ta gem kaak gin zunuubinna, kar gay, ṇa ooya gem kaak karmiyaaga ho gina taat Buṇ rakiyo. ³² Min kilgiye ka duniiner, gi bal dore tak-tak gem kat pil odin ku gemor kaak ṇu weeyig noolo. ³³ Ka seener, gem-aṇ, ṇaar as min dō Buṇdi, yampa, ṇa gediraado giniṇ maanna-aṇka. » ³⁴ Pariziyenna-ak telkiiji aman : « Kiṇ din sa, min ṇu weenṇiṇ di, ki miin ko in zunuubinna, kar ki raka ḡilde kuṇ

waa ? » Min naar-ak, nu atkiig kara.

³⁵ Min Iisa dortu kadam nu atkiig gem-aka, na deettu bariyiinji. Na dakiig gasa ho na kaawiiiji aman : « Ki aamina in nun *Ron gemor walla ? » ³⁶ Gem-ak telkiiiji aman : « Gem kol *Rabbiney, naar waa kaak naa aamine in naara ? » ³⁷ Iisa diyiiiji aman : « Na nun ko kaak ki taliy kaawiiijn-anja. » ³⁸ Hiyya, gem-ak kaawiiiji aman : « Rabbine, nu aamin in kinke. » Min na kaawtu pa-ak, na dersitu do unji. ³⁹ Kar Iisa kaawiiiji aman : « Nun as do duniiner a dukume ka seriiner yaa kuuniye : kuuk tallo asa tale, ho kuuk talaw gay asa gine noolna. » ⁴⁰ Pariziyenna daarin kuuk goy do serpey ta Iisa doriit kaawoy-ata ho nu indiig aman : « Ki pakira a nin sa noolna walla ? » ⁴¹ Iisa telkiico aman : « Ya kun kat noolna, ku bal gine zunubinna. Kar gay, uudin taat ku kaawiy a ku talaw, ansii ko, ku goyiy in zunubinnikon di. »

10

Danil ta tamgir in gay gooyindi

¹ Iisa kaawiico pey aman : « Cokiyon, naako kaawe seene : ya gem doo min do joli, naar kokino ho na bandince. ² Kar gay, naar kaak unja min do botildi, naar kat gay gooyindi. ³ Gem kaak gooya wer geer yaaji pile botol. Tamgi iban gaayay, na koliig rakki rakki in sinco ho na imiliig kara. ⁴ Ya na imilig okinco, naar ogiriico ho nuur gay aadiig min aaro, asaan nu ibingiga. ⁵ Kar gay, nu aaddo gem kaak nu ibingigdo. Ya nu dor gaay ta gem kaak nu ibingigdo, nuu gade minnney serek. »

⁶ Min Iisa deliicot danil-ata, gee bal ibine baati.

⁷ Ampaa ko, Iisa diytu pey aman : « Cokiyon, naako kaawe seene : nun ko dibir ka wer kaak tamgi goyiyo. ⁸ Gee kuuk as awalle, nuur kokinay ho nu bandina, kar tamgi gay bal ooyinco. ⁹ Nun ko dibir ka wer kaak tamgi goyiyo. Gem kaak aada min lotu, naa

gase jile. Naa unjiguwe, naa amiliguwe ho naa gase tee. ¹⁰ Kokin asi kokiniyo, na diyyi gee ho na nigiyoy. Nun gay, nu as a gee yaa gase goye kaak ta6. ¹¹ Nun ko gay gooyindi kaak ta6. Gay gooyindi kaak ta6-ak, naar yaa ooye muut do bi ka tamgiy. ¹² Gem kaak nu gidiyig gidien di, tamgi-ak kunjido. Ampaa ko, ya na tala pulkina* asa di, naa gade, naa rasiin tamgi-aku. Kar pulkin gay yaa totirinco. ¹³ Gem kaak nu gidiyig gidien di-ak, naar isgid do in tamgi. ¹⁴⁻¹⁵ Nun ko gay gooyindi kaak ta6. Nu ibingig tamgir ho nuur sa ibingin. Nu ibingigu ar Tanni ibingin ho nun oki ibingig Tanni. Naa bere zir naa mate do bi ka tamgir. ¹⁶ Nu gin pey tamgi ku pey kuuk bal unje misa in eenco. Illa naa iyinco a nuu nune in eenco. Ampaa ko, nuu cokiye gaayar ho nuu gine hidbin rakki, ho gay gooyinco oki rakki. ¹⁷ Tanni, naar elginu, asaan naa bere zir do muuti, kar naa gasinji pey ya nu nooye. ¹⁸ Ginno gem kaak yaan deendu, nu meendu ko bera zir do muuti. Nu gin botol taat naa mate ho nu gin gudurre taat naa nooye. An maan kaak Tanni kaawidu a naa gine. »

¹⁹ Min agindaw ku Yuudinnar doriit kaaw ta Iisa-at, nu eertu werin seera. ²⁰ Dakinuwco kaawtu aman : « Gem-an, naar oliyo ho na gin aarid. Maa di ku cokiyyi kaawoy ? » ²¹ Kar daarin gay diytu pey aman : « Bat, gem-an, naar oliydo. Na bal gine aarid. Maa oliyir kaak kaawa ansi ! Oliy kat gedirgiy pile odin ku noolna walla ? »

Yuudinna pociig Iisa

²² Wiktin taar-at, ta siteener ho nu iidiya iidin ta pile ka *ger ka Bundi Zeruzaleem. ²³ Do menaw ku iidinerak, yiri rakki, Iisa kaariy atta do ger ka Bundi-aka. Kar na peytu do kelim taat nu koliy kelim ta Selemaan. ²⁴ Yuudinna daarin numtu pey do unji ho nu diyiiiji aman : « Kimin ja kat kiini mine ? Kaawni waran

* **10:12** 'pulkina' : Werin daarin, nu kolaag a 'kulkina' wala a 'pilgay'.

ya kinke-an ko Masi kaak Bun doŋtu wala kawwi ! » ²⁵ Iisa gay telkiico aman : « Nun kaawkon ko, kar ku bal icin kaawor. Gamin kuuk nu gintu in gudurre ta Tanni kaawa ko waran do bi kanto. Gamin-an nec ko kuu ibine kadam nun ko kaak Bun tabirtu. ²⁶ Kar gay, ku bal aamine, asaan ku tamgirro. ²⁷ Ar tamgi kuuk cokiyaat gaay ta gay gooyinco, geendu sa cokiyaat gaayar. Nu ibingigu ho nu aadaanu. ²⁸ Nu beraaco goye ka gaasdo. Nu mataado tak-tak ho ginno gem kaak nec gaaminco min do pisindu. ²⁹ Tanni kaak berduugu-ak, naar gin gudurre pak gee okinco. Ginno gem kaak nec gaame maan min pise ka Tanni. ³⁰ Nunu in Tanni, nin rakki di. »

³¹ Min *Yuudinna dortu pa-ak, nu ipintu dambay a nuu zeerinji nuu deenji. ³² Kar Iisa gay kaawiico aman : « Nu gin gamin dakin kuuk ajbay do unko in gudurre taat Tanni beriidu. Ku talig in odinko. Min gamin-an, ka moo ku rakiin deen in dambay ? » ³³ Yuudinna diyiji aman : « Ni diyaacinno do bi ka maan kaak samaane ki gintu. Ni rakiin dee-ak, asaan ki niga bin in Bun. Kin kat gem di, kar ki gina zin ar Bun ! »† ³⁴ Iisa telkiico aman : « Nu siir do *gaanuunko kadam Bun kaaw aman : “ Kun ko bunay. ”‡ ³⁵ Ansi-ak, nuur kuuk cokiyaat kaawoy, nu kolaag a ‘bunay’ ho gee iban kadam gee siimaatdo kaaw ta Bundi. ³⁶ Kar nun gay, Bun doŋintu ho na naamintu do duniiner. Kar mamam ku diyidu kaawo a nu niga bir in Bun wiktin taat nu kaawtu a nu Ron ka Bundi ? ³⁷ Ya nu ginno riy ta Tanni, dakonnu aaminindudo. ³⁸ Kar ya nu gina riy ta Tanni gay, ya ku aaminginno oki, aaminon in gamin kuuk nu gintu-aku. In taar-at ko, kuu ibine waran a Tanni goy in nunu ho nun sa goy in naara. » ³⁹ Agindaw ku Yuudin-nar teestu pey bariyinj a nuu obinji, kar gay, na paka di. ⁴⁰ Iisa yeeptu

pey aar barre ka Zurdan do wer kaak Yaaya-Batist *batiziyiy gee awalle ho na goytu do wer-aka. ⁴¹ Gee dakina asiiji ho nu diyiji aman : « Yaaya bal gine yoo maan rakki oki ka ajbay, kar kaawoy taat na kaawtu do bi ka Iisa gay, taar as do botilti. » ⁴² Hiyya, gee dakina kuuk 6aa do wer-ak aamintu in Iisa.

11

Muut ta Lazaar

¹⁻² Gin gem rakki, sinji Lazaar. Na goy do hellin ta Betani in sintay ku daadi, Mariyam in Maart. Mariyam gay, taar ko taat kockicji itir do asinji ku *Rabbin Iisa ho ta sooyjig in duruwti. Kar yiriy rakki, Lazaar-ak galtu raduwa. ³ Sintay-ak naamiji gem do Iisa a naa mininji. Min gem kaak nu naamtu-ak ote, na kaawiji do Iisa aman : « Gem kol Tacco, royan Lazaar radaw. » ⁴ Min Iisa dorit kaaw-at, na diytu aman : « Raduway taar-an diyaagdo. In raduw taar-an ko, gee yaa tale *darjin ta Bundi. Ho in taar ko oki, gee yaa tale darjin ta Ron ka Bundi. »

⁵ Iisa gay elgig kun Maart in booti ho in Lazaar oki. ⁶ Kar gay, do wiktin taat na dortu kadam Lazaar radaw, na bal uce kodok. Na goy ja pey menaw seer do wer-aka. ⁷ Min naar-ak, na kaawiico do maajirnay aman : « Yeepinte Zuude. » ⁸ Kar maajirnay gay telkiji aman : « Gem kol Tacco, misa-an di, nu rakaan dee in dambay, kar din pey ki raka yeepe annere ? » ⁹ Iisa gay diytu aman : « Min kawtira yoo maako, wer, naar yaa goye karan di. Naar kaak jaawa in yiriy-ak, na batakd, asaan na tala karan. ¹⁰ Kar naar kaak jaawa in aando gay, naar tallo karan ho na batkaw, asaan na ginno portikaw do gelbiney. » ¹¹ Min naar-ak, Iisa kaawtu pey aman : « Royte Lazaar weye, kar gay, nu 6aa niininji. » ¹² Maajirnay telkiji aman : « Gem kol Rabbinni, ya na weyaw-ak, naa coole doo di. » ¹³ Sando, Iisa

† 10:33 Wer ka gase kaawor do Lebitik 24.16. ‡ 10:34 Wer ka gase kaawor do Soom 82.6.

gay rakaaco kaawe a Lazaar mate. Nuur gay a wal ɗa kaawa ɗo bi ka wey ku maalan di. ¹⁴ Hiyya, Iisa piliicot waraŋ aman : « Lazaar mat ko. ¹⁵ Kar gay, ya nu ginno ɗo serpey wiktin taat ɗa radiyo oki, adir gala, asaan ansii ko, ku gastu botol taat kuu aamine in nunu tak-tak. Diŋ gay ucinte, gi ɓaa taliŋji. » ¹⁶ Hiyya, Tooma kaak ɗu koliy pey Didim diyiiɗo ɗo eenji aman : « Yallinte, ginte oki, gi ɓaa mate in Rabbinte ! »

¹⁷ Min ɗu ottu ɗo wer-aka, ɗu dortu kadar Lazaar goy ko ɗo maginer. Na gin ko menaw poodi. ¹⁸ Kar Betani in Zeruzaleem gay, ɗatikco yaa nece ar kilomeetir subba pa. ¹⁹ Ansii ko, *Yuudinna dakin asiico ooya ɗo kuŋ Maart in Mariyam ɗo sinco ka mate. ²⁰ Min Maart dortu kadar Iisa gaay ko ote ɗo helliner, ta uctu, ta ɓaawtu ɗaaminji. Mariyam gay ɗaktu geero. ²¹ Min Maart otiiɗi ɗo Iisa, ta diyiiɗi aman : « Gem kol *Rabbiney, zer ya ki goya, sinɗu mataaɗo. ²² Kar diŋka-aŋ sa, nu iban kadar ya ki inde maan ɗo Bunɗi, ɗaaraŋ berinji. » ²³ Iisa diyiiɗi aman : « Sinke, ɗaar yaa nooye. » ²⁴ Maart telkiiɗi aman : « Nu iban kadar ɗa asa nooye ɗo wiktin taat gee okinco asiy nooye ɗo yiriy ta ba aaro. » ²⁵ Kar Iisa gay kaawiitit aman : « Nun ko kaak bera goye ɗo geemir ho ɗa nun di oki kaak nooya gee. Gem kaak yaa aamine in nunu, ya ɗa mate oki, ɗa asa nooye, ɗaa goye pey. ²⁶ Ho ya gem kaak goy misa in ɗinay aamina in nun-ak, ɗa mataaɗo tak-tak. Maanna-aŋ, ka aamina walla ? » ²⁷ Taar gay telkiiɗi aman : « Ka seener, gem kol Rabbiney, nu aamin kadar kin ko Masi, Roŋ ka Bunɗi, ɗaar kaak yaa ase ɗo duniiner. »

²⁸ Min Maart kaawtu pa-ak, ta yeeptu kolin booti Mariyam. Ta semsumiitit aman : « Rabbin ase, ɗaa ko-laake. » ²⁹ Min Mariyam dortu pa-ak, ta uctu puruk, ta ɓaawiiɗi. ³⁰ Sando, Iisa bal unje misa ɗo helliner. Na goy misa ɗo wer kaak Maart ɗaamiiga-

ak di. ³¹ Min Mariyam ɓaawiiɗi ɗo Iisa, *Yuudinna kuuk as ooya ɗo kuŋ Mariyam goy misa gerco. Min ɗu taliit Mariyam uctu puruk-ak, ɗu sa aadiita. Ya ɗo taŋco-ak a wal ta ɓaa ale ɗo maginer.

³² Hiyya, Mariyam ottu ɗo wer kaak Iisa goyiyo. Min ta taliiga, ta dersitu ɗo unji ho ta kaawiiɗi aman : « Gem kol Rabbiney, zer ya ki goya, sinɗu mataaɗo. » ³³ Iisa taliit Mariyam alaw in Yuudinna kuuk aadta oki. Hiyya, ziy ooliiga ho ɗa barjiltu. ³⁴ Na indiig aman : « Ku diyig momtey-ak momo ? » Nuur gay telkiiɗi aman : « Gem kol Rabbinni, as niin gaare. » ³⁵ Kar meenji Iisa teestu ale. ³⁶ Min Yuudinna taliig Iisa alaw-ak, ɗu diytu aman : « Talon ja, ɗa elgig Lazaar ! » ³⁷ Kar daarin minnince gay diytu aman : « Na pil ɗin ku noolol, maa di ɗa baltu gedire jilin Lazaar min ɗo muuti ? »

Nooye ka Lazaar

³⁸ Iisa gay, ziy ooliig di misa wiktin taat ɗu ottu ɗo maginer. Magin-at gay, ɗa girpi*. ɗu diyig momtey ka Lazaar atta ho ɗu ɗibiriit in dambi tatko. ³⁹ Hiyya, Iisa kaawiico aman : « Tunkilon dambi-aŋka. » Maart gay diyiiɗi aman : « Gem kol Rabbiney, momtey-aŋ, ɗaar menuwiyy pood ko atta. Wiktin-an, ɗaa zoonɗ ko. » ⁴⁰ Iisa telkiitit aman : « Nu balke kaawe kadar ya kan kat aamin in nunu, ka asa tale *darjin ta Bunɗi walla ? » ⁴¹ Hiyya, ɗu tunkiliig dambi-aka. Kar Iisa gay jaalig kaay ho ɗa diytu aman : « Gem kol Tacco, nu ozilaacin ɗo cokiye kaak ki cokiyyinu. ⁴² Ho nu iban kadar ki cokiyaan doo, kar gay, nu kaawiy pa-ak ɗo bi ka gee kuuk goy in nun-aŋku a ɗuu aamine kadar kin kat tabirintu. » ⁴³ Min ɗa kaawtu pa-ak, ɗa koliig Lazaar raɗa aman : « Lazaar, amal kara ! » ⁴⁴ Ek di Lazaar kaak mat-ak amiltu. Pisinji in asinji, ɗu maliyyig in jardaɗ ho ɗu suriyig kaay oki. Do wer-ak,

* **11:38** 'girpi' : Werin daarin, ɗu kaawa a 'pugurum'.

Iisa diyiiico aman : « Ipironga ho rason njaa deete. »

*Dee ka kaawor do muut ta Iisa
(Matiye 26.1-5, Maark 14.1-2, Luk 22.1-2)*

⁴⁵ *Yuudinna dakina kuuk 6aawco ooya ho in Mariyam taliig maan kaak Iisa gintu ho nu aamintu in njaa. ⁴⁶ Kar daarinco gay dakiig gas *Pariziyenna ho nu osiico do bi ka maan kaak Iisa gintu. ⁴⁷ Kar agindaw ku gay satkiner in Pariziyenna numtu ho nu diytu aman : « Gem-an, naar gina gamin dakina kuuk ajbay. Din gay, gii giniin maman ? ⁴⁸ Ya gi rasaag paa di, gee okinco yaa aamine in njaa. Kar gee ku Room asa dimin *ger ka Bun di ho nu asa nigin darrite. » ⁴⁹ Minninco, gin gem rakki, sinji *Kayip. Do elig taar-at, naar ko *mee satkiner ka tatko. Do wer-ak, na uctu ho na kaawiico aman : « Kun, kayko dibire. ⁵⁰ Ku ibanno ga ? Ya gem rakki mat do bi ka gee okinco, naar-ak, guna min darrite okintit yaa ide. » ⁵¹ Sando, kaaw taat na kaawiy-at, taar asdo min loci di. Kar gay, ar naar di mee satkiner ka tatko, na kaawiy ar nabiiince kadar Iisa asa mate do bi ka Yuudinna okinco. ⁵² Kar gay, na bal mate do bi ka Yuudinna keeco di. Na mat a koogin ku Bun di kuuk totir do adiy ka kidar okinji yaa nume werco rakki do unji ka Bun di.

⁵³ Min yiriy taar-at di, agindaw ku Yuudinnar deetu kaawco a nuu deen Iisa. ⁵⁴ Min naar-ak, Iisa jaawa ko in cigilen di min do agindaw ku Yuudinnar. Na uctu ho na deettu do geeger rakki moota in goosin kaak nu kolaag Epraayim. Do wer-ak, na daktu goy in maajirnay.

⁵⁵ Min iidin ta Yuudinnar taat nu kolij Paak gaaye, gee dakina uctu min geegirnay okinco ho nu 6aawtu Zeruzaleem. Nu 6aaw siye zinjico a nuu gine sellen do unji ka Bun di† do iidin-ata. ⁵⁶ Gee kuuk as do iidin-at bariyaag Iisa. Do adiy ka ger ka

Bun di, nu kaawiy benannico aman : « Gem-an kat yaa ase do iidiner walla ? Wala ku pakira maa ? » ⁵⁷ Nu kaawiy pa-ak, asaan agindaw ku gay satkiner in Pariziyenna kaaw kadar ya gem ibingig wer kaak Iisa goyiy-ak di, illa njaa minninco a nuu 6aawe obinji.

12

*Kockice ka itirdi do kaay ka Iisa
(Matiye 26.6-13, Maark 14.3-9)*

¹ Wiktin taat iidin ta *Paak daktit ko menaw bijigiy di, Iisa uctu ho na deettu Betani, hellin ta Lazaar kaak na nooytu-aka. ² Min na ottu, nu ginijji tee ho Maart iyicoga. Min gee ku tee in Iisa-ak, Lazaar sa goya. ³ Kar Mariyam ictu dew miin in itir kaak gasdo badam. Itir naar-ak, nu ginig in et kaak nu kolij « naar » ho nu bal amsinji. Mariyam kock-iciijig itir-ak do asinji ku Iisa ho ta sooyijig in duruwti. Deenji iciig adiy ka gerdi okinji. ⁴ Min maajirnay ku Iisa, rakki kaak nu kolaag Zuudas Iskariyoot kaak asaaji isine do Iisa diytu aman : ⁵ « Talon ja ! Maa di gi gidiiigdo itir-an unda ho gii deedin gurus do pokirnar ? Itir-an nec iye gurus tammin miy subba* » ⁶ Wiktin taat na kaawiy pa-ak, na pakarro do pokirnar, na meenji kat kokino. Min awalle, naar ko dum-miyaacog gurusco ho na iciy sood-sood do meenji. ⁷ Iisa gay diyijji do Zuudas aman : « Rasit oolo ! Ta ginig maanna-an uudin taat nu asiidu gine ya nu unjaan do maginer. ⁸ Pokirna, nuur goy doo in kunjo, kar nun gay goyaado doo in kunjo. »

⁹ *Yuudinna dakina dortu kadar Iisa goy Betani. Nuur sa 6aawtu. Baanco gay, nu bal 6aa talin Iisa di, kar gay, nu 6aaw talin oki Lazaar kaak na nooytu-aka. ¹⁰ Hiyya, agindaw ku gay satkiner deetu kaawco a nuu deen Lazaar oki, ¹¹ asaan do bi ka Lazaar ko, gee dakina icdo kaawco, nu aamina ko do kaaw ta Iisa di.

† **11:55** 'nu 6aaw siye zinjico' : Yuudinna, ya nu raka gine sellen do unji ka Bun di, nu aca ja zinjico uudin ta aadinco. * **12:5** 'tammin miy subba' : Tamma rakki nec in gurus kaak gem gasiy do el ta riyor.

Unje ka Iisa Zeruzaleem ar Sultan
(*Matiye 21.1-11, Maark 11.1-11,*
Luk 19.28-40)

¹² Ka kawtinti, gee dakin aale kuuk 6aa iidin Zeruzaleem dortu kadar Iisa asa do geegirdi. ¹³ Gee-ak dukuntu carig in margigti, nu baawtu naamin Iisa botildi. Nu kooliy rada aman :

« Darjin do Bunji !

*Rabbin Bun yaa barkiyin naar kaak asa in sin kunji.

Talon, na naar ko Sultan ka Israyeel.

Ozilintenga ! »†

¹⁴ Do botildi, Iisa gastu ron durkilal ho na neptu uudin taat nu siirtu do Kitamner aman :

¹⁵ « Dakon ginenna kolaw, kun gee ku geeger ka Siyon‡.

Talon, sultinko asaako,

na nep ron durkilal. »§

¹⁶ Do wiktin taar-at, maajirnay bal ibine misa baaco ta gamin-an ku. Ba aar, min Iisa gasit ja *darjiney kat nu moytu maan kaak Kitamne kaawtu do bi kanji ho nu ibintu kadar maan kaak gee gintu-an necit kaaw-ata.

¹⁷ Do wiktin taat Iisa nooyiig Lazaar ho na koliig min do maginer, gee dakin aale goya. Naar-ak ko, nu dakiico os do eenco maan kaak Iisa gintu. ¹⁸ Do taar-at ko, gee dakin astu naaminji. Nu astu-ak, asaan nu dorig maan kaak ajbay Iisa gintu. ¹⁹ Pariziyenna gay kaawiy benannico aman : « Ku talaw, din ka-an, gi gediraado gine maanna. Gee okinco-an aada ko naar di. »

Grekna daarin as talin Iisa

²⁰ Min gee kuuk 6aaw Zeruzaleem a nuu abdiye Bun do wiktin ta iidiner-at, Grekna oki goya. ²¹ Nu dakiig gas Pilip kaak min Betsayda taat do kid ka Galile ho nu diyiji aman : « Gem kol Tacco, ni raka talin Iisa. » ²² Pilip dakiiji kaaw do Andre, kar seerco, nu baawiji do Iisa ho nu kaawiji. ²³ Iisa diyiiico aman : « Din kat wiktinti nece

taat nun *Ron gemor, naa gasin *darjiner. ²⁴ Cokiyon, naako kaawe seene, ya gem luwa koo, na tiisiig bungiy ho ta amiliyo. Maanti kaak dak keder zoodiyo, kar in naar-ak ko, ta wiyiy ron dakina. Yampa, ya na bal luwinti, ta goy taar di. ²⁵ Ampaa ko, gem kaak el goye ka duniiner, na asa rawte ziy maala. Kar gem kaak obdo tirit do goye ka duniiner-an gay, na asa gase goye ka gaasdo. ²⁶ Ya gem kaak rakaadu gine riyo, illa naan aadindu. Ampaa ko, wer kaak nu baayiyoy, gay riyor-ak yaa bagguwe oki in nunu. Gem kaak ginaadu riy-ak, Tanni yaaji bere horoomine.

²⁷ « Din ka-an, kelmol amile. Do Tanni gay, naaji kaawe kat maa ? Wala naa gedire naaji kaawe a " Gem kol Tacco, etirit taa bin-an minniner ? " Ha'a, nu kaawaajido, asaan do bi naar-an ko, nun astu do duniiner. ²⁸ Maan kaak naaji kaawe-ak aman : " Gem kol Tacco, jaalig sinjin kuwa. " » Min naar-ak, gee dortu gaay taat kaawa min kuwa ka samaaner aman : « Nu jaalig ko ho naa jaalin pey. » ²⁹ Gee kuuk goy do wer-ak doriit gaay-ata ho nu diytu aman : « Naar-an, bun kat awnaw. » Kar daarin gay diy aman : « Na *dubil ka Bunji kat kaawji. » ³⁰ Iisa gay kaawiico aman : « Gaay-an bal kaawe a nun kat yaa dore, illa kun kon di. ³¹ An ko wiktin taat nuu dukumin seriin ta gee kuuk goy do adiy kidar. Din, Bun yaa atkin sultan ka duniiner min do adiy ka kidar. ³² Kar nun gay, wiktin taat nuun jaalin kuwa-ak, naa iyin gee okinco lotu. » ³³ Wiktin taat Iisa kaawiy pa-ak, na gaara maman na asiy mate. ³⁴ Gee-ak kaawiji aman : « Do *gaanuundi, nu siir a Masi mataado tak-tak. Kar kinke-an gay, maman ki kaawiy a *Ron gemor-ak, nuu jaalin kuwa. Ron gemor-ak, naar waa ? » ³⁵ Kar Iisa diyiiico aman : « Portikaw goy misa in kun ko do mena sood di. Jaawon min portikaw

† 12:13 Wer ka gase kaawor do Soom 118.25-26.

‡ 12:15 'geeger ka Siyon' : Nuur-an sin ku rakki ku geeger ka Zeruzaleem. § 12:15 Wer ka gase kaawor do Zakariya 9.9.

goy misa in kunko. Jaawon do portikaw paa gondikaw yaako gootinko, asaan gem kaak jaawa do gondikor, naar ibanno wer kaak na baayiyo. ³⁶ Aaminon do portikaw do wiktin taat ta goy misa in kunko. Ansii kat, kuu gine gee ku portikaw. »

Min Iisa kaawtu pa-ak, na daktu cigal serek minninco.

Yuudinna bal aamine in Iisa

³⁷ Iisa gin gamin dakina kuuk ajbay do unco ka geemir. Kar in taar-an oki, gee bal aamine in naara. ³⁸ Maanna-an ko gaara kadar kaaw ta nabi Ezaayi as do botilti aman :

« Gem kol *Rabbiney, waa icit kaaw taat ni kaawtu ?

Ki gaarit gudurren do waa di ? » *

³⁹ Ezaayi gaarig pey maan kaak tofco do geemir a nuu aamine in Iisa. ⁴⁰ Na kaawtu aman :

« Bun timincog odinco ho na ginig kayco bombo.

Na ginig a nu talaado in odinco ho diyaado maan do gelbinco.

Ampaa ko, nu newsiido loci pa naa coolinco. » †

⁴¹ Ezaayi diytu pa-ak, asaan na talit *darjin ta Iisa ho na kaaw biy.

⁴² In kaaw ta Ezaayi-at, agindaw ku Yuudinnar dakin aamintu in Iisa. Kar gay, nu bal gaarin imaanco do geemir, asaan nu gina kolaw do Pariziyennar, pa nuu atkin min do ger ka salaaner. ⁴³ Gee-ak raka a gee yaa elinco di. Do tanco-at, nu tala kadar ele naar-an pakgig kaak asa min do Bundi.

Iisa, naar portikaw ta duniiner

⁴⁴ Iisa kaawtu rada aman : « Naar kaak aamin in nunu, na bal aamine in nun di, na aamin oki in naar kaak tabirintu. ⁴⁵ Ho naar kaak talintu, na talig naar kaak tabirintu oki. ⁴⁶ Nun kaak portikaw, nu as do duniiner. Ampaa ko, ay gem kaak aamin in nunu goyido do gondikor. ⁴⁷ Ya waan cokiya kaawor ho na ginno maan kaak nu kaawiyo, na nununno

kat yaaji dukume seriine, asaan nu as do duniiner a naa jile gee, nu bal ase a naaco dukume seriine. ⁴⁸ Kar naar kaak poocintu ho icdo kaawor, in kaaw taar-at ko, seriin asiy obinji do yiriy ta ba aaro. ⁴⁹ Ka seener gay, nun bal imilin kaaw-an min do kaar. Kar gay, na Tanni kaak tabirintu kat berduut kaaw-anta, asaan naa gaarin do geemir. ⁵⁰ Nun iban kadar kaaw taat Bun kaawtu-an, taar bera goye ka gaasdo do geemir. In taar-at ko, kaaw okintit taat nu kaawiyo, taar asa min do Tanni. »

13

Iisa aca ase ku maajirnay

¹ Wiktin taat iidin ta *Paak gaaye, Iisa ibin ko kadar wiktin taat naa rasin duniin nec ko ho naa yeepey ko do Tacco. Na elgig geenji kuuk do adiy ka kidar in ele kaak gaasdo tak-tak.

² In maako, Iisa in maajirnay goytu tee. Sando, *Seetanne unje ko do adiy ka Zuudas, ronji ka Simon Iskariyoot a naaji isine do Iisa. ³ Iisa iban kadar na asa min do Bundi ho naa yeepey loci. Na iban oki kadar Tacco berjiig gamin okinco do pisinji. ⁴ Wiktin taat nu tiyo, Iisa uctu ho na soriit batkoy, na ictu nanguuna ho na duunit maasoy.

⁵ Kar na weertu amay do maan ka acindi ho na teestu acin ase ku maajirnay ho na sooyinco in nanguun kuuk do maasoy-aku. ⁶ Wiktin taat na otiiji do Simon Piyer, Simon pooctu aman : « Gem kol *Rabbiney, kinke acaadudo ase kunto. » ⁷ Iisa diyiiiji aman : « Dinka-an, kin ibanno maan kaak nu giniy-anka, kar gay, neginda ja kat ki asiy ibininji. » ⁸ Simon Piyer diyiiiji aman : « Ha'a ! Kin acaadudo tak-tak ase kunto. » Iisa gay telkiji aman : « Ya nu baljin acin gay, kin gasaado pey haginey in nunu. »

⁹ Ampaa ko, Simon Piyer diyiiiji aman : « Gem kol Rabbiney, kin acaado asindu di, kiidu acin pisindu ho kaar oki. » ¹⁰ Kar Iisa diytu aman : « Ya gem kaak ac ko ziy-ak, naar *cawar

* 12:38 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 53.1. † 12:40 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 6.9-10.

ko, illa asinji di raka ace. Kun cawar ko, kar gay, okinKonno. » ¹¹ Naar ibingig ko gem kaak asaaji isine. Paa ko, na kaawtu aman : « OkinKo, ku cawarro. »

¹² Min Iisa aciig asinco ku maajir-nay, na isiit batkoy ho na goytu pey do teendi. Kar na indiigu aman : « Has, ku ibinig maan kaak nu giniiko-anKa walla ? ¹³ Kun kolaan a " Gem kol Tacco " wal " Gem kol Rabbiney ". Ya ku kaawa ampa-ak, ku kaawa seene, asaan na nun ko. ¹⁴ Hadi, ya nun kat Takko ho Rabbinko kaak acig asinKo, kunKo oki, kuu acguwe asinKo be-nanniko. ¹⁵ Maanna-an, nu gaarkon a kuu ginguwe ar kaak nu gaari-iko. ¹⁶ Cokiyon, naako kaawe seene : berre, naar pakgigdo gemoy, ho gem kaak nu tabirtu sa, na pakgigdo gem kaak tabirga. ¹⁷ Din gay, maanna-an, ku ibingig ko, ho ya ku karmiyga, kuu goye do galal. ¹⁸ Kar gay, nun kaawaado do bi ka kun okinKo. Nun ibingig geendu kuuk nu dootu-aku. Kar gay, kaaw taat nu siirtu do Kitamner yaa ase do werti aman : " Gem kaak tee in nunu, gin adiner. " ¹⁹ Nu minaakon ko min dinKa, ya maanna-ak ase, kuu aamine kadar na nun kaak nunu. ²⁰ Cokiyon, naako kaawe seene : gem kaak obig samaan naar kaak nu tabirtu, ar na obintu nun meendu, ho ya na obintu gay, ar na obig oki naar kaak naamintu. »

*Seetanne unje do adiy ka Zuudas
(Matiye 26.20-25, Maark 14.17-21,
Luk 22.21-23)*

²¹ Min Iisa kaawtu pa-ak, kelmoy amiltu piw ho na kaawiico bal cigile aman : « Ka seener nu kaawaako, rakki minninko yaadu isine. » ²² Maajir-nay teestu tale odinco, asaan nu ibanno Iisa kaawa do bi ka waa. ²³ Min maajir-na-ak, naar kaak Iisa elgiyo goy do serpey. ²⁴ Simon Piye kaawiji in odinay a naa indin Iisa do gemoy kaak na kaawiyo. ²⁵ Hiyya, *maajirince-ak oniji do Iisa ho na indiig aman : « Gem kol

Rabbiney, naar waa ? » ²⁶ Iisa telkiji aman : « Naa ice lokumne, naa ocumin do tiwir, kar naajig berin do gem-aka. » Kar Iisa ictu lokumne, na ocumiita ho na berijit do Zuudas, ronji ka Simon Iskariyoot. ²⁷ Min Zuudas obiig lokumne-at, Seetanne unjiiji. Kar Iisa diyiiji aman : « Zuudas, maan kaak ki rakiy gine-ak, ginig kodok. » ²⁸ Min gee kuuk tiya in Iisa-ak, waanco rakki sa bal ibinin kaawoy. ²⁹ Sando, Zuudas gay, naar ko dummiyaacog gurusco. Ansii ko, maajirin daarin pakirtu a wal Iisa kaawji do Zuudas a na baa gidiye tee ka iidiner, wal naa deede gurus do pokirnar. ³⁰ Zuudas gay, min na okumiit lokumney-at, kodok di, na amiltu kara. Wer gay aando.

Iisa ber gaanuun kaak marbinto

³¹ Min Zuudas amiltu kara, Iisa diytu aman : « DinKa-an, nun *Ron gemor, nu gasit ko *darjiner. In nun ko, gee taliit darjin ta Bundi. ³² Asaan nu gaaraat darjin ta Bundi do geemir ho Bun sa gaaraat tanto do geemir. Dak ko sood di, naaco gaarinti, naan coonin kuwa, ni baayiy goye sawa. ³³ Gem kol kooginay, nu taayaado pey in kunKo. Ku asaan bariyindu, kar gay, din nu kaawaako taat nu diyiico do *Yuudinnar aman : " Ku gediraado baawe wer kaak nu baayiyo. " ³⁴ Nu beraako *gaanuun ka marbinto : " Elguwon eenko ar ku elgiy zinKa ku maaniiko. Ar kaak nu elgiiko, kunKo oki elguwon zinKiko. " ³⁵ Ya ku el zinKiko, naar-ak, gee yaa ibine kadar ku maajirnar. »

*Iisa diya a Piye asa tatirinji
(Matiye 26.31-35, Maark 14.27-31,
Luk 22.31-34)*

³⁶ Simon Piye indiig aman : « Gem kol Rabbiney, ki baa momo ? » Iisa telkiji aman : « DinKa-an, ki gediraado kiin aadindu do wer kaak nu baayiyo, kar gay, neginda ja kat ki asiin aadindu. » ³⁷ Piye diyiiji aman : « Maa di nu gediriido naan aade dinKa ? Nun ooy a naa mate do bi kanjin. »

* **13:18** Wer ka gase kaawor do Soom 41.10.

³⁸ Iisa gay telkiiiji aman : « Ka seener, ki ooy kii mate do bi kanto walla ? Di cokay, naan kaawe seene : kokir boogaado di, kii tatire dees subba a ki ibinginno. »

14

Iisa ko botol taat iya gee do Tacco Bunj

¹ Iisa diytu pey aman : « Dakon ginenno kolaw. Beroŋ gelbinko do Bunji ho lotu oki. ² Do ger ka Tanni, werin goy dakina. Paa ko, nu daki-iko kaawdo a nu baako siye wero. ³ Ya nu baawe ho nu dakko siy wer gay, naa yeepe ho nu asiiko sokinjo, ku baayiy goye oki do wer kaak nu baayiyo. ⁴ Kun ibingit botol taat iya gee do wer kaak nu baayiyo » ⁵ Tooma diyiiiji aman : « Gem kol *Rabbiney, nin ibanno wer kaak ki baayiyo. Kar gay, maman nii ibinin botilin ? » ⁶ Iisa diytu aman : « Nun meendu ko botol-ata. Nun di oki seene ho goye. Waan ginno kaak yaa baa do Tanni ya na bal bire min lotu. ⁷ Uudin taat ku ibingin, kuu ibinin oki Tanni. Kar gay, min din di, kun ibinig ko ho ku talga. »

⁸ Pilip diyiiiji aman : « Gem kol Rabbiney, gaarnin ja Takko, ek di, necintin ko. » ⁹ Iisa telkiiiji aman : « In elgin-an kat gi goy sawa di, geekaade Pilip, yoo din sa ki ibinginno di misa ? Ya gem kaak talintu, naar talig Tanni oki. Kar maa di ki kaawiy aman : “ Gaarnin ja Takko ”. ¹⁰ Ki bal aamine kadar nu goy in Tanni ho Tanni goy in nunu walla ? Kaawor taat nu kaawiiko-an, nu bal imilin min do kaar, kar gay, ta asa min do Tanni. Naar kat goy in nunu ho naar di ginaat riyoy-anta. ¹¹ Aaminon do kaawor a nun goy in Tanni ho Tanni goy in nunu. Ya ku gediraado aamine do kaawor-at sa, aaminon do bi ka riy taat nu giniyo. ¹² Cokiyon, nu kaawaako seene : gem kaak yaa aamine in nunu, naa gedire ginin gamin kuuk nu giniyo. Na gin pey

botol naa gine gamin kuuk pak nuur-anju, asaan nun coona wer ka Tanni. ¹³ Ho gamin okinjo kuuk kuu inde in sinju, nu asa gininjo. Ansi-ak, Roŋ ka Bunji yaa gaarin *darjin ta Tacco. ¹⁴ Ya ku inda maan in sinju, nun naa gininji. »

Iisa diŋ a naa naame Ruwwin ta Bunji

¹⁵ Iisa diytu pey aman : « Ya ku elgiinu, kuu cokiye kaawor. ¹⁶ Naako indin Tanni ho naako naame waan ka pey kaak asaako gaayinjo. Naa goye doo in kunjo. ¹⁷ Waanna-ak gay, ta Ruwwin ta seener. Gee kuuk el gamin ku duniiner, nuur gasaatdo, asaan nu talgitdo ho nu ibingitdo. Kar kunjo gay ibingita, asaan ta goy in kunjo ho taa goyen ko do gelbinkon di. ¹⁸ Ansi-ak, nu rasaakonno gollina. Nu asa goye in kunjo. ¹⁹ Dak sood di, gee kuuk el gamin ku duniiner talaanno pey. Kun gay yaan talindu, asaan nun goya ho kunjo oki yaa goye. ²⁰ Yiriy taar-at, ku asiy ibine kadar nun goy in Tanni ho kun goy in nunu, ho nun sa goy in kunjo.

²¹ « Ay gem kaak cokiya kaawor ho na karmiyaata, naar ko elgiinu ho Tanni sa yaa elin naar kaak elgiinu. Nun sa naa elinji ho nu cigilaajido maanna. »

²² Zuud diyiiiji do Iisa aman : « Gem kol *Rabbiney, maman ki kaawiy a kii gaare zin loni, kar do gee kuuk el gamin ku duniiner gay, ki cigiliy zin ? » (Zuud-ak gay, naar keeji min Zuudas Iskariyoot.) ²³ Iisa telkiiiji aman : « Gem kaak elgiinu-ak, yaa karmiyin kaawor ho Tanni sa yaa elinji. Seertini in Tanni niiji baawe ho ni baayiy goye in naara. ²⁴ Gem kaak elginno, naar karmaydo kaawor. Ibinon kadar kaaw taat nu kaawiiko-an, nu bal imilin min do kaar, kar gay, ta asa min do Tanni kaak naamintu. ²⁵ Nu kaawiikonta do wiktin taat nu goy misa in kunjo. ²⁶ Ruwwin ta Bunji taat Tanni Bunj yaako naame in sinju-at, taar ko yaako gaarin gamin okinjo ho taako moyin kaawnar okinjo.

²⁷ « Din̄ka-an̄, nun deetaw ho nu rasaako aapiye. Aapiy taat nu rasiiko-an, taar aapiy tanto di. Nun bergitdo ar gee ku duniiner bergiyo. Dakon̄ barjilenno ho dakon̄ ginenna kolaw. ²⁸ Ku dor di, nu diyko a “ nu deetaw ho naako yeepe ”. Zer ya ku elgiinu, aditko yaa gine portiko, asaan nu coona wer ka Tanni, naar kaak pakginu. ²⁹ Min gamin-an̄ bal ase misa, nu kaawkonta ko a wiktin taat gamin-an̄ yaa kuuniye, kuu aamine in̄ nunu. ³⁰ Nun kaawaado pey dakina in̄ kun̄ko, asaan sultan ka duniiner asaw. Kar gay, na ginno gudurre lotu. ³¹ Illa gee ku duniiner yaa ibine kadar nu elgig Tanni ho gamin okin̄co kuuk nu giniy-ak, nu ginaag uudin̄ taat na kaawiidu. Din̄ gay ucon̄, deetinte min anne ! »

15

Iisa ar et kaak nu koliy bin̄

¹ Iisa diyico pey do maajirnay aman : « Nun ar et kaak ta6 kaak nu koliy *bin̄ ho Tanni gay gemoy ka et-aka. ² Leeginay kuuk waado, na dukumaagu. Kar nuur kuuk wiya gay, na siyigu. Pa-ak, nu wiyiy pey dakin paka. ³ Kun̄ko gay, in̄ kaawin kuuk nu kaawiiko-ak, ku gin ko *cawar. ⁴ Goyguwon̄ in̄ nunu ar nun goyiy in̄ kun̄ko. Ya nu dukumig leegina, nu waado. Nu wiy-ak, illa ya nu goy do etco. Kun̄ko oki, ya ku raka gine maan kaak Bun̄ rakiyo, illa kuu goyguwe in̄ nunu. ⁵ Ay gem kaak goy in̄ nunu, nun oki goy in̄ naara, naa wee dakina. Asaan bal nunu, ku gediraado gine maanna. ⁶ Naar kaak goyaado in̄ nunu, nu accin̄ kara ar leegin kuuk nu dukumig min do etco. Leegin-ak, nu aayaw, kar nuu numin̄co, nuu orin̄ do aki taa teen̄co. ⁷ Kun̄ gay, ya ku goy in̄ nunu, kaawor oki goy in̄ kun̄ko, indiguwon̄ maan kaak ku rakiy di ho kuu gasin̄ji. ⁸ Talon̄ maman *darjin ta Bun̄di yaa bayne waran̄. Taa bayne-ak ya ku wiya ron̄ dakina, asaan ansii kat kuu gaare kadar ku maajirnar kuuk ta6. ⁹ Nun elgiiko ar

kaak Tanni elgiinu. Goyguwon̄ do ele kanto. ¹⁰ Ya ku karmiyaat kaawor, kuu goyguwe do ele kanto-aka. Nun oki, nu karmiyiit kaaw taat Tanni kaawiidu ho nu goyiy do elin̄ji.

¹¹ « Nu kaawiiko ansi-ak a galilil yaa goye in̄ kun̄ko ho galilko yaa ase do werti. ¹² An̄ ko *gaanuun kaak nu beriiko : elguwon̄ zin̄kiko ar kaak nu elgiiko. ¹³ Ele kaak pak ele okin̄ji, illa gem kaak ooy muut do bi ka roynay ku bici. ¹⁴ Ku kuuniytu roynar-ak ya ku ginaat taat nu kaawiko. ¹⁵ Nu kolaakonno pey gay riyor, asaan gay riyor-ak, naar ibanno maan kaak gemoy giniyo. Nu kolaako roynar, asaan nu gaarkon̄ gamin okin̄co kuuk nu dortu min do Tanni. ¹⁶ Kun̄ gay, kun̄ balnu dofin̄du, kar gay, nu meendu kat dofin̄ko. Nu naamin̄ko a ku 6aayiy wee ron̄ kuuk yaa taaye doo. Ansi-ak, maan kaak kuu inde min do Tanni in̄ sin̄du, naako berin̄ji. ¹⁷ Maan kaak nu indiy minninkon̄ gay, illa kuu elguwe zin̄kiko. »

Gee yilaag kun̄ Iisa in̄ geen̄ji

¹⁸ Iisa kaawtu pey aman : « Ya gee yilaako-ak, ibinon̄ kadar nun kat nu yilin ja awalle. ¹⁹ Ya kun̄ kat ar gee ku duniiner, gee ku duniiner yaako elin̄ko asaan ku geen̄co. Kar gay, ku arro gee ku duniiner-an̄ku. Na nun ko kaak dofin̄ko a kuu goye keeko min gee ku duniiner-an̄ku. Do bi naar-ak ko, nu yiliiko. ²⁰ Moyon kaaw taat nu kaawiiko a “ berre, naar pakgigdo gemoy ”. Gee taabiyyintu, ho nu asaako taabiyyin̄ko kun̄ko oki. Ya nu karmiyiit kaawor tanto, nuu karmiyin tan̄ko oki. ²¹ Gamin-an̄ okin̄co, nuuko ginin̄co do bi kanto, asaan nuur ibingigdo naar kaak tabirintu. ²² Zer, ya nu bal ase ho nu balco kaawe, naar-ak, nu bal gine zunuubin̄na yoo rakki. Din̄ gay, nu ginno botol taat waan yaaco saamiyin̄ zunuubinnico. ²³ Gem kaak yilaanu, naar yilaag Tanni oki. ²⁴ Do un̄co, nu giniig gamin kuuk ajbay kuuk waan bal ginin̄ yiriy rakki. Ya nu bal gine ampa-ak, nu ginno

zunuubinna. Kar gay, ɲu talig gamin kuuk nu gintu-aku, ho in taar-at sa, diɲ ɲu yilaanu ho yilaag Tanni oki. ²⁵ Do gaanuunco, ɲu siir aman : “ ɲu yilin bal botol. ”* Gee-aɲ yilintu asaan kaaw taat ɲu siirtu-an yaa ase do werti.

²⁶ « Nu ɓaako ɲaame min do Tanni waan kaak yaako gaayinɲo. Taar Ruwwin ta seener, ta asa min do Tanni. Ya ta ase, taako goye saadiner. ²⁷ Kuɲko oki yaa goye saadinnar, asaan min do teesindi, gi goy sawa di.

16

¹ « Nu diyiiko ansi-ak a ku rawtiitdo imaanko. ² ɲu asaako atkinɲo min do geriycu ku salaaner ho wiktin asaw taat gee asiiko dagguwinɲo. ɲuur kuuk yaako deenɲon gay, loco-ak, illa ɲuu gine riy ta Bunɗi. ³ Maanna-aɲ, ɲuu giniɲji, asaan ɲu ibingigdo Tanni ho nun sa, ɲu ibinginno. ⁴ Nu kaawiko min diɲka-aɲ, asaan wiktin taat maanna-ak yaa ase, kuu ibine kadar nu mininɲon ko. Min do teesindi, nu balko kaawin gamin-aɲku, asaan nu goy misa in kuɲko. »

Riy taat Ruwwin ta Bunɗi giniyo

⁵ Iisa diyiico pey do maajirɲay aman : « Diɲ gay, nun coona ko wer ka ɲaar kaak tabirintu. Kar minninko, rakki sa indiginno aman : “ Ki ɓaa momo ? ” ⁶ Ku barjiltu-aɲ, asaan nu diyko a nu deetaw. ⁷ Sando, nun gay kaawaako seen di a ya nu deet di guna. Asaan ya nu bal deete, waan kaak asaako gaayinɲo asaakonno. Kar ya nu deet gay, nu ɓaako ɲaaminɲi. ⁸ Ya ɲa as gay, ɲa asaaco gaare do gee ku duniiner kadar maan kaak ɲu pakiriy do bi ka zunuubinnar, do bi ka maan kaak do botiliy ho do bi ka seriiner, ɲaar do botiliy. ⁹ ɲa asaaco gaare do bi ka zunuubinnar, asaan ɲu bal aamine in nunu. ¹⁰ ɲa asaaco gaare do bi ka maan kaak do botiliy-ak, asaan nu coona do Tanni ho ku talaanno pey. ¹¹ Ho do bi ka seriiner gay,

ɲa asaaco gaare, asaan sultan ka duniiner, seriin obig ko.

¹² « Dak gamin dakina kuuk nu balko kaawinɲo misa. Kar gamin ɲuur-ak gay, ya nu kaawkonɲu diɲka, ku ibinaado baaco. ¹³ Wiktin taat Ruwwin ta seener yaa ase, taako iyinɲo do botol ta seener okintiti. Ka seener gay, ta kaawaakonno gamin kuuk ta imiliy min do kaati. Kar gay, taako kaawe gamin okinɲo kuuk ta dortu ho taako gaare gamin okinɲo kuuk yaa ase neginda. ¹⁴ Ruwwin ta seener-ak yaa ice min tanto ho taako gaarinɲo. Ampaa ko, ta asaako gaare gudurre ta *darjiner. ¹⁵ Gamin ku Tanni okinɲo, ɲuur kuntu oki. Do taar-an ko, nu diyiiko aman : “ Ruwwin ta seener asa gaare gudurre ta darjiner, asaan gamin kuuk taako gaare-ak, ɲuur min lotu. ” »

Taaɓin yaa newse in galal

¹⁶ Iisa diyiico pey aman : « Dak ko sood di, ku talaanno pey ho ba aar sood di, kuun talindu pey. » ¹⁷ Min maajirɲay ku Iisa, daarin indiy zinɲiko aman : « ɲa raka kaawe maa ? ɲa diyi a dak ko sood di, gi talaagdo pey ho ba aar sood di, gi asiy talinɲi. Ho pey, ɲa diyi a ɲaa coone wer ka Tacco. Gamin-aɲ raka kaawe maa ? » ¹⁸ Maajirɲay indiy pey zinɲiko aman : « ɲa kaawiy a “ dak ko sood di ”, kar kaawoy-an raka kaawe maa ? Gi ibanno baati. » ¹⁹ Sando, Iisa iban kadar maajirɲay raka indinɲi. Ampaa ko, ɲa diyiico aman : « Kaawor taat a “ dak ko sood di, ku talaanno pey ho ba aar sood di, kuun talindu-an ” kat, ku bal ibine baati wala maman ? ²⁰ Hadi, cokiyoɲ, naako kaawe seene : ku asa ale ho ku asa marmile. Gee ku duniiner gay asa site. Ku asa taaɓiye, kar taaɓinko gay yaa newse in galal. ²¹ Daatik taat atti awaata, ta taaɓiya dakina. Ta taaɓiyiy-ak, asaan wiktinti ta weendi nec ko. Kar ya mic amil ɲon gay, kodok di, ta rawtiit taaɓinti ho ta aaciyyo, asaan ta wee roɲ gemor. ²² Kuɲ sa, diɲ ku taaɓiyaw. Kar gay,

* 15:25 Wer ka gase kaawor do Soom 35.19, 69.5.

nu asaako talin̄ko pey, ho dō yiriy taar-at, aditko yaa miine in̄ galal, ho galal-at, waan gaamaatdō pey min-ninko tak-tak.

²³ « Yiriy taar-at, ku indaanno pey yoo maanna. Ka seener nu kaawaako waran̄ : ay maan kaak ku indiy in̄ sin̄du, Tanni yaako berin̄ji. ²⁴ Yoo din̄ka, ku bal inde misa maan in̄ sin̄du. Indiguwon̄ ho kuu gase. Ansii kat, aditko yaa miine in̄ galal. »

Iisa gedirtit ko dō duniiner

²⁵ Iisa kaawtu pey aman : « Nu kaawkon̄ gamin-an̄ okin̄co in̄ dele ka dan̄lal. Kar gay, wiktin asaw taat nu deliikonno pey dan̄la. Naako kaawen̄ ko waran̄ di dō bi ka Tanni. ²⁶ Yiriy taar-at, kuu inde Bun̄ in̄ sin̄du. Nu kaawaakonno a naako inde Tanni dō bi kan̄ko, ²⁷ asaan ka seener, Tanni meen̄ji elgiiko. Na elgiiko-ak, asaan ku elgiinu ho ku aamin kadar nu as min dō Bun̄di. ²⁸ Nu as min dō Tanni ho nu goytu dō duniiner. Din̄ gay, nu rasaat ko duniin-anta ho nu coona wer ka Tanni. » ²⁹ Maajirnay diyiiiji aman : « Tal di, din̄ ki kaawa ko waran̄. Ki dello pey dan̄la. ³⁰ Din̄ ni tal ko kadar kin̄ iban̄ gamin okin̄co, nam gamin kuuk gee rakiy yaan̄ inde oki. Dō taar-an̄ ko, ni aamin̄iy kadar ki as min dō Bun̄di. » ³¹ Iisa telkiico aman : « Din̄ ja kat ku aamine walla ? ³² Hadi, wiktin asaw ho taar as ko, taat ku asiy totire, ay gem di yaa ice botiliy, kuun rasindu keedu. Kar nun gay keedudo, asaan Tanni goy in̄ nunu. ³³ Gamin-an̄, nu kaawkon̄ min din̄ka, asaan kuu goye in̄ aapiye in̄ nunu. Ka seener, kuu taaḡiy dō duniiner. Kar gay, duunon̄ masisko, asaan nun gedirtit ko dō duniiner-anta. »

17

Iisa inda Bun̄ dō bi ka geen̄ji

¹ Min Iisa kaawtu pa-ak, na jaaliig kaay ho na indiig Tacco Bun̄ aman : « Baaba, wiktinti ase. Beror ko *darjine dō nun kaak Ron̄jin̄ a nun sa, naa gaarin darjinen̄. ² Ki berduug gee okin̄co dō pisindu. Ansi-ak, naaco bere goye ka gaasdō dō gee okin̄co

kuuk ki beriidu-an̄ku. ³ Goye ka gaasdō-ak, illa n̄uun̄ ibine, kin̄ Bun̄ keejin̄ di ka seener, ho n̄uu ibinin̄ pey naar kaak ki tabirtu, nun ko Iisa Masi. ⁴ Nu gaarit darjinen̄ dō adiy ka kidar ho nu gaasit ko riy okintit taat ki beriidu a naa gine. ⁵ Din̄ gay, Baaba, berduut ko darjin̄ un̄ci loci. Darjin̄-at, nu ginit ko in̄ kin̄ke min duniin bal kilgiye misa.

⁶ « Gee kuuk ki dōḡtu min dō duniiner ho ki beriidu-ak, n̄uur ibingicin̄, asaan nu gaarin̄cin̄ loco. Nu gaarin̄cin̄ a n̄uun̄ ibine. Okin̄co, n̄u kun̄jin̄, ki berduugu ho n̄u karmiya kaawon̄. ⁷ Din̄ n̄uur iban̄ kadar gamin okin̄co kuuk nu gintu asa min locin̄, ⁸ asaan nu gaarcot kaawon̄ taat ki beriidu ho n̄u cokiya. N̄u iban̄ kadar ka seener, nu asa min locin̄ ho n̄u aamin kadar na kin̄ ko tabirintu.

⁹ « Nu indaacinno dō bi ka gee ku duniiner, kar gay, nu indaacin̄ dō bi ka n̄uur kuuk ki beriidu, asaan n̄u kun̄jin̄. ¹⁰ Gee okin̄co kuuk kunto, n̄uur kun̄jin̄, ho gee okin̄co kuuk kun̄jin̄, n̄uur kunto. Ho in̄ gee n̄uur-an̄ ko, nu gaariy darjiner. ¹¹ Din̄ gay, nun, naa rasin ko duniine ho naa coone dō werin̄. N̄uur gay goy misa dō duniiner. Baaba, kin̄ kaak *cawar aale, gooygu in̄ gudurre tan̄ji, gudurre taat ki beriidu. Gooygu a n̄uu kuuniye ar gem rakki, ar kin̄ke in̄ nunu, gi rakki. ¹² Wiktin taat nu goyiy in̄ n̄uura, nu gooyig in̄ gudurren̄ taat ki beriidu. Nu gooyiigu nam waanco sa bal rawte, illa naar kaak yaa rawte a kaaw taat n̄u siirtu dō Kitamner yaa ase dō werti. ¹³ Din̄ gay, nun coona ko dō werin̄. Ya nu kaawa pa-ak wiktin taat nu goy misa dō duniin-an̄, nu kaaw a galal taat nu gintu yaa miinin̄ aditco tak. ¹⁴ Nu gaarcot kaawon̄, kar gee ku duniiner gay yilgu, asaan n̄u attanno in̄ n̄uura, ar nun oki attanno in̄ gee ku duniiner-aku. ¹⁵ Nu indaacinno a kii imilin̄ min dō duniiner, kar gay, nu indaacin̄ a kii gooyin̄ min dō *Seetanner. ¹⁶ N̄uur gee ku duniinerro ar nunu gemitdō. ¹⁷ Ginu a n̄uu kuuniye kun̄jin̄ tak-tak in̄ botol

ta seener. Seen gay, taar ko kaawon.
¹⁸ Nu tabiraag gee-ak do adiy ka kidar,
 ar nun oki, ki tabirin do adiy ka kidar.
¹⁹ Do bi kanco, nu ras zir okinji loci a
 nuur oki yaa kuuniye geenji tak-tak.

²⁰ « Kar gay, nu indaacinno do bi
 maajirnar kuuk goy dinka-an di, nu
 indacin oki do bi ka gee kuuk asa
 aamine in nunu in kaaw taat nuuco
 kaawe. ²¹ Nu indacin a nuur okinco
 yaa kuuniye rakki. Baaba, kin goy
 in nunu ar nun goy in kinke, nu raka
 a nuur oki yaa nune in ginte a gee
 ku duniiner yaa ibine kadar kin kat
 tabirintu. ²² Nu bercot darjin taat ki
 beriidu lotu a nuu kuuniye ar gem
 rakki, ar kinke in nunu, gi rakki.
²³ Nun goy in nuura ho kin goy in
 nunu. Ansi-ak, nu gin botol taat nuu
 kuuniye ar gem rakki di, ho ampaa
 ko, gee ku duniiner yaa ibine kadar
 na kin ko kaak tabirintu ho ki elgiigu
 ar kaak ki elgiinu.

²⁴ « Baaba, gee-an, ki berduugu.
 Nu raka a nuu goye in nunu ay wer
 kaak nu goyiyo. Ampaa ko, nuu
 talin darjiner. Ki berduut darjine-at,
 asaan ki elgin min duniin bal kilgiye
 misa. ²⁵ Baaba, kin ginaag ay maan
 in botiliy. Gee ku duniiner, nuur
 balin ibine. Kar nun gay ibininjin ho
 geendu-an sa ibin kadar kin ko kaak
 tabirintu. ²⁶ Nu gaarinjin loco ho
 naan gaare pey a ele kaak ki elgiinu
 yaa goye loco oki. Ho nun meendu sa,
 naa goye in nuura. »

18

Obinji ka Iisa
(Matiye 26.47-56, Maark 14.43-50,
Luk 22.47-53)

¹ Min Iisa gasiit kaawoy-ata, na
 uctu in maajirnay ho nu deettu aar
 corkilol kaak nu koliy Sedron. Wer-
 ak gin jineene. Iisa in maajirnay
 unjitu do jineen-aka. ² Wer-ak, Zu-
 udas kaak asaaji isine do Iisa sa
 ibingiga, asaan wer-ak, Iisa in maa-
 jirnay jaawgiy in menaw. ³ Hiyya,
 do wer-ak, Zuudas uctu in askirin

ku Room ho in askirin ku agindaw
 ku gay satkiner in ku Pariziyennar.
 Na ogiriico ho na iyiig do jineen-aka.
 Askirna-ak sok garti, biruwna ho in
 lampina. ⁴ Iisa gay, naar iban ko maan
 kaak yaaji ase. Ampaa ko, na asiico
 moota ho na indiigu aman : « Ku
 bariya waa ga ? » ⁵ Nuur gay telkiji
 aman : « Ni bariya Iisa kaak min
 Nazareet. » Iisa diyiiico aman : «
 Na nun ko anka. » Do wer-ak, Zu-
 udas kaak isinaaji do Iisa-ak sa goya.
⁶ Do wiktin taat Iisa diytu aman : «
 Na nun ko anka », nu dendirtu aaro
 ho nu sollitu kedder. ⁷ Iisa indiig pey
 aman : « Ku bariya waa ga ? » Nuur
 gay diyiji aman : « Ni bariya Iisa
 kaak min Nazareet. » ⁸ Iisa telkiico
 aman : « Nu diykon doo a nun ko
 anka. Ya na nun di kaak ku bariyy-ak,
 rason maajirnar-an yaa deete. » ⁹ Na
 kaawtu ansi-ak, asaan kaaw taat na
 kaawtu awalle yaa ase do werti aman
 : « Baaba, min gee kuuk ki beriidu-an,
 nu bal rawte yoo waan minninc. »*

¹⁰ Hiyya, do wer-ak, Simon Piyer
 kaak gin *seepin-ak ceepiiga ho
 na asidiig gay riyor kaak gina riy
 do *mee satkiner ka tatko ho na
 dukumijit dengey ta meeda. Gay
 riyor-ak, sinji Malkuus. ¹¹ Iisa gay
 diyiji do Piyer aman : « Unjig
 seepinen-an do caapoy. Ya locin-
 ak, taa6in taat Tanni kaawtu a naa
 taa6iye-at, nu aawaatdo walla ? »

¹² Min naar-ak, askirna in tatkuwco,
 in askirin ku agindaw ku Yuudinnar
 okinco, nu obiig Iisa ho nu duuniiga.

Iisa do unji ka mee satkiner ka tatko

¹³ Hiyya, nu iyijig ja do gem rakki,
 sinji *Han. Naar gay, takaan daaciy
 ta *Kayip. Do elig taar-at, Kayip ko
 *mee satkiner ka tatko. ¹⁴ Naar ko
 kaak taayig agindaw ku Yuudinnar
 aman : « Guna ya gem rakki di mat do
 bi ka gee okinco. »

Tatire ka Piyer do bi ka Iisa
(Matiye 26.69-70, Maark 14.66-68,
Luk 22.55-57)

* **18:9** Wer ka gase kaawor do Yaaya 6.39, 17.12.

¹⁵ Simon Piyer in giji *maajirince ka pey aadaag Iisa. Maajirince ka pey-ak gay, mee satkiner ka tatko ibingiga. Paa ko, na unjitu in Iisa do ger ka mee satkiner ka tatko. ¹⁶ Kar Piyer gay pey kara do bit ka botildi. Hiyya, maajirince kaak mee satkiner ka tatko ibingiy-ak amiltu kara. Na kaawiitit do daatik taat gooya botol a taa rasi Piyer yaa unje oki. ¹⁷ Wiktin taat Piyer unjiyo, daatik taat gooya botol-at indiig aman : « Kinke oki min maajirnay ku gem-an doo ? » Piyer telkiitit aman : « Ha'a, nun maajirinceydo. »

¹⁸ Do wiktin taar-at, us diyaw. Paa ko, gay riyor in askirin kuuk gooya wer-ak biytu ako nu ooriyo. Piyer sa peytu in nuura, na ooriyo.

Mee satkiner ka tatko indiig Iisa
(Matiye 26.59-66, Maark 14.55-64, Luk 22.66-71)

¹⁹ Kar mee satkiner ka tatik indiig Iisa do bi ka maajirnay ho do bi ka bilde kaak na bildiye gee. ²⁰ Iisa gay telkiji aman : « Nun kaaw bal cigile do unco ka gee okinco. In menaw, nu bildigiy gee do geray ku salaaner ho do *ger ka Bundi. Nu bal kaawe maan tak-tak in cigile. ²¹ Kar maa di ki indiin pey ? Ya ki rakaw, indig ja gee kuuk dorintu. Nuur iban taat nu kaawiico. » ²² Do kaawoy taar-at, askirince rakki min kuuk peya do wer-ak baasiig Iisa. Na kaawiji aman : « Ampaa kat ki telkiji do mee satkiner ka tatko walla ? » ²³ Kar Iisa gay telkiji aman : « Ya nu kaaw jookumo, gaarduug ja nigindu. Kar ya kaaw taat nu kaawtu-an kat do werti gay, maa di ki baasiinu ? » ²⁴ Min naar-ak, *Han naamiig Iisa do *Kayip, *mee satkiner ka tatko. Wiktin taat na naamiijiga-ak, Iisa, nu bal ipirin misa.

Tatire ka Piyer
(Matiye 26.71-75, Maark 14.69-72, Luk 22.58-62)

²⁵ Wiktin taar-at, Piyer gay oora misa ako. Kar nu indiig pey aman : « Kinke oki min maajirnay ku gem-an

doo ? » Kar Piyer gay tatirtu aman : « Ha'a, nun maajirinceydo. » ²⁶ Kar min gay riyor kuuk gina riy do mee satkiner ka tatko-ak, goy gem rakki jaamay ka gem kaak Piyer dukumtu dengey-aka. Gem-ak diyiiji do Piyer aman : « Kinke-an, nu bali tale in Iisa do jineendi walla ? » ²⁷ Piyer gay tatirtu pey. Hiyya, do wer-ak, kokir boogtu.

Iisa do unji ka Pilaat
(Matiye 27.1-2,11-14, Maark 15.1-5, Luk 23.1-5)

²⁸ Kar in kawtir kawtira, nu amiltu min do ger ka *Kayip ho nu iyiig Iisa do ger ka Pilaat, tatkaw ka Room. Kar agindaw ku Yuudinnar-ak bal unje, asaan nu rakaado nige zinkico uudin taat *gaanuunco diytu awalle min nuu tee tee ka *Paakdi. ²⁹ Ampaa ko, Pilaat amiliico, na dakiig gas kara. Kar na indiig aman : « Gem-an, ku gasji maa kaawra ? » ³⁰ Agindaw-ak telkiji aman : « Ya gem-an kat bal nige-ak, zer ni iyaajigdo anne. » ³¹ Pilaat gay diyiico aman : « Di naar-ak, obonga ku maaniiko, ku baayiy deen kaawoy uudin taat gaanuunco diytu. » Nuur gay telkiji aman : « Nin bal gine botol taat nii dee gemo. » ³² Iisa gay kaaw ja ko maman na asiy mate. Ansii kat, uudin taat agindaw-ak kaawtu, kaaw-at astu do werti.

³³ Min naar-ak, Pilaat unjitu pey do geriy, na koliig Iisa, kar na indiig aman : « Has, kinke-an ko sultan ka Yuudinnar walla ? » ³⁴ Iisa telkiji aman : « Kaawon-an, ki meenjin di pakire wala gee ku pey kat kaawjin bir ? » ³⁵ Pilaat gay kaawiji aman : « Ya locin-ak, nu *Yuudince walla ? Nuur gee ku darren in agindaw ku gay satkiner kat iyincin lotu. Kaawor ja, ki nig maa ? » ³⁶ Iisa telkiji aman : « Jardor tanto, taar do duniin-erro anne. Zer ya jardor kat anne-ak, wiktin-an, geendu jilintu ko min do pise ku agindaw ku Yuudinnar. Kar gay, jardor tanto, taar do duniin-erro anne. » ³⁷ Kar Pilaat indiig aman : « Ya pa-ak, kinke-an ko sultan doo

? » Iisa gay telkiiiji aman : « Kin meenjin kaawit ko. Nun, nu weentu ho nu as do duniiner asaan naa gaare seene. Gee kuuk raka seene, nuur cokiya kaawor. » ³⁸ Pilaat indiig Iisa aman : « Seen gay taar maa ? »

Pilaat berig Iisa nuu doodin ka etor (Matiye 27.15-31, Maark 15.6-20, Luk 23.13-25)

Min Pilaat kaawtu pa-ak, na dakiig gas pey Yuudinna-aku ho na kaawiico aman : « Gem-an, nu balji gase kaaw taat yaa iye muutuy. ³⁹ Kar gay, kun gin aadin taat nu pikgiyko gem ka danjaayner do iidin ta *Paakdi. Kar din gay, ku raka naako pikin sultan ka Yuudinnar walla ? » ⁴⁰ Nuur gay kooliiji aman : « Ha'a, naarro. Ni raka Barabaas ! » Sando, Barabaas-ak gay, naar bandinçe.

19

Pilaat ooy a nuu doodin Iisa

¹ Pilaat unjitu pey do geriy. Na diyiiico do askirnar a nuu koocin Iisa in kordinjo. ² Askirna-ak siyiiji jakumne ta sultinniidi ta jamiidi. In ajimiye kaak nu ajimiyyiga-ak, nu isijit do kaay. Kar pey nu isiiji batik ta sultinniidi taat dindiko. ³ Nu 6aawiiiji moota, kar nu ooyiiji aman : « Gem kol sultan ka *Yuudinnar, seek ! » Kar nu koociiga.

⁴ Pilaat amiltu pey kara. Na diyiiico do Yuudinnar aman : « Talon ! Naakon imilin Iisa kara. Ansi-ak, kuu ibine kadar nu balji gase oorin taat yaa iye muutuy. » ⁵ Hiyya, Iisa amiltu kara in jakumne ta jamiidi do kaay ho in batik ta dindik-at do ziy. Pilaat diyiiico aman : « An gemko ! » ⁶ Min agindaw ku gay satkiner in askirin kuuk gooya *ger ka Bunji taliig Iisa-ak, nu teestu koole aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! » Pilaat gay kaawiico aman : « Icon ku maaniiko dakon dood ka etor, asaan nun-an balji gase oorin taat yaa iye muutuy. » ⁷ Gee-ak telkiiiji aman : « Nin gin *gaanuun kaak kaawa a naa mate, asaan na diya a na Ron ka Bunji. »

⁸ Min Pilaat dortu pa-ak, kolaw obiig pey dakin paka. ⁹ Na unjitu pey do geriy. Kar na dakiig gas Iisa ho na indiig aman : « Kinke asa min momo ? » Kar Iisa gay balji telke yoo maanna. ¹⁰ Min naar-ak, Pilaat diyiiiji aman : « Lotu kat ki rakaado kaawe ? Ki ibanno a nu gin botol taat naan pike wal taat naan doode ka etor walla ? » ¹¹ Iisa telkiiiji aman : « Ya ki gin botol taat kiin doodin ka etor-ak, illa taat Bun beriiin min kuwa. In taar-ak kat, naar kaak berintu do pisinjin ic kaya pak tanjin. »

¹² Min naar-ak, Pilaat bariya ko botol taat naa pikin Iisa di. Kar Yuudinna gay tees pey koole aman : « Ya ki pikig gem-an, ki royaydo ka sultan ka tatik ka Room ! Asaan gem kaak gina ziy sultan-ak, naar adiney ka sultan ka tatik ka Room ! » ¹³ Min Pilaat dortu pa-ak, naa imiliig Iisa kara. Na goytu do wer ka seriiner kaak nu pintu in dambay. Wer ka seriiner-ak, Yuudinna kolaag in kaawco a « Gabbata ». ¹⁴ Sando, ka kawtinti gay iidin ta *Paakdi. Pat ot yiriyo. Do wer-ak, Pilaat kaawiico aman : « Talon, an sultinko ! » ¹⁵ Nuur gay teestu pey koole aman : « Ibiniy weriy ! Ibiniy weriy ! Doodig ka etor ! » Pilaat indiig aman : « Ku raka naa doodin sultinko ka etor walla ? » Agindaw ku gay satkiner telkiiiji aman : « Ni bal gine sultan ka pey. Sultinni-ak, naar ko sultan ka tatik ka Room-an di. » ¹⁶ Hiyya, Pilaat beriicog Iisa, nu 6aayiy doodin ka etor. Kar askirna-ak obiiga ho nu deettu in naara.

Doodo ka Iisa ka etor (Matiye 27.32-44, Maark 15.21-32, Luk 23.26-43)

¹⁷ Wiktin taat Iisa amiliy min do geegirdi-ak, meenji di icig etoy kaak nu 6aayiy doodinji. Na aaniytu wer kaak nu 6aayiy doodinji-aka. Wer-ak, nu kolaag a « Dawik ta kaar » ho in kaaw ta *Yuudinnar gay, nu kolaag a « Golgota ». ¹⁸ Min nu ottu do wer-ak, askirna-ak doodiig Iisa ka etor. Nu doodtu pey gee seer ka atiydi, rakki do meeday, rakki gay do

nugilay. ¹⁹ Pilaat diyiico do geenji a nuu siire maanna, nuu doodiin ka etoy ka Iisa. Maanna-ak, nu siirji aman : « Iisa kaak min Nazareet, sultan ka Yuudinnar. » ²⁰ Yuudinna dakina garkiyiig maan kaak nu siirtu-aka, asaan wer kaak nu doodiig Iisa-ak mootan di in geeger. Ho siire-ak sa, nu siirig in kaaw ta Yuudinnar, in ta Roominar ho in ta Greknar. ²¹ Min agindaw ku gay satkiner ku Yuudinnar taliig maan kaak Pilaat siirtu-ak, nu baawiiji. Nu diyiiji aman : « Maa di ki siiriy aman : “Sultan ka Yuudinnar” ? Nin raka kii siire aman : “Gem-an diya a na sultan ka Yuudinnar.” » ²² Pilaat gay telkiico aman : « Kaaw taat nu siirtu-at, nu siirta. »

²³ Askirin gay, min nu doodiig Iisa ka etor, nu deediit kesuuney werin pood, ay gem di ictu wer rakki. Kar na gin pey batik yaarko taat bal orpe, nu azit werti rakki di min kuwa yoo baata. Taar sa nu iciita. ²⁴ Do bit kanti ko, askirin kaawtu benannico aman : « Dakinte eerintido. Kanjinte kanjen di. Gem kaak ta galji di yaa icinti. » Ampaa ko, kaaw taat nu siirtu do Kitamner astu do werti aman : « Nu deedit kesuuner ho nu kanje in batkor ta yaarko. »*

²⁵ Moota in et kaak nu doodiig Iisa-ak gay, daad peya ede, nuur atan Iisa, in booti Mariyam, in daaciy ta Kilo-paas ho in Mariyam taat min geeger ka Magdala. ²⁶ Wiktin taat Iisa taliit yaaco ho na taliig *maajirinsey kaak na elgiyo peya do serpiti-ak, na diyiitit aman : « Iya, an ko ronke. » ²⁷ Kar na kaawiiji pey do maajirinsey aman : « An ko yaako. » Min naar-ak di, maajirinse-ak iyiit atan Iisa do geriy.

Muut ta Iisa
(Matiye 27.45-56, Maark 15.33-41, Luk 23.44-49)

²⁸ Min naar-ak, Iisa kaawtu aman : « Ibin diyaanu. » Ka seener, na ibina

ko kadar riyoy gaase, na kaawtu pa-ak a kaaw taat nu siirtu do Kitamner yaa ase do werti. ²⁹ Do wer-ak gin bardil miin in maam tooro ku *bindi. Askirna-ak ictu bit ka jardor, nu duuniit do kordin ta et kaak nu koliiy « Isoop ». Nu coopiig do maa-mar, kar nu naamiijig do bi ka Iisa. ³⁰ Min Iisa aawiiga, na diytu aman : « Hiyya, ta nece. » Min naar-ak, na oniig kaay ho ruwwiney amiltu.

Nu waacig Iisa do serpey

³¹ Uudin taat nu siya ko zinkico do yiriy ta *sabitdi, agindaw ku *Yuudinnar bal rake a momtin kuuk nu doodtu-ak yaa goye pey kuwan di. Asaan yiriy ta sabit-at, taar yaarko. Hiyya, nu kaawiiji do Pilaat a naaco kaawe do askirnar nuu baa yiimin asinco ku gee kuuk nu doodtu-aku. ³² Hiyya, askirna-ak baawtu. Gee kuuk nu doodiig in Iisa-ak, nu yiimiicog asinco. Ay gem di, nu yiimig asinji rakki rakki. ³³ Wiktin taat nu otiiji do Iisa gay, nu gasig ko na mate. Min pa-ak, nu bal ko yiimin asinji. ³⁴ Kar min askirna-ak, rakki ictu garta, na waaciig Iisa do serpey ho baar in amay amiltu. ³⁵ Gem kaak siirkon gamin-an talig in odinay ho kaawoyan ka seener. Naar meenji iban kadar kaawoy taat na kaawiy-an ka seener ho na kaawiy a kunjo oki yaa aamine. ³⁶ Kar awalle gay, nu siir do Kitamner aman : « Yoo kaasoy rakki sa, nu bal yiiminji. »† Maanna-an kuuniytu asaan kaaw-an yaa ase do werti. ³⁷ Do wer ka pey nu siir do Kitamner aman : « Yiriy rakki, odinco, nu asa aaniyin do naar kaak nu waacig do serpey. »‡

Unje ka Iisa do maginer
(Matiye 27.57-61, Maark 15.42-47, Luk 23.50-56)

³⁸ Min gamin-an birtu, gin gem rakki min geeger ka Arimate kaak nu kolaag Yuusup. Naar sa maajirinsey ka Iisa. Kar na bal kaawe do geemir, asaan na gina kolaw do agindaw ku

* **19:24** Wer ka gase kaawor do Soom 22.19. † **19:36** Wer ka gase kaawor do Ekzood 12.46, Nombir 9.12 ho Soom 34.21. ‡ **19:37** Wer ka gase kaawor do Zakariya 12.10.

Yuudinnar. Na 6aawiiji do Pilaat ho na dakiig inda a naaji rase botol, na 6aayiy paayin zi ka Iisa. Hiyya, Pilaat ooytu Yuusup 6aa paayinji, na 6aayiy tiisinji. ³⁹ Kar gin pey gem ka pey, nu kolaag Nikodeem. Naar ko kaak awalle 6aawji dak ko do Iisa in aando-aka. Naar gay iytu itir kaak na amsig buw ku atay kuuk nu koliiy « miir » in « alowes ». Itir naar-ak, oominkuwiyyaa nece in jelin ka amiydi. ⁴⁰ Yuusup in Nikodeem ictu jardo, nu kockiciitit itir uudin taat Yuudinna gingiy ya nu tiisa geenco, kar nu maliyiig zi ka Iisa in kapanne. ⁴¹ Do wer kaak nu doodiig Iisa-ak gay gin jineene rakki. Kar atta do jineendi-ak gay gin magin taat nu baltit unje misa gemo. ⁴² Uudin taat ka kawtinti sabit ko, pey magin-at sa moota di-ak, hiyya, nu unjiig zi ka Iisa do maginer-ata.

20

Nu bal gasin zi ka Iisa do maginer
(Matiye 28.1-8, Maark 16.1-8, Luk 24.1-12)

¹ Yiriy ta dumaas, Mariyam taat min Magdala saktu, ta 6aayiy do maginer. Min ta ottu, ta tala kar dambi kaak nu dibiriit magin-ak, nu tunkilig serpiya. ² Hiyya, ta yeeptu in gadi, ta dakiig gas kun Simon Piyeer in maajirin kaak Iisa elgiyo ho ta kaawiico aman : « Nu imilig *Rabbinte, kar ni ibanno wer kaak nu diyiiga. »

³ Min Piyeer in *maajirin-ace-ak doriit kaawti, nu uctu ho nu aaniytu do maginer. ⁴ Do 6aanco-ak, nu gada di. Kar gay, maajirin-ace kaak rakki-ak gada pakgig Piyeer. Ampaa ko, na ogiriiji do maginer. ⁵ Kar na yogiltu do maginer. Na taltu jarda di goy keder, kar gay, na bal unje. ⁶ Kar ba aar, Simon Piyeer sa ottu. Min na ote, naar-ak unjitu kalak do maginer. Naar sa taliig jarda kuuk goy keder-aku. ⁷ Na taliit pey jarid taat nu maliyiig kaay ka Iisa. Jardo-at, nu bal diyin sawa in jarda ku awalle-aku. Kar gay, nu maliyit keetiti ho nu diyig keetiti. ⁸ Min naar-ak, maajirin kaak

ogiriiji do Piyeer do maginer-ak unjitu oki. Na taltu in odinay ho na aamintu kadar Iisa nooye. ⁹ Ka seener gay, yoo yiriy taar-ata, maajirin bal ibinin kaaw taat nu siirtu do Kitamner taat diya a Iisa asa nooye min datik ta gee kuuk mate. ¹⁰ Hiyya, maajirin kuuk seer-ak yeeptu do geriyco.

Iisa num in Mariyam taat min Magdala

(Matiye 28.9-10, Maark 16.9-11)

¹¹ Mariyam taat min Magdala-at gay yeeptu pey do maginer. Ta peyiy do bit ka maginer ho ta aliyo. In alinti, ta yogiltu atti ka maginer ¹² ho ta taltu *dubal ku Bundi seer kuuk is batik portik kar. Nu goy do wer kaak nu diyiig zi ka Iisa, rakki in kaay, rakki in asinji. ¹³ Dubal ku Bundi-ak indiit aman : « Kan ala maa ga ? » Taar gay telkiico aman : « Nu imilig *Rabbiner, kar nu ibanno wer kaak nu diyiiga. »

¹⁴ Min ta kaawtu pa-ak, ta kolsitu ho ta taliig Iisa peya do wer-aka. Kar gay, ta bal ibininji. ¹⁵ Kar Iisa indiit aman : « Kan ala maa ga ? Ka bariya waa ? » Mariyam gay ginig a na gay gooye jineendi, ta diyiiji aman : « Gem kol sinji, ya na kin kat icig sa, gaaror weriy, nu 6aayiy icinji. » ¹⁶ Iisa koliiit in sinti aman : « Mariyam ! » Ta kolsitu ho ta kaawiiji in kaaw ta *Yuudinnar aman : « Rabbuni ! » Ansi-ak aman : « Gem kol Tacco ! » ¹⁷ Min naar-ak, na diyiitit aman : « Dakin obindudo, asaan nu bal coone misa do Tanni. Kar gay, dakig gas sintar, diyco a nun coonaaji do Tanni kaak Takko oki. Nun coona do wer ka Bundu kaak Bunko oki. »

¹⁸ Hiyya, Mariyam taat min Magdala-at yeeptu, ta dakiig gas maajirnay ho ta miniig aman : « Nu talig Rabbine. » Kar ta osiicot kaaw taat na kaawiititi.

Bayne ka Iisa do maajirnay
(Matiye 28.16-20, Maark 16.14-18, Luk 24.36-49)

¹⁹ Do dumaas taar-at di, in maako, maajirin numtu do ger rakki. Ger-ak, nam nu dibirig in kerle min atta,

asaan ɲu gina kolaw ɗo agindaw ku Yuudinnar. Do wiktin taat ɲu goyiyo, Iisa astu, ɲa peytu ɗo ɗatikco ho ɲa kaawiico aman : « Aapiy taa goye in kunjo ! » ²⁰ Min ɲa kaawtu pa-ak, ɲa gaariico pisinji in serpey. Min maa-jirin taliig Rabb-in-ak, aditco gintu portiko. ²¹ Iisa ɗiyiico pey aman : « Aapiy taa goye in kunjo ! Uudin taat Tanni tabirintu ɗo ɗatikko, nunu oki tabiraako ɗo adiy ka kidar, ku ɓaayiy gine riyor. » ²² Min ɲa kaawtu pa-ak, ɲa biyiriico usu ho ɲa ɗiyiico aman : « Ooyon Ruwwin ta Bunji. ²³ Nu ɗiyaako, ya ku saamiy zunuubinna ku gemor, Bun sa yaaji saamiye. Kar ya ku pooc saamiye zunuubinna ku gemor gay, Bun sa saamiyaajido. »

Iisa kaawa in Tooma

²⁴ Yiriy taat Iisa asiico ɗo maajirnay-ak, rakki minnincin ginno. Naar sinji Tooma kaak ɲu kolij oki Didim. ²⁵ Kar ba aar Tooma astu. Eenji kaawiji aman : « Ni talig Rabbine ! » Kar Tooma gay telkiico aman : « Ya nun kon di bal tale delin ku pontinar kuuk ɗo pisinji, ya nu bal ɲaame kormor ɗo delin ku pontinar ho ya nu bal ɲaame pisindu ɗo del taat ɗo serpey, nu aaminaado bat. »

²⁶ Astu suugin ta pey, yiriy ta du-maasdi, maajirnay ku Iisa numtu pey ɗo ger-aka. Kar yiriy taar-at, Tooma goya. Ger-ak, ɲu dibirig pey in kerle min atta. Kar Iisa asiico pey, ɲa peytu ɗatikco ho ɲa kaawiico aman : « Aapiy taa goye in kunjo ! » ²⁷ Kar Iisa ɗiyiji ɗo Tooma aman : « Kin kaak meela-anja, talig pisindu ho ɲaam kormon anne. Naamig pey pisinjin ɗo del ta serper. Min yiriyta-an, pey ko min meelo ho aaman ! » ²⁸ Tooma telkiiji aman : « Kinke Rabbiner ho Bunji ! » ²⁹ Iisa ɗiyiji aman : « Ki aamintu asaan ki talintu. Kar gay, nu ɗiyaajin, galal ɗo gee kuuk balin talindu ho aamine. »

Baati ta maktumne-anta

³⁰ Iisa gin pey gamin kuuk ajbay dakina kuuk maajirnay taltu in odinco. Kar gay, waan bal siirin atta

ɗo Kitamne-anta. ³¹ Kar gay, gamin okinco kuuk ɲu siirtu-an, ɲu siirig a kuu aamine kadar Iisa, ɲaar Masi kaak Bun doɗtu, ho ɲaar ko Ron ka Bunji. Ya ku aamin ɗo kaaw-anta, in sin kunji, kuu gase goye kaak ta6.

21

Iisa bayinco ɗo maajirnay ku peesira

¹ Ba aar, Iisa bayniico pey ɗo maajirnay ɗo bi ka barre kaak ɲu kolij Tiberiyaad. Talon maman ɲa bayniico. ² Maajirnay ku Iisa peesira goy werco rakki. Nuur gay kun Simon Piyer, in Tooma kaak ɲu kolij Didim, in Natanayeel kaak min Kana kid ka Galile, in koogin ku Zebede ho in maajirin seer ku pey. ³ Simon Piyer ɗiyiico ɗo eenji aman : « Nu ɓaa cabe boosi. » Nju kaawiji aman : « Gi ɓaa sawa. » Hiyya, ɲu daktu nep markabco ho ɲu deettu. Nju daktu tees cabe. Kar ɗo aando taar-at, ɲu bal gase yoo maanna.

⁴ Min wer wale, Iisa peyiico ɗo gongumor. Kar maajirnay gay bal ib-ininji. ⁵ Iisa indiig aman : « Gem kol kooginay, has ku bal ice yoo maanna ? » Njuur gay telkiiji aman : « Hii ! Yoo maanna, ni bal ice. » ⁶ Iisa ɗiyiico aman : « Di ɲaar-ak, pikkiron ribinko in pise ka meeda, ek di, kuu gase. » Hiyya, ɲu pikkiriit ribinco uudin taat ɲa kaawiico. Kar ta miintu nam ɲu gedarro daaninti. ⁷ Maajirin kaak Iisa elgiy-ak ɗiyiji ɗo Piyer aman : « Gem kaak kaawte-an, ɲa *Rabbine ! » Min Piyer dortu a ɲa Rabb-in-ak, ɲa isiit batkoy taat ɲa cimtu wiktin taat ɲa ɓaay cabe ho ɲa galtu ɗo amiydi. ⁸ Maajirin ku pey-ak gay daaniit ribinco in boosti ho ɲu coktu ɗo gongumor in markabco. Asaan gongum serekɗo, ɲaa nece ar kocingil miy seer di. ⁹ Min ɲu paaytu keder, ɲu taltu ako taat ɲu leetit boos kuwa ho ɲu taltu pey mappa. ¹⁰ Iisa ɗiyiico aman : « Iyondun min boosko kuuk ku soktu-anju. » ¹¹ Hiyya, Simon Piyer coktu ka markabar, ɲa daaniit ribin

keđer. Atta ta gin boos ku aginda miya in orok beey in subba (153). Kar in dakinaw ta boosir-an sa, ribinco bal eere. ¹² Iisa koliig aman : « Ason, kuu tee. » Hiyya, nu astu. Kar waanco bal gece indin aman : « Kin waa ? » asaan nuur iban ko kadar na Rabbine. ¹³ Iisa sinjitu moota, na ictu mappa ho na deediicoga. Kar na beriico pey boosi. ¹⁴ Bayninji naar-ak, ka subbinjar ko do maajirnay min na nooytu.

Iisa kaawa in Piyer

¹⁵ Min nu teetu, Iisa indiig Simon Piyer aman : « Simon, ronji ka Yaaya, has ki elgin pak eenjin walla ? » Naar gay telkiji aman : « Hii, Rabbiner, ki iban kadar nu elgicin. » Iisa kaawiji pey aman : « Di naar-ak, tal kaaco ka ron tamgir-an ku. » ¹⁶ Kar pey Iisa indiig 6aayiy ka seerinkar aman : « Simon, ronji ka Yaaya, has ki elgiinu walla ? » Naar gay telkiji aman : « Hii, Rabbiner, ki iban kadar nu elgicin. » Iisa diyiiji aman : « Di naar-ak, tal kaaco ka ron tamgir-an ku. » ¹⁷ Kar pey Iisa indiig 6aayiy ka subbinjar aman : « Simon, ronji ka Yaaya, has ki elgiinu walla ? » Werak, Piyer adiy nigtu do bi kaak Iisa indig dees subba aman : « Has ki elgiinu walla ? » Kar na telkiji do Iisa aman : « *Rabbiner, ki iban gamin okinco. Ki iban kadar nu elgicin. » Iisa gay diyiiji aman : « Di naar-ak, tal kaaco ka ron tamgir-an ku. » ¹⁸ Cokay ! Naan kaawe seene. Do dubiluwin, kin meenjin duuna karraabiney, ki 6aayiy wer kaak ki rakiyo. Kar ya ki za6 gay, waan ka pey kat yaan duuninji ho naan iye do wer kaak ki rakiyo do 6aawe. » ¹⁹ Iisa kaawiy paak, asaan na raka gaare maman Piyer asiy mate do oziliik ta Bundi. Hiyya, min na kaawtu paak, na diyiiji do Piyer aman : « Aadnu ! »

Iisa in maajirin kaak na elgiyo

²⁰ Piyer kolsitu ho na taliig *maajirin kaak Iisa elgiy-ak aadaag min aarco. Naar ko kaak awalle onji dak ko do Iisa do wiktin ta teenco ho na

indiig aman : « Gem kol *Rabbiney, na waa kaak yaan isine ? » ²¹ Min Piyer taliig maajirin-ak, na indiig Iisa aman : « Gem kol Rabbiney, di naar gay, maa yaaji ase do kaay ? » ²² Iisa telkiji aman : « Ya nun kat raka a naa goye paa nam naa yeepe do duniiner gay, kin maa isgicin ? Kin aadin di ! » ²³ Do werak, kabarre totiriico do datik ta sinjar a maajirin-ak naar-ak mataado tak-tak. Sando, Iisa gay diyiiji do Piyer aman : « Ya nun kat raka a naa goye paa nam naa yeepe do duniiner gay, kin maa isin cin ? » Yampa, na balji diye a maajirin-ak mataado.

²⁴ Na maajirin kaak Iisa kaawiy biyan ko kaak kaawiig gamin-an ku ho na siiriig siire. Di nin gay iban kadar na kaawa seene.

²⁵ Iisa gin pey gamin dakina ku pey. Zer, ya nu siiraag gamin-an okinco-ak, nu ibina kadar adiy ka kidar okinji gediraado icinco.

Akt Riy ta paliinna ku Iisa Masi Pile ka kaawor

Luk siir makaatamna seera : taat awalle Kabarre ta Gala taat kaawa do bi ka riy taat Iisa Masi gintu keder. Ta seerin kar gay, taar ko maktumne ta Akt-anta, taat kaawa do bi ka riy taat paliinna gintu min Bun cooniig Iisa ho na diyiig do serpey. Iisa Masi, paliinna talgigdo in odinco ar ka awalle. Kar gay, na goy datikco in Ruwwin ta Bun di. Ruwwin-at gaayaag maajirin ku Iisa do gaare ka Kabarre ta Gala.

Luk siirit maktumne-an do gem rakki sinji Teyopil (Akt 1.1) in gee okinco kuuk raka ibine gamin kuuk kuuniye min Iisa nooytu min do muuti. Ampaa ko, ya gee dorit Kabarre ta Gala ho nu ooyta, nu teesiyo ko Egliz. Luk gaara ja maman Egliz teestu Zeruzaleem in Yuudinna. Na gaaraate pey maman Kabarre ta Gala taat kaawa do bi ka Iisa totirtu do kid ka Palestin okinji ho do darrinay kuuk leyig barre kaak nu koliy Medit- eraane, nam Room, geeger ka Tatko. Kar min do werin nuur-ak ko, din oki kretienna gaariit Kabarre-at do gee kuuk goy do adiy ka kidar okinji.

Maajirna era Ruwwin ta Bun di

¹ Gem kol sinji Teyopil, nu siir ko do maktumner taat awalle gamin okinco kuuk Iisa Masi gintu ho kaawin okinco kuuk na gaartu min Bun naamiiga ² nam yiriy taat Bun cooniig ka samaaner. Min na bal coone misa, in gudurre ta Ruwwin ta Bun di kat na dootu gee a nuu goye paliinna, kar na gaariico maan kaak nuu gine. ³ Ka seener, min na nooytu, na bayinco loco. Na goy in nuura mena orok pood ho na gaariico gamin dakina kuuk gaara kadar ka seener, na goy in odinay. Na kaawco do

bi ka *Meennaw ta Bun di. ⁴ Yiriy rakki, wiktin taat nu rakiy tee, na diyiico aman : « Dakon amilenno min Zeruzaleem, illa ku eren ja maan kaak Takko Bun kaawtu a naako bere. Maan naar-ak, nu kaawkongga ko. ⁵ Ar kaak awalle Yaaya *batiziyiig gee in amay, din gay, dak ko mena sood di, Bun yaako batiziyin ko in Ruwwiney. »

Iisa coona ka samaaner

⁶ Yiriy rakki, gee numtu in Iisa Masi ho nu indiig aman : « *Rabbine, a do wiktin anta-an ko, kii berin pey *darjin pisinco do gee ku Israyeel* ga ? » ⁷ Iisa gay telkiico aman : « Naar Tanni in izinney kat na diyit wiktine. Kar kun gay, ku bal gine botol taat kuu ibininti. ⁸ Kar gay, wiktin taat Ruwwin ta Bun di asko paaya, ku asiy gase gudurre taat ku asiy kaawe bi kanto do geeger ka Zeruzaleem, do kid okinji ka Zuude in ka Samari, ho do ay wer ka duniiner, nam kuu gaasin wer okinji. » ⁹ Min na kaawtu pa-ak, Bun cooniig Iisa Masi min do unco, kuwa ka samaaner. Wiktin taat na cooniyo, uce asiig goota nam nu talgigdo tak-tak. ¹⁰ Wiktin taat nu wakiliy kocile-ak, tala kar gee seer kesuunco portiko do serpico. ¹¹ Kar nu kaawiico aman : « Gee ku Galile, maa di ku peyiy kay asin ko ampa, ku kociliy samaane ? Na Iisa kaak Bun coontu kuwa-ak di, yeepinji sa asa gine ar kaak ku taliig na coontu unko-an di. »

Nume ka paliinnar

¹² Min gee ku seer-ak deettu, maa-jirna paaytu min ka koot ka Olibiyennar†, nu yeeptu Zeruzaleem. Zeruzaleem mootan di, yaa nece ar kilomeetir rakki. ¹³ Min nu ottu Zeruzaleem, nu unjitu geero ho nu coktu kuwa ka gusuurdi, wer kaak nu numgiyo. Do wer-ak, goy Piye, Yaaya, Zaak in Andre, Pilip in Tooma, Bartelemini in Matiye, Zaak ron ka Alpe, Simon kaak

* 1:6 'ki berin pey darjin pisinco do gee ku Israyeel' : Gee ku Israyeel era a Iisa asa icin meennaw ta gee ku Israyeel min do gee ku Room. † 1:12 'koot ka Olibiyennar' : Koot-ak nu koliig pa-ak, asaan na gin atay dakina kaak nu koliy Olibiye.

mala do darrey, ho Zuud ronj ka Zaak.
¹⁴ Nu numgiy inj menaw ho nu indiy Bunj inj gelbin rakki. Daad daarin, inj Mariyam atan Iisa, ho inj sintay ku Iisa, nuur sa goy inj nuura.

Nu dobig Matiyaas kat yaa makin Zuudas

¹⁵ Do mena nuur-ak, yiriy rakki, gee ku aamine numtu maan ka miya inj orok seer (120) gemo. Do wiktin taar-at, Piyer uctu datikco ho na kaawtu aman : ¹⁶⁻¹⁷ « Gem kol sintay, ku iban kadar Zuudas, naar minninte ho riyoy sa ba serpite, kar gay, naar di kaak ogirco do nuur kuuk as obin Iisa. Maanna-ak as do weriy asaan Ruwwin ta Bunji kat kaawji do Dawuud min awalle a naa siirin do Kitamner a taa kuuniye ampa. ¹⁸ Nu berji gurus do Zuudas a naaco gaarin Iisa Masi. In gurus-ak, na gidiyту morgo. Do wer-ak, na zu6kitu gu6 nam aadiy okinco sa booye. ¹⁹ Gee ku Zeruzaleem okinco doriig maan kaak asji do kaay ka Zuudas. Do saan taar-at ko, nu kolaag morgo-ak a “ Akeldamma. ” Pa-ak diya aman : “ Morig ka baarir ” inj kaawco. ²⁰ Cokiyon taat Sultan Dawuud siirtu do maktumne ta *Soom do bi ka Zuudas aman : “ Geriy sa, nu poocinji

ho waan sa goyaaajido. ”†

Na siir pey aman :

“ Gem ka pey kat yaa icin riyoy. ”§

²¹ Do bi ka siirindi-anj ko, gii ice gem kaak yaa makin Zuudas. Gem naar-ak yaa gine min gee kuuk goy inj ginte do wiktin taat Rabbin Iisa goyiy misa, ²² min wiktin taat Yaaya *batiziyaiga nam yiriy taat Bunj cooniig kuwa ka samaaner min do datikte. Illa gemak yaa kuuniye minninte ginte kuuk talig inj odinte nooye ka Rabbinte Iisa Masi. »

²³ Min nu doriit kaaw ta Piyer-at, nu do6tu gee seer : ka rakki, sinji Yuusup Barsabaas ho gee gay kolaag Zusuus, ka seerin kar gay sinji Matiyaas.

²⁴ Min pa-ak, nu inditu Bunj aman : « *Rabbin ki ibingig gelbin ka gee okinco. Gaarni min gee ku seer-anj ka moon di ki do6tu, ²⁵ asaan gemak zer yaa goye *paliine yaa makin Zuudas. Yampa, Zuudas, naar rasit ko riyoy ho na deet kar wer ka waaliyga. » ²⁶ Hiyya, do wer-ak, nu indiig Bunj a naaco do6e naar kaak na rakiyo.* Bunj gay do6iig Matiyaas. Hiyya, na numtu inj paliinna kuuk orok inj rakki.

2

Ruwwin ta Bunji paaya do geenji

¹ Yiriy ta iidin ta Pantekoot astu, gee nuur-ak numtu okinco do wer rakki.

² Kodok di, nu dora kar hawin paaytu min kuwa ar us kaak abira gidi-gidi-gidi nam na miniig wer ka nu goyiyo.

³ Nu tala kar maan amila ar lesas ku aki, lesas-ak totirtu ho nu paayiy do ay kaa ka gemor. ⁴ Ruwwin ta Bunji gay miniigu ho nu teesit kat kaawe kaawin kuuk kunco do uudin taat ta gaariico a nuu kaawe.

⁵ Do wiktin taar-at, do Zeruzaleem, gin *Yuudinna kuuk obit abaadinco bombo ho kuuk asa min darrinay okinco kuuk do adiy ka kidar. ⁶ Min hawin-at kuuniyту, gee dakina dortu, ho nu astu talin maanna-aka. Nu barjiltu asaan nu cokiya nuur kuuk kaawa kaawin kuuk kunco do ho ay gem di cokiya waan kaawa inj kaaw ta darrey. ⁷ Maanna-anj patiy kayco, taat nuu kaawen ke nu ibanno. Nu indintu zin kico aman : « Okinco kuuk ku taliy-anj, nu min Galile di walla ? ⁸ Maman gee-anj di gediriy kaawe kaawin ku darrite ? ⁹ Minninte asa min ay darre : min Partees, min Medi, min Elaam, min Mezopotami, min Zuude, min Kapadoos, min Pont, ho min Aazi. ¹⁰ Goy kuuk as min Prizi, min Pampili, min Meser, min kid ka Sireen ka Libi, min Room, ¹¹ min Kreet ho min darre ta Sogindi. Minninte goy kuuk Yuudinna ho kuuk

† 1:20 Wer ka gase kaawor do Soom 69.26. § 1:20 Wer ka gase kaawor do Soom 109.8. * 1:26 Awalle, wiktin ta gee ku Israyeel raka ibine waa kaak Bunj yaa do6e, nu inda ja Bunj, kar nu siiriig sinj ku gee okinco do gamnar, nu leeyiig gamin-ak do baldumner, nu sekiyiita ho nu oriig keder. Paa kat, nuu tale waan kaak Bunj yaa do6e.

Yuudinnado ku aada abaadin ta Yuudinnar. Yampa, okinte, gii doraagu nu kaawa in kaawin ku darriniyte do bi ka gamin kuuk ajbay ku Bunde. » ¹² Okinco, nu ajbiytu dakina, taat nu kaawen ke nu ibanno. Nu inditu zinikico aman : « Taar-an gay baati maa kate ? » ¹³ Kar daarin gay ajimiyaagu ho nu diyiiico aman : « Nu see aay di ! »

Piyer kaawa do geemir

¹⁴ Min nu cokiytu kaaw taat gee kaawtu-ak, Piyer astu unco in paliinna kuuk orok in rakki, kar na kaawiico rada do geemir aman : « Gem kol sintay, kun kuuk Yuudinna in kun okinko kuuk goy Zeruzaleem, laan denginko samaane do taat naako kaawe ho girsonti do taat kuuniyaw. ¹⁵ Nu kaawa a gee-an see aaye. Kar sando, ka seenerro, taar kat daabinti pat parrik di ! ¹⁶ Kar din gay taat nabi Zowel kaawtu min awalle as kat do werti. ¹⁷ Na kaaw aman :
 « An taat Bun kaawtu :
 Do wiktin taat yaa ase,
 naako paayin Ruwwiner ay wer do gee okinco.
 Kooginko ku miday in ku daadi asiy kaawe ar nabiinna,
 do dubilko ho do gemsiko naaco bayne gamna nuu tale.
 Kar do aginiykon gay, naaco kaawe in sooniika.
¹⁸ Ka seener, menaw nuur-ak,
 naa berin Ruwwiner ay wero do gay riyor kuuk miday ho in kuuk daadi.
 Paa kat, nu asiy gine nabiinnar.
¹⁹ Nu asiy gine gamin kuuk ajbay dakin ka samaaner ho keder oki.
 Gee asa tale baar, ako, in uc ku mooydi.
²⁰ Pat asa mate ho koy oki asa newse dindik ar baar,
 ja kat yaa ase yiriy ta *Rabbiner.
 Yiriy taar-at yaarko ho gin *darjine.
²¹ Wiktin taar-at, ay gem kaak inda Bun

in sin ku Rabbine yaa gase jile. »* »

²² Piyer deeliit pey kaawoy aman : « Cokiyon sellen, kun gee ku Israyeel, do taat naako kaawe. Ku iban tam kadar Bun gin gamin kuuk ajbay dakina do datikko. Na ginig gamin-ak in Iisa Masi kaak min geeger ka Nazareet asaan naako gaare kadar naar kat tabirga. ²³ Gem-ak, Bun meenji ko berkon do pisinke ar taat na raktu. Naar iban ko min awalle ho na ictu niyine do maan kaak ku asiji gine do kaay. Paa ko, ku beriig do gee kuuk ibanno Bun a nuu doodin ka etor kar naa mate. ²⁴ Kar Bun gay jilig min do diiginey ho na nooyig min do muuti asaan muut ginno gudurre kaaci. ²⁵ Ka seener gay, nabi Dawuud kaawko do Kitamner aman :
 « Nu talaag Rabbine untu doo,
 na goy do serpar paa kat, nu galiydo. ²⁶ Do saan taar-at ko, adir gintu portiko
 ho kaawnar sa gintu gala,
 asaan nu iban kadar in imaandu kat naa 6aay jammiye do unji ka Bunde.
²⁷ Asaan Rabbine, ki rasinno ba oole ho ki ooyaado kadar nun gemon yaa zoode keder.
²⁸ Ki gaarduut botol taat bera goye ho kiidu miinin adir in galal do wiktin taat naa goye in kinke. »† »
²⁹ Piyer diytu pey aman : « Gem kol sintay, naako kaawe waran, Migite Dawuud, naar mate, nu diyig do girpi† kaak yoo din oki goy kar do darrite. ³⁰ Kar naar gay nabiince ho na iban kadar Bun togile a gem rakki min do tambaay asa tee meennaw. ³¹ Sando, Dawuud naar iban ko min awalle kadar Masi kaak Bun dootu asa nooye. Do bi naar-ak ko, na diytu aman :
 « Bun bal rasiinji do datik ta gee kuuk mate
 ho ziy sa bal zoode do maginer. »
³² Ansii ko, nu kaawiiko aman : Bun nooyig Iisa Masi-aka, ho okintini, ni

* 2:21 Wer ka gase kaawor do Zowel 3.1-5. † 2:28 Wer ka gase kaawor do Soom 16.8-11. ‡ 2:29 'girpi' : Werin daarin, nu kaawa a 'pugurum'.

talig ɲa goy in ɔdinay. ³³ Bun cooni-iga, kar ɲa diyiig ɔ meeday, kar ɲa beriji Ruwwiney taat ɲa kaawtu a ɲaaji bere. Maan kaak ɲa gastu min ɔtacco, ɲa berintin loni. Taar-an ko taat ku doriyo ho ku taliy diŋka. ³⁴ Ya Dawuud meenji sa, ɲaar bal coone kuwa. Kar gay, ɲa kaaw ɔ bi ka lisa Masi aman :

“ Rabbīn kaawji ɔ Rabbīner aman :
Asu goy ɔ meedar

³⁵ nam wiktin taat naa asirin adinen, ɲuu gine wer ka lee asinjin. ”§

³⁶ Kar gay cokiyoŋ, kuŋ okiŋko gee ku Israyeel, ibinoŋ tam kadar ɲa lisa Masi kaak ku doodu ka etor-ak, ɲa ɲaar ko Bun diytu *Rabbīne ho Masi ! »

Gee alip subba num in kuuk aamine

³⁷ Min gee-ak doriit kaaw-at, ɲu barjiltu tak-tak, kar ɲu indiig Piyer in eenji paliinna aman : « Gem kol sintay, ampa-ak gii ginen kat maman ? » ³⁸ Piyer gay telkiico aman : « Ibinon nigiŋko ho ay gemo, ɲu *batiziyinji in sin ku lisa Masi, kar Bun yaako saamiyin zunuubinniko ho ɲaako bere Ruwwiney. ³⁹ Asaan maan kaak ɲa kaawtu-ak, ɲaako berinji yoo ɔ kooginko ho ɔ gee kuuk goy serek oki. Ka seener, ɲa berinji ɔ gee okiŋko kuuk ɲaa kole. »

⁴⁰ Piyer kaawco pey kaawin dakina a ɲuu ooyiŋco ho ɲaa iskiŋco*. Na diyo pey aman : « Gee ku diŋka-aŋ, ɲuur samaanno. Pikoŋ botilco ! Ek di kuu gase jile. » ⁴¹ Gee kuuk ooy kaawin ku Piyer-ak, ɲu batiziyiigu. Yiriy taar-at, gee gaay nece alip subba numtu in gee kuuk aamin ɔ lisa Masi.

Goye ka gee kuuk aamine

⁴² Gee okiŋco kuuk aamine obit garaan-at bombo taat paliinna bildiigu a ɲuu goye ar sinta kuuktacco rakki. ɲuu goye sawa : teenco, seenco sawa ho salaanco sa sawa.

⁴³ Do wiktin taar-at, paliinna gin gamin dakina kuuk ajbay in gudurre ta Bun di ho gamin-aŋ unjiico kolaw

ɔ geemir. ⁴⁴ Gee kuuk aamin-ak, okiŋco kaawco rakki ho ɲu ɲumaag gaminco sawa. ⁴⁵ ɲu gidiyaag gaminco, ho gurusco-ak gay, ɲu deediig benannico, ay gem di ɔ wer kaak ɲaaji nece. ⁴⁶ Kun kawta, ɲu ɲuma in gelbin rakki ɔ hoosin ta *ger ka Bun di. Do geriyco, ɲu tiya sawa in galal, bal ice ka ziŋkico. ⁴⁷ Hiyya, ɔ wer-ak, ɲu oziliy Bun ho gee okiŋco elgiigu. Ansii ko, kun kawta, Rabbīn jiliy gee ku pey asgiy nune in ɲuura.

3

Piyer in Yaaya cool gem kaak rungiye

¹ Yiriy rakki, ɔ wiktin ta salaaner in pat subba, Piyer in Yaaya coona ɔ hoosin ta *ger ka Bun di ka *Yuudin-nar. ² Na gin gem rakki rungiye min ɲu weeyiiga. Kun kawta, ɲu iyiiga, ɲu diyiig ɔ botol ta ger ka Bun di taat ɲu koliy « Botol taat Samaane » a ɲaa oce min ɔ gee kuuk asa unje ede.

³ Wiktin taat gem-ak taliig kuŋ Piyer in Yaaya asa unje ede-ak, ɲa indiigu aman : « Gem kol sintay, berondu dak da. » ⁴ Min ɲu doriit kaaw-at, ɲu peytu ho ɲu taliig yalaan. Kar Piyer diyiiji aman : « Talni samaane. » ⁵ Ek di gem-ak taliig samaane. Na hariya a wal ɲaa gasen ko maan minninc.

⁶ Kar Piyer gay diyiiji aman : « Wala nu gin gurus, wala nu gin daabne. Kar gay, maan kaak nu gintu di, naan berinji, in sin ku lisa Masi ka min Nazareet, nu kaawaajin-aŋ : ucu ho jaawu ! » ⁷ Do wer-ak, Piyer obiig pisinji ka meeda, ɲa jaaliiga. Ta bite-aŋ di, asinji ku gemor-ak paantu tal

⁸ ho ɲa uctu parak, ɲa peytu tal, ho ɲa teesit jiwi. Na unjitu in paliinna ɔ ger ka Bun di ho ɲa jaawiyo, ɲa beriyo, ho ɲa oziliy Bun. ⁹ Gee okiŋco taliig ɲa jaawaw ho ɲa ozila Bun ¹⁰ ho ɲu ibiniig a ɲa gem kaak goygiy oce ɔ botol taat ɲu koliy a « Botol taat Samaane » ta ger ka Bun di. Okiŋco, ɲu ajbiytu tak-tak ɔ maan kaak ku-uniyji ɔ gem-aka.

§ 2:35 Wer ka gase kaawor ɔ Soom 110.1. * 2:40 'iskiŋco' : Werin daarin, ɲu kaawa a 'huusiniŋco'.

Piyer kaawa do geemir do ger ka Bunđi

¹¹ Piyer in Yaaya unjitu ba tarmi ta ger ka Bunđi taat nu koliiy « Tarum ta Selemaan » ho gem kaak nu cooltu-ak ob baaco di. Gee dakina aaniiyiigu in gadco asaan nu ajbiy aale. ¹² Min Piyer taliig nu asaaco-ak, na diyiico aman : « Gee ku Israyeel, maa di ku ajbiy pa do gem kaak cool-anka ? Maa di ku taliini ampa ? Ku pakira a gem-ak, nin kat coolig in gudurrini walla ? Wal a nin diŋ kat samaane do unji ka Bunđi ? ¹³ Ha'a, paado ! Na Bun ka Ibraayim, ka Isaaka, ho in ka Yakuub, naar di oki Bun ka aginiyte kaak berit *darjiney do gay riyoy Iisa. Kun maaniikon di obiiga, ku iyiiig do unji ka Pilaat. Kar do wiktin taat na raka pikiŋji, kun gay pooce. ¹⁴ Ku indig naako pike naar kaak dee gemo ho kaak sellen do unji ka Bunđi ho bal nigen gay, ku poocga. ¹⁵ Paa kat, ku deeyig naar kaak bera goye. Kar Bun gay nooyig min datik ta gee ku mate, nin gay saadinna. ¹⁶ Gem-an coole in gudurre ta sin ku Iisa. Nun gay aamin in naara ho paa kat, gem kaak ku taliyo ho ku ibiniy-an cooltu-anka. In amaanne taat in sin ku Iisa Masi kat, na gastu gudurre tak-tak.

¹⁷ « Diŋ gay gem kol sintay, nu iban tam kunjo ho in aginduwko, pooce kaak ku poociig Iisa-ak asaan ku ibanno maanna. ¹⁸ Kar gay, ampa-ak, Bun necit kat taat na kaawtu awalle in binjico ku nabiinnar aman : « Masi kaak naako tabire asa taabiye. » ¹⁹ Diŋka-an gay, ibinon niginjo, rason botol ta samaanno ho aadon Bun, kar naako saamiy in zunuubiniko. ²⁰ Kar kat, *Rabbin Bun yaako bere wiktin ta aapiyer, kar naako naamin pey Masi kaak na doŋtu loko min awalle, naar ko Iisa. ²¹ Diŋka-an, Iisa Masi yaa goyen ja kuwa ka samaaner nam yiriy taat Bun asiy newsin gamin okinco marbinto ar taat na kaawtu min awalle in binjico

ku nabiinna kuuk na doŋtu. ²² Ka seener, nabi Muusa gay kaaw do Kitamner aman : « Rabbin Bun yaako doŋe nabiinco kaak ar nunu min do sintiko. Cokiyon ay kaawoy-ata. ²³ Ay gem kaak poociit kaawoy-at, nu imilin kara min do gee ku Bunđi ho nuu deenji. »* ²⁴ Nabiinna okinco kuuk kaaw min wiktin ta Samiyeel kaawtu rakki rakki maan kaak yaa kuuniye do menaw-anku. ²⁵ Gem kol sintay, kaaw taat Bun kaawtu in binjico ku nabiinnay, taar loko. Ampa-ak, ku unje ko do jamaw taat Bun obtu in aginiyko, wiktin taat na kaawiji do Ibraayim aman : « Min baa tanjin di, naa barkiy in gee okinco kuuk goy do duniiner. »† ²⁶ Awalle, Bun naamig ja gay tabiriikar Iisa Masi loko. Na naamiiga-ak a naako barkiy inko ho ay gem di yaa rase goyiŋji ka jookumo. »

4

Piyer in Yaaya do unjo ka agindaw ku Yuudinnar

¹ Wiktin taat Piyer in Yaaya kaawiy misa do geemir di, *agindaw ku Yuudinnar daarin astu : gay satkiner, tatkaw ka askirnar kaak gooya ger ka Bunđi, ho in *Sadusiyenna oki. ² Min nu taliig di, nu dapintu asaan Piyer in Yaaya bilda gee a Bun nooyig Iisa min do muuti. Ansii kat, gee oki asiy nooye. ³ Hiyya, nu obiigu ho nu unjiig danjaayne. Nu waltu atta asaan pat deete.* ⁴ Kar gay, min gee kuuk cokiyyit kaaw ta paliinnar do *ger ka Bunđi-ak, dakina aamintu. In nuur kuuk awalle, okinco, nuu nece ar gee alip beey (5000) pa.

⁵ Ka kawtinti, agindaw ku Yuudinnar, manjikina ho agindaw ku gaanuundi numtu okinco do geeger ka Zeruzaleem. ⁶ Do wer-ak, gin gem rakki nu kolaag *Han, *mee satkiner ka tatko, in *Kayip, Yaaya, Alekzandir, ho in gee okinco ku adiy ka ger ka gay satkiner ka tatko-aka. ⁷ Kar Piyer in Yaaya, nu imiliig min

* **3:23** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 18.15, 18.19. † **3:25** Wer ka gase kaawor do Zeneez 22.18. * **4:3** Do gaanuun ka Yuudinnar, nu dukamno seriin in aando.

dó dajaaŋner ho ɲu iyiig uŋco, ɲu indiigu aman : « Ku cooliig gem-aŋ in gudurre ta waa ho in siŋ ku waa ? »
⁸ Min ɲaar-ak di, Buŋ miiniig Piyer in Ruwwiney kar ɲa kaawiico aman : « Kuŋ agindaw ku Yuudinnar ho in ku darrer : ⁹ yiriyta ku indaani dó bi ka a ni giŋji sellen dó ruŋgiiner-aŋka ho ku raka ibine in maman gem-aŋ cooltu.
¹⁰ Di ɲaar-ak, ya gem-aŋ, ku talaag ɲa pey uŋko cewey-aŋ, kuŋ ibanno yoo gee ku Israyeel okiŋco kadar gem-aŋ gas aapiye in siŋ ku Iisa Masi kaak min Nazareet. Ta barkin tanji kat coolig gem-aŋka. ɲaar ko ku doodtu ka etor ho Buŋ gay nooyig min dó muuti.
¹¹ Do bi ka Iisa, ɲu siirtu dó Kitamner aman :

“ ɲa dambi kaak gay pinindi accitu.

ɲaar ko gin dambi kaak taḅ ka gerdi.
 ”†

¹² Ka seener, jile goy in ɲaar di. Min dó duniiner okintiti, Buŋ bal diye siŋ ku pey dó geemir a ɲuu gase jile, illa siŋ kuŋji di. »

¹³ Do wiktin taar-at, agindaw ku abaadin ta Yuudinnar† ajbiytu tak-tak, asaan ɲu talaag Yaaya in Piyer bal garkiye, kar ɲu kaawaaco dó uŋco bal kolaw. ɲu ibintu kadar ɲu gee kuuk aadiig Iisa. ¹⁴ Kar gay, min ɲu taliig gem kaak cool-ak goy uŋco, ɲu ibanno kaaw tak-tak taat ɲuucó telke. ¹⁵ Hiyya, ɲu kaawiico aman : « Amilon kara min anne ! » Min ɲu amiltu, agindaw ku Yuudinnar teestu kaawe benannico dó bi kaŋco. ¹⁶ ɲu kaawtu aman : « Di gee-aŋ gi giŋiŋ maman ? Gee okiŋco kuuk goy Zeruzaleem gin kabarre kadar ɲuur ko giŋig maan kaak ajbay-aŋka. In taar-an, gi gediraado giŋi meelee. ¹⁷ Kar gay, gi rakaado kadar kabarre-an yaa totire dó geemir. Diŋka-aŋ giico tode, ɲu kaawenno bat in siŋ ku Iisa dó waanna ho ya ɲu kaawa pey, ɲuu aawe rada. »

¹⁸ Min ɲaar-ak, ɲu koliig Piyer in Yaaya ho ɲu diyiico aman : « Yaman kawiyon tak-tak-tak, dakon kaawenno ho dakon biddenno pey gee in siŋ ku Iisa. » ¹⁹ Kar ɲuur gay telkiico aman : « Ya loko-ak, taat moo samaane, nii iceŋ kat taat moo, kaawin kuŋkon wala kaaw ta Buŋdi ? ²⁰ Nin gay bugumaado. Ni kaawin taat ni taltu ho ni dortu min dó Iisa. »
²¹ Kar agindaw ku Yuudinnar teestu karminco pey, kar ɲu rasiigu asaan ɲu balco gase oorne taat ɲuu obinco ho gee okiŋco ozilaag Buŋ dó maan kaak kuuniye. ²² ɲu oziliiga-ak asaan gem kaak cool-ak ajbiyiig gee-aku, elginay yaa pake orok pood.

Salaan ta gee kuuk aamine

²³ Min agindaw ku Yuudinnar-ak pikiigu, Piyer in Yaaya dakiig gas eenco ho ɲu osiicog maan kaak agindaw ku gay satkiner ho agindaw ku Yuudinnar kaawiico. ²⁴ Min ɲu doriit kaawco-at, okiŋco, ɲu teestu salkiye sawa in gelbin rakki. Do salaanco-at ɲu kaawa aman : « *Rabbin Buŋ, ɲa kinke-aŋ ko kaak kilgiyig samaane in kiḁa, barre ho in gamin okiŋco kuuk goya. ²⁵ ɲa kinke-aŋ ko kaak berit Ruwwinen dó migini§ Dawuud kaak gay riyon. Ruwwin-at ko ɲaamig ɲa kaawiy aman : ɲa dambi kaak gay pinindi accitu,

“ Maa di gee ku duniiner saariy motol ?

ɲu diya kaawco maala.

²⁶ Sultinnay siy zinŋkico dó gartar.

Ho agindaw num a ɲuu poociŋ Rab-
 bine

ho Sultan kaak ɲa doḁtu. ”*

²⁷ Hii, ka seener, *Herood in Pons Pilaat numtu Zeruzaleem in gee kuuk Yuudinna in kuuk Yuudinnado a ɲuu poociŋ gay riyon kaak ki doḁtu ho ki darjiytu. ²⁸ Ampa-ak, ɲu ginit okintit taat ki kaawtu min awalle ho taat ki raktu in gudurreŋ. ²⁹ Kar diŋ gay, Rabbine talu, ɲu saraaninta. Berni

† 4:11 Wer ka gase kaawor dó Soom 118.22. ‡ 4:13 ‘agindaw ku Yuudinnar’ : Gee ɲuur-ak, ɲu orok peesira in rakki gemo. Tatkuwco, ɲaar mee satkiner ka tatko ho riyco gay, ta dukume seriiner ta abaadin ta Yuudinnar. § 4:25 ‘migini’ : Werin daariŋ, ɲu kaawa a ‘tanni ka tatko’. * 4:26 Wer ka gase kaawor dó Soom 2.1-2.

gudurren taat ni gaarin kaawon bal kolaw. ³⁰ Gaar gudurren, kii coole gee ho in sin ku lisa, kii gine gamin kuuk gaara gudurren ho kuuk ajbay, naar kaak ki dootu do riyon. »

³¹ Wiktin taat nu gaastu in salaane, werco kaak nu goyiy-ak teestu azire. Okinco, Ruwwin ta Bunji miiniigu ho nu baawtu gaare kaaw ta Bunji bal kolaw.

Gee kuuk aamin deeda gaminco benannico

³² Gee kuuk aamine, okinco kaawco rakki ho gelbinco oki rakki. Paa ko, nu numiig gaminco okinco sawa. Ginno gem kaak yaa kaawe a maanna-an kanto. ³³ Paliinna kaawtu do bi ka Rabbin Iisa aman : « Na nooye ho ni talig in odinni. » Nu kaawtu in gudurre okintiti ho in gee ku aamin-ak, okinco, Bun barkiyiig dakina. ³⁴ Do datikco, ginno gem kaak arumji maanna. Asaan ay gem kaak gin kida ho gin ger-ak di gidiyiig gamnay ho na iyiig gurusji. ³⁵ Nu beriig do pise ka paliinnar ho nuur gay, deediig gurus-ak do ay gemo uudin taat yaaji nece. ³⁶ Do datikco, gin gem rakki nu kolaag Yuusup. Paliinna gay, kolaag pey a na Barnabaas, sin-ak kaawa a « Gem kaak iska gee ». Naar min baa tan Lebi, kar nu weeyig do kid ka Sipre. ³⁷ Gem naar-ak gin kida. Na gidiyiiga, kar na iyiig gurus-aka, na beriig do paliinnar.

5

Raade ka Ananiyaas in Sapiira

¹ Gin gem rakki nu kolaag Ananiyaas in daaciy Sapiira. Nu deetu kaawco a nu gidiyin kidco. ² Min nu gidiyga, nu kaawtu a naa dukumin gurus-ak daarin ho kaak dak gay, naa iyiin do paliinnar. ³ Min pak, Piyer kaawiji aman : « Ananiyaas, maa di ki rasiig *Seetanne unjitu do gelbinen ? Ki dukumiig gurus kaak ki gidiyiig kida, kar ki raadiy do Ruwwin ta

Bunji. ⁴ Min ki bal gidiyin misa kid-an sa, na kanji wal maman ? Ho min ki gidiyiig ko sa, gurus sa kanji wal maman ? Kar maan kaak naaminjin ki raadiy ampa-an gay maa ? Iban kadar raadinji-an, ki bal raade do geemir, ki raad do Bunji. » ⁵ Min Ananiyaas doriit kaaw-at, na galtu ho na mattu. Hiyya, nuur kuuk dorit kabarre-at, okinco, kolaw obiigu. ⁶ Wiktin taat na mattu, dubal astu, nu maliyiig ziy in kapanne, nu iyiig do maginer ho nu tiisiiga.

⁷ Min nu tiisiga, yaa nece ar pat subba pa. Daaciy ta Ananiyaas unjitu do wer kaak paliinna goyiyo. Ta bal gasin kabarre-ata. ⁸ Do wer-ak, Piyer gaariitig gurus kaak mitti iyiico. Ho na indiit aman : « Kid kaak ku gidiytu-an an di gurusji walla ? » Ta taliig gurus-aka kar ta telkiiji aman : « Hii, na naar ko an di » ⁹ Kar Piyer gay telkiitit aman : « Maman ku ictu niyin in mitke a kuu gecin Ruwwin ta Bunji ? Di cokay, gee kuuk asa min tiisin mitke as ko moota in geero. Nuuke icinke kanke oki. » ¹⁰ Ar kaawte-an di, ta galtu do unji, kar ta mattu. Dubal-ak astu do wer-aka, nu unjitu, kar nu gasit ta mat ko. Hiyya, nu iciliita, nu iyiita ho nu tiisiit do serpey ta mitti. ¹¹ Hiyya, *Egliz okinji in gee okinco kuuk dorit kabarre-at, kolaw unjiico dakina.

Paliinna gina gamin dakina kuuk ajbay

¹² Do wiktin taar-at, paliinna gintu gamin dakina kuuk ajbay, kuuk gaara gudurre ta Bunji do unco ka geemir. Gee kuuk aamine numgiy okinco werco rakki do *ger ka Bunji, do wer kaak nu kolij ba tarum ta Selemaan. ¹³ Kar gee kuuk kara gay gina kolaw taat nuu nune in nuura. Yampa, nuur sa kaawa samaane do bi kanco. ¹⁴ Paa di oki, goy gee dakina, miday ho daadi, nu duuntu masisco, nu aamintu do *Rabbine ho nu numtu in nuura. ¹⁵ Do saan ta gamin kuuk ajbay kuuk paliinna giniyo, nu imilaag gee kuuk radaw

do botilniidi, nu leeyiig do argigdi ho do darningilnal. Nu giniy ansi-ak a wal paa kat, ya Piyer biraw kar kelmoy yaa goote diŋ ga minnincō rakki, ŋaa gasen diŋ ga aapiye. ¹⁶ Min darrinay ku mootā in Zeruzaleem sa, gee dakina astu. Nu iyiig geenco ku radaw ho in kuuk aarid obgu. Gee-ak okinco, Buŋ coolgu.

Nu obig paliinna daŋaayne

¹⁷ *Mee satkiner ka tatko ho in nuur kuuk goy in ŋaara kuuk min *Sadusiyenna, ictu niyine a nuu obin paliinna. Nu ictu niyin-ak asaan nu ginaaco hasuudinaw. ¹⁸ Min pa-ak, nu obiigu, kar nu unjiig daŋaayne, do wer kaak nu obiy gee doo. ¹⁹ Kar gay, in aando, Rabbin ŋaamtu dubiley piliig dibirin ku daŋaayner. Na imiliig paliinna kara, kar ŋa diyiico aman : ²⁰ « Baan do ger ka Buŋdi, anner kat, kuuco gaare do geemir kaaw taat bera goye kaak marbinto. » ²¹ Min paliinna dortu pa-ak, in kawtir kawtira, nu baawtu do ger ka Buŋdi ho nu teestu gaarin garaanco.

In kawtir-at di, mee satkiner ka tatko in nuur kuuk goy in ŋaara uctu in taŋco. Nu numiig aginay ku darrer ku Israyeel a nuu dee kaawco. Kar nu ŋaamtu askirna, nuu iyin paliinna-ak min do daŋaayner, nuu indinco. ²² Min nu ottu do daŋaayner, nu bal gasinco. Ek di nu yeeptu ho nu osiico do maan kaak kuuniye. ²³ Nu kaawtu aman : « Ni baaw do daŋaayner ho ni gasig dibirniiti dibir gap-gap. Askirna gay goy ede do werco. Kar gay, min ni piliig dibirna-ak, yoo waan sa ginno atta. » ²⁴ Min tatkaw ka askirnar ka ger ka Buŋdi in agindaw ku gay satkiner gasiit kabarre-at, nu ibanno taat nu kaawe oki. Do wer-ak, nu indiy kat zinŋkico do maan kaak asco do paliinnar. ²⁵ Min pa-ak di, waan gay astu min do ger ka Buŋdi, ŋa diyiico aman : « Cokiyon ! Yaman, gee kuuk ku obtu do daŋaayner-aŋ, diŋ goy kur do ger ka Buŋdi, nu garkiya gee. »

²⁶ Kodok di tatkaw ka askirnar amiltu in geenji a nuu obin paliinna,

nuu iyiinco. Kar gay, nu obiig in taat ool di, asaan nu gina kolaw pa gee yaa dawinco in dambay.

²⁷ Min nu ottu do wer kaak agindaw ku *Yuudinnar numgiyo, nu iyiig paliinna unco, ho mee satkiner ka tatko teestu indinco ²⁸ aman : « Has ni todkonno tak-tak a ku garkiyenno in siŋ ku Iisa ? Di talon ja maan kaak ku gintu-aŋka ! Ku kaawcot kaaw-an okintit do gee ku Zeruzaleem okinco ho wal maanko ku raka a baar ku gemor-aŋ yaa gagire do gaayiyni kuni. » ²⁹ Piyer in eenji telkiico aman : « Ku iban kadar gii karmiyen ja Buŋ, kar gii karmiye kat gee. ³⁰ Kuŋko ko kuuk deeyig Iisa Masi, ku doodig ka etor. Kar gay, Buŋ ka aginiyte nooyig min do muuti, ³¹ ŋa coonig kuwa ho ŋa diyig do meeday. Na diyig tatkaw ho Gay Jilindi a ŋaa pile botol do gee ku Israyeel, nuu ibinin niginco, nuu rasiŋ goye kaak awalle ho Buŋ yaaco saamiyin zunuubinnico. ³² Nin tal in odinni ho Ruwwin ta Buŋdi oki saadine, taar ko taat Buŋ bertu do gee kuuk karmiyaaga. »

³³ Wiktin taat nu doriit kaaw-at, nu dapintu aale nam nu gaay deen *paliinna. ³⁴ Do wer-ak, gin gem rakki min *Pariziyenna, nu kolaag Gamaliyeel. Naar gay tatkaw ka gaanuundi ho gee okinco karmiyaaga. Wiktin taat nu rakiy deen paliinna, ŋa uctu datikco ho ŋa kaawtu a nuu imilin ja paliinna sooda. ³⁵ Min nu imiliigu, ŋa diyiico aman : « Gem kol sintay gee ku Israyeel, girsoni do taat kuuco gine do gee-aŋku. ³⁶ Pakiron do elgin kuuk bir mootā-aŋku. Gin gem rakki nu kolaag Tedaas. Na gina ziy gem tatiko. Na gas gee yaa gaaye miy pood kuuk aadaaga. Kar naar gay, nu deeyiiga ho geenji sa totirtu. Hiyya, werco siimtu dil. ³⁷ Min naar-ak, amiltu pey gem ka pey nu kolaag Zuudas. Na min geeger ka Galile. Wiktin taat agindaw ku Room osiy gee, gem-ak amiltu sawiraw ho gee dakina aadiiga. Naar oki nu deeyi-

iga ho geenji sa totirtu. ³⁸ Din gay, nu kaawaako : Cimon kayko min do gee-anju ! Rason juu deete. Asaan ya pikirrico ho riyco kat asa min do geemir, taar yaa peye keetit di. ³⁹ Kar gay, ya riyco taat ju giniy-an kat asa min do Bunji, ku gediraado peyin ampa, yampa, ku asa gine adiney ku Bunji ! »

Hiyya, gay seriiner ooyiit kaaw ta Gamaliyeel. ⁴⁰ Min naar-ak, ju iyiig paliinna ho ju kaawiico do askirna a juu koocinco. Ju koociigu, kar ju kaawiico a juu icenno pey bat bi ka Iisa. Hiyya, ju rasiigu, ju deettu. ⁴¹ Paliinna rasiig gay seriiner in gelbinco kaak portiko, asaan Bun taliig ju nec icin taaaine taat do bi ka sin ku Iisa. ⁴² In taaain taat ju awtu-anta oki, do ger ka Bunji yoo do geriydi sa, kun kawta, ju garkiya di gee. Ju gaartu Kabarre ta Gala a Iisa, naar *Masi kaak Bun dootu.

6

Nu do6 gee peesira kuuk yaa gaayin paliinna

¹ Do wiktin taar-at, maajirna ku Iisa Masi, illa gaaya gaayen di. Kar gay, *Yuudinna kuuk aamine kuuk kaawa kaaw ta Grek sakkiytu do eenco kuuk kaawa *Hebru. Ju kaawtu kadar kun kawta, ya ju deeda gamin ku teendi, ju rawtaag murgilgilco. ² Min *paliinna kuuk orok in seer doriit sakuunco-at, ju numiig gee kuuk aamin do Iisa, kar ju diyiico aman : « Ta kuuniyaaninno nii rase gaare kaaw ta Bunji ho nii oben ko do deede ka gamin ku teendi di. ³ Ampa-ak, gem kol sijtay, do6on minninko gee peesira, kuuk goyiico samaane, miin in Ruwwin ta Bunji, ho gin ilim dakina. Paa kat, niico rasin riy-an do pisinco. ⁴ Nin-an gay, nii bere zinkini okinco do salaaner ho do gaare ka Kaaw ta Bunji do geemir. » ⁵ Gee okinco kuuk num-ak ooyiit kaaw taat paliinna diyiico a juu gine. Ju do6iig ja Etiyeen kaak obig imaanji bombo ho Ruwwin ta Bunji

gaayaaga. Kar ju dootu pey Pilip, Prokoor, Nikanoor, Timon, Parmenaas, ho Nikola kaak min geeger ka Antiyoos. Naar Yuudincedo, kar min awalle, ja ictu ja niyine do abaadin ta Yuudinnar, kar ba aar gay, ja aamintu do Iisa Masi. ⁶ Hiyya, do werak, ju iyiig gee ku peesir-ak do unco ka paliinnar a juuco lee pise do kayco ho juuco inde barkin ta Bunji yaa gaayinco.

⁷ Paa kat, gee ku ibiniit kaaw ta Bunji gaayiy gaayen di, ho do Zeruzaleem, gee ku aamin do Iisa Masi oki wadirtu ho gay satkiner dakina numtu in juura.

Nu obig Etiyeen

⁸ Bun barkiyig Etiyeen dakina ho ja berji gudurre, ja giniy gamin kuuk ajbay in kuuk gaara gudurre ta Bunji do datik ta geemir. ⁹ Kar gay, *Yuudinna daarin teestu meele in naara. Juur-an gay astu min werin seera. Daarin astu min geeger ka Sireen in ka Alekzandir, ju numgiy do ger ka salaaner kaak ju kolij « Wer ka berrin kuuk ju piktu. » Kar daarin gay asa min waay Silisi ho min Aazi. ¹⁰ Yuudinna juur-ak gay, min do meelco, ju balji gedire do Etiyeen, asaan ja kaawa in ibine kaak Ruwwin ta Bunji beriji. ¹¹ Hiyya, ju deewintu gee a juu kaawe aman : « Ni dorig Etiyeen niga biy in *gaanuun ka Muusa ho in Bun. » ¹² Ju isiniig gee ku dakina, in agindaw ku darrer, ho in gee kuuk bilda gaanuun ka Muusa oki. Okinco, ju teesiig Etiyeen. Ju obiiga, kar ju iyiig do unco ka *aginay ku Yuudinnar. ¹³ Do werak, ju iytu pey gee kuuk raada a juu kaawe aman : « Gem-an wakila di nige biy in *ger ka Bunji ka *cawar ho in gaanuun ka Muusa. ¹⁴ Ni dorig ja kaawa a gem kaak ju kolij Iisa kaak min Nazareet-ak ko yaa dimin ger ka Bunji, ho ja naar di pey kaak yaa makin aadanna kuuk Muusa rasiite. » ¹⁵ Do wiktin

taar-at, gee okinco kuuk goy do wer-ak gooyaag ko Etiyeen di, asaan wi-jeeney irna ar ta *dubil ka Bunđi.

7

Etiyeen kaawa do unco ka agindaw ku Yuudinnar

¹ Kar *mee satkiner ka tatko indiiḡ Etiyeen aman : « Kaawin kuuk nu kaawiy do bi kanjin-an ka seener walla ? » ² Naar gay telkiiḡ aman : « Gem kol aginiyi ho gem kol sintay, cokiyon, wiktin taat Ibraayim goyiy misa do darre taat nu koliy Mezopotami ho min na bal deete misa goye do geeger ka Haran, Bun ka *darjiner bayniiḡ unci. ³ Kar na diyiiḡ aman : « Amal rasig geenjin ho in darren, ho 6aa do kid kaak naan gaare. » ⁴ Min naar-ak, Ibraayim amiltu min do darre ta Kalde ho na deettu goye Haran. Mintacco mattu, Bun kaawiiḡ a na 6aa goye do darre taat ku goyiy dinka. ⁵ Bun diyiiḡ a naaji berin darre-ata, ho tambaay sa yaa goye ede. Kar do wiktin taar-at gay, Bun todji wero, yoo kaak na diyin baay oki ginno. Ho do wiktin taar-at, na ginno misa yoo mico. ⁶ An ko kaaw ta Bun kaawiiḡ awalle do Ibraayim aman : « Tambaan asa goye do darre ta geemir. Nu asiy giniḡ berrina ho nu taaḡiyinco nam elgin miypood. ⁷ Kar gee kuuk obig geendu berrina-ak gay, nu asaaco gaarinti. Min naar-ak, kooginan-ak yaa amile min annere ho nuu asiin abdiyindu anne. » ⁸ Min na kaawtu pa-ak, Bun obtu jamaw in Ibraayim kar na diyiiḡ aman : « *Dukume ka selḡol yaa gine dele ta jamuwte. » Paa ko, min Ibraayim weeyig Isaaka, yiriy ta porpodinḡar, na dukumiiḡ selḡo. Isaaka oki dukumji selḡo do Yakuub. Ho Yakuub gay, dukumco selḡo do kooginay ku orok in seer, nuur ko kuuk aginiyte.

⁹ « Koogin ku Yakuub gay giniḡiḡ hasuudinaw do sinco Yuusup. Nu gidiyig ar berre do geemir. Kar nu iyiiḡ kat Meser. Kar Bun gay goy in

naara ¹⁰ ho na jilig min do taaḡin okintiti. Na berji ibine dakina. Na ginig gem sellen do unji ka Parawon, sultan ka darrer. Do bi naar-ak ko, Parawon diyiiḡ guberneer ka Meser okintiti, yoo geriy oki, na rasjig do pisinji. ¹¹ Goytu kee, mey astu wer okinji ka Meser yoo do kid ka Kana, wer kaak Yakuub goyiyo. Gee taaḡiy dakina ho aginiyte sa, gaminco ku teendi arumco tak-tak. ¹² Min Yakuub dortu kadar *geme goy Meser, na naamiḡ aginiyte 6aaco gidiye tee ho nu iyiico. ¹³ Min tee-ak gase, ka seerinḡar, na naamiḡ a nuu 6aaco gidiye pey. Wiktin ta nu ottu, Yuusup bariytu botol taat sintay ibiniiga. Paa kat, Parawon oki gintu kabarre kadar nu gee ku Yuusup. ¹⁴ Min naar-ak, Yuusup naamtu a nuu kolintacco Yakuub in geenji okinco. Okinco, nu nec gee orok peesira in beey (75). ¹⁵ Kar min Yakuub doriit kaaw-at, na uctu na deettu Meser in geenji okinco. Goytu kee, na mattu in kooginay okinco kuuk aginiyte. ¹⁶ Nu iyiiḡ momtinco Sisem, Kar nu tiisiḡ do magin taat Ibraayim gidiytu awalle in poddine min do koogin ku Amoor kaak min Sisem.

¹⁷ « Goytu elgin kee, geente ku goy Meser weetu ko wee ho nu gintu dakina. Sando, wiktinti kat ase taat kaaw ta Bun kaawiiḡ do Ibraayim astu do werti. ¹⁸ Sultan ka pey gay coku, na teestu goye kaati ka Meser ho naar gay ibingigdo Yuusup. ¹⁹ Na caaciyiḡ geente ho na taaḡiyiḡ aginiyte aale. Na asiraag a nuu orin kooginco kuuk nu weetu daaḡinco a paa kat nuu mate. ²⁰ Wiktin taar-at ko, nu weeyig Muusa. Naar gay samaane do unji ka Bunđi. Koyin subba aginiyiḡiḡ cigilig gerco. ²¹ Min cigilinji gin ko rada, nu iciiga nu diyiiḡ kara. Kar rom ta Parawon asig gasa ho ta iciiga. Ta iyiiḡ gerti, ta maadiḡ ar ronḡi ka meenti. ²² Paa ko, nu bildiḡ gamin dakina kuuk gee ku Meser ibingiyo. In taar-at ko, gee ibingig in kaaw taat na ibingiyo ho in riy taat na gingiyo.

²³ « Min Muusa elginay nectu orok

pood, na ictu niyine a na 6aa talin sintay, gee ku Israyeel. ²⁴ Kar min na ottu do wer ka sintay, na tala kar gem rakki min Meser kooca rakki minninco. Na 6aawtu male do sinji nam na deeyiiga. ²⁵ Ya do tanji-at, na pakira kadar sintay gee ku Israyeel yaa ibine a Bun yaa jilnco in sin kunji. Kar sando, taar gay paado. ²⁶ Ka kawtinti, Muusa gastu min sintay seer taasinaw. Na rak leyinco ho na diyiiico aman : " Gem kol sintay, naar kun sintado ga ? Maa di ku taasiniyo ? " ²⁷ Kar gay, naar kaak gedirji do giji-ak akiliig Muusa ho na kaawiiiji aman : " Waa diyinjin tatkaw ho gay dukume seriini ? " ²⁸ Ki rakaan deendu ar duudi ki deeyiig gem kaak min Meser-aka walla ? " ²⁹ Min na doriit kaaw-at, Muusa kolaw obiiga. Na gadtu kaya min Meser ho na birtu do darre ta Madiyaan. Na daktu goy ar awraatince ho do darre-at, na weetu koogin seera.

³⁰ « Na goytu elgin orok pood do darre-ata. Yiriy rakki, moota in damba ta Sinayi, Bun bayniiiji do Muusa ar dubiley, datik pompil kaak kobir ako. ³¹ Muusa talig kadar ak ergigdo pompil-ak ho na ajbiytu. Na sinjitu moota a naa pandiyinji samaane. Min na pandiyiiga, na dortu gaay ta *Rabbine taat diya aman : ³² " Na nun-an ko Bun ka aginiyjin, Bun ka Ibraayim, ka Isaaka, ho in ka Yakuub. " Do wer-ak, Muusa teestu azire, asaan kolaw obga. Na gedarro pey tale tak-tak. ³³ Min pa-ak, Rabbin kaawiiiji pey aman : " Sorig nugiran asaan wer kaak ki diyig asinjin-an, naar *cawar. ³⁴ Ka seener, nu tal taa6in ta geendu Meser. Nu dorig niizinco ho nu as jilinco. Din gay ucu, nu naamaacin Meser. " * »

³⁵ Kar Etiyeen kaawtu pey aman : « Na Muusa kaak gee ku Israyeel pooctu-ak doo di, nu diyiiiji aman : " Waa diyinjin tatkaw ho gay dukume seriini ? " Sando, na meenji Bun

kat naamga a naa goye tatkaw ho gay jilindi. Na naamig wiktin taat na asiiiji ar *dubil ka Bun di ho na bayniiiji do pompil-aka. ³⁶ Muusa ko imilig gee kuuk Israyeel min Meser. Na gintu gamin kuuk ajbay in kuuk gaara gudurre ta Bun di, wiktin taat nu goyiy misa Meser, wiktin taat nu aaltu barre kaak dindiko ho do elgin kuuk orok pood nu goytu do goosiner. ³⁷ Na Muusa di pey kaak diyco do gee ku Israyeel aman : " Bun asaako bayne nabiince ar nunu min do datikko. "† ³⁸ Min gee ku Israyeel numtu do goosiner, na Muusa-ak di kaak goy datikco in dubil ka Bun di ho in aginiyte, wiktin taat dubil-ak kaawiiiji ka damba ta Sinayi. Paa kat, Bun beriiiji kaawoy a naate gaarinti, taar ko taat bera goye ka gaasdo. ³⁹ Kar gay, aginiyte nuur pooc karmiyinji ho nu poocit kaawoy oki. Nuur gay diy kayco a illa nuu yeepe Meser di. ⁴⁰ Wiktin taat Muusa bal paaye misa min ka dambar, nu kaawiiiji do *Haruun aman : " Siyte margi gii icinji kar gii jaawe in naar unte. Asaan gi ibanno maan kaak asji do maan Muusir kaak imilinte min Meser. " ⁴¹ Hiyya, do wiktin taar-at, nu siytu maan ar ijilince. Nu teestu abdiyinji ho nu giniig ar margico. Kar nu gintu iidine do maan kaak nu siytu in pisinco-aka. ⁴² Kar Bun gay newsi-ico kopu. Na rasiig nu abdiyy gamin kuuk ceera kuwa ka samaaner ar taat nu siirtu do maktumne ta nabiinnar aman :

" Koogin ku Israyeel,
do elgin kuuk ku gintu orok pood do goosiner,

ku gin *satkinkan in malle
ho gamin ku pey kat lotu walla ?

⁴³ Ha'a paado !

Ku icig zug ka margir kaak nu koliy
Malook

ho ku icig pey margi kaak ar kaalo
kaak nu koliy Repaan.

Gamin kuuk ku siytu in pisinco-an di,
ku abdiyyiig ar nu marginko.

* **7:34** Wer ka gase kaawor do Ekzood 3.1-10. † **7:37** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 18.15, 18.

Do bi naar-ak ko, naako atkin̄ko serek aar Babiloon. »†

44 « Wiktin taat aginiyte goyiy misa do goosiner, nu gin *kuraarin taat nu siytu do Bun̄di. Muusa siyig ar taat Bun̄ kaawiīji. Na pinig sawa-sawa ar taat na gaariīji. In ger-ak ko, gee ku Israyeel yaa ibinguwe a Bun̄ goy in̄ nuura. 45 Goytu kee, gee-ak rasiit kuraarin-at do kooginco. Kar nuur gay iciit kuraarin-at, nu deettu in̄ taara ho nu iyiit wiktin ta nu un̄jiy do darre taat Bun̄ beriico. In̄ tatkuwco Zoozuwe, nu nosiriico do gee ku darre-ata. Naar Bun̄ kat atkiig gee-ak un̄co. Ampaa ko, kuraarin ta Bun̄di-at goytu nam wiktin ta sultan Dawuud. 46 Dawuud gay goy samaane do un̄ji ka Bun̄di ho na indiig a naaji bere botol taat naaji pine wer kaak naa goye. Naar Bun̄ ka aginiyji ku Yakuub. 47 Kar gay, na ron̄ji Selemaan kat pin̄jig ger-aka. 48 Yampa, Bun̄ ka kuwa goyaado atta do ger kaak gem di pintu, asaan na tatik aale. Ar taat Bun̄ kaawtu in̄ bi ka nabiin̄ce aman : 49 « Rabbin̄ dīy aman : Samaane, naar wer kaak nu goyiyo ho nu hokumiyo.

Ho kid̄ gay, naar wer kapak di nu leeyiy asindu ho nu jam-miyo.

Kuudu pine maa gerda ?

Wer kaak nu 6aay jammiye gay momo ?

50 Na nun di kilgiyig gamin-an̄ okin̄co in̄ pisindu. »§ »

51 Etiyeen̄ dīyiico pey aman : « Kun̄, kayko bombo do un̄ji ka Bun̄di ! Den̄ginko amil lawa. Ku meelgit Ruwwin ta Bun̄di ! Ku ginaag gamin sawa-sawa ar taat aginiyko giniyo. 52 Maa nabiin̄cir kaak aginiyko daktu taaḡaydo ? Nu deeyig nuur kuuk kaaw do bi ka gem kaak sellen̄ pak̄gig gee okin̄co. Naar ko kaak dīn̄ kun̄ deetu kaawko nam ku deeyiiga. 53 Bun̄ berko gaanuun̄ji in̄ botol ta dubil̄ji. Kar kun̄ gay pooc karmiyin̄ji. »

Muut ta Etiyeen

54 Min Etiyeen kaawtu pa-ak, gee ku seriiner dapin̄tu ar aditco yaa doose nam nu uma korumco. 55 Naar gay miin in̄ Ruwwin ta Bun̄di, na kociltu kuwa. Na taliit *dar̄jin ta Bun̄di ho Iisa Masi gay peya do meeday. 56 Na kaawiico do gee-ak aman : « Talon̄ ja ! Nu tala samaan pile ho *Ron̄ gemor gay peya do meeday ta Bun̄di. » 57 Gee kuuk dorit kaaw-at teestu koole rada ho nu tiriig den̄ginco in̄ pisin̄co paa nu cokiyn̄ji pey. Kar okin̄co, nu uciīji, 58 nu obiig cap, kar nu imiliig kara min do geegirdi a nuu dawiñ in̄ dambay. Min amil kara, nu cimiig batikco ho nu leeyiig ba serpe ta dubil rakki sin̄ji Sawuul ho nu teestu dawiñji. 59 Wiktin taat nu dawiiga-ak di, Etiyeen inditu Bun̄ aman : « Gem kol Rabbiney Iisa, icit ruwwiner ! » 60 Hiyya, na dersitu ho na kooltu rada aman : « Rabbine, saamiyco do gee-an̄ku. » Min na kaawtu pa-ak, na mattu.

8

1 Dubil kaak nu kol̄iy Sawuul-ak, kaawco rakki in̄ gee kuuk deeyig Etiyeen.

Sawuul taaḡiyaag geen̄ji ku Iisa

Yiriy taar-at di, taaḡin taat rada asiiji do *Egliz ka Zeruzaleem. Paa kat, nu totirtu okin̄co do kid̄ ka Zuude in̄ ka Samari, illa dak̄ ko paliinna di Zeruzaleem. 2 Gee kuuk karmiyaag Bun̄ tiisig Etiyeen ho nu alit muutuy dakina. 3 Kar Sawuul gay bariya botol taat naa rawtin̄ Egliz ka Iisa tak-tak. Na un̄ja gero in̄ gero, na obiigu, miday in̄ daadi, ho na un̄jiig dan̄aayne.

Pilip gaara Kabarre ta Gala Samari

4 Gee kuuk totir-ak teestu jaawe do hellinniidi, nu gaariy Kabarre ta Gala. 5 Paa ko, Pilip uctu min Zeruzaleem, na 6aawtu do geeger ka tatik ka Samari. Kar na teestu kaawe a Iisa, naar *Masi kaak Bun̄ doḡtu. 6 Gee okin̄co ictu niyine nu 6aawtu cokiye

† 7:43 Wer ka gase kaawor do Amoos 5.25-27.

§ 7:50 Wer ka gase kaawor do Ekzood 66.1-2.

samaane kaaw ta Pilip, asaan nu dor kadar na gina gamin kuuk ajbay ho din gay maaniico taliig in odinco. ⁷ Do wer-ak, nu tala gee dakina kuuk gin aaridna coolaw. Aaridna-ak amiliy in koolinco. Nu tala gee ku rungiye in mersin dakina kuuk coolaw oki. ⁸ Ansii ko, gee ku geegirdi-ak, galilco gintu dakina.

⁹ Do wiktin taar-at, gem rakki sinji Simon, goy ko do geeger-aka. Na gina olgaw* min daayum ho gee dakina ajbiyaaji. Na tala ziy ar naar di gemo. ¹⁰ Ho gee okinco kuuk aginda yoo ku naada karmiyaag dakina. Nu kaawa aman : « Gem-an, naar gudurre ta Bundi taat nu koliy gudurre ta yaarko. » ¹¹ Nu cokiyaat kaawoy, asaan min daayum, na ajbiyaag gee in olguwi. ¹² Kar din gay, Pilip iyiicot Kabarre ta Gala ta kaawa do bi ka *Meenaw ta Bundi ho do bi ka Iisa Masi. Min nu dorit Kabarre-at, miday in daadi aamintu, kar nu *batiziyiigu. ¹³ Meenji Simon oki aamintu ho nu batiziyiiga. Na obtu baay ta Pilip ho na ajbiytu wiktin taat na taliig Pilip giniy gamin kuuk ajbay ho kuuk gaara gudurre ta Bundi.

¹⁴ Wiktin taat paliinna kuuk goy Zeruzaleem dortu a gee ku Samari ooyit kaaw ta Bundi, nu naamiicog Piyer in Yaaya. ¹⁵ Min nu ottu Samari, nu indiico Bun do gee ku aamine a naaco bere Ruwwiney. ¹⁶ Asaan Bun balco naame misa Ruwwiney datikco. Nu *batiziyiig in sin ku *Rabbin Iisa Masi. ¹⁷ Hiyya, Piyer in Yaaya leeco pise do kayco, kar Bun beriico kat Ruwwiney. ¹⁸ Min Simon taltu kadar Bun paayco Ruwwiney do gee-an ku wiktin taat paliinna leeco pisinco do kayco, na imiltu gurus a naa bere do Piyer in Yaaya ¹⁹ ho na diyiiico aman : « Nun sa, berindu gudurre-anta, naa lagguwe pisindu do geemir ho nu gasguwe Ruwwin ta Bundi. » ²⁰ Kar Piyer gay telkiji aman : « Hey kinke-an ka, wala

gurusjin, wala meenjin, Bun yaako idinko jot, asaan kin pakira kadar kii gidiye maan kaak Bun beriig maalan di ! ²¹ Do riy-an maan isgicinno. Ki ginno botol taat kii unje kaan do wer-an ka, asaan gelbiney samaanno do unji ka Bundi. ²² Taat ki inditu-an taar samaanno. Ibinig niginji ho indig Bun, wal naan saamiye din ga ? ²³ Nu tala kadar adin teenci do gamin-an ku ho ki deet berre ka zunubinnar. » ²⁴ Kar Simon telkiico aman : « Kunjon sa salkiyondu, paa kat, kaaw taat ku kaawtu-an ginaadudo maanna. »

²⁵ Min naar-ak, Piyer in Yaaya wakilit kaawe do geemir do maan kaak nu taltu min do Iisa Masi ho nu gaariy kaaw ta Rabbiner. Kar nu yeeptu Zeruzaleem. Do botildi, nu gaariit pey Kabarre-at do hellinnan dakina ku Samari.

Pilip in gem kaak min Etiyopi

²⁶ Pilip gay goy misa Samari. Kar *dubil ka Bundi astu diyiji aman : « Ucu ! Aanay watiine. Ic botol taat do goosiner taat amila min Zeruzaleem aaniy Gaza. » ²⁷ Hiyya, kodok di Pilip uctu ho na deettu. Wiktin taat na baay botildi, na tala kar gem kon di unci. Gem-ak gay, tatko min Etiyopi.† Na gina riy ta ta6 in Kandas sultinca ta Etiyopi ho gaminti okinco do pisinji. Na asa abdiye Bun Zeruzaleem ²⁸ ho din gay, na nep ka puusji ho na yeepa ko do geriy. Do botildi, na garkiya maktumne ta nabi Ezaayi. ²⁹ Wiktin taat Pilip taliig gem-aka, Ruwwin ta Bundi kaawiji aman : « Jorkig gem ka puusdi ankare. » ³⁰ Hiyya, Pilip iciig gadi, na jorkiiga. Min na otiji mootu, na cokiyaag gem-ak garkiyaw, kar na indiig aman : « Has garkiyinji-an, ki iban baay walla ? » ³¹ Gem-ak telkiji aman : « Maman naa ibine baay ka garkiyindu ya gem baldu gaare ? Nepu, kiidu gaare baay. » ³² Wer kaak na garkiyiy-ak kaawa aman : « Na ar tamga kaak nu daanaag nu baa dapsiyinji.

* **8:9** 'olgaw' : Werin daarin, nu kaawa a 'olgi'. † **8:27** 'tatko min Etiyopi' : in nassarinca nu kolaag a 'eunuque'. Gee nuur-ak, nu ticgu (kircigu) ho do wer-ak, sultinnay icgu ar gee kuuk amaannico.

Wal ar ron tamgi kaak allo ya nu dukumaag laway.

Paa ko, biy sa na bal pilinji.

³³ Nu eebiyga ho seen sa nu todjiita.

Waa di pey asa kaawe bi ka kooginay ?

Menuwiy kuuk do duniiner sa, nu gaasgu. »†

³⁴ Gem-ak indiig Pilip aman : « Baan ja kaawor, nabiinŋe-aŋ kaawa do bi ka waa ansi-aŋka ? Na kaawa do bi ka meenji di, wal do gem ka pey ? »

³⁵ Hiyya, do wer-ak, Pilip teestu gaare Kabarre ta Gala ta Iisa Masi min do wer kaak na garkiyiy-aka.

³⁶ Nu toliytu kee nam nu ottu do wer kaak gin amay. Gem-ak kaawiji do Pilip aman : « Talu, amay goy-aŋku. Maa yaadu tode pey *batem, naa gine gem ka Iisa Masi ? » ³⁷ [Pilip gay telkiji aman : « Ya ki aamin ka seener do gelbinen in Iisa Masi-ak, maan todaajinno, naan batiziye. » Kar gem-ak telkiji aman : « Hii, nu aamin kadar Iisa Masi, naar Ron ka Bundi. »]§ ³⁸ Kar gem-ak kaawtu a nuu peyin puus. Nu paaytu, nu daktu paay do amiydi, ho Pilip batiziyyiga. ³⁹ Wiktin taat nu amiltu min do amiydi, Ruwwin ta Bundi iciig Pilip ho gem-ak bal talin pey tak-tak. Kar naar gay icit botiliy, na deettu in galal. ⁴⁰ Pilip gay, tala kar, na goy ko Azoot di. Min ede-ak, na aaniytu Sezare, ho do botildi, ay wer kaak na ottu di, na gaariy Kabarre ta Gala nam na ottu Sezare.

9

Rabbin Iisa kolaag Sawuul (Akt 22.6-16,26.12-18)

¹ Do wiktin taar-at, gem kaak sinji Sawuul-ak taaŋiyaag gee kuuk aamin do *Rabbin Iisa ho na bariya muutco. Na dakiig gas *mee satkiner ka tatko Zeruzaleem. ² Na daktu inda izinne a nuuji bere makaatamna a naaco iyin do agindaw ku ger ka salaaner ka Damaas. Makaatamna-ak beraaji

botol taat naa obin miday in daad ku iciit Botol ta Iisa, naa iyin Zeruzaleem.

³ Min na gasiig makaatamna-aku, na iciit botol ta Damaas in eenji. Wiktin taat nu gaay ote do geegirdi, tala kar portikaw wic min ka samaaner yoo do kaay. ⁴ Do wer-ak, tala kar Sawuul gal keder bup. Kar na doriit gaay ta gemor kolaag aman : « Sawuul, Sawuul, maa di ki taaŋiyiin ampa-aŋka ? » ⁵ Sawuul gay indiig aman : « Rabbine, kin waa ? » Gaay-at telkiji aman : « Naar nun Iisa Masi ko kaak ki taaŋiyiy-aŋka. ⁶ Ucu, unju do geegirdi. Anner kat, naan gaare maan kaak kii gine. » ⁷ Kar eenji kuuk nu toliyy sawa-ak, peytu dut. Nu bal gedire pile binŋico asaan kellimco amile. Nu dora gaaya, kar nu tallo waanna. ⁸ Min naar-ak, Sawuul uctu, na piliig odinay, kar na tallo. Min do wer-ak, eenji obiig min do pisinji, nu daaniig yoo Damaas. ⁹ Menuwiy subba, na tallo tak-tak, wala na tiyaw, wala na siyaw.

Sawuul odinay pile

¹⁰ Gin gem rakki pa goy Damaas, nu kolaag Ananiyaas. Na *maajirinŋey ka Iisa Masi. *Rabbin bayniji ho na koliig aman : « Ananiyaas ! » Naar gay oyiji aman : « Hoy Rabbine, nun ko aŋka ! » ¹¹ Rabbin kat kaawaajin aman : « Ucu, 6aa din di do botol taat berel nu koliy "Dalan", do geriy ka Zudas ho indiig gem rakki sinji Sawuul min Tars. Din na goy kar salkiyaw. ¹² In salaaney-at kat, Bun gaariiji gem kaak nu koliy Ananiyaas, naa unje gerci, naaji lee pise do kaay a odinay yaa pile. » ¹³ Ananiyaas gay telkiji aman : « Nu dor gee dakina kaawa do bi ka gem-aŋka. Nu osduug gamin kuuk samaanno na giniy Zeruzaleem do gee kuuk aamin in sin kunjin. ¹⁴ Ho nu kaawa pey kadar agindaw ku gay satkiner berji izinne a naa obin gee kuuk aamin okinco. Do bi naar-ak ko, na astu yoo anne. » ¹⁵ Kar Rabbin gay kaawiji aman : « Uc 6aa paa

† 8:33 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 53.7-8. § 8:37 Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bundi kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

di, gasig gem-aka, asaan ɲa nun ko doɓga, ɲaadu ginin riyor. Naa jaawe in sin kunto ho ɲaan gaarindu do gee kuuk Yuudinnado in sultinniico, yoo do gee ku Israyeel oki. ¹⁶ Nun meendu yaaji gaare gamin kuuk yaa taaɓiyin do bi kanto. » ¹⁷ Hiyya, Ananiyaas uctu ho ɲa deettu. Kar ɲa unjitu do ger-aka, ɲa dakiig gas Sawuul. Kar ɲa leeyig pisinji do kaay ho ɲa kaawiiiji aman : « Sawuul, gem kol sinji, ɲaar Rabbin kat ɲaamintu. ɲaar ko Iisa Masi kaak ki taltu bayinjin do botildi wiktin taat ki asiy anne. ɲaar ko ɲaamintu loci, asaan odinan yaa pile, ho Bun yaan bere Ruwwiney. » ¹⁸ Ta bite-an di, gamin ar aar ta gugurumdi sollitu min do odinay ku Sawuul ho ɲa teestu pey tale. Hiyya, ɲa uctu ho Ananiyaas *batiziyiiga, ɲaa gine gem ka Iisa Masi. ¹⁹ Do wer-ak, ɲu iyiiiji kat tee. ɲa teetu ho ɲa gastu pey gudurre.

Sawuul gaara kaaw Damaas

Sawuul gin mena in maajirna Damaas, kar ɲa bal taaye. ²⁰ Min ɲa goy misa, ɲa teestu ko gaare kaaw ta Bun di do ger ka salaaner ka *Yuudinnar. Na kaawiico aman : « Iisa Masi, ɲaar Ron ka Bun di. » ²¹ Gee kuuk cokiyaaga-ak, okinco ajbiyту. Kar ɲu teestu inde benannico aman : « ɲaar-an doo ko gem kaak awalle taaɓiyaag gee kuuk aamin in sin ku Iisa Masi Zeruzaleem-aka ? Asinji-an, ɲa da asdo gay obe geemir ho ɲaa iyyinco do unco ka agindaw ku gay satkiner walla ? » ²² Kar Sawuul gay, kun kawta wakila kaawe in gelbin rakki do Yuudinna kuuk goy Damaas. Na kaawaaco waran kadar Iisa, ɲaar ko Masi kaak Bun ɲaamtu ho Yuudinna-an gay gedarro meelinji.

²³ Min ɲaar-ak, goytu kee, Yuudinna deetu kaawco a ɲuu deen Sawuul. ²⁴ ɲu duunji kur botilay yiriyo aando. Ampaa kat, ya ɲa deeta min do helliner, ɲuu obinji ɲuu deenji. Kar gem rakki gay dakiig mina aman : « ɲu rakaan dee. » ²⁵ Paa kat, in aando di, gee ku aadaag Sawuul

iciiga, ɲu saliig do barner ho ɲu aaliig aar durdurrer ka geegirdi.

Sawuul goy Zeruzaleem

²⁶ Hiyya, Sawuul amiltu min Damaas, ɲa birtu Zeruzaleem. Min ɲa ottu, ɲa rak nɛme in maajirna. Kar ɲuur gay gina kolaw asaan ɲu aamniygigdo misa kadar ɲa aada Iisa in gelbin rakki. ²⁷ Kar Barnabaas gay ooyga ho ɲa iyyicog do paliinnar. Na osiico in maman Sawuul taliig Rabbin bayniiiji do botol ta Damaas ho in maman Rabbin kaawiiiji. Kar ɲa osiico a maman ɲa gaartu kaaw bal kolaw in sin ku Iisa Masi do geeger ka Damaas.

²⁸ Min ɲaar-ak, Sawuul numtu in ɲuura ho ɲu ɓaawiy asiyo Zeruzaleem sawa, ho Sawuul kaawiy kaaw ta Bun di bal kolaw in sin ku Rabbin. ²⁹ Na kaawiy oki do Yuudinna kuuk kaawa Grek ho ɲu meelgiyo. Kar ɲuur gay illa bariya botol taat ɲuu deenji di. ³⁰ Min gee kuuk aamin in Iisa Masi doriit kaaw-at, ɲu ɓaawtu gasin Sawuul, ɲu imilig kara min do geegirdi ho ɲu toliytu yoo Sezare. Min ede-ak, ɲu ɲaamiiga, ɲa deettu Tars.

³¹ Do wiktin taar-at, *Egliz goy in aapiye do kid ka Zuude yoo kid ka Galile in ka Samari. Gee ku Eglizdi-ak obtu tirit do botol ta Bun di, ɲu karmiyaat kaawoy ho in gudurre ta Ruwwin ta Bun di, ɲu wadiri in unco.

Coole ka Eene

³² Do wiktin taar-at, Piyer teestu jaawe kee do atti ka darre okintiti. Kar yiriy rakki, ɲa dakiig gas gee ku Bun di kuuk goy Lidda. ³³ Min Piyer ottu do wer-ak, ɲa gastu gem rakki sinji Eene. ɲaar gay rungiye. Elgin porpod, ɲa weya ka danlil di. ³⁴ Do wer-ak, ɲa kaawiiiji aman : « Eene, Iisa Masi coolinjin. Ucu ho maliyig gamnan. » Ek di ɲa uctu puruk kay asinji. ³⁵ Hiyya, gee okinco ku Lidda in gee kuuk goy do kid ka patal ka Saroon taliig gem ka cool-aka ho ɲu aamintu do Rabbin Iisa.

Nooye ka Dorkaas

³⁶ Kar gin geem rakki do geeger ka Jappa nu kolaat Tabiita taat aamin in Iisa. (Sin kuuk Tabiita-ak, in kaaw ta Grek kaawa a « Dorkaas* ».) Geem-at kun kawta, ta gina samaane do geemir ho gaminti oki, ta beraag do pokirnar. ³⁷ Min Piyer goy misa Lidda di, ta galtu raduwa kar ta mattu. Nu aciit momta-ata, kar nu dakiit deer kuwa ka gusu-urdi. ³⁸ Min maajirna kuuk goy Jappa dortu kadar Piyer goy moota, Lidda di-ak, nu naamtu gee seera. Nu dakiiji kaawa aman : « Gem kol sinje, baanu ! Asnin ja kodok-kodok. » ³⁹ Hiyya, Piyer uctu pasuwat ho na baawtu in nuura. Min nu ottu, nu iyiig wer kaak nu deerit momta-ata. Murgilgal okinco asiig gas Piyer in alinco ho nu teesiji gaare kesuun taat Tabiita orpitu wiktin taat ta goyiy misa in odinti. ⁴⁰ Piyer kaawiico do gee-ak a nuu amile kara, kar na dersitu inde Bun. Min na inditu Bun, na newsiitit do momta-ata ho na koliit aman : « Tabiita, ucu ! » Hiyya, ta piliig odinti. Min ta taliig Piyer, ta uctu, ta goytu in baati. ⁴¹ Do wer-ak, Piyer obiig pisinti, na copiliita, ta peytu. Kar na koliig murgilgal-aku ho in gee ku aamine, na gaariicot ta nooye. ⁴² Gee okinco kuuk do geeger ka Jappa doriit kabarre-ata ho gee dakina aamintu do Rabbin Iisa. ⁴³ Piyer taaytu ede do ger ka Simon, gay amye zamimdi.

10

Bayne ka dubil ka Bun di do Korney

¹ Gin gem rakki nu kolaag Korney, min geeger ka Sezare. Na tatkaw ka askirnar miya. Askirin kuuk guul werco rakki-ak, nu kolaag askirin ku Itali. ² Gem-ak sellen. Na abdiya Bun in geenji ku geriy okinco. Na oya do pokirna kuuk *Yuudinna ho salaan ta Bun di gay, na warraydo. ³ Yiriy rakki, in pat subba ta maako, na taliig *dubil ka Bun di bayniji waran do geriy. Dubil-ak koliig aman : « Korney ! » ⁴ Wiktin taat Korney taliiga-ak,

kolaw gay obiiga. Na telkiji aman : « Maa di gem kol *Rabbiney ? » Naar gay telkiji aman : « Bun cokiyyit salaanen ho na talig pisinji kaak ki beriy do pokirnar-aka. Do bi naar-ak ko, na pakirjin kat locin. ⁵ Kar din di, naam gee do geeger ka Jappa, nu baayiy kole gem rakki sinji Simon naa ase. Naar di nu koliy pey Piyer. ⁶ Naar martey ka gem rakki nu kolaag oki Simon, naar kaak amya zamam. Geriy moota in bi ka barrer. » ⁷ Wiktin taat dubil ka Bun di gaasit kaawoy, na deettu. Min pa-ak, Korney koliig gay riyoy seer in askirinsey rakki kaak obit kaaw ta Bun di bombo. ⁸ Hiyya, Korney osicog gamin okinco kuuk kuuniye, kar na naamiig Jappa.

Piyer tala gamin kuuk Bun toftu

⁹ Ka kawtinti in yiriyo, wiktin taat gee ku Korney baay misa do botildi ho nu gaay ko ote Jappa, Piyer gay caktu ka gerdi a naa salkiye. ¹⁰ Mey gay diyaaga ho na rak tee. Wiktin taat nu giniji misa tee-ak, do salaaner, Bun gaariiji maanna. ¹¹ Na tala samaan pile ho maan ar zimilla paaya min kuwa. Zimilla-ak, nu obig binjiko poodikco. ¹² Kar do datik ta zimilla-ak gay, gin ay biyaw ta kumnar : kuuk asinco poodi, kuuk poypiyaw ho in kuuk zewaw. ¹³ Do wer-ak, Piyer dortu gaay diyaaji aman : « Piyer ucu, obu min kumin-anju, daa, kii tee ! » ¹⁴ Piyer gay telkiji aman : « Ha'a, gem kol Rabbiney ! Yiriy rakki nu bal tee kumin kuuk ki toftu-anju kuuk niga gemo do unjin. »* ¹⁵ Gaay-at deeliiji pey aman : « Maan kaak Bun diyig samaane, dak diyenno a na samaanno. » ¹⁶ Gaay-at deeltu paa di dees subba, kar ta coontu ka samaaner.

¹⁷ Do wer-ak, Piyer ajbiytu maala do maan kaak na taltu, asaan na bal ibine baay. Sando, do wiktin taar-at, gee kuuk Korney naamtu-ak inde ko wer kaak Simon gay amye zamimdi goyiyo, ho din gay, nu ot ko do bit ka

* 9:36 'Dorkaas' : Sin nuur-an diya a 'botila'.

* 10:14 Wer ka gase kaawor do Lebitik 4.14.

botildi. ¹⁸ Min ɲu unjitu, ɲu koliig gem ka gerdi ho ɲu indiig aman : « Simon kaak ɲu koliy oki Piyer goy do ger-anƙa walla ? » ¹⁹ Piyer gay goy misa, ɲa pakira do maan kaak ɲa taltu, ho do wiktin taar-at di, Ruwwin ta Bunɗi kaawiiɗi aman : « Piyer, ya-man gee subba indaaciɗ kure. ²⁰ Ucu, paayu, ɓaa in ɲuura. Dak poocenno, asaan nun kat ɲaamgu. » ²¹ Hiyya, Piyer paaytu, ɲa dakiig ɲaam gee-aku, kar ɲa diyiico aman : « Nun ko-anƙa kaak ku bariyiyo. Ku bariyin-an oy di ? » ²² Nuur gay telkiiɗi aman : « Nin-an, Korney tatƙaw ka askirnar-an kat ɲaaminti. Naar gem kaak goy in botol ho ɲa abdiya Bunɗ. *Yuudinna okinco sa ozilaaga. Ho *ɗubil ka Bunɗi gay kaawji a ɲaa ɲaame gee, ɲuun kole, kiiɗi ɓaawe do geriy, ɲaa cokiye kaawan-an. » ²³ Hiyya, Piyer ɲaamiigu ɲa unjiigu geero. Na obiig samaane, ɲu waltu do wer-aka. Kar ka kawtinti, ɲu uctu. Piyer toliytu in ɲuura. Sintay daarin min Jappa sa gaayga.

Piyer do ger ka Korney

²⁴ Ka kawtinti, kun Piyer ottu Sezare. Korney gay numig geenji in roynay ku taɓ, ɲu yokiy asinji. ²⁵ Kar wiktin taat Piyer unjiy gerak, Korney ɲaamiiga. Na galtu bup do unji ho ɲa ooyiiji. ²⁶ Piyer gay telkiiɗi aman : « Ha'a, dak ginenna ampa. Ucu ! Nun sa gem ar kinƙen di. » Kar Piyer obiig pisinji, ɲa copiliiga. ²⁷ Wiktin taat ɲa kaawiy misa in Korney-ak di, ɲa unjitu geero ho ɲa tala gee num dakina. ²⁸ Min naar-ak, ɲa kaawiico aman : « Ku iban kadar nin *Yuudinna, *gaanuunni todinti roynaw in gee ku Yuudinnado wala nii unje do geriyco. Kar Bunɗ gay gaardu waraɗ, ya naa pooce gemo ho naa kaawe a ɲa samaanno do unji ka Bunɗi do bi ka tambaay di, ta botiltido. ²⁹ Do bi naar-ak ko, wiktin taat ɲu kolintu, nu bal meele, nu asiikon di. Din gay, kaawondu ja, maa di ku koliinu ? » ³⁰ Korney gay telkiiɗi aman : « Gin ko mena subba, ar pat anta, pat subba ta

maako, nu goy gertu, nu salkiyaw ho nu taltu gem rakki bayniidu untu waraɗ. Kesuuney irna pit-pit. ³¹ Ho ɲa kaawiidu aman : « Korney, Bunɗ dorit salaaneɗ ho ɲa bal rawtin oyaw taat ki giniy do pokirnar. ³² Din ɲaam gee Jappa. Nu ɓaa kolin Simon kaak ɲu koliy oki Piyer a ɲaa ase anne. Naar marte ka Simon, gay amye zamimɗi kaak goy do bi ka barrer. » ³³ Naar-ak di, nu ɲaamtu gee kodok-kodok dakinɗin baray. Barkin do asinji. Din gay, okinte gi goy do unji ka Bunɗi. Ni yokaaciɗ nii cokiye kabarre taat Bunɗ ɲaaminɗin a kiini kaawe. »

Piyer kaawa wer ka Korney

³⁴ Hiyya, Piyer uctu ɲa teestu kaawe aman : « Din nu ibin kate kadar Bunɗ eerro gee. ³⁵ Bunɗ ooya ay gemo, min ay ba ta geemir, ya ɲa karmiyaaga ho ya ɲa gina samaane do unji. ³⁶ Bunɗ berit kaawoy do gee ku Israyeel : taar ko Kabarre ta Gala ta aapiyer in botol ta Iisa Masi, naar kaak Rabbin ka gee okinco. ³⁷ Ku iban ko kadar maanna-an naar tees min wiktin taat Yaaya-Batist kaawiy do geemir aman : « Ason, ɲuuko *batiziyinƙo, » ho ku iban oki maan kaak kuuniy do kid ka Galile ho astu kat do kid ka Zuude okinji. ³⁸ Ku ibina mamam Bunɗ beriji gudurre ta Ruwwiney do Iisa Masi kaak min Nazareet. Na ɓaay ay wero, ɲa giniy sellinƙaw do geemir ho ɲa cooliy gee kuuk *Seetanne obgu, asaan Bunɗ goy in ɲaara. ³⁹ Nin-an ko gee kuuk hadire. Ni tal in odinni maan kaak Iisa Masi gintu do kid ka Israyeel ho do geeger ka Zeruzaleem. Ba aaro, ɲu doodiig ka etor ho ɲu deeyiiga. ⁴⁰ Kar gay, gin mena subba Bunɗ nooyiiga ho ɲa daktu gaar ziy do geemir. ⁴¹ Na bal gaare ziy do gee okinco, kar gay, ɲa gaarig loni, nini kuuk Bunɗ doɗtu min awalle. Ni talig in odinni, nin-an ko tee ho see in ɲaara wiktin taat ɲa nooytu. ⁴² Iisa Masi kaawinti a ni gaarin Kabarre ta Gala do geemir ho nii kaawe do bi kanji a naar ko kaak Bunɗ doɗtu a ɲa dukume seriin do gee

ku goya in kuuk mate. ⁴³ Nabiinna okinco kaaw do bi kanji. Nu diytu aman : " Ay gem kaak aamina in sin ku Iisa Masi, Bun yaaji saamiyin zunuubinnay okinco. " »

Bere ka Ruwwin ta Bunji do gee kuuk Yuudinnado

⁴⁴ Wiktin taat Piyer kaawa misan di, Ruwwin ta Bunji paayiico do gee ku cokiyaaga. ⁴⁵ Gee kuuk as in Piyer min Jappa ajbiytu tak-tak. Nuur *Yuudinna kuuk aamin ko do Iisa Masi. Nu kaawtu aman : « Doron ja, Bun beraat Ruwwiney yoo do gee kuuk Yuudinnado ! » ⁴⁶ Nu cokiyaag gee-ak kaawa in kaawin kuuk kunodo ho nu oziliy tatkaw ta Bunji. Hiyya, Piyer kaawtu aman : ⁴⁷ « Din gee-an gas Ruwwin ta Bunji ar ginte gasiita. Ginno maan kaak yaaco tode pey gii *batiziyin do amiydi. » ⁴⁸ Do wer-ak, Piyer kaawiico do gee-ak aman : « Ason niiko batiziyin ko in sin ku Iisa Masi. » Min nu batiziygu, Korney in geenji indiig Piyer a naa goye menaw seer wal subba in nuura. Ek di na ooytu.

11

Piyer kaawa do maan kaak kuuniy Sezare

¹ Sin ta kuuk min Zuude in paliinna dortu kadar gee kuuk Yuudinnado cokiyit kaaw ta Bunji, nuur oki ooyita. ² Min Piyer yeeptu Zeruza-leem, sintay kuuk Yuudinna teestu karminji ³ ho nu kaawiji aman : « Maa di ki giniig maanna-an ka ? Kat ki unjitu do wer ka gee kuuk Yuudinna do ho ki tiy in nuura ! » ⁴ Min pa-ak, Piyer osiico maan kaak bire min do baay. Na kaawiico aman : ⁵ « Nu goy do geeger ka Jappa, wiktin taat nu salkiyyo, Bun gaariidu maanna. Na paayig min ka samaaner moota in nunu. Maanna-ak ar zimilla ho nu obig bin kico poodiko. ⁶ Nu taliig samaane datik ta zimilla-aku ho adco gin kumin kuuk asiico pood, kumin ku yeero, kuuk poypiyaw ho in gamin kuuk zewaw. ⁷ Min naar-ak, nu dortu gaay diyaadu aman : " Piyer

! Ucu, obu min kumin-an ku, daa, kii tee ! " ⁸ Kar nun gay telkiiji aman : " Ha'a, gem kol *Rabbiney, yiriy rakki, nu bal tee kumin kuuk ki todtu-an ku kuuk niga gemo do unjin. " ⁹ Gaayat deeliiji pey aman : " Maan kaak Bun diytu a na samaane dak diyenno a na samaanno. " ¹⁰ Gaayat deeltu paa di dees subba, kar ta coontu ka samaaner. ¹¹ Do wiktin taar-at di, gee subba astu geero, do wer kaak ni goyiyo. Gee-ak gay, nu naamduug min Sezare. ¹² Ruwwin ta Bunji gay kaawdu aman : " Ucu, baa in nuura, dak poocenno. " Sin ta ku bijigiy kuuk nu iytu anne-an aadintu yoo Sezare, ho okintini, ni unjitu do ger ka Korney. ¹³ Do wer-ak, Korney osintiit kaaw taat *dubil ka Bunji astu kaawiji ger ci. Dubil-an diyiiji aman : " Din naam gee Jappa, nu baayiy kole gem rakki sinji Simon naa ase. Naar di nu koliy oki Piyer. ¹⁴ Naan kaawe kaaw taat yaako bere jile, locin ho in geenjin okinco kuuk do gerin. " ¹⁵ Kar nun gay, wiktin taat nu teestu kaawe do kun Korney-ak di, Ruwwin ta Bunji paayiico do kayco ar kaak ta paayiite kaate awalle. ¹⁶ Hiyya, nu moyiit kaaw taat Rabbin kaawtu aman : " Yaaya, naar *batiziyig gee in amay. Kar kun gay, nuuko batiziyin ko in Ruwwin ta Bunji. " ¹⁷ Hiyya, nu taltu kadar Bun berco Ruwwiney uudin taat na beriite min gii aamintu in sin ku Rabbin Iisa Masi. Ya do tanto, nun gay waa naaji tode do Bunji do maan kaak na rakiy gine ? » ¹⁸ Min nu doriit kaaw ta Piyer-at, gee okinco bugumtu. Nu diytu aman : « Ozilinten Bun te. Na pilco botol oki do gee kuuk Yuudinnado a nuu ibinin niginco, nuu rasiin goyico kaak awalle ho nuu gase goye ka gaasdo. »

Gaare ka Kabarre ta Gala do gee ku Antiyoos

¹⁹ Min nu deeyig Etiyeen di, nu teestu taabiyyin gee ku aamine ho do saan taar-at ko nu totirtu serek. Min ninco, daarin gadtu yoo kid ka Penisi, ka Sipre ho do geeger ka Antiyoos. Do

darrinay-ak, ɲu gaara kaaw ta Bunɗi do Yuudinnar di. ²⁰ Kar gay, min gee ku aamine kuuk goy Antiyoos-aku, daarin kuuk as min Sipre ho kuuk as min Sireen teestu gaare Kabarre ta Gala ta Rabbin Iisa Masi do gee kuuk Yuudinnado. ²¹ Gudurre ta Bunɗi goy in ɲuura. Do bi ɲaar-ak ko, gee dakina ooyiit kaaw ta Bunɗi ho ɲu diyiig gelbinco in Iisa Masi. ²² Kabarre-at galtu do denjinco ku gee kuuk goy do *Egliz ka Zeruzaleem. Hiyya, ɲu ɲaamiig Barnabaas yaa ɓaa talinco Antiyoos. ²³⁻²⁴ ɲu ɲaamiiga-ak asaan ɲaar gem sellen, ɲa obit imaanji bombo ho ɲa miin in Ruwwin ta Bunɗi. Min ɲa ottu Antiyoos, ɲa taltu barkin taat Bunɗi gintu do geenji ho adiy gintu portiko. Okinco, ɲa kaawiico a ɲuu goye bombo in Rabbinco. Do wiktin taar-at di, gee dakina aamintu do Rabbin Iisa, kar ɲu ɲumtu kat in ɲuura.

²⁵ Min ɲaar-ak, Barnabaas ɓaawtu gasin Sawuul do geeger rakki ɲu ko-laag Tars. ²⁶ Min ɲa gasiiga, ɲa iyyiig Antiyoos. Seerco, ɲu algitu ede. ɲu ɲumgiy in gee ku Eglizdi. ɲu ɓilditu gee dakina. Do wer-ak ko, ɲu teestu awalle kolin maajirna a ɲu kretiyyenna.

Gaayo do sinɗa ku Zeruzaleem

²⁷ Yiriy rakki, nabiinna daarin uctu min Zeruzaleem, ɲu birtu Antiyoos. ²⁸ Minninco rakki sinji Agabuus. Ruwwin ta Bunɗi ɲaamiig ɲa kaawtu aman : « Cokiyon, yaman meyyaako asa-ata do wer okinji. » (Mey-at as dak ko, wiktin taat Kilood goytu sultan ka tatik ka gee ku Room.) ²⁹ Min maajirna dortu pa-ak, ɲu ictu niyyine a ay gem di yaa bere maanna do gee kuuk aamine kuuk goy do kid ka Zuude. Ay gem di yaa bere do wer kaak pisin nectu di. ³⁰ Hiyya, ɲu captu gurus, kar ɲu beriig do Barnabaas in Sawuul a ɲuu iyyin do agindaw ku Egliz ka Zuude ho ɲuu berin do pisinco.

12

Herood deeyig Zaak ho ɲa unjiig Piyer danjaayne

¹ Wiktin taar-at, sultan *Herood teestu taabiyyin gee daarin ku *Egliz ka Zeruzaleem. ² ɲa bertu izinne a ɲuu deen Zaak, sinji ka Yaaya in *seepine. ³ Kar min ɲa taltu kadamanna-ak alco gala do *Yuudinnar, ɲa obiig oki Piyer wiktin taat ɲu giniy iidin taat ɲu koliiy iidin ta mappa ka bal *gele. ⁴ Min ɲa obga, ɲa unjiig danjaayne. Kar ɲa imiltu askirin orok in bijigiyyaa gooyinji. Na leeyig pood, pood. Do tanji-at, ɲa raka ya iidin ta *Paak bir ja, kar ɲaa iyyin unco ka geemir ɲaaji dukume seriine. ⁵ Hiyya, Piyer goyiy di misa do danjaayner, kar gee ku *Eglizdi gay indiiji Bunɗi dakina in gelbin rakki.

Bunɗi imilig Piyer min do danjaayner

⁶ Sultan *Herood diyit ko yiriy taat ɲaa iyyin Piyer do unco ka geemir ɲaaji dukume seriine. Kar yiriy taar-at di, min wer bal wale misa, Piyer weya datik ta askirna seera. Pisinji, ɲu duunig in jinzirre. Kar askirin ku pey gay goy do werco do bit ka danjaayner. ⁷ Tala kar *dubil ka Bunɗi bayintu. Wer-ak caaptu portik kar. Na kedkidiiig Piyer, ɲa niintu. Kar dubil-ak diyyiiji aman : « Yaman uc ja kodok ! » ɲa uctu, ek di jinzirre kiltu min do pisinji. ⁸ Kar dubil ka Bunɗi kaawiiiji pey aman : « Duunit maason ho isig nugiran. » Piyer ooyiit kaawata. Kar dubil-ak kaawiiiji pey aman : « Isit batkon kar aadnu. » ⁹ Ek di Piyer aadiig *dubil ka Bunɗi-aka ho ɲa amiltu min do danjaayner. Do pikirrey, ɲa ibanno kadam taat dubil-ak giniiji-at ka seener. Do tanji-at a wal ɲa soona din ga. ¹⁰ Wiktin taat ɲu ɓaayiyo, ɲu gas ja wer rakki ka askirin gooyiyo. Kar unɗa, ɲu gastu ku pey. Kar kat ɲu ottu do bit ka botol ta hadinner taat gee amiliy do geegirdi. Bit ka botol-at piltu keetit di. Hiyya, ɲu amiltu min do danjaayner ho ɲu toliytu sooda. Tala kar dubil ka Bunɗi-ak rasga.

¹¹ Min naar-ak Piyer ibintu kat ziy samaane do maan ka asji ho na diyту aman : « Dinka-an, nu iban kat ka seener kadar *Rabbin Iisa tabir-duug dubiley a naan jilindu min do pise ka Herood ho do ay maan kaak samaanno Yuudinna rakiidu gine. »

¹² Min Piyer ibintu ziy, na deettu wer ka daatik rakki taat nu kolaat Mariyam atan Yaaya kaak nu koliy oki Maark. Do ger-ak, gee dakina num salkiye. ¹³ Min Piyer ottu do wer-aka, na kooctu botol ta gerdi. Kar geem rakki sinti Rood taat gina riy ede amiltu pile botol. ¹⁴ Min ta ibiniit gaay ta Piyer-at, gintit gala nam ta bal pile botol, ta yeeptu ja minin eenti kuuk goy atta aman : « Na Piyer ! Na goy kar bit ka botildi. » ¹⁵ Nuur gay telkiitit aman : « Ka oliya ga, wal maanke maa ? » Kar taar gay wakila di aman : « Ka seener, na Piyer tara. » Nuur gay aman : « Wal naa gine dubil ka Bunji kaak gooyaaga ga ? » ¹⁶ Piyer gay wakila di kooce bi botildi nam nu astu piliiji. Min nu piliiji-ak, nu taliiga ho nu ajbiytu tak-tak. ¹⁷ Kar Piyer gay tawgiig pisinji a nuu bugume, kar na osiico maan kaak Rabbin giniji, na imiliig min do danaayner. Ho na diyico pey aman : « Baan, iyoncot kaaw-an do kun Zaak ho in sinta ku pey. » Hiyya, do wer-ak, na uctu, na rasiigu ho na birtu wer ka pey.

¹⁸ Kar wiktin taat wer waltu gay, askirin kuuk gooyaag Piyer-ak taltu kadar na koonje ho kelimco amiltu. Nu diyту aman : « Naar maa asji do Piyer ? » ¹⁹ Min Herood dortu pa-ak, na naamtu gee baawtu bariyinji. Kar gay, nu bal gasinji. Ho askirin kuuk gooyaaga-ak, na indiigu do maan kaak asji, kar na deeyiigu. Min naar-ak, Herood deettu min do kid ka Zuude, na baayiy goye do geeger ka Sezare sooda.

Muut ta sultan Herood

²⁰ Do menaw nuur-ak, *Herood dapiнту in gee ku Tiir in ku Sidon. Sando, nuur gay dee kaawco a nu baa amre in naara asaan nu gasaag teenco min do kiday. Paa kat, nu dewiniig

tatkaw rakki gay amaanney ka sultan, sinji Blastus, a naa iyiinco do unji. ²¹ Hiyya, Herood gay dukumiico yiriy taat naaco kaawe. Yiriy taarat, na isit kesuuney ta sultinnaw, na goytu ka sees ka sultan ho na kaawtu do unco ka geemir okinco. ²² Min gee-ak doriit kaawoy, nu teestu koole rada aman : « Naar-an bun ga, gem di kaawa ansi ! » ²³ Wiktin taat Herood doriit kaaw ta geemir-at, adiy gintu portiko. Kar kodok di, dubil ka Rabbin Bun diyiji raduwa : nu gur ku adir. Hiyya, na mattu. Muutuy-at asaan na rakaat *darjin ta Bunji do meenji.

²⁴ Kar kaaw ta Bunji gay, gee dakina cokiyiita ho dakin sa ooyiita. ²⁵ Barnabaas in Sawuul gay, nuur gaasit ko riyco Zeruzaleem. Do deetinco, nu iciig Yaaya kaak nu koliy oki Maark, kar nu yeeptu Antiyoos.

13

Martaw ta awalle ta Pool

Ruwwin ta Bunji naamig Pool in Barnabaas do riyor

¹ Do *Egliz ka Antiyoos, gin gee kuuk garkiyaagu ho in nabiinna oki : nuur Barnabaas, Simeyon kaak nu koliy oki Pondiko, Lisiyuus kaak min Sireen, Manayeen kaak maad in Sultan *Herood, ho in Sawuul. ² Yiriy rakki, wiktin taat nu ictu sayamne ho nu salkiyiy do *Rabbiner, Ruwwin ta Bunji kaawiico aman : « Imilonduug Barnabaas in Sawuul do riy taat nu koliig a nuudu gine. » ³ Kar min nu ictu pey sayamne ho nu salkiytu, nu asiico laa pise do kayco ho nu rasiig nu deettu gine riy ta Bunji.

Barnabaas in Sawuul do kid ka Sipre

⁴ Ar taat Ruwwin ta Bunji naamiig Barnabaas in Sawuul do riyor, nu deettu do geeger ka Selusi. Min ede-ak, nu neptu markaba, nu deettu Sipre, do kid kaak datik amiydi. ⁵ Min nu ottu do wer-ak, nu paaytu do geeger ka Salaamin ho nu teestu gaare kaaw ta Bunji do ger ka

salaaner ka *Yuudinnar. Wiktin taar-at, Yaaya-Maark sa goy in ɲuura, ɲa gaayaagu.

⁶ Kar min ɲu gaay birin kid okinji ka Sipre, ɲu ottu do geeger ka Papoos. Do wer-ak, ɲu ɲaamtu in gem rakki, ɲu kolaag Baar-Iisa, ɲa Yuudinɛ. ɲaar gay olgo ho ɲa gina ziy ar nabiinɛ. ⁷ ɲa goy do serpey ta guberneer kaak ɲu kolaag Serziyuus Poluus. Guberneer-ak iban gamna. ɲa koliig Barnabaas in Pool do geriy, asaan ɲa raka a ɲuuji gaare kaaw ta Bunɗi. ⁸ Kar olga-ak gay toɗo, asaan ɲa rakaado a guberneer-ak yaa aamine do Iisa Masi. (Olga-ak, ɲu kolaag in kaaw ta Grek a « Elimaas ».) ⁹ Min ɲaar-ak, Ruwwin ta Bunɗi miiniit gelbiney ka Sawuul kaak ɲu kolaag oki Pool. Paa ko, Pool taliig gem-ak yalaan do odinay ¹⁰ ho ɲa kaawiiji aman : « Kinke-an gem kaak raada. Ki caaciya gee ! Talon ja ron ka seetanner-an ka ! Ki adin ka ay maan kaak samaane. Botol ta *Rabbiner-an, illa a ki niginti ja. ¹¹ Hadi din cokay samaane : Rabbin Bun yaan gide ho ki asiy noole, kii taaye, ki talaatdo pato. » Min ɲaar-ak di, ɲa nooltu, wer giniiji dulum. ɲa danduma meeda ɲugila a ɲaa gasen di gemo yaa daaninji. ¹² Min guberneer taliig maan kaak asji do Elimaas-ak, ɲa ajbiytu tak-tak do garaan taat asa min do Rabbin Bun ho ɲa aamintu do kaawoy.

Pool gaara kaaw ta Bunɗi Antiyoos ta Pisidi

¹³ Kar Pool in eenji gay, ɲu amiltu min Papoos ho ɲu ɲeptu markaba ɲu aaltu Perz do kid ka Pampili. Min ɲu ottu, Yaaya-Maark rasiig kat ede ho ɲa yeeptu Zeruzaleem. ¹⁴ Min ɲaar-ak, kun Pool amiltu min Perz, ɲu ictu botol taat ɓaa Antiyoos do kid ka Pisidi. Yiriy ta *sabitdi, ɲu unjitu do ger ka salaaner ka *Yuudinnar ho ɲu goytu. ¹⁵ Kar gee kuuk do ger ka salaaner-ak garkiytu min do *gaanuun kaak Muusa siirtu ho

in maktumne ta nabiinnar. Do wer-ak, agindaw ku ger ka salaaner-ak kaawiico do kun Pool aman : « Ya ku gin kaaw taat yaani bere gudurre sa kaawonninta kate. » ¹⁶ Hiyya, Pool uctu. ɲa tawgitu pisinji a ɲuu bugume. Kar ɲa diyiico aman : « Kun gee ku Israyeel ho kun kuuk karmiya Bun, cokiyounu ! ¹⁷ Bun ka geente ku Israyeel, ɲaar ko kaak doɓig aginiyte. ɲa wadiriigu wiktin taat ɲu goyiy do kid ka Meser. Kar in gudurrey tanji kat ɲa imiliig min ede. ¹⁸ Bun tal kaaco ka geenji do wiktin taat ɲu goyiy do goosiner ar elgin orok pood pa. ¹⁹ Min pa-ak, ɲa idiig gee ku dar-rinay kuuk peesira kuuk goy do kid ka Kana ho ɲa beriicog kid-ak do geenji. ²⁰ Min gamin-ak kuuniytu, kid-an goy do pisinco ar elgin miy pood in orok beey (450) pa.

« Min ɲaar-ak, Bun doɓtu min aginiyte gay seriiner a ɲuuco dukumin kaawco kee nam do wiktin taat nabi Samiyeel yaa ase. ²¹ Wiktin taat Samiyeel goyiy misa in odinay, aginiyte inditu Bun a ɲaaco imile sultan. Ek di Samiyeel darjiyiico Sawuul ron ka Kiis, min tamba ta Benjamin. ɲa goytu elgin orok pood min ɲu darjiyiiga. ²² Min ɲaar-ak, Bun paayiig Sawuul min do meennuwiyy ho ɲa darjiyiig Dawuud kaak Bun kaawtu biy aman : « ɲaar Dawuud, ronji ka Jeese kat nu eltu. ɲaa gine ay maan kaak gelbinder rakiyo. » ²³ Min tamba ta Dawuud ko amiltu Iisa Masi kaak Bun kaawtu a ɲaa ɲaame do gee ku Israyeel a ɲaa jilinco. Ansii ko, kaaw taat Bun kaawiiji do Dawuud min awalle-at as kat do werti. ²⁴ Min Iisa bal teese misa riy ta Bunɗi, Yaaya-Batist astu kaawiico do gee ku Israyeel okinco aman : « Ibinon niginko, rason goye kaak awalle ho naako *batiziyin ko. » ²⁵ Wiktin taat Yaaya-Batist gaay gaase riyoy ta Bunɗi, ɲa diytu aman : « Ku taliin kar a nu waa ? Nun sa Masido kaak ku eriyo. Kar gay, cokiyoun, ɲa asa-ak aaror ho nun meendu sa da necdo

* 13:25 'soriɲ ɲugiray' : Riy ta sore ɲugirar-an, taar ta ɓerrer.

kaak naa sorin̄ nugiray. ”*

²⁶ « Gem kol sintay, kun̄ kuuk min tamba ta Ibraayim ho kun̄ kuuk karmiya Bun̄, ɲa lote kat Bun̄ ɲaamiite kaawoy a ɲaate jilinte. ²⁷ Min Iisa astu dō duniiner, gee ku Zeruzaleem ho in̄ aginduwco, ɲu bal ibine a ɲaar ko Masi. ɲu balco girse dō kaawin ku nabiinnar dō bi kan̄ji kuuk ɲu garkiyiico ay sabit. Kar gay, wiktin ta ɲu obiig Iisa ho ɲu deeyiiga, kaaw taat nabiinna kaawtu-at astu dō werti. ²⁸ Gee-ak balji gase yoo oorin rakki taat nec iye muutuy. In̄ taar-at di oki, ɲu indiig Pilaat a ɲaa deenji. ɲa ooytu, ɲu dakig da. ²⁹ Hiyya, min kaaw taat Kitamne kaawtu dō bi kan̄ji astu tak dō werti, ɲu paayiig min ka etor, kar ɲu un̄jiig dō maginer. ³⁰ Kar Bun̄ gay nooyiig min dō muuti. ³¹ Min ɲa nooyga, Iisa bayinco mena dakina dō gee kuuk jaaw in̄ ɲaar awalle min dō kid ka Galile yoo dō geeger ka Zeruzaleem. Din̄ gay, ɲuur kon di saadinnay dō un̄co ka geemir ³² ho nin meenini iyaakonta Kabarre ta Gala : ta taar ko taat Bun̄ kaawiico dō aginiyte min daayum, ³³ ho din̄ka, dō ginte kooginco, ɲa necta wiktin taat ɲa nooyit Iisa Masi min dō muuti. Ar taat ɲu siirtu dō *Soom ta seerin̄kar aman :

“ Kin̄ke-an̄ ko Ron̄du,

min yiriyta-an̄, nun ko Takko. ”†

³⁴ Bun̄ gaartu pey dō aginiyte kadar ɲa nooyig min dō muuti ho ziy zoodaado keder. Ansii ko, Bun̄ kaawtu aman :

“ Naako bere barkin taat nu kaawtu a naaji bere dō Dawuud,

taar ko kuu diye dō kayko. ”‡

³⁵ Paa ko, dō wer ka pey, dō mak-tumne ta Soom, Dawuud kaaw aman :

“ Ki rasaagdo gem kaak ki doβtu

yaa zoode maala dō maginer. ”§

³⁶ Dawuud gay, wiktin taat ɲa goyiy misa in̄ odinay, ɲa ginit riy ta Bun̄di

ar taat Bun̄ raktu, kar ɲa mattu. Min ɲa mattu, gee un̄jiig momtey-ak in̄ aginiyji. Hiyya, dō wer-ak, ɲa zoodtu. ³⁷ Kar Iisa Masi gay bal zoode dō maginer. Bun̄ nooyig min dō muuti. ³⁸⁻³⁹ Gem kol sintay, ibinon̄ tam kadar in̄ sin̄ ku Iisa kat ni gaari-ikon Kabarre ta Gala taat kaawa a Bun̄ saamiykon̄ zunuubinniko. Ya ku aamin in̄ sin̄ji, Bun̄ yaako saamiyin̄ zunuubinniko okin̄co. Saamiye ar ɲaar-an̄, ku gasaagdo dō gaanuun ka Muusa. ⁴⁰ Din̄ gay, yaman goyon̄ godom ! Yampa, maan kaak nabiinna siirtu-an̄ yaako ase dō kayko. ɲu siir aman :

⁴¹ “ Cokiyon̄ samaane, kun̄ko gee ku dāpal.

Kuu ajbiye ho ɲuuko idin̄ko !

Asaan naa gine maan kaak ajbay dō zamanniko.

Maan ɲaar-ak, ya ɲu osaakon̄ga sa, ku aaminaajido. ”* »

⁴² Wiktin taat Pool amiltu in̄ Barnabaas min ger ka salaaner-ak, gee-ak indiigu a ɲuu yeepe yiriy ta sabit ta asaw ɲuuco deelin kaaw-ata.

⁴³ Min ɲu totirtu, gee dakina kuuk *Yuudinna ho in̄ kuuk karmiyaag *gaanuun ka Muusa aadiig Pool in̄ Barnabaas. ɲu kaawiico dō gee-ak a ɲuu obe rikimit dō barkin ta Bun̄di.

⁴⁴ Min yiriy ta sabit astu, anuwco gee ku gegirdi numtu cokiye kaaw ta Bun̄di. ⁴⁵ Kar gay, min Yuudinna taliig gee-ak, aditco miintu in̄ hasu-udinaw. Paa ko, ɲu teestu meelin̄ Pool ho ɲu wariiga. ⁴⁶ Kar Pool in̄ Barnabaas gay kaawiico bal kolaw aman : « Loko, kun̄ Yuudinna ja kat niiko gaare kaaw ta Bun̄di, kar kun̄ gay poocta. Ampa-ak, ku gaara kadar ku bal ture gase goye ka gasdo. Hadi din̄ gay, ni baaco iyin̄ kaaw-an̄ dō gee kuuk Yuudinnado. ⁴⁷ Taar-an̄ gay taat Rabbin kaawinti a ni kaawe aman :

“ Nu diyin̄cin̄ ar portikaw

taat yaa ceere dō darrinay okin̄co.

† 13:33 Wer ka gase kaawor dō Soom 2.7. ‡ 13:34 Wer ka gase kaawor dō Ezaayi 55.3. § 13:35 Wer ka gase kaawor dō Soom 16.10. * 13:41 Wer ka gase kaawor dō Habakuuk 1.5. † 13:47 Wer ka gase kaawor dō Ezaayi 49.6.

Ki iyiin kaaw taat bera jile

do gee okinco ku duniiner. »† »

⁴⁸ Min gee kuuk Yuudinnado doriit kaaw-at, nu aacytu. Nu deliiji barkin do Bunji do bi ka kaawoy. Ho gee okinco kuuk Bunj dobtu a nuu gase goye ka gaasdo, nuur sa aamintu in Iisa Masi. ⁴⁹ Kaaw ta Bunji-at totirtu do kid okinji. ⁵⁰ Kar Yuudinna gay, akilaag daad kuuk sinco alaw kuuk abdiyaag Bunj ka Yuudinnar, in agindaw ku geegirdi. Nu isiniig gee a nuu taa6iyin Pool in Barnabaas ho nu atkin min do kidco. ⁵¹ Hiyya, Pool in Barnabaas, do deetinco, nu kokiig burintal ku asinco†. Min naar-ak, nu birtu do geeger ka Ikoniyoomb. ⁵² Kar *maajirna kuuk goy do geeger ka Antiyoos gay, Ruwwin ta Bunji miiniig gelbinco ho aditco gintu portik ar buguwa.

14

Pool in Barnabaas goy Ikoniyoomb

¹ Min *paliinna-ak ottu do geeger ka Ikoniyoomb, nu daktu pey unja do ger ka salaaner ka *Yuudinnar. Do wer-ak, nu gaartu kaaw ta Bunji paa nam gee dakina kuuk Yuudinna in kuuk Yuudinnado aamintu do Iisa Masi. ² Kar gay, Yuudinna kuuk pooc aamine isiico binja do nuur kuuk Yuudinnado a nuu nige aditco ku sinja ku aamine. ³ In kaawin nuur-ak oki, Pool in Barnabaas taaytu do geeger-aka. Nu kaawa bal kolaw in amaanne taat nu gintu do *Rabbin Iisa. Rabbin Bunj gaayaagu, nu giniy gamin kuuk ajbay in kuuk gaara gudurrey. In gamin-ak ko, gee ibiniy kadar nu kaawa seene do bi ka barkin ta Bunji. ⁴ Gee ku geegirdi-ak, deedtu werinco seera : daarin deet in Yuudinna ho daarin gay deet in kun Pool. ⁵ Min naar-ak, Yuudinna in gee kuuk Yuudinnado ho in aginduwco ictu niyine a nuu taa6iyin paliinna, nuu dawin in dambay nuu deenco.

⁶ Min kabarre-at galiico do kun Pool in Barnabaas-ak, nu gadtu kayco. Nu aaniytu geegirnay kuuk do kid ka Likawoni, Listir, Derbe, in geegirnay kuuk moota. ⁷ Do kid naar-ak oki, nu gaara Kabarre ta Gala.

Pool in Barnabaas goy Listir

⁸ Gin gem rakki do geeger ka Listir. Na rungiye min nu weeyiga. Na bal jaawe tak-tak. Na goy in baay di. ⁹ Yiriy rakki, na cokiit kaaw ta Bunji taat Pool kaawtu. Pool gay gooyiig yalaan, na tal imaanji ho na iban kadar ta nec coolinji. ¹⁰ Do wer-ak, Pool kaawtu rada aman : « Ucu, pey kay asinjin ! » Ek di gem-ak uctu in beerinji ho na teestu ko jiwi. ¹¹ Gee dakina goy do wer-aka. Min nu taliig maan kaak Pool gintu-ak, nu teestu kaawe in kaawco ta Likawoni aman : « Talon ja margin kat ic zi ka gemor, kar nu paaytu datikte ! » ¹² Nu kolaag Barnabaas « Zeyuus », ho Pool gay, nu kolaag « Ermees » asaan naar ko gay iye kaawor. ¹³ Ger ka margi Zeyuus goy moota in unje ka geegirdi. Min mee satkiner kaak goy ede dorit kaaw-at, na daktu ob barkay ho na ictu booyaw. Barkay-ak, na duuniico booyaw, kar na iyiig do bi ka botildi. In gee-ak, na raka gine *satkin do Pool in Barnabaas. ¹⁴ Min kun Pool doriit kaaw-at, nu eeriit kesuunco* ho nu iciig gadi. Nu aaniyiig gee-aku in koolinco aman : ¹⁵ « Gem kol sinjay, maa ga ku giniy ampa ? Nin sa gee ar kunjo-an di. Ni iyko Kabarre ta Gala a kuu rasiin marginko kuuk ginno paydinco. Ason do Bunj kaak goy doo. Naar kaak kilgiyig samaane in kida, in amay ho ay maan kaak goy do duniiner. ¹⁶ Awalle Bunj rasig gee ku ay darre iciy botol taat nu rakiyo. ¹⁷ In taar-at oki, na gaarico do geemir a naar sellen in nuura. Sellinkuwi-at, ku taliit uudin taat na nokiiko amay ho gaminko niyiy ay elgo. Ka seener gay, na naar di kaak

† **13:51** 'nu kokiig burintal ku asinco' : Pa-ak gaara kadar ya gee ku geeger-an jag min botol ta samaan sa, do gaayico. * **14:14** 'nu eeriit kesuunco' : Do aadin ta Yuudinnar, eere ka kesuuni-ak gaara kadar aditco nige.

beraako tee in galal dakina. » ¹⁸ In kaawin kuuk nu kaawiico-an ku oki, gee-ak tirig denjinco. In taar-at oki, nu gediriico, nu baltu gine *satkine.

¹⁹ Min naar-ak, *Yuudinna daarin uctu min Antiyoos ta Pisidi ho min Ikoniyoos. Min nu ottu do wer-aka, nu isiniig gee-ak a kabarre taat Pool iyyiico-an taar seenno. Ek di nu teestu dawin Pool in dambay a nuu deenji. Nu daaniiga, nu imiliig kara min do geegirdi. Do tango-at a na mat ko. ²⁰ Min gee ku aamin numtu do unji, Pool uctu paa di ho na yeeptu pey do geegirdi. Kar ka kawtinti, nu birtu in Barnabaas do geeger ka Derbe.

Pool in Barnabaas yeeptu Antiyoos ta Siri

²¹ Min nu ottu Derbe, nu gaariit Kabarre ta Gala ho gee dakina aaminu do Iisa Masi. Min naar-ak, nu yeeptu do geegirnay ku Listir, Ikoniyoos ho in Antiyoos ta Pisidi. ²² Do ay geeger, nu iskaag gee kuuk aamine a nuu goye bombo do imaanco. Nu kaawaaco aman : « Gii gasen ja taabin dakina unte, kar gii unje kat do *Meennaw ta Bun di. » ²³ Do ay *Egliz, nu liyaaji agindaw. Kar nu iciy sayamne, nu salkiyiico do agindawaku, kar nu rasiig do pisinji ka *Rabbin Iisa kaak nu aaminu in naara.

²⁴ Min pa-ak, Pool in Barnabaas deettu. Nu aaliig kid ka Pisidi, kar nu daktu ot do kid ka Pampili. ²⁵ Do wer-ak, nu teestu gaare Kaaw ta Bun di do geeger ka Perz. Min nu gaastu, nu birtu do bi ka barrer kaak nu kolij Attaliya. ²⁶ Kar min do wer-ak, nu ictu pey markaba ho nu yeeptu do geeger ka Antiyoos ta Siri. Eden ko, wiktin taat nu rakiy deete, nu salkiyiico a Bun yaa gaayinco do riy taat din nu gaastu-anta. ²⁷ Wiktin taat nu ottu do wer-aka, nu numiig gee ku Eglizdi. Kar nu osiicog gamin okinco kuuk Bun gintu in nuura. Nu osiico pey mamin Bun gaariico botol do gee kuuk Yuudinnado ho mamin nuur oki aaminu do Iisa Masi. ²⁸ Hiyya,

do wer-ak, Pool in Barnabaas gintu mena dakina in gee kuuk aamine.

15

Nume ka Eglizdi Zeruzaleem

¹ Yiriy rakki, gee daarin uctu min Zuude kar nu baawtu Antiyoos. Gee-ak teestu garkiyin sin ta aman : « Ya kun kat *dukamno selno ar ka *gaanuun ka Muusa kaawtu, ku gasaado jile. » ² Pool in Barnabaas pocit kaaw-ata ho do bi naar-ak ko, nu meeltu paa in nuura. Kar ba aaro, nu ictu niyine a Pool in Barnabaas in sin ta daarin ku pey, nu baay talin kaaw-at Zeruzaleem do unco ka paliinnar ho in agindaw ku *Eglizdi. ³ Min pa-ak, gee ku Egliz ka Antiyoos beriico zaadin ka botildi, kar nu naamiigu.

Min nu naamgu, nu aaltu kid ka Penisi ho in ka Samari. Do botildi, nu gastu sin ta ho nu osiicot okintit kaaw taat gee kuuk Yuudinnado din sa ooyit kaaw ta Bun di. Ho okinco, maanna-ak berco galal dakina. ⁴ Min nu ottu Zeruzaleem, gee ku Egliz-ak obiig samaane, wala paliinna, wala agindaw okinco. Kar nu osiicot kaaw okintit taat Bun gintu in nuura. ⁵ Kar gay, gee daarin min Pariziyenna kuuk aamin do Iisa Masi uctu aman : « Gee kuuk Yuudinnado-an, illa giico dukume ja selno, ho diyonco a nuu karmiyin gaanuun ka Muusa. »

⁶ Do wer-ak, paliinna ho in agindaw ku Eglizdi numtu a nuu talin kaaw-ata. ⁷ Min nu meeltu paa, Piyer uctu ho na kaawiico aman : « Gem kol sin tay, ku iban kadar Bun do bin minninko min daayum a naa gaarin Kabarre ta Gala do gee kuuk Yuudinnado. Paa kat, nuu cokiinti ho nuu aamine do Iisa Masi. ⁸ Bun kaak iban gelbin ka geemir gaaraako kadar na ooyiy gee-ak do wiktin taat na beriicot ja Ruwwiney ar taat na beriiten lote. ⁹ Ginte in nuura, Bun ta laate sawa di do unji ho na saamiyiig zunuubinnico asaan nu aamin do Iisa Masi. ¹⁰ Di din gay, maa di ku rakiy

nige adiy ka Bunđi ? Dakon ginennen pa. Ku raka rase goro do maajirnar. Gor taat ooma* nam aginiyte sa bal gedire sosinti ho nini oki gediraatido ! ¹¹ Ha'a, paado ! Ni iban kadar na Bun kat jilinti in barkin ta *Rabbin Iisa ar taat na jiliig nuur oki. »

¹² Min pa-ak, gee okinco kuuk num ede-ak bugumtu. Kar Barnabaas in Pool osiicog gamin okinco kuuk Bun gintu in nuura do unco ka gee kuuk Yuudinnado gamin kuuk ajbay ho in kuuk gaara gudurrey. ¹³ Min nu gaasit kaawco, Zaak† piltu biy, kar na diyту aman : « Gem kol sintay, laan denginko samaane, cokiyounu ! ¹⁴ Simon, naar kaawintin ko a maman min do teesindi Bun taltu kaaco ka gee kuuk Yuudinnado ho na dobtu minninc yaa gine geenji. ¹⁵ Kaaw-at numtu in kaaw taat nabiinna kaawtu min daayum. Ampaa di, gi garkiyi do Kitamner aman :

¹⁶ « Min naar-ak, naa yeepe pini pey geriy ka Dawuud kaak gale. Yoo na eez tak-tak oki, naa ase pey piniñji, naa peye pey do weriy.

¹⁷ Ampaa kat, gee okinco asiin bariyindu.

Hii, ka seener, tamba ta geemir okinco

taat nu koltu yaa gine geendu. An kaaw taat Rabbin Bun kaawtu,

¹⁸ naar kaawig ko min daayum maan kaak naa gine. "† »

¹⁹ Zaak gay diyту pey aman : « Ya do tanto-at, dakonco ginennen kaawin do gee kuuk Yuudinnado asaan nu aamin ko in Bun. ²⁰ Kar gay, siirintenco maktumne ho giico kaawe aman : " Dakon teenno kum kaak nu satgiyту do marginar. Na gallo. Gooyon zinkiko min baaye kaak munjam. Dakon teenno kum kaak patiis. Ho baar oki, dakon teenco do. » ²¹ Giico siire ampa-ak, asaan min daayum, gee gaaraag gaanuun ka Muusa do ay geeger ho nu garkiyaag

do ger ka salaaner ka Yuudinnar ay *sabit. »

Maktumne do kretienna kuuk Yuudinnado

²² Do wer-ak, *paliinna, aginay, in gee ku *Egliz okinco ictu niyine a nuu dobe minninc gee kuuk nuu naamin Antiyoos sawa in Pool ho in Barnabaas. Hiyya, nu dobtu gee seer kuuk sintico karmiyaagu : Zuud kaak nu koliy oki Barsabaas ho in Silaas. ²³ Kar nu naamiig in maktumne taat kaawa aman :

« Nin sintiko in paliinna ho in aginay ku Eglizdi, ni ooyko dakina. Ni ooyko kun sinta kuuk Yuudinnado kuuk goy Antiyoos do kid ka Siri ho in ka Silisi. ²⁴ Ni dor kadar gee minninni baawko. Gee-ak barjilinko in kaawin kuuk imila kella ku geemir. Kar gay, nin balco bere yoo botol rakki taat nu ginin riy-anta. ²⁵ Do bi naar-ak ko, ni deetu kaawni a nii dobe gee kuuk niiko naame in Pool ho in Barnabaas, sintini kuuk ni elgiyo. ²⁶ Nuur-an ko kuuk lee baarco do bulel do riy ta Rabbinte Iisa Masi. ²⁷ Din gay, ni naamaakongu Zuud in Silaas. Nuur ko yaako kaawe karan bi in bi kaaw taat ni siiriiko do maktumner-anta. ²⁸ Ka seener gay, Ruwwin ta Bunđi gaayinti ni ictu niyine a ni diyaakonno pey goro, illa kuu karmiye gamin daarin di kuuk Kitamne todtu : ²⁹ dakon teenno kum kaak nu satgiyту do bunniydi, dakon teenno baar, dakon teenno kum kaak patiis ho dakon baayenno munjam. Ya kuu karmiyiit kaaw taar-an, ta samaane. Nin sintiko kuuk goy anne kat ooyko dakina. An di kaawni. »

³⁰ Hiyya, kun Pool deettu Antiyoos in maktumne-ata. Min nu ottu, nu numiig gee ku Eglizdi, kar nu beriicot pisinco. ³¹ Min nu garkiyiita, okinco aditco ginco gala asaan ta denjigu. ³² Zuud in Silaas kuuk maaniico nabiinna sa kaawiico kee do gee ku Eglizdi a nuu obin imaanco-at bombo. ³³ Do

* **15:10** 'gor taat ooma' : Anne-an kaawa do bi ka karaamin ta gaanuun ka Muusa. † **15:13** 'Zaak' : Na sinji ka Iisa Masi. ‡ **15:18** Wer ka gase kaawor do Amoos 9.11-12.

wer-ak, nu gintu menaw ede, kar sintico ku Antiyoos naamiigu in Bun a nuu yeepe do gee kuuk naamgu. [³⁴ Kar ba aar gay, Silaas ictu niyine a naa dake Antiyoos.]§ ³⁵ Pool in Barnabaas oki daktu. In eenco dakina, nu bilda gee ho nu gaariico kaaw ta Bundi.

Pool in Barnabaas eere

³⁶ Gintu menaw, Pool kaawiji do Barnabaas aman : « Yeepte, gi baa talin sinta kuuk goy do ay geeger kaak gi gaartu kaaw ta Bundi. Gi baa talin goye ka imaanco. » ³⁷ Barnabaas ooyit kaaw ta Pool, kar na raka iyiiñ Yaaya kaak nu koliy oki Maark in nuura. ³⁸ Kar Pool gay pooce. Na rakaado Yaaya-Maark yaa baa in nuura, asaan awalle wiktin ta nu goyiy Pampili, na deettu, na rasiig nu giniy riy keeco di. ³⁹ Barnabaas gay diy kaay kadar Yaaya-Maark yaa baawe. Do bi naar-ak ko, kaawco waaltu tak-tak nam nu eertu. Barnabaas iciig Yaaya-Maark, nu neptu markaba ho nu aaltu Sipre. ⁴⁰ Kar Pool gay doñiig Silaas. Gee ku Egliz deliico barkin ta Bundi, kar nu deettu. ⁴¹ Nu jaawtu do kidka Siri ho in ka Silisi ho nu gaayig gee ku Egliznar a nuu goye bombo do imaanco.

16

Martaw ta seerinkar ta Pool

Pool in Silaas icig Timote a naa baa in nuura

¹ Min naar-ak, Pool ottu do geeger ka Derbe ho in ka Listir. Do wer-ak, nu gastu *maajirince rakki kaak nu kolaag Timote. Na ronñi ka *Yuudinñar taat aamin do Iisa Masi. Kartacco gay, Grekinçe. ² Timote, sintay ku Listir in ku Ikoniyoom ozilaag dakina. ³ Pool raka iyiiñ in naara. Do bi naar-ak ko, na *dukumiji selno do saan ta Yuudinnar kuuk goy do darrinayaku. Okinco, nu iban kadartacco

Grekinçe. ⁴ Min naar-ak, nu amiltu jiwi geeger in geeger. Nu kaawico do gee ku ay *Egliz do niyin taat paliinna in agindaw ictu Zeruzaleem ho nu taayig a nuu rasinno kaawata. ⁵ Hiyya, do Egliznar-ak, imaanco gaayiyo ho kun kawta, nu gasiy gee ku pey numiy in nuura.

Soonik ta Pool do kidka Trowaas

⁶ Min naar-ak, zer nu rak gaare kaaw ta Bundi do darre ta Aazi. Kar Ruwwin ta Bundi gay todco. Hiyya, nu aaltu do kidka Prizi in ka Galaasi. ⁷ Min nu ottu moota in Miizi, nu rak zer baawe Bitini. Kar gay, Ruwwin ta Iisa todco pey a nu baanno ede. ⁸ Paa ko, nu birtu min do kidka Miizi ho nu paaytu bi ka barre ka Trowaas. ⁹ In aando, Pool soontu aman : « Gem rakki min Maseduwaan peyji unci ho na marmiliji aman : “ Gem kol sinji, asniñ ja Maseduwaan, kiini gaaye. ” » ¹⁰ Hiyya, min Pool soontu pa-ak, kodok di, ni* bariytu botol ta deetindi do kidka Maseduwaan, asaan ni ibin tam kadar na Bun kat kolinti a ni baa gaare Kabarre ta Gala do gee ankure.

Kun Pool ot do geeger ka Pilip

¹¹ Min Trowaas, ni neptu markaba, ni aaniytu dalan do kidka Samotraas, datik barrer. Kar ka kawtinti, ni ottu Neyapoliis. ¹² Min ede-ak, ni birtu do geeger ka Pilip do kidka Maseduwaan. Kid-ak, nu deedga ho Pilip gay, naar geeger tatik do kidka awalle. Gee ku Room kat hokumiyaaga. Ni gintu mena dakina ede. ¹³ Yiriy ta *sabitdi, ni amiltu min do geeger-aka, ni baawtu moota in baala, wer kaak ni hariyiy a *Yuudinna numgiyo ho nu salkiygiyo. Do wer-ak, ni gas daad nune. Ni goytu in nuura ho ni kaawico. ¹⁴ Min do daad-ak, rakki nu kolaat Liidi. Ta asa min geeger ka Tiyaatiir. Ta suugiya toofina samaane kuuk dindiko† ho ta abdiya Bun. Wiktin taat ta cokiyit kaaw ta Pool, *Rabbin

§ 15:34 Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bundi kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. * 16:10 ‘ni bariytu’ : Luk kaak siirit maktumne-an oki atta do maliyal. † 16:14 ‘tooƒina samaane kuuk dindiko’ : Awalle tooƒina ku dindiko-an, nuur kaalne ho nu gasdo badam.

Bun newsiig gelbinti ho ta iciit kaa-woy. ¹⁵ Hiyya, ni *batiziyiita in geenti ku geer okinco. Min ni batiziyiita, ta kolinti, kar ta kaawinti aman : « Ya ku ooy ko a nu aamin ta6 do Rabbiner, ason goyon gertu. » Do wer-ak, ta wakiliy paa nam ni ooytu.

Nu obig Pool in Silaas danaayne

¹⁶ Yiriy rakki, wiktin taat ni 6aay do wer ka salaaner, 6erre rakki asinti gasa. Taar gay olga. Ta kaawa do maan kaak yaa ase misa in gudurre ta aarid kaak obta. In kaawinti-ak di, aginduwti jalliy gurus. ¹⁷ Daatko-at teestu aadinni in koolinti, nini in Pool aman : « Sando, gee nuur-an kuuk gina riy ta Bun ka kuwa ! Nu gaaraako botol taat Bun yaako jilinjo. » ¹⁸ In menaw, ta aadaani paa di. Kar ba aaro, Pool dapintu. Na kolsitu, kar na kaawiji do aarid kaak obta-ak aman : « In sin ku Iisa Masi, nu diyaaji, amal min do daatko-anta ! » Kodok di, na amiltu suu na rasi-ita. ¹⁹ Min aginduwti taltu kadar nu gasaado pey gurus min do daatko-at, nu obiig Pool in Silaas. Nu iyiig do wer kaak gee ku gegirdi numgiyo, do unco ka agindaw ku darrer. ²⁰ Do wer-ak, gee ku Room goy dukuma seriine. Min nu ottu, nu sakkiyiig do unco aman : « Gee-an, nuur as bar-jilin gegirte ! Yaman, nu Yuudinna. ²¹ Kar nu as gaare aadanna kuuk nin gee ku Room din sa ooygido ho gingigdo. »

²² Do wer-ak, gee kuuk num-ak uci-ico do kun Pool in Silaas. Kar gay seriiner ku Room gay kaawiico a nuu soriin kesuunco ho nuu koocinco in kordinji. ²³ Min nu koociig zu6-zu6-ak, nu unjiig do danaayner. Kar nu diyiiji do gay gooye danaayner-ak a naa gooyin samaane. ²⁴ Min gem-ak doriit kaaw-at, na unjiig do danaayner atta kar na doodiig asinco do dugildi.

Tatkaw ka danaayner aamin in sin ku Iisa Masi

²⁵ In datik aandor, Pool in Silaas teestu salaane ho nu riyiy riyin ku ozile Bundi. Eenco kuuk goy do

danaayner gay cokiyaagu. ²⁶ Tala kar, kid teestu azire rada nam baat ta danaayner gaay dime. Do wer-ak, dibirniico okinco piltu waakilak keeco di ho ay jinzirre ka gay danaayner-ak sa kile. ²⁷ Do wer-ak, tatkaw ka danaayner-ak raastu, na uctu puruk. Ya na tala kar botilay ku danaayner kon di pile. Na pakirtu a wal gay danaayner okinco gade, ho na ceeptu *seepiney a naa dee ziy. ²⁸ Kar Pool gay, astu gaar gaayay rada aman : « Hey, Hey ! Dak denno zin, okintini ni goya ! » ²⁹ Min pa-ak, gay gooye danaayner-ak inditu ako a naa tale. Kar na unjitu atta karak. Min na unje, kelmoy oki amile ho na dersitu ris do unco kan Pool in Silaas. ³⁰ Jammiy sooda, na imiliig min do danaayner. Kar na indiigu aman : « Gem kol aginiyi, naa gine maman naa gase jile ? » ³¹ Nuur gay telkiji aman : « Aaman in sin ku *Rabbin Iisa di kar kii gase jile, kinke ho in geenji ku geero. » ³² Hiyya do wer-ak, nu gaariiji kaaw ta Bundi do gay gooye danaayner-aka ho do gee okinco kuuk adiy ka geriy. ³³ In aando-at di, na iyiigu do wer kaak gin amay ho na teyiriicog mutiyco. Do wer-ak, nu *batiziyiig gay gooye danaayner-aka in geenji. ³⁴ Min naar-ak, na iyiig kat kun Pool do geriy ho na beriico tee. Gem-ak in adiy ka geriy okinji, aditco gintu portiko asaan nu aamin do Bundi.

³⁵ Min wer waltu, gay seriiner ku Room naamtu gee a nuuji kaawe do tatkaw ka danaayner a naa pikin gee-an min do danaayner. ³⁶ Hiyya, gem-ak iyiit kabarre-at do Pool aman : « Gay seriiner berdu izinne a naako imilinjo min do danaayner. Di naar-ak, amilon ko ho 6aan in aapiye. » ³⁷ Pool gay iban kadar nu obaagdo gem ka Room do danaayner ya nu balji dukume ja seriiney. Ampaa ko, na osiico baati aman : « Nin kat nu bal goyin misa kaawni-an di, ek di nu koocinti do unco ka geemir. Nin sa Yuudinnado, ni Roomina. In taar-at oki, nu obinti danaayne. Din gay

a ɲuuni imile in cigile-ak gay maa ? Ha'a, pa-ak ni oyaado. Maaniico kat ɲu ason ɲuuni imile. » ³⁸ Kar gee-ak iyiit kaaw ta Pool in Silaas do gay seri-ner. Min ɲu doriit kaawco taat diya a ɲu Roomina, kolaw obiigu. ³⁹ Hiyya, ɲu astu ɲu obtu aarco ho ɲu imiliig min do daɲaayner. Kar ɲu diyiico pey a ɲuu amile min do geeger-aka. ⁴⁰ Min ɲu amiltu min do daɲaayner, ɲu deettu wer ka Liidi-ata ho ɲu gasiig sinɲa okinco ede. ɲu iskiigu, kar ɲu iciit botilco, ɲu deettu.

17

Pool in Silaas ot do geeger ka Tesalonik

¹ Kar min ɲu amiltu min geeger ka Pilip, Pool in eenji, ɲu birtu ja min do geeger ka Ampipoliis in ka Apolooni. Kar kat, ɲu ottu do geeger ka Tesalonik. Do wer-ak, *Yuudinna gin ger ka salaaner. ² Ar taat ɲa usintu ko, Pool ɲaawtu do ger ka salaaner. ɲa kaawgico kaaw ta Bunɲi min do Kitamner. *Sabit subba, ɲa jaawa di. ³ Do wiktin taat ɲa ɲaawiico-ak di, ɲa gaariico min do Kitamner a *Masi kaak Bun dobtu asa taabiye, ɲaa mate ho ɲaa nooye. Ho ɲa kaawiico aman : « Iisa kaak nu kaawiiko biy-anɲa, ɲa ɲaar ko Masi kaak ku eriyo. » ⁴ Min gee kuuk cokiye, Yuudinna daarin astu num in kun Pool in Silaas. Gin gee dakina kuuk Yuudinnado kuuk abdiya Bun kuuk as oki num in ɲuura, in pey daad dakina kuuk sinco alaw.

⁵ Kar Yuudinna kuuk bal aamine do Iisa Masi gay ginaaco hasuudinaw. Paa ko, ɲu ɲaawtu bariye maan geenda kuuk ginno kay min do suuginer. ɲuu barjilin gee in geeger okinji. Kar kat, ɲu ɲaawtu duksiyin ger ka Jaason a ɲuu gasin Pool in Silaas. Zer ɲu raka iyiin do wer kaak gee ku darrer numgiyo, ⁶ kar ɲu bal gasinco. Paa ko, ɲu obiig Jaason in sinɲa daarin ho ɲu iyiig do unco ka agindaw ku geegirdi. Do wer-ak, ɲu teestu koole aman : « Waay, talon kate ! Maan geenda-an as nigin duniin okintiti. Din ɲu as kuude anne ! ⁷ Jaason obiig

do geriy ! Gee-ak gay, okinco poocig *gaanuun ka sultinte ka Room. Do tanco-at, a gin sultan ka pey, ɲu kolaag Iisa. » ⁸ Min agindaw ku geegirdi doriit kaaw-at, ɲu barjiltu okinco in gee ku darrer oki. ⁹ Hiyya, Jaason in eenji, ɲu pooctu pikinco, illa a ɲuu kappiyen ja maanna.

Pool in Silaas ot do geeger ka Beere

¹⁰ In aando, sinɲa ku Tesalonik nolpiig kun Pool in Silaas a ɲuu deete do geeger ka Beere. Min ɲu ottu annere, ɲu daktu unja do ger ka salaaner ka *Yuudinnar. ¹¹ Yuudinna kuuk do geeger ɲaar-ak pikirrico samaane pakgit ɲuur ku Tesalonik. ɲu cokiyaat Kabarre ta Gala ho ɲu ooyiit in galal. Kun kawta, ɲu garkiya kaawin kuuk do Kitamner a ɲuu tale yaa kaawin kuuk Pool kaawiico-an do botilco wala do botilcodo. ¹² Minninco dakina aamintu do Iisa Masi. Min do Greknar gay, goy daad kuuk sinco alaw kuuk aamine ho in miday dakina oki.

¹³ Kar min Yuudinna kuuk goy Tesalonik dortu kadar Pool gaara kaaw ta Bunɲi do geeger ka Beere oki, ɲu astu barjilin gee ku geegirdi a ɲuu poocin kaawco. ¹⁴ Kodok di, sinɲa nolpiig Pool, ɲu iyiig bi ka barrer, ho ɲu neptu markaba. Kar Silaas in Timote gay, daktu Beere. ¹⁵ Pool in eenji kuuk ɲaamaaga-ak, ɲu birtu in markaba yoo do geeger ka Aten. Hiyya, Pool kaawiico do eenji-ak aman : « Ya kuu yeepe, diyonco do kun Silaas in Timote a ɲu asaan gasin kodok anne. »

Pool ot do geeger ka Aten

¹⁶ Wiktin taat Pool eriig kun Silaas in Timote do geeger ka Aten, ɲa taliig geeger-ak miin cak in margina. Do saan taar-ak ko, gelbiney nigtu. ¹⁷ Paa ko, ɲa ɲaawtu do ger ka salaaner ka *Yuudinnar ho ɲa kaawiico do Yuudinnar in gee kuuk Yuudinnado kuuk abdiya Bun. Ho ɲa ɲaawtu pey do wer ka gee ku geegirdi numgiyo ho kun kawta ɲa kaawiico do gee okinco kuuk bira do birinco.

¹⁸ Do wer-ak, gin toksina daarin kuuk meela in Pool. (Toksina-ak, illa nu aadaag gem kaak nu kolaag Epikuur, wala kaak nu kolaag Zeno).^{*} Min toksina-ak, daarin inda aman : « Gay osindi-an kaawa a maa ga ? » Ho daarin gay aman : « Wal na gaara margin kuuk min karan ga ? » Nu indiy ampa-ak, asaan nu doriig Pool kaawa do bi ka lisa Masi in nooyinji.

¹⁹ Min naar-ak, nu iyiig Pool do koot ka Ayeropaaz†, wer kaak agindaw ku geegirdi sooriygiyo ho nu diyiji aman : « Ni raka kiini gaarin kaawin kuuk marbinto kuuk ki bildiye gee-an ku. ²⁰ Ki kaawiini kaawin kuuk yiriy rakki ni bal doriin ho din gay, ni raka gase baaco samaane. » ²¹ (Ya ta6-ak, goyinco ka gee ku Aten okinco ho in martico, illa nu el cokiye ho nu el ose kaawin kuuk marbinto di.)

²² Do wer-ak, Pool uctu datikco ho na diyiiico aman : « Kun gee ku Aten, cokiyo ! Nu tala kadar, do ay maanna, ku gee kuuk obig marginko bombo. ²³ Ka seener, min nu jaawiig geegirko, nu talig werinko ku satkiner ku marginko. Nu taliy kee nam nu gas wer rakki kaak ku siirji kuwa aman : « Bun kaak gee ibingigdo. » Di naar-ak, ason, naako gaare baay ta Bun kaak ku abdiyio ho ku ibingigdo-an ka. ²⁴ Bun naar-ak ko kaak kilgiyit duniine ho in gamin okinco. Naar di *Rabbin kaak goy kuwa ka samaaner ho keder. Na goydo do geray ku margin kuuk geen di siytu. ²⁵ Na rakaado tak-tak gaay ta gemor. Naar keeji di beraate ay maanna, yoo siikime kaak gi goyiy oki. ²⁶ Na naar di kaak kilgiyig gee okinco min gem rakki di ho na totiriig do adiy ka kidar okinji. Na naar di eerit pudiya in maawa. Ho na naar di dukumig gungar ku kidco okinji. ²⁷ Bun gintu pa-ak a nuu bariye botiliy badam-badam wal nuu gasinji din ga ? Zer naar gay serekdo min do ay gemo, ²⁸ asaan in naar di gi siikimiyo,

gi goyio ho gi jaawiyo. Ka seener gay, gee daarin minninko miliyna kaaw aman :

“ Ginte okinte koogin ku Bundi. ”

²⁹ Ka seener, okinte gi kooginay. Ampa-ak, dakinte pakirenno pey kadar Bun, naar ar margi kaak gee siytu in daabne, wala in poddine, wala in dambay. Dakinte pakirenno kadar in pikirre ta maaniite wala in ibininte, gii gedire siye Bun. ³⁰ Bun balco obinti do gamin kuuk nu gintu awalle, asaan nu bal gine ibine. Kar din gay, na kolaag gee okinco kuuk goy do ay wero a nuu ibinin niginco. ³¹ Yampa, Bun diy yiriy rakki taat naa gine seriin in botilti do gee okinco kuuk do duniiner. Seriin-at yaa kuuniye in gem rakki kaak na dobtu. Gem-ak, na nooyig min do muuti. Paa kat, gee yaa ibine kadar na naar ko kaak Bun dobtu. »

³² Wiktin taat gee-ak doriit kaaw taat Pool kaawtu aman : « Bun nooy gem min do muuti », daarin teestu ajimiynji, kar daarin gay diyiji aman : « Ni raka ki asaani deelin pey kaaw-an neginda. »

³³ Min naar-ak di, Pool rasiigu ho na deettu. ³⁴ Kar gay, min gee ku goy ede-ak, goy di kuuk da as num in naara ho aamintu in lisa Masi. Minninko rakki nu kolaag Deniis min gee ku seriiner ku Aten. Ta rakki gay, sinji Damariis ho gin gee kuuk pey oki.

18

Pool goy do geeger ka Korent

¹ Min naar-ak, Pool uctu min geeger ka Aten ho na birtu Korent. ² Min na ottu, na gastu gem rakki *Yuudinco nu kolaag Akilaas. Nu weeyig do darre ta Pont. Daabiney, na as in daaciy Prisil* min geeger ka Room, asaan sultan Kilood kat ber izinne nu atkiig *Yuudinna okinco min Room. Pool daktu num in nuura, ³ asaan riyoy sa ar tanco di. (Na siya tarram in tandina.) Na goy gerco ho nu gina

* **17:18** Gee kuuk aadaag Zeno, nu kolaag Estoyisiyenna. Kar nuur kuuk aadaag Epikuur gay, nu kolaag Epikuuriyenna. † **17:19** 'Ayeropaaz' : Na ger kaak gee numiy dakina. * **18:2** 'Prisil' : Nu kolaat oki Priska.

riy sawa. ⁴ Ay *sabit, Pool baggiy do ger ka salaaner. Na icgiy kaawo. Na raka a naaco gedire do Yuudinnar in do Greknar oki.

⁵ Min Silaas in Timote astu min Maseduwaan, goye ka Pool okinji na gaara kaaw ta Bunji di, na bariya botol taat naaco gedire do Yuudinnar a Iisa, naar Masi kaak Bun dootu. ⁶ Kar nuur gay poocit kaawoy-ata ho nu teestu warinji. Do wer-ak, na ergiit kesuuney kar na kaawiico aman : « Ya ku tar zinikiko sa, ku maaniiko kat nige ho nun isginno bat. Min ku pooc-ak, nun deetaw in gee kuuk Yuudinnado. »

⁷ Hiyya, na amiltu min ger ka salaaner. Na baawtu wer ka gem rakki kaak goy moota in ger ka salaaner, sinji Tituyuus Zustuus. (Na Yuudincedo kar na abdiya Bun.) ⁸ Gin gem rakki, tat kaw ka ger ka salaaner, nu kolaag Krispuus. Na aamin do *Rabbin Iisa Masi, yoo geenji okinco ku geero. Min do geeger-ak oki, gee dakina kuuk cokiyyit kaaw ta Pool, aamintu ho nu *batiziyiigu.

⁹ Yiriy rakki, in aando, Rabbin bayniji do Pool. Na kaawiji aman : « Dak ginno kolaw. Kaawco di, dak bugumenno, ¹⁰ asaan nun goy in kinke. Waan gediraado yaan diye pise. Do geeger-an, goy geendu dakina. » ¹¹ Pool goytu do geeger ka Korent maan ka elgo in koyin bijigi ho na gaariico kaaw ta Bunji do gee okinco.

Pool do unji ka tat kaw Galiyon

¹² Do wiktin taar-at, Galiyon, naar guberneer ka darre ta Akayi. *Yuudinna deetu kaawco a nu sakkiyin Pool. Hiyya, nu iyiig do wer ka seriiner ¹³ ho nu diyту aman : « Yaman, gem-an isinaag gee a nuu abdiye Bun maala. Abdiyinco arro in *gaanuunte. » ¹⁴ Pool raka ice kaawo, kar Galiyon gay dukuntu min do biy. Kar na newsiico do Yuudinnar aman : « Kun Yuudinna, cokiyo, ya gem-an kat niginji aale, kin na kokine wala na nig maa, naa ice subirraw di guna, naako cokiyo. ¹⁵ Di kun ko meela

do kaawin kuuk maalan di. Ku meela do bi ka kaawnar in sin. Ku kaawa do gamin kuuk goy do gaanuunko kan kon di. Di naar-ak giniron ! Do gamin nuur-an, nun unjaado kaar. » ¹⁶ Min pa-ak, Galiyon atkiig gee-ak min wer ka seriiner. ¹⁷ Hiyya, gee-ak obiig gem rakki sinji Sosten, naar tat kaw ka ger ka salaaner ka Yuudinnar. Nu koociig do wer ka seriiner di, kar Galiyon gay, isgiig do, na newsiico kopo.

Pool yeepa do geeger ka Antiyoos

¹⁸ Min naar-ak, Pool goytu kee Korent. Kar sintay gay na rasiig ede, illa na icit Prisil in Akilaas di ho nu birtu San kerees. Do wer-ak ko, Pool oodiig kaay asaan na togil in Bun. Hiyya nu neptu markaba, nu aaltu do kid ka Siri. ¹⁹ Min nu ottu do geeger ka Epeez, Pool rasiig eenji Prisil in Akilaas, kar naar gay unjitu do ger ka salaaner a na baa meele in Yuudinna. ²⁰ Min nu meeltu paa, Yuudinna-ak indiig a naa goye in nuura. Kar naar gay pooce. ²¹ Do deetinji, na kaawiico aman : « Naako yeepe ya Bun pildu botol. » Hiyya, min Epeez-ak, na neptu markaba, na deettu. ²² Na paaytu Sezare, kar na birtu ja Zeruzaleem a na baaco ooye do gee ku *Eglizdi. Kar kat, na yeeptu do geeger ka Antiyoos.

Martaw ta subbin kar ta Pool

Apoloos goy do geeger ka Epeez in ka Korent

²³ Pool gintu menaw Antiyoos, kar na birtu pey do kid ka Galaasi ho in ka Prizi. Do ay wer kaak na ottu, na denriig sin ta in kaaw ta Bunji.

²⁴ Do wiktin taar-at, Yuudincedo rakki kaak nu kolaag Apoloos as Epeez. Gem-ak, nu weeyig Alekzandri. Na iban kaawna ho na iban pey Kitamne. ²⁵ Nu bildig samaane do Botol ta Rabbin Iisa Masi. Paa ko, na zeediyo, na gaariy Kabarre ta Gala in galal. Na bildiy gee in botol do bi ka Iisa Masi. Kar naar gay, illa na iban ko *batem ka Yaaya-Batist di. ²⁶ Do ger ka salaaner ka Yuudinnar, na

kaawa kaawin ku Bun̄di bal kolaw. Min Prisil in̄ Akilaas doriit kaawoy, nu iyiig gerco a nuuji gaare botol ta Bun̄di samaane. ²⁷ Ba aar gay, Apoloos raktu 6aawe do kid ka Akayi. Sin̄ta ku Epeez iskiiga ho nu siirtu maktumne do gee kuuk aamine kuuk goy do kid-aka a nuu obin̄ samaane. Hiyya, Apoloos deettu Akayi. Min na ottu, na obco wero do gee kuuk aamin do Iisa Masi in̄ barkin ta Bun̄di. ²⁸ Ka seener gay, na gaar waran̄ do un̄co ka gee okin̄co a Kitamne kaawa a Iisa, naar *Masi kaak Bun̄ do6tu. Min na kaawtu pa-ak, Yuudinna bugumtu dil nam ta nuu kaawe sa, nu ibanno.

19

Pool yeep pey Epeez

¹ Min Apoloos goy misa Korent, Pool gay aaltu Aazi, wer ka gin dambinay, kar na ottu Epeez. Do wer-ak, na gastu gee daarin̄ kuuk aamin do Iisa Masi ² ho na indiigu aman : « Min ku aamintu-an̄, Ruwwin ta Bun̄di paayko walla ? » Nuur gay telkiiji aman : « Ha'a, yiriy rakki gem balni kaawe biti. » ³ Pey Pool indiigu aman : « Di maa *batemda ku gastu ? » Nuur gay aman : « Nin gas batem ar kaak Yaaya-Batist kaawtu. » ⁴ Pool kaawiico aman : « Yaaya batiziyig gee kuuk ibinig nigin̄co ho na kaawiico do gee ku Israyeel a nuu aamine do gem kaak yaa ase do aaroy. Gem-ak gay, na Iisa Masi. » ⁵ Min nu doriit kaaw ta Pool-at, nu ooytu ho na batiziyiigu in̄ sin̄ ku *Rabbin Iisa. ⁶ Pool leeco pise do kayco ho Ruwwin ta Bun̄di paayiico. Ek di nu teestu ko kaawe kaawin kuuk kun̄codo ho nu gaariy kaaw taat nu gastu min do Bun̄di. ⁷ Gee-ak, okin̄co yaa nece ar orok in̄ seer pa.

⁸ Kun kawta Pool 6aggiy do ger ka salaaner nam koyin subba. Na gaariy kaaw ta Bun̄di bal kolaw do bi ka *Meennaw ta Bun̄di. Na zeeda a gee-ak yaa icin kaawoy. ⁹ Kar *Yuudinna kuuk dakin gay tirig den̄ginco ho nu

pooctu aamine do kaaw-ata. Botol ta Rabbine Iisa, nu ginit ar maan kaak maala do un̄co ka geemir. Do wer-ak, Pool amiltu in̄ maajirnay ho na iyiig do lekkool ta gem rakki kaak nu koliig Tiranuus. Kun kawta, Pool garkiyiigu do wer-aka. ¹⁰ Garaan-at taaye, gin elgin seera. Paa ko, gee okin̄co kuuk goy do darre ta Aazi doriit kaaw ta Bun̄di, kuuk Yuudinna in̄ kuuk Grekna oki.

Koogin peesira ku Skeebe

¹¹ Bun̄ gina gamin kuuk ajbay aale min do Pool. ¹² Ampaa ko, nu iciig nan̄guunay wal zimillay, nu wakiy ziy ka Pool ho nu iyiico do gee kuuk radaw. Ek di gee-ak cooliyo ho aaridnico oki amiliy min do zin̄kico. ¹³ Do wer-ak, *Yuudinna daarin̄ kuuk jaawa do darre geciy atke aaridna min do geemir in̄ sin̄ ku *Rabbin Iisa. Nu kaawiico do aaridna aman : « In̄ sin̄ ku Rabbin Iisa Masi kaak Pool kaawtu, nu diyiiko-an̄ : Yalla, amilon̄, ibinon̄ werko ! » ¹⁴ Yuudin̄ce rakki, nu kolaag Skeebe, na tatkaw ka gay satkiner ho na gin koogin miday peesira. Kooginay-ak oki atta in̄ gee kuuk giniit riy-anta. ¹⁵ Kar yiriy rakki gay, min nu geciy atke aarid min do gemor, aarid-ak telkiico aman : « Iisa Masi, nu ibingiga ho Pool sa, nu dor nu kaawa biy. Kar kun̄kon̄ gay, ku kun̄ waa kina ? » ¹⁶ Kar gem kaak gin aarid-ak teestu taasin̄in̄ koogin-aku. Na gin gudurre pakgig nuur okin̄co. Na koociig ko kooce nam nu gadtu min do geriy. Min nu gadtu, zin̄kico mutay di ho kesuunco eer caak-caak nam nu gaay dake tukinka. ¹⁷ Min gee ku Epeez doriit kabarre-at, kolaw un̄jiico, *Yuudinna in̄ Grekna okin̄co. Min naar-ak, sin̄ ku Rabbin Iisa jaaltu kuwa. ¹⁸ Hiyya, min gee kuuk aamine, dakina astu imilin̄ kara gamin kuuk nu gintu jookumo. ¹⁹ Min nuur kuuk gina olgaw sa, dakina numiig katkidin̄co ho nu eriig do un̄co ka geemir. Katkidna-ak, tamminco*

* **19:19** 'tamminco' : Tamma rakki nec in̄ gurus kaak gem gasiy do el ta riyor.

orok beey alip (50 000). ²⁰ Ampaa kat, in gudurre ta Rabbine, kaaw-at gaaya gaayen di ho ta totirtu do wer okinji.

Gee ku Epeez barjile

²¹ Min maanna-ak kuuniytu, Ruwwin ta Bunji naamiig Pool a naa 6aawe Zeruzaleem. Ya na 6aawaw, naa aaden ja min Maseduwaan ho min Akayi. Na diyiico do gee kuuk aamin-ak aman : « Ya nu ot anner-ak, naa bire oki yoo Room. » ²² Min pa-ak, na naamtu ja do darre ta Maseduwaan gee seer kuuk gina riy baaci, Timote in Erast. Kar naar meenji gay goytu job Epeez, do kid ka Aazi.

²³ Do wiktin taar-at, wer barjil aale Epeez do saan ta Botol ta Iisa Masi. ²⁴ Gee ku Epeez pintu awalle ger tatik ka margico taat nu koliy *Artemis. Do wer-ak, gin garpo rakki nu kolaag Demetriyuus. Na garpa geray naada-naada† in poddine ar ger ka Artemis-anja. In geenji ku riyor, nu gidiyiig geray-aku ho nu iyiico gurus dakina. ²⁵ Yiriy rakki Demetriyuus numiig geenji ku riyor ho in gee kuuk gina riy ar taar-ata. Na kaawiico aman : « Gee-an talon, in riy-an di gi gintu gay gamnar. ²⁶ Kar gay, ku talaag di ho ku doraag di maan kaak kuuniyaw-anja. Gem kaak nu koliy Pool-an kaawa do geemir a margin kuuk gi siytu-an, nuur arro Bun kaak ka seener. Pool gedirco do gee dakina kuuk cokiya, Epeez do di nam yoo do kid ka Aazi okinji. ²⁷ Ya Pool kat wakila in riyoy taar-anta, riyte yaa nige. Na nigaado riy tanten di ho na nige oki ger ka Artemis, taar taat sinti alaw nam gee okinco ku Aazi in kuuk adiy ka kidar okinji sa abdiyaata. Din ku talaw, margite Artemis-an, riy ta Pool yaa cillin maala ho sinti sa yaa mate. » ²⁸ Min gee-ak dorit kaaw-at, nu dapintu ho nu teestu koole aman : « Artemis ta Epeeziyennar, sinti jaal kuwa ! »

²⁹ Min gee-ak teestu koole pa-ak, gee dakina kuuk do geeger okinji asiico num kaaco. Gin gee seer min Maseduwaan kuuk aadaag Pool do martuwiy, sinco Gaayuus in Aristaark. Min gee-ak taliigu, nu obiigu ho nu iyiig do wer ka kanjir‡, nuuco gine seriine. ³⁰ Do wer-ak, zer Pool raka ice kaaw datik geemir, kar gee kuuk aamin gay todiji. ³¹ Gin gee aginda ku hokumiyaw kuuk min kid ka Aazi. Nu roynay ku Pool. Nu naamiiji kaawo aman : « Dak 6aanno do wer ka kanjir-aka ! » ³² Do wer kaak Gayuus in Aristaark goyiy-ak, hawin dakina. Ay gem di koola anneanne. Daarin gay koola kur ampa ho daarin pey koola ansi. Anuwco ta geemir ibanno maan kaak iyiig do wer-aka. ³³ Min gee kuuk okinco-ak, Yuudinna ictu minnino gem rakki kaak nu kolaag Alekzandir. Nu taayiiga, kar nu akiliig unda a naaco kaawe do geemir. Hiyya, Alekzandir jaaltu pisinji unco, naa ose biy. ³⁴ Kar gay, min gee ku Epeez taltu kadar na Yuudinco, nu pooctu cokiynji. Nu obtu kuuri werco rakki di, aman : « Artemis ta Epeeziyennar, sinti jaal kuwa ! » Nu obiit kuurico paa di zuu-zuu-zuu, nam taay pat seera.

³⁵ Hiyya, ba aaro, gem rakki kaak gina riy ta siirindi do gegirdi uctu. Na gedirtu na bugumiig gee-aku ho na kaawiico aman : « Gee ku Epeez, gee okinco iban kadar ginte gooyaag ger ka Artemis taat sinti alaw in dambi kaak ar taara kaak gal min kuwa ka samaaner. ³⁶ Gem ke gedi-raado meele do bi naar-anja. Hadi bugumon. Ya ku raka gine maanna, pakiron ja samaane kar kat kuu giniinji. ³⁷ Ku sakkiyiig gee-an anne, wala nu nig binjico in sin ku Artemis, wala in gerti. ³⁸ Ya Demetriyuus in eenji gay riyor kat raka sakkiye waanna-ak, gee ku seriiner goya. Nuu iyiin gee-ak do unco do mena kuuk

† 19:24 'geray naada-naada' : Geray-ak ar ku kanjir, kar gee-ak iyiig do geriyco ho nu abdiyaagu ar marginco. ‡ 19:29 'wer ka kanjir' : In nassarinca, nu kolaag 'théâtre', Wer kaak gee numgiy dakina ho nu talgiy ay maanna. Wer ka kanjir ka Epeez nec ice gee orok seer in bijigiy alip (26 000).

nu leetu ku seriiner. ³⁹ Ya ku gin kaaw ta pey, gi 6aa deen do unco ka gee kuuk iban *gaanuun. ⁴⁰ Yampa, bin kite yaa gine gallo. Ya gi goyaado samaane, gee ku Room yaate diye a ginten di ginig kaawin-an ku. Ya nuur kat indaate do baat ta kaaw-anta, kar giico telke a maa ? » ⁴¹ Min gemak gaasiit kaawoy-at, na diyiico do gee kuuk num-ak a nuu totire.

20

Martaw ta Pool do kid ka Maseduwaan inj ka Grees

¹ Min kaawin kuuk Epeez-ak gaastu tak-tak, Pool numiig gee kuuk aamin do Iisa Masi ho na iskiig do imaanco. Na beriico ooya, kar na ictu botol ta Maseduwaan. ² Wiktin taat na jaawiy do darre-ata, na kaawiico dakina do gee ku aamine ho na iskiigu a nuu goye bombo do imaanco. Min naar-ak, na birtu do kid ka Grees. ³ Do wer-ak, Pool goytu koyin subba. Niyiney astu taat naa deete Siri. Na gaay ice markaba, kar kabarre galiiji kadar *Yuudinna deet ko kaawco a nuu obinji. Ampaa ko, na duwtu, na ictu botol ta Maseduwaan. ⁴ Gee kuuk naamaaga-ak kun Sopateer ronji ka Piruus min Beere, Aristaark inj giji Sekonduus min Tesalonik, Gayuus min Derbe, Tisik inj Tropim min Aazi, ho inj Timote oki. ⁵ Nuur ogirinti, nu baani ere do geeger ka Trowaas. ⁶ Nin gay, ni iidiyit ja iidin ta mappa ka bal *gele do geeger ka Pilip. Kar kat, ni neptu markaba, ni deettu. Menuwni beey do amiydi, ni jorkiig kat Trowaas. Do wer-ak, ni dee suugin rakki.

Pool nooyig Etikuus min do muuti

⁷ Do wiktin taat ni goyiy misa Trowaas, inj yiriy ta sabitdi*, ni numtu inj maako ho ni deedu mappa sawa.† Kar Pool teestu kaawe do gee kuuk num-aku. Na ictu niyine a

naa deete ka kawtinti, ampaa ko, na kaawtu paa nam datik aandor. ⁸ Do wiktin taar-at, ni goy ka gusuurdi ho nu biy lampin dakina. ⁹ Gin dubil rakki nu kolaag Etikuus. Na goy do bi ka peneetirdi do gusuur ka subbin kar. Uudin taat Pool kaawiy kee-ak, na aayiig wey yarap. Tala kar na gaam bup min kuwa. Nu astu copilinji, kar sando, naar gay mat ko. ¹⁰ Pool gay paaytu min kuwa, na oniji, na iciiga, na gogiyiiga, kar na kaawtu aman : « Yaman, dakoŋ barjilenno, na nooye. » ¹¹ Min naar-ak, Pool coktu pey ka gusuurdi. Na pirsiig mappa ho na teetu. Min na teetu, na kaawiy pey paa nam wer waliiji. Hiyya, na beriico ooya ho na deettu. ¹² Min naar-ak, gee iyiig dubil kaak nooy-ak do geriy inj aapiye ho okinco gelbinco weytu.

Martaw ta Pool do geeger ka Mile

¹³ Min Trowaas, Pool deet inj asinji do geeger ka Asoos. Nin gay neptu markaba ho ni ogiriiji do geeger-aka ar taat na rakiyo. ¹⁴ Min Pool gasinti ede-ak, na neptu markaba inj nini ho ni birtu do geeger ka Mitileen. ¹⁵ Min Mitileen, ni amiltu, kar ka kawtinti ni ottu do geeger ka Kiyo. Ka neginditi, ni ottu do geeger ka Samoos. Kar ta antar gay, ni ottu kat Mile. ¹⁶ Ni bal peye Epeez. Pool rakaado tan kile do kid ka Aazi-aka, asaan na raka ote kodok-kodok Zeruzaleem. Ya do tanji-at a naa hadire do iidin ta Pantekoot.

Ooy ta ba aaro do agindaw ku Egliz ka Epeez

¹⁷ Paa kat, wiktin ta ni goy misa Mile, Pool naamtu kaaw do agindaw ku *Egliz ka Epeez a nu asa gasinji. ¹⁸ Min nu asiji, na ooyiico kar na kaawiico aman : « Cokiyoŋ, min yiriy taat nu astu unko do kid ka Aazi, ku iban maman nu goytu inj kun ko. ¹⁹ Nu gintu riy taat *Rabbin beriidu, bal ice ka zir. Zulin du min dakina. Nu

* **20:7** 'yiriy ta sabitdi inj maako' : Inj siire ka daayum, nu siir inj kaaw ta Grek a 'yiriy ta awalle inj maako'. Do aadin ta Greknar a ta 'yiriy ta dumaasdi', Kar do aadin ta Yuudinnar gay a ta 'yiriy ta sabitdi'. † **20:7** 'deedu mappa sawa' : Werin daarin, nu kaawa a 'ice ka kominiyon (sen-sen)'. Tee naar-ak moya satkin ta Iisa Masi taat ka etor.

taaḍiye do bi ka Yuudinnar kuuk dee kaawco a ṇuun obindu. ²⁰ Ku iban kadar nu balko cigile yoo maan rakki kaak yaako napkiyiṇko. Nu gaarko ho nu ḅildiṇko in gamin dakina do uṇco ka geemir ho do geriyko oki. ²¹ Nu kaawco do Greknar ho do Yuudinnar a ṇuu ibiniṇ nigiṇco do uṇji ka Buṇdi ho ṇuu aamine do Rabbinte Iisa Masi.

²² « Kar diṇ gay, nu ḅaa Zeruzaleem, asaan Ruwwin ta Buṇdi kat ṇaamaanu a naa ḅaawe. Kar gay, nu ibanno maan kaak yaadu ase annere. ²³ Illa gay, ay geeger kaak nu ḅaawtu, Ruwwin ta Buṇdi minaanu a ṇuun obindu daṇaayne, ho ṇuun taaḍiṇ dakina. ²⁴ Ya do tanto kin di-ak, goyindu nu balji gine hajine. Kar gay, maan kaak taḅ lotu-ak, illa naa gaasin ja riy taat Buṇ beriidu. Riy-at gay, taar gaare ka Kabarre ta Gala ta barkin ta Buṇdi.

²⁵ « Min nu goy datikko, nu gaarkon *Meennaw ta Buṇdi. Kar diṇ gay, nu iban tam kadar ku talaanno pey tak-tak. ²⁶ Do bi ṇaar-ak ko, nu kaawi-iko waraṇ : ya minninko goy gem kaak tar ziy sa, nun isintudo, ²⁷ asaan nu kaawkon okintit taat Buṇ kaawtu. Nu balko cigile yoo maanna. ²⁸ Goyon godom, gooyon zinjiko ku maan-iko ho gooyon gee ku Eglizdi kuuk Ruwwin ta Buṇdi beriiko. Gooyon Egliz ka Buṇdi ar gem kaak gooya tamgi. Dakon rawtenno kadar Egliz-ak, Buṇ gidiyiig in baar ku Ronji Iisa Masi.

²⁹ « Yampa, ya nun kat gin kawwi, nu iban kadar gee yaako ase do datikko ar pulkina† a ṇuu nigiṇ Egliz, ³⁰ nam do datikko di oki asa amile gee kuuk asaako gaare kaawin ku raadiner. Yoo gee kuuk aamin din sa, asa aadiṇco. ³¹ Di ṇaar-ak, ucon kuwa ! Moyon do taat nu kaawiiko. Ta gin ko elgin subba, yiriyo, aando, nu taayaakon di nam zuliṇdu miṇ do bi kaṇko.

³² « Kar diṇ gay, nu rasiṇko in Buṇ ho in barkin ta kaawoy. Na gin gudurre taat ṇaako gaayiṇko do imaanko, ho in ṇaar di, kuu gasin haginko taat ṇa bertu do gee okiṇco kuuk ṇa doḅtu kuṇji. ³³ Kar nun meendu gay, nu bal rake ice maan minninko, wala gurus, wala daabne, wala kesuune. ³⁴ Asaan kuṇ sa iban tam kadar nu gin riy in pisindu a naa gase maan kaak nun meendu naa tee bir yoo eendu. ³⁵ Do riy okintit taat nu gintu, nu gaarko botol taat maman gi gaayiṇ pokirna. Ansii ko, gi rawtiitdo kaaw taat Rabbin Iisa kaawtu aman : “ Galal do gem kaak beraw, pakgit gem kaak obaw. ” »

³⁶ Hiyya, min ṇaar-ak, ṇu dersitu ho Pool salkiytu. ³⁷ ṇuur okiṇco, ṇu teestu ale, ṇu baamiyiig Pool ho ṇu beriiṇ ooya ta ba aaro. ³⁸ Okiṇco, ṇu goytu aminda, asaan Pool kaawco a ṇu talaagdo pey tak-tak. Hiyya, min pa-ak, ṇu ṇaamiig yoo do markabar.

21

Pool yeep Zeruzaleem

¹ Min ni eertu min in gee-ak, ni ṇeptu markaba ho ni birtu sak-sak do geeger ka Koos. Ka kawtinti, ni birtu Rood. Kar min ede-ak, ni birtu geeger ka Patara. ² Do wer-ak, ni gastu markab kaak ḅaa do kid ka Penisi*. Hiyya, ni ṇeptu ho ni deettu. ³ Ni rasiit Sipre† in ṇugila, kar ni birtu do kid ka Siri. Min ni ottu do geeger ka Tiir, ni paaytu. Do wer-ak ko, gee paayiig gamin kuuk atta do markab-aka. ⁴ Tiir atta, ni gas gee kuuk aamin do Iisa Masi ho ni goytu in ṇuur mena peesira. Sando ṇuur gay, Ruwwin ta Buṇdi mingu do maan kaak yaaji ase do Pool ho ṇu kaawiiṇ aman : « Yaman, dak ḅaanno Zeruzaleem ! » ⁵ Hiyya, min mena kuuk peesir-ak bire ho ni rakiy deete, siṇta ku Tiir amiltu, daditco wala kooginco,

† 20:29 ‘pulkina’ : Werin daariṇ, ṇu kolaag a ‘kulkina’ wala a ‘pilgay’. * 21:2 ‘kid ka Penisi’ : Geegirnay ku Tiir in Sidon goy do kid-aka. Gee ku Room ṇumig kid ka Penisi sawa in ka Siri. † 21:3 ‘Sipre’ : Na kid kaak goy datik amiydi.

nu naaminti yoo kara min do gee-girdi. Do bi ka barrer, ni dersitu ho ni salkiytu. ⁶ Min ni gaastu in salaane, ni bertu ooy do zinjini, kar ni neptu markaba, ni deettu. Kar gee kuuk aamin-ak yeeptu do geriyco.

⁷ Min ni amiltu min do geeger ka Tiir, ni birtu Petolemayiis. Min ni ottu, ni gasiig sinja ho ni eeltu in nuura. ⁸ Ka kawtinti, ni neptu pey markaba ho ni birtu do geeger ka Sezare. Do wer-ak, ni paaytu do ger ka Pilip ho ni goytu. Pilip-ak gaara Kabarre ta Gala ho na min gee ku peesira kuuk nu doftu awalle Zeruzaleem a nuu gaayin *paliinna. ⁹ Na gin gamsa pood kuuk bal obe misa. Gamsa-ak gaara kabarranna kuuk nu gasiy min do Bunji. ¹⁰ Min ni taaytu ede-ak, nabiince rakki kaak nu kolaag Agabuus astu min Zude. ¹¹ Na asinti gasa, na iciig karra-bince† ka Pool ho na duuniig asinji in pisinji. Kar na kaawtu aman : « An kaaw taat Ruwwin ta Bunji kaawiyo : Mee karrabinçer-an, nu asa duuniin Zeruzaleem ar kaak nun duuniig zir-anka. Kar nu asa iyin do gee kuuk ibanno Bunj. »

¹² Min ni doriit kaaw-at, nini ho in sinja ku Sezare, ni deesji kaawe do Pool aman : « Yaman, dak 6aanno Zeruzaleem ! » ¹³ Kar naar gay telkinti aman : « Maa di ku aliy ampa ? Ku raka yiimin gartar walla ? Ya nu duunaan Zeruzaleem, wala ya nu diyaan do bi ka *Rabbinte Iisa oki, nun ooy di. » ¹⁴ Min na poocit kaawni, ni dakji wakallo pey kaawo. Ni kaawtu aman : « Di naar-ak ta Rabbinten di unja ! »

¹⁵ Min mena kuuk ni gintu Sezare nectu, ni ruytu, kar ni ictu botol ta Zeruzaleem. ¹⁶ Gee kuuk aamine kuuk min Sezare iyiinti do wer ka gem kaak nu kolaag Menason, ni paaytu do geriy. Gem-ak, naar min kid ka Sipre, ho min na aamintu do Iisa Masi-ak taay ko.

¹⁷ Min ni ottu Zeruzaleem, sinja naaminti in galal. ¹⁸ Kar ka kawtinti, Pool in nini, ni 6aawtu kat talin Zaak do geriy. Do wer-ak, ni gasiig agindaw ku *Eglizdi okinco nune. ¹⁹ Pool ooyiico, kar na osiicot rakki rakki riy taat Bunj gintu in naara do datik ta gee kuuk Yuudinnado. ²⁰ Min agindaw ku Eglizdi doriit kaaw-at, okinco, nu deliiji barkin do Bunji. Kar nu diyiji do Pool aman : « Ki talaw, gem kol sinje, *Yuudinna dakina aamin do Iisa Masi. Ya ki os-aagu, kii gase alpanna, ho okinco, gelbinco goy misa in *gaanuun ka Muusa. ²¹ Nuur dor gee osiicin a ki garkiyaag Yuudinna okinco kuuk goy datik ta gee kuuk ibanno Bunj a nuu poocin gaanuun ka Muusa. Nu dor pey kadar ki kaawco do gee-ak a nu *dukumaado selno do kooginco ho nuu rasiin aadanna ku Yuudinnar. ²² Gee sa yaa doren ko kur a kii ase. Ampa-an gay, gii gine maman ? ²³ Ya pa-ak gay, ooyit kaawni-anta. Anne, ni gin gee pood kuuk togil in Bunj. ²⁴ Di naar-ak, iyiig gee-ak in kinke do *ger ka Bunji. Siyon zinjiko sellen ar taat gaanuunte kaawtu. Kar kin meenjin kappiyig gurus ka *satkiner taat nuu oode kayco. Paa kat, gee okinco yaa ibine kadar kaawin kuuk nu osinci-an, nuur ka seenerro, kar nuu ibine kadar kinke oki karmiyaag gaanuun ka Muusa. ²⁵ Do gee kuuk aamine kuuk Yuudinnado gay, ni ictu niyine ho ni siirco dak ko a nu teenno kum kaak nu satgiytu do bunniydi, nu teenno baar, nu teenno kum kaak patiis, ho nu 6aayenno munjam. »

²⁶ Pool ooyit kaaw ta aginiydi-ata. Kar ka kawtinti, na iyiig gee ku pood-ak in naara ho nu daktu siy zinjiko sellen ar kaak gaanuun kaawtu. Min nu gaastu siye ka zinjiko, Pool unjitu do ger ka Bunji a naa inde yiriy ta moo, siye ka zinjkar yaa peye ho nuuco gine satkine.

Pool ot Zeruzaleem wer ka Zaak

Nu obig Pool

† 21:11 'karrabinçe' : In nassariŋca, nu kolaag a 'santir' (ceinture).

²⁷ Min mena kuuk peesira ku siye zin̄kar-ak gaay gaase, Pool yeeptu dō ger ka Bun̄di. Do wer-ak, gin Yuudinna kuuk asa min kid̄ ka Aazi. Wik̄tin taat n̄u taliig Pool dō ger ka Bun̄di, n̄u isiniijig gee okin̄co ho n̄u obiiga. ²⁸ N̄u isiniijigu ho n̄u kooltu aman : « Gee ku Israyeel, jorkonni ! An̄ ko gem kaak nigaag sin̄te, in̄ gaanuunte, ho in̄ ger ka Bun̄te oki. Na gaara kaaw dō ay wero dō gee okin̄co. Din̄ na un̄jiig kuude gee kuuk Yuudinnadō oki atta dō ger ka Bun̄di. Ampa-an̄, maa na nigig ko kalcak-kalcak wer kaak *cawar-an̄ka. » ²⁹ (Ka seener, awalle, n̄u talig Pool Zeruzaleem in̄ gem rakki kaak n̄u kolaag Tropim. Naar kaak asa min Epeez ho dō tan̄co-at a Pool iyiig atta dō ger ka Bun̄di.)

³⁰ Hiyya, geeger okin̄ji barjiltu ho n̄u asiy min ay wero. Min n̄u obiig Pool, n̄u imiliig kara, kar n̄u dibiriig botilay kodok-kodok. ³¹ Uudin taat n̄u rakiy deen̄ji, kabarre galiiji dō tatkaw ka askirin ku Room a yaman Zeruzaleem okintit barjile. ³² Kodok di, na soktu askirna in̄ aginduwco, n̄u aaniyiig gee-aku in̄ gadco. Min gee kuuk kooaag Pool taliig tatkaw in̄ askirnay asaw-ak, n̄u peytu. ³³ Do wer-ak, tatkaw-ak sin̄jiiji moota dō Pool, kar na kaawiico dō askirnay a n̄uu obin̄ji ho n̄uu d̄uunin̄ in̄ jinzirin seera. Hiyya, na indiig gee-ak aman : « Gem-an̄, naar waa ho na nig maa ? » ³⁴ Gee kuuk num ede-ak, ay gem di koola dō koolin̄ji nam tatkaw-ak sa ibanno baat ta koriyco. Hiyya, min pa-ak, na kaawiico dō askirnay a n̄uu iyiin̄ Pool dō ger ka tatik ka askirnar. ³⁵ Min n̄u ottu dō wer-aka, Pool naaltu asin̄ji ka gusuurdi a naa coke kuwa, kar gee gay akilaaga nam askirin asiig jaal kuwa. ³⁶ Gee kuuk aadaaga-ak koola aman : « Daanga ! Daanga ! »

Pool osa biy dō un̄co ka sin̄tay Yuudinna

³⁷ Wik̄tin taat n̄u rakiy ko un̄jin̄ Pool dō ger ka tatik ka askirnar, Pool

indiig tatkaw ka askirnar-ak aman : « Baan̄u, beror botol, naan̄ kaawe d̄ak sood̄a ? » Naar gay telkiiji aman : « Ki iban̄ kaaw ta Grek walla ? » ³⁸ Naar kin̄ke-an̄ dōo ko gem kaak min Meser coy kaawin un̄da-aka, naar kaak amil sawirnew dō goosiner in̄ gee alip pood-aka ? » ³⁹ Pool gay telkiiji aman : « Ha'a, na nunno. Nun Yuudin̄ce. N̄u weentu Tars dō kid̄ ka Silisi. Geeger naar-ak, sin̄ji alaw. Baan̄u, beror botol, naaco kaawe dō gee-an̄ku. » ⁴⁰ Ek di tatkaw-ak beriji botol ta kaawor. Hiyya, Pool uctu, na peytu dō un̄ji ka ger-aka. Na jaaltu pisin̄ji a gee yaa bugume. Okin̄co, n̄u bugumtu, kar na kaawiico in̄ kaaw ta Yuudinnar.

22

¹ Pool teestu kaawe aman : « Gem kol aginiyi, gem kol sin̄tay, cokiyon taat naako kaawe din̄ka, naa imile kaar. » ² Min n̄u doriig Pool kaawa in̄ kaawco-ak, n̄u bugumtu dil. Pool gay, kaawiy deeti in̄ un̄ji di. Na d̄iytu aman : ³ « Nun *Yuudin̄ce, n̄u weentu Tars dō kid̄ ka Silisi. Kar nun maad̄ anne Zeruzaleem di. Gamaliyeel gay garkiyintu maman naa ibine ta6 *gaanuun ka aginiyte. Nu giniit riy ta Bun̄di in̄ gelbin̄ rakki ar kaak kun̄ko giniy riyoy yoo din̄ka. ⁴ Gee kuuk aadaat botol ta *Rabbin̄ Iisa, miday in̄ daadi, nu taa6iygu, nu d̄uuniig in̄ jinzirrina, nu un̄jiig dan̄aayne, ho nu deegu. ⁵ *Mee satkiner ka tatko in̄ aginay kuuk n̄ume in̄ naara, n̄uur yaadu ra6ile saadinnar. N̄uur di kuuk berdu maktumne a naaco iye dō sin̄ta kuuk Yuudinna kuuk goy dō geeger ka Damaas. Ya nu ot annere, naa obin̄ gee kuuk aamin in̄ Iisa Masi, naa iyiin̄ Zeruzaleem, n̄uu taa6iyin̄co. »

Pool kaawa maman Iisa Masi koliga

(Akt 9.1-19, 26.12-18)

⁶ Pool gaayiitit dō kaawoy aman : « Wik̄tin taat nu amiltu Damaas in̄ yiriyo, nu gaayiy ko ote, tala kar maan irin̄tu cippit min kuwa ka samaaner paayiidu. ⁷ Min naar-ak, nu galtu bup.

Dora kar gaay ar ta gemor kolaan aman : “ Sawuul, Sawuul, maa di ki taaḅiyin ampa ? ” ⁸ Nun gay aman : “ Rabbine, kin waa ? ” Kar gaay-at gay telkiidu aman : “ Na nun Iisa Masi kaak min Nazareet kat ki taaḅiyiyanḁka. ” ⁹ Gee kuuk aadaaḁ-ak oki, talit portikaw-at samaane. Kar gay, ḁu bal dorin gaay taat kaawaadu-ata. ¹⁰ Hiyya, nu teestu pey inde aman : “ *Rabbine, di naa gine maman ? ” Rabbin gay telkiidu aman : “ Ucu, 6aa ḁo geeger ka Damaas. Kar anner-ak, kii gase waan yaan gaarin ay maan kaak Buḁ rakiy kii gine. ” ¹¹ Kar portikaw-at gay noolintu. Nu tallo tak-tak. Min pa-ak, eendu obiig pisindu, ḁu daanintu nam yoo Damaas.

¹² « Do wer-ak, gin gem rakki ḁu kolaag Ananiyaas. Na gem sellen ho ḁa obig bombo gaanuun ka aginiyte. Yuudinna okinḁo kuuk ḁo geeger-ak ozilaaga. ¹³ Na asintu gasa, kar ḁa kolintu aman : “ Sawuul, gem kol sinji, pilig odinan. ” Min kaawoy-at di, odinar piltu. Nu taliig karan ḁa pey unḁu. ¹⁴ Kar ḁa kaawiidu pey aman : “ Buḁ ka aginiyte doḅinḁin min awalle a kii ibinin taat ḁa rakiyo. Na doḅinḁin a kii talin ḁaar kaak sellen ho ki cokiye gaayay. ¹⁵ Na doḅinḁin a kii gine saadiney ka Iisa ḁo gamin okinḁo kuuk ki taltu ho ki dortu, kiico kaawin ḁo geemir. ¹⁶ Kar din gay, ki era pey maa ? Ucu, diyit amaanen in sin ku Iisa Masi, ḁuun *batiziye ho ḁaan saamiyin zunuu-binnan. ” »

Pool osa maman ḁu ḁaamiig ḁo gee ku Yuudinnado

¹⁷⁻¹⁸ Pool kaawtu pey aman : « Min nu yeeptu Zeruzaleem, yiriy rakki, nu unjitu ḁo ger ka Buḁdi, nu salkiytu. Kar Rabbin Iisa Masi bayniidu ho ḁa kaawiidu aman : “ Ucu, amal kodok-kodok min Zeruzaleem, asaan geenti rakaatḁo kaaw taat ki kaawiy ḁo bi kanto. ” ¹⁹ Nun gay telkiiḁi aman

: “ Di Rabbine, maaniico iban tam kadar awalle, wiktin taat nu jaawiy ḁo geray ku salaaner, nu koocgig gee kuuk aamin in kinke, nu obgiigu, ho nu unjigiig danḁayne. ²⁰ Esa ḁo wiktin taat ḁu deeyig saadinen Etiyeen-ak, nun oki goya. In gee kuuk deega-ak, nin kaawni sawa, ho nun ko kaak gooyaat kesuunco. ” ²¹ Kar Rabbin gay deeliidu pey aman : “ Baa paa di, nu ḁaamaacin serek, wer ka gee kuuk Yuudinnado. ” »

Pool in tatkaw ka askirin ku Room

²² Gee-ak cokiyyig Pool nam wiktin taat ḁa diytu a Buḁ ḁaamig ḁo gee kuuk Yuudinnado. Do wer-ak, ḁu teestu koole aman : « Daan gem-an kara ! Dakon rasiḁido ḁaa goye ḁo kid-anḁa ! » ²³ Min pa-ak, koolinḁo jaala jaalen di, ḁu soriit kesuunco ho ḁu ergiita, ḁu sokiḁ pey kida ho ḁu dawiy kuwa.* ²⁴ Hiyya, tatkaw ka askirin ku Room-ak diyiico ḁo askirnar aman : « Obon gem-anḁa, unjon atta ho koocon in kordinḁo. Paa kat, ḁaa kaawe seene ho naa ibine baat ta koriyco. » ²⁵ Ek di ḁu teestu duuniḁi a ḁuu koocinḁi. Do wer-ak, Pool diyiiji ḁo tatkuwco aman : « Yaman, kawiyon, ya ḁu bal dukume misa seriine, ku gin botol taat kuu kooce Roominḁe walla ? »

²⁶ Min gem-ak doriit kaaw-at, ḁa daktu ceer denḁey ta tatkaw-aka. Na diyiiji aman : « Yaman, gem-an, ḁaar Roominḁe. Ansi-an, gii giniḁ maman ? » ²⁷ Hiyya, tatkaw-ak asiig gas Pool, kar ḁa indiig aman : « Kaawor ja taḁ, kinke Roominḁe walla ? » Pool gay telkiiḁi aman : « Hii, nun Roominḁe. » ²⁸ Kar tatkaw-ak kaawiiḁi pey aman : « Ki taliin nu ginit Roominḁe-an, esa nu kappiy gurus dakin ja. » Pool gay telkiiḁi aman : « Nun gay, min ḁu weentu, nu Roominḁe. » ²⁹ Kodok di, gee kuuk raka zer koocinḁi-ak rasiiga. Meenji tatkaw ka askirnar din sa, kolaw obga, asaan ḁa doodig Roominḁe in jinzirre.

* ^{22:23} ‘ḁu soriit kesuunco ho ḁu ergiita, ḁu sokiḁ kida ho ḁu dawiy kuwa’ : Do aadin ta Yuudinnar, sore ka kesuuner in dawwe ka kidar gaara kadar ḁu dapin aale.

Pool do unco ka agindaw ku gay seriiner

³⁰ Tatkaw ka askirnar-at raka ibine baat ta kaaw taat Yuudinna diyiiji do Pool. Ampa ko, ka kawtinti, na koliig agindaw ku gay satkiner in ku seriiner okinco. Kar na kiliig jinzirin ku Pool ho na iyiig do unco.

23

¹ Min nu iyiig Pool do unco, na taliig gay seriiner-ak yalaan, kar na kaawtu aman : « Gem kol sintay, riy taat nu gintu do unji ka Bunji yoo dinjka, taar samaane. Do bi naar-ak ko, gelbinder weytu. » ² Kar gay, *mee satkiner ka tatko kaak nu ko-laag Ananiyaas diyiiico do gee kuuk goy moota in Pool-ak aman : « Baasonjiig biy-aka ! » ³ Min pa-ak, Pool kaawiiji aman : « Bun meenji di yaan baase. Kin kaak ar durdurre kaak nu ooyji maan portik min kara. Kin goy annen doo di, kiidu dukume seriine ar kaak *gaanuun kaawiyo, kar kin gay, maa di ki aaliig gaanuun, ki kaawiy a nuun baasindu-aka. » ⁴ Nuur kuuk goy moota in Pool-ak kaawiiji aman : « Kinke-an di gedirgiy warin mee satkiner ka tatko ka Bunji ! » ⁵ Pool gay telkiico aman : « Gem kol sintay, saamiyond, nu ibanno kadar na naar ko mee satkiner kaak tatiko. Yampa, Kitamne kaawa aman : « Dakon warindo tatkaw ka darriko. »*

⁶ Pool iban kadar gay dukume seriiner-an, daarinco *Sadusiyenna ho daarinco gay *Pariziyenna. Do saan taar-at ko, na jaaltu gaayay do unco aman : « Gem kol sintay, nun Pariziyence ho aginiydu sa Pariziyenna. Ya yiriyta ku tala nu dukumaadu seriine, nu ginaat asaan nu diy gelbinder kadar Bun asa nooyin gee ku mate. » ⁷ Min nu doriit kaaw-at, Pariziyenna in Sadusiyenna teestu meele. Hiyya, gee kuuk num-ak astu eer werinco seera. ⁸ Ya ta Sadusiyennar, nuur diya a gee kuuk mate, nuur nooydo. Ho nu diya pey

kadar *dubal ku Bunji ginno, in ruwwinnay oki. Kar ta Pariziyennar gay, a gamin nuur-ak goya. ⁹ Nu meeliy kee nam hawinco jaal kuwa. Hiyya, Pariziyenna daarin kuuk bilda gee in gaanuun, uctu kaawe rada aman : « Talon, gem-an ni balji gase oorne. Kin taa gine ruwwine, wala dubil ka Bunji kat kaawji sa, gi ibanno. »

¹⁰ Meelco raka bire maan kaak pey, nam tatkaw ka askirnar-ak din sa kolaw obga a pa nuu eerin ziy ka Pool yarak-yarak. Do saan taar-at ko, na kaawiico do askirnay aman : « Paayon ! Imilon min datik ta geemir. Azbon min do pisinco ho iyon atta. » Hiyya, nu iyiiga. ¹¹ In aando-at di, Rabbin bayniiji do Pool ho na kaawiiji aman : « Zeeđu, ki kaaw samaane anne Zeruzaleem do bi kanto. Nu raka ki deelin pey kaawon-an do geeger ka Room. »

Dee ka kaawor do bi ka Pool

¹² Ka kawtinti in kawtira, Yuudinna daarin numtu in cigile ho nu togiltu in Bun aman : « Wala ni tiyaw, wala ni siyaw, illa ya Pool nu deeyig ja. » ¹³ Gee kuuk togil-ak pak orok pood. ¹⁴ *Yuudinna-ak 6aawtu gasin agindaw ku gay satkiner ho in aginay ku darrer ho nu kaawiico aman : « Nin-an sa togil in Bun. Illa ya Pool mat ja, kat ni tee ho ni see. ¹⁵ Ansi-ak, ni indaako in gay seriiner okinco aman : « Indon din di tatkaw ka askirnar, naako naamin pey Pool. Kuuji kaawe kadar ku raka goyin pey kaawoy. » Nin gay siy ko zinkini ya nu asa do botildi di, kar nii deenji. »

¹⁶ Kar ron ka booy ta Pool gay dorit kaaw-ata. Kodok di, na birtu do ger ka tatik ka askirnar, na unjitu, ho na miniig Pool. ¹⁷ Do wer-ak, Pool koltu rakki min agindaw ku askirnar. Kar na kaawiiji aman : « Iyiig dubil-an do tatkuwin. Na gin kaaw ooma naaji kaawe. » ¹⁸ Askirin-ak toliytu in dubil-aka, na iyiig do tatkuwi. Kar na diyiiji aman : « Pool kaak goy do danjaayner-an kolintu kar na diydu a

* 23:5 Wer ka gase kaawor do Ekzood 22.27.

naaŋ iyiŋji dūbil-aŋka, ɲa gin kaaw ooma ɲaaŋ kaawinti. » ¹⁹ Tatkaw-ak obiig piŋiŋji ho ɲa imiliig dūbil-ak kara. Kar ɲa indiig aman : « Ki gin maa kaawra kiidu kaawe ? » ²⁰ Naar gay osiiji aman : « Yaman, Yuudinna dee kur kaawco a ɲuuŋ inde a kii iyiŋ Pool kawta do uŋco ka gay seriiner. ɲuuŋ kaawe a ɲu raka goyin pey kaawoy. ²¹ Kar kinke gay, dak amniyiŋcodo ! Gee pak orok pood isji guɓa nam ɲu togil in Buŋ a ɲu tiyaado ho ɲu siyaado, illa ya ɲu deeyig ja Pool. Gee-aŋkur siy ko ziŋkico. Illa ɲu era ko taŋjin di ya kii ooye. » ²² Min tatkaw doriit kaaw-at, ɲa diyiiji do dūbil-ak aman : « Yaman, dak imilino kaaw-an tak-tak kara. » Kar ɲa rasiig, ɲa deettu.

Nu jaŋkig Pool Sezare

²³ Tatkaw-ak koltu gee seer min agindaw ku askirnay ho ɲa kaawico aman : « ɲumon askirin miy pood maaya, in orok peesira dalɲay. Min ɲuur kuuk maay-ak, miy seer in gartico. Siyon ziŋkico, in pat parrika ta aandor ku ɓaa Sezare.† ²⁴ Imilonji oki piŋay kuu iyiŋji Pool in aapiye do wer ka guberneer Peliks. » ²⁵ Tatkaw-ak siirtu oki maktumne do guberneer, ɲa kaawiji aman : ²⁶ « Gem kol guberneer Peliks, nun Kilodiyuus Lisiyaas ooyjin dakina in karaamine. ²⁷ Yuudinna obig gem kaak ni ɲaamijiŋ-aŋka. ɲu raka deenji. Wiktin taat nu dortu kadar ɲa Roomince, nu astu moginji‡ in askirnar, nu jiliig min do piŋco. ²⁸ Nu raka ibine maman Yuudinna diyiiji kaawo. Paa ko, nu iyiig do uŋco ka agindaw ku seriiner-aku. ²⁹ Min nu dorit kaaw ta agindaw-ak di, nu ibintu kadar ɲu diyiiji kaawo do bi ka gaanuunco di. Kar gay, do gaanuun ka Room, ɲa bal nige maan kaak yaa iye muutuy, yoo do daŋaayner oki ɲu obaagdo. ³⁰ Kar min waan astu minintu kadar Yuudinna sooriya do gem-aŋ a ɲuu deenji, kodok di nu

ictu niyine a naaŋ ɲaaminji. Kar nu kaawiico do ɲuur kuuk diyji kaaw-ak a ɲu ɓaa sakkiyiŋ do werin. »

³¹ Askirna-ak giniit ar taat ɲa kaawiico. ɲu iyiig Pool in aando-at di nam do geeger ka Antipatriis. ³² Kar ka kawtinti, askirna ku maay-ak yeeptu do werco Zeruzaleem. ɲuur dalɲay in Pool gay, birtu in uŋco yoo Sezare. ³³ Min ɲu ottu Sezare, askirna-ak beriit maktumne-at do guberneer Peliks ho ɲu gaariijig Pool. ³⁴ Guberneer-ak garkiyiit maktumne-ata, kar ɲa indiig Pool aman : « Ki asa min darre ta moo ? » Naar gay telkiji aman : « Nu asa min darre ta Silisi. » ³⁵ Min ɲa dortu pa-ak, ɲa telkiji aman : « Di yaa pa-ak, gee kuuk diyji kaaw-ak, ya ɲu as di, kar gii talin kaawon. » Hiyya, ɲa bertu izinne do askirnay, ɲuu iyiŋ Pool do ger kaak ɲu pintu do sultan *Herood.

24

Pool do uŋji ka guberneer Peliks

¹ Min Pool ottu Sezare, mena beey bir ko, kar *Yuudinna daariŋ astu min Zeruzaleem : ɲuur Ananiyaas, *mee satkiner ka tatko, in gem rakki gay malol sinji Tertuluus, ho in agindaw daariŋ ku pey. ɲu astu do uŋji ka guberneer Peliks ho ɲu sakkiyiŋ Pool. ² Guberneer-ak ɲaamtu gee a ɲu ɓaa iyiŋ Pool. Min ɲu iyiiga, Tertuluus-ak ictu kaawo aman : « Gem kol Guberneer, in barkin taŋjin kat ni gasit aapiy do darre-anta. In ibine ka riyoŋ, ki siyig goyinni ho ki gaayinti. ³ Ni delaajin barkine do gamin okiŋco kuuk ni gastu min locin ay wiktine ho do wer okinji. ⁴ Kar gay, nu taŋkilaacinno dakina. Naar-ak baanu, berni botol taat kiini cokiye sood di. ⁵ Yampa, ki talaw, gem-aŋ ɲaar gemno. ɲa barjilig Yuudinna okiŋco kuuk goy do duniiner ho ɲa tatkuwco ka gee kuuk ɲu kolaag Nazariyenna. ⁶ ɲa rak nigin *ger ka Buŋdi oki. Do bi ɲaar-ak ko, ni obiiga.

† 23:23 'Sezare' : ɲa geeger tatiko. ɲa wer kaak askirna dakina ku Room goyiy do kid ka Zuuda.

‡ 23:27 'mogiŋji' : Werin daariŋ, ɲu kaawa a 'sakuwiŋji'.

[Ni rakaaji dukume seriine ar kaak *gaanuunni ka Yuudinnar kaawtu. ⁷ Kar tatkaw Lisiyaas gay, asinti gal atta. Na imiliig Pool min do pisinni in rada. ⁸ Kar na kaawinti a ni 6aa sakkiyin do unjin.]^{*} Din kin meenjin guberner indig gem-anka, kii gasin baati ta sakuunni taat ni sakkiyiiga. An di kaawor. » ⁹ Yuudinna okinco kuuk goy do wer-ak ooyit kaaw-ata ho nu kaawtu a ta do botilti di.

Pool osa biy

¹⁰ Min naar-ak, guberner jaaliiji pise do Pool a naa kaawe. Ek di na kaawtu aman : « Gem kol gubernerji Peliks, nu iban, na kinke-an ko mee seriiner ka darrer in elgina. Paa ko, in amaanner ta rakki, nu astu ose bir do unjin, naa imile kaar. ¹¹ Pakaado mena orok in seer di, nu astu Zeruzaleem a naa abdiye Bun do geriy. Kin meenji 6aa baray baati. ¹² Min nu ottu do wer-aka, ya nu goy do *Ger ka Bundi, ya nu goy do ger ka salaaner, wala do wer ka pey, nu meello in gee ho nu barjilgido. ¹³ Gee-ak, nu gediraado gaare seen ta kaawco, asaan kaaw-at ginno baati. ¹⁴ Kar nun gay raka naan kaawin kaaw-an waran do unjin. Ka seener, nu aadaat Botol ta Iisa Masi taat nu kaawiy a ta samaanno. Kar gay, nun abdiya Bun ka aginiyte, nu aamina do makaatamna ku Muusa ho in ku nabiinnar oki. ¹⁵ Nu diy gelbiner in Bun a naa nooye gee kuuk goy in botol in kuuk goy do in botol ar nuur maanico oki diytu gelbinco pa. ¹⁶ Do saan taar-at ko, nu zeediy goye in gelbin kaak samaane do unji ka Bundi ho do unco ka geemir.

¹⁷ « Nu gin elgin dakina kara, kar nu yeeptu kat Zeruzaleem. Nu as iye gaayo do geendu ho naa gine *satkin do Bundi. ¹⁸ Wiktin taat nu gasin do ger ka Bundi, nu siy ko zinakar ar kaak *gaanuunte kaawtu. Do wiktin taar-at, gee dakina ginno in nunu ho wer

sa bal barjile. ¹⁹ Ya seen goya, zer Yuudinna kuuk min kid ka Aazi kat gasintu. Ya nu gin kaaw in nunu, zer nuur kat yaa ase ose binke do unjin. ²⁰ Wal gee kuuk ki taliy-an, nuur ko kuuk hadire do wiktin taat nu sakkiyin do unco ka agindaw ku seriiner, nuudu gaarin maan kaak nu nigtu. ²¹ Ya do tanto-at, nu iban maan rakki di. Wiktin taat nu uctu datikco, nu kaaw in gaay tongo aman : « Nun aamina kadar Bun asa nooyin gee ku mate. » Wal do kaaw taar-an din ga, nu sakkiyintu anne ? »

²² Naar Peliks, nu kaawiji min awalle do bi ka Botol ta Iisa Masi. Ek di na diyico do gee kuuk sakkiyiig Pool-ak aman : « Ya yiriy taat tatkaw Lisiyaas as annen di, naa talin kaawko. » ²³ Kar na beriji izinne do tatkaw ka askirnar a Pool yaa goye do danjaayner di. Kar nu rasiig us yaaji gade dak sooda ho nu diyico do geenji a nuu tale kaaci.

Pool goy elgin seer do danjaayner

²⁴ Gintu menaw, yiriy rakki, Peliks in daaciy Dursiil, nu astu talin Pool. Daaciy ta Peliks, taar *Yuudinca. Peliks naamtu waan yaa iyyin Pool nuu cokiyyinji, naa kaawe do bi ka imaan taat do Iisa Masi. ²⁵ Min nu iyyiga, na ictu kaawo. Na kaawiy do bi ka goye kaak sellen, do obe ka zinakar ho do seriin ta Bundi taat yaa ase. Min Peliks doriit kaaw-at di, kolaw obiiga. Kar na diyiji do Pool aman : « Dinke-an deettu, ho ya yiriy taat nu gas pisindu di, kar naan kole pey. » ²⁶ Do gelbiney gay, na diy kaay oki a Pool yaaji iye gurus. Do saan taar-at ko, in menaw na kolgig a nuu jammiye.

²⁷ Elgin kuuk seer birtu, Peliks paaytu ho Porsiyuus Pestuus gay makiiga. Kar Peliks bal imilin Pool min do danjaayner asaan na raka a Yuudinna yaaco aawe gala.[†]

^{*} 24:8 Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bundi kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek. [†] 24:27 'Peliks bal imilin Pool min do danjaayner' : Gaanuun ka Roominar kaaw kadar ya gem nu obig danjaayne elgin seer ho na ginno oorne, zer nuu pikinji.

25

Nu iyig Pool do unji ka Pestuus

¹ Min Pestuus ottu Sezare, na gin mena subba di, kar na uctu ho na deettu Zeruzaleem. ² Do wer-ak, min gee ku *Yuudinna, agindaw ku gay satkiner, in aginay daarin ku pey astu do unji ka Pestuus a nuu sakkiyin Pool. Nu wakiliiji ³ inde aman : « Baanu, ni raka a kii janjin Pool anne Zeruzaleem. » Sando, Yuudinna gay dee kaawco a nuu deenji do botildi. ⁴ Kar Pestuus gay telkico aman : « Pool, naar goy danaayne ta Sezare ho nun meendu sa gaay ko baawe. ⁵ Rason aginduwko yaan naamin Sezare, ho ya gem-an kat nige sa, kar nu sakkiyonga. » ⁶ Do wer-ak, Pestuus gintu mena orok kan porpodi, kar na yeeptu Sezare. Min na ottu Sezare, ka kawtinti, na deettu do wer ka seriiner ho na bertu izinne a nuu iyin Pool ? ⁷ Min nu iyiiga, Yuudinna kuuk min Zeruzaleem leyig datikco ho nu diyiji kaawin dakina kuuk ooma. Kar gay, nu bal gedire gaare baat ta sakuunco. ⁸ Hiyya, Pool imiltu kaay aman : « Nun bal nige tak-tak : wala in *gaanuun ka Yuudinnar, wala in *ger ka Bundi, wala in sultan kaak tatik ka Room. »

⁹ Pestuus raka a Yuudinna yaaco aawe gala. Ek di na indiig Pool aman : « Ki raka baawe Zeruzaleem kat nu baan dukumin seriinen annere wal maman ? » ¹⁰ Pool gay telkiji aman : « Ha'a, nun goy ko do unco ka gay seriiner ku sultan kaak tatiko. Annen di nuudu talin kaawor. Nun sa balco nige yoo maan rakki do Yuudinnar. Naar kin meenji oki iban tam. ¹¹ Ka seener, ya nu gin oorne ho nigindu kaak nu nigtu kat nec iye muutur, naar-ak daan kara. Kar gay, ya kaawin kuuk nu diyidu-an kat in botilcodo, waan ginno botol taat naan iyin do unco. Di yaa pa-ak, naa kolin sultan kaak tatik ka Room. Nu raka anner kat naadu talin kaawor. » ¹² Hiyya, Pestuus deetu kaawco in

gay taayinji, kar na kaawiji do Pool aman : « Min kin meenjin kat koliig ko sultan-aka, meenjin baa wer ka sultan. »

Pool do unji ka Agripa

¹³ Gintu menaw, sultan *Agripa in booy Bereniis astu Sezare a nu baaji ooye do Pestuus. ¹⁴ Ar taat nu astu gine menaw, Pestuus gaarijit baat ta kaaw ta Pool aman : « Peliks ras kar gem rakki do danaayner anne. ¹⁵ Wiktin taat nu goyiy Zeruzaleem, *aginay ku Yuudinna daarin astu talindu, minninco, daarin agindaw ku gay satkiner. Nu astu sakkiyin gem-aka ho nu indintu a taaji peye do kaay. ¹⁶ Kar nun gay telkico a nin gee ku Room, ya waan sakkiyig gemo, ni numaag ja gem-ak in gee kuuk nu giniy kaawna kat naa imile kaay unco. Ya na bal imile kaay gay, ni rasaakongado kat bat. ¹⁷ Hiyya, agindaw ku Yuudinnar-ak astu anne in nunu. Kar ka kawtinti, nu bal taaye, nu baawtu do wer ka seriiner ho nu goytu do werir, kar nu naamtu a nuu iyin Pool do undu. ¹⁸ Min Yuudinna kuuk diyiji kaaw-ak astu, nun gay pakirtu a wal nu diyji kaaw ooma. Sando ta paado. ¹⁹ Nu meeltu in Pool do bi ka abaadinco tango ho do maan gemir pa nu kolaag Iisa. Naar mat ko, kar Pool gay a na nooye. ²⁰ Nun gay, kaaw ar taar-an patiy kaar, nu gediraado naa deen anne. Do saan taar-at ko, nu indiig Pool ya naa gedire baa Zeruzaleem kat nuu gaasin kaawoy. ²¹ Kar Pool gay pooce. Kar na inditu a na baa do unji ka sultan ka Room. Anner kat nuuji dukumin seriiney. Paa ko, nu diyico do askinnar, nuu gooyinji do danaayner nam wiktin yaa nece taat naa iyinji do unji ka sultan kaak tatik ka Room. » ²² Hiyya, Agripa kaawiji do guberneer Pestuus aman : « Nun meendu oki raka cokiya gem-an ka. » Pestuus gay telkiji aman : « Kawtan di ki doringi-aka. »

* 25:23 'Bereniis' : Taar booy ta sultan Agripa.

²³ Ka kawtinti, sultan Agripa in Bereniis* istu gaminco ku sultinniidi ho ɲu ɓaawtu do ger ka tatik kaak gee numgiyo. Wiktin ta ɲu unjitu do wer-aka, agindaw ku askirnar, in ajaawanna ku geegirdi aadiigu. Min gee-ak okinco nɔme, Pestuus naamtu gee a ɲuuco iynji Pool. ²⁴ Min ɲu iynji, guberner Pestuus ictu kaawo aman : « Gem kol sultinji ho in kunjo okinco kuuk as anne-anju, ku talaag gem-anja : Yuudinna okinco asdu kaaw biy. ɲu kaawdu ja Zeruzaleem, kar ɲu asiidu pey anne. Kar kaawco gay, a illa ɲuu deenji. ²⁵ Yampa, nun gay, dakji gasdo oorɔne taat nec iye muutuɔ. Min ɲaar kat rak ɓaawe do wer ka sultan kaak tatik ka Room-ak, nu bertu botol ta ɲuu iynji. ²⁶ Kar gay, nu taliy paa, nu ginno kaaw taat taɓ naaji siire do sultan do bi ɲaar-aka. Ek di nu iynji uncin kin meenji sultan Agripa in gee okinco kuuk num-anju. Ya ku deejit kaawoy di, wal naa gase kat maan kaak naa siire. ²⁷ Asaan ya lotu-ak, ya nu bal gase baat ta kaawor, nu gediraado naa ɲaamin Room. »

26

Pool osa biy do unji ka sultan Agripa

¹ Do wer-ak, sultan *Agripa diyiji do Pool aman : « Nu berji kaawo, imal kaan. » Hiyya, Pool jaaltu pisinji ho ɲa teestu ose biy aman : ² « Gem kol sultinji, yiriyta-an galdu. Nu iciy kaaw do unji do kaawin okinco kuuk Yuudinna diyidu. ³ Yiriyta galdu pey asaan nu iban kadar kin meenji ibingig samaane aadanna okinco ku *Yuudinnar yoo kaawinco ku meelol. Do bi ɲaar-ak gay, ic subiraw ho cokiyɔnu.

⁴ « Yuudinna okinco ibingig goyindu min nu dubile. ɲu ibingin min nu uciy in geendu ho wiktin taat nu goyiy Zeruzaleem. ⁵ Nu aadig goye ka Pariziyennar. Goye ɲaar-an rada, pakgig goye okinji ka abaadinte. Ya ɲu rakaw, gee-an nec kaawe bir asaan ɲu ibingin min daayum. ⁶ Kar

din gay, ya ɲu talaat kaawor, ɲu talaat asaan nu diy gelbinder do kaaw taat Bunj kaawiico do aginiyte a ɲaa gine.

⁷ Kaaw-at, Yuudinna okinco era a taa ase do werti. Tamba taat orok in seer ta gee ku Israyeel gina riy ta Bunji yiriyo aando do bi ɲaar-aka. Gem kol sultinji, ki talaw, ya ɲu sakkiyaanu, ɲu sakkiyaan do bi ka kaaw-an di. ⁸ Kun Yuudinna, maa di ku kaawiy a Bunj gediraado nooyin gee ku mate ?

⁹ « Ya do tanto gay, awal nu bariy ay botol taat nu pociɲ Iisa ka Naza-reet. ¹⁰ Riy taar-at ko, nu teestu gine Zeruzaleem. Nu gas izinne min do agindaw ku gay satkiner ho nu meendu oki obtu gee ku Bunji dakina do danjaayner. Kar wiktin taat ɲu rakiy deenco sa, nu ooye. ¹¹ Nu ɓaay do ay ger ka salaaner, nu taaɓiyiigu a ɲuu rasin imaanco. In dapinkor taat aale loco, nu taaɓiyiigu oki yoo do darrinay kuuk pey.

Pool kaawa maman Bunj koliiga (Akt 9.1-19,22.6-16)

¹² « Do bi ɲaar-ak ko, yiriy rakki agindaw ku gay satkiner beriidu izinne a naa ɓaawe Damaas. ¹³ Gem kol sultinji, in yiriyo, wiktin taat nu ɓaayiy do botildi, tala kar maan irintu cippit pak cir ku pati paayinti kaani min kuwa ka samaaner, in eendu kuuk ni ɓaay marti. ¹⁴ Do wer-ak, okintini, ni sollitu keder. Dora kar gaay ar ta gemor kolaanu in kaaw ta *Yuudinnar aman : « Sawuul, Sawuul, maa di ki taaɓiyin ampa ? Kin kaan bombo ar berki kaak ɲu koocaaga, kar kaan ka bombinkaw-an maalan di. » ¹⁵ Nun gay aman : « *Rabbine, kin waa ? » Kar Rabbin gay telkiidu aman : « ɲa nun Iisa kat ki taaɓiyi-anja ! ¹⁶ Di ɲaar-ak, uc kay asinjin. Nu bayniijin-an a kii gine gay riyor kanto. Kii gine saadiner ho kiico kaawe do geemir a nu bayinjin yiriyta. Kar naan bayne pey ho naan gaare gamin ku pey kiico kaawe. ¹⁷ Naan ɲaame do gee kuuk Yuudinna in kuuk Yuudinnado ho do werin-ak okinco, naan gooye. ¹⁸ Nu ɲaamaacin loco a ki ɓaa piliɲ odinco.

Kii imiliñ min do gondikor, kii iyyiñ do portikaw. Kii imiliñ min do pise ka *Seetanner, kii iyyiñ do Bunđi. Ya nu diyit imaanco lotu, nuu gase saamiye ka zunubinnico ho nuu gase pey haginco in nuur kuuk Bun dođu. » »

Pool osa do riy taat na gintu

¹⁹ Kar Pool diytu pey aman : « Gem kol Sultinji *Agripa, nu bal poociñ maan kaak bayindu min ka samaaner-aka. ²⁰ Kar gay, nu kaawco ja do gee ku Damaas in gee ku Zeruzaleem, kar nu deettu do geegirnay okinco ku Zuude, ho ba aar gay, do darrinay kuuk geenco ibanno Bun. Nu kaawiico a nuu ibiniñ niginco, nuu ase do Bunđi ho nuu gine gamin kuuk gaara a ka seener nu ic goye ka pey. ²¹ Do saan taar-at ko, Yuudinna obintu min do *ger ka Bunđi a nuun deendu. ²² Kar gay, yoo yiriyta, Bun gooyintu. Nu goyiy saadiney, nu kaawiy seen ta Bunđi do unco ka gee okinco, gee kuuk aginda in kuuk naada oki. Nu kaawiico do gamin kuuk Muusa in nabiinna kaawtu min daayum a nuu ase. Nu balco gaaye yoo maanna. ²³ Kaawinco-ak diya aman : « Masi kaak Bun dođu asa taađiye, naa mate ho na asa nooye awalle min do gee kuuk mate. Naa gaare do gee ku Yuudinna in kuuk Yuudinnado portikaw taat yaa iyyiñ do botol ta jilindi. » »

Pool kolaag sultan Agripa a naa aamine

²⁴ Wiktin taat Pool osiy biy-ak, Pestuus dukumiit kaawoy ho na jaaliit gaayay aman : « Pool, ki oliyo ! Ki garkiy dakina nam ki oliye ! » ²⁵ Pool gay yeepijiit aman : « Koonje, in karaaminen, nu diyijiñ-an nun oliydo. Kaar kanto ho taat nu kaawiy-an ka seener. ²⁶ Nu kaawit kaaw-at do sultan *Agripa ho nu iban katar na gin kabarre do gamin-an okinco. Do bi naar-an ko, nu imiliit taat do adir bal kolaw. Nu iban tam katar ginno maan kaak begirji, asaan gamin-an bal ase in cigile. ²⁷ Hadi kinke sultan Agripa, an kat ki aamina do kaawin

kuuk nabiinna kaawtu ? Ya lotu-ak, nu iban katar kin kat aaminaaco ! » ²⁸ Do wer-ak, Agripa telkiji do Pool aman : « Do tanjin-at a hiyya, kiin newsin ko kretiyeñce melen an-sii di walla ? » ²⁹ Pool gay telkiji aman : « Nu inda Bun locin, yiriyta wal neginda, ki asa gine ar nunu, bal jinzirrira-an ku ! Ho nu inda pey paa do bi ka gee okinco kuuk cokiyaan din ka. »

³⁰ Min Pool gaasiit kaawoy, Sultan Agripa uctu, in guberneer Pestuus, in Bereniis, ho in gee okinco kuuk goy in nuura. ³¹ Wiktin taat nu amiltu kara, nu kaawtu benannico aman : « Gem-an, na bal nige maan kaak yaa iye muutuy, yoo dajaayne oki, nu obaagdo. » ³² Agripa gay diyiji do Pestuus aman : « Zer yaa gem-an kat bal sakkiye do wer ka sultan ka tatik ka Room-ak, pat-an gi pikga. »

27

Nu naamig Pool Room

¹ Guberneer Pestuus ictu niyine a nuuni iye in markaba do unji ka sultan ka tatik ka Room. Paa ko, nu koliig tat kaw ka askirnar rakki kaak nu kolaag Juliyuus ho nu berijig Pool do pisinji, in gee daarin ku pey kuuk goy do dajaayner. Juliyuus gay min askirna kuuk ginaaji riy do sultan ho na gin askirna miya do aaroy. ² Ni neptu markaba kaak uca min geeger ka Adraamiit ho na 6aa do kid ka Aazi. Do markab-ak, Aristaark kaak min Tesalonik do kid ka Maseduwaan sa goy in nini. ³ Ka kawtinti, ni ottu do geeger ka Sidon. Juliyuus naar gem sellen in Pool, ek di na beriji botol a na 6aa talin geenji yaaji bere gaayco. ⁴ Min ni amiltu min Sidon, us naamaani tongo. Ampaa ko, ni jagtu do kid ka Sipre kaak goy datik amiydi. Wer-ak, usuy sooda. ⁵ Min naar-ak, ni jarbitu min do kid ka Silisi in ka Pampili. Hiyya, ni ottu do geeger ka Mira do kid ka Liisi. ⁶ Min ni ottu, tat kaw ka askirnar-ak gastu markaba ka pey kaak asa min geeger ka Alekzandri ho na 6aa do kid ka Itali.

Hiyya, ɲa paayinti min ɗo markaba kaak ni astu ho ni ɲeptu ka pey.

⁷ Min ni deettu min Mira, ni sinjiy sood-sood. Ni gintu menaw dakina ɗo amiydi, kar in taaɓine kat ni ottu ɗo geeger ka Kiniid. Min ɗo wer-ak, ni amiltu, kar us gay pey ɲaamaani tonɗo nam ɲa toɗintiit botol. Ek di ni jagtu pey. Ni kedirtu wer kaak ɲu kolaag Salmone ɗo kid ka Kreet kaak goy ɗatik amiydi. Hiyya, ni birtu moota in kid ka Kreet, wer kaak usuy sooda. ⁸ Do wer-ak, ni sinjiy sood-sood, ni birtu kee nam ni ottu ɗo wer rakki ɲu kolaag « Bopoor* », moota in geeger ka Laaze.

⁹ Min ni ottu ɗo wer-ak, ni taltu kadar martuwni taaya aale. Ya ni kondira in martuwni-anta, yaani gine rada. Asaan yiriy ta sayamner ta *Yuudinnar†, taar bir ko ho barre, amiyji yaa awke dakina. Do bi ɲaar-ak ko, Pool miniig gee kuuk goy ɗo markab-ak aman : ¹⁰ « Gem kol sintay, nu tala kadar ya martuwte-an kat deeta in unti, markabte in gamnay yaa ide. Kar ginte maaniite oki, akuun amay yaate teente. » ¹¹ Kar gay, tatkaw ka askirnar poocit kaaw ta Pool ho ɲa diy kaay in kaaw ta gem ka suugiya markaba ho in ta mee markabar. ¹² ɲu kaawtu kadar wer ka ni goyiy-an kuuniyaado in menaw kuuk us diyaw. Do bi ɲaar-ak ko, gee anuwco kaawtu a ɲuu deete min ede. Ya Bun ooy-ak, nu raka a ɲuu ote ɗo bi ka barrer ka pey ɗo kid ka Kreet kaak ɲu kolaag Peniks. Do wer-ak, in siteene oki, goyinji samaane. Us abarro dakina.‡ ɲu pakira a ya ɲu ot ede, ɲuu eren ja wiktin taat ya us bire.

Kurumbiine akilaag markaba

¹³ Jammiy sooda, ɲu awa kar us sala-la-la-la min watiine teestu abire. Ampa-ak, gee ku markab-ak raka ko deete, ɲu pakira a martuwco-at yaa

kuuniye. Min ɲaar-ak, ɲu teeniig hadinne kaak ooma ɲu ɗuuniig markaba awalle, ho ɲu deettu. ɲu aadtu moota in kid ka Kreet. ¹⁴ Kar gay, jammiy sooda, kurumbiine taat ɲu kolliy « Erakiloon§ » paayiy min ka dambinay ku Kreet. ¹⁵ Kurumbiin-at ɲaamiig markabni nam ni gedarro sinje unɗa. Hiyya, ni aadiy ko wer ka us ɓaay di. ¹⁶ Min pa-ak, ni birtu moota in kid kapak kaak ɲu kolaag Koda kaak goy ɗatik amiydi. Wer-ak, kurumbiin ool ɗak ko sooda. Markabni kaak tatko gin pey markab kapak kaak ɲu ɗuuniig ɗo aaroy. Markab kaak kapak-ak, zer us gaay deetinji. Min us ool ɗak ko sooda, ni taaɓiyiit ja kee kat ni gediriiji ɗo markab kaak kapak-aka. ¹⁷ ɲu teeniig markab-ak, ɲu iciiga ho ɲu diyiiɗ kuwa ɗo ka tatko. Kar ɲu zerɗiig markab kaak tatko-ak in mernan, pa ɲaa dime. ɲu gina kolaw paa ɲu solle ɗo yir ka Sirt ɗo kid ka Libi. Paa ko, ɲu ɗuuntu maan aaro ɗo amiydi yaa peyin markab-ak sood-sood. Hiyya, ni aadiy pey wer ka us ɓaay di. ¹⁸ Ka kawtinti, us wakila paa di. Hiyya, ɲu teestu oriɗ gaminco ɗo barrer. ¹⁹ Ka neginditi, gee ku markab-ak maaniico di oriig gamnay ɗo barrer. ²⁰ Mena kuuk ɓaay in unco, kurumbiin gay pooc seene. Ni tallo tak-tak pato wala kaalna. Ba aaro, nin sa bal diye pey kayni a nii amile cewey.

²¹ Gee kuuk goy ɗo markab-ak taay bal tee. Hiyya, Pool uctu ɗatikco ho ɲa kaawiico aman : « Gem kol sintay, ya ku ooyit kaawor-at sa, guna, zer gi amilaado min Kreet. Ya gi bal amile, taaɓine ho kasaarne-an asaakonno. ²² Kar diɗ gay, obon aditko, minninko rakki sa mataado. Illa markab di yaa ide. ²³ Ka seener, in aando, *Rabbiner Bun kaak nu abdiyyo ɲaamduug ɗubiley. ²⁴ Kar ɗubil-ak kaawiidu

* **27:8** 'Bopoor' : Kaaw-an kaawa a 'biɲkico ku barriniydi kuuk samaane'. † **27:9** 'yiriy ta sayamner ta Yuudinnar' : Ay elgo, ya wiktin ta sayamner ote, us teesiy abire dakina ɗo wer-aka. ‡ **27:12** Ya gem unja ɗo bi ka barrer ka Peniks-ak, ɲa unja min ɲugil sood in gale ka pati wala in meeda sood in gale ka pati. Ansii ko, in siteene, us abarro pey dakin ɗo wer-aka. § **27:14** 'Erakiloon' : ɲa us kaak abiraw. Do kid ka Kreet, ay elgo, ɲa uca min ɲugil sood in coke ka pati.

aman : “ Pool, dak ginenno kolaw. Nuun ginin seriinen do unji ka sultan kaak tatik ka Room. Kar pey Bun, naar sellen in kinke. Ampa-ak, naan jile in gee okinco kuuk do markaba. » ²⁵ Di gem kol sintay, oboŋ aditko. Nun gin amaanaw do Bun̄di. Kaawoy sa yaa ase do botilti uudin taat na kaawiidu. ²⁶ Nu taliy-aŋ taate peye un̄da do kid̄ kaak datik barrer. »

²⁷ Ni gin mena orok in pood min kurumbiin-at teestu. Ta deetinti do barre kaak nu koliy Adriyatiik. In datik aandor, gee kuuk gina riy ta markab-ak, pakirtu a wal ni gaay ko ote do kid̄ar. ²⁸ Do bi naar-ak ko, nu ictu dambi kaak nu duuniig in merno ho nu acciig do amiydi a nuu geeme baatin̄kuwiy. Baatin̄kuwiy gay nec orok subba in peesira meetir. Ni sin̄jitu un̄da sood̄, kar nu geemtu pey. Do wer-ak, nu gastu orok seer in porpod̄ meetir. ²⁹ Nu geemiy pa-ak, asaan nu gina kolaw kadar markabco akuun yaa dooye in dambay. Do bi naar-ak ko, nu ortu hadinnina pood duun aaro a nuu peyin̄ markaba, nam wer sa walgicodo kodoki.

³⁰ Min naar-ak, gee kuuk gina riy ta markabar paayiig markab kaak kapak-aka ho nu kaawtu a nuu 6aa duunin̄ hadinnina ku pey un̄da. Kar nu raada di. Nu raka nere min do markabar, nuu rasiŋ een̄co. ³¹ Kar Pool gay diyiiji do tat̄kaw ka askirnar in geen̄ji aman : « Yaman, ya ku rasig gee-aŋ kat paay min do markabar, ku pakaado tak-tak. » ³² Hiyya, askirna-ak dukumiig mernan kuuk nu duunit markab kaak kapak-aka, ho nu rasiig na deettu do amiydi keeji.

³³ Wiktin taat nu eriy wer yaa wale, Pool kaawiico aman : « Talon̄ ja, gin mena orok in pood̄ kat ku era eren di ho ku bal okume yoo maanna. ³⁴ Din̄ka-aŋ okumo dak̄ maanna, paa kat kuu gase gudurre kuu jile zin̄kiko. Nu kaawaako pey, Bun̄ yaa jile ay gemo minninte, nam durwey* rakki sa galaado. » ³⁵ Min na kaawiico pa-

ak, na ictu mappa ho na deltu barkin do Bun̄di do un̄co okin̄co. Kar na pir-siiga ho nu teestu tee. ³⁶ Hiyya, nuur okin̄co obtu gelbin̄co ho nu teetu. ³⁷ Okintini kuuk do markab-ak, ni nec gee miy seer in orok peesira in bi-jigiy (276). ³⁸ Min nu teetu, nu aaytu, teen̄co kaak dak-ak, nu oriig do barrer, paa kat, markab yaa dake cewey.

³⁹ Min wer waltu, ni taliig kid̄-aka, kar gee ku markab-ak bal ibiniŋji. Kar ni taltu wer rakki gin yiro. Paa ko, nu ictu niyine, ya taaco kuuniye, nuu iyiin̄ markaba do wer-aka. ⁴⁰ Hiyya, nu dukumiig mernan ku hadinner kuuk peyig markab-aka, nu rasiig do amiydi. Kar nu ipiriig pey mernan min do atay kuuk seer kuuk turaag markaba. Kar nu duuntu zimilla berel do et ka un̄ci. Paa kat, us akiliig yoo do yir-aka. ⁴¹ Nu sin̄jiy paa di sood̄-sood̄ nam markab-ak dooy in yir kaak bayanno min do amiydi. Un̄ji ka markabar orbitu do yiror ho na gedarro ko sin̄je un̄da. Kar baay ka markabar gay, amay kuuk paka puk-puk-ak gay nam cirga.

⁴² Askirna ic niyine a nuu deen̄ gee ku dajaayner okin̄co. Paa kat, min-ninco rakki pakaado min do amiydi. ⁴³ Kar tat̄kaw ka askirnar gay rak jilin̄ Pool. Paa ko, na tod̄iico a nuu ginenno riy taar-anta. Na kaawiico do nuur kuuk iban amay, nuu paaye awalle nam nu 6aayiy amile kara. ⁴⁴ Nuur kuuk ibanno amay gay yaa obe sarpan̄je wala serpay ku markabar ho nu aadin̄co. Nu gintu ar taat tat̄kaw-ak kaawtu. Paa ko, okin̄co, nu amiltu cewey min do amiydi.

28

Pool do kid̄ ka Maalt

¹ Min okintini amil cewey, nu kaawinti a kid̄-aŋ sin̄ji Maalt. Na goy datik amiydi. ² Gee ku darre-ak obinti samaane. Do wer-ak, us diyaw ho amay sa teestu noke. Paa ko, nu naaminti ako ho ni ooriyo. ³ Pool soktu atay a naa leen̄co do aki. Kar wiktin

* **27:34** ‘durwey’ : Werin daarin̄, nu kolaat a ‘law ta kaar’.

ta ɲa leeyiigu, aal umiig ɗo pisiinji ho ɲa caaltu asaan ak cokiiɲi tonɲo. ⁴ Wiktin taat gee ku Maalt taliig aal kaak kaltuw ɗo pisiinji-ak, ɲu kaawtu benannico aman : « Gem-aɲ, ka seener, ɲaar daa gee. Min ɗo amiydi diɲ sa ɲa pake, kar seriin ta Bunɗi gay rasaagɗo, ɲaa maten di ka. » ⁵ Do wer-ak, Pool ergiig aal-ak ɗo aki ho ɲa bal aawe yoo maanna. ⁶ Okinco ɲu era akuun pisin yaa waase ho wal ɲaa galen ko bup di, ɲaa mate. Nu yokiɲ paa, yoo maan sa gingigɗo. Hiyya, ɲu ictu kaaw ta pey ho ɲu kaawtu aman : « Way, ɲaar-aɲ oki bun rakki ! »

⁷ Moota ɗo wer-ak, gin gem rakki kaak ɲu kolaag Publiyuus. Min agindaw ku kid-ak, ɲaar di kaaco. Na obinti ar sinɲay in gelbin rakki. Ni gintu mena subba ɗo geriy. ⁸ Sando, takan Publiyuus gay raɗaw. Zinɲay tonɲo ho ɲa tennaw. Na weya ka danlil. Min Pool doriit kaaw-at, ɲa unjitu, ɲa leeyiiji pisiinji ɗo kaay ho ɲa salkiyiiji. Ek di gem-ak cooltu. ⁹ Min gee kuuk raɗaw ku pey doriit kabarre-at, ɲu asiig gas Pool ho ɲa cooliigu. ¹⁰ Gee ku darrer-ak berinti horoomin dakina. Wiktin taat ni rakiɲ nepe markaba nii deete, ɲu berinti oki zaadin ta martuwni.

Pool ot ɗo geeger ka Room

¹¹ Ni goytu ɗo kid ka Maalt koyin subba, kar ni neptu markaba. Markab-ak gay, ɲu kolaag « Diyoskuur » ho ɲa min kid ka Alekzandri. Na goy wiktin ta siteener ɗo kid ka Maalt. ¹² Min ni neptu markab-ak, ni birtu ɗo geeger ka Siraakuuz. Min ni ottu ɗo wer-aka, ni jammiytu mena subba. ¹³ Min ede, ni jarbitu moota in kid-aka nam ni ottu ɗo geeger ka Riggiyo. Ka kawtinti, us kaak asa min watiine teestu abire. Hiyya, ni amiltu min ede. Ni gin mena seer ja kat ni ottu Puuzol. ¹⁴ Do geeger ɲaar-ak, ni gastu gee ku aamin ɗo lisa indinti a nii goye mena peesira in ɲuura. Min mena kuuk peesir-ak gaastu, hiyya, ni birtu

kat Room. ¹⁵ Gee ku aamine ku Room gas kabarrini a ni asa ɗo botildi. Paa ko, ɲu uctu a ɲuuni ɲaame. Nu ɲaaminti ɗo werin kuuk ɲu kolaag « Suugin ta Apiyuus » ho « Geray Subba ku Martir ». * Min Pool taliigu, ɲa deliiji barkin ɗo Bunɗi ho ɲa denjirtu. ¹⁶ Min ni ottu Room, ɲu beriiji izinne a ɲaa goye ger keeji di. Do wer kaak ɲa goyiy gay, gin askirinɲe gooyaaga.

Pool gaara kaaw ta Bunɗi Room

¹⁷ Gin mena subba, Pool koliig agindaw ku Yuudinnar ku Room a ɲuu nune ɗo weriy. Min ɲu numtu, ɲa kaawiico aman : « Gem kol sinɲay, nun kaak ku taliy-aɲ, ɲu obintu min Zeruzaleem ho ɲu sakkiyintu ɗo unco ka gee ku Room kuuk goy annere. Nu obintu maalan di, wala nu nig in geente, wala nu nig aadanna ku aginiyte. ¹⁸ Min gee ku Room taliit kaawor, ɲu rak pikindu asaan ɲu bal gase oorin taat yaa iye muutur. ¹⁹ Kar Yuudinna gay pooce ho kaaw-at gindu rada. Ek di nu birtu sakkiye ɗo wer ka sultan ka tatik ka Room. Kar sakkiyindu gay, nu rakaado loomayin ta sinɲa ku darrer. ²⁰ Do bi ɲaar-ak ko, nu kolinɲo gii ɲaame ho naako gaare baati. Kun ibingig maan kaak gee ku Israyeel eriy. Do saan taar-ak ko, ɲu doodintu in jinzirre. » ²¹ Kar agindaw ku Yuudinnar gay telkiiɲi aman : « Nin anne, ni bal gase yoo makumne rakki min Zuude taat kaawa bin ho ginno sinɲi kaak as min annere kaak nig biy in kinɲe. ²² Kar nin gay raka cokiɲin taat kin meenji pakiriyo, asaan ni iban, ay wero, gee kaawa gallo ɗo botol taat ki aadiyanta. » ²³ Hiyya, ɲu diytu yiriy rakki taat ɲuu nune.

Min yiriy taar-at astu, Yuudinna dakina numtu pey ɗo weriy, pak ka awalle. Min kawtira yoo maako, Pool osiico kaawin dakina. Na gaariico *Meennaw ta Bunɗi. Ho ɲa bariya pey botol taat ɲaaco gedire ɗo bi ka lisa Masi min ɗo *gaanuun ka Muusa

* **28:15** Wer ka ɲumiɲco-ak serek pak kilomeetir orok beey min Room.

ho min makaatamna ku nabiinnar.
²⁴ Daarin ooyit kaaw-ata ho daarin
 gay poocta. ²⁵ Kaawco bal nume ho
 nu raka deete. Do wer-ak, Pool kaawi-
 ico pey aman : « Kaaw taat Ruwwin ta
 Bundi kaawiico do aginiyko min do bi
 ka nabi Ezaayi, taar ka seener. ²⁶ Ta
 kaawa aman :

“ Baa gasig gee-an ku ho kaawco aman

Kuu cokiye paa, kar ku ibinaado
 baati.

Kuu tale paa, kar ku talaado maanna.

²⁷ Asaan kayco ku geemir-an bombo,
 denginco amil lawa,
 odinco, nu timingu,
 pa nuu diye do gelbinco,
 pa nuu dore in denginco,
 pa nuu tale in odinco,
 Nu pooc jipte goyinco in nunu,
 paa kat, nu baltu gedire coolinco. ”†

»
²⁸ Kar Pool kaawiico pey aman : «
 Diyon do kayko, Bun iyiit Kabarre ta
 Gala ta jile geemir do gee kuuk Yu-
 udinnado. Gee nuur-ak kat yaa ooyin
 kaaw-ata. » ²⁹ [Min Pool gaasiit kaa-
 woy, hiyya, *Yuudinna amiltu min
 do geriy ho nu teestu meele benan-
 nico.]‡

³⁰ Min naar-ak, Pool goytu pey elgin
 seer karaat do ger kaak na ajjirtu-
 aka. Do geriy-ak, na obaag ay gem
 kaak asa talinji di. ³¹ Kar na gaariicot
 Meennaw ta Bundi ho na garkiyiigu
 do bi ka *Rabbin Iisa Masi bal kolaw.
 Ginno waan kaak todaaji.

† 28:27 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 6.9-10. ‡ 28:29 Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin
 ku Bundi kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

Roomen Maktumne taat Pool siirtu do gee ku Room Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do kretienna kuuk goy do geeger ka Room. Na siirit do wiktin taat na baayiy martaw ta subbin̄kar. Na raka iyin Kabarre ta Gala do darrico. Pool gaaraat garaaney a gee okin̄co kuuk do adiy ka kidar gin zunuubinna. Kar Bun̄ gay elgiigu, ya nu Yuudinna wala nu Yuudinnado. Ka seener, Iisa Masi mat do bi kan̄co. Ampaa ko, gee okin̄co kuuk aamin loci, Bun̄ yaa jilin̄co, naa ginin̄co nuu goye in̄ botol do un̄ji. Jile naar-ak, Bun̄ berig maala bal kapuune do geemir ho in̄ gudurre ta Ruwwin ta Bun̄di, nuu n̄ume in̄ Iisa Masi.

Ooy ta awalle

¹ Na nun Pool, gay riyor ka Iisa Masi kat siiraat maktumne-anta. Bun̄ ko kolintu a naa kuuniye *paliine ho na doŋintu a naa gaarin Kabarre ta Gala ta Bun̄di. ² Ta taar ko taat Bun̄ kaawtu min awalle in̄ bin̄ka ku nabiinnar a naate naaminti. Kaaw-at, nu siirit do Kitamner. ³⁻⁴ Ta kaawa do bi ka Ron̄ji Iisa Masi, naar ko *Rabbinte. Do bi ka ween̄ji kaak do duniiner, na min tamba ta sultan Dawuud. Kar in̄ Ruwwin ta Bun̄di gay, min na nooytu min do muuti, nu gaariig in̄ gudurre kadar na Ron̄ ka Bun̄di. ⁵ In̄ Iisa Masi, Bun̄ barkiyintu nu kuuniytu paliine a naa jaalin̄ sin̄ ku Iisa kuwa ho min do darrinay okin̄co, naa iyin̄ gee dakina kuuk yaa aamine loci ho yaa karmiyin kaawoy. ⁶ Kun̄ oki min gee-aku, kun̄ kuuk Bun̄* kolin̄ko a kuu gine geen̄ji ku Iisa Masi. ⁷ Nu siiraako do kun̄ kuuk goy do geeger

ka Room, kun̄ okin̄ko kuuk Bun̄ el-giiko ho na kolin̄ko a kuu kuuniye geen̄ji. Tatte Bun̄ in̄ *Rabbinte Iisa Masi yaako barkiyin̄ko ho yaako iye aapiye.

Martaw taat Pool rakiy 6aa Room

⁸ Awalle-ak, naa delen̄ ja barkin do Bun̄di in̄ sin̄ ku Iisa Masi do bi kan̄ko okin̄ko, asaan do duniin okintiti, gee kaawa do bi ka imaanko. ⁹⁻¹⁰ Ay wiktin taat nu inda Bun̄, nu rawatdo biko. Do taar-an, Bun̄ meen̄ji oki saadiner, naar kaak nu ginaaji riy ta gaare Kabarre ta Gala do bi ka Ron̄ji in̄ gelbin rakki. Na iban kadar nu inda doo do salaaner a ya na ooye, naadu pile botol, nu 6aako talin̄ko. ¹¹ Ka seener, nu gin niyin dakina a nu 6aako talin̄ko. Ansi-ak, naako iyin̄ maan kaak Ruwwin ta Bun̄di beriidu a naako den̄rin̄ko do imaanko. ¹² Pak taar-an oki, nu rakiy 6aa talin̄ko-ak a paa kat, ginte iske benannite do imaan taat numinte okinte in̄ Iisa Masi.

¹³ Gem kol sin̄tay, nu raka kuu ibine do kayko kadar dees dakina, nu icgiy niyine a nu 6aako talin̄ko. Kar gay, yoo din̄ka, Bun̄ baldi pile misa botol. Nu raka kadar riyor taat naa gine do datikko-at yaa 6aa in̄ un̄ti ar kaak ta gintu do darrinay ku pey. ¹⁴ Riy taat Bun̄ beriidu-at a naa gaarin Kabarre ta Gala do gee okin̄co. Naa gaarin do nuur kuuk kayco pile† in̄ kuuk kayco dibire. Naa gaarin do nuur kuuk iban gamna in̄ kuuk ibanno. ¹⁵ Do bi naar-ak ko, nu rakiy 6aa gaarin Kabarre ta Gala do kun̄ kuuk goy do geeger ka Room oki.

Gudurre ta Kabarre ta Gala

¹⁶ Nu gaara Kabarre ta Gala bal sokañ. Ka seener, taar ko gudurre ta Bun̄di taat na jiliy ay gem kaak aamin do Iisa Masi, nuur kuuk *Yuudinna ja, kar kat kuuk Yuudinnado oki. ¹⁷ Asaan in̄ Kabarre-at, Bun̄

* **1:6** 'kun̄ kuuk Bun̄ kolin̄ko' : Do Kitamne taat nu jiptitu in̄ nassarin̄ca, gee daarin̄ jiptit kaaw-an a 'kun̄ kuuk Iisa Masi kolin̄ko'. † **1:14** 'kayco pile' : Anne-an, Pool kaawa do bi ka Grekna in̄ kuuk Greknado. Awalle-ak, Grekna tala zin̄kico a nuur di gee kuuk iban goye ka duniiner kaak ta6. Kar gee okin̄co kuuk pey gay, nu talaagu ar nu geenno.

gaara maman gee yaa goye in botol do unji. Nu goyiy in botol-ak, illa in imaan, min do teesindi yoo do gaasindi. Uudin taat nu siirtu do Kitamner aman : « Gem kaak jaawa in botol yaa goye do saan ta imaanji. »†

Zunuubinna ku gee kuuk Yuddinado

¹⁸ Bun gaarit dapinkoy min kuwa ka samaaner do zunuubinna okinco ku geemir in giniinco kaak nu giniy bal botol. In gamin ku samaanno-ak, nu ticiit seen ta Bundi. ¹⁹ Bun gaarit dapinkoy loco, asaan ka seener, nu iban waran gamin kuuk nuu gedire ibine do bi ka Bundi. Gamin-ak, Bun meenji kat gaarcogu. ²⁰ Asaan min Bun kilgiyiit duniine, gamin ku Bundi kuuk gee talgigdo ar gudurrey, Bunnuwi, gee gedar ibiniinco min do riy taat na giniyo ya nu pakiraaco. Naar-ak, gee ginno botol taat nuu imile kayco. ²¹ Nu ginno botol-ak, asaan in ibiniinco kaak nu ibingig Bun-ak oki, nu poocji bere horoomine ho dele ka barkiner taat kuuniy loci. Kar gay, nu jage nam nu pakira do gamin kuuk gaaygigdo in maanna ho nu rasiit gondikaw unjitu do gelbinco kaak jookum-aka. ²² Ya loco-ak, nu gaara zinkico do unco ka geemir a nu gin ilim. Kar sando, nu oliyay. ²³ Ampaa ko, nu rasiig abdiye ka Bun kaak matdo ho gin *darjine a nuu abdiye gamin kuuk maaniico di siytu. Gamin-ak, nu waya ar diidi, wal gamin kuuk asinco poodi, wal kuuk poypiya poypiye, wal gemo. Kar gem gay, naar asa maten di.

²⁴ Do saan taar-an ko, Bun rasiig nu giniy gamin ku ginindido uudin taat gelbinco rakiy di. Na rasiigu, nu nigtu zinkico ku maaniico in gamin ku soka. ²⁵ Nu makit seen ta Bun in raadine. Nu rasig abdiye in gine ka riyor do Bun kaak kilgiyig gamin okinco, kar gay, nu abdiya gamin kuuk na kilgiytu di, ho nu gina riy loco. Kar sando, na Bun kat gee oziliy elgin in elgina ! *Aamin.

²⁶ Do saan taar-an ko, Bun rasiig nu giniy gamin ku soka kuuk gelbinco elgiyo : daadi weydo in miday, illa nu bariya zinkico daadi. ²⁷ Miday oki gina pa, nu weydo in daadi. Gelbinco kaak samaanno naamiig a illa nuu bariye zinkico miday. Nu gina gamin ku soka benannico ho ampaa ko, in gamin kuuk nu giniy-ak, nuur maanico gasiit kat tanco.

²⁸ Uudin taat nu pooc ibiniin Bun, na rasiig in pikirrico taat jookum-ata ho ansii ko, nu giniy gamin kuuk gee gingigdo. ²⁹ Gee nuur-ak, gelbinco miin in ay biyaw ta gamin ku gallo : gamin kuuk in botilcodo, kuuk samaanno, ele ka gamin ku geemir ho motol. Gelbinco miin in hasuudinaw, dee ka geemir, giduwa, tee ka geemir in neendaw ho gamin ku pey kuuk arro. Nu diya raadin do geemir ³⁰ ho nu osa gee. Nu adin ku Bundi, nu is binka, nu dapal ho nu dela gonguminco. Nu imila gamin kuuk jookumo min do kayco kuuk gee bal talin yiriy rakki. Nu karmiygigdo aginiyco. ³¹ Pikirrico bal baati ho nu necgitdo kaawco. Nu ello gee ho nu tallo amindaw ta geemir. ³² Nu ibingit tam seriin ta Bundi taat kaawa a gee kuuk ginaag gamin-an, tanco-at, illa muutu. Kar in taar-at oki, nu goy di ginaag gaminco-aku, ho pey, nu ozilaag nuur kuuk gina gamin ar nuur-an ku.

2

Dukume ka seriin ta Bundi

¹ Kin kaak gina zin a ki gay dukume seriiner, ya ki waa oki, ki ginno botol taat kii imile kaan. Paa ko, wiktin taat ki dukuma seriin do gem ka pey, bin ka meenji di diyaacin, asaan kin oki gina jookumo ar naara. ² Gi iban kadar Bun dukumaaco seriin in botilti do nuur kuuk gina gamin kuuk jookum-aku. ³ Kin kaak dukuma seriin do geemir do gamin ku jookumo kuuk nu giniyo, kar kin meenjin oki ginaagu, ki pakira a kii

† 1:17 Wer ka gase kaawor do Habakuuk 2.4.

pake min do seriin ta Bun̄di walla ? ⁴ Sellin̄kaw ta Bun̄di taat dakina, ki ginaat bees walla ? Subirruwi y ho dalulluwi y, ki ginaag ar maan kaak maala walla ? Ki ibanno kadar Bun̄ ginaaji sellin̄kaw a kii ibinin nigin̄jin ho kii jipte goyin̄jin walla ? ⁵ Kar gay, denginan̄ amil lawa ho ki pooc jiptin̄ goyin̄ji. Paa ko, ki meen̄jin di iytu omaayin yaarko do kaan̄ do yiriy taat Bun̄ yaa gaarin dapin̄koy. Do yiriy taar-at, Bun̄ yaaco dukume seriin do geemir in̄ botilti ⁶ ho ay gem di, n̄aaji kappi yin hagin ta riy taat n̄a gintu. ⁷ Do n̄uur kuuk zeeda gine sellin̄kaw a Bun̄ yaaco bere *darjine, horoomine ho goye ka gaasdo gay, Bun̄ yaaco berin̄ goye-aka. ⁸ Kar gay, gee daarin̄ bariya gamin kuuk galco di, ho ampaa ko, n̄u poociit seen ta Bun̄di, n̄u rasiig zin̄kico n̄u un̄ji y do gamin kuuk in̄ botilcodo. Do gee n̄uur-ak, Bun̄ yaa paayin dapin̄koy taat n̄a dapin̄ico aale. ⁹ Ka seener, do n̄uur kuuk gina jookum gay, Bun̄ yaa taaḡi yin ko taaḡiye. Taaḡin taar-at yaa gasin̄ ja *Yuudinna, n̄uur kuuk dorit kaaw ta Bun̄di awalle, ho taa gasin̄ n̄uur kuuk Yuudinnado oki. ¹⁰ Kar do n̄uur kuuk gina sellin̄kaw gay, Bun̄ yaaco bere darjine, horoomine ho n̄aaco iye aapiye. Gamin-an̄, Bun̄ yaa berin̄ ja do Yuudinnar, n̄uur kuuk dorit kaaw ta Bun̄di awalle, ho n̄aa berin̄ do n̄uur kuuk Yuudinnado oki. ¹¹ Asaan Bun̄, n̄aar eerro gee.

¹² Gee okin̄co kuuk gina zunuu-binna ho ibingigdo *gaanuun kaak Muusa siirtu yaa mate bal seriin taat gaanuun-ak yaaco dukume. Kar n̄uur okin̄co kuuk gina zunuu-binna ho kuuk ibingig gaanuun gay, n̄uuco dukume seriin in̄ gaanuun-aka. ¹³ Asaan gee kuuk cokiyaag gaanuun in̄ denginco di, Bun̄ talgigdo a n̄u goy in̄ botol do un̄ji, illa n̄uur kuuk karmiyaaga. ¹⁴ Gee kuuk Yuudinnado, n̄uur ibingigdo gaanuun ka Muusa. Kar sando, n̄u ibingig do gelbinco maan kaak kuuni y

in̄ gaanuun. Ampaa ko, werin daarin̄, n̄u gini y maan kaak gaanuun kaawtu, asaan gaanuun-ak goy do gelbinco. ¹⁵ Ampa-ak, n̄u gaara kadar maan kaak gaanuun kaawtu-ak, ar Bun̄ diyig do gelbinco. Pikirrico oki gaara pa, asaan ya n̄u gina taat jookumo, ta aditco ku maaniico di yaaco diye kaawo. Ho ya n̄u gina taat samaan gay, taar di oki yaa imilin̄co. ¹⁶ Gamin okin̄co-an̄ yaa bayne do yiriy taat Bun̄ yaa dukume seriine. Uudin taat nu gaari y Kabarre ta Gala, do yiriy taar-at, Bun̄ yaa dukume seriin in̄ botol ta Iisa Masi do gamin okin̄co kuuk gee cigiltu do gelbinco.

Yuudinna in̄ gaanuun ka Muusa

¹⁷ Kar kin̄ kaak kaawa a ki *Yu-udin̄ce, ki diya gelbinen̄ do *gaanu-undi ho ki dapili y a ki gem ka Bun̄di. ¹⁸ Do tan̄jin a ki ibingit taat Bun̄ rakiyo ho in̄ ḡilde kaak ki gastu min do gaanuundi, ki iban doḡe taat samaane. ¹⁹ Ki tala zin̄ a ki nec daane noolna. Ki pakira a kin̄ portikaw taat yaa ceerin̄ n̄uur kuuk goy do gondikor. ²⁰ Ki pakira a ki nec ḡilde gee kuuk kayco dibire in̄ n̄uur kuuk ar koogina do imaandi, asaan kin̄ pakira kadar in̄ gaanuun, ki gin ibine kaak taḡ ho in̄ seen ta Bun̄di okintiti. ²¹ Ansi-ak, kin̄ ḡilda kat gee ku pey, kar maa di ki ḡildigi ydo zin̄ ka meen̄jin ? Kin̄ di a « dakon̄ kokin̄enno », kar maa di kin̄ gay kokiniyo ? ²² Kin̄ di a « mitko in̄ daatko, n̄uu kokin̄enno kara », kar maa di kin̄ gay kokini y daadi ? Kin̄ yilaag bun̄nay, kar maa di ki kokini y gamin kuuk n̄u bertu *satkin do geriyco. ²³ Kin̄ dapilaw do bi ka gaanuun ka Muusa, kar maa di ki karmiygigdo gaanuun-aka ? Ansi-ak, ki niglig sin̄ ku Bun̄di. ²⁴ Ka seener, do Kitamner, n̄u siir aman : « Do bi kan̄kon di, gee kuuk Yuudinnado nigiy bin̄kico in̄ Bun̄. »*

²⁵ Ka seener, Bun̄ kaaw a kuu *dukume sel̄no yaa gaare kadar ku geen̄ji. Dukume ka sel̄nol n̄aar-an̄ samaane ya ku karmiyaag gaanuun.

* 2:24 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 52.5.

Kar ya ku karmiygigdo gay, ar ñu balko dukume selño. ²⁶ Kar gay, do gem kaak karmiyaag gaanuun, ya ñu balji dukume selño oki, Bun yaa talin ar ña dukum ko selño. ²⁷ Ka seener, ñu berkon gaanuun do pisinke ho ñu dukumko selño. Kar ya ku karmiygigdo gaanuun, ñaar kaak ñu balji dukume selño ho karmiyaaga-ak yaako dukume seriine. ²⁸ Asaan Yuudince kaak ta6, ñu ibingigdo min do gamnay kuuk gee talaagu, ho dukume ka selñol kaak ta6 oki, ñu ibingigdo min do deley†. ²⁹ Kar Yuudince kaak ta6, illa ñu ibinaag min do gelbiney, ho dukume ka selñol kaak ta6 gay, ñaar maan kaak Ruwwin ta Bun di giniy do gelbin ka gemor, yampa, ña ñaarro kaak ñu siirtu do gaanuundi. Yuudince kaak ta6-ak gasdo ozile min do geemir, illa min do meenji Bun.

3

¹ Ampa-ak, *Yuudinnaw gay, galilti maa ? Ho dukume ka selñol-ak gay, galiliy maa ? ² Ka seener, galilco dakina do ay maanna. Asaan awalle-ak, Bun iyig ja kaawnay do Yuudinnar. ³ Ka seener, Yuudinna daarin bal necin kaaw taat Bun kaawiico. Kar gay, taar-an yaaji tode do Bun di ñaa necin tanji walla ? ⁴ Ha'a, todaajido ! Ya gee okinco kaawa raadine oki, Bun, ñaar gin seene. Ar kaak ñu siirtu do Kitamner aman :
« Gem kol *Rabbiney, min do kaawon di,
gee ibinaacin a ki 6aa in botol
ho do wer ka seriiner, kin di nosiraw.
»*

⁵ Naako gaare maman gee daarin pakiriyo. Gee-ak diya aman : « Ka seener, ni jag min botol taat samaane. Kar gay, jaginni-ak gaayaag gee a ñuu tale waran kadar Bun gina ay maan in botiliy. Ya jaginni gaayaag gee, maa di Bun yaa

paayin dapiñkoy kaani ? » Gee-ak gin botol taat ñu kaawe ampa walla ? ⁶ Ha'a, ginno. Ya Bun ginno ay maanna in botiliy-ak, maman ñaa gedire dukume seriine do gee ku duniiner okinco ?

⁷ Kar gem ka pey yaa diye aman : « Ka seener, nu raade. Kar gay, raadindu-ak gaayaag gee a ñuu talin waran seen ta Bun di. Ampaa ko, gee yaa ozilinji gaay in gaayo. Kar ya raadindu-ak kat ñaamaag gee ñu oziliy Bun, maa di, seriin ta Bun di yaan obindu ar gem kaak gin zunuubinna ? » ⁸ Kar ya kaaw-an kat samaane gay, maa di gi kaawiydo aman : « Gininte gamin kuuk samaanno a ñuur kuuk samaane yaa amile minninco ? » Ka seener, gee daarin osaan a nu meendu kat kaaw pa. Kar sando, ñu raada di. Gee-ak, illa ñuu gasin tanco.

Ginno gem kaak 6aa in botol do unji ka Bun di

⁹ In taar-an gay, gii kaawe pey maa ? Ginte *Yuudinna, gi pakgig gee ku pey walla ? Ha'a, pakgigdo. Nu gaarko min awalle kadar gee okinco unje kayco do zunuubinnar, kuuk Yuudinna in kuuk Yuudinnado oki. ¹⁰ Ar kaak ñu siirtu do Kitamner aman :

« Ginno gem kaak 6aa in botol do unji
ka Bun di,
yoo rakki oki ginno.

¹¹ Ginno gem kaak gin pikirre ta ta6. Ginno gem kaak bariya botol ta Bun di.

¹² Gee okinco amil min botol taat samaane
ho okinco, pikirrico jag min seen
ta Bun di.

Ginno gem kaak gina sellinkaw, yoo rakki oki ginno.†

¹³ Gee-ak, kaawin kuuk amila min do korkorinco‡ iya muutu.

Lesisco imila kaawin ku caaciyindi

† 2:28 'deley' : Werin daarin, ñu kaawa a 'doloy'.

Wer ka gase kaawor do Soom 14.1-3 ho 53.2-4.

§ 3:13 Wer ka gase kaawor do Soom 5.10 ho 140.4.

Soom 10.7.

* 3:4 Wer ka gase kaawor do Soom 51.6. † 3:12

‡ 3:13 'korkorinco' : Werin daarin, ñu kaawa a

* 3:14 Wer ka gase kaawor do

ho binjkico gay amila kaawin kuuk ar kop ta aalol. §

14 Min binjkico-ak, amila suruupine in kaawin ku yuutu.*

15 In asiŋco kuuk caway-ak, ɲu gadgiy deé gee.

16 Do ay botol taat ɲu aadiy-at, ɲu iya taabine in nige ka werdi.

17 ɲu bal ibinin botol ta aapiyer.†

18 ɲu ginno kolaw bat do Bunɗi. »‡

19 Sando, gi iban kadar kaawin okiŋco kuuk ɲu siirtu do *gaanuundi, ɲu siirig do ɲuur kuuk gaanuun goy do kayco. Paa kat, yoo gemo gasiydo botol taat ɲaa imile kaay. Seriin ta Bunɗi yaa obin gee ku duniiner okiŋco, asaan okiŋco, ɲu nig do unji.

20 Ansi-ak, Bun talaado gemo a ɲa goy in botol do unji asaan ɲa karmiyaag gaanuun. Ka seener gay, gaanuun-ak, illa ɲa gaayaag gee a ɲu ibinin zunuubinnico.

Bun giniig gee goyiy in botol do unji in imaan

21 Kar diŋ gay, Bun gaarte maman ɲa giniite gi goyiy in botol do unji. ɲa giniite ansi-ak, ɲa balte gininte in botol ta gaanuundi. Taar-an ar kaak gaanuun ka Muusa in nabiinna kaawit ko min awalle. 22 Bun ginaag gee goyiy in botol do unji do bi ka imaanco taat do Iisa Masi. ɲa giniy ampa-ak do gee okiŋco kuuk aamin in ɲaara. Gee okiŋco, ɲuur sawa di, 23 asaan okiŋco, ɲu gin zunuubinna, ho okiŋco, datikco dukum in Bun ka *darjiner. 24 Kar Bun gay, in barkiney, ɲa ginaag gee goyiy in botol do unji, bal kapuune, in jile kaak Iisa Masi jiliig gee min do zunuubinnico. 25-26 Ar tamga kaak ɲu beriy *satkine do saamiye ka zunuubinnar, Bun berig Iisa a ɲuur kuuk aamin in ɲaara yaa gase saamiye ka zunuubinnico. Ampaa ko, Bun gaartu a ɲa ginaag ay maanna in botiliy. Awalle, ɲa gin riy in botilti wiktin taat ɲa ictu subirraw ho ɲa rasig gee kuuk gin zunuubinna bal seriine. Diŋ gay, Bun

gaaraat pey riyoy taat in botilti ho ɲa ginaag ɲaar kaak obit imaan taat do Iisa Masi yaa goye in botol do unji.

27 Ampa-ak gay, waa kaak yaa dapile ? Ginno yoo waanna ! Waan dapiliydo-ak, asaan taat tiyaw do unji ka Bunɗi-at, ta riydo taat gi giniyo, kar gay, illa imaan taat gi aaminiyo.

28 Maan kaak naa kaawe-an ko kaak ni kaawiy do geemir : gem kaak goy in botol do unji ka Bunɗi, goy in botol ta imaan, yampa, ɲa goydo do saan taat ɲa karmiyaag gaanuun.

29 Bun, ɲaar ka *Yuudinnar di walla ? Ha'a, ɲaar Bun ka gee okiŋco, kuuk Yuudinna in kuuk Yuudinnado oki.

30 Asaan Bun, ɲaar rakki di, ho gee kuuk Yuudinna, ɲa ginaag a ɲuu goye in botol do unji do saan ta imaanco, ho kuuk Yuudinnado oki, ɲa ginaag a ɲuu goye in botol-ak do saan ta imaanco. 31 Ya ni kaawa pa-ak, ni talaag gaanuun ar maan kaak maala walla ? Ha'a, talgigdo ! Kar seener, ni talaag gaanuun ar kaak Bun taliiga.

4

Maan kaak Ibraayim gaariyo

1 Pakiron do goyiŋji ka tatte Ibraayim. Maa kaak asji ? Gii kaawe kat maa do bi kanji ? 2 Bun ginig a ɲa goy in botol do unji. Ya ɲa ginig do bi ka riy taat ɲa giniyo, zer ɲa gin botol taat ɲaa dapile. Kar do unji ka Bunɗi gay, ɲa ginno botol taat ɲaa dapile. 3 Ka seener, Kitamne kaaw aman : « Ibraayim, ɲaar diy gelbiney in Bun. Do bi ka imaanji-at ko, Bun taliig a ɲa goy in botol do unji. »*

4 Ka seener, gem kaak gina riyo, ɲu kappiyaaji. Maan kaak ɲu kappiyiiji-ak, ɲaar bere ka maalanno, ɲaar maan kaak waaliyaaga. 5 ɲa Bun kat ginaag gay zunuubinnar, ɲu goyiy in botol do unji. Pa-ak, gem kaak bal gine riyo ho kaak aamin in ɲaara, do bi ka imaanji-ata, Bun talaag a ɲa goy in botol do unji. 6 Do bi ka gee kuuk bal gine

† 3:17 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 59.7-8.
Wer ka gase kaawor do Zeneez 15.6.

‡ 3:18 Wer ka gase kaawor do Soom 36.2. * 4:3

riyo ho Bun taliig a nu goy in botol-ak, sultan Dawuud kaaw paa do bi ka barkin taat Bun beriico aman :

⁷ « Galal do nuur kuuk Bun saamiycog zunuubinnico
ho niginco sa, na imilcog tak-tak !

⁸ Galal do gem kaak *Rabbin Bun ta-laag zunuubinnay
ar nu ginno do kaay ka meenji gem-aka ! »†

⁹ Barkin-at, taar do *Yuudinnar di walla ? Ha'a, gee kuuk Yuudinnado oki yaa aaciye do barkin-ata. Uudin taat ni kaawtu dak ko awalle, do bi ka imaanji, Bun taliig Ibraayim a na goy in botol do unji. ¹⁰ Wiktin taat Bun taliig a na goy in botol-ak, nu *dukumji ko selno walla ? Ha'a, do wiktin taar-at, nu balji dukume misa !

¹¹ Ba aaro, Bun kaawji a naa dukume selno. Naar-an maan kaak gaara kadar do bi ka imaanji, na goy in botol do unji min na bal dukume misa selno. Ampaa ko, Ibraayim kuuniytutacco ka gee okinco kuuk aamine bal dukume ka selnol. Gee-ak, do bi ka imaanco-at, nuur oki, Bun taliig a nu goy in botol do unji. ¹² Na tacco oki ka nuur kuuk, ya nu dukum selno oki, nu ic botol ta imaandi. Gee nuur-ak, goy in imaanco ar tatte Ibraayim min na bal dukume selno.

Goye kaak in botol do unji ka Bunji

¹³ Bun kaawji do Ibraayim ho do koogin ku kooginay a naaco berin duniin loco. Ya Bun kaawji ampa-ak, na balji kaawe do bi ka karaaminey taat na karmiya *gaanuun. Na kaawiji pa-ak, asaan do bi ka imaanji, na taliig a na goy in botol do unji. ¹⁴ Ya gee kuuk karmiyaag gaanuun keeco di yaa gasin taat Bun kaawtu-at, gee kuuk aamin do Bunji-ak, imaanco yaa gine maan ka maala ho maan kaak Bun kaawtu a naaco bere-ak oki, naar bal baay. ¹⁵ Ka seener, gaanuun-ak iya dapiŋko ta Bunji do geemir.

Kar do wer kaak gaanuun ginno gay, ginno nepide ka gaanuundi oki.

¹⁶ Do bi naar-ak ko, maan kaak Bun kaawtu a naa bere-ak, na kaawig do nuur kuuk aamin loci a nuu ibine do kayco kadar Bun beraag maanna-ak maala bal kapuune do koogin ku Ibraayim okinco do saan ta imaanco. Na kaawaag maanna-ak do nuur kuuk aada gaanuun ho na kaawaag oki do nuur kuuk aamina do Bunji ar Ibraayim, naar tatte okinte. ¹⁷ Uudin taat Kitamne kaawtu aman : « Nu giniŋcin tacco ka gee ku darrinay dakina. »‡ Na aamin in Bun ho din na goy ar tatte do unji. Bun-ak, naar ko kaak nooyaag gee ho in kaawoy di, na kilgiyiig gamin kuuk ginno awalle. ¹⁸ Ibraayim diy gelbiney in maan kaak Bun kaawtu ho na aamin loci. Do wiktin taar-at, gee gay pakira a wal na ginno botol taat naa gasin maan kaak na eriy min do Bunji. Do bi ka imaanji-at ko, na gintu tacco ka tamba dakina uudin taat Bun kaawiji aman : « Kooginan asa gine dakin aale. »§ ¹⁹ Min Bun kaawiji pa-ak, Ibraayim iban kadar na za6 ko ho daaciy Zaara oki mogina. Kar wiktin taat elginay gaay ko nece miya, na ob di tirit do imaan. ²⁰ Do maan kaak Bun kaawiji a naaji bere-ak, imaanji bal arme. Kar gay, imaanji-at berji gudurre ho na deltu barkin do Bunji. ²¹ Na iban do kaay kadar Bun gin gudurre taat naa necin kaawoy. ²² Do bi naar-ak ko, Bun talig Ibraayim a na goy in botol do unji. ²³ Wiktin taat nu kaawtu do Kitamner aman : « Bun talig a na goy in botol », nu bal kaawe do Ibraayim keeji di. ²⁴ Kar gay, ta lote oki. Asaan do bi ka imaante, Bun talaate a gi goy in botol do unji. Ka seener, gi diy gelbinte in naar kaak nooyig Rabbinte Iisa min do muuti. ²⁵ Do bi ka zunuubinnite, Bun berig Iisa do pise ka geemir a nuu deenji ho na nooyig min do muuti a Bun yaate gininte gii goye in botol do unji.

† 4:8 Wer ka gase kaawor do Soom 32.1-2.
Wer ka gase kaawor do Zeneez 15.5.

‡ 4:17 Wer ka gase kaawor do Zeneez 17.5. § 4:18

5

Jile kaak Iisa Masi jiliite

¹ Ansii ko, Bunj gininte gi goyiy in botol do unji do bi ka imaante, ho do saan ta *Rabbinte Iisa Masi ko, din gi goyiy do aapiyer in Bunj. ² In Iisa ho do bi ka imaante, gi gin botol gii gase barkin min do Bunji, ho gi obtu tirit do barkin-ata. Ho maan kaak yaate ale gala-ak, na diye kaak gi diytu gelbinte a gii gase hagin ta *darjin ta Bunji. ³ Min kaatiya, ya taa6in gasinte oki, galte, asaan gi iban kadar taa6in-at gaayaate gi iciy subirraw. ⁴ Ho ya gi ic subirraw, ta gaayaate gi goyiy bombo do gecindi. Kar ya gi goy bombo do gecindi-ak, ta gaayaate gi eriy in gelbin rakki taat Bunj kaawtu. ⁵ Ho ere kaak gi eriy-ak kacaatenno, asaan in Ruwwiney taat na beriite, Bunj gaarte kadar na elgiite dakina.

⁶ Ka seener, do wiktin taat gi gedarro imile kayte, Iisa Masi mat do bi ka gay zunuubinnar. Muutuy-at, taar do wiktin taat Bunj diytu. ⁷ Do duniiner, gi iban kadar gee sood di yaa ooye muutu do gaay ta gem ka pey. Akuun yaa goyen di gee kuuk yaa ooye mate do gaay ta naar kaak 6aa in botol wala kaak sellen. ⁸ Kar Bunj gay gaarte maman na elgiite : wiktin taat gi goy misa gay zunuubinnar, Iisa Masi astu mat do saan tante. ⁹ In muutuy taat na mattu do saan tante, din Bunj ginaate a gi goy in botol do unji. Ansi-ak, ibininte tak kadar Iisa Masi yaate jilinte min do dapinko ta Bunji. ¹⁰ Awalle, wiktin taat gi goy misa adin ku Bunji, Bunj amrinte in meenji in botol ta muut ta Ronji Iisa Masi. Ka seener, ya na amrinte in muut ta Ronji-at, gi iban tak kadar naate jilinte oki in nooyinji. ¹¹ Min kaatiya, gi aacyaw do unji ka Bunji do saan ta Rabbinte Iisa Masi kaak din amrinte in Bunj.

Tatte Aadum in Rabbinte Iisa Masi

¹² In botol ta gem rakki di, zunuubinna unjitu do duniiner. Zunuubinna unje in gem kaak nu kolaag Aadum ho zunuubinna-ak iya

muutu. Muut-at astu do gee okinco, asaan gee okinco gin zunuubinna. ¹³ Ka seener, min Bunj bal berin misa *gaanuun do Muusa, zunuubinna goy ko do duniiner. Kar gay, uudin taat gaanuun-ak ginno misa, Bunj talaag zunuubinna-ak ar nu ginno do kaay ka gemor. ¹⁴ Sando, min wiktin ta Aadum yoo ta Muusa, muut diyco pise do gee okinco. Aadum, naar pooc karmiyin taat Bunj kaawiji. Kar muut gay, taar diyco pise yoo do nuur kuuk zunuubinnico sawado in ku Aadum.

Aadum gaara naar kaak as ba aaro, naar ko Iisa Masi. ¹⁵ Kar gay, barkin taat Bunj beriy bal kapuune, taar pakgig nige ka Aadum serek. Ka seener, do bi ka nige ka gem rakki di, gee dakina mattu. Kar gay, bere kaak Bunj beriite in gem rakki di-ak, pakgig serek. Bere-ak, Bunj berig in Iisa Masi bal kapuune ho ta oyaw do gee dakina. ¹⁶ Talon kat maan kaak nige ka gem rakki iytu ho maan kaak barkin ta Bunji iytu ! Ka seener, seriin taat oba gee astu do duniiner in nige ka gem rakki di ho ta obiig gee dakina. Kar barkin ta Bunji gay, in nige kaak gee nigtu dakin-ak oki, ta iyaag gee dakina a nuu goye in botol do unji ka Bunji. ¹⁷ Ka seener, ya in gem rakki di ho in niginji kaak rakki di, muut diytu pise do gee ku duniiner, ibininte oki tak do kayte kadar in Iisa Masi kaak rakki di, gi gasiy bere ho in barkine min do Bunji, taat pakgig gamin okinco. Bere-ak, naar ko Bunj giniite gi goyiy in botol do unji. Paa ko, gii gase goye kaak ta6 ho gii hokumiye in naara.

¹⁸ Ansii ko, uudin taat nige ka gem rakki di iyaag gee okinco a seriin ta Bunji yaa obinco, ampaa di oki, in riy taat in botol ta gem rakki di gintu, gee okinco nec imile kayco min do seriiner ho nuu gase goye kaak ta6. ¹⁹ Gem rakki di pooc karmiyin taat Bunj kaawiji ho gee dakina unjitu do zunuubinnar, ampaa di oki, gem rakki di ooy karmiyit taat Bunj kaawiji ho gee dakina Bunj giniig nu goyiy

in botol do unji.

²⁰ Min Bun berig gaanuun do Muusa, zunuubinna ku geemir gaaya gaayen di. Kar do wer kaak zunuubinna gaaya gaayen di gay, barkin ta Bun di oki goy dakin dakina pakgigu. ²¹ Awalle, zunuubinna gaara gudurrigo in muutu. Kar din gay, in *Rabbinte Iisa Masi, barkin ta Bun di gaara gudurrigi in gine kaak Bun giniite gi goyiy in botol do unji ho in naar ko, gii gase goye ka gaasdo.

6

Barkin ta Bun di imilinte min do zunuubinnar

¹ Naar-ak, gii kaawen kat maa ? Gee daarin kaawa a guna nuu gine zunuubinna, paa kat, barkin ta Bun di yaa gine dakin gaay in gaayo. Kaaw-at do botilti walla ? ² Ha'a, ta do botiltido ! Ya gi pakira do zunuubinnar, gi ar gee kuuk mate, ho paa kat, zunuubinna gediraado nuute diye pise. In taar-an gay, maman gii unje pey kayte do gine ka zunuubinnar ? ³ Ku ibanno kadar ginte okinte kuuk nu *batiziyinte, gi num in Iisa Masi ho ansi-ak, gi num in muutuy oki. ⁴ In batem-ak, ar gi mate ho nu tiisinte in naara. Paa kat, ar kaak Tatte Bun nooyig Iisa Masi in gudurre ta *darjiney, ginte oki, gii goye goye kaak marbinto.

⁵ Ka seener, ya gi num in Iisa Masi in muut ar tanji, gii nune oki in naara in nooye kaak ar kanji. ⁶ Ibininte tak kadar goyinte kaak awalle-ak, nu doodig ka etor in Iisa Masi. Paa kat, goye naar-ak idtu jot ho gi giniydo pey berrin ku zunuubinnar. ⁷ Gi giniydo pey berrina-ak, asaan gem kaak mate, naar imil ko kaay min do gudurre ta zunuubinnar. ⁸ Sando, ya gi mat in Iisa Masi, gi iban ko tak kadar gii goye oki in naara. ⁹ Gi iban oki kadar Bun nooyig Iisa Masi min do muuti ho na mataado pey tak-tak. Muut bal gine pey gudurre loci. ¹⁰ Asaan muutuy-at, taar mena rakki di gaasiititi do bi ka zunuubinnar. Kar din gay, na goya, ho goyinj-ak, naar do Bun di. ¹¹ Ampa-ak, kunjo

oki, do unjo ka zunuubinnar, talon zinkiko ar ku mate, ho do unji ka Bun di, talon zinkiko ar ku goy mento in nune kaak ku numtu in Iisa Masi.

¹² Naar-ak, dako raseno zunuubinna yaaco gedire do zinkiko kuuk goy ku muuti di. Dako ooyenno nuuko naaminjo kuu aade galal ta zinkikon di. ¹³ Dako berenno zinkiko do zunuubinnar a *Seetanne yaa gine in nuur gamin kuuk in botilcodo. Kun ar gee kuuk mate ho din goy mento. Ampa-ak, beron zinkiko do Bun di a Bun yaa gine in nuur ay maanna in botiliy. ¹⁴ Naar-ak, zunuubinna gediraakonno pey, asaan *gaanuun goydo pey do kayko, kar gay, ku goy do barkin ta Bun di.

Gine ka riyor kaak in botiliy

¹⁵ In taar-an gay, gi kaawe pey maa ? Ya gaanuun goydo do kayte ho gi goy do barkin ta Bun di, naar-an maan kaak beraate botol gii gine zunuubinna walla ? Ha'a, ginno ! ¹⁶ Ku ibanno ga ? Ya ku ooy waan yaa goye kaako a kuu karmiyinji ar berrinay, kuu gine berrinay ku ta6 ku naar kaak ku karmiyiyo. Ya ku karmiya zunuubinna kuuk iyaako do muuti, kuu gine berrinco, ho ya ku karmiya Bun kaak yaako gininjo kuu goye in botol do unji, kuu gine oki berrinay. ¹⁷ Naar-ak, ozilinten Bun, asaan awalle kun berrina ku zunuubinnar ho din gay, ku obig bilde kaak nu bildinjo in gelbin rakki. ¹⁸ Din Bun imilinjo min do zunuubinnar ho ku gin ko berrin kunji a kuu gine riy taat in botilti. ¹⁹ Nu kaawaako in kaawin ku gamin kuuk kuuniya do duniiner di, asaan pikirriko, taar ta geemir di. Awalle, ku ber zinkiko okinjo a kuu gine berrin ku gamin kuuk *cawarro ho kuuk in botilcodo. Gamin-ak imilig gee min botol ta ta6. Kar din gay, beron zinkiko okinjo a kuu gine berrin ku Bun di. Paa kat, kuu gedire gine riy taat in botilti ho kuu gedire goye cawar do unji.

²⁰ Wiktin taat ku goyiy misa berrin ku zunuubinnar, isgikonno taat kuu

gine riy taat in botilti. ²¹ Kar din gay, gamin ku sokañ kuuk ku gintu awalle-ak iyko maa biidira ? Gamin-aj bal iye maanna, illa muutu. ²² Kar din gay, Buñ imilin ko min do zunuubinnar, ku gin ko 6errin kunji. Ansii ko, kuu goye *cawar do unji ka Buñdi ho kuu gase goye ka gaasdo. ²³ Ka seener, gem kaak gina zunuubinna, maan kaak nuuji kappiye-ak, illa muutu. Kar bere kaak Buñ beriite maalan gay, naar goye ka gaasdo in nume kaak gi numtu in *Rabbinte Iisa Masi.

7

Taayika do bi ka gaanuundi

¹ Gem kol sintay, ku ibingig ko maan kaak naako kaawe-ajka, asaan ku ibingig *gaanuun ka Muusa. Gaanuun-ak goy do kaay ka gemor, illa ya gem-ak goy misa in odinay. ² Naar-ak, ya daatik ob mitko, illa taa goye in mitti-aka nam menuwiyya gaase ar kaak gaanuun kaawtu. Kar ya mitti kat mat gay, ta imil kaati min do gaanuun kaak kaawa do bi ka obindi. ³ Yampa, ya mitti-ak goy misa in odinay ho ta ob mitik ka pey, do unji ka Buñdi-ak, ar ta kokina miday kara. Kar ya mitti-ak mat gay, ta imil kaati min do gaanuundi. Ya ta raka obe ka pey oki, ta bal nige maanna. ⁴ Gem kol sintay, tan ko oki pa. In muut taat ku mattu in Iisa Masi, kun ko oki, do unji ka gaanuun ar ku mate. Kar din gay, ku kuuniy geenji ku gem ka pey, naar kaak Buñ nooyig min do muuti. Paa kat, gii gine gamin kuuk Buñ rakiyo. ⁵ Ka seener, awalle, do wiktin taat gi teet duniin ar kaak gi rakiy di-ak, na gaanuun ko gaarten zunuubinna. Kar min galal ta zinkite talig zunuubinna-ak gay, ta naamaate a gi giniñco ho zunuubinna-ak iyiite illa do muuti. ⁶ Kar din gay, in muut taat gi mattu in Iisa Masi, Buñ imilinte min do gaanuun kaak obinte ar gi gay danjaayner. Buñ imilinte-ak a

gii gedire gine riy taat marbinto in gudurre ta Ruwwiney. Yampa, riy-at, gi ginaatdo ar awalle in karaamin ta gaanuun ka Muusa.

Gaanuun ho in zunuubinna

⁷ Naar-ak, gii kaawe kat maa ? Gaanuun in zunuubinna, nuur rakki walla ? Ha'a, nu rakkido ! Kar gay, in botol ta gaanuun ko, nu ibiniig zunuubinna. Ka seener gay, ya gaanuun dakdu kaawdo aman : « Dak elenno maan ka gijin »*, ta-aj, nu bal ibine baay ta nige ka ele naar-ajka. ⁸ Kar gay, min gaanuun gaardu pa-ak, zunuubinna gastu botol taat nu unjiidu do gelbinder in ay ele ka gamin ku geemir. Yampa, ya gaanuun ginno-ak, zunuubinna, nuur ar maan kaak mate. ⁹ Awalle, min nu ibingigdo misa gaanuun-ak, nu goy mento. Kar min nu ibiniig gaanuun-ak gay, zunuubinna teestu gine riyco ¹⁰ ho nu rawtitu zir. Ansii ko, gaanuun kaak zer yaan iyiindu do goye ka gaasdo-ak, din na iyin do muuti. ¹¹ Asaan min nu ibiniig gaanuun-ak ko, zunuubinna gastu botol taat nu caaciyintu ho nu iyin do muuti. ¹² Ansi-ak, gaanuun, naar ta6 ho kaaw taat amila minniney oki, taar ta6, ta do botilti ho ta samaane.

¹³ Pa-ak, maan kaak samaane kat iyintu do muuti walla ? Ha'a, na naarro ! Maan kaak iyin do muut-ak, illa zunuubinna. Kar gay, zunuubinna ic maan kaak samaan-ak ko, nu iyiidu muutu. Ka seener, in kaawin kuuk amila min do gaanuundi, gee ibiniy baaco ta zunuubinnar ho nu ibiniy oki waraɗ kadar zunuubinna, nuur samaanno tak-tak.

Zunuubinna kuuk goy do zi ka gemor

¹⁴ Ka seener, gi iban kadar *gaanuun, naar asa min Ruwwin ta Buñdi. Kar nun gay, zir, naar ka gemor di ho na ginno gudurre. Zir-aj ar nu gidiiyig berre ka zunuubinnar. ¹⁵ Ka seener, nu ibanno baay ta maan kaak nu giniyo. Nu gingigdo maan

* 7:7 Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.17, Deteronoom 5.21.

kaak nu rakiy gine. Kar maan kaak nu yilaag gay, nu ginaaga. ¹⁶ Kar ya nun kat gina maan kaak nu rakaado a naa gininji gay, naar-ak, nu ooy in taat gaanuun kaawiyo ho nu ibin kadar gaanuun, naar samaane. ¹⁷ Naar-ak, maan kaak samaanno-ak, na nununno kat ginaaga. Kar gay, nu zunuubinna kuuk goy do zir. ¹⁸ Asaan nu iban kadar maan kaak samaane goydo in nunu, na ginno do zir kaak ar ka geemir di. Ka seener, nu gin niyin taat naa gine taat samaane, kar gay, nu gedarro. ¹⁹ Nu gingigdo maan kaak samaan nu rakiy gine. Kar maan kaak samaanno nu rakaado gininji gay, nu ginaaga. ²⁰ Ya nun kat gina maan kaak nu rakaado-ak, na nununno kat ginaaga. Kar gay, nu zunuubinna kuuk goy do zir.

²¹ Do goyindu, nu tala maan asgiydu : do wiktin taat nu raka gine taat samaane, taat samaanno gay asgiydu melen. ²² Ka seener, do gelbiner, nu elgig gaanuun ka Bunji. ²³ Kar gay, nu tala kadar gaanuun ka pey goy do zir ho na taasiinaag naar kaak nu ibiniy do kaar kadar na samaane. Gaanuun kaak goy do zir-an ginintu ar nu berre ka gaanuun ka zunuubinna kuuk goy do zir. ²⁴⁻²⁵ Talon nun kaak aminda-anja ! Do pikirrer, nu berre ka Bunji ho nu ooy naa aadin taat gaanuunji kaawtu. Kar zir gay naamiin a illa naa aade taat zunuubinna rakiy di. Waa kat yaan jilindu min do maan kaak iyaan do muut-anja ? Waan kaak yaan jilindu-ak, illa Bun, in botol ta *Rab-binte Iisa Masi. Ozilinten sinji !

8

Goye kaak marbinto in Ruwwin ta Bunji

¹ Ampaa ko, din seriin ta Bunji obaagdo tak-tak nuur kuuk num in Iisa Masi.* ² Ka seener, *gaanuun ka Ruwwin ta Bunji, naar beraate goye kaak ta6 in nume kaak gi numtu in

Iisa Masi ho naa jiliite min gaanuun ka zunuubinnar ho min do muuti. ³ Maan kaak gaanuun ka Muusa bal gedire gininji, Bun gay ginga. Gaanuun bal gedire gininji asaan zinika ku geemir, gudurrico sooda. Kar Bun gay naamig Ronji ka meenji. Na naamig in zi kaak ar zinika ku gee kuuk gina zunuubinna. Ampaa ko, na idiit gudurre ta zunuubinnar taat gina riyti do zinika ku geemir. ⁴ Bun gintu pa-ak a maan kaak gaanuun kaawtu yaa ase tak do weriy. Maanna-ak yaa ase do weriy in ginte kuuk jaawdo ar kaak gi rakiy di, kar gay, kuuk jaawa ar kaak Ruwwin ta Bunji rakiyo. ⁵ Ka seener, nuur kuuk gina taat zinikico rakiy di-ak, nuur diyaat pikirrico illa do galal ta zinikico. Kar nuur kuuk gina taat Ruwwin ta Bunji rakiy gay, nuur diyaat pikirrico do maan kaak kuuniya in Ruwwin ta Bunji. ⁶ Nuur kuuk diyaat pikirrico do galal ta zinikico-ak, nuur ku muuti. Kar nuur kuuk diyaat pikirrico do Ruwwin ta Bunji gay, Bun yaaco bere goye ho naaco iye aapiye. ⁷ Ka seener, nuur kuuk diyaat pikirrico do taat zinikico rakiy-ak, nuur adin ku Bunji. Pikirre ta zinikar-at, taar iyigdo gee nuu karmiyin gaanuun ka Bunji ho ta gedarro iyinco a nuu karmiyinji oki. ⁸ Nuur kuuk aadaat pikirre ta zinika ku maaniico di-ak, nu gediraado yaaji bere galal do Bunji.

⁹ Kar kun gay bal diyin pikirriko do galal ta zinika ku maaniiko-ata, ku diyit in taat Ruwwin ta Bunji rakiyo, asaan Ruwwin-at goy do gelbinko. Ka seener, gem kaak ginno Ruwwin ta Iisa Masi do gelbiney-ak, naar ka Iisa Masido. ¹⁰ Ya Iisa Masi goy do gelbinko oki, zinikico, nuur yaa mate do bi ka zunuubinnar. Kar gay, Ruwwin ta Bunji yaako bere goye asaan Bun talaako kadar ku goy in botol do unji. ¹¹ Kar ya Ruwwin ta Bun kaak nooyig Iisa Masi min do muuti kat goy do

* **8:1** In kaaw ta Grek, do makaatamna daarin kuuk awalle, nu gaay aman : « Gee kuuk num in Iisa-ak, nuur aaddo galal ta zinikico, kar gay, nu aada taat Ruwwin ta Bunji kaawtu. »

gelbinko, naar-ak, kuu ibine do kayko kadar kunjo oki, naako bere goye. Ka seener, do zinkiko ku muut-aku, ku iban kadar naar kaak nooyig lisa Masi-ak yaaco bere goye in gudurre ta Ruwwiney.

¹² Gem kol sinjay, ampa-ak ar gi gin daana. Kar daana-at gay, gii kappiyyin do waa ? Gii kappiyyin in goye kaak gi goyiy do galal ta zinkite walla ? Ha'a. ¹³ Asaan ya ku goy do galal ta zinkikon di, naar-ak, ku goy ku muuti. Kar gay, ya in gudurre ta Ruwwin ta Bunji, ku rasig tak-tak gamin kuuk jookumo kuuk bera galal ta zinkiko, kuu gase goye. ¹⁴ Njuur kuuk ooy aada botol taat Ruwwin ta Bunji gaarico, nuur-ak koogin ku Bunji. ¹⁵ Ka seener, Ruwwin taat Bunji beriiko-at, taar gingikonno ferrina kuuk goy pey in koluwco. Kar gay, Ruwwin-at ginaako koogin ku Bunji ho ampa-ak, gi nec kolin Bunji aman : « Baaba ! Tanni ! » ¹⁶ Ta meenti Ruwwin ta Bunji ko gaaraate kadar gi koogin ku Bunji. Ampaa ko, gi ibiniy do kayte kadar gi kooginay. ¹⁷ Ka seener, gi kooginay. Pa-ak, gii gasin oki gamin kuuk Bunji dummiytu a naa deede do geenji. Gamin-ak, gii gasin sawa in lisa Masi, asaan ya gi taabiya in naara, gii unje oki in naara do *darjiney.

Darjin taat yaa ase

¹⁸ Do tanto, taabin taat gi aawiy do menuwir-an, taar sood di ya gi tala *darjin taat Bunji yaate bayne. ¹⁹ Gamin okinco kuuk Bunji kilgiytu era in niyin rakki yiriy taat Bunji yaa gaarin kooginay. ²⁰ Ka seener, gamin kuuk Bunji kilgiytu-ak gal do pise ka maan kaak gin gudurre ho na bal baay. Naar-ak, in niyin ta maanico do, ta niyin ta naar kaak raka a taa kuuniye pa. Kar gay, gamin ku Bunji-ak gin pey maan kaak gi diytu gelbinte : ²¹ yiriy rakki, Bunji asa imilin gamin kuuk na kilgiytu min do gudurre ta idindi taat obig ferrina. Paa kat, nuu gase horrinaw in koogin ku Bunji do yiriy taat nuu unje do darjiney. ²² Gi iban kadar yoo dinja,

gamin okinco kuuk Bunji kilgiytu-an neyaw ar daatik taat taabiya do wiktin ta weenti. ²³ Kar gay, ya gamin-ak neyaw, ginte kuuk gin Ruwwin ta Bunji do gelbinte ar barkin taat awalle min do barkin taat Bunji yaa bere do kooginay, gi neyaw oki. Ka seener, neyinte amila min do gelbinte in erinte kaak gi eriy a gii kuuniye kooginay ku Bunji tak-tak do wiktin taat naate imilinte min do taabin-anta. ²⁴ Asaan Bunji jilinte, kar gay, gi talgido misa maan kaak gi diytu gelbinte. Ka seener, ya gem talaag ko maan kaak na diytu gelbiney, naar-ak, na maa diyinda ? Di pa-ak, waa yaa diye pey gelbiney do maan kaak na talaag ko in odinay ? ²⁵ Kar ya gi diyaag gelbinte do maan kaak gi talgido misa gay, illa gii erin in subiraw.

²⁶ Ampaa di oki, in gudurrite taat sood-ata, Ruwwin ta Bunji asgiy gaayinte. Ka seener, gi ibanno inde Bunji ar kaak na rakiyo. Kar meenti Ruwwin ta Bunji gay indiite Bunji in neyinti kaak gem gedarro kaawe. ²⁷ Kar Bunji, naar talaag gelbin ka geemir ho na ibingit taat Ruwwin ta Bunji kaawiyo, asaan taat Ruwwin-at indiy do saan ta gee ku Bunji-ak kuuniy in taat na rakiyo.

²⁸ Gi iban kadar do ay maanna, Bunji gina a gamin okinco yaa gine sellen do gee kuuk elgiga ho kuuk na koltu ar kaak na rakiy gine. ²⁹ Asaan nuur kuuk Bunji do big min awalle-ak, na ic ko niyine a naa gininco nuu kuuniye ar Ronji. Paa kat, Ronji-ak yaa gine aawco ka sinja dakina. ³⁰ Nuur kuuk Bunji doftu min awalle-ak, na koltu oki. Ho nuur kuuk na koltu-ak, na ginig oki nu goyiy in botol do unji. Ho nuur kuuk goy in botol do unji-ak, na unjig oki do darjiney.

Ginno maan kaak pakgig ele ka Bunji

³¹ Do taar-an, gii kaawe pey maa ? Ya Bunji kat in ginte-ak, waa kat yaa gine adinte ? ³² Bunji bal gooyin Ronji ka meenji, kar gay, na berig

*satkine do saan tante okinte. Ya Bun gin pa-ak, maa di na beriitenno ay maanna in naara ? Ka seener, in barkiney, naate berinji. ³³ Waa kat yaaco diye kaaw do gee kuuk Bun doftu ? Ginno yoo gemo, asaan Bun kat ginig nu goyiy in botol do unji. ³⁴ Waa kat yaaco gine a seriin yaa obinco ? Ginno yoo gemo, asaan Iisa Masi, naar mate ho min kaatiya, Bun nooyig min do muuti. Din, na goy do meeday ta Bun di ho na indaag do saan tante. ³⁵ Maa kaak yaate eerinte min ele ka Iisa Masi ? Ginno yoo maanna, wala taafine, wala diigine, wala taafin ta imaan, wala meya, wala pokirraw, wala duniin taat yaa ase kaate, wala muutu. ³⁶ Ar kaak Kitamne kaawtu aman : « Gem kol *Rabbiney,

gee joriyaanin muut doo asaan ni geenjin.

Nu talaani ar ni tamgi kuuk nu 6aa dapsiyinco. »†

³⁷ Kar gay, do gamin okinco kuuk asaate kaate-an, nosirruwte paka in gudurre ta Iisa Masi kaak elgiite.

³⁸ Ka seener, nu iban tak kadar ginno maan kaak yaate eerinte min ele ka Bun di : wala muutu wal goye, wala *dubal ku Bun di wal aaridna ho nuur kuuk gin gudurre kuwa, wala gamin ku din ka wal nuur kuuk yaa ase neginda, ³⁹ wala maan kaak goy kuwa wal kaak goy baata. Min gamin okinco kuuk Bun kilgiytu, ginno tak-tak maan kaak yaate eerinte min ele kaak Bun gaariite in nume kaak gi numtu in Rabbinte Iisa Masi.

9

Bun in gee ku Israyeel kuuk na doftu

¹ In nume kaak nu numtu in Iisa Masi, kaaw taat naa kaawe-an, taar ka seener, na raadenno. Pikirrer ho in Ruwwin ta Bun di, nuur saadinnar kadar kaawor ka seener. ² Ka seener,

adir nig ko nige ho gelbiner sa goy ko gel6inaan di. ³ Ya botol goya taat naa jilin sintar kuuk tambaani rakki, naa ooye a Bun yaan surpiyindu ho naan eerin min do Iisa Masi. ⁴ Sintar-ak, nuur gee ku Israyeel. Bun dofig a nuu kuuniye kooginay. Na gaarcot *dar-jiney. Na ob jamaw dees dakina in nuura. Na berco *gaanuun. Na gaarco maman nuu abdiyinji. Na kaawco a naaco bere gamna. ⁵ Aginiyco kuuk aginda, nuur min gee ku Israyeel, ho Masi oki, weenji, na min gee-aku. Naar goy kaaco ka gamin okinco. Na Bun kaak nuu ozilin elgin in elgina ! *Aamin.

⁶ Naar-ak gaara kadar kaaw ta Bun di uc maala walla ? Ha'a, ta bal uce ! Kar gay, gee okinco kuuk min tatte Israyeel*, daarin, nuur gee ku Israyeeldo ku ta6 kuuk Bun doftu.

⁷ Kar gee okinco kuuk min tatte Ibraayim, daarin, nuur kooginaydo kuuk ta6. Ka seener, Bun kaawji do Ibraayim aman : « Koogin kuuk nu kaawtu a naan bere-ak, nuur asa min Isaaka. »† ⁸ Ampaa ko, Bun kaawtu kadar koogin ku adiy ka Ibraayim, okinco, nu koogin ku Bun dido, illa nuur kuuk Bun kaawiji a naaji bere-ak di. Nuur kuuk Bun kaawtu a naaji bere-ak, nuur koogin ku Bun di kuuk ta6. ⁹ An ko kaaw taat Bun kaawiji do Ibraayim. Na kaawji aman : « Weeno‡, do wiktin-an di, naa yeepe ho naa gasin daacin Zaara wee mico. »§

¹⁰ Ta taar-anno di ! Pakirinte oki do Rebeka, daaciy ta Isaaka. Ta weeji muusan. ¹¹ Kar gay, min koogin-an, nu bal ween misa ho min nu bal gine taat samaane wal taat samaanno di, Bun doftu rakki ar kaak na rakiyo a maan kaak na ictu niyine a naa gine-ak, naa giniinji. ¹² Ka seener, Bun dofiig gee ar taat na rakiy di, na tallo maan kaak nu giniyo. Paa ko, min Rebeka bal wee misan di, Bun kaawi-

† 8:36 Wer ka gase kaawor do Soom 44.23.

† 9:7 Wer ka gase kaawor do Zenenez 21.12.

§ 9:9 Wer ka gase kaawor do Zenenez 18.10.

* 9:6 'Israyeel' : Nu sin kuuk Bun diyiji do tatte Yakuub.

‡ 9:9 'Weeno' : Werin daarin, nu kaawa a 'zootira'.

* 9:12 Wer ka gase kaawor do Zenenez 25.23.

itit aman : « Aawke asa gine berre ka aaroy. »* ¹³ Kaaw taar-an as uudinti in taat do Kitamner aman : « Nu do6ig Yakuub ho Ezaayu gay, nu poocga. »†

¹⁴ Naar-ak, gii kaawe pey maa ? Gii kaawe a Bun gina taat in botiltido walla ? Ha'a, na ginno ! ¹⁵ Ka seener, Bun kaawji do Muusa aman : « Ya nu raka gine sellen do gemor, naaji gine, ho ya nu raka tale amindaw ta gemor oki, naaji tale. »‡ ¹⁶ Ansi-ak, ya Bun do6 gemo, na bal do6in in niyin ta gem-aka, wala in riy taat na gintu, illa in sellinkaw ta meenji Bun. ¹⁷ Do Kitamner, Bun kaawji do sultan ka Meser aman : « Nu darjiyincin sultan a in kin ken di, naa gaarin gudurrer ho sin du yaa ale do adiy ka kidar okinji. »§ ¹⁸ Ansi-ak, Bun gaara sellinkuwi do naar kaak na rakiy di ho naar kaak na rakiy di, na ginaag kaay bombo.

Do6e ka geemir kaak in niyin ta meenji Bun

¹⁹ Waan asaan di indindu a ya Bun gaar sellinkuwi do naar kaak na rakiy di, maa di na leesi pey do geemir ? Ginno waan kaak yaa poocin niyin ta Bundi wal maman ? ²⁰ Kar kin gem gay waa kina, kii meelin Bun ? Gem naar-ak, na ar parik kaak yaa indin gem kaak pinga aman : « Maa di ki piniin ansi ? »* ²¹ Ka seener, gay pinindi-ak gin botol naa gine maan kaak na rakiy di in golnoy. Min golnoy kaak do pisinji-ak di, naa gedire pine maan kaak nuu gine riy ta iidiner ho ka pey do riy ta geero kun kawta.

²² Ya Bun raka a gee yaa ibinin dapinkoy ho na raka gaarin gudurrey, kuu kaawe maa ? Kar gay, ya na ic subirraw dakina ho na sosig nuur kuuk zer dapinkoy yaa paaye kaaco ho kuuk nec ku idindi-ak, kuu kaawe pey maa ? ²³ Bun gintu ansi-ak a naa gaarin yaarkaw ta *darjiney. Darjiney-at, na gaaraat do

nuur kuuk na tala aminduwco ho na siyig zinkico min awalle a nuu hadire do darjiney-ata. Naar-ak, kuu kaawe pey maa ? ²⁴ Nuur kuuk na taliy aminduwco-ak, na ginte kuuk na koltu. Na balte kolinte min gee kuuk *Yuudinna keeco di, kar gay, min gee kuuk Yuudinnado oki. ²⁵ Uudin taat do Kitamner, nu kaawtu do mak-tumne ta nabi Ooze aman :

« Gee kuuk awalle geendudo-ak,
din naa kolin a nu geendu.

Ho darrinay kuuk awalle nu elgigdo-ak,

din naa kolin a nu darrinay kuuk
nu elgiy dakina. »†

²⁶ « Do wer kaak Bun kaawiico do geemir a " kun geendudo ",
eden di, nuu kolin a nu koogin ku Bun
kaak goy mento. »‡

²⁷ Do gee ku Israyeel, nabi Ezaayi kaaw ko bico aman : « Ya gee ku Israyeel kat gin dakina ar yir kaak do bi ka barrer oki, minninco, gee sood di kuuk Bun yaa jilincio. ²⁸ Asaan kaaw taat Bun kaawtu a naa gine do kidarat, kodok di naa necinti. »§ ²⁹ Ho ar kaaw taat Ezaayi kaawtu min awalle aman :

« Ya *Rabbin Mee Gudurri balte rase koogina,

gii gine ar gee ku geeger ka Sodom
ho gii kuuniye ar gee ku geeger ka
Gomoor. »*

Goye kaak in botiliy in imaan

³⁰ Naar-ak, gii kaawe pey maa ? Gee kuuk Yuudinnado, nuur bal bariye botol taat Bun yaa giniinco nuu goye in botol do unji. Kar in taar-at oki, Bun ginig a nuu goye in botol do unji do saan ta imaanco. ³¹ Kar *Yuudinna gay, in *gaanuun, nu bariya goye kaak in botiliy do unji ka Bundi, kar gay, nu bal gasinji. ³² Maa di nu baltu gasinti ? Nu baltu gasinti-ak, asaan nu bal bariye botol ta imaan taat iyaag gee nu goyiy in botol do unji ka Bundi.

† 9:13 Wer ka gase kaawor do Malasi 1.2-3. ‡ 9:15 Wer ka gase kaawor do Ekzood 33.19. § 9:17 Wer ka gase kaawor do Ekzood 9.16. * 9:20 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 29.16 ho 45.9. † 9:25 Wer ka gase kaawor do Ooze 2.25. ‡ 9:26 Wer ka gase kaawor do Ooze 2.1. § 9:28 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 10.22-23. * 9:29 Geegirnay nuur-an, Bun idig jot (Ezaayi 1.9, Zenenez 19.23-28).

Nu pakira a nuu gedire goye in botol in riy taat nu giniy di. Paa ko, nu batkitu in naar kaak ar dambi† kaak solla gee. ³³ Uudin taat nu siirtu do Kitamner aman :
« Talon, nu diya dambi ka batkindi do geeger ka Siyon.
Do bi ka dambi-ak, gee yaa solle.
Kar waan kaak aamin loci gay,
sokañ diyaagdo tak-tak. »†

10

¹ Gem kol sintay, do bi ka Yuudin-nar, maan kaak gelbinner rakiyo ho kaak nu indiy Bun-ak, illa a nuu gase jile. ² Yuudinna zeeda gine riy ta Bundi, nun sa saadine. Kar riyco gay, nu gingitdo in ibine kaak ta6 ka Bundi. ³ Nu bal ibine baati taat maman Bun giniig gee nuu goye in botol do unji ho nu bariyiy botol ta maaniico di. Ampaa ko, botol taat Bun gintu-at, nu poociita. ⁴ Iisa Masi gintu a *gaanuun ka Muusa goydo pey kaate. Paa kat, nuur kuuk aamin in naara, Bun yaa giniŋco nuu goye in botol do unji.

Jile ka gee okiŋco kuuk aamin do Iisa Masi

⁵ Do bi ka nuur kuuk bariya goye in botol do unji ka Bundi in *gaanuun, meenji nabi Muusa siir do Kitamner aman : « Gem kaak karmiyaag gaanuun okiŋji-ak yaa goye in naar di. »* ⁶ Kar gay, an kaaw taat nu kaawtu do bi ka *goye kaak in botol kaak min do imaandi. Kaaw-at a dak osenno do adiŋ aman : « Waa yaa coone ka samaaner ? » Ya ampa-ak, ki pakira a Iisa Masi bal paaye misa walla ? ⁷ Dak kaawenno pey do adiŋ aman : « Waa yaa paaye do bee kaak sugulgul, wer kaak gee ku mate goyiyo ? » Ya pa-ak, ki pakira a Iisa Masi bal nooye min do muuti walla ? ⁸ Kar gay, maan ka kaawindi-ak, na maa ? Kii kaawe taat nu siirtu do Kitamner

aman : « Kaaw ta Bundi, taar as ko moota, ta goy do biŋ ho do gelbinen. »† Ta taar-an ko kaaw taat do bi ka imaandi taat gi gaariy do geemir. ⁹ Ya ki pil biŋ do unco ka geemir a Iisa Masi, naar *Rabbine, ho ya ki aamin do gelbinen kadar Bun nooyig min do muuti, kii gase jile. ¹⁰ Asaan naar kaak aamin do gelbiney-ak, Bun ginig a na goy in botol do unji, ho naar kaak pil biy do unco ka geemir-ak, Bun yaa jilinji. ¹¹ Ka seener, nu siir do Kitamner aman : « Ay waan kaak aamin loci, sokañ diyaagdo tak-tak. »† ¹² Ansi-ak, gaara kadar *Yuudinna in gee kuuk Yuudinnado, nuur sawa di. Asaan okiŋco, *Rabbincō rakki di. Naar ko kaak gina sellinjaw do ay gem kaak ala in siŋ kunji. ¹³ Ka seener, nu siir do Kitamner aman : « Ay gem kaak ala in siŋ ku Rabbinner yaa gase jile. »§

¹⁴ Ka seener gay, maman nuu indinji ya nu bal aamine loci ? Maman nuu aamine ya nu bal dore ? Maman nuu dore ya waan balco gaare kaawo ? ¹⁵ Ho maman nuuco gaare kaawo ya waan balco naame gee ? Uudin taat nu siirtu do Kitamner aman : « Gee kuuk iya kabarranna ku samaane, nu miinaag adat ku geemir in galal. »* ¹⁶ Kar gay, min gee okiŋco, daarin di ooyit Kabarre ta Gala. Uudin taat nabi Ezaayi siirtu do Kitamner aman : « Gem kol Rabbiney, ni gaarcot kaawon, kar waa di icta ? »† ¹⁷ Ansi-ak, gee kuuk aamine, imaanco asa min do kaaw taat nu dortu, ho kaaw taat nu dortu-at asa min gaare ka kaawor do bi ka Iisa Masi.

¹⁸ Naar-ak, nu gin pey inde : Kabarre-at, nu bal dorin misa walla ? Ha'a, ka seener, nu dorit ko. Uudin taat nu siirtu do Kitamner aman :

« Do kid okiŋji, nu dorit gaay ta gay gaare kaawor,

† 9:32 'naar kaak ar dambi' : Anne-an, nu kaawa do bi ka Iisa Masi. † 9:33 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 8.14-15, 28.16. * 10:5 Wer ka gase kaawor do Lebitik 18.5. † 10:8 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 9.4, 30.12-14. † 10:11 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 28.16. § 10:13 Wer ka gase kaawor do Zowel 3.5. * 10:15 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 52.7. † 10:16 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 53.1. † 10:18 Wer ka gase kaawor do Soom 19.5.

ho kaawco-at, ɲu gaarit do duniin ok-intiti. »†

19 Naar-ak, naa inde pey : Kaaw-an, Yuudinna bal ibine baati walla ? An ko kaaw taat Bun kaawtu min awalle in biy ka nabi Muusa. Na kaaw aman :

« Naako giniɲko hasuudinay do gee kuuk kuntoɗo,
ho naa gine kuu dapiɲe in darre
taat geenti ibanno maanna. »§

20 Kar nabi Ezaayi zeedtu nam ɲa kaawtu bal kolaw kaaw taat asa min do Bunɗi aman :

« ɲuur kuuk bariyginno, gasintu,
ho ɲuur kuuk indiginno yoo maanna,
nu bayinco. »

21 Kar gay, do bi ka gee ku Israyeel, Ezaayi gaaytu pey aman :

« Min kawtira yoo maako,
nu jaalaaco pise do geemir a
ɲuudu ase,
kar gay, ɲu karmiygitdo kaawor ho
ɲu newsidu kopo. »*

11

Bun bal poociɲ gee ku Israyeel

1 Ansi-ak, nu gin pey inde : Bun poocig geenji, gee ku Israyeel walla ? Ha'a, ɲa bal poociɲco. Ka seener, nun meendu oki min gee ku Israyeel, min kooginay ku Ibraayim ho min caar ka Benjamin. 2 Bun bal poociɲ geenji kuuk ɲa doɗtu min awalle-aku. Ku rawtit kaaw taat ɲu siirtu do Kitamner do bi ka nabi *Eli walla ? Do bi ka gee ku Israyeel, nabi Eli caactu* do Bunɗi aman 3 : « Gem kol *Rabbiney, gee-aɲ deeyig nabiinnaɲ ho ɲu eezig *wernaɲ ku satkiner. Kar dak ko nun keedu di kaak aadaaciɲ ho ɲu rakaan deendu oki. » 4 Kar Bun gay telkiji maa ? Na telkiji aman : « Ha'a, kiɲ bal dake keejiɲ. Nu ras miday alip peesira (7000) kuuk aadaanu ho bal derse do unji ka maan bunjir kaak ɲu koliy Baal. »†

5 Ampaa ko, do wiktin ta diɲka-an oki, goy di gee job kuuk Bun doɗtu in barkiney. 6 Gee-ak, Bun doɗig in barkiney, ɲa bal doɗiɲ in riy taat ɲu giniyo. Yampa, ya ɲa doɗig in riyco, barkiney-at, siɲti barkinno.

7 Taar-an gay baati maa ? Taat gee ku Israyeel bariytu min do Bunɗi-at, ɲu bal gasinti. Gee kuuk gasta-ak, illa kuuk Bun doɗtu-ak di. Kar gee ku pey gay, kayco gin bombo. 8 Uudin taat ɲu siirtu do Kitamner aman : « Bun dibirig kayco, odinco tala purus-purus ho denjinco ooma. » 9 Sultan Dawuud oki kaaw do Bunɗi aman :
« Ginu a wer kaak ɲu teeyiy teenco ka iidiner-ak
yaaco kuuniye ar rece.

Ginu a ɲaaco kuuniye maan kaak ɲuu batke
ho maan kaak Bun yaa taaɗiyiɲco.

10 Ginu a odinco yaa kirkile† nam ɲu taliydo tak-tak.

Ginu a ɲuu koone korindon min oominkaw ta taaɗiner. »§

11 Naar-ak, naa inde pey : Ya *Yuudinna batke-ak, ɲu sollaw. Ka ya ɲu solle-ak, ɲu ucaw walla ? Hii, ɲu ucaw. Kar gay, do bi ka nige kaak ɲu nigtu-ak ko, botol ta jilindi piltu do gee kuuk Yuudinnado. Bun gintu ansi-ak, asaan ɲa raka a Yuudinna yaaco gine hasuudinaw do gee-aku. 12 Kar sando, ya nige ka Yuudinnar pilit botol a gee ku duniiner yaa gase barkin min do Bunɗi ho ya Yuudinnado gas gamin dakina wiktin taat Yuudinna jagtu min botol taat samaan-at oki, ka seener, wiktin taat gee ku Israyeel yeep do botol-ata, ɲuu gase barkin dakin aale !

Olibiye ka jineendi in ka yeero

13 Diɲ nu newsa loko, do kun kuuk Yuudinnado. Ka seener, nun *pali-ine ka Bunɗi kaak ɲa ɲaamtu do gee kuuk Yuudinnado. Adir portiko in riy taat Bun beriidu-anta. 14 Nu giniy

§ 10:19 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 32.21.

* 10:21 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 65.1-2.

* 11:2 'caactu' : Werin daariɲ, ɲu kaawa a 'mintu'.

† 11:4 Wer ka gase kaawor do 1 Ruwa 19.10,

18. † 11:10 'kirkile' : Werin daariɲ, ɲu kaawa a 'korɓile'. § 11:10 Wer ka gase kaawor do Soom 69.23-24.

pa-ak a wal gee kuuk min tambaaran yaa gine hasuudinaw ho daarinco yaa gase jile. ¹⁵ Ka seener, Bun leeyig *Yuudinna serpiya. Ampaa ko, gee ku duniiner gastu botol taat nuu amre in Bun. Ya ta ampa-ak, do yiriy taat Bun yaa obin pey samaane in naara, taa kuuniye maman ? Taa kuuniye ar gem kaak nooy min do muuti ho gas goye kaak ta6.

¹⁶ Yampa, ya tee kaak nee awalle kat gi beraag do Bundi-ak, ka dak-ak sa, okinji do Bundi. Ho ya gi bera caar ku etor do Bundi-ak, leeginay sa, okinco loci. ¹⁷ Talon, gee ku Israyeel, nuur ar et kaak nu kolliy olibiye kaak nu taattu do jineendi. Kar kun kuuk Yuudinnado gay, ku ar olibiye ka yeero. Ar Bun dukumig leeginay daarin ku et kaak goy do jineendi, kar na iytu ku olibiye ka yeero ho na atiig do et ka jineendi-aka. Ansi-ak, kun leegin kuuk nu attu ate-aku, ar ku siya amay kuuk samaane min do et kaak goy do jineendi kaak nu atinko-aka. ¹⁸ Ampa-ak, ku ginno botol taat kuu giniin bees leegin kuuk Bun dukumtu-aku. Kuu gediraado kuu dapile asaan na kunjkonno kuuk gakig caari, illa nu caar kat gakinjo.

¹⁹ Kar waan minninko yaadu kaawe aman : « Nu dukumiig leegin min do et-an a nun kat nuun atin do werco. » ²⁰ Kaaw-an ka seener. Kar gay, dak rawtenno, Bun dukumiigu-ak asaan nu bal aamine loci ho na atinjin ki goyiy do et-ak in imaan taat ki aaminij loci. Naar-ak, dak dapilenno do bi kaak ki icig werco. Kar gay, goy godom. ²¹ Yuudinna, nuur ar leegin kuuk ta6. Kar ya leegin kuuk ta6 din sa Bun bal rasiin do werco, kin kaak ar leeg taat nu attu aten di-at, naan rase walla ? ²² Talu maman Bun gaariit sellinkuwiyy ho tongukuwiyy taat rada ! Na gaaraat tongukuwiyy-at do nuur kuuk jag min do botildi, ho na gaaraat sellinkuwiyy locin, ya ki goy bombo do sellinkawata. Kar ya ki goydo bombo gay, kin

oki, naan dukume ar na dukumiig leegin awalle. ²³ Kar ya gee ku Israyeel kat rasig kaa ka bombinkaw ho nu aamin do Bundi, naa atinco do werco. Asaan Bun nec atin pey. ²⁴ Ka seener, kin ar leeg taat nu dukumtu min do olibiye ka yeero, wer kaak ki coktu. Bun dukuminjin min do olibiye ka yeero ho na atinjin do kaak goy do jineendi, wer kaak ki baltu coke. Bun nec atin leegin ku olibiye ka yeero do et kaak ta6-aka. Naar-ak, ya na raka yeejin pey leegin ku et kaak ta6-ak do werco, yaa ji gine melen di.

Jile ka gee ku Israyeel

²⁵ Gem kol sintay, cokiyo naako kaawe maan rakki kaak cigile. Naako gaarinji-ak asaan ku gediraado dapile in ilimko. Maanna-ak a min gee ku Israyeel, daarin, kayco gin bombo ho nuu goyen ko paa di nam wiktin taat gee kuuk Yuudinnado kuuk yaa aamine yaa necen ja uudin taat Bun rakiyo. ²⁶ Ansii kat, Bun yaa jilin darre ta Israyeel okintiti ar taat nu siirtu do Kitamner aman :

« Gay jile geemir yaa ase min Siyon. Kar nige kaak gee kuuk min tamba ta Yakuub nigtu, naa imilin tak-tak.

²⁷ Taar-an ko jamuwir taat naa obe in nuura

do wiktin taat naa imilin zunuubinnico tak-tak. »*

²⁸ Gee ku Israyeel, do bi ka pooce kaak nu poociit Kabarre ta Gala, nu gin adin ku Bundi. Ansi-ak, kun kuuk Yuudinnado gasiig maan kaak samaan-aka. Kar gay, do bi ka do6indi kaak Bun do6tu awalle, gee ku Israyeel-ak, nuur gee kuuk Bun elgig do saan ta aginiyco. ²⁹ Asaan, ya Bun ber maan do gemor, na icgigdo pey, ho ya na kol gemo, na yeepdo pey aar tak-tak. ³⁰ Kun gee kuuk Yuudinnado, awalle ku pooc karmiyin Bun. Kar din gay, Bun tala aminduwko do bi ka Yuudinna kuuk pooc

* **11:27** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 27.9 ho 59.20-21.

karmiyinji. ³¹ Ansii ko, gee ku Israyeel pooctu karmiyin Bun. Ampa-ak, ku gas botol a Bun yaa tale amin-duwko. Ho nuur oki, Bun yaa tale aminduwco in botol taar-at di. ³² Ka seener, do pooce kaak gee ku duni-iner okinco poociit taat Bun kaawtu, Bun gintu a nuu kuuniye ar gay dajaayner do poocinco-aka. Na gintu pa-ak a naa gedire gaare tale ka amin-duwiy do gee okinco.

Tatkaw ta Bunji

³³ Talon sellinkaw ta Bunji taat dakin aale-anta ! Talon ilim ho ibine ka Bunji kaak ginno gaase tak-tak ! Ginno waan kaak yaa ibinin pikirrey ho ginno waan kaak yaa ibine baay ta maan kaak na rakiy gine. ³⁴ Uudin taat nu siirtu do Kitamner aman :
« Waa ibingit pikirre ta Bunji ?

Ho waa kaak nec taayinji ? »†

³⁵ « Waa berji maan awalle ?

Ho waa kaak gin botol taat na baayiy boode ? »‡

³⁶ Asaan gamin okinco asa min loci, nu goy in gudurrey ho nu goyiy sa do saan tanji di. Loci di *darjine, elgin in elgina ! *Aamin.

12

Goye kaak marbinto in Iisa Masi

¹ Gem kol sintay, do bi ka sellinkaw ta Bunji taat dakin-ata, nu taayaako a kuu bere zinikiko mento ar *satkin taat ta6 do unji ka Bunji. Satkin-at aawaaji gala ho taar ko abaadin ta ta6 kuu abdiyin Bun. ² Dakon icenno goye ka gee ku duniiner. Kar gay, rason Bun yaa jiptin goyinko ho naako makin pikirriko in taat marbinto. Ansi-ak, kuu ibine maan kaak na rakiyo : maan kaak samaane, kaak aawaaji gala ho kaak nec tak ar kaak na rakiyo.

³ Do bi ka barkin taat Bun beriidu, nu kaawa do ay gemo minninko a naa jaalenno ziy. Naa talenno ziy pak taat Bun diyiga. Kar gay, ay gem di yaa

tale ziy ar kaak kuuniy in gudurre ta imaan taat Bun beriji. ⁴ Talon, zi ka gemor, naar rakki di, kar gamnay gay dakina ho ay maan di in riyoy. ⁵ Ansi-ak, ginte kuuk dakin-an oki, okinte, gi num do Iisa Masi ho gi kuuniy ar zi ka gem rakki di. Okinte, gi num benan-nite ar gamin kuuk do zi ka gemor. ⁶ Okinte, Bun berte bere keeji keeji uudin ta barkin taat na bertu do ay gemo. Ya minninte goy gem kaak Bun berji bere a naa kaawe kaawin kuuk asa min do Bunji, illa naa kaawinco uudin ta imaan taat Bun beriji. ⁷ Ya ka pey, Bun berji bere a naa gine riy do geemir, illa naa ginguwinti. Waan kaak Bun berji bere a naa 6ilde gee, illa naa 6ildiguwinco. ⁸ Waan kaak Bun berji bere a naa iske gee, illa naa iskiguwinco. Waan kaak Bun berji bere a naa bere gamin do geemir, illa naa berguwinco in gelbin rakki. Waan kaak Bun berji bere a naa tale kaaco ka geemir, illa naa zeede naa talguwe kaaco samaane. Waan kaak Bun berji bere a naa gaaye gee kuuk aminda, illa naa gaayguwinco in galal.

⁹ Dakon elenno in binjikon di. Poocon nige tak-tak ho obon tirit do sellinkaw. ¹⁰ Elguwon benanniko in gelbin rakki ar sinta kuuk tacco rakki ho zeedon kuu karmiye benanniko. ¹¹ Zeedon ho rason zegel. Ginonji riy do *Rabbiner in niyin rakki. ¹² Do bi ka maan kaak ku diytu gelbinko, aaciyon. Icon subirraw do taa6inko ho indiguwon Bun bal 6are*. ¹³ Do gee ku Bunji kuuk gamin arumco, gaayongu, ho obon martiko samaane.

¹⁴ Indonco barkin ta Bunji do nuur kuuk taa6iyaako. Indonco a naa barkiwinco, yampa, dakonco indenno a naa surpiwinco. ¹⁵ Aaciyon in nuur kuuk aaciyaw ho alon in nuur kuuk alaw. ¹⁶ Goyon gala benanniko. Dakon bariyenno a kuu gine riy taat gee yaako bere horoomin di, kar gay ooyon oki a kuu gine ay riyo, yoo taat

† 11:34 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 40.13. ‡ 11:35 Wer ka gase kaawor do Zoob 41.3. * 12:12 '6are' : Werin daarin, nu kaawa a '6arniye'.

gee talaat a ta bal baati.

¹⁷ Gem kaak nigaako, dakonji yeepintido. Zeedon kuu gine gamin kuuk yaa ale gala do unco ka gee okinco.

¹⁸ Ya botol goya, zeedon kuu gine ay maan kaak kuu gedire giniñji a kuu goye do aapiyer in gee okinco.

¹⁹ Gem kol royin kuuk nu elgiyo, ya gem ginaako taat samaanno, dakon kappiyenno. Kar gay, rason Bun kat yaa ibine baay. Asaan Rabbin Bun kaaw do Kitamner aman : « Na nun meendu kat yaa kappiyyin taat nu nigiiidu. Na nun meendu kat yaa yeepin taat nu giniidu. »† ²⁰ Kar pey aman : « Ya adinen, mey diyaaga, beriy tee, ho ya ibin obga, beriy amay. Ya kin kat ginaaji pa-ak, sokañ yaa deenji ar ki liyaaaji ubal do kaay. »† ²¹ Dak rasennno taat samaanno yaan gedire. Kar gay, gedirti do taat samaanno-at in taat samaane.

13

Karaamin do agindaw ku darre

¹ Ay gemo yaa karmiyin agindaw ku darrer. Asaan ginno gem kaak yaa goye tatkaw ka darrer ya Bun bal diyiñji. Ansi-ak, nuur kuuk agindaw ku darrer sa, na Bun kat diyaagu.

² Ampaa ko, naar kaak poocaa kaaw ta agindaw ku darrer, na poocaag maan kaak Bun diytu. Ansi-ak, nuur kuuk poocaw, maaniico di iyaat seriin ta Bun di do kayco. ³ Ka seener, gee kuuk gina samaane, nuur ginno kolaw do gay dukume seriiner, illa nuur kuuk gina taat samaanno. Ya ki raka goye bal kolaw do agindaw ku darrer, gin taat samaane ho nuun ozile. ⁴ Asaan agindaw ku darrer-ak, nuur gay riyor ku Bundi a nuuko gine sellen. Kar ya kun kat gina taat samaanno gay, giniñco kolaw. Asaan izinne taat nu gintu ta dukume seriiner-at, taar maalanno. Nu gay riyor ku Bundi a nuu gaarin dapinkoy do nuur kuuk gina gamin

kuuk samaanno. ⁵ Do saan taaran, samaane kuu karmiyin agindaw ku darrer. Ya ku karmiyaagu, ku karmiyigdo a paa dapinko-at yaako paaye do kaykon di, kar gay, ku karmiyaagu asaan ku iban do gelbinko kadar taar-at ko taat kuu gine.

⁶ Ampa-ak, illa kuu kappiye miiri. Asaan nuur kuuk ica miiri-ak, nuur gay riyor ku Bundi kuuk gina riyco di. ⁷ Beron do ay gemo maan kaak waaliyga : kappiyyon miiri wal patanti do nuur kuuk icaw ho beron horoomine in karaamine do nuur kuuk tur kuuco bere.

Ele ka gijin

⁸ Dakon rasennno daana yaa goye do kayko, illa daan taat kuu ele benanniko. Gem kaak el giji-ak, naar karmiyig ko tak *gaanuun ka Bundi okinji. ⁹ Ka seener, do Kitamner, nu siir gaanuun dakina : kun miday, dakon kokinenno daad kara ho kun daad oki, dakon kokinenno miday kara, okinco, dakon deenno gee, dakon kokinenno gamna, dakon elenno gamin ku eenko,* ho goy gaanuun ka pey oki. Kar gay, okinji, na num do gaanuun rakki di kaak kaawa aman : « Kii elin gijin ar zin ka meenjin. »† ¹⁰ Gem kaak elgig giji, naar niggiido. Ansi-ak, gem kaak el giji-ak karmiyaag gaanuun okinji.

Siye ka zinkar do yeepe ka Iisa Masi

¹¹ Zeedon kuu giniñ gamin-an gaay in gaayo, asaan ku ibingit ko wiktin taat din gi goyiy-anta. Wiktin nece taat kuu niine. Ka seener, wiktin taat Bun yaate jilinte tak-tak as ko moota, pak wiktin taat gi aamintu.

¹² Wer gaay ko wale ho pat sa gaay ko coke. Naar-ak, rasinten gamin okinco kuuk gi giniy do gondikor ho sokinte garti, ginte taasine do portikaw. ¹³ Goyinte goye kaak ta6 ar gee kuuk goy do portikaw. Dakinte hadirenno do iidin taat gee gina gamin

† **12:19** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 32.35. ‡ **12:20** Wer ka gase kaawor do Proverb 25.21-22. * **13:9** Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.13-17, Deteronoom 5.17-21. † **13:9** Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18.

ku ginindido ho dakinte sakriyenno. Dakinte baayenno munjam ho dakinte goyenno jookumo. Yaman, goyinte godom min giduwa ho min hasuudinaw. ¹⁴ Kar gay, ar kaak ku soki garti ku taasin kar, icon *Rabbinte Iisa Masi ar gartiko. Dakon rasenno galal ta zin kiko yaako iyin ko kuu gine jookumo.

14

Gee kuuk imaanco sooda in kuuk tanco dakina

¹ Oboŋ samaane gem kaak imaanji sooda ho dakon meelinjido do bi ka maan kaak na pakiriyo. ² Ampa ko, gee daarin pakiriyo a nuu gedire tee gamin okinco. Kar daarin kuuk imaanco sood gay pakira a illa nuu tee tapar di. ³ Gem kaak tiya gamin okinco-ak, illa naa ginijidoo bees naar kaak taado gamin daarin. Kar naar kaak taado kum oki, illa na dukumaajido seriin do naar kaak tiyaag gamin okinco. Asaan naar oki, Bun ooyga. ⁴ Yampa, kin gay waa kaak ki taliy zin ar ki gay dukume seriiner do gay riyor kaak kanjinno? Gay riyor-ak, ya na goy bombo do riyoy wala ya na gale oki, illa tatkuwiy kat gin botol taat naaji kaawe. Ka seener, naa goye bombo, asaan *Rabbin Bun gin gudurre taat naa gaayinji.

⁵ Gee daarin pakira a menaw daarin samaane pak eenco do unji ka Bunde. Kar daarin gay a menaw-ak, okinco sawa di. Naar-ak, ay gem di yaa ibine baay samaane ta maan kaak na pakiriyo. ⁶ Gem kaak pakira a yiriyo ta rakki pakgig menaw kuuk daarin-ak, na pakiriyo pa-ak asaan na rakaaji bere horoomin do Rabbiner. Gem kaak tiya gamin okinco-ak rakaaji bere oki horoomin do Rabbiner, asaan na ozila Bun do bi ka teenji. Ho gem kaak taado gamin daarin-ak sa rakaaji bere horoomin do Rabbiner, asaan naar oki ozila Bun

do bi ka teenji. ⁷ Ka seener, minninte-an ginno gem kaak goy do bi ka meenji di, ho muut sa, ginno gem kaak mata do bi ka meenji di. ⁸ Asaan ya gi goy-ak, gi goy a gii gine riy do Rabbin Iisa Masi, ho ya gi mataw oki, gi mata do saan ta riyoy. Naar-ak, ya gi goya wal gi mataw oki, gi geenji ku Rabbin Iisa Masi. ⁹ Do bi naar-ak ko, Iisa Masi mattu ho na nooytu min do muuti. Paa ko, na kuuniyutu Rabbin ka gee kuuk mate in kuuk goya oki. ¹⁰ Kar kin gay, maa di ki dukumiji seriin do sinjin? Maa di, ki giniig bees? Okinte, gi baa do unji ka Bunde a naate dukume seriine. ¹¹ Asaan, nu siir do Kitamner aman: « Rabbin Bun kaaw aman: » Nu goy mento ho nu kaawaako a gee okinco yaa derse do undu. Okinco, nuu ibine kadar nun Bun. »

¹² Ansii ko, minninte-an, ay gem di, Bun asa indin do taat na gintu.

Gamin kuuk kuuniya in imaan

¹³ Naar-ak, rasinten tak-tak dukume ka seriiner benannite. Kar gay, zeedon ku giniydo maan kaak yaa iyin sintiko nuu jage min botol ho nuu gale do zunuubinnar. ¹⁴ Do tanto, in Rabbin Iisa Masi, nu iban tak do kaar kadar do unji ka Bunde, maan kaak sinji tee-ak ginno kaak *cawarro. Kar gay, ya waan pakira do gelbiney a tee daarin cawarro, ka seener, loci di, na cawarro. ¹⁵ Ya ki niga adiy ka sinjin in maan kaak ki tiy-ak, ki rasig ele kaak Bun rakiyo. Ka seener, Iisa Masi mat do bi ka sinjin-aka. Ampa-ak, dak naaminjido sinjin naa tare ziy do bi ka teendi di. ¹⁶ Dakon berenno botol gee yaako osin ko do bi ka maan kaak talaako samaane. ¹⁷ Asaan gamin kuuk kuuniy in *Meennaw ta Bunde gay, nuur *gaanuunno kaak kaawa do bi ka teendi in ka seendi. Kar gay, nu gamin kuuk Ruwwin ta Bunde beriite: *goye kaak in botol do unji ka Bunde, aapiye ho in galal. ¹⁸ Gem

* 14:11 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 45.23.

kaak gina riy do Iisa Masi ar ansi-ak, aawaaji gala do Bun̄di ho gee sa yaa karmiyin̄ji.

¹⁹ Ansi-ak, zeed̄inte gii gine gamin kuuk yaate iye aapiy benannite ho kuuk yaate gaaȳinte gii sin̄je do imaante. ²⁰ Do bi ka teendi-ak, dak nigintido riy ta Bun̄di. Ka seener, do un̄ji ka Bun̄di, ginno tee kaak cawarro. Kar gay, ya do bi maan kaak ki tiy di, sin̄jin̄ yaa jage min botol ta Bun̄di, naar-ak, tee-ak di aayay. ²¹ Maan kaak samaan-ak, illa kuu rasiñ gamin okiñco kuuk jagaag sintiko min botol ta samaane : tee ka kumar, see ka maamar ho in̄ gamin ku pey oki. ²² Maan kaak ki pakiriy do gelbinen̄-ak, illa kii obin̄ samaane do gelbinen̄ do un̄ji ka Bun̄di. Galal do gem kaak adiy osgijido kadar na nige do wiktin taat na ica niyine a naa gine maanna. ²³ Kar gay, gem kaak adiy osaw do bi ka teendi ho na tiya paa di-ak, seriin ta Bun̄di obig ko. Asaan maan kaak na giniy-ak kuunaydo in̄ imaan. Ka seener, gamin okiñco kuuk kuunaydo in̄ imaan-ak, nuur zunuubin̄na.

15

Gine ka gamin kuuk aawa gala do geemir

¹ Nin kuuk bombo do imaandi, nii gedire sosin̄ nuur kuuk imaanco sooda. Ni gediraado nii gine taat aawaani gala lonin di. ² Minninte-an̄, illa ay gem di yaa gine taat aawa gala do giji a naa gaayin̄ji ho a naa den̄rin̄ do imaandi. ³ Ka seener, Iisa Masi bal gine taat aawa gala do meen̄ji di. Kar gay, uudin taat nu siirtu do Kitamner aman : « Bun̄du, wariy taat gee wariñcin asdu do kaar. »* ⁴ Kaawin okiñco kuuk nu siirtu min awalle do Kitamner, nu siirig a nuute bildinte. Ampaa ko, in̄ subirraw ho in̄ iske kaak gi gastu min do kaaw

ta Bun̄di, gi gin maan kaak gi eriy in̄ imaante. ⁵ Nu inda Bun̄ kaak bera subirraw ho kaak iska gee a naako gaayin̄ko a pikirriko ho kaawko yaa gine rakki. Talon̄ goye ka Iisa Masi ho ginon̄ pa. ⁶ Ampaa ko, kuu obe kuuri okiñko, kuu gedire ozile Bun̄, takan̄ *Rabb̄inte Iisa Masi, in̄ gelbin rakki.

Ase ka Iisa Masi, naar do gee okiñco

⁷ Obon̄ zin̄kiko samaane ar kaak Iisa Masi obin̄ko. Ansii kat, gee yaa ozilin̄ Bun̄. ⁸ Ka seener nu kaawaako, Iisa Masi as ar gay riyor ka *Yuudin̄nar a naa necin̄ kaawin kuuk Bun̄ kaawiico do aginiyco. Naar-ak gaara kadar Bun̄ necit taat na kaawtu. ⁹ Na as oki a gee kuuk Yuudinnado yaa ozilin̄ Bun̄ do sellin̄kuwiy uudin taat nu siirtu do Kitamner aman :

« Do saan taar-an ko, naan̄ ozile do datik ta gee kuuk Yuudinnado, ho naa riye a sin̄jin̄ yaa jaale. »†

¹⁰ Nu siir pey do Kitamner aman :

« Kun̄ gee kuuk Yuudinnado, aaciyon̄ in̄ nuur kuuk Rabb̄in dootu ! »‡

¹¹ Nu siir pey aman :

« Kun̄ okiñko kuuk Yuudinnado, ozilon̄ Rabb̄in Bun̄.

Illa gee ku duniiner okiñco yaa ozilin̄ sin̄ji ! »§

¹² Nabi Ezaayi kaaw oki aman :

« Gem rakki min tamba ta Jeese* yaa ase.

Naa uce a naa tee meennaw

do darrinay ku gee kuuk Yuudinnado,

ho gee-ak gay yaa diye gelbinco loci. »†

¹³ Bun̄ beraate maan kaak gi eriy in̄ imaante. Ampaa ko, nu indiig a naako bere galal dakina ho naako iye aapiy do gelbinko, asaan ku aamin loci. Ansii ko, in̄ gudurre ta Ruwwiney, kuu ibine gay in̄ gaayo kadar maan kaak ku eriy-ak yaa kuuniye.

* 15:3 Wer ka gase kaawor do Soom 69.10. † 15:9 Wer ka gase kaawor do 2 Samiyeel 22.50 ho Soom 18.50. ‡ 15:10 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 32.43. § 15:11 Wer ka gase kaawor do Soom 117.1.

* 15:12 'Jeese' : Na takan̄ sultan Dawuud. Kaaw-an, taar a sultan ka tatko yaa ase min tamba ta Dawuud ho naar ko Iisa Masi, sultan ka tatko kaak Bun̄ kaawtu a naa naame. † 15:12 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 11.10.

Riy taat Bun beriji do Pool

¹⁴ Gem kol sijtay, nun meendu iban tak kadar ku gin sellinkaw dakina ho ku iban gamin okinco kuuk ku nec ibininco. Ampa-ak, kuu gedire taaye benanniko. ¹⁵ Kar sando, werin daarin do maktumner-an, nu siirko bal kolaw a kuu moyin kaawin kuuk ku bilditu min awalle. Nu siirtu pa-ak, in barkin taat Bun beridu ¹⁶ a naa gine gay riyor ka Iisa Masi do nuur kuuk Yuudinnado. Ampaa ko, riy taat nu giniy-at, nu ber zir okinji do gaare ka Kabarre ta Gala ta Bundi do gee kuuk Yuudinnado a nuu kuuniye ar *satkin taat aawaaji gala do Bundi. Ampaa ko, gee kuuk Yuudinnado yaa gine *cawar in gudurre ta Ruwwin ta Bundi. ¹⁷ Do bi naar-ak ko, in nume kaak nu numtu in Iisa Masi, adir gintu portiko do riyor taat nu giniy do Bundi. ¹⁸ Kar ya nu kaawa bal kolaw, illa naa kaawe do bi ka riy taat Iisa Masi gintu in nunu. Riy-at, na iyig gee kuuk Yuudinnado a nuu karmiyin Bun. Na iyig a nuu karmiyinji in kaawin kuuk nu kaawiyo, in gamin kuuk nu giniyo, ¹⁹ ho in ay gamin kuuk gaara gudurrey kuuk na gintu do datikco. Gamin kuuk gaara gudurrey-ak, nuur gamin kuuk ajbay kuuk na gintu in gudurre ta Ruwwin ta Bundi. Ampaa ko, nu gaariit Kabarre ta Gala ta Iisa Masi min geeger ka Zeruzaleem yoo kid ka Iliiri. ²⁰ Kar lotu-ak, nu raka a naa gaarin Kabarre ta Gala do werin kuuk yiriy rakki gee bal dore nu kaawa do bi ka Iisa Masi. Nu gintu pa-ak, asaan nu bal rake gine riy do wer kaak gem ka pey ginit ko. ²¹ Ta kuuniy in taat nu siirtu do Kitamner aman :
« Gee kuuk nu balco kaawe biy yaa tale,
ho nuur kuuk bal dore nu kaawa biy yaa ibine. »†

Martaw taat Pool rakiy 6aa Room

²² Nu raka 6aa gaarin Kabarre ta Gala do werin kuuk nu bal dorinti.

† 15:21 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 52.15.

Naar-an ko maan kaak toddu dees dakina nu baltu 6aa talinko. ²³ Gin elgin dakina, nu gin niyin taat nu 6aayiyko talinko, kar nu bal gase kaar. Kar din gay, nu gaasit kat riyor taat do darrinay-an ku. ²⁴ Nu raka a naako jage do wiktin taat ya nu 6aa do kid ka Espaan. Ka seener, nu gin niyin taat naako 6aawe ho naa gine dak menaw in kunjo. Ansi-ak yaadu aawe gala ho yiriy taat nu deetaw, kuun gaayindu naa icin botilil.

²⁵ Kar din gay, nu 6aa ja Zeruza-leem a naa gaayin gee ku Bundi kuuk goy ede-aku. ²⁶ Ka seener, sijta kuuk goy do kid ka Maseduwaan in ka Akayi ic niyin a nuu cape gurus nuu gaayin gee ku Bundi kuuk tiya saaro kuuk goy do geeger ka Zeruzaleem. ²⁷ Nuur maaniico di ic niyin a nuu gaayinco. Kar ka seener gay, ar nu tee daanco ho nuuco yeepti. Asaan nuur kuuk Yuudinnado-ak gas barkin min do nuur kuuk *Yuudinna. Ampa-ak, illa gaminco oki, nuu deedin in gee-aku. ²⁸ Wiktin taat nu bercog ko gurus kaak nu captu ho nu gaasit riy-anta, naako jagen ja, kar naa biren di Espaan. ²⁹ Ampa-ak, nu iban kadar wiktin taat nu ot do werko, naako ote in barkin dakina ta Iisa Masi.

³⁰ Gem kol sijtay, nu indaako in sij ku *Rabbinte Iisa Masi ho in ele kaak Ruwwin ta Bundi beriite a kuu indiguwe Bun do bi kanto. In inde ka ku indiyo, numon in nunu a ginte taasine do salaaner. ³¹ Indiguwon Bun a naan gaayindu naa pake min do gee kuuk bal aamine kuuk goy do kid ka Zuude. Indiguwon oki a gee Bundi kuuk goy do geeger ka Zeruzaleem-ak yaa ooyin in gelbin rakki gaay taat nu iyiico-anta. ³² Ampaa ko, ya Bun ooye, naako 6aawe in galal dakina ho naa jammiyen dak sood in kunjo. ³³ Bun ka aapiyer yaa goye in kun okinjo ! *Aamin.

16

Ooya in taayik ta ba aaro

¹ Nu naamaakon boote Poobe taat gina riy do Bunđi do *Egliz kaak goy do geeger ka Sankerees. ² Ya ta 6aawko, obon samaane in sin ku *Rabbine ar kaak kuuniye do gee ku Bunđi. Ya ta rak gaayko, gaayonta. Gaayonta, asaan taar oki obwer do gee dakina ho ta gaayintu nun meendu oki.

³ Ooyonco do kun Priska* in mitti Akilaas. Njur, ni gin riy sawa do Iisa Masi. ⁴ Nu leeyig baarco do bulel do bi kanto. Na nun keedudo di kaak yaa ozilinto. Kar gay, Eglizna okinto kuuk Yuudinnado oki yaa ozilinto. ⁵ Ooyonco oki do gee ku Eglizdi kuuk numa gerco. Ooyonji do Epayneet, royar ka bitu. Min gee kuuk goy do kid ka Aazi, naar di aamin awalle do Iisa Masi. ⁶ Ooyonti do Mariyam taat ginko riy dakina. ⁷ Ooyonco do kun Andronikuus in Juniyaas kuuk jaamar ho nu obinti danjaayin sawa. Min paliinna okinto, nur di gee ibingigu ho nu karmiyaagu. Min nu bal aamine misa do Iisa Masi di, nur aamin ko.

⁸ Ooyonji do Ampliyatuus, royar ka bitu do numinni kaak ni numtu in Rabbine. ⁹ Ooyonji do Urbeen kaak ni giniy riy sawa do Iisa Masi ho do Stakiis kaak nu elgiyo. ¹⁰ Ooyonji do Apelees kaak gaar kadar na gin imaan ta ta6 do Iisa Masi. Ooyonco do gee kuuk goy do geriy ka Aristobuul. ¹¹ Ooyonji do Herodiyoon kaak jaamar ho do gee kuuk aamin do Rabbiner kuuk goy do geriy ka Narsiis. ¹² Ooyonco do kun Tripen in Tripoos kuuk gina riy do Rabbine ho ooyonti oki do baar Persiid taat nu elgiyo. Taar oki gin riy dakina do Rabbine. ¹³ Ooyonji do Rupuus kaak sinji ale do riy ta Rabbine ho do yaaco taat gaayintu ar nu ron ka adti. ¹⁴ Ooyonco do kun Asinkrit, Plegon, Hermees, Patrobaas, Hermaas ho do sinja kuuk numa in njura. ¹⁵ Ooyonco do kun Piloloog in Juliy, Neere in booy

ho do Olimpaas in do gee ku Bunđi okinto kuuk numa in njura.

¹⁶ Ooyon benanniko in gine ka cuud ar sinja kuuktacco rakki. Eglizna ku Iisa Masi okinto ooyko dakina.

¹⁷ Gem kol sintay, nu taayaako a kuu goye godom min gee kuuk poocaag bilde kaak ku gastu. Ka seener, in poocinto-ak, nu eeraag gee kuuk aamine ho nu jagaag min botol taat samaane. Gee nur-ak, cimon kayko minninto. ¹⁸ Gee ar nur-an, nur ginno riy do Rabbinte Iisa Masi. Nu as tee aditco di. In kaawinco kuuk gala ho pulus-pulus-ak, nu caaciyaag gee kuuk ibanno maanna. ¹⁹ Karaamin taat ku karmiyig Rabbinate, gee okinto ibingita. Ansii ko, adir gintu portiko do bi kanjo. Kar gay, nu raka kuu gine ilim taat kuu ibine taat samaane ho kuu etire serek min taat samaanno a kuu kuuniye *cawar. ²⁰ Dak ko sood di, Bun ka aapiyer yaa riginin *Seetanne ho kuuji jaawe kaaci.

Barkin ta Rabbinte Iisa Masi yaa goye in kun okinko !

²¹ Timote kaak ni giniy riy sawa, ooyko. Lisiyuus, Jaason ho in Sospateer kuuk jaamar oki ooyko.

²² Ho nun Tertiyuus, gay siirindi ka Pool do maktumne-anta, nu ooyko in sin ku Rabbinte.

²³ Gayuus kaak nu goyiy do geriy-an sa, ooyko. Do geriy ko, Egliz okinji numiyo. Erast kaak dummiyaag malle ka geeger ho in sinje Kartuus oki, ooyko dakina. ²⁴ [Barkin ta Rabbinte Iisa Masi yaa goye in kun okinko ! *Aamin.]†

Oziliik ta ba aaro

²⁵ Ozilinten Bun ! Uudin ta Kabarre ta Gala taat nu gaariy-anta, na gin gudurre taat nec yaako denrinjo do imaanko. Kabarre-at, ta kaaw taat do bi ka Iisa Masi ho ta baynaag maan kaak Bun rakiy gine, kaak cigil elgin in elgina. ²⁶ Kar din gay, Bun baynig ko waran in kaawin kuuk nabiinna siirtu a gee okinto yaa ibinin ar Bun

* **16:3** 'Priska' : Nu kolaat oki Prisil (Akt 18.1-2).

† **16:24** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daarin ku Bunđi kuuk nu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

kaak goy doo rakiyo. Paa ko, nuur
kuuk ibinga-ak gin botol taat nuu
aamine do Bun̄di ho nuu karmiyin̄ji.
²⁷ *Darjin do Bun̄ kaak keeji di gin
ilim ! Darjin loci in̄ Iisa Masi, elgin in̄
elgina ! *Aamin.

1 Korentiyeen Maktumne ta awalle taat Pool siirtu do gee ku Korent Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do kretiyeenna kuuk goy do geeger ka Korent. Do wiktin taar-at, geeger naar-ak, sinji ale ho geenji sa dakina. Na goy do biy ka barrer. Do wer-ak ko, nu iyiy gamin min aar barrer, nu taajiriyo. In tajirco-at ko, nu miintu in malle. Ay gem di iciy pikirre in abaadin taat na rakiy di ho dakina gina jookumo. Gee ku Eglizdi-ak eer benannico. Kar Pool gay leesaaco ho na raka numin werco rakki. Na rakaaco gaare maman nuu ice goye ka kretiyeennar do datik ta gee kuuk ibanno Bun.

Ooy ta awalle

¹ Nun Pool kat siiraat maktumne-anta. In niyin ta meenji Bun, na kolintu a naa kuuniye *paliine ka Iisa Masi. In sinthe Sosteen, ² ni ooyaako kun gee ku *Egliz ka Bundi ka Korent. Kun num in Iisa Masi ho do bi naar-ak ko, kuu kuuniye *cawar do unji. Na kolinko a kuu kuuniye geenji. Ampaa di oki, na koliig gee okinco kuuk ala in sin ku *Rabbinte Iisa Masi do ay wero. Naar ko Rabbin kanco ho kante oki. ³ Tatte Bun in Rabbin Iisa Masi yaako barkiyingko ho yaako iye aapiye.

Barkin taat Bun beriy do geenji

⁴ Nu ozilaag Bun doo do bi kanke do barkin taat na beriiko min ku numtu in Iisa Masi. ⁵ Do bi ka numinko-ak ko, Bun barkiyingko do ay maanna, na barkiyig kaawin okinco kuuk ku kaawiyo ho in ibiniyko oki. ⁶ Naar-ak gaara kadar wiktin taat nu kaawiiko do bi ka Iisa Masi, ku obit kaaw-at samaane do gelbinko. ⁷ Paa ko, min bere okinji kaak Bun beriy do geemir, yoo rakki sa armaakonno loko, kun kuuk yoka asinji ka Rabbinte Iisa

Masi. ⁸ Naar ko yaako denringko kuu goye bombo yoo do gaase ka duni-iner. Paa kat, do yiriy taat Rabbin Iisa Masi yaa yeepe-ak, nu gasaakonno oorin tak-tak. ⁹ Bun kaak kolinko a kuu nune in ronji Rabbinte Iisa Masi, na necaat tak taat na kaawiyo.

Eere ka gee ku Egliz ka Korent

¹⁰ Gem kol sintay, nu kaawaako in sin ku Rabbinte Iisa Masi a kaawko yaa gine rakki di nam eere sa goyaado datikko. Nu raka a gelbinko ho pikir-riko yaa kuuniye rakki. ¹¹ Ka seener, gem kol sintay, nu kaawiiko ampa-ak asaan gee daarin min ger ka boote Kilowe kaawdu kadar kaawko 6agdo. ¹² Nu kaawiit kaaw-an, asaan minninko, gee daarin diya aman : « Nin-an gee ku Pool », daarin a « Nin-an gee ku Apoloos », daarin a « Nin-an gee ku Piyer » ho daarin a « Nin-an gee ku Iisa Masi ». ¹³ Iisa Masi, naar rakki di. Ku pakira a gii gedire eeriin gee kuuk num in naara walla ? Na nun Pool kat kaak nu doodtu ka etor do bi kanke walla ? Nu *batiziyingko in sin ku meendu Pool walla ? Ha'a, paado ! ¹⁴ Nu dela barkin do Bundi do bi kaak nu bal batiziye yoo waan minninko, illa Krispuus in Gayuus di. ¹⁵ Naar-ak, waan gediraado kaawe a nu batiziyig in sin kunto. ¹⁶ Way, nu batiziyig oki Stepaan in geenji kuuk goy do geriy. Kar gay, nu haraydo kadar nu batiziy waan ka pey. ¹⁷ Asaan Iisa Masi balnu naamindu a naa batiziye gee. Kar gay, na naamintu a naa gaarin Kabarre ta Gala do geemir. Ya nu gaara Kabarre ta Gala, nu kaawa in kaawin kuuk melen di, nu kaawdo in kaawin kuuk gee yaa kaawe a nun kat gin ilim. Yampa, muutuy ta Iisa Masi taat ka etor yaa gine ar maan ka maala.

Iisa Masi ko gudurre ho ilim ta Bundi

¹⁸ Do gee kuuk tara zinkico, kaaw taat do bi ka muutuy ta Iisa Masi ka etor, taar ginno baati. Kar do ginte kuuk Bun jilaate gay, kaaw-at, taar gudurre ta Bundi.

19 Asaan ɲu siir do Kitamner aman :
« Nun, naa rawtin ilim ta gee kuuk
iban kaawna
ho naa poociɲ ibine ka gee kuuk iban
gamna. »*

20 Ampa-ak, gee ku duniiner kuuk
iban kaawin-ak, moo kat ɲuura ?
Moo ɲuur kuuk iban *gaanuun ka
*Yuudinnar-aku ? Moo kat gay
meelol-aku ? Bun kat gaar kadar
ilim ta duniiner-an, taar ar maan ka
maala. 21 Ay maanna, Bun ginaag in
ilim ta meenji. Kar gee ku duniiner
gay, in ilimco, ɲu bal ibiniɲ Bun
in ilimji. Do bi ɲaar-ak ko, Bun
ictu niyine in ilim ta meenji a ɲaa
jiliɲ gee kuuk aamin do kaaw taat
gee ku duniiner talaat ar maan ka
maala. 22 Yuudinna raka tale gamin
kuuk ajbay ho Grekna gay bariya
ilim ta duniiner. 23 Kar nin gay, ni
gaara kaawo taat a *Masi kaak Bun
doɓtu, ɲu dooɗig ka etor. Kaaw-an,
Yuudinna a ɲu dorintido ho Grekna
gay talaat ar kaaw ta bal baati.
24 Kar do ɲuur kuuk Bun doɓtu a ɲuu
kuuniye geenji gay, ya ɲu *Yuudinna
wal Yuudinnado oki, Iisa Masi-ak ko
gudurre ho ilim ta Bunɗi. 25 Asaan
ya gee pakira a Bun gin maan ka bal
baay oki, maannay-ak pakgit ilim ta
geemir serek. Ya gee tala kadar maan
kaak Bun giniy-ak ginno gudurre, in
gudurrey taat ginno-at oki, ta pakgit
ta geemir serek.

26 Gem kol siɲtay, kuɲ kuuk Bun
kolinɲo, pakironɲ. Dakin minninko
gin ilim do unɲo ka geemir walla ?
Dakin minninko gin gudurre walla
? Dakin minninko baaco tiya meen-
naw walla ? Ha'a, ginno ! 27 Kar gay,
Bun doɓig ɲuur kuuk ginno ilim do
unɲo ka geemir a paa kat, ɲuur kuuk
gin ilim-ak yaa gaage maala. Bun
doɓig ɲuur kuuk ginno gudurre do
unɲo ka geemir a paa kat, ɲuur kuuk
gin gudurre-ak, sokaɲ yaa deenɲo.
28 Bun doɓig ɲuur kuuk gee talaag ar
maan ka maala, ɲuur kuuk gee yilaagu
ho ɲuur kuuk masaakanna a paa kat,

naa cilliɲ goye ka geemir kaak ɲu ta-
laag ar ɲa taɓ. 29 Bun gintu pa-ak,
asaan yoo waan sa gediraado dapile
do unji. 30 Kar Bun gay numinte in
Iisa Masi ho in ɲaar di, Bun gaariite
ilimji. In Iisa Masi ko, Bun gininte
a gii kuuniye sellen do unji, gii ku-
uniye geenji kuɲji ho ɲa jilaate min
do zunuubinnite. 31 Ar taat ɲu si-
irtu do Kitamner aman : « ɲaar kaak
dapilaw-ak, illa ɲaa dapile in maan
kaak Rabbin gintu. »†

2

Gaare ka kaawor in gudurre ta Ruwwin ta Bunɗi

1 Gem kol siɲtay, wiktin taat nu asi-
iko a naako gaariɲ maan kaak cigile
kaak Bun bayniite-aka, nu bal gaariɲ
in kaawin kuuk diya meya ho nu
balko kaawe ar tatkaw kaak iban
gamin dakina. 2 Kar gay, wiktin taat
nu goyiy in kuɲko, illa nu ic niyine a
naako kaawe do bi ka Iisa Masi di in
muutuy taat ka etor. 3 Do wiktin taar-
at, nu bal gine gudurre taat naa gine
riy samaane ho kolaw unjidu nam nu
aziraw. 4 In kaaw taat nu kaawiiko,
nu balko gaarin kaaw-at in kaawin
ku ilimdi a taa obin kayko. Kar gay, ta
Ruwwin ta Bunɗi kat gaarko gudur-
riti. 5 Ansi-ak, ta ilim ta geemirro kat
naaminɲo ku aamintu do Iisa Masi.
Kar gay, ku aamintu-ak, asaan ku
talit gudurre ta Bunɗi.

Ilim ta Bunɗi

6 Kar gay, nin oki, ya ni bilda gee
kuuk darse do imaan, ni bildaag do
bi ka ilimdi. Kar ilim-at gay, taar ta
duniinerro ho ta asdo min agindaw
ku duniiner. Agindaw-ak, ɲuur asa
ide. 7 Kar gay, ilim ta Bunɗi taat ni
kaawiy-an, taar ilim taat cigil awalle
ho gee bal ibininti. Min Bun bal
kilgiyin misa duniin di, ɲa siyit ko
ilim-ata a ɲaate unjinte do *darjiney.
8 Min agindaw ku duniiner-an yoo
rakki oki bal ibinin ilim-ata. Yampa,
ya ɲu ibinta, *Rabbin gay darjiner, ɲu

* 1:19 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 29.14. † 1:31 Wer ka gase kaawor do Zeremi 9.23.

doodaagdo ka etor. ⁹ Kar gay, ar taat
 nu siirtu do Kitamner aman :

« Maan kaak yiriy rakki gem bal talin
 in odoy,
 na bal dori in dengey
 ho na bal pakirin do kaay,
 Bun siyig do nuur kuuk elgiga. »*

¹⁰ Sando, maan kaak cigile-an, Bun
 baynintin in Ruwwiney. Asaan
 Ruwwin ta Bundi, taar ibingig ay
 maanna, nam ka Bundi kaak cigile
 oki. ¹¹ Ginno waan kaak ibingit
 pikirre ta gemor, illa ruwwin ta
 meenji. Ansi-ak, ginno waan kaak
 ibingit pikirre ta Bundi, illa Ruwwin
 ta meenji Bun. ¹² Ginten gay bal gase
 ruwwin taat asa min do duniiner-
 anta. Kar gay, gi gas Ruwwin taat
 asa min do Bundi. Paa kat, gii ibinin
 maan kaak Bun beriite in barkiney.
¹³ Gamin-an, ni kaawgigdo do geemir
 in bilde kaak asa min ilim ta geemir.
 Kar gay, ni kaawa in bilde kaak asa
 min Ruwwin ta Bundi. Ansii kat, ni
 gaariy baat ta seen ta Ruwwin ta
 Bundi do gee kuuk gasit Ruwwin-ata.

¹⁴ Gem keeji di gediraado gasin
 seen taat asa min Ruwwin ta Bundi.
 Loci-ak, na talaat seen-at ar maan
 ka bal baay ho na gediraado ibininti.
 Gem yaa ibininti-ak, illa in Ruwwin
 ta Bundi ja. ¹⁵ Gem kaak gin Ruwwin
 ta Bundi nec ibine baaco ta gamin
 kuuk samaane in kuuk samaanno.
 Kar gay, ginno gem kaak nec gaase
 baay tanji. ¹⁶ Ka seener gay, nu siir do
 Kitamner aman :

« Waa ibingit pikirre ta Bundi ?

Ho waa kaak nec taayinji ? »†

Kar ginte gay gin pikirre ta Iisa Masi.

3

Riy ta gay riyor ku Bundi

¹ Gem kol sintay, wiktin taat nu
 6aawiiko, nu bal gedire naako kaawe
 ar ku gee kuuk jaawa in Ruwwin ta
 Bundi. Kar gay, nu kaawaako ar ku
 gee ku duniiner di. Do imaanko taat
 do Iisa Masi, ku ar koogin ku naada.

² Ansii ko, nu bildin ko in kaawin

kuuk melen di ar see ka buwi. Nu
 balko bildin ko in kaawin kuuk rada
 ar tee ka ander, asaan ku gediraado
 ibinin ko. Yoo din oki ku gediraado
 misa, ³ asaan ku goy misa ar gee ku
 duniiner. Ka seener, ku hasuudinay
 ho ku kaasuma benanniko. Ampa-
 ak gaara kadam ku ar gee ku duniiner
 ho goyin ko sa ar ka geemir di wal
 maman ? ⁴ Ya gem rakki kaawa aman
 : « Nun gem ka Pool » ho ka pey aman
 : « Nun gem ka Apoloos », naar-ak
 gaarro kadam goyin ko ar ka geemir di
 walla ?

⁵ Ya ku bariya baaco, Apoloos kat
 waa, ho Pool gay waa ? Seertini, ni
 gay riyor ku Bundi di. Bun naaminti
 a kuu aamine do Iisa Masi. Ni gina
 riy taat Bun berinti di. ⁶ Nun Pool, nu
 gaarkon kaaw ta Bundi ar gem kaak
 taat eto. Apoloos gay, gaayaako in
 bilde ar gem kaak leeki amay do et
 kaak nu taattu-aka. Kar na Bun kat
 maadga. ⁷ Ampa-ak, naar kaak taate
 ho naar kaak lee amay, seerco, nuur
 geen di. Illa Bun keeji di tatiko, asaan
 naar di maadig et-aka. ⁸ Naar kaak
 taate in ka lee amay, nuur sawa di. Ay
 gem di, Bun yaaji bere haginey uudin
 ta riyoy. ⁹ Asaan seertini, ni gay riyor
 ku Bundi ho kun gay ar morgo kaak
 na gawniyo.

Pey, ku ar ger kaak Bun piniyo.
¹⁰ Nun gay ar gem kaak gin ilim ho
 kaak iban pine geray. In barkin taat
 Bun beriidu, nu teesiit baay ta gerdi
 do werko ho waan ka pey astu pini
 ger-aka. Kar gay, yaman ay gem
 di yaa pakire maman naa pine do
 baay ta ger-aka. ¹¹ Asaan baay ta
 gerdi, naar Iisa Masi ho waan gedi-
 raado diye ta pey. ¹² Nuur kuuk pina
 do baa ta ger-aka, daarin yaa pine
 in daabne, wal in poddine, wal in
 dambay kuuk kaalne ho daarin gay
 yaa pine in atay, wal in balgiga, wal
 in idam. ¹³ Yiriy taat Bun yaa dukume
 seriine, ay gemo, riyoy yaa bayne
 waran. Yiriy taar-at yaa ase in ako
 ho ak-at yaa gaare riy ta ay gemo, ya

* 2:9 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 64.3. † 2:16 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 40.13.

ta samaane wal ta samaanno. ¹⁴ Ya waan pin do ger-aka ho wer kaak na pintu-ak kat ak taggido, Bun yaaji berin haginey. ¹⁵ Kar ya ak-at teeyig gay, riyoy-at uc maala. Gem-ak, Bun yaa jilinj. Kar gay, naa gine ar gem kaak do kiyiw min do aki in pisinji ku orok.

¹⁶ Ku iban tam kadar kun ko *ger ka Bunde ho Ruwwin ta Bunde goy do gelbinko wal maman ? ¹⁷ Ya waan kaak nigaag ger ka Bunde, Bun yaa idinji oki. Asaan ger ka Bunde, naar *cawar ho kun ko ger ka Bunde-aka.

¹⁸ Dakon caaciyenno ziniko : minninko-an, ya waan kaak pakira kadar na gin ilim do unco ka gee ku duniiner, illa naa poocin ilim taar-ata. Paa kat, naa gase ilim taat tab.

¹⁹ Asaan ilim ta gee ku duniiner, do unji ka Bunde, taar bal baati. Ka seener, Kitamne kaaw aman : « Gee kuuk gin ilim, in neendaw ta maaniico di, Bun yaa obin ar nu obiy kumin ku yeero in dada. »*

²⁰ Kitamne kaaw pey aman : « *Rabbin Bun ibingit pikirrico ta gee kuuk gin ilim ho na iban kadar taar bal baati. »† ²¹ Ampa-ak, dakon pisiriyenno in sin ku gemor, asaan okinco-an, nuur kunjo : ²² nun Pool, Apoloos ho in Piye, okintini, ni kunjo. Duniine, goye, muutu, gamin kuuk goy dinka ho kuuk yaa ase neginda, okinco kunjon di. ²³ Kar kun gay, kun gee ku Iisa Masi ho Iisa Masi gay, naar ka Bunde.

4

Taayik ta Pool do gee ku Korent

¹ Nu raka a kuuni tale, nun Pool in Apoloos, ar gay riyor ku Iisa Masi, ar nuur kuuk Bun berco riyo a nuu imilin maan kaak na cigiltu awalle do geemir. ² Ya nu ber riyo do gemor, illa naa gaare kadar na nec nu amniyinji. ³ Do tanto gay, ya kun kat dukumaadu seriine wal gay dukume seriiner oki, taar-at ginaadudo maanna. Nun meendu oki

dukumaado seriine do kaar, ⁴ asaan adir osgitdo maan kaak nu nigtu. Kar gay, in taar-an oki, gaarro kadar nu goy goye kaak in botiliy do unji ka Bunde. Ka dukumaadu seriin-ak, naar *Rabbin Bun. ⁵ Do bi naar-ak ko, ya Rabbin Iisa Masi bal yeepe misa, dakon dukumenno seriine. Kar wiktin taat na yeepe, gamin kuuk cigil do gondikor, naa imilinc waran, in pikirre taat cigil do gelbin ka geemir oki. Ampaa ko, ay gem di yaa gase oziliikay min do Bunde.

⁶ Gem kol sintay, do paydin ta maaniiko kat nu kaawtu do bi kanto in ka Apoloos a niiko gaare kun oki yaa gine pa. Nu raka a kuu ibine baati ta maliy taat gee ibingit-anta. Maliyat aman : « Waan yaa amilenno kara min botol taat Kitamne gaartu. » Nu kaawiy ampa-ak, asaan nu rakaado kuu pisiriye aman : « Nun aada gem kaak tatik aale, kin gay aada ka maala. » ⁷ Maa di ki pakiriy a ki pakgig eenjin ? Gamin okinco kuuk ki gintu-an, waa berjingu ? Na Bun doo di ? Di ya pa-ak, maa di ki pisiriyiy ar nu baljin berin bere ?

⁸ Talon kate ! Ku pakira a ku ginig ko gamin okinco. Do botol ta Bunde, ku pakira a ku deet ko gay gamnar. Ku pakira a ku teet ko meennaw. Hey kunjo-an ku ! Ya ka seener, ku teet meennaw, nin paliinna oki yaa teen in kunjo. ⁹ Nu kaawiy ampa-ak, asaan nin kuuk paliinna-an, nu pakira a Bun leenti aar ta geemir tak-tak. Ni ar gee kuuk nu obig a nuu deenco do unco ka geemir. Ampa-ak, gee ku duniiner okinco yaa talin taabinni nam *dubal ku Bunde oki yaa tale. ¹⁰ Ni oliyay do saan ta Iisa Masi, kar kun gay pakira a in Iisa Masi, ku gin ilim dakina ! Ni ginno gudurre, kar kun gay pakira a ku gin gudurre dakina ! Gee dakina poocaani, kar kun gay pakira a nu jaalaag sinjo ! ¹¹ Nin gay, yoo dinka mey diyaani, ibin sa obinti ho ni bal gine kesuune oki. Gee koocaani ho nu atkaani min

* **3:19** Wer ka gase kaawor do Zoob 5.13. † **3:20** Wer ka gase kaawor do Soom 94.11.

ay wero. ¹² Ni gina riy in soriyni a nii gase tee ka binjini. Gee waraani ho nin gay barkiyaagu. Nu taaɓiyaani ho nin gay subira di. ¹³ Nu diyaani kaawin ooma ho nin gay telkaaco in taat ool di. Yoo diŋka, gee yilaani pakgig gamin okiŋco kuuk Bun kil-giytu. Nu talaani ar maan kaak nu orig ka suusi.

¹⁴ Nu balko siirin kaawin-aŋ a sokaŋ yaako deenjo. Kar gay, gem kol kooginay kuuk nu elgiyo, nu siirig a naako taayinjo. ¹⁵ Asaan ya ku gin gee dakina kuuk ɓildaako do bi ka Iisa Masi oki, takko naar rakki di. Wiktin taat nu iyiiko Kabarre ta Gala, nu gintu takko do goyinjo kaak do Iisa Masi. ¹⁶ Do bi naar-ak ko, nu taayaako a kuu ice botilil. ¹⁷ Paa ko, nu naamikon Timote. Naar ar rondu do imaan. Nu elgiga ho na gina riy ta Rabbine in botilti. Nu ɓildiig gee kuuk do *Egliznar okiŋco a maman nuu goye do botol ta Iisa Masi. Nu naamiig Timote a naako gaare pey maman nu garkiyig gee a nuu goye do botol-ata.

¹⁸ Gee daarin minninko pakira a nu asaakonno pey. Ampaa ko, nu dapiltu aale. ¹⁹ Kar gay, ya Bun kat pildu botol, kodok di naako ɓaawe. Ya nu ot do werko, nu raka tale riy ta gee ku dapilaw-aku. Nu raka ibine ya ka seener, nu gin gudurre ta Bunɗi wala nu kaawa maalan di. ²⁰ Asaan do *Meennaw ta Bunɗi, kaawin kuuk maalan di-ak, nuur ginno werco, illa riy taat in gudurre ta Bunɗi. ²¹ Kar kun gay, ku raka maa ? Ku raka naako ɓaa in ele ho in dalullaw, wal naako ice donkilo ?

5

Gee kuuk aamine in kuuk ɓaaya munjam

¹ Ay wero, nu dora gee kaawa a ku gin maan kaak patiy kaa. Gem rakki minninko weya in daaciy ta tacco. Way, maan naar-aŋ, gee kuuk ibanno Bun din sa gingigdo. ² In taar-an oki, ku dapiliy di-ak maman ? In maan kaak kuuniyaw-aŋ, zer

kuu gonde dakina ho kuu atkin gem-ak min do datikko. ³⁻⁴ Nun gay, ya nu serek minninko oki, ar nu goy do datikko ho kelmol sa in kunjon di. Naar-ak, nu dukumji ko seriin in sin ku *Rabbin Iisa Masi do gem kaak ginig maanna-aŋka. Kunjo oki, do wiktin taat ku nune ho kelmol goy in kunjo, dukumonjit seriin-an in gudurre ta Rabbinte Iisa : ⁵ beron gem-ak do *Seetanner a ziy kaak goy kaak do zunuubinnar-ak yaa nige. Paa kat, do yiriy taat Rabbinte Iisa Masi yaa yeepe, naa gedire gase jile ka ruwwiney.

⁶ Dapilinjo-ak, naar ginno baay tak-tak. Ku ibanno ga ? Ya waan gina mappa, na liya gel sood di, kar okinji, na uciy gusus. ⁷ Gel-at, taar ar zunuubinna kuuk goy do datikko. Naar-ak, rason zunuubinna-ak serek a kuu kuuniye pey *cawar do unji ka Bunɗi. Ka seener, ku kuuniyutu ko cawar-ak, asaan Iisa Masi mat do bi kante ar ron tamgi kaak nu bertu *satkin awalle do iidin ta *Paakdi. ⁸ Do bi naar-ak, goyinte ar gee kuuk awalle iidiyutu iidin ta Paak in gelbin ka cawar ho in seene. Yampa, dakinte goyenno ar nuur kuuk iidiyiit iidin-at in zunuubinna ho in jookumuwco-ata.

⁹ Do maktumner taat nu siiriikon dak ko, nu taayinjo a kuu goye serek min gee kuuk goyinjo jookumo. ¹⁰ Nu kaawiy ampa-ak, nu kaawdo do nuur kuuk jookumo ho bal aamine misa do Iisa Masi. Nu kaawdo a kuu goye serek tak-tak min gee-aku, nuur kuuk atka tamaanaw ta duniiner, kuuk kokinay, kuuk abdiya margina. Ya ampa-ak, illa kuu rasin duniine ! ¹¹ Nu kaawa do bi ka nuur kuuk kaawa a nu sintiko do Iisa Masi, kar goyinjo gay jookumo. Nu atka tamaanaw ta duniiner, nu abdiya bunɗay, nu wara gee, nu sakriyaw ho nu kokinay. Goyon serek min gee-aku ho dakon teenno bat in nuura. ¹²⁻¹³ Nuur kuuk bal aamine misa do Iisa Masi gay, na nunno kat yaaco dukume seriine, illa Bun meenji. Kar do nuur kuuk aamin ko do Iisa Masi

gay, ku gin botol taat kuuko dukume seriine. Asaan nu siir do Kitamner aman : « Atkonj gem kaak jookumo min do datikko. »*

6

Sinja sakkiyaado eenço do unço ka gee ku duniiner

¹ Kar ya minninko rakki gin kaaw in sinji, maa di na gediriy iyin do unço ka gee ku duniiner a nuuko talin kaawco ? Samaan-ak zer naa iyin do unço ka gee ku Bunji kat kuuk yaaco talinti. ² Ku ibanno kadar nu gee ku Bunji kat kuuk asaaco dukume seriin do gee kuuk do duniiner okinco walla ? Kar zer ya kunj kat kuuk yaaco dukume seriin-ak, maa di ya ku gin kaaw kapak di, ku gediriy do talinti. ³ Ku ibanno ga ? Na ginte ko kuuk yaaco dukume seriin do *dubal ku Bunji. Kar zer ya ta ampa-ak, maa di gi gediriy do talin kaawin kuuk do duniiner-anta ? ⁴ Kar gay, ya ku gin kaawin ar nuur-anjku, maa di ku iyyig do nuur kuuk gee ku *Eglizdi talaagu ar maan ka maala ? ⁵ Soka daggonno walla ? Minninko-anj kat ginno tak-tak gem kaak gin ilim ho nec talin kaawin ku sinja kuuk aamin do Iisa Masi walla ? ⁶ Kar kunjko, minninko rakki iyyi giji do unço ka gay dukume seriiner kuuk ibanno Bunj-ak gay maa ?

⁷ Ka seener, do datikko, ku gin ko gee kuuk sakkiya sintico. Naar-ak gaara ko kadar binjiko gallo do unji ka Bunji. Ya gem gingikonno gamin kuuk in botilco, kuu subire guna min kuu iyin do unço ka gay seriiner. Ya gem soka gaminko oki, kuu rasiin guna min ku sakkiyiinji. ⁸ Kar sando, kunj maaniikonj gay gina gamin kuuk in botilcodo. In raade, ku tiyaag sintiko kuuk aamin do Iisa Masi ! ⁹ Ku ibanno ga ? Nuur kuuk gina gamin kuuk in botilcodo unjaado do *Meennaw ta Bunji. Dakonj caaciyenno zinjiko ! Ibinonj tam kadar gee kuuk baaya munjam, kuuk abdiya

margin, kuuk kokina miday wal daad kara, kuuk delesinay, ¹⁰ kuuk kokinay, kuuk atka tamanaw ta duniiner, kuuk sakriyaw, kuuk wara gee, kuuk gaama gamin ku geemir, okinco-anj unjaado do Meennaw ta Bunji. ¹¹ Ampaa ko, awalle minninko daarinj gingiyo. Kar dinj gay, ku gin ko *cawar do unji ka Bunji, ku gin ko geenji ho ku goy ko goye kaak in botiliy in sinj ku *Rabbinte Iisa Masi ho in gudurre ta Ruwwin ta Bunji.

Zinjite, nuur ku Bunji

¹² Gee daarinj minninko kaawa aman : « Nu gin botol taat naa gine ay maan kaak nu rakiyo. » Kaaw-an ka seener, kar gay min gamin okinco-anj, daarinj gaayaakonno. Nun oki, naa gedire kaawe aman : « Nu gin botol taat naa gine ay maan kaak nu rakiyo. » Kar gay, nu rasaado zir gamin-anj yaadu gedire. ¹³ Ku kaawa pey aman : « Tee, naar baa do adir ho ad sa, naar yoka teen di. » Kaaw-an ka seener, kar gay, tee in adi, Bunj yaa idin seerco. Kar gay, Bunj bal ginin zi ka gemor a naa baaye munjam. Zi ka gemor, naar do Rabbiner, ho Rabbinsa, naar do zi ka gemor-aka. ¹⁴ Ka seener, Bunj kaak nooyig Rabbini Iisa Masi min do muuti yaate nooyinte, ginte oki, in gudurrey ta meenji.

¹⁵ Ku ibanno ga ? Zinjiko, nuur num in zi ka Iisa Masi. Ampa-ak, ya waan wey in azbinca, ar na ic min zi ka Iisa Masi ho na numig in kanti. Taar-at kuunay do kat bat ! ¹⁶ Ku ibanno ga ? Gem kaak wey in azbinca-ak, seerco, nu num ar zi ka gem rakki. Ka seener, nu siir do Kitamner aman : « Seerco, nuu gine ar zi ka gem rakki. »* ¹⁷ Kar gay, gem kaak num in Rabbinte Iisa Masi, seerco, ruwwinco rakki.

¹⁸ Yaman, cimonj kayko cat min baaye ka munjam-aka. Zunuubinna okinco ku pey, nuur kara min do zi ka gemor. Kar gay, gem kaak baaya munjam-ak, naar gina zunubinna do ziy ka meenji. ¹⁹ Ku ibanno ga

* 5:12-13 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 17.7.

* 6:16 Wer ka gase kaawor do Zeneez 2.24.

? Zinjiko, nuur ger ka Ruwwin ta Bunji. Naar Bun kat berkonta ho ta goy do zinjiko. Ampa-ak, zinjiko, nuur kunkonno, nu ku Bunji. ²⁰ Bun kappiy dakina a ku kuuniye geenji. Naar-ak, in zinjiko-an, zeedon kuu jaalin sin ku Bunji kuwa in ay maan kaak ku giniyo.

7

Taayik ta Pool do bi ka obindi

¹ Din naako yeepe kat do maan kaak ku siiriidu awalle aman : « Ya gem obaado daatik sa guna. »
² Kar gay, in goye ka duniiner kaak jookum-an, guna, ay gemo yaa obe daatik ta meenji ho ay geema yaa obe mitik ka meenti. ³ Ya nu obe, mitko newsaado kop do daaciy ho daatik sa newsaado kop do mitti. ⁴ Daatik gediraado gine maan kaak ta rakiy di in zit ka meenti, asaan zit-ak, naar ka mitti oki. Ho mitik sa gediraado gine maan kaak na rakiy di in ziy ka meenji, asaan ziy-ak, naar ka daaciy oki. ⁵ Naar-ak, do danjilco, daatik poocaagdo mitti ho mitik sa poocaatdo daaciy. Kar gay, illa nuu deen ja kaawco a nuu deedin danjilco do wiktin sood di, nuu unje kayco do inde ka Bunji. Kar ya wiktin-at bire, nuu yeepe do danjilco. Yampa, nu gediraacodo do zinjiko, paa *Seetanne yaa gase botol taat naa gecinco.

⁶⁻⁷ Do tanto gay, gee okinco yaa goye bal daadi ar nunu. Kar gay, nu kaawaakonno a kuu gine ampa. Kar ya ku raka gine pa, soka obaakonno. Ay gem di in bere kaak Bun beriji : rakki, Bun berji bere ka anka, ho ka rakki gay, na berji bere ka pey.

⁸ Do nuur kuuk bal obe misa ho do murgilgal, nu kaawaaco a samaane nuu goye bal obe ar nunu. ⁹ Kar ya ku gediraaconno do zinjiko gay, naar-ak, obon. Ya ku ob-ak, guna min baykon di yaako deenjo.

¹⁰ Din naaco kaawe do nuur kuuk ob ko. Maan kaak naa kaawe-an (na

nununno di kaak kaawga, na *Rabbin meenji) daatik rasaagdo mitti. ¹¹ Kar ya daatik rasig mitti gay, illa taa goye maala wal taa amre in mitti, ho mitik sa, totiraatdo daaciy.

¹² Din naaco kaawe do nuur kuuk pey. Kaaw-an (na nunu kat kaawta, na Rabbinno) ya sin rakki daaciy bal aamine misa do Iisa Masi ho ta ooy a nuu saaye, naa totirintido. ¹³ Ampaa di oki, ya boo rakki mitti bal aamine misa ho na ooy a nuu saaye, taa rasiinjido. ¹⁴ Ka seener, mitik kaak bal aamine gay, do bi ka daaciy taat aamine, Bun talaag ar na mitti kaak ta6 do unji. Ampaa di oki, daatik taat bal aamine, do bi ka mitti kaak aamine, do unji ka Bunji, ta daaciy ta ta6. Pa-ak, kooginco oki, do unji ka Bunji, nu buuminno.

¹⁵ Kar gay, ya naar kaak bal aamine raka totiriika, naar-ak, nu totiron. Ampa-ak, nuur kuuk aamine, nu imil kayco. Kar gay, Bun kolinjo a kuu goye do aapiyer. ¹⁶ Ku ibanno maan kaak yaa kuuniye. Kan daatik taat aamin-anta, ka ibanno wal mitke yaa aamine ho naa gase jilen ga ? Kin mitik kaak aamin-anja, ki ibanno wal daacin yaa aamine ho taa gase jilen ga ?

Goye ka gemor do unji ka Bunji

¹⁷ Do wiktin taat Bun kolinjo, kun goy goye kaak Rabbin Bun weenjo. Ampa-ak, min kaaw taat nu kaawtu-anta, ay gemo yaa obin goyinji naar-aka. Naar-an ko taaye kaak nu taayig *Eglizna okinco. ¹⁸ Ya gem kaak nu *dukumji ko selno do wiktin taat Bun koliiga, illa naa goye paa di.* Ya gem kaak nu balji dukume misa selno do wiktin taat Bun koliiga, naa bariyenno botol bat ta nuuji dukume selno. ¹⁹ Ya nu dukumji selno wala nu balji dukume oki, ginaado maanna. Maan kaak samaan-ak, illa naa aade taat Bun kaawtu do Kitamner. ²⁰ Illa ay gemo yaa obin goyinji kaak do

* **7:18** 'nuu goye paa di' : Yuudinna daarin, ya nu dukumco selno, nu bariyy pey botol taat nu giniy zinjiko a gee yaa talin ar nu bal dukume selno. Nu giniy ansi-ak a nuu pocin abaadinco ho nuu ice ta pey.

wiktin taat Bun koliiga. ²¹ Do wiktin taat Bun kolinčin-ak, kin berre walla ? Dak moyenno do taar-ata. Kar ya nu beraajin botol taat kii imile kaan-ak, ob baati. ²² Ka seener, berre kaak Rabbin Bun koltu-ak, do unji ka Bun di, na imil ko kaay min berrin kaw. Kar naar kaak berredo do wiktin taat Rabbin Bun koliiga, na berre ka Iisa Masi. ²³ Bun kappiy dakina a kuu kuuniye geenji. Naar-ak, dakoŋ ginenna berrin ku geemir. ²⁴ Ka seener, gem kol sintay, illa ay gemo yaa goye do unji ka Bun di ar goyinji kaak min Bun koliiga.

Taayiika do nuur kuuk bal obe ho in murgilgal

²⁵ Do nuur kuuk bal obe misa, nu bal gine kaaw taat asa min do Rabbin binte. Kar gay, in barkin taat Rabbin Bun beriidu, naa taayinco in kaaw taat nec nuu obin bombo. ²⁶ Do bi ka taabin taat din goy kaate-anta, nu pakira a guna ay gemo yaa goye bal obe. ²⁷ Naar kaak gin ko daatko, naa totirintido. Naar kaak bal ginen gay, naa obenno. ²⁸ Kar ya ki ob gay, ki bal nige maanna do unji ka Bun di. Kar ya gemso kat obe, taar oki bal nige maanna. Kar nuur kuuk ob gay, taabinco yaa gine dakina do duniin-anta ho nu rakaado kuu aawin taabin-anta.

²⁹ Gem kol sintay, nu kaawiy ampa-ak, asaan wiktin taat Bun beriite, taar sood di. Naar-ak min din ka, illa nuur kuuk gin daad-ak yaa gine riy do Bun di ar nu bal gine daadi. ³⁰ Nuur kuuk ala din ka, nuu gine ar nu allo. Nuur kuuk aacyaw, nuu gine ar nu aacyado. Nuur kuuk gidiya gamna, nuu gine ar gamin-an kunco do. ³¹ Nuur kuuk atka tamaanaw ta duniiner, illa nuu atkenno tamaanaw-anta, asaan duniin taat din ku taliy-an, taar yaa bire.

³² Nu rakaado kuu ice kelimko. Naar kaak bal obe misa, naar ic kelmoy do gamin ku Rabbin Iisa ho na bariya botol taat naa gine maan kaak Rabbin rakiyo. ³³ Kar naar kaak ob daatik gay, naar ic kelmoy do gamin

ku duniiner ho na bariya botol taat naa gine maan kaak daacy rakiyo. ³⁴ Naar-ak ko, kelmoy deedu werin seera. Ampaa ko, daatik taat bal gine mitko wala gemso oki, nuur ic kelimco do gamin ku Rabbin Iisa, asaan nu bariya botol taat nuu kuuniye geenji kunji in riyco ho in pikirico. Kar daatik taat ob gay, taar ic kelimti do gamin ku duniiner ho ta bariya botol taat taa gine maan kaak mitti rakiyo.

³⁵ Nu kaawtu ampa-ak a naako gaayin ko, yampa, nu asiraakonno. Kar gay, nu raka a kuu gine maan kaak yaako kuuniyen di ho kaak yaako gaayin ko kuu aadin *Rabbin Iisa Masi in gelbin rakki.

³⁶ Ya waan minninko ogir gemso ho na taaya do obinti, kar na tala kadar gintit rada do gemso-ata wala na raka obinti asaan niyiney dakina do daatkuwti, naar-ak, illa naa obinti. Na bal nige maanna do unji ka Bun di.

³⁷ Kar gay, ya waan kaak ic niyin min do gelbiney a na obaado ho na wakaado gemsoy, ya nu bal asirinji ho na tala kadar naaji gedire do ziy, naar-ak, na gin maan kaak samaane.

³⁸ Ansi-ak, waan kaak obit gemsoy-ak, gin maan kaak samaane, ho waan kaak bal obin tanji gay, gin maan kaak samaan paka.

³⁹ Daatik taat mitti goy in odinay, taar ginno botol taat taa obe mitik ka pey. Kar gay, ya mitti mate, naar-ak, ta gin botol taat taa obe mitik kaak ta rakiyo ya na gem ka Iisa Masi. ⁴⁰ Kar gay, do tanto, ya ta goy bal mitko, galilti yaa gine dakin paka ho nu pakira kadar kaawor-an asa min Ruwwin ta Bun di.

8

Taayiika do bi ka kum ka satkiner

¹ Din naako kaawe do bi ka kum kaak nu satgiytu do bunniydi. Ka seener, ginte okinte, gi gin ibine. Ibine-ak naamaag gemo, na dapiliyo. Kar elen gay gaayaag gee, nu goyiy bombo do imaanco. ² Ya waan pakira

a ɲa iban maanna, ɲaar-ak, ɲa ibanno misa baay ta maanna-aka. ³ Kar ɲaar kaak el Buɲ gay, Buɲ oki ibingig kadar ɲa kanji. ⁴ Do bi ɲaar-aɲ, kum kaak ɲu satgiytu do buɲniydi-aɲ, gi gin botol taat gii teenji wala kawwi? Gi iban kadar do duniiner-an, buɲnay, ɲuur maan kaak maalan di, asaan Buɲ, ɲaar rakki di ho ginno ka pey. ⁵ Ka seener, gee kaawa a buɲnay goy kuwa ka samaaner ho keder. Do gelbinco, ɲu abdiya buɲnay dakina ho in rabbinnay oki. ⁶ Kar sando, loten gay, Buɲ ɲaar rakki di. ɲaar ko Tatte, ɲa kilgiyig gamin okinco, ho do saan tanji ko, gi goyiyo. *Rabbinte oki, ɲaar rakki di. ɲaar ko Iisa Masi. In ɲaar di, gamin okinco goyiyo, ho in ɲaar di oki, gi siikimiyo.

⁷ Kar gay, do datikko, goy gee daarin kuuk ibingitdo kaaw-anta. Yoo dinka, daarin, abdiye ka buɲniydi-ak goy di do kayco. Ya ɲu tiya kum ka *satkiner, ɲu pakira kadar kum-ak, ɲu dapsiyig do buɲnay kuuk ka seener. Ansii ko, ɲu aawiy zinkico kadar ɲu *cawwaro, asaan pikirrico sooda.* ⁸ Gamin ku teendi, ɲuur gaaydo gemo do unji ka Buɲdi. Ya gi taado, ginno maan kaak yaate arme, ho ya gi tiyaw oki, ginno maan kaak yaate gaayinte.

⁹ Kun gin botol taat kuu teen gamin okinco kuuk ku rakiyo. Kar gay, ya-man goyon godom, yampa, ɲuur kuuk bal gine gudurre do imaan yaa jage do saan tanjo. ¹⁰ Ka seener, ku gin ibine ɲaar-aɲka. Kar ya gee kuuk pikirrico sooda talaako ku goy tee kum ka satkiner atta do ger ka marginar, ɲu pakiraado kadar ɲuur oki yaa tee walla? ¹¹ Ampa-ak, in ibininjo-ak ko, ku jagiig sintiko kuuk aditco seera, ɲu baay rawte. Kar gay, do saan tanco ko, Rabbin Iisa Masi mattu. ¹² ɲaar-ak, ku gina maan kaak samaanno do sintiko-aku ho ku gurɓiliit pikirrico taat sood-ata. Ansi-ak, ku gin zunuu-binna do unji ka Iisa Masi. ¹³ Ampa-

ak, ya tee kaak nu tiy di iyaag sinɗu ɲa jagiy min botol ta Buɲdi, ɲaar-ak, naa rasiɲ tee ka kumar tak-tak, asaan do saan tanto, nu rakaado sinɗu yaa jage min botol ta Buɲdi.

9

Hagin ta riy ta paliine

¹ Nun oki gin botol taat naa gine maan kaak nu rakiy di, wal maman? Nun *paliine ka Iisa Masi wal kawwi? Nu talig Rabbin Iisa Masi, wal nu bal talinji? Ya ku aamin in sin ku *Rabbin Iisa Masi-aɲ wal in riy taat nu gintu do datikko doo di? ² Ya gee daarin pooc ooye a nu paliine oki, lokon gay, nu paliine, asaan numinjo kaak ku numtu in Iisa Masi-ak gaara kadar ka seener, nu paliine.

³ Naako kaawe maman nu imiliy kaar do unco ka ɲuur kuuk diyaadu kaawo: ⁴ ni bal gine botol taat nii gase tee ho see in riy taat ni giniyo walla? ⁵ Ya waan minninko gin daatko ho ta aamine, ɲa gin botol taat ɲa jaawguwe riy in taara walla? ɲaar-aɲ ko maan kaak paliinna kuuk pey ho in sintay ku *Rabbinte Iisa gintu ho Piyer oki. ⁶ Wal nunu in Barnabaas di kuuk yaa gase tee in soriyni walla? ⁷ Maa askirinɗir kaak meenji di kappiya koyey? Maa gemir kaak taatgiy eto ho taado ronji? Maa gemir kaak gooyaw ho saado buwa?

⁸ Kaawor-an, taar pikirredo ta geemir di, *gaanuun ka Muusa oki kaaw pa. ⁹ Ka seener gay, do gaanuun ka Muusa ɲu siir aman: « Berki kaak gina riy do morgor, dakon gootinjo biy a pa ɲaa tee ganduulinna. »* Do pikirriko, Buɲ kaawit kaaw-an do bi ka barkiydi walla? ¹⁰ Ha'a, ya taɓ-ak, ɲa kaawa do bi kani. Ka seener, ɲaar kaak gawnaw ho ɲaar kaak sedaw, seerco, ɲu diy kayco do maan kaak ɲuu gase. ¹¹ Ar gay luwor luwiy busumji do morgoy, nin oki gaarit kaaw ta Buɲdi do datikko. ɲaar-ak, ya ni pakira a nii gase maan minninko,

* 8:7 Gee ɲuur-ak, aditco osaw do maan kaak kuuniye do ɲuur kuuk aada botol ta Rabbin Iisa Masi.

* 9:9 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 25.4.

ku talaag ɲa dakin aale walla ? ¹² Ya gee ku pey gin botol do gaminko, ɲaar-ak, nin gay gin paka, wal maman ? Kar in taar-an oki, nin balko indinjo a kuuni bere maanna. Kar gay, ni icit taaɓin okintiti a paa nii gine maan kaak yaa peyin Kabarre ta Gala ta Iisa Masi yaa sinje in unti.

¹³ Ku iban tam kadar ɲuur kuuk gina riy do ger ka Bunji gasa teenco min do riyco-at di ho ɲuur kuuk dap-siyaag malle kaak gee bertu *satkine sa gasaat haginco min do gamin kuuk ɲu bertu-ak di. ¹⁴ Paa ko, Rabbinte Iisa kaawtu oki a ɲuur kuuk riyco ta gaare Kabarre ta Gala, ɲuu gase teenco min do riyco-at di. ¹⁵ Kar nun gay, nu bal gine pa. Nu siirgitdo kaaw-an a kuudu ɲaame maanna. Yampa, ya nu mata sa guna min naa inde maanna ! Ginno waan kaak yaa imilin maan kaak nu dapiliy-anja. ¹⁶ Nu dapilaado do bi kaak nu gaara Kabarre ta Gala. Asaan Bun berduut riy taat naa gaarin Kabarre-anta. Do gaayar ya nun kat gaargitdo Kabarre ta Gala-an do geemir. ¹⁷ Ya meendu kat doɓit riy-anta, nu gin botol taat naa gase maan do koyer. Kar gay, ɲa meendudo kaak doɓta. ɲa Bun kat berduut a naa gininti. ¹⁸ ɲaar-ak, maan kaak naa gase do koyer gay moo ? Maanna-ak, ta galal ta gaare Kabarre ta Gala maalan di. Ya nu gin botol taat naa gase maanna oki, nu boodaado do bi ɲaar-anja.

¹⁹ Nu gin botol taat naa gine maan kaak nu rakiy di. Kar gay, nu meendu ic niyine naa gine berre ka gee okinco a naa iye gee dakin aale, ɲuu aamine do Rabbin Iisa Masi. ²⁰ Ya nu goy in *Yuudinna, nu ica goyinco a naa iyinco ɲuu aamine do Iisa Masi. Ya gaanuun baldi diye pise oki, wiktin taat nu goy datik ta gee kuuk gaanuun diyco pise, goyindu ar kanco a naa iyinco ɲuur oki yaa aamine. ²¹ Ya nu goy in gee kuuk aadgigdo gaanuun-ak sa, nu goy ar

ɲuura a naa iyinco oki. Sando, ka seener gay, nu aadaag gaanuun ka Bunji, asaan nu karmiyaag gaanuun ka Iisa Masi. ²² Ya nu goy in gee kuuk bal gine gudurre do imaan sa, nu goy ar ɲuura a naa denrinco do imaanco. Ansii ko, nu goyiy in ay gemo ho nu giniy ay maanna a naa iyin daarin minninco a ɲuu gase jile. ²³ Riy okintit-an, nu ginaat a Kabarre ta Gala yaa sinje in unti. Ansii kat, naa gasin haginier taat ta kaawtu do unji ka Bunji.

²⁴ Ku iban tam kadar do kaasumindi, gee okinco gadaw kar gem rakki di yaa icin maan kaak ɲu diyico. Kunjo oki, gadon kuu icin maan kaak ɲu diyiko-aka. ²⁵ Gee okinco kuuk raka paki eenco do gadi-ak, ɲuur taala ziniko ho ɲu gedirco do ziniko do gamin dakina. ɲu giniy pa-ak a ɲuu icin maan kaak ɲu diyico. Sando, maanna-ak taayaado aale. Kar ginte gay, gi giniy pa-ak a gii icin maan kaak yaa goye doo. ²⁶ Ansii ko, do botol ta Bunji, nu gaddo munjam. Nun ar gem kaak kaasuma in kutpa ho meɲido badam. ²⁷ Nu taaɓiyaag ko taaɓiye zir a naaji gedire. Yampa, nun meendu kaak gaarit kaaw ta Bunji do gee daarin-an oki, sinju amilaado.

10

Gamin kuuk gee ku Israyeel gaarite

¹ Gem kol sinjay, nu rakaado a ku ibinaado baay ta maan kaak kuuniy awalle do wiktin ta nabi Muusa. Do wiktin taar-at, aginiye okinco, Bun diyco uce a taaco gaare botol, ho okinco, ɲu aaltu barre ka dindiko.*

² Okinco, ɲu gintu geenji ku nabi Muusa in *batiziye kaak ɲu batiziyig do ucer ho do barrer. ³ ɲuur okinco tee tee kaak Bun paayico min ka samaaner†, ⁴ ho okinco, ɲu see amay kuuk asa min do Bunji oki. Amay-ak amila min do dambi kaak Bun

* **10:1** Wer ka gase kaawor do Ekzood 13.21-22, 14.22-29. † **10:3** Wer ka gase kaawor do Ekzood 16.35. ‡ **10:4** Wer ka gase kaawor do Ekzood 16.4-35, Nombir 20.7-11.

beriico. Dambi-ak jaawa in nuura ho naar ko Iisa Masi.† 5 Kar anuwco gay, Bun dapin in nuura. Paa ko, nu mattu taruwsin do goosiner, do ay wer kaak nu baayiyo.§

6 Gamin kuuk asco do aginiyte-an yaate gaare botol taat samaane. Ampaa kat, gi diydo pey kayte do gamin kuuk samaanno ar aginiyte gingiyo. 7 Ampa-ak, dakon ab-diyenno margina ar gee daarin minninco gingiy awalle. Ansii ko, nu siirtu do Kitamner aman : « Gee goyiy keder a nuu tee ho nuu see, kar nu uciy waare in daadi. »* 8 Dakinte baayenno munjam ar daarin minninco gintu. Min nu gintu paa di, do yiriy rakki di, gee orok seer in subba alip (23 000) mattu.† 9 Dakinte gecinjido *Rabbin Iisa Masi ar nuura. Gee daarin minninco gecga. Ek di aalin deeyiigu dakap.‡ 10 Dakinte gujumumenno do Bunji ar gee daarin minninco. Gee nuur-ak, *dubil ka Bunji gay dee geemir asiigu da.§

11 Gamin okinco kuuk asco-an yaate gaare botol taat samaane. Nu siirig do Kitamner a gii goye godom, asaan gi goy do wiktin taat ba aaro. 12 Ansii ko, gem kaak pakira a na pey bombo, illa naa goye godom pa naa gale. 13 Gece okinji kaak ku aawtu-ak, gee okinco aawaaga. Bun, naar kaawoy rakki di ho na ooyaado *Seetanne yaako gecinjo in gamin kuuk pakgit gudurriko. Kar do wiktin taat Seetanne gecaakon gay, Bun yaako bere gudurre a kuu gedirin gece-aka ho naako pile botol kuu imile kayko.

Peye min gamin ku marginar

14 Naar-ak, nu kaawaako gem kol sintay kuuk nu elgiyo, abdiye ka marginar-an, rason serek. 15 Nu kaawaako ar nu kaawa do gee kuuk

gin ilim. Kun maaniiko pakiron do kaawor-anta. 16 Pakirinte do tee kaak gi tiyo ho do see kaak gi siyo do wiktin taat gi num do bi ka Rabbin Iisa Masi. Ya gi nume, gi dela barkin do Bunji do bi ka *kordin ta barkiner. Wiktin taat gi siya min do kordindi-ata, gi num in baar ku Iisa Masi ho wiktin taat gi deeda mappa gi tiyo oki, gi num in zi ka Iisa Masi. 17 Mappa, naar rakki di, kar ginten gay dakina. Tee ka mappar-ak gaara kadar ginte okinte ar zi ka gem rakki di.

18 Pakirinte oki do abaadin ta gee ku Israyeel. Ka seener, nuur kuuk tiya kum ka *satkiner kaak nu dapsiytu do wer kaak nu pintu in sin ku Bunji, nu num in Bun meenji. 19 Ka seener, ya nu num in Bun, naar-ak gaara kadar kum kaak nu bertu satkin do marginar wal margin maaniico, nuur oki gin paydine walla ? Ha'a, ginno ! 20 Kar gay, nu kaawaako, maan kaak nu beriy satkin do marginar, nu be-raag do aaridnar, yampa do Bunjido.* Nun gay rakaado tak-tak kuu nume in aaridna. 21 Ku gediraado see kordindi ta Rabbin Iisa ho kuu see pey ta aaridnar. Ku gediraado kuu tee tee ka Rabbin Iisa ho kuu tee pey ka aaridnar. 22 Gi raka nige adiy ka Rab-binte walla ? Gi gin gudurre pakgiga walla ? Ha'a, kawwi !

Gine gamin kuuk yaaji bere darjin do Bunji

23 Gee daarin kaawa aman : « Nu gin botol taat naa gine ay maan kaak nu rakiyo. » Kaaw-an ka seener. Kar gay, min gamin okinco-an, daarin gaayaakonno. Gee-ak kaawa a nu ginit botol-ata, kar min gamin okinco-an gay, daarin gaayaakonno kuu sinje do botol ta Bunji. 24 Dakon pakirenno do maan kaak yaako gaayinjo kun maaniikon di. Kar gay, pakiron oki do maan kaak yaa gaayin eenko.

§ 10:5 Wer ka gase kaawor do Nombir 14.16. * 10:7 Gee-ak margico, nu siy berki ka daabner ho nu guniiji. Kar nu tiyo, nu siyo ho ba aar, nu waariy do unji ka margico-aka (Ekzood 32.6). † 10:8 Wer ka gase kaawor do Nombir 25.1,9. ‡ 10:9 Wer ka gase kaawor do Nombir 21.5-6. § 10:10 Wer ka gase kaawor do Nombir 17.6-14. * 10:20 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 32.17.

²⁵ Ku gin botol taat kuu tee kum okinji ka suuginer bal inde pa aditko yaa ose. ²⁶ Ku gin botol, asaan ɲu siir do Kitamner aman : « Kida ho in gamin okinco kuuk goy do adiy, ɲuur ku Rabbin Bunj. »†

²⁷ Ya waan kaak bal aamine kolinjo a ku ɓaa tee do geriy ho ku ooy kuu ɓaawe, taan gamin okinco kuuk ɲa beriiko bal inde, pa aditko yaa ose. ²⁸ Kar gay, ya gem rakki kaawko aman : « Kum kaak ku tiy-an, ɲaar gay marginar. » ɲaar-ak, dakonj teenno pey do saan ta gem kaak kaawaako ho in adiy kaak osaw-aka. ²⁹ Nu kaawtu pa-ak, asaan gem-ak adiy osaw, yampa nu kaawdo a aditko osa do bi ka kumar-aka.

Gee daarin yaa inde a ya ni gin botol taat nii tee tee kaak ni rakiy di-ak, maa di nii ice ta ɲaar kaak adiy osaw-aka ho nii rasin ta maaniini ?

³⁰ Ya nu dela barkin do Bunji do tee kaak nu tiy-ak gay, maa di ɲuun osin pey do tee kaak nu dela ja barkine ?

³¹ Ampaa ko, ya ku tiyaw, wal ku siyaw, wal ku gina ay maanna oki, ginguwonj a kuu bere *darjin do Bunji. ³² Dakonj gineno tak-tak maan kaak yaa jage gee min botol ta Bunji, ya ɲu *Yuudinna, wal ɲu Yuuddinado, wal gee ku *Egliz ka Bunji. ³³ Goyonj ar nunu. Nu zeedaw a naa gine ay maan kaak yaa ajbiye ay gemo. Nu baraydo maan kaak yaan gaayin nun meendu di. Kar gay, nu bariya maan kaak yaa gaaye gee dakin aale a ɲuu gase jile.

11

¹ Iconj botol tanto ar nun oki ictu botol ta Iisa Masi.

Mitko in daatko do unji ka Bunji

² Nu ozilaako asaan ku pakira lotu do ay maanna ho ku karmiyaag taaye kaak nu taayinjo. ³ Kar gay, nu raka a kuu ibine maan rakki : Iisa Masi, ɲaar goy kaay ka ay mitko. Mitko, ɲaar goy kaati ka daatkor, ho Bunj gay, ɲaar goy kaay ka Iisa Masi. ⁴ Do wiktin taat

mitik inda Bunj wal ɲa kaawa kaawin kuuk asa min do Bunji, ya ɲa gootig kaay, ɲa karmiygigdo tatkuwiy Iisa Masi. ⁵ Kar gay, do wiktin taat daatik inda Bunj wal ta kaawa kaawin kuuk asa min do Bunji, ya ta bal gootin kaati, ta karmiygigdo ɲaar kaak goy kaati. ɲaar-ak, sokaɲ yaa deenti ar kaati oode. ⁶ Ya daatik kat gootigigdo kaati gay, maa di duruwti oki ta dukumgitdo ? Kar ya daatik taat oode wal dukumit duruwti kat talaati sokinɗa gay, illa ta gootguwin kaati.

⁷ Ya mitik raka inde Bunj, ɲaa isenno maan do kaay, asaan Bunj kilgiyig ar ɲaara ho ɲa gaara *darjiney. Kar daatik gay, taar gaara darjin ta mitkor. ⁸ Ka seener, Bunj bal kilgiyin mitko min do daatkor, kar gay, ta daatik kat ɲa kilgiyiit min do mitkor. ⁹ Bunj bal kilgiyin mitko do bi ka daatkor, illa daatik kat ɲa kilgiyit do bi ka mitkor.* ¹⁰ Ampaa ko, kaati ka daatkor-ak yaa goye goote. Ansi-ak gaara kadar ta karmiyaag kaak goy kaati ho *ɗubal ku Bunji oki yaa talinti.

¹¹ Taar-an ka seener. Kar gay, do goyinte kaak in *Rabbin Iisa Masi, bal daatko, mitik goyaado, ho bal mitko, daatik sa goyaado. ¹² Asaan uudin taat Bunj kilgiyiit daatik min do mitkor, mitik oki, daatik kat weega ho okinco, ɲu asa min do Bunji.

¹³ Kunj maaniiko pakironj ja. Do tanjo, ya daatik inda Bunj ho kaati bal goote-ak samaane walla ? ¹⁴ Ya ku talaat duniine, kuu ibine kadar mitik kaak rasit durwey bolok-ak, sokaɲ sa diyaaga. ¹⁵ Kar gay, daatik taat duruwti bolok-at, samaane, asaan Bunj bertit durwe bolok a taa goote kaati. ¹⁶ Kar ya gem kaak meeliit kaawan gay, ɲaa ibine kadar do aadinni, nini wala *Egliz ka Bunji, ni rasgigdo daadi yaa abdiye bal goote ka kayco.

*Tee ka Rabbiner
(Matiye 26.26-29, Maark 14.22-25,
Luk 22.15-20)*

† **10:26** Wer ka gase kaawor do Soom 24.1. * **11:9** Wer ka gase kaawor do Zeneez 1.26-27, 2.18-23.

¹⁷ Kar dij do maan kaak naako kaawe gay, nu gediraado naako ozilinko, asaan numinko kaak ku numiy-ak iyaako nige kat dakina min siye. ¹⁸ Maan kaak awalle, nu kaawiidu-ak a ya ku nume, ku eera benanniko. Nu pakira kadar kaawan, seen oki yaa goye. ¹⁹ Ka seener, illa kuu eere benanniko, asaan ya ku eerro-ak, maman gee yaa ibinin waran nuur kuuk goy goye kaak in botiliy do imaanco ? ²⁰ Ansi-ak, do wiktin taat ku nume, tee kaak ku tiy-ak, dakon diyenno a na tee ka *Rabbin Iisa, ²¹ asaan do wiktin ta teendi-ak, ay gem di tiya maannay. Ansi-ak, gee daarin goyiy in meyco ho daarin gay sakriyaw. ²² Ku taado ho ku saado do geriyko walla ? Wal ku aanig *Egliz ka Bunji ? Ku raka sokaan yaa deenco nuur kuuk bal gine maanna walla ? Di ku raka naako kaawe maa ? Naako ozilinko walla ? Ha'a, do bi naar-an, nu ozilaakonno tuk.

²³ Ka seener, an kaaw taat nu gastu min do Rabbinte Iisa Masi ho taat nu gaariiko awalle : Rabbinte Iisa Masi, do aando taat nuu berin do pise ka midir, na ictu mappa, ²⁴ na deltu barkin do Bunji, na pirsiiiga ho na kaawtu aman : « Naar-an zir. Nu beraakon loko. Ginguwon paa kat kuu moyguwe bir. » ²⁵ Min nu teetu, na ictu *kordindi ho na kaawtu aman : « Kordindi-an gaara Jamaw ta marbinto taat Bunj asiy obe in gee in baar kunto. Ay wiktin taat ku siyaata, ginguwon paa kat kuu moyguwe bir. »†

²⁶ Ka seener, ay wiktin taat ku tiya mappa-aka, ho ku siya kordindi-ata, ku gaaraat muutuy ta Rabbin Iisa Masi do geemir. Ginguwon paa nam yiriy taat naa yeepe. ²⁷ Ampaa ko, gem kaak tiyaag tee ka Rabbin Iisa, ho siyaat kordindiy ar nu gamin ku maala, naar-ak parik yaa zuoke do kaay, asaan na aanig zi ho in baar ku Rabbin Iisa Masi. ²⁸ Ansi-ak, ya gem raka tee mappa-aka ho naa see

kordindi-ata, illa naa pakiren ja do goyinj. ²⁹ Asaan gem kaak pakarro do zi ka Iisa Masi wiktin taat na tiyaw ho na siyaw gay, naar-ak, na meenji di zuokig parik do kaay. ³⁰ Do saan taar-an ko, minninko goy gee dakina kuuk radaw ho kuuk zinkico galcodo, ho daarin kuuk mate oki. ³¹ Ya ginte maaniite pakira do goyinte-ak, Bun dukumaatenno seriine. ³² Kar gay, ya Rabbin Bun dukumaate seriine oki, na taayaate a naate diyinte do botildi a paa kat seriin taat yaa obin gee ku duniiner-at obiitenno.

³³ Ansi-ak, gem kol sijtay, ya ku num do tee ka Iisa Masi-ak, yokon zinkiko. ³⁴ Ya gem kaak mey diyaaga gay, illa naa teen ja do geriy. Paa kat, ya ku nume, parik zuokiydo do kayko. Kar kaawin kuuk daarin gay, wiktin taat ya Bun iyintu do werkon di, naako gaasinco.

12

Bere kaak Ruwwin ta Bunji beriy do geemir

¹ Gem kol sijtay, nu raka naako kaawe do bi ka bere kaak Ruwwin ta Bunji beriy do geemir. Nu raka kuu ibinin seen taat do bi ka berindianka. ² Do wiktin taat ku bal aamine misa do Iisa Masi, ku iban maman nu daaninko nam ku abdiytu bunjay kuuk kaawdo. ³ Do bi naar-an, nu kaawaako waran : ya gem kaawa a Bun yaa surpiyin Iisa Masi, ibinon tam kadar Ruwwin ta Bunji naamaagdo naa kaawe ampa. Kar gay, ya gem kaawa a Iisa Masi, naar *Rabbine, illa Ruwwin ta Bunji kat naamaag na kaawiy pa.

⁴ Bere ka Ruwwin ta Bunji, naar biyuwji dakina. Kar Ruwwin ta Bunji gay, taar rakki di. ⁵ Riy taat gi giniy do Bunji, taar biyuwti dakina. Kar Rabbin Iisa Masi gay, naar rakki di. ⁶ Goy oki botilay dakina kuuk gi giniig gamin-an ku, kar Bun gay, naar rakki di ho naar bera gudurre do ay gemo a naa gine ay maanna.

† 11:25 Wer ka gase kaawor do Ekzood 24.6-8, Zeremi 31.31-34.

⁷ Bunj beraag bere do ay gemo a naa gaarin gudurre ta Ruwwin ta Bunji. Na giniy ampa-ak a bere naar-an yaa gaayin gee okinco. ⁸ Do gem rakki, Ruwwin ta Bunji berji bere a naa kaawe in ilim, ho do ka pey gay, Ruwwin-at berji bere a naa kaawe in ibine ka gamin ku Bunji. Kar Ruwwin ta Bunji gay, taar rakki di. ⁹ Do gem ka rakki, Ruwwin taar-at berji imaan taat bombo aale, ho do ka pey gay, Ruwwin taar-at di berji bere a naa coole gee. ¹⁰ Do gem ka pey, Ruwwin-at berji bere a naa gine gamin kuuk ajbay, ka pey gay gas bere a naa kaawe kaawin kuuk asa min do Bunji, ka pey gay gas bere a naa eerin ruwwin taat samaane in taat samaanno, ka pey gay gas bere a naa kaawe kaawin kuuk gee ibingigdo ho ka pey gay gas bere a naa gaarin kaawin-ak in kuuk gee ibingigu. ¹¹ Gamin okinco-an asa min do Ruwwin taat rakki-an di. Ta beraag gamin-an do ay gemo ar kaak ta rakiy di.

Egliz ka Bunji ar zi ka gemor

¹² Talon zi ka gemor. Naar rakki di, kar na gin gamin dakina. Gamin kuuk dakin-ak kuuniy zi ka gem rakki di. Geenji ku Iisa Masi oki ar zi ka gemor-aka. ¹³ Asaan Bunj *baptiziyinte okinte in Ruwwiney taat rakki di a gii kuuniye ar zi rakki, na zi ka Iisa Masi. Na ginig maanna-ak lote okinte : kuuk *Yuudinna in kuuk Yuudinnado, kuuk berrina in kuuk berrinno. Gem kaak see amay, amay-ak goy do adiy. Ampaa ko, ginte okinte, Bunj diyte Ruwwiney taat rakki-an di, ho taar di taat goy do gelbinte.

¹⁴ Zi ka gemor, naar gin gamin dakina. Na da kuunaydo in maan rakki di. ¹⁵ Kar ya asen kat kaawa aman : « Nun pisenno, isginno in zinika. » In taar-ata oki, na amilaado kara min do zinika-aku. ¹⁶ Kar ya denge kaawa aman : « Nun oddo, isginno in zinika. » In taar-at oki, ta amilaado kara min do zinika-aku. ¹⁷ Kar ya zi ka gemor

okinji, na od di ho denge ginno, man gem-ak yaa cokiye ? Kar ya zi ka gemor okinji, ta denge di ho ete ginno, man gem-ak yaa nibe ? ¹⁸ Kar gay, Bunj diyiig ay maanna do zi ka gemor-ak ar kaak na rakiyo. ¹⁹ Yampa, ya zi ka gemor kat kuuniy in maan rakki di, naar-ak wal na zi ka gemor ! ²⁰ Ka seener, zi ka gemor, naar rakki di, kar gamnay gay dakina.

²¹ Naar-ak, od sa gediraado kaawe do pise aman : « Nu rakaacinno. » Kaa sa gediraado kaawe do ase aman : « Nu rakaacinno. » ²² Kar gay, gamin ku zi ka gemor kuuk gee pakira a wal nu bal napaanco oki, ya nu ginno, gem gediraado goye. ²³ Gamin kuuk do zi ka gemor kuuk gi talaag ar maan kaak maalan di, gi beraaco horoomine. Kar nuur ku sokañ gay, gi beraaco horoomin paka. ²⁴ Gamin ku zin kite kuuk gee talaagu-ak, nuur turro giico bere horoomin dakina. Kar gay, gamin ku sokañ-ak, Bunj leeyig do zi ka gemor a nuu gase horoomin paka. ²⁵ Ansi-ak, eere goyaado do zi ka gemor. Kar gay, do zi-ak, gamin okinco-an yaa gaaye benannico. ²⁶ Do zi ka gemor, ya maan rakki aawa rada, naar-ak, zi okinji oki aawaw ho ya nu bera horoomine do maan rakki, zi okinji aaciyaw in naara.

²⁷ Sando, kun zi ka Iisa Masi ho ay gem di gin weriy. ²⁸ Ansii ko, Bunj leetu gee kuuk yaa gine riy do *Eglizdi. Awalle, na lee ja paliinna, ka seerin kar, nabiinna, ho ka subbin kar gay, nuur kuuk bilda gee in kaaw ta Bunji. Kar ba aaro, na leetu nuur kuuk gina gamin kuuk ajbay, nuur kuuk coola gee, nuur kuuk na berco bere ka gaaye geemir, nuur kuuk tala kaay ka Eglizdi ho nuur kuuk kaawa in kaawin kuuk gee ibingigdo.

²⁹ Okinco, nu paliinna walla ? Okinco, nu nabiinna walla ? Okinco, nu bilda gee in kaaw ta Bunji walla ? Okinco, nu gina gamin kuuk ajbay walla ? ³⁰ Okinco, nu berco bere ka coole geemir walla ? Okinco, nu kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo

wal nu gaaraag kaawin kuuk gee ibingigdo-ak in kuuk gee ibingigu walla ? Ha'a, taar-an taarro. ³¹ Kar kun gay, bariyon bere kaak pakgig eenji.

Din gay, naako gaare botol taat samaan paka.

13

Ele ka geemir

¹ Ya nu kaawa in kaawin ku geemir wal in kaawin ku *dubal ku Bunji, kar nu ello geen gay, naar-ak, nu ar ale ka sindallel wal koril kuuk diya dengina. ² Ya nu nec kaawe ar nabiince, ho nu gin ibine okinji nam nu iban gamin okinco kuuk cigile, ya imaandu nec naa janjin dambinay oki, kar nu ello geen gay, naar-ak, nu ar maan ka maala. ³ Ya nu deedaag mallel okinji do pokirnar ho nu beraag zir a nuu accinji do aki oki, kar nu ello geen gay, naar-ak, gamin okinco kuuk nu giniy-an yaa uce maalan di.

⁴ Gem kaak el geen gay, naar ic subirraw ho na gin sellinkaw do geemir. Naar hasuudince, na pisiraydo ho na dapallo oki. ⁵ Na ginno gamin kuuk arro, na baraydo do meenji di, na dapaando kodoki ho na obdo kaawin do adiy. ⁶ Na aacaydo do gamin kuuk in botilcodo, illa na aaciya do nuur kuuk ta6. ⁷ Do ay wiktine, na saamiya do geemir, na amniyaagu, na diya kaay loco ho na icaaco subirraw.

⁸ Ele, naar gaasdo tak-tak. Kar gay, yiriy rakki, kaawin ku nabiinnar yaa bire, nuur kuuk kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo yaa bugume citcit, ho nuur kuuk gin ibine oki, ibinco yaa rawte. ⁹ Asaan ibine ka maaniite, naar da necdo ho kaawin kuuk nabiinna kaawgite oki, nuur da necdo. ¹⁰ Kar gay, yiriy taat maan kaak samaan aale-ak yaa ase, gamin kuuk da necdo-ak yaa bire tak-tak.

¹¹ Wiktin taat nu kapak, kaawor in pikirrer ar ta micor. Kar wiktin taat nu gin ko tatik gay, nu rasiit kooginaw. ¹² Din gi talaag gamin

purus-purus ar gi tala do sawwapa taat soygume. Kar yiriy rakki gay, gi asi y talin unte waran. Din gay, ibinindu arumdu. Kar yiriy rakki gay, naa ibine tam ar Bun ibingu.

¹³ Din gin gamin subba kuuk gaasdo tak-tak : nuur ko imaan, ere kaak gi eriyo ho in ele. Kar kaak pakgig okinco-an gay, naar ele.

14

Barkin taat Bun beriy do numindi

¹ Min gamin okinco-an, bariyon ja ele. Bariyon oki bere kaak Ruwwin ta Bunji beriy do geemir. Min bere okinji-an, bariyon ja a kuu kaawe kaawin kuuk asa min do Bunji.

² Gem kaak kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo gay, na kaawdo do geemir, illa do Bun meenji. Ginno gem kaak ibingit kaawoy, asaan in gudurre ta Ruwwin ta Bunji kat na kaawiy do bi ka gamin kuuk cigile. ³ Kar naar kaak kaawa kaawin kuuk asa min do Bunji gay, na kaawa do geemir a naa denrinco do imaanco, naa iskinco ho naa gaayinco nuu 6aa in unco. ⁴ Naar kaak kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo, denra meenji di. Kar naar kaak kaawa kaawin kuuk asa min do Bunji gay, denraag gee ku *Eglizdi.

⁵ Kun okinko, nu raka a kuu kaawe kaawin kuuk gee ibingigdo-an ku. Kar maan kaak nu rakiy samaan paka gay, nu raka a kuu kaawe kaawin kuuk asa min do Bunji. Ka seener, gem kaak kaawa kaawin kuuk asa min do Bunji-ak, pakgig naar kaak kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo, illa ya waan goy ja kaak nec gaarin do geemir in kaawin kuuk gee ibingigu a nuu denrin gee ku Eglizdi. ⁶ Gem kol sintay, nu indaako, ya nu 6aawko ho nu kaawaako illa in kaawin kuuk gee ibingigdo-an ku, paydinti gay maa ? Ha'a, ginno. Naar-ak, guna naako kaawe maan kaak Bun bayniidu, naako gaare ibine wal kaaw taat asa min do Bunji ho naako bildinko maan rakki.

⁷ Di pakiron do gamin ku palindinar, ar suraare wal gonko. Ya alinco

kat 6agdo samaane, maman gii ibinin riyinco ? ⁸ Ya gee 6aa garta, kat punne allo samaane, maman gee yaa ibine nuu siye zinjico do gartar ? ⁹ Kunjo oki, ya ku kaawa in kaawin kuuk gee ibingigdo, maman nuu ibinin baat ta kaawko ? Naar-ak ar ku kaawa do us di. ¹⁰ Ka seener, do duniiner, gin biyaw dakina ta kaawnar ho ay geen di iban baat ta kaawco. ¹¹ Ya gem kaawaadu in kaawoy ho nu ibingitdo, naar-ak, na marte kaak asa min wer ka pey ho nun oki marte loci. ¹² Dakon ginenco ar gee kuuk kaawa in binjico di anku. Kun kuuk bariya bere kaak Ruwwin ta Bun beriy do geemir, bariyon ja bere kaak gaaya gee ku *Eglizdi yaa 6aa in unco.

¹³ Ampa-ak, ay gem kaak kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo-aku, illa naa inde Bun a naaji bere pey bere kaak naa gaarin do geemir in kaawin kuuk gee ibingigu-aku. ¹⁴ Asaan ya nu inda Bun in kaawin kuuk gee ibingigdo-aku, ka seener, nu inda Bun do gelbiner, kar kaar gay icdo maanna. ¹⁵ Di ampa-an, naa gine maman ? Naa inde Bun in kaawin ku Ruwwin ta Bun di kuuk gee ibingigdo-aku ho in nuur kuuk gee iban baaco oki. Naa riye in riyin kuuk asa min Ruwwin ta Bun di ho in nuur kuuk gee iban baaco oki. ¹⁶ Yampa, ya ku gin do datikko gem kaak as cokiye di ho ki dela barkin do Bun di in kaawin ku Ruwwin ta Bun di-aku, gem-ak ibinaado yoo maanti. Kar ya na ibanno gay, maman naa ooye a « *Aamin » do kaawon-ata ? ¹⁷ Ya ki del barkin do Bun di in kaawin kuuk gala oki, in taar-at sa, ki bal gaayin gem-aka.

¹⁸ Nu dela barkin do Bun di asaan nu kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo pakgiko kun okinjo. ¹⁹ Kar gay, ya nu goy do Eglizdi, guna naa kaawe kaawin sood di kuuk gee iban baaco a naa bilde gee, min naa kaawe kaawin dakin aale kuuk gee ibingigdo.

²⁰ Gem kol sintay, dakon talintido duniin-an ar koogina. Do bi ka gam-

inti kuuk jookum gay, kuuniyon ar koogina. Kar do bi ka pikirre ta maaniikon gay, kuuniyon ar gee ku aginda. ²¹ Do Kitamner, Bun kaaw aman :

« Naa kaawe do gee-an in gee kuuk kaawco nu ibingitdo.

Naaco kaawe in kaaw ta gee kuuk as min wer ka pey.

In taar-an oki, nu cokiyaado kaawor.

»*

²² Ansii ko, bere kaak Ruwwin ta Bun di beriy do gemor a naa kaawe kaawin kuuk gee ibingigdo, naar maan kaak gaara do nuur kuuk bal aamine misa. Yampa, na gaarro maanna do nuur kuuk aamine. Kar bere ka Ruwwin ta Bun di beriy a gem yaa kaawe kaawin kuuk asa min do Bun di gay, naar maan kaak gaara do nuur kuuk aamine. Yampa, na gaarro maanna do nuur kuuk bal aamine.

²³ Di talon, ya ku num do Eglizdi ho okinjo ku kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo ho gee kuuk as cokiye wal gee kuuk bal aamine misa unjiko, nu talaako ar ku oliyay. ²⁴ Kar gay, ya okinjo ku kaawa kaawin kuuk asa min do Bun di in kaawin kuuk gee ibingigu ho gee kuuk as cokiye wal gee kuuk bal aamine misa unjiko, ampa-ak, kaawko yaaco unje ho nuu ibinin niginco. ²⁵ Nuu talin waran niginco kaak cigil do gelbinco. Do bi naar-ak, kodok di, nuu derse nam nuu noodin unjinco keder ho nuu abdiye Bun aman : « Ka seener, Bun goy in kunjo ! »

Gee yaa goye in karaamine do Eglizdi

²⁶ Di gem kol sintay, kuu gine maman ? Wiktin taat ku num do *Eglizdi, minninko, rakki yaako ice riye, rakki yaako 6ildinjo, rakki yaako kaawe gamin kuuk Bun bayniiji, rakki yaako gaare kaawo in kaawin kuuk gee ibingigdo, ho rakki gay, yaako gaarinco in kaawin kuuk gee ibingigu. Gamin-an okinjo, illa nuuko iskinjo do imaanko. ²⁷ Wiktin

* 14:21 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 28.11-12.

taat ku nūme, ya gee daariŋ raka kaawe in kaawin kuuk gee ibingigdo, illa yaa gine gee seer wal subba di. Ay gem di yaa kaawe yaa rase do giji. Ya ŋu gaase, gem rakki yaa gaariŋ kaawinco-ak in kuuk gee ibingigu. ²⁸ Kar ya ginno gem kaak yaa gaariŋ kaawinco-ak gay, ŋuur kuuk raka kaawe in kaawin kuuk gee ibingigdo-ak, ŋuu pilenno biŋkico do Eglizdi. Illa ŋu inde Buŋ do aditco di. ²⁹ Kar do nabiinna gay, seer wal subba yaa ice kaawo. Kar ŋuur kuuk pey gay, ŋuu cokiyeŋco ho ŋuu tale ya kaawco-at kat taŋ wala kawwi. ³⁰ Kar gay, ya wiktin taat gem-ak kaawa misa, ya Buŋ bayin maanna do gem ka pey, illa gem kaak kaawa-ak yaa bugume. ³¹ Ampa-ak, okiŋko, ku gin botol taat kuu kaawe kaawin kuuk asa min do Buŋdi ho kuu rase do eenko. Ansii kat, ay gem di yaa gase bilde ho okiŋko, kuu iske ziŋkiko. ³² Gem kaak kaawa kaawin kuuk asa min do Buŋdi-ak, illa ŋa gin gudurre taat ŋaa subire do kaawoy. ³³ Asaan ka seener, Buŋ, ŋaar Buŋ ka barjaalinerro, ŋaar Buŋ ka aapiyer.

Ar kaak ŋu gingiy do Eglizna okiŋco ku gee ku Buŋdi, ³⁴ daad yaa pilguwenno biŋkico wiktin taat ku num sawa. Asaan do numiŋko, ŋuur ginno botol taat ŋuu kaawe. Illa ŋuu goye in karaamine ar kaak *gaanuun kaawtu. ³⁵ Ya ŋu raka inde maan kaak ŋu ibanno baay oki, illa ŋuu indiguwe midiyco geero. Yampa, daatik ginno botol taa ice kaawo do uŋco ka gee ku Eglizdi.

³⁶ Ku pakira a kaaw ta Buŋdi tees min loko walla ? Wal ku pakira a kuŋ keekon di gasta ? ³⁷ Ya gem kaak pakira a ŋa nabiinŋe wal ŋa pakira a Ruwwin ta Buŋdi bayinji maanna, illa ŋaa ibine kadar kaaw taat nu siiriiko-an, ta kaaw ta *Rabbin Buŋ. ³⁸ Ya gem kaak cokiyeŋgitdo kaaw-anta, Buŋ oki cokiyaagdo.

³⁹ Di ŋaar-ak, gem kol siŋtay, bariyon bere ka Ruwwin ta Buŋdi a kuu

kaawe kaawin kuuk asa min do Buŋdi. Kar gay, dakoŋco todenno do ŋuur kuuk kaawa kaawin kuuk gee ibingigdo-aku. ⁴⁰ Kar gay, zeedoŋ ku giniŋ gamin okiŋco in botilco ho in karaamine.

15

Nooye ka Iisa Masi

¹ Gem kol siŋtay, nu raka pey diŋ kuu pakire do Kabarre ta Gala taat nu gaariiko awalle. Kabarre-at, ku ooyta ho ku obit samaane do gelbinko. ² In taar ko, Buŋ jiliiko ya ku obit kaawan bombo ar kaak nu gaariikonta. Yampa, imaanko uc maala. ³ Nu bildiŋko min awalle maan kaak ŋu bildintu nun meendu. Maan kaak pakgig gamin okiŋco, ŋaar ko anka : Iisa Masi mat do bi ka zunuu-binnite ar kaak ŋu siirtu do Kitamner, ⁴ ŋu unjig do maginer ho yiriy ta subbiŋkar gay, Buŋ nooyiig min do muuti ar taat Kitamne kaawtu. ⁵ Min ŋa nooye, ŋa bayniiji do Piyer ho ŋa bayniico oki do paliinna daariŋ.* ⁶ Kar ba aaro, ŋa bayniico do maa-jirna dakin pak miy beey num werco rakki. Min maa-jirna-ak, daariŋ mate, kar anuwco gay goya. ⁷ Min ŋaar-ak, ŋa bayniiji do Zaak, kar ŋa bayniico do paliinna okiŋco.

⁸ Kar min ŋa bayinco ja do ŋuur okiŋco, kar kat ba aar, ŋa bayniidu lotu, nun kaak ar mic kaak ŋu weeyig koynay bal nece. ⁹ Asaan min paliinna okiŋco-an, nun di siŋdu allo tak-tak. Zer ya samaan-ak, nu bal nece ŋuun kolin a nu *paliine, asaan awalle, nu taaŋiyig ko taaŋiye gee ku *Egliz ka Buŋdi. ¹⁰ Kar in barkin ta Buŋdi gay, nu gintu ar kaak ku talin-anka. Barkin taat Buŋ beriidu-an bal uce maala. Ya taŋ gay, in taar ko, nu gintu riy dakin pak paliinna okiŋco. Kar riy taat nu giniy-an, ŋa nununno kat ginaata, ta barkin ta Buŋdi taat goy in nunu. ¹¹ Ansi-ak, ya ŋa nun kat gaarkon Kabarre ta Gala wal ya ŋu paliinna kuuk daariŋ sa, kaawni

* 15:5 'paliinna daariŋ' : Do Kitamner, ya ŋu kaawa a orok in seer-ak, ŋu kaawa do bi ka paliinnar ya odinco bal nece oki.

rakki di. An ko kaaw taat ni gaariyo ho taat ku aamintu.

Nooye ka gee ku mate

¹² Ya ni kaawaako a Bun nooyig Iisa Masi min do muuti, maa di minninko, daarin diyiy a gee ku mate, nuur nooydo ? ¹³ Ya gee ku mate nooydo, naar-ak, Iisa Masi sa bal nooye. ¹⁴ Ho ya na bal nooye, kaaw taat ni gaariyan uc us maala, ho imaanko sa, bal baati. ¹⁵ Kar pey, ya ka seener gee kuuk mate nuur nooydo, ta-an Bun oki bal nooyin Iisa Masi min do muuti. Naar-ak, ni raada in maan kaak Bun gintu, asaan ni kaaw waran a na nooyga. Kar ya kaaw taat nu kaawiy-an ka seener, naar-ak, na bal nooyinji. ¹⁶ Asaan ya gee kuuk mate kat nooydo, naar-ak, Iisa Masi oki, Bun bal nooyinji. ¹⁷ Kar ya Bun bal nooyinji gay, imaanko taat ku aamintu loci-at sa, taar us maala ho ku goy misa do zunubinniko. ¹⁸ Naar-ak, nuur kuuk aamin do Iisa Masi ho mate, nuur-ak rawte zinkico. ¹⁹ Ya gi diy gelbinte do Iisa Masi do goye ka din di, naar-ak, min gee okinco, ginten di nuute talinte aminda paka.

²⁰ Kar ka seener gay, Bun nooyig Iisa Masi min do muuti. Na naar ko nooy awalle a naa gaare kadar botol pile a gee ku mate yaa nooye oki. ²¹ Ka seener, ar muut unjitu do duniiner in botol ta gem rakki di, ampaako, nooye oki astu in botol ta gem rakki di.

²² Gee okinco mataw asaan nu koo-gin ku Aadum. Ansii ko, nuur kuuk num in Iisa Masi, okinco yaa gase goye. ²³ Kar gay, ay gem di yaa yoke kamney : Iisa Masi, naar ogirco do gee okinco do nooyindi, kar kat yaa ase geenji do wiktin taat naa yeepe. ²⁴ Kar ba aaro, duniin yaa gaasen kate. Do wiktin taar-at, Iisa Masi yaa idin ruwwinnay kuuk jookumo okinco, in aginduwco okinco ho in nuur okinco kuuk gin gudurre do

duniiner ho naaji berin Meennaw do Tatte Bun. ²⁵ Asaan Iisa Masi yaa tee Meennuwiyy nam yiriy taat Bun yaaco nosire do adiney okinco, nuu gine wer ka lee asinji.† ²⁶ Adin kaak Bun asiy ide ba aar-ak, taar muutu. ²⁷ Ka seener, nu siir do Kitamner aman : « Bun diyig Iisa Masi kaaco ka gamin okinco. »‡ Kar min gamin-an gay, Bun meenji attanno, asaan naar di kaak berji gudurre do Iisa do gamin-an ku. ²⁸ Ka seener, wiktin taat Bun yaa diyin Iisa Masi kaaco ka gamin okinco, meenji Bun di yaa goye kaaci. Hiyya, Bun keeji di yaa goye tak-tak kaaco ka gamin okinco.

²⁹ Di talon, gee daarin kuuk gina batem do saan ta sintico kuuk mat bal batiziye.§ Nu giniy pa-ak a nuu gase maa ? Ya gee kuuk mat nooydo-ak, maa di pey gee-ak giniy batem do bi kanco ? ³⁰ Kar nini gay, maa di ay wiktine, ni beriy zinkini do taaḅiner ? ³¹ Gem kol sintay, kun kawta, nu goy ko do taaḅin ta muuti di. Nu kaawaako, ya ka seener adir portiko in kun ko, asaan ku aamin in sin ku *Rabbinte Iisa Masi, kaaw taat nu kaawiy-an oki, taar ka seener. ³² Wiktin taat nu goyiy do geeger ka Epeez, nu taaḅiyin ko taaḅiye. Nu gintu ar nu taasiḅa in kumin ku yeero. Ya nu taasiḅa do bi ka gamin ku duniiner-an, naa gase maa ? Kar pey ya gee kat nooydo min do muuti, naar-ak, gee kaawa seene wiktin taat nu kaawiy in kaaw agunuwa aman : « Taante ho saante, asaan kawta muut yokaate. »*

³³ Yaman, dakon caaciyenno zinkiko ! Goye kaak in gee kuuk jookum-ak, naar niga gemo. ³⁴ Naar-ak, yeepon do pikirre taat samaane ho rason gine ka zunubinnar tak-tak. Nu tala kadar minninko, gee daarin ibingigdo misa Bun. Nu kaawtu pa-ak a sokaḅ yaako denko.

† 15:25 Wer ka gase kaawor do Soom 110.1. ‡ 15:27 Wer ka gase kaawor do Soom 8.7. § 15:29 'gee daarin kuuk gina batem do saan ka sintico kuuk mat bal batiziye' : Pool kaawiy ansi-ak, na kaawa do bi ka maan kaak gee daarin giniyo. Ampa-ak, na rakaado kaawe a gee yaa gine pa. * 15:32 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 22.13.

Zi ka gem kaak nooye

³⁵ Kar gay, wal gem yaa inde aman : « Maman gem ka mate nooygiyo ? Kar ya gem-ak kat nooye, naa ice maa zirda ? » ³⁶ Talon kat gem kaak kaay kanjido-an ka ! Ya ki luwaw, busumji zooddo di nu rocciyot walla ? ³⁷ Ko taat ki luwi-at, ya na juuju wal ta meriya oki, ki luwa busumco di. Yampa, ki luwdo aarco. ³⁸ Kar busam kuuk ki luwi-at gay, Bun giniig nu rocciyho ho nu maadiyo. Ay busum di in aaroy ar kaak meenji Bun rakiyo.

³⁹ Gamin okinco kuuk siikimaw, zin kico sawado. Zinka ku geemir, ku mallel, ku diidir ho in ku boosir sa, okinco, nu sawado. ⁴⁰ Gamin kuuk ka samaaner in ku keder, nuur sawado. Nuur kuuk ka samaaner, samaanuwo keetiti min ku keder. ⁴¹ Pato ceera keetiti ho koye ceera keetiti. Kaalna sa, ceerinco sawado, ay kaal di in ceerinji.

⁴² Ansii di oki, do wiktin taat gee kuuk mate yaa nooye, taa kuuniye pa. Momte kaak nu tiisig keder, naar ar busum kaak nu luwga. Momte-ak yaa zoode. Kar min na nooye, na zoodaado pey tak-tak. ⁴³ Wiktin taat nu tiisig momte-ak, na ka talinno. Kar min na nooye, gee rawdo talinji. Wiktin taat nu tiisiiga, na ginno gudurre. Kar min na nooye, na gin gudurre dakina. ⁴⁴ Wiktin taat nu tiisiiga, naar zi ka gemor di. Kar min na nooye, na gin zi kaak asa min Ruwwin ta Bundi. Ya na gin zi ka gemor, na gin oki zi kaak asa min Ruwwin ta Bundi. ⁴⁵ Ka seener, nu siir do Kitamner aman : « Aadum, naar ko gem kaak awalle, Bun berji siikime. »[†] Kar Iisa Masi, naar Aadum ka ba aaro. Naar ruwwine taat bera goye do geemir. ⁴⁶ Na zido kaak asa min Ruwwin ta Bundi kat as awalle. Kar gay, na zi ka gemor ja, kar kat astu zi kaak asa min Ruwwin ta Bundi. ⁴⁷ Aadum kaak awalle, naar Bun kilgiyig in kida. §

Kar Aadum ka seerin kar gay, naar as ase min kuwa. ⁴⁸ Gee kuuk goy do duniiner-an, nuur ar naar kaak Bun kilgiyig in kida ho nuur kuuk goy ka samaaner gay, nuur ar naar kaak as ase min kuwa. ⁴⁹ Uudin taat gi ariy gem kaak Bun kilgiyig in kida, yiriy rakki, gi asiy are oki gem kaak as ase min kuwa. ⁵⁰ Gem kol sintay, cokiyo kaawor-anta : zi ka gemor in kumay ho in baariy unjaado do *Meennaw ta Bundi, ho gamin kuuk yaa zooden sa, nuur hadiraado in kuuk zoodaado tak-tak.

⁵¹ Cokiyo, naako kaawe maan rakki kaak cigile : gi mataado okinte. Kar gay, okinte, zin kite asa jipte ⁵² kodok di ar kooce ka columdi. Nu jipte do wiktin taat perin ta ba aaro yaa aale. Ya ta aale, gee kuuk mate yaa nooye. Nu nooye in zin ka kuuk zoodaado tak-tak. Kar ginte okinte gay, zin kite yaa jipte. ⁵³ Ka seener, zi kaak yaa zoode, naa jipte in naar kaak zoodaado tak-tak, ho zi kaak kawtan di yaa mate sa, naa jipte in naar kaak mataado tak-tak. ⁵⁴ Wiktin taat zi kaak yaa zoode-ak yaa jipte in kaak zoodaado, ho kaak yaa mate-ak in kaak mataado, naar-ak, kaawin kuuk nu siirtu do Kitamner yaa ase kat do werco aman :

« Bun nosirtit tak-tak do muuti, muut ginno pey bat. »*

⁵⁵ « Way kanke muutu, di moon kat ka nosire ?

Way muut-anta, moon kat gudurrike ? »[†]

⁵⁶ Muutu, taar gin gudurre taat ta diiy gee-ak min zunubinna kuuk gee giniyo. Kar zunubinna gay, nuur gin gudurre taat nu sakkiyig gee min do *gaanuun ka imila baaco. ⁵⁷ Ozilinten Bunte, naar kaak beraate gudurre taat giiti nosire do muuti in gudurre ta Rabbinte Iisa Masi.

⁵⁸ Ansi-ak, gem kol sintay kuuk nu elgiyo, obon tirit do imaanko ho yoo maan sa eeraakonno. Zeedon

[†] 15:36 'rocciyho' : Werin daarin, nu kaawa a 'piciyo'. [†] 15:45 Wer ka gase kaawor do Zeneez 2.7. § 15:47 Wer ka gase kaawor do Zeneez 2.7. * 15:54 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 25.8. [†] 15:55 Wer ka gase kaawor do Ooze 13.14.

kuu 6aa in unko do riy ta *Rabbin Bun, asaan ku iban tam kadar taabin taat ku taabiyy do ay maan kaak ku giniy in sin ku Rabbiner, taar ucaado maala kat bat.

16

Gaayo do Egliz ka Zeruzaleem

¹ Do bi ka gaay taat ku capiy do gee ku Bun di kuuk goy do geeger ka Zeruzaleem, ginon ar kaak nu kaawico do *Eglizna kuuk goy do kid ka Galaasi. ² Dakon yokenno a naa 6aan ja kat kuu cape. Kar gay, min din ka, ay yiriy ta dumaasdi, ay gem di yaa diye maan do geriy min gurus kaak na gasiyo. ³ Ya nu ot do werko, naa naamin gurus-ak do pise ka gee kuuk kuu do6e, nuu iyyin Zeruzaleem. Ya nu 6aawaw, naaco bere makaatamna kuuk gaara kadar goyino in botiliy do unji ka Bun di. ⁴ Kar ya taa kuuniye a nun oki yaa 6aawe, naar-ak, nii obe asinni.

Martaw taat Pool rakiy 6aawe Korent

⁵ Nu 6aako talin ko, kar gay, naa aaden ja min kid ka Maseduwaan, asaan nu ic niyyin min awalle a naa aaden ja min ede. ⁶ Ya nu ot ko, naa gine menaw minaw-minaw in kun ko wal naa gaasin siteen okin ji sa, nu ibanno misa. Ampaa ko, wal kuun gaayindu di naa sin je in un du do martuwir do wer kaak nu 6aayiy di. ⁷ Asaan nu rakaado naako talin ko kay asindu di. Ya Bun ooye-ak, nu raka gii taaye sawa do werko. ⁸ Kar din gay, naa goye anne do geeger ka Epee nam iidin ta Pantekoot. ⁹ Nu raka goye anne, asaan Bun pil du botol a naa gine riy dakina do geeger-an ka yoo adin goy dakina oki.

¹⁰ Ya Timote ot ko, obon samaane. Paa kat, na gasiy do maan kaak yaaji unje kolaw, asaan naar oki gina riy do *Rabbine ar nunu. ¹¹ Waan sa yaa aaninjido. Kar gay, gaayonga do martuwir, naa icin botiliy in aapiye nam

na asiin gasindu, asaan nu yokaag anne in sin ta.

¹² Do bi ka sin te Apoloos, nu iski g dees dakina a naako 6aawe in sin ta kuuk pey. Kar gay, na bal gine niyyin tak-tak taat naako 6aawe din ka. Ya Bun pil ji botol di, naako 6aawe-aka.

Taayika in ooy ta ba aaro

¹³ Goyon mento ho obon tirit do imaanko. Dakon gin enno kolaw ho goyon bombo. ¹⁴ Elon benanniko do gamin okin co kuuk ku giniyo.

¹⁵ Gem kol sin tay, ku ibingig kun Estepanaas in gee kuuk goy do geriy. Ku iban kadar do kid ka Akayi, nuur di kuuk aamin awalle do Iisa Masi ho nu unje kayco a nuu gine riy do gee ku Bun di. Naar-ak, nu taayaako : ¹⁶ karmiyon gee kuuk ar nuur-an ku ho karmiyon oki nuur okin co kuuk taabiya do riyor in nuura.

¹⁷ Adir portiko do asin co kan Estepanaas, Portunatuus ho in Akaykuus. Kun goy serek. Kar ya nu talaag sin ta-an, ar nu talin ko ko kun ko oki. ¹⁸ Nu oolit gelbiner ar nu ooliig gelbinko. Naar-ak, diyon do kayko kadar gee ar nuur-an icon kuwa.

¹⁹ Gee ku Eglizna kuuk goy do kid ka Aazi ooyko. Akilaas in Priska* ho in gee ku Egliz kuuk numa gerco ooyko dakina in sin ku Rabbin Iisa. ²⁰ Sin ta okin co ooyko dakina.

Ooyon oki benanniko in gine ka cuud ar sin ta kuuktacco rakki.

²¹ Nun meendu Pool kat siiriig kaawin ku ba aar-an in pise ka meendu.

²² Ya gem kaak elgig do *Rabbin-ak, Bun, na surpiyga.

Gem kol Rabbinni, asu !

²³ Rabbin Iisa yaako barkiyyin ko okin ko.

²⁴ Okin ko, nu elgiiko in sin ku Iisa Masi. Nu ooyko dakina.

* **16:19** 'Priska' : Nu kolaat oki Prisil (Akt 18.1-2).

2 Korentiyeen

Maktumne ta seerin^{kar} taat Pool siirtu do gee ku Korent Pile ka kaawor

Maktumne ta seerin^{kar}-an oki, na Pool kat siirta. Na siirit do kretiyeenna kuuk goy do geeger ka Korent, asaan nu goy di eera benannico. Na siiriitak asaan minnino, goy gee kuuk kaawa a na paliinno ho daarin tirig denjinco do bilde kaak samaane na bildigu. Do saan taar-at ko, na imiliy kaay unco. Na gaariico mamam na giniy riy ta paliinnar. Goyinji ho riyoy taat na giniyo, nuur ar kuuk lisa rakiyo. Nu kuuniyutu pa-ak, do saan ta gudurre taat lisa beriji.

Ooy ta awalle

¹ Na nun Pool kaak kuuniy *paliine ka lisa Masi in niyin ta Bunji kat nu siiraakon maktumne-anta. In sinthe Timote, ni naamaat maktumne-an do *Egliz ka Bunji kaak numa do geeger ka Korent ho do gee ku Bunji okinco kuuk goy do kid ka Akayi okinji. ² Tatte Bun ho in *Rabbinte lisa Masi yaako barkiynko ho yaako iye aapiye.

Dele ka barkiner do Bunji

³ Ozilinten Bun, naar ko Takan Rabbinte lisa Masi. Naar Tati kaak tala amindaw ta geemir ho na salaagu. ⁴ Naar ko kaak salaate do ay wiktin taat kaawin patiy kayte a paa kat ginte oki, in sale kaak gi gastu min do Bunji, gii gedire salinco nuur kuuk taaBiya in ay kaawna. ⁵ Asaan in riy taat ni giniy do lisa Masi do bi kaak ni num in naara, ni taaBiya dakina ho in nume-ak oki, Bun salaani dakina. ⁶ Ya ni moya do bi ka taaBiner-ak, ni moya a Bun yaako salinko ho naako jilinko. Ya Bun salinti-ak, na salinti a kunjo oki yaa gase sale kaak nec kuu gedire icin in subirraw, taaBin taat ar nini oki aawiy-anta. ⁷ Ni diy kayni

loko a ku goy bombo ho ni iban tam kadar Bun salaako ar kaak na saliini, asaan kun sa taaBiya ar nin taaBiyyanaka.

⁸ Gem kol sintay, ni raka kuu ibine mamam ni taaBiyyu do kid ka Aazi. TaaBin-at patiy kayni ho gudurrini gaas tak-tak, nam ni ibanno kadar nii goye pey do duniiner. ⁹ Do wiktin taar-at, ni iban tam kadar nii yoka ko menuwni di. Ta kuuniyutu pa-ak a ni diyaado kayni in ta maaniini di. Kar gay, illa nii diye kayni in Bun kaak nooyaag gee min do muuti. ¹⁰ Bun jilinti min do muut taat ar taar-anta ho naani jile pey. Ka seener, ni diy kayni loci a naani jilguwe pey. ¹¹ Kun oki gaayaani in inde ka Bunji. In inde kaak gee dakina indiy-ak ko, ni gasiy barkin min do Bunji. Ampaa ko, gee dakina yaa dele barkine do Bunji do bi kani.

Pool dak min do martuwiy ta Korent

¹² Maan kaak galni ho ni ibiniy do kayni, naar ko anka : do goyinni kaak do duniiner ho in kunjo, ni goy in gelbinni kaak *cawar ho in goye kaak ta6 kaak Bun rakiyo. Ni goydo in ilim ta maaniinin di, kar gay, ni goy in barkin ta Bunji. ¹³⁻¹⁴ Ka seener, ni balko cigile yoo maanna. Gamin okinco kuuk ni siiriiko-an, nuur kuuk kuu gedire garkiyinco ho kuu gedire ibine baaco. Nu raka a kuu ibine tam kadar yiriy taat *Rabbint lisa yaa yeepe, nii gase horoomin do bi kanjo uudin taat kunjo oki yaa gase horoomin do bi kani. Yoo dinja, ku bal ibine baat ta kaaw-anta. Kar din gay, nu raka a kuu ibinin tak-tak.

¹⁵⁻¹⁶ Nu ibina do gelbiner kadar ku pakira ampa. Ansii ko, nu ictu niyine a naa baan ja do werko, kar kat naa bire do kid ka Maseduwaan. Do yeepindu oki, naa aade pey min do werko kar galilko yaa deele. Min pa-ak, kuun gaayindu naa baawe do kid ka Zuude. ¹⁷ Wiktin taat nu iciit niyin-an, nu bal pakire samaane walla ? Wal nu gina ar gee ku duniiner kuuk ooya kaawo, kar ba aar

nu nakiriyo walla ? Ha'a, paado ! ¹⁸ Kaaw taat ni kaawiiko-at, taar rakki di, wala aaro wala unnda. Bun meenji iban. ¹⁹ Kaaw taat do bi ka Iisa Masi, Ron ka Bundi, ni gaarkonta, nunu, Silaas ho in Timote. Kaaw-at, taar seerro, taar ko taat rakki-an di. ²⁰ Asaan in Iisa Masi kaak rakki-an di, kaawin okinco kuuk Bun kaawtu yaa nece do werco. Ampaa ko, do bi ka Iisa Masi gi ooyiy « *Aamin » do Bundi a giiji bere *darjine. ²¹ Ka seener, na Bun meenji ko kaak denraani do botol ta Iisa Masi in kunjo oki. Bun meenji kat do binte do riyoy, ²² na diyte maan ar tompo kaak gaara kadar gi kuuniy geenji ho na berte Ruwwiney do gelbinte. Ruwwin-at, taar maan kaak as awalle kaak gaara gamin kuuk yaa ase neginda.

²³ Bun oki saadiner, ya nu raada sa, na daanu ! Nu bal baawe do werko Korent, asaan nu rakaado pey naako iye taa bine. ²⁴ Kun ob ko tirit do imaandi. Naar-ak, ni rakaado niiko asirinjo do maan kaak kuu aamine. Kar gay, ni raka a gi gine riy sawa yaako aawe gala.

2

¹ Ansii ko, nu ictu niyine a nu baado pey do werko pa aditko yaa nige pey ar kaak awalle nu nigtu. ² Asaan ya nun kat nigig aditko-ak, waa kaak yaadu bere pey galal ? Waan kaak nu nigig adiy-ak, naa gedire naadu bere galal walla ? Ha'a, beraadudo ! ³ Di talon, nu siiriiko awalle-ak asaan pa ya nu ot do werko, adir yaa nige in gee kuuk zer yaadu bere galal. Yampa, nu iban tam kadar wiktin taat adir aawiidu gala, kunjo oki yaako aawe gala. ⁴ Wiktin taat nu siiriikon maktumne-at, gindu rad aale ho nu pakira dakina nam zulinu sa mine. Asaan nu rakaado aditko yaa nige, kar gay, nu raka a kuu ibine maman nu elgiiko dakina.

Saamiye do gem kaak nige

* **2:7** 'tazziye' : Werin daarin, nu kaawa a 'oole'.

⁵ Ya waan kaak niga adat ku geemir, na nigdo ad kanto di, kar gay, na nigaag aditko okinjo. Nu jagumaado, asaan minninko, daarin, na nigig aditko dakina ho daarin gay sood dak di. ⁶ Gem kaak niga adat ku geemir-ak, seriin taat gee kuuk dakina dukumiji-at necig ko. ⁷ Ansii ko, dinja-an, kuuji saamiye ho kuu iskinji, yampa kaaw-at yaa patiye kaay nam naa tazziye* maala. ⁸ Naar-ak, nu raka kuuji gine gamin kuuk yaaji gaare kadar ku elgiga. ⁹ Talon, nu rakaako gecinjo ho naa tale ya ku karmiyaag taayindu wala kawwi. Ansii ko, nu naamiikon maktumne-ata. ¹⁰ Gem kaak ku saamiyi, nun oki saamiyi. Ya nun kat gin maan do adir kaak naaji saamiye, nu saamiyi a naako gaare kunjo oki yaa gine pa do unji ka Iisa Masi. ¹¹ Gininte ampa, paa kat, *Seetanne gasiydo botol taat naate nosire, asaan ka seener, gi ibingit pikirrey tam.

Moye ka Pool do geeger ka Trowaas

¹² Wiktin taat nu ottu do geeger ka Trowaas a naa gaarin Kabarre ta Gala taat kaawa do bi ka Iisa Masi, nu ibintu kadar Bun pildu botol berel taat naa gine riy ede. ¹³ Kar gay, gelbinder bal weye weriy rakki, asaan nu bal gasin sinthe Tiit. Paa ko, nu beriico ooyar ta ba aaro do gee ku Trowaas ho nu ictu botol taat deeta do kid ka Maseduwaan.

Nosirraw taat in Iisa Masi

¹⁴ Ozilinten Bunte, naar kaak be- raate nosirraw doo in nume kaak gi numtu in Iisa Masi, naar ko kaak ogi- raate do ay maanna. Na naamaate gi gaariy kabarrey do gee okinjo. Kabarre-at, taar ar dee kaak gala kaak icaag wer okinji. ¹⁵ Wiktin taat gi gaariita, gi ar itir kaak Iisa Masi bertu do Bundi a yaaji aawe gala. Itir-ak diya do gee okinjo : do nuur kuuk Bun jilaagu ho do nuur kuuk tara zinjkico. ¹⁶ Do nuur kuuk tara zinjkico-ak, na dee ka muuti kaak iya

gee do muuti ho do kuuk daarin gay, na dee ka goyindi kaak bera goye do geemir. Ansi-ak, waa nec ginin riy-anta ? ¹⁷ Ni arro gee dakina ku pey kuuk ber zinkico do gaare ka kaaw ta Bun di a nuu jalle gurus. Kar gay, na Bun kat naaminti. Ni kaawa in gelbin rakki do unji in nune kaak ni numtu in Iisa Masi.

3

Jamaw ta marbinto

¹ Maaniini di bariya pey botol taat nii gaare zinkini walla ? Niiko bere makaatamna kuuk gaara kadar goyinni in botiliy do unji ka Bun di ar kaak gee daarin gingiyo walla ? Niiko indin ko kuuni bere makaatamna-aku walla ? ² Na kun maaniikon ko maktumnini taat Iisa Masi siirtu do gelbinni. Gee okinco yaa gedire ibininti ho nu garkiyinti. ³ Ka seener, ni iban tam kadar kun ko ar maktumne taat Iisa Masi siirtu ho na nin kat kuuk iykonta. Na bal siirin in ankir,* kar gay, na siirit in Ruwwin ta Bun kaak goy mento. Na bal siirin do tarincilnal ar nu siiriig *gaanuun awalle, kar gay, na siirit do gelbin ka geemir.

⁴ Ni kaawtu pa-ak, asaan in Iisa Masi ho do unji ka Bun di, ni iban tak do kayni kadar kaaw-an ka seener. ⁵ Ni gediraado diye kayni do gudurre ta maaniinin di a nii gine riy ar taar-anta. Kar gay, ta gudurre taat asa min do Bun di kat gaayinti ni gediri ginin riy-ata. ⁶ Bun kat gaayaani ni kuuniyту gay riyor a nii gaarin do geemir *Jamuwiy ta marbinto. Jamaw ta marbinto-at, nu bal siirinti ar kaak nu siirig gaanuun awalle, kar gay, ta Ruwwin ta Bun di taat goy in ginte. *Gaanuun-ak, naar iyaag gee do muuti. Kar Ruwwin ta Bun di gay bera goye ka gaasdo.

⁷ Gaanuun kaak iya gee do muut-ak, nu siirig do tarincilnal do wiktin ta nabi Muusa. Do wiktin taar-at ko,

*darjin ta Bun di bayniji do Muusa. Wijeeney irna cuu nam gee ku Israyeel gedarro taaye talinti.† Sando, na irne kaak taaydo. ⁸ Ya gaanuun-ak bayin in darjine, riy ta Ruwwin ta Bun di yaa gine darjin yaarik paka. ⁹ Ka seener, ya gaanuun kaak iya seriin ta Bun di bayin in darjine, maan kaak ginaag gee a nuu kuuniye sellen do unji ka Bun di gay yaa gine darjin yaarik paka ! ¹⁰ Ansii ko, maan kaak awalle gin darjine-ak, din ar na bal gine yoo darjin rakki, asaan darjin taat marbinto bayne ho ta pakgit taat awalle serek. ¹¹ Ya maan kaak taayaado din sa gin darjine, naar-ak, darjin ta maan kaak goy doo yaa gine yaarik paka !

¹² Ansii ko, ni kaawiy waran do unco ka geemir asaan ni iban tam kadar gamin-an ka seener. ¹³ Ni ginno ar Muusa kaak awalle gootaat wijeeney in zimilla a gee ku Israyeel talaagdo irne ka darjin taat sawlaw-ata.‡ ¹⁴ Kar gee-ak gay, kayco dibire, yoo din ka oki, nuur kuuk garkiyaag makaatamna ku Jamaw ta awalle-at, ar zimilla-ak goy di misa todaaco ibine. Nu goyiy di misa-ak, illa in nune kaak in Iisa Masi kat nuu sawle. ¹⁵ Ka seener, yoo din ka, ya gee ku Israyeel garkiyaag makaatamna ku Muusa, ar zimilla-ak todaaco ibine. ¹⁶ Kar gay, ar kaak nu siirtu do Kitamner aman : « Do wiktin taat gem yep do *Rabbiner, zimilla-ak, Bun imiliigu. »§ ¹⁷ Sando, Rabbin-ak gay, naar ko Ruwwin ta Bun di. Do wer kaak Ruwwin ta Rabbin Bun goyiy-ak, horrinaw sa goya. ¹⁸ Naar-ak, ginte okinte, wijeeente pile ho ya gee talaate ar nu tala darjin ta Rabbin Bun. Bun jiptaag goyinte a gii kuuniye ar naara. Gi bir min darjin taat kapak nam darjin taat yaarik paka. Taar-an riy ta Rabbin meenji giniyo, naar Ruwwin ta Bun di.

4

* **3:3** 'ankir' : Nu amay ku bikdi. † **3:7** Wer ka gase kaawor do Ekzood 34.29. ‡ **3:13** Wer ka gase kaawor do Ekzood 34.33. § **3:16** Wer ka gase kaawor do Ekzood 34.34.

Kabarre ta Gala ar maan kaak gasdo badam

¹ Bun, in sellinkuwi, na berintin riy-anta. Naar-ak, nin oki tazziyaado bat. ² Ni poocig gamin kuuk gee giniy in cigile ho kuuk iya soka. Ni taggigdo gee in neendaw ho ni welkigitdo kaaw ta Bun di. Kar gay, ni kaawaat seen wara a gee okinco yaa ibine tak do kayco kadar kaawni ka seener do unji ka Bun di. ³ Gee kuuk tara zinkico do unji ka Bun di gay ibingitdo baati ta Kabarre ta Gala taat ni gaariy-anta. Nu talaat ar maan kaak nu gootig in zimilla. ⁴ Gee-ak amnaydo do kaaw-ata asaan *Seetanne dibirig kayco dec. Seetan-ak, naar bun ka duniin-anta* ho na todco do geemir, nu talgitdo portikaw ta Kabarre ta Gala taat kaawa do bi ka *darjin ta Iisa Masi. Nuur kuuk talaag Iisa Masi ar nu talaag meenji Bun. ⁵ In kaawni taat ni gaariyo, ni kaawdo do bi kani, kar gay, ni kaawa do bi ka Iisa Masi, naar *Rabbine. Kar nini gay, ni tala zinkini ar ni gay riyko do bi ka Iisa Masi. ⁶ Wiktin taat Bun kilgiyiit duniine, na kaawtu aman : « Do gondikaw-an, portikaw, ta caapu. »† Na meenji Bun di oki kaak caapit portikuwi do gelbinni a naani pilin kayni, nii ibinin darjiney taat irna do wijeene y ta Iisa Masi.

⁷ Kar gay, nin kuuk icig maan kaak gasdo badam-ak, ni ar gamin kuuk nu pintu pinen di. Ansi-ak a gee yaa ibine wara kadar gudurre taat ajbay-an asa min do Bun di yampa, ta min loninno. ⁸ Gee tiryinti ko tiryar miye ka saayar, kar nin gay bal deete burga. Ni ic kelimni, kar gay, ni bal tazziye. ⁹ Nu taa6iyinti ko taa6iye, kar Bun gay rasgininno bat. Nu orinti keder, kar nin gay bal mate. ¹⁰ Ar nu deeyig Iisa Masi, nu bariya botol taat nuuni dee nini oki. Kun kawta, ni icit muutuy ta Iisa meeda nugila, a goyinji oki, gee yaa talinji wara in goyinni. ¹¹ Ya ni goy misa in odinni

oki, gee bariya botol doo taat nuuni dee do bi ka Iisa Masi. Ampaa ko, in zinkini kuuk yiriy rakki asa mate oki, gee talaag wara goyinji ka Iisa. ¹² Kun kawta, ni ooyaat muutu a kuu gase goye kaak ta6.

¹³ Nu siir do Kitamner aman : « Nu aamin do kaaw ta Bun di, ampaa ko, nu kaawtu do biy. »‡ Imaanni taat do Bun di oki pa. Ni aamina do kaawoy, ampaa ko, ni kaawiy do biy. ¹⁴ Ka seener, ni iban kadar Bun kaak nooyig Rabbin Iisa Masi min do muut-ak yaani nooye oki in naara, ho in kun ko, Bun yaate iyinte okinte do unji. ¹⁵ Taa6in okintit taat ni aawiy-an, ta do bi kan ko. Ampaa ko, barkin ta Bun di sinjiy nam nuur kuuk gasit kabarre-at wadiriy gaay in gaayo. Ansi-ak, gee kuuk ozila Bun sa, dakinuwco yaa gaaye oki. Gamin-an okinco bera darjin do Bun di.

Darjin taat eraate

¹⁶ Do bi naar-ak ko, gi tazziyaado bat. Ya do zinkite, gi aawa gudurrite arma sood-sood oki, do gelbinte, Bun gaayaate gudurre kun kawta. ¹⁷ Ka seener, *darjin taat eraate, taar yaarko ho ta goy doo. Ya gi pakira do darjine-at, ar taa6inte taat din ka-an, taar sood di ho taa biren di. Taa6in-at siyaaten zinkite do darjin taat yaarko-ata. ¹⁸ Gi bal diye odte do gamin kuuk gee talaagu, kar gay, do nuur kuuk gee talgigdo. Asaan gamin kuuk gee talaagu-ak, nuur taaydo, kar kuuk gee talgigdo gay, nuur goy doo.

5

¹ Ka seener, zinkite kuuk gi goyiy do duniiner-an, nuur ar kuraarne taat yiriy rakki asa nige. Kar gay, gi iban kadar Bun siyte ko zinka ku pey kuwa ka samaaner. Zinka-ak, nuur ar ger kaak Bun pintu, kaak yaa goye doo. Ger-ak, nu geenno kat pinga. ² Din gay, gi naya kat dis-dis, gi raka a illa Bun yaate

* 4:4 'bun ka duniin-anta' : Do duniin-an, Seetanne hokumiyaw ho na gin gudurre dakina. Naar ko bun ko ka gee kuuk ibingigdo Bun kaak ta6. † 4:6 Wer ka gase kaawor do Zenetz 1.3. ‡ 4:13 Wer ka gase kaawor do Soom 116.10.

ise pey zinka kuuk marbinto-aku. ³ Ansii kat, ya ɲa iste zinka kuuk marbinto-ak, ɲa gasaatenno pey tukinka*. ⁴ Wiktin taat gi goyiy in zinkite kuuk ar kuraarne do duniiner-ak, gi taabiyaw ar gi icil goro. Ka seener, gi rakaado rasiɲ zinkite, kar gay, gi raka a Buɲ yaate bere zinka kuuk marbinto. Paa kat, zinka kuuk marbinto-ak yaa maɲiɲco ɲuur kuuk yaa maten di-ak in kuuk mataado tak-tak. ⁵ ɲa Buɲ meenji kat gininte a gii gasiɲ zinka kuuk marbinto-aɲku. ɲa berte Ruwwiney ar maan kaak as awalle kaak gaara gamin kuuk yaa ase neginda.

⁶ Do bi ɲaar-ak ko, doo gi gingiydo kolaw tak-tak. Gi iban kadar ya gi goy in zinkite-aɲ di, ɲaar-ak gi goy serek min wer kaak *Rabbin Iisa Masi goyiyo. ⁷ Ka seener, gi goydo in maan kaak gi taliig in odinte, kar gay, gi goy in imaan. ⁸ Gi ginno kolaw kat bat ho gi raka ko rasiɲ zinkite-aɲku a gii baawe goye do serpey ta Rabbin. ⁹ Ya gi goy do zinkite-aɲku wala gi rasgu oki, gi raka gine maan kaak yaaji aawe gala. Maanna-ak, gi rakaag pak gamin okiɲco. ¹⁰ Asaan ginte okinte yaa baawe do unji ka Iisa Masi a ɲaate dukume seriine ho ay gem di yaa gase haginey uudin ta riyoy taat do duniiner, ya ta samaane wal ta samaanno.

Buɲ amrig gee okiɲco in botol ta Iisa Masi

¹¹ Karaamin ta Rabbin, ni ibingit tak. Paa ko, ni bariyiy botol taat a illa nii gaarin do geemir, ɲuur oki yaa ooyinti. Buɲ ibingini rakki rakki ho nu raka kadar kuɲ maaniiko oki yaani ibine pa. ¹² Ni rakaado a maaniinin di yaa gaare pey zinkini loko. Kar gay, ni rakaako bere botol taat kuu dapile do bi kani. Paa kat, kuu ibine maman kuuco telke do ɲuur kuuk dapilaw in gamin ku duniiner kuuk gee taliy-aɲ di ho isgigdo in kuuk atta do adir. ¹³ Ya ku talaani a

ni oliyay ar kaak gee daarin kaawiy oki, oliykuwni-at asaan ni ber zinkini do riy ta Buɲdi. Kar ya kayni kat do werco gay, ampa-ak asaan ni rakaako gaayin ko. ¹⁴ Ka seener, ele ka Iisa Masi kat goyinti leɲ-leɲ†, asaan ni iban tak kadar gem rakki mat do bi ka gee okiɲco. Ampaa ko, do unji ka Buɲdi-ak, ar gee okiɲco-aɲ mat in ɲaara. ¹⁵ ɲaar mat do bi ka gee okiɲco a ɲuur kuuk goy misa do duniiner-aɲ goyaado goye ka maaniico di, illa ɲuu goye do bi ka ɲaar kaak mate ho nooye do bi kaɲco.

¹⁶ ɲaar-ak ko, min diɲka, ni talaagdo pey gee ar ɲu geen di. Zer awalle-ak, Iisa Masi sa, ni talaag ar ɲa gem di. Kar diɲ gay, ni talgigdo pey pa. ¹⁷ Ya gem kaak num in Iisa Masi-ak, ɲaar gem kaak marbinto. Goye kaak awalle-ak, baay bire. Diɲka-aɲ, goye kaak marbinto ase. ¹⁸ Gamin okiɲco kuuk ni kaawiy bico-aɲ, ɲuur asa min do Buɲ kaak amrinte in ɲaara in botol ta Iisa Masi ho diɲ ɲa berte riyo a giico gaarin kaaw ta amrikan do geemir. ¹⁹ Ka seener, in Iisa Masi, Buɲ amrig gee okiɲco in ɲaara ho ɲa bal asiriɲco ɲuu kappiye do bi ka niɲiɲco. Ho diɲ, ɲa leenti a ni ba gaarin kaaw taat do bi ka amrikan do geemir.

²⁰ Do bi ɲaar-aɲ, ni gay tabiriikar ku Iisa Masi. Ka seener, in kaaw taat ni kaawiy-at, ar ɲa meenji Buɲ kat kaawaako. Ni wakilaako aman : « In siɲ ku Iisa Masi, ooyon a Buɲ yaako amrin ko in ɲaara. ²¹ Buɲ gintu nam ɲaar kaak bal gine zunuubinna tak-tak iciig zunuubinnite okiɲco do kaay. Ansii ko, in botol ta Iisa Masi-ak, gi giniy sellen do unji ka Buɲdi. »

6

¹ Ampa-ak, uudin ni gina riy in Buɲ, ni iskaako : dakon talintido barkin ta Buɲdi taat ku gastu-an ar maan ka maala. ² Ka seener, Buɲ kaaw aman : « Do wiktin taat nu diyutu, nu cokiyyig alin ko.

* 5:3 'tukinka' : Tukinkin taar-an arro taat gi ibingiy-anta, taar ta ruwwiner. † 5:14 'goyinti leɲ-leɲ' : Werin daarin, ɲu kaawa a 'ɲaamin ɲi-ɲuuk'.

Ho do yiriy ta jilindi, nu asinko gaaya.

»*
Gem kol sintay, cokiyoŋ, taar-an ko wiktin taat Bun diytu a ŋaa gine sellinkaw ho ŋaa jile gee.

³ Ni rakaado tak-tak a nii gine gamin kuuk yaa tode botol ta Bun di yoo do waan rakki oki, asaan ni rakaado gee yaani ose do riy taat ni giniyo. ⁴ Kar gay, do gamin okinco kuuk ni giniyo, ni gaara zinƙini kaɗar ni gay riyor ku Bun di kuuk taɓ. Paa ko, ya ni taaɓiyaw, wal ni gin kaawna, wal ni moya dakina oki, ni icaag gamin-aŋ do kayni in subirraw dakina. ⁵ Gee koocinti ho ŋu unjinti daŋaayne. Ŋu isininti gee ho riy patiy kayni. Ni gasdo weyi ho ni gasdo tee. ⁶ Kar nin gay, ni gaara a ni gay riyor ku Bun di in *cawirkuwni, in ibininni, in subirruwni, in sellinkuwni, in gudurre ta Ruwwin ta Bun di ho in ele kaak ni elgig gee in gelbinni okinji. ⁷ Ni goy in kaaw taat ka seener ho in gudurre ta Bun di. Goye kaak in botiliy do unji ka Bun di gay, ni iciig ar garta taat nii taasiŋe gee wala nii gooye zinƙini. ⁸ Gee daariŋ bearaani horoomine ho daariŋ gay giniinti bees. Daariŋ ozilaani ho daariŋ gay waraani. Ŋu talaani ar ni gee kuuk raada, sando nin gay kaawa seene. ⁹ Ŋu talaani ar ni awraatinna, sando ŋu ibingini tam. Ŋu talaani ar ni gee kuuk mataw, sando ni goy mento. Ŋu taaɓiyaani, kar gay, ŋu balni dee. ¹⁰ Ŋu ginaani ni taliy aminda, sando aditni gay doo portik di. Ŋu talaani a wal ni pokirna, sando in botol tani kat gee dakin giniy gay gamnar do unji ka Bun di. Ŋu pakira a ni bal gine yoo maanna, sando ka seener gay, ni gin gamin okinco do pisinni.

¹¹ Gem kol sintay ku Korent, ka seener, ni kaawko waraŋ ho ni elinko in gelbin rakki. ¹² Ka seener, ni elinko, kar kuŋ gay pooc elinni ar kaak nin elgiiko. ¹³ Ŋaar-ak, nu kaawaako ar

nu kaawa do koogin ku meendu : gaaronniŋ elinko ar kaak nin elgiiko. Kuŋko oki, elonni in gelbin rakki !

Tene ka denger do bi ka jamaw

¹⁴ Dakoŋ obenno jamaw in gee kuuk bal aamine. Ya ku obaw-ak, ku gina ar barkay kuuk ŋu diyco zuug. Yampa, maan kaak sellen in kaak jookumo, maa biidir kaak yaa numinco ? Portikaw in gondikaw oki, maa biidir kaak yaa numinco ? ¹⁵ Iisa Masi in *Seetanne, ŋuu gedire dee kaawco walla ? Gem kaak aamine in kaak bal aamine oki, maa biidir kaak yaa numinco ? ¹⁶ *Ger ka Bun di in bunŋay ku gee kuuk ibanno Bun, maa biidir kaak yaa numinco ? Ka seener, ginte gay, gi ger ka Bun kaak goy mento. Ar kaak Bun meenji kaawtu aman :

« Nun, naa goye ho naa jaawe in ŋuura,

naa gine Bunco ho ŋuu gine geendu.

»†

¹⁷ Do bi ŋaar-ak ko, *Rabbin Bun kaawiico do geenji aman :

« Gee kuuk jookum-ak, pikoŋ botilco ho etiroŋ minninco serek.

Dakoŋ wakenno yoo maan kaak *cawarro

ho nun gay yaako obinko. »‡

¹⁸ Rabbin Bun, mee gudurri diytu pey aman :

« Nun, naa gine takko

ho kuŋ gay yaa gine kooginar. »§

7

¹ Gem kol royin ku bitu, Bun kaawte a ŋaate berin gamin-aŋ okinco. Ŋaar-ak, acinte zinƙite ho gelbinte min do gamin okinco kuuk cawarro. In karaaminte taat gi karmiyiig Bun-ak, zeedinte gii goye cawar do unji.

Pool adiy portiko in gee ku Korent

² Gaaronni kaɗar ku elgiini do gelbinko ! Ni bal nige maan do gemor, ni bal jage yoo gemo min do imaanji ho ni bal tee yoo gemo in neendaw.

* **6:2** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 49.8. † **6:16** Wer ka gase kaawor do Lebitik 26.12, Ezekiyeel 37.27. ‡ **6:17** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 52.11. § **6:18** Wer ka gase kaawor do 2 Samiyeel 7.14.

³ Dakon pakirenno do kaawor-an a naako diye kaawo. Kar gay, uudin taat nu kaawtu dak ko, ni elgiiko dakina. Ginno maan kaak yaate eerinte, wala do goyinte, wala do muutte. ⁴ Nu diy amaanner dakina loko ho ku berdu galal dakina. In taa6in okintit taat ni taa6iyiyo oki, nu bal tazziye tak-tak, galilil dakina.

⁵ Ka seener, wiktin taat ni ottu do kid ka Maseduwaan, ni bal gase kayni. Ay taa6ine, ni aawta. Gee poocinti seene in kaawna ho kolaw sa unjinti. ⁶ Kar Bun kaak iskaag gee kuuk tazziy-ak gay, iskinti in asinji ka Tiit. ⁷ Maan kaak iskinti-ak, na asinji ka Tiit do di, kar gay, ta kaawoy taat na kaawinti a maman ku giniji gamin kuuk iskig do gelbiney. Na kaawinti a ku gin niyin taat a illa kuun talin pey. Na kaawinti oki kadar aditko nige do maan kaak kuuniye ho maman ku zeediy a kuudu male. Ansii ko, galilil gintu pey dakin aale.

⁸ Do bi naar-an ko, ya maktumner taat awalle nu siiriiko nig aditko oki, nu kaawaado a ya nu bal siirinti oki guna. Ka seener, awalle, nu pakira a ya nu bal siirin maktumner-an sa guna, asaan nu tal maman ta nigig aditko. ⁹ Kar din gay, adir portiko. Adir portik-ak asaan aditko nige walla? Ha'a. Adir portiko asaan in nige kaak aditko nigtu-ak, ku ibiniig niginjo ho ku jiptiig goyinjo. Nige ka aditko-ak, Bun kat rake. Ampa-ak, ni balko nige yoo maanna. ¹⁰ Asaan nige ka adir kaak Bun rakiy-ak, naar iyaag gee a nuu jipte goyinjo. Jipte ka goyinjo-ak pila botol ta jile geemir. Ampa-ak, ya gee-ak aditko nige oki, samaan di. Kar nige ka adir kaak asa min pikirre ta duniiner gay iyaag gee do muuti. ¹¹ Talon ja, in nige ka adir kaak Bun rakiy-ak gay, kuu gasen kat maa? Din ku zeeda a kuu gine maan kaak kuuniye. Ku karkiya* a kuu imile kayko. In maan kaak do botiliido, ku dapinaw ho ku gina kolaw do Bundi. Ku raka a illa kuun talindu.

Ku ber zinikiko do riyor. Ya ku tala gem kaak nigaw, ku diyiig do botildi. Do taar-an, ku gaar zinikiko kadar ku ginno oorin tak-tak do kaawin-anjo.

¹² Ansi-ak, nu balko siire do saan ta naar kaak nige wala do saan ta naar kaak nu nigji. Kar gay, nu siiriiko-an, nu raka a kun maaniiko yaa ibine do unji ka Bundi maman ku elgiini. ¹³ Do bi naar-ak ko, min ni taliig maan kaak ku gintu-ak, kelimni weytu.

Ya kelimni weye oki, aditni gintu pey gal aale min ni taliit galal ta Tiit, asaan kunjo okinjo ko berji galal nam kelmoy weytu. ¹⁴ Ka seener, do unji ka Tiit, nu dapiltu do bi kanjo. Ya nu dapilaw-ak, nu ginno soka. Kar gay, uudin taat ni kaawkon seen doo, dapile kaak ni dapiltu do unji ka Tiit-at oki gaar kadar na do botiliy. ¹⁵ Ampaa ko, ya na pakira do karaamin taat ku karmiyiga ho maman ku naamiig in horoomine ho in kolaw, ele kaak na elgiiko-ak, naar dakina aale. ¹⁶ Nu aaciyaw asaan naa gedire diye kaar in kunjo do ay maanna.

8

Gaayo do Egliz ka Zeruzaleem

¹ Gem kol sintay, ni raka a kuu ibine maman Bun gaarit barkiney do *Eglizna kuuk do kid ka Maseduwaan. ² Gee-ak taa6iy ko taa6iye. In taar-at oki ho in pokirruwco, galilco gaaya di nam nu beriig mallico oyaw do riy ta Bundi. ³ Nun sa saadine, gee-ak, in niyin ta maaniico, ay gemo bertu ta gudurrey, kar nu bertu dakina nam pak ta gudurrice. ⁴ Nu wakiltu ko wakile a niico bere botol taat nuur oki yaa naame gaayco do gee ku Bundi kuuk do geeger ka Zeruzaleem.* ⁵ Maan kaak nu gintu-an pakig kaak ni pakiriyo. Nu ber ja zinikiko do Bundi, kar kat uudin taat Bun rakiyo, nu rastu zinikiko loni. ⁶ Ampaa ko, ni kaawiji do Tiit a naa gaasin riy ta capindi taat na teestu

* **7:11** 'karkiya': Werin daarin, nu kaawa a 'yokaw'. * **8:4** Wer ka gase kaawor do Roomen 15.26.

do werko-ata. ⁷ Do botol ta Bun̄di, ku gay gamnar do ay maanna. Imaanko dakina, ku gin ibine ka kaawor ho ku iban gamna. Do ay maanna, ku zeeda do riyor in gelbin rakki. Ku elgiini dakina. Ampaa ko, do bi ka gaay-an, gaaron oki a ku gee kuuk gina oyaw.

⁸ Do bi ka gaay-an, nu asirgikonno. Kar gay, nu raka kuu ibiniin maan kaak gee ku pey giniyo. Ampaa kat, kuu gedire gaare ka seener mamam ku elgig eenko. ⁹ Asaan ku iban mamam *Rabbinte Iisa Masi gaariit barkiney : naar kaak malle okinji do pisinji, na gin ziy pokirin̄ce do saan tan̄ko,† a paa kat in pokirruwi-at, do imaanko, kuu gine gay gamnar.

¹⁰ Ampa-ak, nu taayaakon di, kun̄ kuuk ic niyin awalle ta geemir min alginda a kuu cape do bi ka sintiko ho kun̄kon di oki kuuk tees awalle. ¹¹ Din̄ gaason riy-anta in ta gudur-riko. Uudin taat ku ictu niyin ku teesiita, zeedon̄ oki in niyin taat kuu gaasinti. ¹² Ka seener, ya gi bera maan do Bun̄di in gelbin rakki, Bun̄ ooyaag bere-aka. Maan kaak gi beriy-ak, Bun̄ tala min do malle kaak gi gintu. Ya gi bal gine oki, Bun̄ meen̄ji iban.

¹³ Nu rakaado naako giniin̄ko pokirna tak-tak a kuu gaaye gee ku pey. Kar gay, nu raka a okin̄ko kuu nece. ¹⁴ Din̄ kun̄ goy do aayar ho kuu gedire gaayin̄ nuur kuuk tee arumco. Ansii kat, yiriy taat tee arumko, nuur kuuk goy do aayar-ak yaa gedire gaayin̄ko oki. Paa kat, okin̄ko, kuu nece. ¹⁵ Uudin taat nu siirtu do Kitamner aman : « Naar kaak sok dakina, ginno dakin aale.

Ho naar kaak sok sood̄ gay, maan arumgiyido. »‡

Tiit in̄ een̄ji

¹⁶ Nu zeeda a naako gaayin̄ko. Ozil-inten̄ Bun̄, asaan na berji niyin ar taar-anta do Tiit oki. ¹⁷ Ni kaawji

do Tiit a naa baawe do werko ho na ooye. Kar ka seener gay, naar meen̄ji oki ic niyin min awalle a illa naako baawe. ¹⁸ Ni naamkon̄ Tiit ho in̄ sin̄ rakki ka pey. Sin̄-ak, gee ku *Egliznar okin̄co ozilaaga do riy taat na giniyo ta Kabarre ta Gala. ¹⁹ Ta taar-anno di. Sin̄-ak, gee ku Egliznar kat doḡga a naa baa marti in̄ nini, naani gaaye do deede ka gamin ku gaayor. Riy taat sellen̄-an yaaḡi bere *darjin do meen̄ji *Rabbine ho ta gaara oki kadar ni gin niyin taat nii gaaye gee.

²⁰ Ka seener, gurus kaak dakina gee capiy-ak yaa goye do pisinni ho nin kat yaa tale kaaci. Ni zeedaw a nu osaaninno do bi ka gurus-aka. ²¹ Ni zeedaw a nii gine sellen̄ do un̄ji ka Rabbin Bun̄ ho do un̄co ka geemir oki.

²² Ni naamko oki sin̄ni rakki ka pey in̄ nuura. Sin̄-ak, ni ibintu kadar na ber ziy okin̄ji a naa gine riy do Bun̄di, asaan na gaarintin niyiney dees dakina. Kar din̄ gay, na zeeda dakin dakina do riy-anta, asaan na amniyin̄ko tak-tak. ²³ Ampaa ko, do bi ka Tiit, naar gina riy do Bun̄di in̄ nunu a niiko gaayin̄ko. Kar do bi ka sinta kuuk gaayaaga-ak gay, nu Eglizna kat naamgu. Riyco taat nu giniy-at be-raaji darjin do Iisa Masi. ²⁴ Naar-ak, ginon̄co gamin kuuk gaara kadar ka seener ku elgiigu. Ansii kat, gee ku Egliznar kuuk naamgu-ak yaa dore ho nuu ibine kadar kaawin kuuk ni kaawtu samaane do bi kan̄ko-an̄, nuur do botilco.

9

Bun̄ el gem kaak bera in̄ galal

¹ Nu ginno pey kaaw taat naako siire do bi ka gaay taat do gee ku Bun̄di kuuk goy do geeger ka Zeruzaleem, ² asaan ni iban kadar ku gin niyin ta berindi. Do un̄co ka gee ku goy do kid̄ka Maseduwaan*, nu dapiltu do bi kan̄ko ho nu kaawco aman : « Sinta kuuk goy do kid̄ka Akayi siy ko zin̄kico min alginda do berindi. » Hiyya,

† 8:9 Wer ka gase kaawor do Matiye 8.20. ‡ 8:15 Wer ka gase kaawor do Ekzood 16.18. * 9:2 'kid̄ka Maseduwaan' : Na kid̄ka goy watiine min darre ta Grees. Egliz ka Pilip, ka Tesalonik in̄ ka Bere goy do kid̄ka-aka.

min ɲu taliit niyinko, gee dakina min-ninco unje pisinco. ³ Nu ɲaamaakon sinɲa-an a kaawin kuuk nu kaawtu do bi kanɲo ucaado maala. Nu raka a kuu siye zinɲiko do gaay-ata ar kaak nu kaawtu ko. ⁴ Yampa, ya ni ɲaawko sawa in gee ku Maseduwaan ho ni gasinɲo ku bal siye zinɲiko-ak, kayni yaa waase. ɲuu waase-ak, asaan ni kaawco kadar ku siy ko zinɲiko. Kar kayko kunɲon gay yaa waase paka. ⁵ Ansii ko, nu pakirtu kadar samaane naaco kaawe do sinɲa-an ɲuudu ogire do werko. ɲuur ko yaako gaayinɲo do cape ka gaay taat ku kaawtu a kuu bere. Paa kat ya nu ote, nii gasin gaay-at ku capit ko. Ansi-ak, yaa gaare kadar ku berit in oyaw ho in gelbin rakki.

⁶ Ibinon samaane kadar gem kaak luwa busam sood-ak, ɲaa sede oki sooda, kar gem kaak luwa busam dakin-ak gay, ɲaa sede oki dakina.† ⁷ Ampaa ko, ay gem di yaa bere maan kaak ɲa pakiriy do kaay, bal gujumjume ho bal asire. Asaan Bun, ɲaar el gem kaak bera in galal. ⁸ Bun gin gudurre taat ɲaako bere gamin dakina yoo maan sa armaakonno. Ampaa ko, do ay wiktine ho in ay maanna, kuu gine maan kaak necinɲo, in kaak paka oki a kuu gine ay riy taat samaane. ⁹ Ar kaak ɲu siirtu do Kitamner aman :

« ɲa gina oyaw dakina do pokirnar ho sellinɲkuwiy goy doo. »‡

¹⁰ Bun bera busam do gay luwor ho ɲa beraaco pey gamin ku teendi.§ Loko oki, ɲaako bere busam, ɲaako wadirinɲo ho ɲaa maadinɲo a paa kat, sellinɲkuwko yaa gine gaay in gaayo.

¹¹ Ampaa ko, do ay maanna, Bun yaako bere dakina nam kuu gedire gine oyaw do ay wiktine. Ansi-ak, do bi ka gaayko taat niico iye-at ko, gee dakin yaa dele barkin do Bunɲi.

¹² Asaan riy ta capindi-an gaayaag gee ku Bunɲi ku Zeruzaleem ho ta iskaag pey gee dakina a ɲuu dele

barkin do Bunɲi. ¹³ Ka seener, min ɲu taliit riy taat ku gintu-an, gee dakina yaa ozilin Bun asaan ku gaarit imaanko do Kabarre ta Gala ta Iisa Masi in karaamin taat ku karmiyiiga. ɲuu dele barkin oki do Bunɲi do bi ka oyuwko taat ku giniy loco ho do gee okinco. ¹⁴ Do bi ka barkin taat dakin aale Bun beriiko-at, ɲuu inde Bun dakina do bi kanɲo. Ansi-ak, ɲuuko gaare kadar ɲu elgiiko dakina. ¹⁵ Barkin do Bunɲi do bere kaak ɲa beriite kaak pakgig gamin okinco.

10

Malo ta Pool do bi ka riyoy

¹ ɲa nun meendu Pool, nun ko kaak gee kaawiy bir a ya nu goy do datikko, nu dalulle ho ya nu serek minninkon gay, nu tonɲo. Ku iban kadar Iisa Masi gay, ɲaar sellen ho dalulle. In sin kunɲi, nu taayaako. ² Nu kaawaako a wiktin taat naa ɲaawe do werko-ak, dakonnu asirindudo naa gine tonɲo. Ka seener, naa kaawe bal kolaw do ɲuur kuuk pakira a goyinni ar ka gee ku duniiner di. ³ Ka seener, ni gee ho goyinni oki ar ka geemir di. Kar gay, ni taasando ar gee ku duniiner taasiɲiyo. ⁴ Asaan garti kuuk ni taasiɲi-ak, ɲuur min do duniinerro. Gudurrice asa min do Bunɲi. Garti-ak gin gudurre taat ɲuu dimin werin kuuk bombo kuuk adin ku Bunɲi goyiyo. Ka seener, in garti-ak, nii nigin pikirre ta jookumo taat gee diyi kayco ⁵ ho niico nosire do ɲuur kuuk jaala zinɲiko ho in gaminco kuuk ɲu todii do geemir a pa ɲuu ibinin Bun. Kar gay, ni gaayaag gee a pikirrico okintiti yaa ase in pikirre ta gee kuuk karmiyaag Iisa Masi. ⁶ Ho wiktin taat ku gaar ko kadar ku karmiyaw-ak, nin gay siy ko zinɲini a ni rasaagdo ɲuur kuuk karmaydo.

⁷ Ibinon waran seen ta gamnar ! Ya gem kaak pakira a ɲa gem ka Iisa Masi-ak, illa ɲaa diye do kaay kadar nin sa geenɲi ku Iisa Masi ar ɲaara. ⁸ *Rabbin baldu bere izinne

† 9:6 Wer ka gase kaawor do Proverb 22.8.

‡ Wer ka gase kaawor do Ezaayi 55.10.

§ 9:9 Wer ka gase kaawor do Soom 112.9.

§ 9:10

taat naa nigin imaanko, kar gay, ɲa berdu izinne taat naako gaayinƙo ɗo imaandi. Ya nu ɗapila aale in izinne taat Rabbin beriidu-anta, sokaɲ sa diyaanno. ⁹ In makaatamna kuuk nu siiriiko-aɲ, nu rakaado kuu pakire kadar nu rakaako ise kolaw. ¹⁰ Asaan gee daarin kaawa aman : « Do makaatamna kuuk Pool siirtu-aɲ, ɲa zeedaw ho ɲa kaawa in mitkaw. Kar ya ɲa goy ɗo ɗatikteɲ gay, ɲa oolo ho kaawnay sa ku kanjir. » ¹¹ Gem kaak kaawa pa-ak, illa ɲaa diye ɗo kaay kadar ya ni goy ɗo ɗatikko, goyinni yaa kuuniye tak-tak in maan kaak ni siirtu ɗo wiktin taat ni goyiy serek minninko.

¹² Ka seener, gee daarin, maaniico di gaara zinƙiko. Wayya, nin-aɲ sa gecaado a nii nece in ɲuura wala nii kaasume in ɲuura. Gee-ak maaniico di tala ya zinƙiko necgu ho ɲuur maaniico di kaasuma zinƙiko. Naar-aɲ ko maan kaak gaara kadar kayco jage ! ¹³ Nin-aɲ gay gediraado jaale zinƙini aale kara min riy taat Bun berinti. Ya ni jaala zinƙini, nii jaale illa in riy taat Bun berinti ho kunƙoɲ sa atta ɗo riy-anta. ¹⁴ Wiktin taat ni ɓaawtu ɗo werko, ni bal aalin riy taat Bun berinti-anta. Nin di kuuk as awalle ɗo werko ho iykon Kabarre ta Gala taat kaawa ɗo bi ka Iisa Masi. ¹⁵ Ansi-ak, nii gediraado jaale zinƙini in riy taat gee ku pey gintu. Kar gay, ni raka a imaanko yaa ɓaa in unti. Ampaa ko, nii gedire gine riy taat taɓ ɗo werko, kar in taar-ata oki, ni patiyaatɗo taat Bun berinti. ¹⁶ Paa kat, nii gedire nii iyin Kabarre ta Gala nam nii aalin gunƙirko, nii ɓaa ɗo kiɗin kuuk pey. Ampaa ko, ni ɓaayido gine riy ɗo wer kaak gee ku pey gintu ko ho nii ozile zinƙini in riyco-ata.

¹⁷ Kar gay, ɲu siir ɗo Kitamner aman : « Naar kaak ɗapilaw-ak, illa ɲaa ɗapile in maan kaak *Rabbin gintu. »* ¹⁸ Ka seener gay, Bun ooygigɗo ɲaar kaak ozila ziy, illa ɲaar kaak gasa oziliik min ɗo Rabbiner.

11

Pool in paliinna kuuk ginno seene

¹ Hadi, diɲ ya kuu gedire kuun subirindu-ak, nun naa ɗapile ɗo kaa-wor ar oliyo. Ka seener, ku subirintu ! ² Nun hasuudiɲce ɗo bi kanƙo ho hasuudinuwir-at, taar asa min ɗo Bunɗi. Nu berinƙo ɗo gem rakki di kaak yaa kuuniye mitikko, ɲaar ko Iisa Masi. Nu rakaako gaarinƙo ɗo unji ka gem-ak ar gemso taat *cawar ho bal aawe mitik tak-tak. ³ Kar gay pakiron ɗo yaate Hawwa. Ar aal caaciyit in neenduwiɲ, nu gina kolaw a pa gee yaako unje pikirre taat jookumo ho ɲuuko jaginƙo kuu rasiɲ obinƙo kaak tirit ho cawar ɗo Iisa Masi. ⁴ Ka seener, ya waan asko ho ɲa gaaraako kaaw taat kaawa ɗo bi ka Iisa ka pey min kaak ni gaariiko, ku subiriig di. Ho ya waan gaaraako ruwwine wala kabarre ta gala taat pey min taat ku gastu min loni, ku subiriig di oki. Hey kunƙo-aɲku !

⁵ Kun pakira a ɲuur kuuk gaaraat kaaw-an, ɲuur paliinna kuuk taɓ paka. Kar ɗo tanto gay, ɲu pakginno in maanna. ⁶ Ya nu bal gine ibine ka kaawor ar ɲuur oki, nu ibingig tak maan kaak nu kaawiyo. Do ay maanna ho ɗo ay wiktine, ni gaarko waraɲ kadar ni ibingig maan kaak ni kaawiyo.

⁷ Wiktin taat nu gaariikon Kabarre ta Gala ta Bunɗi, nu gaarkon maalan di. Ampaa ko, nu ontu zir a naako jaalinƙo kuwa. Ansi-ak, nu nig maanna walla ? ⁸ Wiktin taat nu giniy riy ɗo ɗatikko, ɲu *Eglizna daarin kat gaayintu in maanna. Ansii ko, nu ictu gurus minninco a naako gaayinƙo. ⁹ Ampaa ko, wiktin taat nu goyiy ɗo werko, nu bal oome yoo waanna ɗo gamin kuuk arumdu, asaan sinƙa kuuk as min kiɗ ka Maseduwaan iydu gamin okinco kuuk nu rakiyo. Do wiktin taar-at, nu bal rake goye baako ho naa goyeɲ ko paa di doo. ¹⁰ In seen ta Iisa Masi taat goy in nunu, nu kaawaako : ɗo kiɗ ka Akayi

* **10:17** Wer ka gase kaawor ɗo Zeremi 9.23, 1 Korentiye 1.31.

okinji, ginno yoo waan kaak yaadu todiŋ maan kaak adir gintu portikanja. ¹¹ Maa di nu kaawiy ampa ? Ku pakira a nu kaawiy pa-ak asaan nu elgiikonno walla ? Ha'a, paado. Bun oki iban kadar nu elgiiko.

¹² Nun naa wakile pey, naa icin goyindu ka diŋka-an di. Paa kat, naa nigin pikirre ta ŋuur kuuk bariya botol taat ŋuu dapile a ŋuur oki gina riy ar nini. ¹³ Gee ŋuur-ak, ka seener ŋu paliinnado. Nu gina zinƙico a ŋu paliinna ku Iisa Masi, kar ka seener gay, ŋu gay riyor kuuk caaciya gee. ¹⁴ Dakoŋ ajbiyenno do bi ka kaawor-anta, asaan *Seetanne meenji oki gina ziy ar ŋa *ɗubil ka Bunde kaak irna wic-wic. ¹⁵ Naar-ak, ya ku talaag gay riyoy oki gina zinƙico ar ŋu gin riy in botol, dakoŋ ajbiyenno. Kar gay, ba aar, ŋuu gasin taŋco uudin ta riyco.

Taaɓin ta Pool

¹⁶ Nu deelaakon pey kaaw-anta : nu rakaado gem yaan talindu a nu oliyo. Kar gay, ya ku pakira kadar nu oliy-ak, rasonnu nun oki, naa dapilen dak sooda. ¹⁷ Kaaw taat naa kaawean taar arro taat *Rabbin rakiyo, kar gay, nu kaawa ar oliyo in dapilindu. Ka seener, nu gin botol taat naa dapile. ¹⁸ Gee dakina dapila in gamin ku duniiner di. Naar-ak, nun oki, naa dapilen dako. ¹⁹ Talon ja ! Ku diya a ku gee kuuk gin ilim. Kar kodok di, ku maaniikon ooyig ŋuur kuuk oliyay. ²⁰ Ya gee ginaako ar berrina, ya ŋu teeko in neendaw, ya ŋu pokiriyaako, ya ŋu isaako binƙa ho ya ŋu basaako oki, ku subira di. ²¹ Ni baltu gine ar ŋuur-ak asaan ni bal gine gudurre walla ? Taar-an di yaadu unje sokaŋ walla ? Ha'a, unjaadudo.

Gee daarin dapilaw, naar-ak, ya nu kaawa ar oliyo sa, nun oki yaa dapile ar ŋuura. ²² Ya ŋu kaawa a ŋu *Hebru, nun oki Hebrunce. Ya ŋu kaawa a ŋu gee ku Israyeel, nun oki Israyeelince. Ya ŋu kaawa a ŋu min tamba ta

Ibraayim, nun oki min tambaay. ²³ Ya ŋu kaawa a ŋu gay riyor ku Iisa Masi, naar-ak (nun naa kaawe ar oliyo) nu gay riyor ka Iisa Masi pakgig serek. Taaɓin taat nu taaɓiytu do riyor-at, taar dakin pakgigu. Nu obintu dajaayne dees dakina pakgigu. Nu koocintu dees dakina pakgig serek. Ho nu gal do taaɓiner ar naa mate dees dakina pakgigu oki. ²⁴ Dees beey, *Yuudinna koocin ko kooce, min kordin orok pood-ak illa rakki di kawwi.* ²⁵ Dees subba, gee koocintu in donkilo ho yiriy rakki gay, ŋu dawintu in dambay a ŋuun deendu. Dees subba, do barrer, markab nooriygiy in nunu, ho yiriy rakki nu eeltu ho nu waltu do amiydi. ²⁶ Dees dakina do martuwir, duniin gasintu : balal gaay teendu ho nu gal do pise ka gay dukume botilniidi. Nu gas taaɓin min do sintar kuuk Yuudinna ho min do gee kuuk Yuudinnado oki. Nu gas taaɓin do geegirniidi, do kalaaner ho do barrer. Nu gas taaɓine in gee kuuk gina zinƙico a ŋu sinta. ²⁷ Nu taaɓiy ko taaɓiye do riyor ho nu gasdo weyi. Mey deentu ho ibin obintu. Dees dakina, nu eela meya. Us deentu ho kesuun oki teedu saaro. ²⁸ Nu osakonno duniin taat gasintu okintiti. Kar gay, goy pey maan rakki : kelmol goy len-len do *Eglizna okinco ho kun kawta, nu moya loco kon di. ²⁹ Ka seener, ya waan kaak ginno gudurre, naar-ak ar nunu oki aawa pa, ho ya waan kaak jag min do imaanji gay, nun sa adir radaanu.

³⁰ Wayya, ya nun kat dapilaw-ak, naa dapile in gudurrer taat sooda-anta. ³¹ Bun, naar Takan Rabbin Iisa Masi, naar ko kaak gee oziliy doo, na iban kadar nu raaddo. ³² Wiktin taat nu goyiy do geeger ka Damaas, guberner kaak ginaaji riy do sultan† kaak ŋu koliy Aretaas leetu askirna do botilay ku geegirdi a ŋuun obindu. ³³ Kar gay, sinta kuuk goy ede-ak saalintu do barner, ŋu nolpin min do

* **11:24** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 25.3. taar-at, sultan, naar pakgig guberner.

† **11:32** 'sultan' : Do darre ta Room, do wiktin

pineetir ka durdurrer ho ɲu paayin kara min do geeger-aka. Paa kat, nu paktu min do guberneer kaak rakaan obindu.†

12

Gamin kuuk Bun bayniiji do Pool

¹ Illa naa dapile dapilen di ya ɲaar kat ginno paydiney oki. Kar gay, naa kaawe do bi ka gamin kuuk *Rabbin bayniidu ho ɲa gaariidu. ² Nu iban gem rakki kaak aamin do Iisa Masi.* Gin ko elgin orok in pood, Bun coonig gem-ak kuwa ka samaan ka ɓaay ka subbiŋkar. (Ya nu kaawa a Bun coonga, nu ibanno ya ɲa coonig in ziy wala ya ɲa coon ruwwiney di, illa Bun keeji di iban.) ³⁻⁴ Hii, nu iban kadar Bun iyig gem-ak do janni. (Nu ibanno maman ɲa iyiiga, illa Bun keeji di iban.) Min Bun iyiiga, ɲa dortu kaawin kuuk gem gedarro kaawinco. Kaawin-ak, yoo waanna bal gine botol taat ɲaa deeliŋco. ⁵ Naa dapile do bi ka gem-aka. Kar do tanto gay, naa dapile-ak illa in gudurrer taat sood-anta. ⁶ Ya nu raka dapile-ak, nu ginaado ka olay, asaan naa kaawe seen di. Kar gay, nu rakiydo dapile-ak, asaan nu rakaado gee yaa pakire kaawin kuuk pakgig gamin kuuk nu giniyo ho nu kaawiyo.

⁷ Ka seener, Rabbin gaardu gamin kuuk patiy kaa. Kar gay, ɲa rakaado a naa dapile in gamin-anju. Paa ko, ɲa diyiidu taaɓin ooma ar *Seetanne kat ɲaamdu dubiley asiin koocindu a paa kat nu dapiliydo. ⁸ Dees subba, nu inditu Rabbine a ɲaa etirin taaɓin-an serek minniner. ⁹ Kar ɲaar gay telkidu aman : « Barkinuwir neciŋcin ko. Ki aawaat gudurrer okintiti, illa do wiktin taat gudurren gin ja sooda. » ɲaar-ak, naa dapile illa in gudurrer taat sood-ata a gudurre ta Iisa Masi yaan gooyindu. ¹⁰ Ampaa ko, nu aaciyiy in gudurrer taat sood-ata. Ya do bi ka Iisa Masi ko, ɲu warintu, nu gastu kaawin ku duniiner,

ɲu taaɓiyintu ho pikirrer patiytu kaar oki, nu aaciya di. Asaan wiktin taat gudurrer gin sood-ak kat, nu bombo.

Pool ic kelmoy do Egliz ka Korent

¹¹ Ya nu kaawa ka olay, ɲa kun kat asirintu nu kaawiy pa. Zer ɲa kun kat kuuk yaan gaarin do geemir. Ya nu ar maan kaak maala oki, paliin-ninko kuuk taɓ paka-ak pakginno in maanna. ¹² Ku talig in odinko gamin kuuk gaara kadar ka seener nu *paliine : do taaɓin okintiti, Bun berdu subirraw dakina, ho in nunu ko, Bun gintu gamin dakina kuuk ajbay in kuuk gaara gudurrey. ¹³ Kaawondu ja, maa maannir kaak nu ginig do *Eglizna daarin di ho lokoŋ gay, nu balko giniŋji ? Illa nu iban maan rakki di : nu bal goye baako. Ya ku talaat kaawor-an kat do botiltido, ɲaar-ak saamiyondu !

¹⁴ Talon, nu gaay ko ɓaawe ka subbiŋkar do werko ho nu goyaado baako. Nu rakaado gaminko, illa kun maaniiko. Asaan ka seener, aginay kat rabbay kooginco, yampa koogin rabbaydo aginiyco. ¹⁵ Do tanto gay, galdu naa oriŋ ka pisindu ho naa beriŋ zir okiŋji do saan tanjo. Ya nu elgiiko aal ansi-ak, kuun elindu sooda walla ? ¹⁶ Ku ooy kadar nu bal goye baako-aka. Kar daarin gay a nu neenduwo ho nu teenjo in neendawata. ¹⁷ Talon ɲuur okiŋco kuuk nu ɲaamiiko-aku. Ku pakira a nu teenjo in gem rakki minninko walla ? ¹⁸ Nu kaawji do Tiit a ɲaa ɓaawe do werko ho nu ɲaamko siŋ rakki ka pey kaak ku ibingiy in ɲaara. Tiit teenjo in neendaw walla ? Tiit in nunu, kaawni ho botilni rakkido walla ? ¹⁹ Ya ni kaawa ampa-ak, min awalle, ku pakira a wal ni bariya botol taat nii imile kayni unkon di walla ? Ha'a, imilaado ! In ɲume kaak ni numtu in Iisa Masi, ni kaawa do unji ka Bunji. Gem kol royin ku bitu, gamin okiŋco-an, ni kaawaako a imaanko yaa ɓaa in unti. ²⁰ Asaan ya nu ɓaawko, nu

† 11:33 Wer ka gase kaawor do Akt 9.23-25.

* 12:2 'gem rakki kaak aamin do Iisa Masi' : Anne-an, Pool kaawa do bi ka meenji di.

gina kolaw a wal adir ginaado gala in kunjo ya nu gasinjo ku goy goye kaak arro ho kunjo oki, aditko ginaado gala in nunu asaan naako leese. Nu gina kolaw a wal gidaw, wal hasu-udinaw, wal dapinjo, wal eere ka zinjar, wal dukume ka geemir, wal ose ka geemir, wal dapile, wal gine ka gamin kuuk munjam goy do datikko. ²¹ Nu gina kolaw a wal Bun yaa onin kaar do bi kanjo. Nu gina kolaw a wal zulinjo yaa mine do bi ka gee dakina minninko kuuk wakila di gine zunubinna ar kaak awalle ho kuuk bal rasin gine ka gaminco kuuk *cawarro, in goyinjo kaak jookumo in baayinjo kaak munjam-aka.

13

Taayiika in ooy ta ba aaro

¹ Njaar-an, nu siya zinjar a naa baawe pey ka subbinjar do werko. Ya nu otoko, ta kuuniye ar kaak nu siirtu do Kitamner aman: « Kaaw yaa mate in saadinna seer walla subba. »*
² Wiktin taat nu baawtu ka seerinjar do werko-ak, nu kaawit ko kaaw-anta ho yiriyta, ya nu ginno do werko oki, nu deelaakon pey. Nu kaawaat do nuur kuuk min awalle gin ko zunubinna ho do nuur okinjo ku pey: neginda, ya nu yeep pey do werko-ak, yoo waan sa nu rasaado. ³ Min ku raka tale maan kaak gaara kadar in nun ko, Iisa Masi kaawiy do geemir, njaar-ak, naako gaarinji. Iisa Masi, njaar oollo unjo, kar gay, na gaaraat gudurrey do datikko. ⁴ Ka seener, wiktin taat nu doodiig ka etor, na bal gine gudurre do ziy. Kar din gay, na goy in gudurre ta Bunji. Nin gay num in Iisa Masi. Kar in numinni-ak oki, ni ginno gudurre do zinkini. Kar gay, wiktin taat ya ni ot do werko, niiko gaare kadar ni goy in njaar in gudurre ta Bunji.

⁵ Pakiron ja do goyinjo ka maaniko, kuu tale ya ku goy do imaandi. Ya ku talaag goyinjo gaara kadar ku goy do imaandi, kuu ibine tak kadar Iisa

Masi goy do gelbinko. Kar ya goyinjo gaarro imaankon gay, njaar-ak wal ku goy in nuur kuuk ginno imaan. ⁶ Kar nin gay, ni pakira a ku iban tam kadar ni gin gamin kuuk gaara imaanni-ata. ⁷ Maan kaak ni indiy Bun-ak a ku giniydo yoo maan kaak samaanno. Ni rakaakonno gaare kadar binjini gala. Kar gay, ya gee daarin pakira a binjini gallo oki, ni raka kuu gine gamin kuuk samaan di. ⁸ Ka seener, ni gediraado nii gine gamin kuuk toda seen ta Bunji, illa nii ginen ko riy tanti di. ⁹ Ya ni ginno gudurre, aditni portiko ya kun kat gin gudurre. Do bi njaar-ak ko, ni indigiy Bun a kuu yeepe do botol taat samaan tak-tak. ¹⁰ Ampaa ko, gamin okinjo-an, nu siiraakonngu min nu goy misa serek. Nu siirig min dinja-an, asaan ya nu ot do werko, nu rakaado naako leese in izinne taat *Rabbin beriidu. Izinne-at, na berduut a naako denrinjo, na baldu berin a naako niginjo.

¹¹ Hiyya, gem kol sinjay, goyon kate ! Goyon do galal ho bariyon botol taat samaane taat yaako iyinjo kuu kuuniye gee kuuk ta6. Iskon zinjiko, ginon kaawko yaa nume rakki ho goyon in aapiye. Ampaa ko, Bun kaak el gee ho kaak iya aapiye yaa goye in kunjo.

¹² Oyon oki benanniko in gine ka cuud ar sinja kuuktacco rakki.

Gee ku Bunji okinjo ooyko dakina.

¹³ Barkin ta Rabbin Iisa Masi yaa goye in kunjo okinjo, in ele kaak asamin do Bunji, ho in nume kaak gi numtu rakki in Ruwwin ta Bunji. Nu ooyko dakina.

* 13:1 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 19.15.

Galaat Maktumne taat Pool siirtu do gee ku Galaasi Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do Kretiyenna kuuk do kid ka Galaasi. Gee-ak, nuur Yuudinnado. Kar gay, Yuudinna kuuk aamin do Iisa Masi barjilgu. Yuudinna raka a gee-ak yaa aade gaanuun ka Muusa nam nuu dukume selno oki. Naar-ak ko, Pool kaawaaco a paado. Nu gase jile-ak, illa in imaan taat do Iisa Masi.

Ooy ta awalle

¹⁻² Gem kol sijtay, nun Pool in sijta kuuk aamin okinco kuuk goy in nunu, ni siiriit maktumne-an do gee ku *Eglizna kuuk goy do kid ka Galaasi. Nun *paliine ka Iisa. Nun, nu geenno kat diyintu paliine. Gemno ja kat kaawe kar nu gintu paliine. Kar gay, na Iisa Masi in Tatte Bun kaak nooyig min do muuti kat kaawe, kar nu gintu paliine. ³ Nu indaako Tatte Bun in *Rabbinte Iisa Masi, nuuko barkiyin ko ho nuuko iye aapiye. ⁴ Iisa Masi ber ziy do muuti, asaan Bun yaate saamiyin zunuu-binnite. Na beriig ziy pa-ak, asaan gamin kuuk samaanno kuuk do duni-iner ginaatenno pey maanna. Na gintu pa-ak ar kaak Tatte Bun rakiyo. ⁵ Ozilinten Bunte, din ka ho elgin in elgina. *Aamin.

Kabarre ta gala, taar rakki di

⁶ Goye kan ko-an patiy kaar. Bun kolinko in barkin ta Iisa Masi, kar kun gay, kodok di ku poociiga ho ku cokiya kabarre ta pey. Loko-ak a ta samaane. ⁷ Ka seener gay, ginno Kabarre ta Gala ta pey ar ta nu kaawiiko-anta. Nu kaawiiko pa-ak, asaan nu tala kadar goy gee daarin kuuk barjilaako. Nu raka makin Kabarre ta Gala taat kaawa do bi ka Iisa Masi. ⁸ Ya gem kaak iyko kabarre ta pey min tani-an, ya na nini wala ya na *dubil ka Bun di kaak asa min kuwa

oki, do gaayay. ⁹ Ni kaawkonta ko, ho din nu deelaakon pey : ya gem iyko kabarre ta pey min taat ku dortu, do gaayay.

¹⁰ Ya loko-ak, nu siira asaan gee yaan ozilindu wala ? Ha'a ! Nu raka a Bun kat yaan ozilindu. Ya loko-ak, ku pakira a nu gina gamin kuuk yaa aawe gala do geemir walla ? Ha'a ! Zer ya nu gina gamin kuuk yaa aawe gala do geemir-ak, nu gediraado naa gine gay riyor ka Iisa Masi.

Pool gaara maman na gintu paliine ka Iisa

¹¹ Gem kol sijtay, nu raka kuu ibine kadar Kabarre ta Gala taat nu gaariiko-an, gem bal imilin min do kaay. ¹² Nu bal dorin min do geemir ho gem baldu garkiyinti. Na Iisa Masi kat gaarduuta.

¹³ Ku iban di, do goyindu ka awalle, wiktin taat nu aadiy aadanna ku *Yuudinnar, nu taadiyiig gee ku Bun di dakina. Zer, nu rak totirinco. ¹⁴ Min geenni kuuk ni maadtu sawa ho kuuk aada aadanna ku Yuudinnar, nun di pakgigu. Nun berig zir okinji do aadanna ku aginiyni.

¹⁵ Kar Bun gay, wiktin taat nu balnu weendu misan di, na dofinu ko. Na kolintu in barkiney, naaji gine riyo. ¹⁶ Wiktinti astu, na gaariiduug Ronji, asaan naa gaarin Kabarre ta Gala do gee kuuk Yuudinnado. Do wiktin taar-at, nu bal 6aa inde taaye min do gemor. ¹⁷ Nu bal 6aa Zeruzaleem a naa talin paliinnay ku Iisa kuuk awalle. Kar gay, nu uctu kodok di, nu deettu do kid ka Arabi. Kar nu yeeptu Damaas. ¹⁸ Min naar-ak, gintu elgin subba, kar nu 6aawtu Zeruzaleem a nu 6aayiy talin Piyer. Nu goytu in naar menaw orok in beey. ¹⁹ Nu bal tale *paliine ka pey ka Iisa. Illa nu tal Zaak di, sinji ka Rabbinte Iisa.

²⁰ In Bun-an ka, taat nu kaawiy-an ka seener. Nu raaddo.

²¹ Min naar-ak, nu uctu min Zeruzaleem ho nu deettu jaawe do kid ka Siri in ka Silisi. ²² Gee kuuk aamin do Iisa Masi kuuk goy do kid ka Zuude balnu talindu misa in odinco. ²³ Illa nu dor

gee kaawa bir di. Gee-ak diya aman : « Naar-an gem kaak taabiyy gee awalle, diŋ ɲa newse nam ɲa kaawa do bi ka imaan taat do Iisa Masi taat awalle ɲa rak niginti. » ²⁴ Wiktiŋ taat ɲu doriit kaawor-at, ɲu teestu oziliŋ Buŋ do bi kanto.

2

Pool num in eenji paliinna Zeruzaleem

¹ Goytu kee elgin orok in pood, nu yeeptu Zeruzaleem in Barnabaas. Tiit sa aadinti. ² Nu ɓaawtu anner-ak, asaan Buŋ kat diydu aman : « Baa Zeruzaleem. » Min ni ottu, ni numtu in agindaw keetini. Nu gaariicot baat ta Kabarre ta Gala taat nu kaawtu do gee kuuk Yuudinnado. Asaan lotu, nu rakaado a riyor taat nu gintu ho nu giniy diŋka yaa uce maala. ³ Kar gidu Tiit gay, ɲaar Grekiŋce. Kar gay, ɲu balji diye a ɲuuji *dukume selno. ⁴ Gee daariŋ unje datikni, ɲu gina zinkico a ɲu siŋtini. ɲu rakaaji dukume selno. Gee ɲuur-ak unje kokunuwda, ɲu raka tale baani a nin aaddo pey *gaanuun ka *Yuudinnar, asaan ni ic botol ta Iisa Masi. ɲuur gay rakaani gine pey ɓerrin ku gaanuun ka Yuudinnar. ⁵ Nin gay balco bere pijjin tak-tak. Ni raka kadar Kabarre ta Gala yaa goye do werti, kuŋ sa yaa dorinti.

⁶ Gee talaagu daariŋ a ɲu aginda, kar nun gay isginno in aginduwco, asaan Buŋ, ɲaar doɓdo gee min do wijeenco. Min nu gaariicot Kabarre ta Gala do agindaw-ak, ɲu baltit gaaye maanna. ⁷ Kar gay, ɲu ibin kadar Buŋ kat berduut Kabarre ta Gala-at uudin taat ɲa beriiŋit do Piyer. Lotu-ak, Buŋ diydu a naa gaarin do gee kuuk Yuudinnado. Do Piyer gay, ɲa diyi a ɲaa gaarin do Yuudinnar. ⁸ Asaan Buŋ ko darjiyig Piyer *paliine ho ɲa ɲaamiig do Yuudinnar. Nun sa, ɲa ɲaar di oki darjiyintu paliine. ɲa ɲaamintu do gee kuuk Yuudinnado. ⁹ Gin agindaw kuuk siŋco alaw : kuŋ Zaak, Piyer in Yaaya. ɲu ibina kadar Buŋ kat berduut riyoy do pisindu. Hiyya, ɲu ooyinti in pise seertini in Barnabaas.

Do wer-ak, ni deetu kaawni a nunu in Barnabaas yaa ɓaawe gaare Kabarre ta Gala do gee kuuk Yuudinnado. ɲuur gay yaa ɓaa do Yuudinnar. ¹⁰ Illa gay, ɲu kaawinti kaaw rakki, aman : « Pakiron do siŋtiko kuuk pokirna kuuk goy Zeruzaleem. » Nun sa obit kaaw-at bombo do adir.

Leese ka Pool do Piyer

¹¹ Min ɲaar-ak, Piyer ɓaawtu do geeger ka Antiyoos. Wiktiŋ taar-at, nu leesiiŋi do unco ka geemir, asaan ɲa nige. ¹² Min awalle ɲa tiya sawa di in gee kuuk Yuudinnado. Kar Zaak ɲaamtu gee. Wiktiŋ taat ɲu ottu, Piyer etirtu. ɲa bal tee pey in gee ku Yuudinnado. ɲa gina kolaw do geemir, ɲuur kuuk raka gee okiŋco yaa *dukume selno. ¹³ Siŋtay Yuudinna daariŋ sa pooc tee ar Piyer. Barnabaas sa ictu baaco, ɲa aadiigu. ¹⁴ Wiktiŋ taat nu taltu kadar ɲu bal jaawe samaane ar seene ta Kabarre ta Gala, nu diyiŋi do Piyer do unco ka geemir aman : « Kiŋ Yuudiŋce, kar goyiŋiŋ gay ar ka gee kuuk Yuudinnado. Ki bal aade gaanuun ka Yuudinnar. Di maman ki rakiy gee kuuk Yuudinnado yaa ice goye ka Yuudinnar ? »

Kabarre ta Gala taat Pool gaariyo

¹⁵ Nini, ɲu weenti *Yuudinna di. Nini attanno in gee kuuk ibanno Buŋ. ¹⁶ Kar gay, ni iban kadar Buŋ ke darjaydo gemo a ɲa goy in botol do bi kaak a ɲa aada *gaanuun ka Muusa. ɲa ibiniig a ɲa goy in botol-ak, illa ya ɲa ooyiit kaaw ta Iisa Masi. Nin Yuudinna sa aamin in Iisa, Buŋ yaani ibine a ni goy in botol, wal a ni aada gaanuun ? Ha'a, asaan ni aamin in Iisa Masi. Ka seener, gem ke goyaado in botol do unji ka Buŋdi, asaan ɲa aada gaanuun. ¹⁷ Ni raka goye in botol do unji ka Buŋdi, asaan ni diy gelbinni do Iisa Masi. Hadi, Yuudinna kaawa kadar ni gin zunuu-binna, asaan ni bal aadiŋ gaanuunco. Ya taar-an gay, ɲa Iisa kat iya gee do zunuubinnar walla ? Ha'a, ta seenno kat bat. ¹⁸ Ya nu poocig gaanuun,

kar ba aar, nu yeepiiji, naar-ak, nu nig kate.

¹⁹ Kar nun gay, do bi ka gaanuundi, nu goyaado pey ar ka gaanuundi. Ampaa ko, naa gedire goye tak do Bunji. Wiktin taat nu doodiig Iisa Masi ka etor, nu mat in naar sawa. ²⁰ Goye kaak nu goyiy-an, nu meendudo kat goya, na Iisa Masi kat goy do gelbiner. Goyindu kaak nu goyiy do duniiner-an, nu berig gelbiner do Ronj ka Bunji kaak elintu ho nu deeyig do bi kanto. ²¹ Nu poocaatdo barkin ta Bunji. Ya gem gina ziy a na goy in botol do unji ka Bunji, asaan na karmiya gaanuun, naar-ak muutuy ta Iisa Masi, taar maan ka maala.

3

Maman Bun jiliy gemo

¹ Gee ku Galaasi, kun kayko jage. Ka seener, gem goya kaak rakaako rawtinjo. Kar ku tal di, nu gaarko maman Iisa Masi, nu doodiig ka etor. ² Naako indinjon ja kaaw rakki : ya loko-ak, Ruwwin taat Bunj beriikon-an, na berkon asaan ku karmiya *gaanuun ka Yuudinnar walla ? Ha'a ! Bunj berkon Ruwwiney asaan ku cokiyyit Kabarre ta Gala ho ku aamin loci. ³ Kun ke, kayko gintu ampa-an kat maa ? Min awalle, ku diy gelbinko do Ruwwin ta Bunji, kar din gay, maa di ku diyyi gelbinko do gudurre ta maaniikon di ? ⁴ Bunj gaarko gamin dakina, kar ku taliig gamin-an yaa bire maalan di walla ? Ha'a ! Nu biraado maala. ⁵ Bunj berkon Ruwwiney ho na gaarko gamin dakina kuuk ajbay. Ya loko-ak, asaan ku karmiya gaanuun ka *Yuudinnar walla ? Ha'a ! Asaan ku obit Kabarre ta Gala do aditko.

⁶ Naako kaawe : Pakiron do bi ka Ibraayim. Nu siir do Kitamner aman : « Ibraayim, naar diy gelbiney in Bunj. Do bi ka imaanji-at ko, Bunj taliig a na goy in botol do unji. »*

⁷ In taar-at ko, ya gee diy gelbinco do Bunji, nuu gine koogin ku Ibraayim.

⁸ Min daayum, nu siir do Kitamner a gee kuuk Yuudinnado yaa aamine do Bunji ho Bunj yaa taliin a nu goy in botol do unji. Do bi naar-ak ko, Ibraayim obiit kabarre ta gala bombo min awalle. Kabarre-at gay, Bunj diyyi aman : « Naa barkiyyin tamba ta gee ku duniiner okinco do bi kanjin. »† ⁹ Hiyya, ar kaak daayum Ibraayim aamintu do Bunji ho Bunj barkiyyiga, dinjka-an sa, Bunj barkiyaag gee ku aamina loci.

¹⁰ Gi iban di kadar gee kuuk gina zinkico sellen do unji ka Bunji do saan ta a nu karmiya gaanuun, gee nuur-ak, do gaayico. Asaan nu siir do Kitamner aman : « Gee ku karmaydo gaanuun okinji doo, seriin ta Bunji eraagu. »‡ ¹¹ Gi iban di oki kadar gem ke goyaado in botol do unji ka Bunji do saan ta gaanuundi di. Asaan nu siir do Kitamner aman : « Gem kaak jaawa in botol yaa goye do saan ta imaanji. »§ ¹² Kar gay, karmiye ka gaanuundi asdo min aamine kaak do Bunji. Ar taat nu siirtu do Kitamner aman : « Gem kaak karmiyaag gaanuun okinji, naar di yaa gase goye ka gaasdo. »*

¹³ Do taar-at ko, seriin ta Bunji obite, asaan gi bal karmiyin gaanuun okinji. Kar din gay, Iisa Masi makinte. Seriin ta Bunji, na icit do kaay. Paa ko, na jiliite min do seriin ta gaanuundi. Ar taat nu siirtu do Kitamner aman : « Gem kaak nu zikidig ka etor, naar di, seriin ta Bunji obga. »† ¹⁴ Do bi ka maan kaak Iisa Masi gintu-ak ko, gee ku Yuudinnado yaa gase barkin taat Bunj kaawiiji do Ibraayim. Do bi naar-ak di oki, in imaan, gii gase Ruwwin ta Bunji taat na kaawtu.

Maan kaak Bun diyyiji do Ibraayim a naaji bere

* **3:6** Wer ka gase kaawor do Zeneez 15.6. † **3:8** Wer ka gase kaawor do Zeneez 12.3. ‡ **3:10** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 27.26. § **3:11** Wer ka gase kaawor do Habakuuk 2.4. * **3:12** Wer ka gase kaawor do Lebitik 18.5. † **3:13** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 21.32.

¹⁵ Gem kol sintay, naako ice kaaw rakki taat gi ginaat kun kawta. Ya gee seer kat deet kaawco ho nu ob jamaw, gem ginno kaak yaaco dukumin jamuwco. Waan ke gediraado yaati gaaye maan kaati. ¹⁶ Pakiron do maan kaak daayum Bun diytu a naaji gine do Ibraayim ho do ronji. Do Kitamner, nu bal siire aman : « Maan kaak Bun yaaji gine do Ibraayim in kooginay kuuk dakina », kar gay, nu siir aman : « Do ronji rakki di. »[†] Ronji naar-ak, naar ko *Masi. ¹⁷ Cokiyon, an ko kaaw taat nu rakiiko kaawe : Bun, naar ob jamaw in Ibraayim. Kar gin elgin miy pood in orok subba, kar kat *gaanuun amiltu. Do taar-at ko, gaanuun gediraado dukumin jamaw taat Bun obtu in Ibraayim. Kaaw taat Bun kaawiiji do Ibraayim sa, gaanuun gediraado dukuminti. ¹⁸ Ya yiriy rakki, Bun yaa bere gamin do gee kuuk karmiya gaanuun di, naar-ak, na beraado maan kaak na kaawtu a naa gine. Ka seener gay, Bun barkiyig Ibraayim ar taat na diyiiji.

¹⁹ Kar di gaanuun gay gin pey maa ? Gaanuun gaara nige ka geemir, asaan gee yaa ibiniin niginco. Gaanuun-ak goytu kee nam na ertu wiktin taat ronji ka Ibraayim-ak astu, loci ko Bun kaawtu do Ibraayim. Ya na as ko-ak, gaanuun bal gine pey gudurre. Wiktin taat Bun paayiig gaanuun, na berig ja do dubilji. Dubal-ak gaariig ja gaanuun do Muusa ho nu goytu datikco, nu gaara gaanuun do geemir. ²⁰ Gem kaak jaawa datko, naar bal gine riyoy ya ta kaaw ta gem rakki di. Bun gay, naar rakki ho meenji di kaawji do Ibraayim.

Riy ta gaanuun

²¹ Kar di ansi-ak, *gaanuun kat dukumiit kaaw taat Bun kaawtu walla ? Ha'a, bal dukuminti. Bun bal paayin gaanuun a naa bere goye do geemir, asaan naar-ak, gee sa yaa goye in botol do unji ka Bundi in botol ta gaanuundi. ²² Do Kitamner gay, nu siir a gee okinco goy do zunubinnar

di. Paa ko, Bun yaa barkiyin gee okinco kuuk aamin do riy taat Iisa Masi gintu.

²³ Min awalle, gee bal gasin botol taat nuu aamine do Iisa. Wiktin taar-at, gaanuun, naar goy ar gem kaak gooya gee ku danjaayner. Gi karmiyiig kee nam Bun gaariite botol taat gii aamine do Iisa Masi. ²⁴ Ansi-ak, gaanuun goyte ar gem kaak gooya koogina. Na gooyiite kee nam Iisa Masi astu. Do bi naar-ak ko, gi gintu gee kuuk goy in botol do unji ka Bundi, asaan gii aamin loci. ²⁵ Dinka-an, gi gin ko botol ta gii aamine do Iisa. Gaanuun bal pey gine gudurre kaate.

²⁶ Do bi kaak ku aamin do Iisa Masi ko, ku gintu koogin ku Bundi. ²⁷ Kun kuuk nu *batiziyinco, ku gin rakki in Iisa Masi. Dinka-an, ku ic ko goyinji kanji ar gem kaak is batik ta marbinto. ²⁸ Ya gem kaak Yuudincedo, nu sawa di. Ya gem kaak berre wala berredo, nu sawa di. Miday in daadi, nuur sawa di. Okinco, ku sawa di, asaan in Iisa Masi, ku gin ko ar gem rakki di. ²⁹ Kar ya in Iisa Masi, ku gin ko gem rakki di, naar-ak, okinco, ku koogin ku Ibraayim. Barkin taat Bun diytu a naaji bere do Ibraayim-at, kun sa yaa gasinti.

4

¹ Cokiyon, naako kaawe kaaw rakki. Pakiron do kaaw ta micor. Wiktin taat na kapaki, na cokiya kaaw ta tacco. Do kaay, na iban kadar gamin ku tacco yaaji dake loci, kar goyinji gay ar goye ka berrinar. ² Wiktin taat mic-ak goy misa kapak-ak, geen di tabiraaji ho nuur di gooyaag gamnay. Nu giniiiji ansii di kee nam naa are uudin taat tacco rakiyo. ³ Kaaw taar-an kaawaate lote oki. Wiktin taat gi bal gasin misa botol taat samaane, gi berrin kuuk aada gamin ku duniiner. ⁴ Kar ba aaro, wiktin ta Bun diytu astu, na naamiiten Ronji kaak amil min do adti ka daatkor. Naar sa karmiyiig

[†] 3:16 Wer ka gase kaawor do Zenenez 12.7.

*gaanuun ka *Yuudinnar. ⁵ Ansi-ak, naa imilin gee kuuk goy do serre ta gaanuundi ho naate pile botol gii ginenj ko koogin ku Bunji.

⁶ Asaan ku koogin ku Bunji. Ansii ko, Bunj naamiite Ruwwin ta Ronji goyiy do gelbinte ho taar ko koola aman : « Baaba ! Tanni ! » ⁷ Hiyya, ampa-ak, ku amil ko min do berrinaw ta gaanuundi. Ku gin ko koogin ku Bunji. Min ku gin ko kooginay-ak, naa gedire naako bere gamin okinco kuuk na kaawtu naa bere do kooginay.

Moye ka Pool do gee ku Galaasi

⁸ Awalle taat ku bal ibinin misa Bunj, ku goy berrin ku marginar. Margin-ak gay, do unji ka Bunji, nu maanno tak-tak. ⁹ Kar dinj gay, kun ibingig ko Bunj, taat nu rakiy kaawean gay Bunj ibingitko. Hadi maa di ku rakiy yeepe pey aaro ? Margina, nuur tanco gaase, nu ginno gudurre. Maa di pey ku rakiy yeepe berrinco ? ¹⁰ Ku diya gelbinko do menaw daarin di, do koyin daarin, do wiktin daarin ho do elgin daarin. ¹¹ Goye kanjo-an unjidu kolaw. Akuun riyor taat nu giniyan yaa uce maala.

¹² Gem kol sintay, do wiktin taat nu goyiy inj kunjo, nu ic goyinko. Dinj, nu raka kun sa yaa ice goyindu kaak nu poociig gaanuun ka Yuudinnar. Kun baldu nige maanna. ¹³ Ku iban kadar wiktin taat nu gaariikon Kabarre ta Gala awalle-ak, nu radaw. ¹⁴ Do wiktin taar-at, ku taaɓiy do bi ka raduwar. Inj taar-at din sa, ku balnu yilindu ho ku balnu ginindu maan ka maala. Kar gay, ku obintu ar *ɗubil ka Bunji wala ar Iisa Masi meenji. ¹⁵ Wiktin taar-at, galko kon di. Kar dinj gay maa asko ? Nu iban tam kadar do wiktin taar-at, zer nec kuudu imile odinko, kuudu bere. ¹⁶ Dinj gay, ku icintu adin-an asaan nu kaawaako seen-anja wal maman ?

¹⁷ Gee kuuk nu kaawiiko-ak, nuur rakaako iyingko moota, sando do aditco, nu samaanno. Nu raka a kuudu newse kopo, kar kuu deete inj

nuur tak-tak. ¹⁸ Samaane kuu bere zinkiko doo do maan kaak gala. Ya gi goy sawa, wal ya nu serek minninko oki, nu raka kuu icin paa di. ¹⁹ Gem kol kooginay, zinkar oolintu ar daatik taat wiyaw. Zinkar ooliin ampa-ak, nam gee yaa tale goyinte ar goye ka Iisa Masi. ²⁰ Do tanto-ak, nu raka gii numen ja kat naa ibine maman naako gaarin gamin daarin. Yampa, dinja-an, ta patiy kaar.

Pool ic bico kan Agaar inj Zaara

²¹ Kaawondu ja ! Kun kuuk raka goye do serre ta gaanuundi, ku dorgitdo kaaw ta gaanuundi walla ?

²² Maan kaak nu siirtu do Kitamner-ak a Ibraayim gin koogin seera. Ka rakki, berrey ko weejiga, ho ka seerinjar gay, ka daaciy taat berredo. Berrey, sinti Agaar. Daaciy ta geer gay, sinti Zaara. ²³ Berrey, taar weeyig rontu ar ka eenti daadi. Kar Zaara gay, Bunj di ja min awalle a taa wee mico, kar kat ta weetu. ²⁴ Inj kaaw taat daad ku seer-an, Bunj rakaate diye maa ? Na rakaate diye a daad ku seera gaara jamaw taat seer taat na obtu. Berre, taar gaara jamaw taat Bunj obtu inj Muusa ka damba taat nu kolij Sinayi. Kooginti ku Agaar, nuur ta weeyig berrina. ²⁵ Ya geen kat kaawa do bi ka Agaar-ak, nu kaawa do bi ka jamaw taat na obtu ka damba ta Sinayi do kid ka Arabi. Agaar gaara pey geeger ka Zeruzaleem kaak dinja ho inj geenji. Okinco, nu berrin ku gaanuundi. ²⁶ Kar gay, daaciy ta geer gay, taar ko gaara geeger ka Zeruzaleem kaak goy kuwa ka samaaner. Taar ko yaate. ²⁷ Nu siir do Kitamner aman :

« Kanke daatik taat mogina, adke yaa gine portiko.

Kanke taat bal aawe taaɓin ta weendi, yillu kon di.

Asaan daatik ta mitti rasta,

taa wee koogin dakin pak daatik ta geero. »*

²⁸ Kun gay, gem kol sintay, ku gin ko koogin ku Bunji. Asaan naar kat di min awalle a kuu gine kooginay.

* 4:27 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 54.1.

Ar Isaaka, yaaco weeyiiga, asaan Bun kat diy a taa weenji. ²⁹ Do wiktin taar-at, mic kaak nu weeyig ar ka eenji koogina, joriyaajit do naar kaak nuu weeyig in gudurre ta Ruwwin ta Bun di. Kar yoo yiriyta, ta deeta ansii di. ³⁰ Kar kun gay pakiron do kaaw taat nu siirtu do Kitamner aman : « Atkit berre-an in ron ti min geero. Paa ger-an yaaji dake do ron ti ka berrer. Illa naaji dake do ron ti ka daaciy ta geer di. »† ³¹ Kar gem kol sintay, diŋka-an ginte koogin ku berredo. Taar daaciy ta geer kat weente.

5

Dakon rawtinno horrinuwko

¹ Iisa Masi imilinte min do berrinaw, ansi-ak, gi goyaado berrin tak-tak. Ampa-ak, obon zin kiko samaane ku yeepiydo pey berrina.

² Cokiyon samaane ! Nun Pool kat kaawaako. Ya ku raka a nuuko *dukume selno, naar-ak, maan kaak Iisa Masi gintu-an bir usu. ³ Nu diyaako pey a ya gem kaak nu dukumji selno-ak yaa karmiyin *gaanuun okinji. ⁴ Kar kun kuuk raka goye in botol do unji ka Bun di asaan ku karmiya gaanuun-ak, kun ko-ak jag ko min botol ta Iisa Masi ho ku parse ko min do barkin ta Bun di. ⁵ Nin gay, ni diy gelbinni do Bun di. Pa-ak, ya ni aamin loci, nii goye in botol do unci. Ta taar-an ko, ni eriy in gudurre ta Ruwwin ta Bun di. ⁶ Ya gem kat gin ko rakki in Iisa Masi-ak, ya na dukum selno wala na bal dukume oki, ginno kaawo. Maan kaak samaan-ak, illa gi aamin ko loci di. Aamine naar-ak akilaate gi elgiy zin kite.

⁷ Min awalle-ak, ku zeeda ko, kar diŋ gay, waa todko a kuu icenno seene ? ⁸ Kaawin kuuk nu kaawiiko-ak, nuur bal amile min Bun kaak kolin ko. ⁹ Dakon rawtinno kaaw agunuw taat kaawa aman : « Gel sood di gossaag kurgal dakina. »*

¹⁰ Asaan ginte okinte, gi gin ko rakki in *Rabbinte Iisa Masi. Nu iban tam kadar kuu ase in tanto di. Gem kaak barjilaako gay, ya naa gine waa oki, seriin ta Bun di eraaga.

¹¹ Gem kol sintay, nu diya pey do geemir a nuu dukume selno walla ? Ha'a. Ya nu kaaw ampa-ak, maa di nu rakiin taabiyyindu ? Naar-ak, kaaw taat nu kaawiy do bi ka muutuy ta Iisa taat ka etor-at, radaagdo pey. ¹² Gee kuuk barjilaako-an, nuu ticiŋco†.

¹³ Gem kol sintay, kun Bun kolin ko a kuu goye horrina. Ya ku horrina-ak, dakon diyenno a kuu gine maan kaak ku rakiy di. Illa kuu ele zin kiko ho kuu ginguwe riy benanniko. ¹⁴ Gaanuun okinji, naar numa do kaaw taat aman : « Kii elin giŋ in ar zin ka meenjin. »† ¹⁵ Kar gay, ya ku goya ar gamin ku yeero kuuk uma zin kiko ho awra zin kiko, pakiron yampa, kuu kirbiye zin kiko.

Goye kaak in Ruwwin ta Bun di

¹⁶ Cokiyon, naako kaawe a rason Ruwwin ta Bun di yaako diyin ko do botildi ho dakon aadenno galal ta zin kikon di. ¹⁷ Gamin kuuk ziy ka gemor rakiyo, nuur bagdo sawa in gamin kuuk Ruwwin ta Bun di rakiyo. Ho gamin kuuk Ruwwin ta Bun di rakiy sa bagdo sawa in gamin kuuk ziy ka gemor rakiyo. Gamin kuuk seer-an, nuur eere. Naar-ak, ku gedi-raado kuu gine ta samaanno taat gelbinko rakiyo. ¹⁸ Ya Ruwwin ta Bun di kat diyin kon ko do botildi, naar-ak gaanuun bal pey gine gudurre kaako.

¹⁹ Gi ibingig gamin okinco kuuk amila min do gelbin ka gemor. Gamin-ak, nuur ko-an ku : gine ka gamin kuuk arro, baaye ka munjam, nige, ²⁰ margina, melem, adinaw, hasuudinaw, dapin ko, mackirraw, eere, ²¹ ele ka gamin ku geemir, see kaak aale, tee kaak aale, in gamin kuuk pey ar nuur-an ku. Nu kaawkon ja ko min awalle ho diŋ nu deelaakon

† 4:30 Wer ka gase kaawor do Zeneez 21.10. * 5:9 In danla, gee kaawa a 'kan ka ak di nec erin damba okintiti'. † 5:12 'ticiŋco' : Werin daarin, nu kaawa a 'kircinco'. † 5:14 Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18.

a gee kuuk ginaag gamin njuur-an unjaado do *Meennaw ta Bunđi.

²² Kar maan kaak Ruwwin ta Bunđi beriy gay, naar maa ? Taar bera ele, galal, aapiye, subirraw, barkine, sellinkaw ho amaanne. ²³ Ta bera dalullaw, ki gediriiji do zin. Kar gaanuun gay, naar bal todin gamin njuur-an ku. ²⁴ Kar gee kuuk aadaag Iisa Masi, njuur rasig gamin kuuk samaanno kuuk goy do gelbinco. Nu gingigdo pey. ²⁵ Taar Ruwwin ta Bunđi ko beraate goye. Ansii ko, ta jaawinte in gudurre ta Bunđi. ²⁶ Dakinte icenno zinkite, dakinte dapinenno do eente ho dakinte ginenno hasuudinaw do zinkite.

6

Gaaye ka zinkite

¹ Gem kol sintay, ya ku gas gem kaak nigaw, kun kuuk Ruwwin ta Bunđi gooyaako, diyonga do botol ta samaane. Kar gay, diyonga in dalullaw di. Nu diyaako okinjo, kun sa pakiron, dakon nigenno do bi ka gem-an ka. ² Gaayguwon zinkiko, kuu sosguwe gor ta benanniko. Ya ku gina ansi-ak, ku ginig ko maan kaak Iisa Masi rakiyo. ³ Ya gem kat gina ziy tatiko, kar na tatikdo, naar-ak, na ajimiya ziy di. ⁴ Ay gem di yaa tale goyinji. Ya goyinji kat 6aa ko samaane, naar-ak, riyoy taat na gintu yaaji aawe gala. Na tala do goye ta eenji. ⁵ Kar ay gem di yaa ginin riyoy taat Bun beriji.

⁶ Gem kaak nu gaaraaji kaawin ku Bunđi-ak yaa deedguwinco gamnay in gem kaak bildaaga.

⁷ Ibinon tam kadar gee kanjaado in sin ku Bunđi. Busam kuuk gem luwtu di, naa sede.* ⁸ Ya ki aada ta zin, saawin ta zin yaan ide. Kar gay, ya ki aada ta Ruwwin ta Bunđi, Ruwwin ta Bunđi yaan bere goye ka gaasdo. ⁹ Zeedinte gininte oyaw, asaan ya gi rawdo gine oyaw, gi asasin taat Bun yaate bere ya wiktinti nece. ¹⁰ Do bi naar-ak ko, din ka, min

gi gin di wiktin-an, gininte oyaw do gee okinco, kar oyaw taat dakin gay gininten do sintite kuuk aamin in Iisa Masi.

Leesiika in ooy ta ba aaro

¹¹ Talon maman din nu siiriiko. Nu siiriiko aginda-aginda-an in pise ka meendu. ¹² Gee kuuk raka a kuuco *dukume selno-an, njuur raka a gee yaa talinco di. Nu rakiydo diye a muutuy ta Iisa Masi taat ka etor-at yaa jile gee, asaan nu gina kolaw pa gee yaa taabiyo. ¹³ Gee okinco kuuk nu dukumco selno-ak sa karmiyigido *gaanuun okinji. Nu rakiy a kuu dukume selno-an, asaan nuu dapile a ansi kat kuu ase in tanco. ¹⁴ Nun gay dapallo. Ya nu dapilaw, nu dapilaw in et ka Iisa Masi kaak na mattu. Do bi ka et-an ka, nu mat min gamin ku duniiner. Do unco, nu gin ko ar gem kaak mat di. ¹⁵ Ya gem kaak nu dukumji selno wala nu balji dukumen sa, ginno kaawo. Taat samaan-at, gii gine ar nu weente marbinto. ¹⁶ Gee okinco kuuk ic botol ta marbinto-an, njuur ko geenji ku Bunđi. Bun yaaco iye aapiye in barkine.

¹⁷ Neginda-ak, gem yaan barjilindudo pey, asaan delin kuuk goy do zinkar-an gaara a nu gemoy ka Iisa.

¹⁸ Gem kol sintay, an di taat nu rakiiko siire. Barkin ta *Rabbinte Iisa Masi yaa goye do gelbinko. Nu ooyko dakina.

* 6:7 Wer ka gase kaawor do Zoob 4.8, Proverb 22.8, Ooze 8.7.

Epeeziyen Maktumne taat Pool siirtu do gee ku Epeez Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do kretienna kuuk goy do geeger ka Epeez ho do kuuk do geegirnay kuuk mootu. Na siirit do wiktin taat na goyiy danjaayne a nuu moye bilde kaak na bildiigu. Bildinji-ak a Iisa nooy min do muuti. Do saan taar-an ko, nu ictu goye kaak marbinto ho Egliz okinji gintu ar gem rakki do unji ka Bunji.

Ooy ta awalle

¹ Nun Pool kaak Bun dobtu *paliine ka Iisa Masi kat siiraat maktumne-anta. Nu siiraakon do kun gee ku Bunji kuuk obit kaaw ta Iisa Masi bombo ho kuuk goy do geeger ka Epeez. ² Tatte Bun ho in *Rabbin Iisa Masi yaako barkiyingko ho yaako iye aapiye.

Sellinkaw taat Bun giniite pakgig gamin okinco

³ Delinte barkin do Bun kaak weeyig Rabbinte Iisa Masi. Na berte barkine ho in gamin kuuk asa min ka samaaner kuuk gaayaate do botol ta Bunji. Na gintu pa-ak, asaan gi num in Iisa Masi. ⁴ Awalle, min Bun bal kilgiyin misa kida, na doointe asaan ginte num ko in naara. Ampaa ko, gi goyiy *cawar, bal zunubinna do unji. Do bi ka ele kaak na elgiite, ⁵ na ictu niyin min awalle a naate gininte ar kooginay do bi ka maan kaak Iisa Masi gintu. An ko maan kaak na raktu in sellinkuwi. ⁶ Do bi naar-an, ozilinte Bun do barkin taat dakina na beriite in Ronji kaak na elgiy dakina.

⁷ Ka seener gay, in *satkin ta Iisa Masi, gi gastu jile ho zunubinnite sa, nu saamiyiitengu. Ampaa ko, Bun gaariite barkin taat dakin-ata. ⁸ Ka seener, na berte barkin dakina. Ansi-ak, na gininte gee kuuk gin ibine in

ilim dakina. ⁹ Na gaarten maan kaak cigil awalle na rakiy gine. Maan kaak cigile-ak, in sellinkuwi, na ictu niyine a naa gini in Iisa Masi. ¹⁰ Maanna-ak, naa gini in ya wiktiney nec ja. Do wiktin-at, naa numin gamin okinco kuuk ka samaaner in ku keder. Naaji berin do Iisa Masi, asaan naar ko yaa goye tatkuwco.

¹¹ Gamin okinco, Bun ginig in niyin taat na ictu min awalle. Na ginig gamin-ak ar taat na rakiy di. Ampaa ko, in nune kaak gi numtu in Iisa Masi, na doointe min awalle a gi kuuniye geenji. ¹² Na doointe a gi ozile tatkaw ta Bunji, ginte kuuk min awalle diy gelbinte do Iisa Masi.

¹³ Kar kunko oki, ku cokiyit seen ta Bunji, taar ko Kabarre ta Gala taat iyaako jile, ho ku aamintu in Iisa Masi. Paa ko, ar kaak Bun kaawtu awalle, na beriiko Ruwwiney, ar dele* taat gaara kadar ku geenji. ¹⁴ Ka seener, Ruwwiney-at gaara kadar gi gasin pey haginte do wiktin taat Bun yaate jilinte tak-tak. Ozilinten tatkaw ta Bunji !

¹⁵ In taar-at ko, nu oziliig Bun do bi kanjo, asaan nu dor kadar ku aamin in Rabbin Iisa ho nu kaawdu pey man ku elgig gee ku Bunji. ¹⁶ Min nu dortu pa-ak, nu oziliig Bun gaay in gaayo. Ya nu inda Bun, nu rawatdo biko. ¹⁷ Nu indaag naar kaak naamig Rabbinte Iisa Masi, naar ko Tatte Bun kaak gin *darjine a naako bere ilim in gudurre ta Ruwwiney, ho naako gaare botol taat kuu ibinin samaane. ¹⁸ Nu indaag pey a naako pilin kayko kuu ibine waran maan kaak kuu ere in imaanko. Ka seener, Bun kolinjo a kuu gasin maan kaak ku eriy-aka. Nu indaag a naa pilin kayko kuu ibinin haginko taat dakin paka taat naa bere do geenji ku meenji. ¹⁹ Nu indaag pey a kuu ibinin oki gudurrey taat dakina aale. Gudurrey-at ko gaayaate, ginte kuuk aamin in naara, ho taar di, Bun gaarit okintiti ²⁰ wiktin taat na nooyiig Iisa Masi min do muuti ho na

* 1:13 'dele' : Werin daarin, nu kaawa a 'dolo'.

diyiig do serpey ta meeda kuwa ka samaaner. ²¹ Do wer-ak, Iisa Masi goy kaaco ka gamin okiŋco : wala ŋuur kuuk gin izinne ka samaaner, wala ŋuur kuuk gin gudurre keder kuuk gee talgigdo, wala ŋuur kuuk goy diŋka, wala ŋuur kuuk yaa ase neginda. ²² Buŋ berjig gamin okiŋco do pisiŋji. Na diyiig tatkaw ka gamin okiŋco† ho tatkaw ka *Eglizdi oki. ²³ Egliz ka Buŋdi, ŋaar ko zi ka Iisa Masi. Iisa Masi goy do ay wero, kar gay, ŋa goy tak-tak in Egliz-aka.

2

Jile kaak gi gastu in barkin ta Buŋdi

¹ Awalle, do bi ka zunubinniko ho gamin kuuk samaanno ku giniyo, ku goy ar gee kuuk mate do unji ka Buŋdi. ² Ku jaawiy ar gee ku duniiner di ho ku cokiyyi kaaw ta *Seetan-ner. Seetan-ak goy datik ta samaane in kiɗa ho ŋa gina riy in ŋuur kuuk pociŋ Buŋ. ³ Awalle, ginte okinte sa ar ŋuur di. Do goyinte, gi gina gamin kuuk arro, kuuk ziŋkite rakiy di. Ampaa ko, do bi ka gelbinte kaak samaanno-ak, seriin ta Buŋdi eraate ar ŋuura.

⁴ Kar Buŋ gay tala aminduwte. Ho do saan ta ele kaak ŋa elgiite dakina, ⁵ wiktin taat gi goyiy misa ar gee kuuk mate do bi ka zunubinnite, Buŋ berte goye kaak marbinto in Iisa Masi. Cokiyon, in barkin ta Buŋdi kat ku gastu jile. ⁶ In nume kaak gi numtu in Iisa Masi, Buŋ nooyinte min do muuti in ŋaara. Ampaa ko, gi gastu botol gii goye in ŋaara kuwa ka samaaner. ⁷ In sellinƙuwiyy taat ŋa gaariite in Iisa Masi-ak, ŋa raka gaare elgin in elgina, kadar barkiney, taar dakin paka ! ⁸ In barkin ta Buŋdi kat ku gastu jile, in botol ta imaandi. Jile-aŋ, ŋaar asdo min loko, ŋa bere kaak Buŋ beriite. ⁹ Na asdo min do riy taat ku giniyo. Ansii ko, waan sa gediriydo ozile ziy ka meenji. ¹⁰ Ka seener, ŋa Buŋ kat ginit riy in ginte. In nume kaak gi

numtu in Iisa Masi, ŋa kilgiyinte a gii gine riy taat samaane. Gamin kuuk samaane kuuk gi giniy-ak, Buŋ siyiig min awalle a gii ginguwiŋco.

Gee okiŋco num in Iisa ar zi ka gem rakki

¹¹ Kuŋ kuuk Yuudinnado, pakiron do goyiŋko kaak awalle ! *Yuudinna talaako a ku gee kuuk bal *ɗukume selŋo. Nu gina ziŋkico a ŋu gee ku Buŋdi, asaan ŋu ɗukum selŋo. ¹² Awalle, ku goy serek min Iisa Masi. Do datik ta gee ku Buŋdi, ku ar marti. Buŋ ob jamaw dakina in gee ku Israyeel-aku ho ŋa gaarco maan kaak ŋa asiico gine. Kar kuŋ gay attanno. Do adiy ka kiɗar, ku bal gine maan kaak kuu gedire ere in imaanko ho ku ibingigdo Buŋ tak-tak. ¹³ Kar diŋ gay, in nume kaak ku numtu in Iisa Masi, kuŋ kuuk awalle goy serek min Buŋ, ku kuuniyƙu geenji do saan ta baar ku Iisa Masi. ¹⁴ Naar kaak iyaate aapiye, ŋaar ko meenji Iisa. Ka seener, Yuudinna in gee kuuk Yuudinnado, okiŋco, ŋa numig ar gee kuuk darrico rakki. Awalle, gin gunƙar datik ta Yuudinnar in gee kuuk Yuudinnado. Kar diŋ gay, min Iisa bertu ziy do muuti, ŋa tarwiliig gunƙar kuuk ginig gee awalle ŋu goyiy adine. ¹⁵ Ampaa ko, *gaanuun ka Yuudinnar kaak ɗiya aman : « Ginon anta-anta », ŋa deeyiiga. Na gintu ansi-ak a ŋaa numin Yuudinna in gee kuuk Yuudinnado. Gee okiŋco-aŋ, ŋa numig in ŋaara, ampaa ko, ŋa iƙu aapiye do datikco. ¹⁶ Wiktin taat ŋa mattu ka etor, ŋa numiig gee okiŋco werco rakki ho ŋa amriig in Buŋ. Ampaa ko, adinaw taat awalle goy datikco-at, ŋa imiliit tak-tak. ¹⁷ Na as do adiy ka kiɗar a ŋaa gaare Kabarre ta Gala taat iya aapiy do kuŋ kuuk goy serek ho ŋuur kuuk goy moota oki. ¹⁸ Do bi ka maan kaak ŋa gintu ho in gudurre ta Ruwwin ta Buŋdi taat rakki di, ginte okinte, gi gin botol taat gii unje do unji ka Tatte Buŋ.

† 1:22 Wer ka gase kaawor do Soom 8.7.

¹⁹ In taar-at ko, diŋ kuŋ kuuk Yu-udinnado, ku martido pey. Ku arro gee kuuk asa min mombina. Ku gin ko gee ku darrer. Ku atta in gee ku Bunđi nam ku kuuniy gee kuuk adiy ka gerco rakki, ŋaar ko, *ger ka Bunđi. ²⁰ Kuŋ ar dambay kuuk ŋu pintu gero. Kar baay ta ger-ak gay, ŋuur paliinna in nabiinna. Iisa Masi gay, ŋaar oki ar dambi. Kar ka dambiak, dambay ku pey oskitu kuwa. ²¹ In ŋaar ko, ger okinji peyiy bombo ho ŋa cooniyo nam ŋa neciy ger kaak *cawar ka *Rabbiner. ²² In nume kaak ku numtu in Iisa Masi, ku num in gee okinco kuuk aamin in ŋaara. Ampaa ko, kuu gine ar wer kaak Bun goyiy in Ruwwiney.

3

Riy taat Pool giniy do gee kuuk Yu-udinnado

¹ Nu goy danjaayne do bi ka riy taat Iisa Masi beriidu. Riy-at a naa gaare Kabarre ta Gala do kuŋ kuuk Yuudinnado. Ampaa ko, nu indiig Bun do bi kan̄ko. ² Ka seener, Bun in barkiney, ŋa beriiduut riy-anta a naako gaayin̄ko. ³ Bun gaarduug maan kaak cigil awalle. Do bi ka maan kaak cigile-ak, do maktumne-anta, nu siirkon ja ko. ⁴ Ya ku garkiyaata, kuu ibine kadar ka seener, nu ibingig maan kaak cigil do bi ka Iisa Masi kaak Bun ŋaamtu. ⁵ Wiktin ta bire, Bun bal gaarin maanna-ak do geemir. Kar diŋ gay, in botol ta Ruwwiney, ŋa gaarig do paliinnar ho do nabiinna kuuk ŋa doŋtu do riyoy. ⁶ Maan kaak naa kaawe-aŋ ko kaak cigil awalle : Do saan ta Kabarre ta Gala ho in nume kaak ŋu numtu in Iisa Masi, gee kuuk *Yuudinna in kuuk Yuudinnado num ar zi ka gem rakki ho ŋuu deediŋ sawa maan kaak Bun kaawtu a ŋaa bere do kooginay.

⁷ Bun berdu barkine. Na iyintu do riyor a naa gaarin Kabarre ta Gala do geemir. Na ginig maanna-aŋ in gudurrey. ⁸ Min gee ku Bunđi okinco,

nun di sin̄du allo tak-tak. Kar in taar-an oki, Bun berdu riyo a naa iye kabarre do bi ka Iisa Masi do gee kuuk Yuudinnado. Ka seener, kabarre-at, taar gal aale nam gee gedarro ibine baati. ⁹ Kar ŋa berdu pey riyo a naa gaare do gee okinco maman Bun yaa necin maan kaak ŋa ictu niyin min awalle a ŋaa gine. Maan kaak ŋa rakiy ginen gay, ŋa cigilig min odin ku geemir min kilgiye ka duniiner. Kar diŋ gay, ŋa imilig kara. ¹⁰ In gee ku *Eglizdi, ŋa imilig a gamin kuuk hokumiya in kuuk gin gudurre kuwa ka samaaner yaa ibinin ilim ta Bunđi in ay biyuwti. ¹¹ Min Bun bal kilgiyin misa duniine, ŋa ictu niyine a ŋaa giniŋ maanna-aka, kar ŋa giniig in botol ta *Rabbinte Iisa Masi. ¹² In nume kaak gi numtu in Iisa Masi ho do bi ka imaante, gi gin botol taat gii un̄je bal kolaw do un̄ji ka Bunđi. ¹³ Ampaa ko, nu kaawiiko aman : « Zeedon a zin̄kiko yaako oolin̄konno do bi ka taaŋin taat nu taaŋiyiy do bi kan̄ko. Ya nu taaŋiya oki, taaŋinan yaako iye *darjin taat kuu ere in imaanko. »

Maman Iisa elgiite

¹⁴ Ya nu pakira do maan kaak Tatte Bun giniite, nu dersa do un̄ji. ¹⁵ Naar ko, gee okinco kuuk goy ka samaaner wal do kidar koliig in sin̄ji. ¹⁶ Nu indaag ŋaar kaak gin *darjin yaarko a ŋaako den̄rin gelbinko in gudurre ta Ruwwiney. Nu indaag a kuu gase gudurre taat kuu goye bombo do imaanko. ¹⁷ Nu raka a Iisa Masi yaa goye do gelbinko do bi ka imaanko. Ho in ele kaak kuu elin̄ Bun ho kuu ele zin̄kiko sa, nu raka a kuu goye ar atay kuuk caarco paay baata, wala ar ger kaak ŋu ecirig dulaayinnay baata. ¹⁸ Ansii ko, in gee ku Bunđi okinco, kuu gedire ibinin̄ ele ka Iisa. Ka seener, ŋa elgiite dakina. Ya ku coona kuwa, wal ku ona baata, wal ku 6aa momo sa, elin̄ji, ŋaar dakin paka. ¹⁹ Ka seener gay, gem gediraado ibinin̄ ele ka Iisa Masi, asaan ŋa pakgig gamin okinco kuuk gi ibingiyo. In

taar-an oki, nu indaag Bunj a n̄aa mi-inin gelbinko in barkiney taat dakin aale.

²⁰ Gudurre ta Bunji nec gine gamin kuuk pak ay maan kaak gi indiyo ho gi pakiriy oki. Gudurre-at gina riy dō datikte. ²¹ Gee ku *Eglizdi, beron darjin dō Bunji. In sin ku Iisa Masi, ozilinten sinji ay wiktine, elgin in el-gina. *Aamin !

4

Goyinte ar zi ka gem rakki

¹ Nun kaak goy dō dan̄aayner dō bi ka riy taat *Rabbin beriidu, nu kaawaako a zeedon kuu goye goye kaak kuuniy in kole kaak Bunj kolin̄ko. ² Do ay maanna, kuuniyon dalullay, icon subirraw ho sosen benanniko in ele. ³ Ruwwin ta Bunji gaayaate, gi goyiy ar zi ka gem rakki in botol ta aapiyer. Ampa-ak, zeedon kuu goye in aapiye ar gee kuuk zico rakki dō unji ka Bunji. ⁴ Ka seener, zi ka Iisa Masi, naar rakki di, ho Ruwwin ta Bunji oki, taar rakki di. Maan kaak Bunj kolinte a gii ere in imaante oki, naar rakki di. ⁵ Rabbinte sa, naar rakki di. Imaante, taar rakki di. *Batemte, naar rakki di. ⁶ Bunj sa, naar rakki di. Na Tacco ka gamin okin̄co, na gina riy in gamin okin̄co ho na goy dō datik ta gamin okin̄co. ⁷ Kar gay, ay gem di, Bunj berji bere kaak kuuniy in riy taat Iisa Masi beriji. ⁸ Ampaa ko, nu siirtu dō Kitamner aman :

« Wiktin taat na coontu kuwa, na begiriico dō adiney, ho na bertu bere dō geemir. »*

⁹ Kaaw taat nu siirtu a « na coon kuwa-ak », baati maa ? Ta raka kaawe a na paay ja ko awalle baata min kida. ¹⁰ Gem kaak paay-ak, naar di kaak coon ka Bunji a n̄aa miinin werin okin̄co. ¹¹ Naar di oki kaak deeda bere dō geemir. Gee daarin, na berco bere ka paliinnar, daarin, na berco bere ka nabiinnar, daarin, na berco bere ka gaare ka Kabarre ta Gala, pey daarin, na berco bere

ka agindaw ku *Eglizdi, ho daarin gay, na berco bere a nuu bilde gee in kaaw ta Bunji. ¹² Na gintu pa-ak a n̄aa gaayin gee ku Bunji nuu gine riyoy. In taar-at kat, gee ku Bunji yaa gine dakina. ¹³ Ansii di, dō bi ka imaante, ginte okinte yaa n̄ume ar zi ka gem rakki di in ibine kaak gi ibinin Ronj ka Bunji. Ya gi gina ampa-ak, gii darse nam gii nece tak in Iisa Masi ar taat Bunj rakiyo. ¹⁴ In taar-at kat, gi goyiy dō pey ar koogina. Paa kat, gee kuuk bariya botol taat nuu jagin̄ eenco in raadin-ak, nu gediriy dō nuute rawtinte min botol ta ta6. Kar dō wiktin taar-at, gi kuuniyaado pey ar maan kaak us yangaag anne-anne dō amiydi. ¹⁵ Kar gay, wiktin taat gi gaara seen ta Bunji in ele, gi maada in ay maanna dō Iisa Masi, naar ko kaay ka Eglizdi. ¹⁶ In Iisa Masi di, zi okin̄ji yaa gine rakki ho kaas okin̄co sa yaa n̄ume ho nuu goye bombo. Kar wiktin taat ay maanna gin ko riy taat samaane, zi okin̄ji yaa maade ho naa gase gudurre in ele ka zin̄kar.

Goye kaak awalle in kaak marbinto

¹⁷ Yaman cokiyo kaaw taat nu kaawiiko-anta ! In sin ku Bunji, nu taayaako aman : dakon goyenno pey ar gee kuuk ibanno Bunj. Gee-ak, nuur aadaat pikirrico taat ginno baati. ¹⁸ Nu pooc ibine taat samaane. Goye kaak Bunj beriite-ak, nuur attanno, asaan nu ibanno bat botol ta seener ho kayco bombo. ¹⁹ In gamin kuuk *cawarro kuuk nu giniyo, sokaŋ sa daggig dō. Nu gina gamin kuuk jookumo, ho gamin-ak, nu ginaag kon di, nu rasgig dō. ²⁰ Kar kun gay, nu balko bildin̄ko pa dō bi ka Iisa Masi. ²¹ Nu iban kadar ku dor ko nu kaaw biy. Nu bildin̄ko, kun gee ku Bunji, maman kuu jaawe in botol ta seen ta Iisa Masi. ²² Pa-ak gay, illa kuu rasiŋ goyiŋko kaak awalle. Gamin kuuk jookumo kuuk awalle ku gingiy-ak, nuur rawtaako. Gamin-ak caaciyaako nam ku idiy zin̄kiko. ²³ Din gay,

* 4:8 Wer ka gase kaawor dō Soom 68.19.

illa kuu rasiñ Bun kat yaa newsin gelbinko in pikirriko. ²⁴ Ho ar kaak gem isiy batik taat marbinto, kunjo oki, kuuniyon gee kuuk marbinto. Icon goye kaak marbinto kaak Bun rakiy a kuu goye in botol ho *cawar do unji. Goye naar-ak ko iya seen ta Bun di.

²⁵ Ampa-ak, rason raade. Ay gem di yaa kaawe seene do eenji, asaan ginte okinte num ar zi ka gem rakki.

²⁶ Ya kun kat dapine, dakon gineno zunubinna. Dakon goyenno in dapinkiko nam pat yaa gale. ²⁷ Dakon raseno botol do *Seetanne naa goye kaako.

²⁸ Gem kaak kokan, illa naa rasiñ kokinuwi yaa gine riy in soriy ta meenji. Ampa ko, naa gase maan ka teendi ho naa gine pey maan naa bere do gee kuuk bal gine.

²⁹ Dakon kaawenno kaawin kuuk yuutu. Kar gay, kaawon kaawin kuuk gala, kuuk gaaya gee ho kuuk yaa denrin do imaanco. Kaawin-ak yaa gine gala do nuur kuuk cokiyaagu.

³⁰ Dakon kaawenno kaawin kuuk samaanno, asaan kaawin-ak yaa dapinin Ruwwin ta Bun di. Ruwwin-at, taar maan kaak gaara kadar ku gee ku Bun di nam yiriy taat Bun yaako jilinko tak-tak. ³¹ Rason ad ka yuutinkaw, dapinko, gidaw, in nige ka binjar. Motol-an, rason tak-tak. ³² Kar gay, kuuniyon sellen ho dalullay do eenko. Saamiyon benanniko ar kaak Bun saamiyiko in Iisa Masi.

5

Goye kaak do portikaw

¹ Kun koogin ku Bun di. Na elgiiko dakina. Ampa-ak, ginon ar taat takko Bun giniyo.* ² Do goyinko kun kawta, elguwon zinkiko. Pakiron maman Iisa Masi elinte ho ginon ar naara. Naar elinte nam na bertu ziy *satkine do Bun di do bi kante. Satkin-at aawaaji gala do Bun di. ³ Kun gee ku Bun di. Ampa-ak, dakon kaawguwenno bat do bi ka baayindi,

do bi ka gamin kuuk *cawarro ho do bi ka hasuudinaw. ⁴ Dakon kaawguwenno kaawin munjam, kuuk ginno baaco ho kuuk arro. Kar gay, delguwon barkin do Bun di. ⁵ Ibinon samaane kadar min gee kuuk baaya munjam, kuuk *cawarro ho kuuk gaama gamin ku geemir, ginno waan kaak yaa gase haginey do *Meennaw ta Bun di in ta Iisa Masi. (Ka seener, gem kaak gaama gamin ku geemir-ak gay, naar ar gem kaak abdiya margina, asaan na elgig gamin ku duniiner pak Bun.)

⁶ Dakon raseno zinkiko a gee yaako ajiminko in kaawin kuuk maala. Asaan gamin kuuk jookum-an ko nigaag adiy ka Bun di. Ansii ko, Bun dapiniy in nuur kuuk karmiy-gitdo kaawoy. ⁷ Naar-ak, dakon gineno ar gee nuur-aku. ⁸ Asaan awalle, kun goy do gondikor, ho din gay, min ku numtu in *Rabbine, ku goy do portikaw ta Bun di. Ampa-ak, jaawguwon ar gee kuuk goy do portikaw-ata. ⁹ Gee kuuk jaawa do portikaw-at, nuu iye ay maan kaak sellen, kaak ba in botol ho kaak iya seene. ¹⁰ Zeedon a kuu ibinin maan kaak aawaaji gala do Rabbinte. ¹¹ Dakon unjiguwenno kayko in gee kuuk gina gamin do gondikor. Kar gay, imilon kara gamin kuuk jookumo nu giniy-aku.

¹² Gamin kuuk nu giniy in cigile-ak, gee gina sokañ taat nuu kaawe bico oki. ¹³⁻¹⁴ Ya baaco amile, gee yaa ibinin gamin kuuk nu giniy-aku, asaan maan kaak goy do portikaw-ak, naar goy waran. Do bi naar-ak ko, nu diytu aman :

« Kin kaak weyaw-an, niin kate !
Niin min datik ta gee ku mat-an ku
a Iisa Masi yaa beenjin portikuwi
kaaci. »
¹⁵ Naar-ak, pakiron do goyinko. Dakon jaawguwenno ar gee kuuk oliyay, kar gay, jaawon ar gee kuuk gin ilim. ¹⁶ Do wiktin ta dinka-an, gee gina gamin dakina kuuk jookumo.

* ^{5:1} Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.2.

Naar-ak, ginguwon riy taat samaane. Dakon peyenno. ¹⁷ Do bi naar-ak ko, dakon kuuniyenno ar gee kuuk oliyay. Kar gay, zeedon kuu ibinin maan kaak Rabbinte eriy minninko. ¹⁸ Dakon sakriyenno, asaan see kaak aale-ak niga gemo. Kar gay, rason gelbinko yaa miine in Ruwwin ta Bundi. ¹⁹ Denron zinikiko in riyin ku Bundi, riyin kuuk ozila Bun in kuuk gaayaako do imaanko. Riyguwon riyin do Rabbinte ho ozilguwon sinji. Ginguwon in gelbinko okinji. ²⁰ Do ay wiktine, ozilon Tatte Bun in sin ku Rabbin Iisa Masi do gamin okinco.

Daadi in midiyco

²¹ Kun kuuk karmiyaag Iisa Masi, karmiyguwon benanniko oki. ²² Kun daad, ay geem di yaa karmiyguwe mitti ar taat Rabbin Iisa Masi rakiyo. ²³ Asaan ay mitko, naar tatkaw ka daaciy, ar Iisa Masi tatkaw ka *Eglizdi. Ka seener, Iisa Masi, na Gay Jilindi ka gee ku Eglizdi kuuk ar ziy. ²⁴ Ampaa ko, ar gee ku Eglizdi karmiyig Iisa Masi, daad oki yaa karmiye midiyco.

²⁵ Kun miday oki, elguwon daditko ar taat Iisa Masi elgig Eglizji. Na elig nam na bertu ziy bi kanji. ²⁶ Na bertu ziy do Eglizdi a Egliz-ak yaa kuuniye *cawar in amay ho in kaawoy. Na gintu pa-ak a Egliz-ak yaa necin tak maan kaak Bun rakiyo. ²⁷ Na raka a Egliz yaa kuuniye do unji ar gemso taat siy ziti ya ta baa do wer ka dubilti. Na raka a taa ase in samaanuwti, cawirkuwti ho bal oorne. Taa ase pey ziti salan-salan, bal dele ho bal maan kaak samaanno ka pey. ²⁸ Naar-ak, miday oki, illa nu elguwin daditco ar kaak nu elgig zinikiko ku maaniico. Gem kaak el daaciy-ak ar na el ziy ka meenji. ²⁹ Ginno gem kaak ello ziy. Kar gay, na beraaji tee ho na tala kaaci, ar taat Iisa Masi giniy do Eglizji. ³⁰ Asaan Egliz-ak, naar ko zi ka Iisa ho ginte okinte min do zi-aka. ³¹ Ar taat nu siirtu do Kitamner aman : «

Do bi naar-ak ko, gem yaa rasin ger katacco in yaaco, na baayiy goye in daaciy ho nuu gine ar zi ka gem rakki di. »† ³² Kaaw-an gin seen taat cigil atta. Din, nu kaawa do bi ka maan kaak awalle nu kaawiiko do bi ka Iisa Masi in Eglizji. ³³ Kaaw-an kaawa loko oki, illa ay mitko yaa ele daaciy ho ay daatko yaa karmiyin mitti.

6

Aginay in kooginco

¹ Do kun koogina, karmiyon aginiyko. *Rabbin raka a kuu gine pa, asaan taar-an do botilti. ²⁻³ Ku iban kadar *gaanuun ka Muusa kaawa aman : « Ber horoomin do takko in yaako. » Ho do naar kaak karmiyig gaanuun-ak, nu siir do Kitamner aman : « Kii gase goye ka gala ho menuwin kuuk do duniiner sa yaa gine dakina. »*

⁴ Do kun aginay, dakon dapinguwincodo kooginko maala. Kar gay, taayguwongu ho bildiguwon do botol ta Rabbin Bun.

Berrina in geenco

⁵ Do kun berrina, karmiyon geenko kuuk obiniko. Karmiyongu ho giniŋco kolaw. Giniŋco riy in gelbin rakki ar taat ku giniy do Iisa Masi. ⁶ Dakon gineno riy samaane unco ar ku raka nuuko ozilinkon di. Kar gay, ar gay riyor ku Iisa Masi, ginguwon riy taat Bun rakiy in gelbin rakki. ⁷ Ginon riy in gelbin ka portiko ar ku ginaat riy-at do Bundi, yampa do geemirro. ⁸ Ibinon kadar riy taat samaane ku giniy-at, ya ku berrina wala ku hor-rina oki, Bun meenji yaako kappiye.

⁹ Do kun geenco ku berrinar, ginon paa do berrinko oki. Dakon ginguwincodo rada. Ibinon kadar in berrinko, ku gin tatkaw rakki kaak goy ka samaaner ho tatkaw-ak, naar eerro gee.†

Gamin ku taasinkar

† 5:31 Wer ka gase kaawor do Zeneez 2.24.

Deteronoom 5.16. † 6:9 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 10.17.

* 6:2-3 Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.12,

¹⁰ Cokiyon gaasuwa ta kaawor. Zeedoŋ a kuu gase gudurre in nūme kaak ku nūmtu in Rabbine ho in gudurrey taat dakin-ata. ¹¹ Sokon gamin ku taasin̄kar okin̄co kuuk Bun̄ beriy dō geemir. Ampaa ko, kuu peye bombo ya *Seetanne as a ŋaako gecin̄ko in neenduwi. ¹² Asaan taasin̄kite, taar in geenno. Kar gay, taar in gamin kuuk goy kuwa ka samaaner ho kuuk gin gudurre. Gii taasin̄e in kuuk hokumiya kuwa, in kuuk gin gudurre dō gondikor ho in agindaw kuuk goy kuwa ka samaaner-aku. ¹³ Dō bi ŋaar-aŋ, sokon gamin kuuk Bun̄ beriy ku taasin̄kar-aku. Paa ko, ya yiriy ta jookumo asaako oki, kuu peye bombo kuu taasin̄e in adine. ¹⁴ Ansi-ak, siyon zin̄kiko. Ar kaak gee dūuniy karrabin̄ce, dūunguwon seen ta Bun̄di bombo dō zin̄kiko. Ho ar kaak gee isgiy saapine, isguwon seriin taat in botilti. ¹⁵ Ar kaak gee isgiy nūgira, isguwon obe ka tirit dō gaare ka Kabarre ta Gala ta aapiyer. ¹⁶ Ar kaak gee sokgiy dargingan, icguwon imaan dō ay wiktine, asaan imaan-at nec yaako gooyin̄ko min dō garti ku adiner. ¹⁷ Ooyon̄ pey jile ar kaak gee isgiy jakumne ta taasin̄kar ho icon̄ pey *seepin kaak Ruwwin ta Bun̄di beriiko. Seepin-ak, taar ko Kaaw ta Bun̄di. ¹⁸ Dō ay maanna, indiguwon̄ Bun̄. Indiguwon̄ dō ay wiktine ar taat Ruwwin ta Bun̄di gaariiko ho dakon̄ peyenno. Goyon̄ mento. Indiguwon̄ Bun̄ dō bi ka geen̄ji okin̄co. ¹⁹ Indiguwon̄ oki dō bi kanto a Bun̄ yaadu bere kaawin kuuk in botilco ho naa gedire gaarin̄ bal kolaw maan kaak cigile ka Kabarre ta Gala. ²⁰ Dō saan ta Kabarre ta Gala-at ko, Bun̄ tabirintu. Ka seener, nun gay tabiriikar ka Bun̄di kaak ŋu dōodig in jinzirre. Ansi-ak, indiguwon̄ Bun̄ a naa gaarin̄ Kabarre-at bal kolaw ar taat kuuniy naa kaawe.

Ooy ta ba aaro

²¹ Nu raka kuu ibine maman nu goyiyo ho riy taat nu giniyo. Am-

paa ko, sin̄te Tisik kaak gi elgiyo ho gina riy in ginte dō *Rabbin̄ Iisa yaako iyin kabarrer okintiti. ²² Nu ŋaamaaga a ŋaako iyin kabarrini ho ŋaako den̄rin̄ko. ²³ Tatte Bun̄ ho Rabbin̄ Iisa Masi yaako iye aapiye ho yaako bere ele in imaan. ²⁴ Bun̄ yaa barkiyin̄ okin̄co kuuk elgig Rabbinte Iisa Masi in̄ ele ka gaasdō tak-tak. Nu ooyko dakina.

Pilipiye Maktumne taat Pool siirtu do gee ku Pilip Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do kretiyyenna kuuk goy do geeger ka Pilip. Na siirit do wiktin taat na goyiy dajaayne. Na ozilaag do gaay taat na gastu minnino. Na taayaagu ho na denraag do imaanco. Ya taa6in dakin ase oki, do ay wiktine, aditco yaa gine portiko asaan nu num in Iisa Masi.

Ooy ta awalle

¹ Nun Pool kat siiraakon maktumne-anta in gidu Timote. Nin kuuk gay riyor ku Iisa Masi, ni siiraat loko, kun gee ku Bunji kuuk goy do geeger ka Pilip do bi ka Iisa Masi. Nu siiraat ja do aginduwko in nuur kuuk gaayaagu, ho ba aar, loko okinjo. ² Tatte Bunj in *Rabbinte Iisa Masi yaako barkiyyinjo ho yaako iye aapiye.

Inde ka Pool in oziliika

³ Kun kawta, ya nu pakira loko, nu ozilaag Bunj do bi kanjo, ⁴ ho ya nu inda Bunj do bi kanjo-ak, nu indaag in galal. ⁵ Nu indiy pa-ak, asaan ku gaayintu do totire ka Kabarre ta Gala min ku aamintu do Iisa Masi yoo dinja. ⁶ Nu iban tak kadar Bunj kaak tees gine riy do gelbinko yaa gaasinti oki. Riy-at yaa 6aa in unti di kee nam yiriy taat Iisa Masi yaa yeepe do duniiner.

⁷ Ya nu pakira loko ampa-ak, ta uudinti di, asaan kelmol goy in kun okinjo. Nu kaawiy pa-ak, asaan ya nu gaara Kabarre ta Gala, wal nu kaawaaco kadar taar di taat ka seener, wala dinja ya nu goy do dajaayner sa, Bunj numinte sawa, kuun gaayindu do riy taat Bunj beridu in barkiney. ⁸ Bunj iban kadar nu elgiiko okinjo in gelbin rakki ar kaak Iisa Masi elgiiko.

⁹ An ko maan kaak naa indiguwe Bunj do bi kanjo, nu indig a kuu elguwe zinkiko gaay in gaayo, paa kat, kuu ibinin pey Bunj paka ho kuu gedire kuuco girse do gamin kuuk samaane in kuuk samaanno. ¹⁰ Paa kat, kuu ibine maan kaak samaane kuu gine, ho yiriy taat Iisa Masi yaa ase, gelbinko yaa gine portik kar, ho waan sa gediraado yaako karminjo. ¹¹ Nu inda pey Bunj a in barkin ta Iisa Masi, kuu gine riy dakina taat in botilti. Nu indiig pa-ak, asaan ya goy gee ku talaat riyko, nuu jaalin sin ku Bunji kuwa ho nuu ozilinji.

Kabarre ta Gala sinja in unti

¹² Gem kol sintay, nu raka kuu ibine kadar taa6in taat nu gastu-an, ber botol ta sinje Kabarre ta Gala. ¹³ Ampaa kat, askirin okinjo ku sultan ho in gee okinjo kuuk goy edeak ibintu kadar nu goy dajaayne do bi ka Iisa Masi. ¹⁴ Min sinja kuuk aamin in Iisa Masi talintu kadar nu goy do dajaayner-ak, dakina, imaanco taat do Rabbinte Iisa yaa gaaye pak ta awalle. Ansii kat, nuu gaare Kabarre ta Gala bal kolaw.

¹⁵ Ka seener gay, min gee kuuk gaara kaaw ta Iisa Masi, daarin giniy hasuudinaw, nu bariya meel di. Kar daarin gay gaarig Iisa Masi in gelbin rakki. Do tanco-at, nu raka a kaaw ta Bunji yaa totire. ¹⁶ Gee nuur-ak gay gaara kaaw ta Bunji in ele, asaan nu iban kadar ya nu goy do dajaayner sa, nu gaara do geemir a Kabarre ta Gala taar seene. ¹⁷ Kar nuur kuuk gelbinjo pondik-ak gay, nuur gaaraat Kabarre ta Gala ta Iisa Masi in hasuudinaw, asaan nu raka a nuun pakindu di. Ya do pikirrico-at, nu raka pey gaayin taabiner taat do dajaayner-anta.

¹⁸ Kar gay, okintit-an ginaado maanna ! Ya nu gaara Kabarre ta Gala Iisa Masi in pikirrico taat samaane wal samaanno, Kabarreat yaa totiren di ho adir yaa gine portiko. Adir yaa gine pey portik-ak, ¹⁹ asaan nu iban kadar ku inda Bunj do bi kanto ho Ruwwin ta Iisa

Masi gaayiinu. Ampaa kat, taaɓiner-an uciyɗo maala ɗo unji ka Bunɗi ho ɗaan jilindu. ²⁰ Gin maan rakki kaak nu rakiyo ho nu yokiy in gelbin rakki. Maanna-ak a sokaɗ diyaanno tak-tak. Kar gay, min diɗka ɓaay in unti, kin asaadu muutu wala asaadudo, nu raka a gelbinder yaa goye bombo. Paa kat, gee yaa ozilin Iisa Masi ɗo bi kanto.

²¹ Ka seener, ya lotu-ak, ya muut balin icindu sa, naa gine riy ɗo Iisa Masi di. Kar ya nu mat oki, guna ! ²² Kar gay, ɗo goyindu, ya naa gedire gine riy taat samaane ɗo Iisa Masi, nu ibanno maan kaak naa ice : kin muutu wala pakiya ! ²³ Min gamin kuuk seer-aɗ, ɗoɓiɗo yaadu gine raɗa. Ya lotu-ak, nu raka muutu guna, nu ɓaay gasin Iisa Masi kuwa ka samaaner, naa goye in ɗaara. ²⁴ Kar gay guna, naa goye anne in kunjo, naako gaayinjo. ²⁵ Asaan nu iban tak kadar taa kuuniye ansi, naa goye in kunjo, naako gaayinjo, kuu sinje in unjo, ho kuu gase galal ta pey ɗo bi ka imaanko. ²⁶ Kar ya nu yeepe ko in kunjon gay, kuu ozilin Iisa Masi dakina ɗo bi kanto.

Taayiiik ta Pool

²⁷ Ya ar maa oki, goyguwon ar gee kuuk aamin in Kabarre ta Gala ɗo bi ka Iisa Masi. Ya nu yeepe wal ya nu bal yeepe oki, goyguwon pa naa doren di gee yaa kaawe biko kadar ku goy bombo, ku eerro zinƙiko ho ku gina riy taat raɗa sawa in gelbin rakki. Paa kat, Kabarre-at yaa sinje in unti. ²⁸ Dakon ginenna kolaw bat ɗo gee kuuk taaɓiyaako. Kar ya ku gingicodo kolaw, ɗaar-ak gaara kadar Bun yaako jilinjo, kunjo ho ɗuur gay, ɗa asa idinjo. Okintit-an asa min ɗo Bunɗi. ²⁹ Nu kaawiy pa-ak, asaan Bun berko botol kuu aamine in Iisa Masi ho kuu taaɓiye oki ɗo bi kanji. ³⁰ Din, ku gina kaawin in gee kuuk pootit Kabarre ta Gala sawa-sawa ar kaawin kuuk nu gintu wiktin taat nu

goyiy in kunjo. Ho ar taat ku ibingiy-at, diɗ oki, ɗo ɗaɗaayner anne, kaawin ɗuur goy di.

2

Dalullaw in nɗume ka gee ku Bunɗi

¹ Ku num ko in Iisa Masi, ansi-ak, gelbinko yaa goye bombo. Ku iban kadar ɗa elgiiko, ansi-ak, gelbinko yaa weye. Ku num ko in Ruwwin ta Bunɗi, ku el zinƙiko ho ku tala amin-daw ta benanniko. ² Ampa-ak, adir yaa gine portik aale. Ya pikirriko kat gin rakki, kuu elguwe zinƙiko ho ruwwinko in gelbinko yaa gine sawa. ³ Dakon ginenna maanna ɗo unjo ka eenjo a ɗuuko talinjo. Ho dakon talenna maan ka maaniikon di. Kar gay, kuuniyon dalullay ho talon eenjo ar ɗu kaalne pakgiko. ⁴ Waan ke bariyenna paydin ta meenji di, kar gay, ɗaa bariye oki paydin ta eenji.

⁵ Ginon samaane ɗo eenjo ar gee kuuk num in Iisa Masi.

⁶ Ka seener, Iisa Masi nec in Bun.

In taar-an oki, ɗa obgiɗo tirit,

⁷ kar gay, ɗa ooy rasin gamin okinjo ku samaane kuuk goy kuwa ka samaaner ho ɗa astu ɗo duniiner.

Na gin ko ar gemo ɗo ɗatik ta geemir, ho gee ibinig ar gemo.

Na gintu ziy ar gay riyor di.

⁸ Na goy dalulle.

Na karmiyiig Bun ɗo ay maanna.

Na rasig ziy nam ɗa ooytu muutu, muut ta eemner taat kuwa ka etor.

⁹ Do bi ɗaar-ak ko, Bun nooyiig min ɗo muuti ho ɗa diyiiig gem tatik pakgig gee okinjo.

Na diyiiji sin kuuk pakgig sin okinjo.

¹⁰ Bun gintu pa-ak, asaan ɗa raka a gamin kuuk siikimaw

kuuk goy kuwa ka samaaner, kuuk goy keder in kuuk goy baata,

okinjo yaa derse ɗo unji ka Iisa.

¹¹ Nuu ozilin Tatte Bun ho nuu diye ɗo unjo ka geemir okinjo aman :

* **2:11** Wer ka gase kaawor ɗo Ezaayi 45.23.

« Iisa Masi, njaar *Rabbine ! »*

Riy ta kretiennar

¹² Kar gem kol sintay, kuñ sa ar taat ku karmiygiy Bun min awalle, zeedon kuu gaare in goyin ko kadar Bun jilinkon ko. Gaaron in dalullaw ho in karaamin ta Bunde. Ginon do wiktin taat nu goyiy in kun ko ho ginon pak taar-anta ya nu kawwi oki.

¹³ Asaan na meenji Bun kat gina riy do gelbinko. Naako gaayin ko kuu ele maan kaak na elgiyo, ho kuu gine maan kaak na rakiyo.

¹⁴ Ay maan kaak ku giniyo, ginon bal meelo ho bal gidaw. ¹⁵ Paa kat, kuu gine *cawar paka, waan ke diyaakonno kaawo, asaan ku koo-gin ku Bunde, ho ku ic goye kaak samaane, bal oorne do datik ta gee ku duniiner. Gee ku duniiner-ak gay, nuur gina gamin kuuk samaanno ho goyinco jookumo. Ya goyin ko samaane, kuu gine ar akinay kuuk caapit duniine min do gondikor, ¹⁶ ho kuuco gaare Kabarre ta Gala taat bera goye ka gaasdo. Ya ku gina ampa-ak gay, naa jaale zir kuwa do unji ka Bunde wiktin taat Iisa Masi yaa yeepe, asaan naa ibine kadar riy taat rad nu giniy-an ucaado maala.

¹⁷ Imaanko, taar ar *satkine taat ku beriy do Bunde. Ho nun meendu gay, ya nu deentu sa, baarir yaa mine nu gaaye do satkinko. Ya ta as ampa-ak, adir yaa gine portiko ho galilko yaa nece in tanto. ¹⁸ Aditko yaa gine portiko, ho okinte, galilte yaa gine sawa.

Naame kan Timote in Epaprodiit

¹⁹ Kar gay, nu raka naako naamin Timote kodok, ya Rabbinte Iisa pilji botol. Ansi-ak, naa gedire naadu iye kabarriko ho gelbinder yaa weye do bi kan ko. ²⁰ Njaar keeji di kaak pikirrey as ar tanto ho kaak pakira dakina loko. ²¹ Nu kaawiy pa-ak, asaan gee okinco ku pey tala ko riy ta maaniico di, nu tallo riy taat Iisa Masi rakiy a nuu gine. ²² Kar Timote gay, ku iban kadar na gaar dees dakina a na gem sellen. Na gin riy in nunu do totire

ka Kabarre ta Gala. Na gaayintu ar kaak mic gaayiytacco do riyor. ²³ Nu raka ja tale maan kaak yaadu ase anne, kar kat, naako naaminji. ²⁴ Kar gay, Rabbinderdu imaan kadar nu meendu gaayiyko talinko kodok.

²⁵ Kar do bi ka Epaprodiit gay, ku tabirduug ar manjikko naadu iye gaayko ya nu rak maanna. Na ar sin du ka meendu kaak gin riy in nunu do gaare ka Kabarre ta Gala. Na ar askirin ce kaak taasi na ba serper in adine. Kar din gay, nu pakirtu kadar naako naaminji. ²⁶ Naako naaminji-ak, asaan na raka pey a illa naako talinko okin ko. Gelbinder weydo, asaan na iban kadar ku dor raduway. ²⁷ Ka seener, ku dor raduw sikig rada nam na gaay mate, kar Bun tal aminduwiy, na cooliiga. Ho nun oki, Bun tal aminduwir wiktin taat na cooliiga, paa kat taa biner gaayido pey. ²⁸ Ampaa ko, nu uctu kodok a naako naaminji. Ansii kat, ya ku talga, aditko yaa gine portiko, ho nun gay, gelbinder yaa weye do bi kan ko. ²⁹ Pa-ak, naamon in galal dakina, asaan kun sinta, ho Rabbinko rakki di. Karmiyonga in gee okinco kuuk ar naara. ³⁰ Na ooyit muutu do riy ta Iisa Masi ho na leeyig baariy do bulel wiktin taat na iyidu gaayo. Gaay-at, kun maaniiko gediraado kudu iyinti.

3

Diye ka amaanner do Iisa Masi

¹ Gem kol sintay, aditko yaa gine portiko do bi ka maan kaak *Rabbinte Iisa giniiko. Ginaadudo rada ya nu deelaat pey kaaw taat nu siiriko min awalle, asaan nu iban kadar kaaw-at yaako gaayin ko. ² Goyon godom min do gee kuuk ar kan. Gee nuur-ak, aditko pondiko ho riyco sa samaanno. Nu min gee kuuk el *dukume selno kaak bal baay. ³ Nu kaawiy pa-ak, asaan ginte kat gee ku Bunde kuuk ta6. Ruwwin ta Bunde gaayaate, gi abdiyiy Bun ka seener. Aditte portiko, asaan gi num ko in Iisa

Masi. Gi diy gelbinte in ɲaar di ho gi attanno in gee kuuk ica zinƙico a ɲu dukum selɲo.

⁴ Kar gay, ya goy gee kuuk ica zinƙico asaan ɲu aada *gaanuun ka Yuudinnar, kanto gay pak kanco. Ya waan goy kaak pakira kadar ɲa gin seen dakina, nun gay pakgiga. ⁵ Min ɲu weentu, ɲu dukumiidu selɲo wiktin taat nu gintu mena porpod ar kaak Bun diyiico do aginiyni. Nun min gee ku Israyeel, min tamba ta Benjamin. Aginiydu, ɲuur Yuudinna, nun oki Yuudiŋce. Awalle, nu atta in Pariziyenna ho nu aada gaanuun ka aginiydi ar ɲuura. ⁶ Gaanuun-ak, nu obiig bombo nam nu teesit taaɓiyin gee ku *Eglizdi dakina. Kar nu karmiyiig gaanuun okinji nam waan gediraado gase maan minniner kaak ɲaan osindu.

⁷ Awalle, gamin-aɲ, nu talaag ar ɲuun gaayindu do botol ta Bundi. Kar diɲ gay, do bi ka Iisa Masi, nu tala kadar gamin-aɲ gaayaanno do botol ta seener, ɲu gamin kuuk maalan di. ⁸ Gamin-aɲ, nu poocig tak-tak, asaan diɲ, nu iban maan kaak samaan paka kadar Iisa Masi, ɲaar ko Rabbiner. Do bi ɲaar-ak ko, nu poociig gamin-aɲ okinco ho nu talaag gamin-aɲ ar gamin kuuk ka suusi, asaan nu raka gine gem ka Iisa Masi ⁹ ho nu raka nume tak in ɲaara. Ya Bun gina a gem yaa goye in botol do unji, ɲa gingigdo do saan ta a gem-ak karmiyaag gaanuun okinji, kar gay, do saan ta a ɲa aamin do Iisa. Illa Bun di ginaag gemo ɲa goyiy in botol do unji, ho ɲa ginaag gem goyiy in botol-ak, illa ɲaar kaak aamin in Iisa Masi. ¹⁰ Maan kaak nu rakiy-ak, illa naa ibinin Iisa Masi samaane ho naa aawin gudurre taat Bun gaartu wiktin ta ɲa nooyiig Iisa min do muuti. Nu ooy taaɓine ar ɲaar oki taaɓiytu. Nu ooyit oki muutu ar ɲaar mattu. ¹¹ Ho nu diy kaar a Bun yaan nooyindu min do muuti ar ɲaar nooytu.

¹² Nu rakaado diye kadar nu necit ko riyor, ho nu gediraado diye kadar nun ke bal gine oorin tak-tak. Kar

gay, nu zeeda a naa obin maan kaak Iisa Masi kaawtu a ɲaadu bere, asaan meenji kat doɓintu ho ɲa obintu wiktin taat nu goyiy misa do duniiner. ¹³ Gem kol sintay, nu iban kadar nu bal ote misa do wer kaak Bun rakiyo. Kar gay, maan rakki goya : nun pakarro tak-tak do gamin kuuk nu gintu min awalle, illa gay, nu zeeda do maan kaak goy untu. ¹⁴ Gay gadiɲ, ɲaar aatila gadiy nam ɲa otiiy wer kaak ɲa ɓaay peye, kar kat, ɲu beriiɲit haginey. Ar taar-an di, naa sinje nam naa ote gase haginey taat Bun yaadu bere. Bun kolaate a ɲaate bere haginey gi ɓaay goye kuwa ka samaaner do bi ka maan kaak Iisa Masi giniite.

¹⁵ Ginte okinte kuuk gin ko aginda do botol ta Bundi, pikirrite kuuniya ansii. Ho ya ku gin pikirre ta pey gay, Bun yaako gaayinƙo kuu gase pikirre taat do werti. ¹⁶ Ya taɓ-ak, aadinten ko botol taat Bun gaariite-an di.

¹⁷ Gem kol sintay, okinƙo icon goyindu. Ku talig goyindu wiktin taat nu goyiy way gerko. Naar-ak, aadon gee ku iciig goye ɲaar-aka. ¹⁸ Nu kaawko min awalle, ho diɲ gay, nu deelaakon pey in alindu : goy gee dakina kuuk goyinco gaara kadar ɲu adiney ku Iisa Masi ho ɲu rakaado gee yaa dore kadar ɲa mat ka etor. ¹⁹ Gee ɲuur-ak, Bun yaa idiŋco. Do goyinco, ɲu bera galal do zinƙico di. Ya ɲu gina gamin ku sokaŋ oki, galco di. Illa ɲu pakira ko do gamin kuuk gee talaag kaalne do duniiner di. ²⁰ Kar ginten gay, gi gee kuuk darrite duniinno. Darrite ta taɓ gay, taar kuwa ka samaaner, ho diɲ gay gi yokaag yeepinji ka Gay Jilinte, Rabbinte Iisa Masi. ²¹ Ya ɲa yeepe, ɲaate newsin zinƙite kuuk ginno gudurre in zinƙa ku pey kuuk gin gudurre. Zinƙa ɲuur-ak yaa are zinƙa kuuk ɲa gastu wiktin taat Bun nooyiig min do muuti. Na gin gudurre taat ɲa goyiy kaaco do gamin okinco, ho in gudurre-at ko, ɲaa newsin zinƙite.

4

¹ Gem kol sintay, do bi ka maan

kaak nu kaawiiko-ak, goyon bombo do imaanko in *Rabbinte Iisa Masi ho karmiyonga. Kun sinjar do imaandi ho nu elgiiko dakina. Nu rakaako talinko. Ya nu pakira loko, adir galdu, asaan nu iban kadar riyor bal uce maala. Kun gaaraadu kadar nu nosir do riyor.

Bilde ka iye aapiyer

² Kan Ebodi in gaake Sinttiis, baanon, yaman goyon gala, asaan ku geenji ku Rabbin Iisa Masi. ³ Kar kin roy ka bitu, gaayig daad kuuk seer-an nu goye gala. Asaan nu goy ba serper, nu gaayintu do totire ka Kabarre ta Gala do bi ka Iisa Masi. Riy-an ginco rada. Daad-an, ni gin riy sawa, in Kilema ho in eendu okinco kuuk gaayintu. Okinco, Bun siirig sinco do Maktumne taat gin sin ku gee kuuk gas goye ka gaasdo.

⁴ Ay wiktine, aditko yaa gine portiko do bi ka Rabbinte Iisa Masi! Nu deelaako pey, aditko yaa goye portiko!

⁵ Gaaron do unco ka geemir okinco kadar ku gee dalullay. Dakon rawtenno kadar Rabbinte Iisa Masi gaay ko yeepe. ⁶ Dakon moyenno tak-tak, kar gay, ya maan askon sa, indiguwon Bun do ay maan kaak ku rakiyo. Ho do wiktin taat ku inda Bun, ozilonga oki. ⁷ Bun yaako iye aapiye ho naako gaayinko. Ya taaabin gasinko, aapiy ta Bundi yaako imilin koluwo in moyinko oki, asaan ku geenji ku Iisa Masi. Kar aapiy taat Bun beriy-at, taar pakgig gamin okinco kuuk gee gasiyo.

⁸ Hiyya, din gay, gem kol sintay, pakiron do gamin ku seener, do gamin ku karmiyindi, do gamin kuuk samaane, do gamin kuuk goy do werco, do gamin kuuk ginno oorne, do gamin ku elindi, ho do gamin kuuk sinco alaw. Pakiron do gamin kuuk gee talaag samaane do odor nam gee din sa ozilaagu. Gamin ar nuur-an ko, nu rakiy kuu obe baaco rikimit. ⁹ Dakon rasiñcodo gamin okinco kuuk ku bilditu min lotu ho

ku ooytu. Ginon gamin okinco kuuk ku dortu nu kaawtu, ho ku taltu nu gintu. Ansii kat, Bun kaak iya aapiye yaa goye in kunko.

Oziliig ta Pool do gee ku Pilip

¹⁰ Adir gintu portiko ho nu ozilaag Rabbinte Bun, asaan ku pakira pey kaatu. Nu iban kadar awalle oki, ku pakir kaatu. Kar gay, ku bal gase pisinco kaak kuudu iye gaayko. ¹¹ Nu kaawiy pa-ak, nu ceerro a nu raka maanna. Ka seener gay, ya arumdu maa oki, nu tala maan ka meendu di. ¹² Nu iban goye ka pokirraw ho nu iban oki goye ka gay gamnar. Nun usin goye do galal ay wiktine, ya maan asaadu ta maa, ya adir aaye wal mey diyaanno, ya nu goy do aayar wal do armikar. ¹³ Nu gedirtu giniñ gamin okinco-an, asaan Iisa Masi kat berdu gudurre. ¹⁴ Kar gay, kun gaar sellinkuwko, ku gaayintu wiktin taat nu goyiy do taaabiner.

¹⁵ Kar gay, kun gee ku Pilip, ku iban kadar min gee ku Bundi okinco, kun keekon di kuuk gaayintu ho naamdu gurus maala. Nun gaayinko ho kun oki gaayintu. Ku gaayintu wiktin taat ku teestu dore Kabarre ta Gala ho wiktin taat nu gaaytu deete do kid ka Maseduwaan. Do wiktin taarat, kun keekon di gaayintu. ¹⁶ Nu kaawiy pa-ak, asaan min wiktin taat nu goyiy misa do kid ka Maseduwaan, do geeger ka Tesalonik, ku iygydu gaayko ya nu rak maanna. ¹⁷ Wala a gaayko taat ku naamiidu-an kat nu rakiyo, kar gay, nu raka a Tatte Bun yaako barkiyinko pey pak min taat ku gintu-anta. ¹⁸ Kar din gay, nu gasig kat gamin okinco kuuk nu rakiyo, nu dakin aale. Maan armaadudo pey min Epaprodiit iyduut gaayko. Maan kaak ku gintu-an ar ku ginji *satkin taat diya gala do Bundi ho Bun gay ooyta asaan satkin-an aawaaji gala.* ¹⁹ Ho do bi ka Iisa Masi, Bundu kaak gin gamin dakin kuuk ta6 yaako berin gamin okinco kuuk arumko.

* 4:18 Wer ka gase kaawor do Ekzood 29.18.

²⁰ Ozilinten Tatte Bun in *darjiney elgin in elgina ! *Aamin.

Ooy taat ba aaro

²¹ Oyonco do gee ku Bundi kuuk goy in kunko, in sin ku Iisa Masi. Sintite kuuk goy in nunu oki ooyko dakina.

²² Gee ku Bundi okinco kuuk goy do geeger-anka, in gee kuuk gina riy do Sultan ka Room oki ooyko dakina.

²³ Barkin ta Rabbinte Iisa Masi yaa goye do gelbinko. Nu ooyko dakina.

Koloosiyen Maktumne taat Pool siirtu do gee ku Koloos Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do kretiyyenna ku Koloos wiktin taat na goyiy dajaayne. Na siirco asaan goy gee daarin kuuk jagaag min do botol taat samaane. Gee nuur-ak raka a nuu aadin Iisa ho nuu aade pey aadanna ku aginiydi. Do bi naar-an ko, Pool kaawiico a : Iisa Masi, naar goy mento ho ginno waan kaak yaa pakiñji. Naar di, izinne okintit do pisiñji ho naar di goy kaaco ka gamin okiñco kuuk gin gudurre kuwa ho keder. Naar di kaay ka Eglizdi ho kretiyyenna gay yaa gine rakki ar ziy kanji.

Ooy ta awalle

¹ Nun Pool kaak Bun dobtu *pali-ine ka Iisa Masi kat siiraakon maktumne-anta. Sinthe Timote kaak goy in nunu oki ooyko dakina. ² Nu siiraat do kun gee ku geeger ka Koloos kuuk Bun dobtu a kuu gine geenji ho kuuk obit kaaw ta Iisa Masi bombo. Tatte Bun yaako barkiyin ko ho yaako iye aapiye !

Pool ozilaag Bun do bi ka gee ku Koloos

³ Kun kawta, ni inda Bun ho ni ozilaaga do bi kan ko, naar kaak Takan *Rabbinte Iisa Masi.* ⁴ Ni ozilaaga asaan ni dor gee kaawa do bi ka imaanko taat do Iisa Masi ho in ele kaak ku elgig gee ku Bun di okiñco. ⁵ Imaanko goy bombo asaan wiktin taat Kabarre ta Gala taat gaara seen ta Bun di astu awalle do werko, nu gaarkon maan kaak Bun dummiyi-iko kuwa ka samaaner. Min naar-ak, kuu ere wiktin taat kuu gasinji. ⁶ Min yiriy taat ku doriit Kabarre ta Gala ho ku ooyiit seen ta barkin ta Bun di, Kabarre-at totirtu do werko. Ka seener, din Kabarre-at totir do

adiy ka kidar okinji ar et kaak wiya ron dakina. ⁷ Gem kaak gaarkon kaaw-at, na Epapraas kaak gina riy in nini ho ni elgiy dakina. Naar ko icit riyni do werko ar gay riyor kaak ta6 ka Iisa Masi. ⁸ Naar ko gaarkon ele kaak Ruwwin ta Bun di beriiko.

⁹ Do bi naar-ak ko, min yiriy taat ni doriit kabarrikon di, nin oki rawatdo biko do salaanni. Ni indaag Bun a naako bere ibine in ilim taat asa min do Ruwwiney. Ni indaaga a naako bere ibine do ay maanna a kuu ibine karan maan kaak na rakiyo. ¹⁰ Paa kat, kuu ice goye kaak kuuniy in gee ku Bun di ho kuu ginguwe taat na rakiyo. In riyko okintiti, kuu gine ar et kaak wiya ron dakina ho ibinin ko do Bun di sa yaa gaaye. ¹¹ Bun yaako gaayin ko in gudurrey taat asa min kuwa. Paa kat, kuu ice subirraw ho kuu pake min ay maan kaak yaako ase. In galal, ¹² delon barkin do Tatte Bun, naar kaak pilkon botol a kuu gase haginko in nuur kuuk Bun dobtu kuwa ka samaaner do wer kaak portikuwi ceeriyo. ¹³ Na imiliite min do gudurre ta gondikor ho na iyiite do meennaw ta Ronji. Ronji-ak, na elgig dakina. ¹⁴ In sin kunji, gi gas saamiye ka zunuubinnite ho Bun imiliite min goye kaak samaanno.

Riy ta Iisa Masi

¹⁵ Waan bal talin Bun yiriy rakki. Kar Iisa kat ar naara ho na gaarten ga. Min gamin okiñco kuuk Bun kilgiytu, naar di awalle ho na pakgigu. ¹⁶ In naar di, Bun kilgiyiig gamin okiñco kuuk kuwa ka samaaner in kuuk keder, nuur kuuk gee talaagu in kuuk gee talgig do, nuur ruwwinnay kuuk gin gudurre ho kuuk gin hokumnaw do pisiñco. In naar di, Bun kilgiyiig gamin okiñco a nuu kuuniye kunji.

* **1:3** 'Takan Rabbinte Iisa Masi' : Iisa Masi, naar ar Aadum. Na bal gine gem kaak weega. Ampa-ak, na ginnotacco, illa Bun.

¹⁷ Min gamin okiŋco kuuk ŋu kilgiytu,
 ŋaar goy ko min awalle,
 ho in ŋaar di, gamin okiŋco-aŋ goyiy
 do werco.

¹⁸ Ŋaar di goy kaaco ka gee okiŋco
 kuuk aamin loci.
 In ŋaar di, goye ka marbinto teestu.
 Ŋa nooy awalle min gee kuuk nooy
 min do muuti.

Ampaa kat, ŋa ogiriico do gamin
 okiŋco.

¹⁹ Iisa ŋaar ampa,
 asaan Buŋ kat ic niyine
 a gudurrey okintiti yaa goye in
 ŋaara.

²⁰ Ŋa gintu ampa-ak, asaan in ŋaar di,
 ŋa rakiy amriŋ gamin okiŋco
 kuuk ŋa kilgiytu,
 keder ho kuwa.

Ampaa kat, in baar kuuk Ronji mintu
 ka etor,
 ŋa iytu aapiy do gamin okiŋco.

²¹ Awalle, kuŋ serek min Buŋ. In
 gamin kuuk samaanno ku pakiriyo
 ho ku giniyo, ku gintu adiney. ²² Kar
 diŋ gay, in muut ta Ronji taat ka etor,
 Buŋ amriŋko in ŋaara. Paa kat, kuu
 gedire goye *cawar do unji bal oorin
 tak-tak. ²³ Kar gay, goyoŋ bombo
 ho obon imaanko samaane. Dakoŋ
 rasintido Kabarre ta Gala. Taar di
 taat ku dortu ho ku diytu gelbinko.
 Gay riyor ku Buŋdi gaarit do adiy ka
 kidar okiŋji ho nun Pool oki in ŋuura.

Taaŋin ta Pool do bi ka Eglizdi

²⁴ Diŋ gay adir galdu do bi ka
 taaŋin taat nu taaŋiyy do saan taŋko.
 Paa kat, in zir ka meendu, nu awit
 taaŋin taat Iisa Masi taaŋiytu do bi
 ka *Eglizdi, ŋaar kaak ziy ka meenji.

²⁵ Nu gintu gay riyor ka Eglizdi ar
 taat Buŋ gaariidu a naa gine do saan
 taŋko. Ŋa berdu riy taat naa gaare
 kaaw ta Buŋdi okintiti. ²⁶ Kaawoy-
 at, ŋa maan kaak Buŋ cigiltu awalle
 do aginiydi ho diŋ gay, ŋa baynig do
 geenji ku meenji. ²⁷ Ŋa rak a ŋuu
 ibine baat ta kaaw ta taŋ taat yaa
 iye barkin dakina do gee kuuk Yu-
 udinnado. Taar ko anta : Iisa Masi,
 ŋaar goy do gelbinko, paa ko, kuu
 ere yiriy taat kuu unje do *darjin ta

Buŋdi. ²⁸ Ŋa Iisa Masi ko kaak ni
 kaawiy biy. Ni minaag gee okiŋco
 ho ni garkiyaagu in ibine okiŋji kaak
 Buŋ berinti. Paa kat, in ŋumiŋco
 kaak ŋuu ŋume in Iisa Masi, ŋuu darse
 do imaanco. ²⁹ Do bi ŋaar-ak ko,
 nu zeediy nu giniy riy samaane in
 gudurre taat Iisa beriidu.

2

¹ Nu raka kuu ibine maman nu
 oosiy kaar do riyor do bi kaŋko, do
 bi ka siŋta kuuk goy do geeger ka
 Lawodiise in ŋuur ku pey kuuk balnu
 talin tak-tak in odinco. ² Nu inda
 Buŋ asaan kuu zeede duune masisko,
 kuu ele ziŋkiko in gelbin rakki ho kuu
 gase ibine kaak taŋ kaak asa min do
 Buŋdi. Paa kat, kuu ibiniŋ maan kaak
 Buŋ cigiltu awalle, ŋaar ko Iisa Masi.
³ In ŋaar di, kuu gase ibine in ilim
 kuuk gasdo badam. ⁴ Nu siiraako-
 aŋ asaan waan jagikonno in kaawin
 ku raadiner. ⁵ Ka seener, ya nu
 kawwi datikko oki, gelbiner gay goy
 in kuŋkon di. Adir galdu do goyiŋko
 kaak samaane ho do imaanko taat ku
 obtu bombo do Iisa Masi.

Goye ka geenji ku Iisa

⁶ Ansi-ak, ku ooy ko kadar Iisa
 Masi, ŋaar Rabbinko. Ampa-ak,
 zeedoŋ kuu goye ar gee kuuk num
 in ŋaara. ⁷ Obon imaanko bombo
 taa paaye caari. Ginoŋ ar gem kaak
 pinig geriy bombo. Zeedoŋ imaanko
 yaa gaaye loci ar taat ŋu bildiiko.
 Ozilguwoŋ Buŋ in gelbin rakki.
⁸ Yaman, pakroŋco do gee kuuk
 yaako ase in kaawin ku raadiner, paa
 ŋuuko jagiŋko. Gee ŋuur-ak, kaawinco
 asdo min do Iisa Masi. Ŋu asa min
 aadanna ku aginiyco in bilde ka
 kaawin ku duniiner di. ⁹ Dakoŋ
 icenno kaawinco asaan in Iisa Masi
 di, Buŋ ic zi ka gemor ho ŋa goy
 tak-tak in ŋaar di. ¹⁰ Min ku num
 in ŋaara, barkin okintiti, ŋaar kat
 berkonta. Ŋa goyiy kaaco ka gamin
 kuuk gin gudurre kuwa ho keder.
¹¹ Ku iban kadar *Yuudinna dukuma
 selno do kooginco. Pa-ak gaara kadar
 ŋu kuŋco. Kar *dukume ka selno

kanƙon gay, arro ta gee-anƙu. Naar dukume ka selɗol kaak taɓ ka Iisa Masi, kaak gaara kadar Buɗ imilinƙo min goyinƙo kaak samaanno ka awalle. ¹² Paa ko, min ɗu *batiziyinƙo do amiydi, ar ku mate ho ɗu tiisinƙo in Iisa. Kar in ɗaar ko ku nooytu min do muuti oki asaan ku aamin in gudurre ta Buɗdi taat nooyiig min do muuti. ¹³ Awalle, ku goy ar gee ku mate do unji ka Buɗdi do saan ta zunuubinniko, ho do saan taat a ku goy in gee kuuk ibanno Buɗ, kuuk bal dukume selɗo. Kar din gay, okinte, Buɗ berte goye kaak marbinto in sin ku Iisa Masi. Naar ko saamiyten zunuubinnite okinco. ¹⁴ Saamiye ka zunuubinnite-ak, ar ɗu siirig zunuubinna-ak do maktumner, kar Buɗ gay sooyiig tak-tak. Paa ko, wiktin taat ɗu doodiig Iisa ka etor, gamin okinco kuuk nigaate do unji ka Buɗdi ar ɗu doodgu in ɗaara. ¹⁵ Ampaa ko, ɗa yiimiit garta ta agindaw kuuk gin gudurre kuwa ho keder. Na eebiyiigu do unco ka geemir ho ɗa gaarco kadar Iisa begirco wiktin taat ɗa mattu ka etor.

¹⁶ Ansi-ak, ya waan osaako do maan kaak ku tiyo wala ku siyo, do bi ka iidiner, do goye ka koyar, wala do yiriy ta sabitdi, dakon cokiyyenno kaawoy. ¹⁷ Gamin okinco-an, ɗuur ar kelim ta maan kaak taɓ kaak yaa ase ba aaro. Kar maan kaak taɓ-ak, ɗa Iisa Masi meenji ho ɗa as ko. ¹⁸ Goyon godom min gee kuuk gina zinƙico dalullay, kuuk abdiya *ɗubal ku Buɗdi ho kuuk oba tirit do gamin kuuk ɗu sooniyo. Ya ɗu osaako, dakon cokiyyenno kaawco. Gee ɗuur-ak, dapal asaan ɗu naal kayco in pikirrico ¹⁹ ho ɗu icdo botol ta Iisa kaak kaay ka *Eglizdi. Ka seener gay, Egliz ɗaar zi ka Iisa, ho in ɗaar ko, zi okinji goyiyo ho kaasi in caari numiyo. Kar in ɗaar ko zi-ak maadiyo ar taat Buɗ rakiyo.

Muutuy ta Iisa in nooyinji

²⁰ Ku mat ko in Iisa Masi ho ku amil ko tak-tak min bilde ka kaawin ku duniiner. Kar maa di pey ku giniy

ar duniin-an tanƙo ho ku rakiy aade bilde ka kaawin ku duniiner-aku ? ²¹ Bilde ɗaar-ak kaawa aman : « Dakon icenno maanna ! Dakon nelenno maanna ! Ho dakon wakenno tak-tak ! » ²² Gamin okinco kuuk ɗu bilditu-an, baaco yaa biren di. Gamin-ak, ɗuur ko bilde in gaanuun kuuk geen di imilig min do kayco. ²³ Ka seener, do pikirre ta gemor, gamin-an, ɗuur gin ilim dakina : ɗu abdiya Buɗ keeco, ɗu gaariy zinƙico ar ɗu dalullay ho ɗu taaɓiya zinƙico. Kar sando, gamin-an bera galal ta zinƙico di, yampa, ɗu gaaygigdo do unji ka Buɗdi.

3

¹ Kun nooy ko in Iisa Masi. Pa-ak, zeedon kuu bariye gamin kuuk asa min kuwa do wer kaak Iisa goyiyo, do meeday ta Buɗdi. ² Pakronco do gamin-anƙu, dakon pakirenno do ɗuur kuuk goy keder. ³ Asaan do bi ka goye kaak do duniiner-an, ar ku mat in Iisa Masi, ho din gay, goyinƙo kaak marbinto-ak, gee talgigdo misa, ɗaar cigil in Iisa do unji ka Buɗdi. ⁴ Na Iisa Masi ko berkon goye kaak marbinto-aka. Kar do wiktin taat ɗa asiy bayne in *darjiney, kun oki yaa bayne in ɗaara ho kuu aawin darjiney.

Goye ka awalle in ka dinƙa

⁵ Do saan taar-an, imilon min do gelbinko gamin kuuk samaanno ku duniiner. Gamin-ak, ɗuur ko anƙu : baaye ka munjam, gine ka gamin kuuk arro in kuuk *cawarro, pikirre taat samaanno ho tamaanaw. (Kar tamaanaw gay, taar gin ar margi). ⁶ Gamin ɗuur-an ko iya dapinƙo ta Buɗdi do ɗuur kuuk icdo kaawoy. ⁷ Awalle, kun oki ic goye kaak ar kanco.

⁸ Kar din gay rason gamin okinco kuuk samaanno. ɗuur ko : dapinƙo, nige ka adir ho motol. Rason pey nige kaak ku nigiy binƙiko in Buɗ ho leesko taat amila gallo. ⁹ Dakon raadenno benanniko asaan kun rasig ko goyinƙo ka awalle in aadannay kuuk jookum-anƙu ¹⁰ ho din ku ic

goye ka marbinto ar gem kaak is kesuun taat marbinto. Kar Bun yaako gaayguwinjo kuu are njaara gaay in gaayo. Paa kat, kuu ibinin tak-tak Bun kaak kilgiyinte. ¹¹ In goye ka marbinto-ak, ginno pey *Yuudinna wala kuuk Yuudinnado, ginno gee kuuk *dukum selno wala kuuk bal dukume, ginno awraatinna wala masaakanna, ginno berrina wala horrina. Naar kaak pakgig gee okinco-an, naar Iisa Masi, ho na goy do gelbin ka gee okinco kuuk aamin in njaara.

¹² Bun elinjo ho na dobinjo a kuu gine geenji. Do saan taar-an, ginguwon gamin kuuk kuuniy do geenji. Gamin-an a kuu gine sellen do geemir, kuu tale aminduwco, kuu icenno zinjo, kuu ice subirraw ho kuu kuuniye dalullay. ¹³ Soson zinjo. Ya rakki minninko kat gid in giji, saamiyon benanniko ar kaak *Rabbin Bun saamiyiiko loko. ¹⁴ Do gamin okinco-an, ele ka zinjo di paka, asaan ele-an ko yaako numinjo tak-tak kuu gine ar zi ka gem rakki. ¹⁵ Aapiy taat Iisa Masi iyiko yaa goye do gelbinko. Do aapiy taar-at ko, Bun kolinjo, ku gintu ar zi rakki. Kar pey, ozilon Bun doo. ¹⁶ Kaaw taat Iisa Masi gaariiko yaako goye do gelbinko in barkinuwti okintiti. In ibine okinjo kaak ku gastu min do kaawoy-ata, taayguwon ho bildiguwon benanniko. Riyon riyin ku oziliikar in gelbin rakki ho in riyin okinco kuuk asa min Ruwwin ta Bunji. ¹⁷ Ay maan kaak ku rakiy kaawe ho gine, ginon in sin ku Rabbin Iisa Masi, ho in sin kunji, delonji barkin do Tatte Bun.

Maman gee ku Bunji yaa obe zinjo

¹⁸ Do kun daadi, karmiyon midiyko ar ku karmiygiy Rabbin Bun.

¹⁹ Kun miday oki, elguwon daditko ho dakonco imilenno odina.

²⁰ Do kun koogina, karmiyon aginiyko do ay maanna. Taar-at ko taat Bun rakiyo.

²¹ Do kun aginay, dakon nigenno adat ku kooginko, pa gartico yaa yiime.

²²⁻²³ Do kun berrina, karmiyon geenjo do ay maanna. Dakon ginenno riy do unco di a nuuko ozilinjo. Kar gay, ginonco riy in gelbin rakki ar ku gina riy do Rabbin Bun meenji. Dakon ginenno ar ku giniy do geemir di. Ampa-ak, ku gaara kadar ku karmiya Rabbin Bun. ²⁴ Dyon do kayko kadar Rabbin Bun asaako berin haginko taat na dummiydu do geenji. Tatkuwko kaak ta6 kaak ku giniiji riyo, naar Iisa Masi. ²⁵ Kar gem kaak gina maan kaak samaanno gay, taaji peye do kaay asaan Bun eerro gee.*

4

¹ Kar do kun geenco ku berrinar gay, obon berrinko samaane ar taat Bun rakiyo. Dyon do kayko kadar kun oki gin Tatkuwko kaak goy kuwa ka samaaner.

Taayik ta ba aaro

² Obon tirit do salaanko ho indiguwon Bun in oziliika. ³ Wiktin taat ku inda Bun, dakonni rawtenno. Indon Bun a naani pile botol taat nii gaarin kaawoy. Ampa-ak, nii gedire kaawe do bi ka maan kaak cigil awalle kaak Bun gintu in Iisa Masi. Do bi ka maan kaak cigile-ak ko, nu obintu danjaayin-anja. ⁴ Indondu Bun, naa gaarin kaaw-an waran do geemir a nuu ibinin samaane, asaan Bun kat berduut riy-anta.

⁵ In gee kuuk ibanno Bun oki, goyon in nuura in ilim taat asa min do Bunji. Ay wiktin taat Bun beriikon di, kaawonco do bi ka Iisa Masi. ⁶ Bun yaako gaayinjo kuu ibine telke do ay gemo ho kaawinko yaa gine gal ar yiime.

Ooy taat ba aaro

⁷ Sinje Tisik kaak ni jaawiy sawa yaako iyin kabarrer okintiti. Ni elgiga ho na unje kaay in nini do riy ta *Rabbiner in gelbin rakki.

* **3:25** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 10.17.

⁸ Nu ɲaamaakonɲa a kuu gase kabarrini ho gelbinko yaa weye. ⁹ Nu ɲaamaakon in sinthe Onezim. Naar oki ginaat riy in gelbin rakki ho ni elgiga. Naar min kanƙon di. Ya ɲu otko, ɲuuko ose ay maan kaak kuuniy do werni.

¹⁰ Aristaark kaak goy do daɲaayner in nunu ooyko dakina ho in Maark oki kaak ron ka meerco ka takan Barnabaas. Nu kaawkon dak ko do bi ka Maark-aka. Ya ɲa baawko, obon samaane. ¹¹ Iisa kaak ɲu koliy pey Zustuus ooyko oki dakina. Min gee kuuk gina riy in nunu do bi ka *Meen-naw ta Bunɲi, ɲuur subba-an di min *Yuudinna kuuk aamine. ɲu iskintu dakina. ¹² Epapraas oki ooyko dakina. Naar oki min kanƙon di. Na gay riyor ka Iisa Masi ho ɲa peydo inde Bun do bi kanƙo in gelbin rakki a kuu goye bombo, kuu maade do imaanko ho kuu ibine tam maan kaak Bun rakiyo. ¹³ Nu imilaakon ta adir kadar ɲa taaɓiya dakina do bi kanƙo ho do sinƙa kuuk do geeger ka Lawodiise in ka Hiyerapoliis. ¹⁴ Royte Luk kaak daptoor in Demaas oki berko ooyco.

¹⁵ Ooyonco do sinƙa ku Lawodiise, in boote Nimpa ho do gee ku *Egliz kaak ɲumgiy do gerti. ¹⁶ Ya ku garkiyiit maktumne-anta, ɲaamon do Egliz ka Lawodiise, ɲuur oki yaa garkiyinti. Kar garkiyon oki taat ɲuuko ɲaame min Lawodiise. ¹⁷ Kar kaawonji do Arsip aman : « Pakar do riy taat Rabbin beriiɲin, kii ginin in botilti. » ¹⁸ Nun meendu Pool kat siirig kaawin kuuk ba aar-anƙu : Dakon rawtenno kadar nu goy do daɲaayner. Bun yaako barkiyinƙo. Nu ooyko dakina.

1 Tesalonisiyen Maktumne ta awalle taat Pool siirtu do gee ku Tesalonik Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do kretiyyenna kuuk goy do geeger ka Tesalonik. Geeger-ak do kid ka gee kuuk Yuudinnado. Menaw kuuk Pool gaarit Kabarre ta Gala do geeger-ak yaa nece ar suugin subba pa. Do menaw nuur-ak, Yuudinna kuuk goy do geeger-ak, daarin poccit kaawoy ho nu atkiga (Akt 17.1-10).

Kar ba aaro, Pool siircot maktumne-an asaan na raka pey gaaye do bildinji kaak na bildiigu do wiktin taat na goytu in nuura. Na aaciyaw asaan in taa6in taat nu taa6iyiigu do bi ka imaanco oki, gamin dakina 6aa samaane do werco. Na yeepaaco oki do kaawin kuuk nu inditu. Indinco-ak aman : daarin mataw ho Rabbin Iisa gay arig misa. Kar gee kuuk mata-an gay, maa yaaco ase ? Kar ya Rabbin kat as kodok gay, nuu gine pey maa riyra ?

Ooy ta awalle

¹ Na nun Pool, in Silben* ho in Timote kat siiraat maktumne-an do *Egliz kaak goy do geeger ka Tesalonik, do kun kuuk geenji ku Tatte Bun ho *Rabbinte Iisa Masi. Bun yaako barkiyinjo ho yaako iye aapiye.

Dele ka barkiner

² Do bi kanjo okinjo, ni ozilaag Bun doo ho ni rawitgikonno do salaaner.

³ Do unji ka Tatte Bun, ni pakir-giy doo do imaanco in elinjo kaak naamaako ku giniy riy dakina ho ere kaak ku eriy *Rabbin Iisa Masi in gelbin rakki. ⁴ Gem kol sinjay, ni iban kadar Bun elgiiko ho na do6injo kuu gine geenji. ⁵ Ka seener, wiktin taat ni iyiikon Kabarre ta Gala-an, taar arro kaaw ta maalan di, asaan

Ruwwin ta Bunji gaayiini, ni ibintu tam kadar kaawni ka seener. Ampa-ak Kabarre-at asko in gudurre. Kun maaniiko iban maman ni goyiy in kunjo ho ku talinti ni obiiko wero. ⁶ Kar kun gay iciig goyinni ho in ka Rabbin Iisa Masi, asaan in taa6in taat gee taa6iyiiko-an oki, ku obit samaane kaaw ta Bunji in galal. Galal-an taar asa min Ruwwin ta Bunji. ⁷ Paa kat, ku gaariy in goyinjo do gee ku Bunji okinjo kuuk do kid ka Maseduwaan in ka Akayi, man nuur oki yaa goye. ⁸ Ampaa ko, do werko, kaaw ta Rabbin bal peye do kid ka Maseduwaan in ka Akayi di. Kar gay, gee kuuk goy do wer okinji gas kabarre kadar ku aamin do Bunji. Ampa-ak, ya ni kaawaado pey biti sa ginaado maanna ⁹ asaan nuur maaniico osa maman ku obinti do werko, maman ku rasiig marginko ho ku newsitu abdiye Bun kaak goy mento ho ta6. ¹⁰ Ho nu osa pey man kuu yoke Ronji Iisa. Bun nooyiig Iisa min do muuti, na cooniig kuwa ho naa yeepe naate jilinte min dapinjo ta Bunji taat yaa paaye do kaaco ka gee kuuk bal aamine loci.

2

Riy taat Pool gintu Tesalonik

¹ Gem kol sinjay, kun maaniiko iban tam kadar asinni kaak ni astu do werko-an, naar maalanno. ² Ku iban kadar wiktin taat ni 6aayiy kat talin werko, ni uc min geeger ka Pilip ho min gee ku geeger-ak, daarin taa6iyinti dakina ho nu warinti ko ware. In taa6in taat ni gastu-at oki, min ni ottu do werko, Bun iskinti ni gaariikon Kabarrey ta Gala. ³ Ka seener gay, ya ni taaya gee a nuu aamine do Iisa, kaawni raadenno, gelbinni sa pondikdo ho ni ginno oki pikirre taat nii gale gemo. ⁴ Paado, Bun tal ja ta aditni, kar kat na do6inti a nii gaare Kabarre ta Gala. Ampa-ak, ni baraydo botol taat yaaco ale gala do geemir, illa do Bunji di. Naar kat ibingig gelbinni. ⁵ Ku iban tam kadar

* 1:1 'Silben' : Na naar ko nu koliy oki Silaas.

yiriy rakki ni bal kaawe kaawin ku pulus-pulus do geemir ho ni balko ase tak-tak in tamaanaw ta gurusdi. Bun kat saadinni. ⁶ Ni bal rake waan yaani ozile, wala kunjo, wala gee ku pey. ⁷ Yampa, nin paliinna ku *Masi yelee, nec nii gine taat ni rakiy di. Kar gay, min ni astu do werko, ni gin zinjini dalullay ar daatik taat tala kaaco do kooginti. ⁸ In ele kaak ni elgiiko dakin-an, ni gaarkon Kabarre ta Gala taat asa min do Bunji. In ele naar-an, ni ic kelimni aale loko ya waan indiini a nii bere zinjini oki, do bi kanjo, ni poocaado. ⁹ Gem kol sijtay, pakiron ja do riy taat rada ni gintu do werko. Aando yiriyo, ni gina riy taat nii gase maan kaak nii okume. Paa kat, ni baltu goye ar gor taat ooma do rakki minninko do wiktin taat ni gaariiko Kabarre ta Gala taat asa min do Bunji.

¹⁰ Ni goy goye kaak *cawar ho in botiliy in kunj gee kuuk aamine, yoo oorin sa, ni bal gine. Do taar-an, kunj saadonna ho Bunj oki tale. ¹¹ Ku iban kadar ay waan minninko, ni taayig ar tati taayiy kooginay. ¹² Ni taayinjo, ni iskinjo ho ni wakilko kadar goyinjo yaa kuuniye ar kaak Bunj rakiyo. Naar ko kolinjo kuu unje do Meennuwiyo ho do *darjiney.

¹³ Ni ozilaag Bunj doo asaan wiktin taat ni gaariiko kaawoy, ku cokiya ho ku obta. Ku bal obinti ar kaaw ta gemor di, ku obit ar kaaw ta Bunji. Ka seener, taar kaaw ta Bunji ho do kunj kuuk aamine, ta gina riy do gelbinko. ¹⁴ Gem kol sijtay, gee ibiniiko kadar kaaw-at gina riy do gelbinko, asaan kunj maaniiko oki aad min botol ta *Eglizna ku Bunji kuuk goy do kid ka Zuude. Gee ku Eglizna-ak, nuur aamin do Iisa Masi ho *Yuudinna taaɓiyiig dakina. Kar kunjo oki, gee ku maaniiko taaɓiyinjo dakina. ¹⁵ Aginiyco ku Yuudinnar kuuk taaɓiyiig gee-ak deeyig nabiinna kuuk awalle. Goytu

kee, pey daarin deeyig *Rabbin Iisa. Pey wiktin tante astu, daarin asante taaɓay oki. Ansi-ak, nu nigaag adiy ka Bunji ho nu kuuniya adin ku gee okinjo,* ¹⁶ asaan nu todaani gaare kaaw ta Bunji do gee kuuk Yuudinnado a nuu gase jile. Ansi-ak, zunuubinnico gaaya gaayen di nam nu nectu do werko. Ampa-ak, dapinjo ta Bunji paayco ko kaaco.

Pool raka yeepe Tesalonik

¹⁷ Gem kol sijtay, min gi totirtu, ni deet serek, kar gay kelimni goy in kunjon di. Ni gin niyin tak-tak taat ni ɓaa pey talinjo. Naar-ak ko, ni zeediy a illa niiko ɓaawe. ¹⁸ Ni raka yeepe nam nii ote do werko. Nun meendu Pool gec deele a naa ɓaawe, kar *Seetanne gay todinti botol. ¹⁹ Ni rakiy pey ɓaa talinjo-ak, asaan ni eriig Rabbin Iisa in galal do saan tanjo, ho wiktin taat naa yeepe, nii jaale kayni kuwa ho nii gase haginini do unji ar taat nu beriy do gee kuuk nosire. ²⁰ Ka seener, do saan tanjon ko, ni jaaliy kayni kuwa ho ni aaciyiy dakina.

3

¹ Do bi naar-ak ko, ni bal gedire pey nii goye bal kabarriko. Paa ko, ni ictu niyin taat ni daktu keetini do geeger ka Aten, ² ho sinje Timote gay, ni naamiikonja. Naar gina riy do Bunji ta gaare Kabarre ta Gala ta Iisa Masi. Ni naamiikonja-ak a naako denrinjo ho naako iskinjo do imaanko. ³ Paa kat, yoo waanna rasiitdo botiliy do taaɓin taat gasinjo-anta. Asaan kunj maaniiko oki iban kadar taaɓin ar taar-an yaate ase. ⁴ Wiktin taat ni goyiy in kunjo, ni kaawkon dak ko biti. Kunj maaniiko tal in odinko kadar kaaw-an as do werti. ⁵ Do saan taar-at ko, min nu bal gedire pey yoke kabarriko, nu naamiig Timote a naa iye kabarre ta imaanko, asaan nu gin kolaw a wal *Seetanne gecinjo ho ku rasit imaan. Ya ku rasta-ak gay, riy taat ni gintu do werko-an uc usu.

* **2:15** 'nu kuuniydu adin ku gee okinjo' : Pool oki Yuudinje. Na kaawdo do bi ka Yuudinnar okinjo. Na kaawa do nuur kuuk todaaco gaare kaaw ta Bunji do gee kuuk Yuudinnado.

⁶ Din di Timote yeepti min do werko ho kabarre taat na iyinti-an gala. Na kaawinti do bi ka imaanko, do ele kaak ku elgiy zinkiko ho na kaawinti a ku pakira samaane loni ho ku raka pey naame in nini ar taat nini oki rakiyo. ⁷ Ansii ko, gem kol sintay, in taabin taat ni aawiyo ho in pooce kaak gee poociini oki, kabarre taat a ku goy in imaanko berinti gudurre. ⁸ Din, goye ka duniiner gininti gala asaan ni dor kadar imaanko taat do *Rabbiner, ku obit bombo. ⁹ Ni ibanno mamani gedire dele barkin do Bunji do bi kanjo ho galal okintiti taat ni aawiy do unji ka Bunji do bi kanjo. ¹⁰ Aando yiriyo, ni inda Bunji in gelbin rakki a naani pile botol gi baayiy dak naame ho niiko bilingko a imaanko yaa baa in unti.

¹¹ Ni inda Tatte Bunji in Rabbinte Iisa Masi yaani pile botol taat niiko baawe. ¹² Rabbin Iisa yaako gaayinjo a ele kaak kuu elgiy zinkiko ho ku eliy gee okinjo yaa baa in unji. Ni raka a kuu ele zinkiko ar kaak nin elgiiko. ¹³ Bunji yaako denrinjo do imaanko. Ampaa kat, do wiktin taat Rabbinte Iisa yaa yeepe in geenji okinjo*, kuu gine *cawar ho bal oorine do unji ka Tatte Bunji.

4

Goye kaak Bunji rakiyo

¹ Ba aaro, gem kol sintay, ni taayaako ho ni indaako in sin ku *Rabbinte Iisa Masi a kuu zeede kuu baa in unjo ar kaak ku bilitu baani awalle. Ku bilde mamani kuu goye goye kaak Bunji rakiyo, ho din gay, ku icig ko goye naar-aka. Naar-ak, baan in unjo. ² Taayik taar-an asa min do Rabbinte Iisa Masi ho ku ibingit ko min awalle. ³ Taat Bunji rakiy-at, a kuu goye *cawar do unji ho kuu goye godom min baaye ka munjam. ⁴ Nu kaawaako okinjo, ay gem di yaa gedire do zinkay. Ampaa kat, kuu goye in horoomine, cawar do unji ka Bunji. ⁵ Dakon ginenna ar gee

kuuk ibanno Bunji. Gee nuur-ak, galal ta zinkiko naamaag nu giniy gamin kuuk jookumo. ⁶ Ya gem kaak gina ampa-ak, na nigaag adiy ka sinji ho na taraaga. Naar-ak, dakon ginenna pa. Ni kaawkon ko ho ni mininjo tak-tak do bi naar-anja, asaan gee kuuk gina ansi-ak, dapinjo ta Bunji yaa paaye kaaco. ⁷ Ka seener gay, Bunji dakinte kollo do goye kaak cawar. Na kolinte do goye kaak cawar do unji. ⁸ Naar-ak, gem kaak poocaa kaaw-anta, na poocaa kaaw ta gemor di, na poocaa kaaw ta meenji Bunji kaak beraako Ruwwiney.

⁹ Gem kol sintay, ni ginno pey kaaw taat niiko siire do bi ka ele ka zinkiko. Asaan kun maaniiko, Bunji meenji bilingko mamani kuu ele benanniko. ¹⁰ Ku elgig gee ku Bunji okinjo kuuk goy do kidin ku Maseduwaan. Gem kol sintay, ni taayaako, zedon pey kuu ele zinkiko gaay in gaayo ¹¹ ho kuu goye do aapiyer bal kaawo. Talon riy ta maaniikon di ho ginon riy in tingiko ar kaak ni kaawiiko. ¹² Paa kat, ku ociydo do geemir ho goyinjo yaa gine samaane do unjo ka gee kuuk bal aamine misa in Iisa Masi.

Yeepe ka Rabbiner

¹³ Gem kol sintay, ni raka kuu ibinin maan kaak yaaco ase do gee kuuk aamine ho mate. Ansii kat, ku goyido aminda ar gee kuuk haraydo a nuu nooye min do muuti. ¹⁴ Gi aamin kadar Iisa mate ho Bunji nooyig min do muuti. Ampaa ko, nuur kuuk aamin in Iisa ho mate, gi aamin kadar Bunji yaa nooyinjo ho naa numinjo in naara.

¹⁵ Ka seener, ni kaawaako kaaw taat *Rabbin meenji kaawtu a : ginte kuuk goy mento do wiktin taat Rabbin Iisa yaa yeepe, gi ogiraacodo do nuur kuuk mat ko. ¹⁶ Gee yaa dore maan kaak gaara yeepe ka Iisa Masi, in gaay ta tatkaw ka *dubal ku Bunji ho in ale ka perner ta Bunji. Do wiktin taar-at, meenji Rabbin Iisa Masi yaa paaye min kuwa, ho nuur

* **3:13** 'geenji okinjo' : Nuur dubal ku Bunji in nuur kuuk aamin in sin ku Iisa oki.

kuuk aamin do Iisa Masi ho mate-ak yaa nooye awalle. ¹⁷ Kar ba aaro, ginte kuuk goy misa mento gay, Bun yaate cooninte sawa in nuura do ucar a gii naame in Rabbini Iisa kuwa ka samaaner. Ansii ko, gii goye doo in naara. ¹⁸ Naar-ak, iskiguwon zinkiko in kaawin-an ku.

5

¹ Gem kol sintay, do bi ka wiktiner in yiriy taat *Rabbini Iisa yaa yeepe, ni ginno pey kaaw taat niiko siire. ² Asaan kun maaniiko iban tam kadar yiriy ta Rabbini, taar yaa ase ar kokin ka aandor. ³ Yiriy-at yaa ase do wiktin taat gee kaawa aman : « Hay, aapiy as kat do darrer ho barjaalin sa ginno pey ! » Kar do wiktin taar-at di, tala kar omaayin di galco do kayco ar daatik taat enaw do weenti ho wer kaak nuu imile kayco sa ginno.

⁴ Gem kol sintay, gee kuuk goy do gondikor, yiriy ta Rabbini yaaco soke yooma. Kar kun gay arro gee nuur-aku. ⁵ Asaan, okinco, ku goy do portikaw ho ku gina gamin kuuk kuuniya yiriyo. Yampa, gi goydo do gondikor ho gi ginno gamin kuuk kuuniya aando di. ⁶ Do taar-at ko, dakinte weyenno ar nuura. Kar gay, goyinte mento ho gedirinte do zinkite. ⁷ Asaan gee kuuk weyaw, nuur weya in aando, ho gee kuuk sakriyaw sa, nuur sakriya in aando. ⁸ Kar ginte, gee ku portikaw gay, gii gedire do zinkite. Imaan in ele yaate gooyinte ar saapine do zinkite ho ere kaak gii ere jile yaate gooyinte ar jakumne ta taasinkar do kayte.* ⁹ Gii gine ampa-ak, asaan Bun balinte doointe a naate taaɓiyinte in dapinkoy. Kar gay, na doointe a gii gase jile in Rabbinte Iisa Masi. ¹⁰ Naar kat mat do bi kante. Paa ko, ya gi mate wala gi goy mento sa, yiriy taat naa yeepe-ak, gii goye sawa in naara. ¹¹ Naar-ak, iskiguwon

ho denjiguwon zinkiko do imaanko ar kaak ku gingiyo.

Taayika in ooy ta ba aaro

¹² Gem kol sintay, ni raka kuu karmiyin gay riyor ku Bundi kuuk gina riy in kunko. Asaan gee nuur-ak, Rabbini kat leeyig a nuu tale kaako ho nuuko taayin ko. ¹³ Do bi ka riy taat nu giniyo, elguwon gu ho bergu- wonco horoomin dakina. Kar kun gay, dakoŋ gidenna benanniko.

¹⁴ Gem kol sintay, nu kaawaako : leesonco do gee kuuk zegilay, iskoŋ gee kuuk yiimit gartico, sosoŋ gee kuuk ginno gudurre† ho icon subir-raw in gee okinco. ¹⁵ Yaman, goyon godom, ya rakki minninko nigjin, dakiy yeeppenno. Kar gay, ginguwon sellen benanniko ho do gee okinco. ¹⁶ Goyon doo in galal. ¹⁷ Indiguwon Bun, dakoŋ peyenno. ¹⁸ Ozilon Bun do ay maanna. Nuur-an ko gamin kuuk Bun rakiy kuu gine do goyin ko kaak in Iisa Masi.

¹⁹ Ya Ruwwin ta Bundi gina riyti do gelbinko, dakonti todenno. ²⁰ Ya Bun kaawko in bin ka ku nabiinnar, dakoŋ poocinco do kaawinco. ²¹ Kar gay, ibinon ja baaco ta gamin-an okinco, kar kat, kuu obe nuur kuuk samaane. ²² Cimon kayko min ay maan kaak samaanno.

²³ Meenji Bun ka aapiyer yaako ginin ko kuu kuuniye *cawar do goyin ko okinji. Paa kat, ruwwinko, kelimko ho zinkiko yaa goyen ko paa di okinco bal oorne nam yiriy ta yeepinji ka *Rabbinte Iisa Masi. ²⁴ Naar kaak kolinko-ak, kaawoy rakki di, ho ka seener, naa necin taat na kaawtu.

²⁵ Gem kol sintay, indonni Bun oki.

²⁶ Ooyonco do sinta dakina in gine ka cuud ar sinta kuuktacco rakki.

²⁷ In sin ku Rabbini, nu kaawaako : garkiyon maktumne-an do unco ka sinta okinco.

* **5:8** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 59.17. † **5:14** 'gee kuuk ginno gudurre' : Anne-an raka kaawe do bi ka gee kuuk gudurrico wala imaanco sooda.

²⁸ Bun yaako barkiyin^{ko} in barkin
ta Rabbinte Iisa Masi ! Nu ooyko
dakina.

2 Tesalonisiyen

Maktumne ta seerin^{kar} taat Pool siirtu do gee ku Tesalonik Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne ta seerin^{kar}-an do kretiyenna ku Tesalonik. Pool deelaag kaawin daarin kuuk na siirtu do maktumne taat awalle. Na siiriico-ak, asaan nu barjile do bi ka yeepe ka Iisa. Daarin kaawa a na yeepe ko, daarin gay a na gaay ko yeepe ho nu rasit riyco a nuu yokinji ja. Pool kaawaaco a nuu ice subirraw do gamin kuuk yaa ase neginda. Ya nu yokaag Iisa ho na yeepe do kodok oki, nuu rasaato riyco. Nu tale goyiŋco kaak 6aa in unji.

Ooy ta awalle

¹ Na nun Pool, in Silben* ho in Timote kat siiraat maktumne-an do *Egliz kaak goy do geeger ka Tesalonik, do kun kuuk geenji ku Tatte Bun ho ku *Rabbinte Iisa Masi. ² Tatte Bun ho Rabbin Iisa Masi yaako barkiyin ko ho yaako iye aapiye.

Pool iskaag kretiyenna ku Tesalonik

³ Gem kol sinjay, illa ni ozila Bun doo do bi kan ko. Ozilinni-ak do botiliyi di, asaan imaanko sinja in unti ho ele ka zin kiko sa gaaya gaayen di. ⁴ Do saan taar-an, galni ni kaawiy do bi kan ko do Eglizna ku Bundi. Asaan in taa bin taat nu taa biyiiko ho in goyiŋko kaak rad-ak oki, ku ic subirraw ho ku ob tirit do imaanko.

⁵ Taar-an gaara kadar Bun dukuma seriin in botilti. Asaan in taa bin taat nu taa biyiiko do bi ka Meennuwiyat oki, Bun yaako ginin ko sellen kuu ture unje do Meennuwiya-ata. ⁶ Ka seener gay, Bun dukuma seriin in botilti : naaco peyin do kayco do nuur kuuk taa biyaako. ⁷ Kar kun kuuk taa biyaw-an gay, kuu jammiye

in nini oki do wiktin taat Rabbin Iisa yaa yeepe min kuwa in dubilji. Dubilji-ak, nuur gin gudurre ⁸ ho nuu ase in naara do portikaw taat ar ak taat oba bilim-bilim. Naa taa biyiŋco nuur kuuk ibingido Bun ho kuuk karmiygitdo Kabarre ta Gala ta Rabbinte Iisa Masi. ⁹ Gee nuur-ak, haginco ta taa binner, taar gaasaado tak-tak. Nu goye serek min do Rabbinte ho min do gudurre taat gaara *darjiney. ¹⁰ Wiktin taat Rabbin Iisa yaa yeepe, yiriy taar-at, geenji yaa jaalin sinji kuwa ho gee okinco kuuk aamin in naara yaa ozilinji dakina. Kun sa yaa goye in gee nuur-aku, asaan ku aamin do kaaw taat ni gaariiko.

¹¹ Do saan taar-an ko, ni indiy Bun doo do bi kan ko. Ni indaaga a naako gaayin ko a ku tur goye kaak na kolin ko do unji-aka. Ni indaag pey Bun, in gudurrey, naako gaayin ko kuu gine gamin kuuk sellen kuuk ku rakiy gine, ho riy taat ku gingiy do bi ka imaanko oki yaa kuuniye samaan tak-tak. ¹² Ampaa kat, do bi kan ko, nuu jaalin sin ku Rabbinte Iisa kuwa, ho do bi kanji, nuu jaalin sin ku maaniiko oki. Okinco-an asa min barkin ta Bun te ho in ta Rabbinte Iisa Masi.

2

Gamin kuuk yaa ogire do yeepe ka Iisa

¹ Gem kol sinjay, nu rakaako kaawe do bi ka yiriy taat Rabbinte Iisa Masi yaa yeepe ho maman Bun yaate numinte in naara. ² Ampaa ko, ya waan kaawaako a yiriy ta *Rabbiner taar as ko, dakoŋ barjilenno kodok di. Ya waan kaawaako ar na gin kaaw taat asa min do Bundi wala min loni, wala na as in maktumne do pisinji ar na nin ko berjiita oki, dakoŋ ginenna kolaw. ³ Dakoŋ rasenna zin kiko nuuko jagin ko in ay maanna. Yiriy rakki yaa ase taat gee ku duniiner yaa poocin Bun tak-tak ho Gay nige duniiner yaa gaare ziy, naar kaak Bun dukumji ko

* 1:1 Silben : Na naar ko nu koliy oki Silaas.

seriine. Nu kaawaako, ya gamin-an bal ase, yiriy ta Rabbine asaado misa.

⁴ Gem naar-ak adine. Naa jaale ziy a naar di tatik min gamin okinco kuuk gee ku duniiner koliy Bun ho kuuk nu abdiyyo nam meenji oki 6aay unje do *ger ka Bunde ho naa kaawe a naar kat Bun.

⁵ Ku rawte ga ? Wiktin taat nu goyiy in kunjo-ak, nu kaawgiko do bi naar-an ka. ⁶ Kar din gay, kun ibingig maan kaak todaaji bayne do Gay nige duniiner-aka. Na yoka wiktiney yaa ase. ⁷ Kar din gay, riyoy taat samaanno tees ko in cigile do duniiner. Kar na yoka wiktin taat naar kaak todaaji yaaji pile botol. ⁸ Do wiktin taar-at, Gay nige duniiner-ak yaa bayne waran. Kar ya Rabbin Iisa yeepe, naa idinji in ceere ka *darjiney, ho naa aayin yarap in us kaak amila min do biy. ⁹ Min Gay nige duniiner-ak goy misa do duniiner, naa gine riy in gudurre ta *Seetanner. Naa gale gee in ay maan kaak ajbay ho kaak gaara gudurrey. ¹⁰ Naa jagin in ay maan kaak jookumo, nuur kuuk 6aa do rawtinco. Nu 6aay rawte-ak, asaan nu bal obin seen taat zer yaa jilinco ho nu bal elinti. ¹¹ Paa ko, Bun yaaco naame gudurre taat yaa newsin pikirrico a nuu obe tirit do raadindi. ¹² Ampa-ak, okinco, Bun yaaco dukume seriine, nuur kuuk bal aamine do seener ho do galilco, nu giniy gamin kuuk in botilcodo.

Pool kaawaaco a nuu goye bombo

¹³ Gem kol sintay, Bun elgiiko dakina. Illa nii ozile Bun doo do bi kanjo, asaan na do6injo min do teesindi a kuu gase jile. Ku gasiig jile naar-ak, asaan Bun gininjo *cawar in Ruwwiney ho in imaanko taat ku aamintu do seeney. ¹⁴ Do jile naar-an ko, na kolinjo in Kabarre ta Gala taat ni gaariiko. Paa ko, kuu gasin haginko ta *darjin ta Rabbinte Iisa Masi. ¹⁵ Do saan taar-an, gem kol sintay, goyon bombo. Obon samaane bilde kaak ni bildinjo in binjini, wala in makaatamna kuuk ni naamiiko.

¹⁶ Tatte Bun elinte ho in barkin tanji, na berte maan kaak iskaate doo ho in ere kaak gi eriy in galal. Ni indaaga ho ni inda oki meenji Rabbinte Iisa Masi ¹⁷ yaako iskinjo ho yaako bere gudurre kuu gine sellinkaw in ay kaaw taat ku kaawiyo ho in ay riy taat ku giniyo.

3

Pool raka a nuuco inde Bun

¹ Ba aaro, gem kol sintay, nu raka a kuuni inde Bun. Indonga a kaaw ta *Rabbiner yaa totire kodok ho gee yaa karmiyinti ar kun karmiyiita. ² Indon oki Bun a naani imile min pise ka gee kuuk jookumo ho motilay. Asaan ka seener, min gee okinco kuuk cokiyo Kabarre ta Gala-an, sando goy di kuuk bal aamine. ³ Kar gay, Rabbin, naar kaawoy rakki di. Naako bere gudurre ho naako gooyinjo min do *Seetanner. ⁴ Rabbin diyit do gelbinni a niiko amniyinjo kadar ku icig taaye kaak ni taayiiko, ho neginda oki, kuu ginguwe ampa. ⁵ Ni inda Rabbin yaako gaare a Bun elgiiko dakina ho naako gaayinjo kuu ice subirraw ar meenji Iisa Masi ictu.

Pool leesaaco do zegiliydi

⁶ Gem kol sintay, ni kaawaako in sin ku Rabbin Iisa Masi, goyon serek min sinja okinco kuuk gina zegel ho aadgigdo bilde kaak ni bildinjo. ⁷ Kun maaniiko oki iban maman kuu gedire ice goyinni. Asaan do wiktin taat ni goyiy in kunjo-ak, nin zegilaydo ⁸ ho ni bal goye do baa ta waanna nii tee maalan di. Kar gay, ni taa6iye aando yiriyo, ni gina riy in soriyni. Paa kat, ni baltu oome yoo waan minninko. ⁹ Ka seener, ni gin botol taat zer kuuni gaaye. Kar gay, ni gintu pa-ak, ni rakaako gaare maman kuu ice goyinni. ¹⁰ Asaan do wiktin taat ni goyiy in kunjo-ak, ni taayinjo aman : « Gem kaak pooc gine riy-ak, illa naa pooce tee oki. »

¹¹ Sando, ni dor nu kaawa kadar minninko, gee daarin zegilay ho

riyco a illa ɲuu saalen ko caram-caram ɗo gamin ku geemir di. ¹² Do gee ɲuur-aku, ni kaawaaco ho ni taayaagu in sin ku Rabbin Iisa Masi a ɲuu gine riy bal kaawo, ɲuu tee tee ka soriy ta maaniico.

¹³ Kar kun sinɗa gay, ginon sellen ho dakon rawenno tak-tak. ¹⁴ Ya waan karmiygitɗo kaawni taat ɗo maktumne-anta, gaaronga ɗo gee okinco ho dakon rakenno jamuwi tak-tak. Paa kat, sokaɲ yaa deenji. ¹⁵ Kar gay, dakon talinɗido ar adine, leesonji ar sinjo.

Ooy ta ba aaro

¹⁶ Rabbin, ɲaa goye in kunko okinɗo. Naar kaak iya aapiye ɗo geemir, meenji yaako iyin loko oki ɗo ay wiktine ho ɗo ay riy taat ku giniyo. ¹⁷ Ooy-an, nun meendu Pool kat siirit in pisindu. Naar-an ko maan kaak gaara kadar maktumne-an asa min lotu. Ampaa ko, nu siirgiy ɗo ay maktumner. ¹⁸ Barkin ta Rabbinte Iisa Masi yaa goye in kunko okinɗo. Nu ooyko dakina.

1 Timote Maktumne ta awalle taat Pool siiriiji do Timote Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do Timote. Timote, naar yaaco Yu-udiŋca ho ta aamin do Iisa Masi. Taar ko taayig do imaan. Kartacco gay Grekinŋe. Timote aamin do Iisa Masi ho do martuwiy ta Pool, werin daariŋ, Timote oki gaayaaga. Kar ba aar gay, na gaarji riy dakina. Riy-at ko taat kretiyyenna leeyiy gamin ku Eglizdi in botilco. Kar daariŋ gay bera bilde kaak in botiliido. Do saan taar-an ko, Pool taayaagu a : illa nuu obe bombo do bilde kaak amila min do Kitamner, nuu peyenno min riy ta gaare Kabarre ta Gala, nuu indiguwe Bun sawa ho nuu dobe agindaw kuuk ta6.

Ooy ta awalle

¹ Na nun Pool kat siiraat maktumne-anta. Nun *paliine ka Iisa Masi in izinne ta Bun kaak jilaate ho ta *Rabbinte Iisa Masi, naar ko gi eriy in amaanne.

² Nu siiraat lociŋ do kiŋ Timote. In imaanji taat do Iisa Masi, kiŋ ar rondu kaak ta6. Tatte Bun ho in Rabbinte Iisa Masi, nuuŋ barkiye, nuu tale aminduwir ho nuuŋ iye aapiye.

Taayik ta Pool do bi ka gay raadindi

³ Do wiktin taat nu 6aay Masedowaan ak, nu taayiciŋ a kii goye do geeger ka Epeez di. Paa kat, kiico tode do gee daariŋ kuuk bilda gee in bilde kaak arro in imaan ta ta6. ⁴ Kiico kaawe a nuu rasiŋ maliyin kuuk aginiyco imiliy min do kayco di ho in ose ka siŋ ku tambaaco taat lidiib-ata. Nuur-ak iya meelo. Nu numno in maan kaak Bun rakiy gine. Maanna-ak gem gasiiga-ak, illa ya na aamin do Iisa Masi. ⁵ Taaye kaak nu taayiciŋ-aŋ, nu raka a nuu ele ziŋkico in ele kaak asa min gelbin ka *cawar, min pikirre

taat samaane ho min imaan taat ta6. ⁶ Gee-ak jag min botol taat samaan-anta ho in meel taat bal baati di, nu ictu botol ta pey. ⁷ Nu gina ziŋkico ar nu agindaw ku *gaanuun ka Bun di. Nu bilda gee ar nuur kat ibingig gaanuun, kar sando, nuur maaniico oki ibingitdo baat ta kaawco ho bilde kaak nu bildi in niyinc.

⁸ Gi iban kadar gaanuun kaak Bun diytu, naar samaane ya gi aadaag in botiliy. ⁹ Illa kuu diye do kayko kadar Bun bal diyiŋ gaanuun do gee kuuk sellen, na diyiŋ do nuur kuuk pooc kaaw ta Bun di, do kuuk adiney ku Bun di, do kuuk motilay ho do kuuk jookumo. Bun diyiŋ gaanuun do nuur kuuk karmiyigido, do kuuk ni-gaag gamin ku Bun di, do kuuk diyaag aginiyco ho do kuuk diya gee. ¹⁰ Na diyiŋ do nuur kuuk 6aaya munjam, do miday kuuk bariya ziŋkico ho daad oki kuuk gina pa, do gee kuuk taajira ferrina, do gay raadindi, ho do nuur kuuk looga bal botol. Na diyiŋ do nuur okiŋco kuuk gina gamin kuuk jookumo kuuk arro bilde kaak ta6. ¹¹ Bilde-aŋ, gi gasig min do Kabarre ta Gala. Bun kaak goy in *darjiney kat berduut Kabarre taat Gal aale-anta.

Pool ozilaag Iisa Masi

¹² Nu ozilaag *Rabbinte Iisa Masi asaan na talintu ar gem kaak tur gine riyoy ho na berdu gudurre taat naaji gininti. ¹³ Zer awalle, nu nig bir in naara, nu taa6iyig geenji ho nu warga. Kar Bun gay tal amin-duwir, asaan nu bal aamine misa do Iisa Masi ho nu ibanno maan kaak nu giniyo. ¹⁴ Rabbinte paayduut barkiney dakin aale in imaan taat na diyiidu do gelbinder ho in ele kaak na beriidu. Nu gasiig gamin kuuk seer-aŋ asaan nu num in Iisa Masi. ¹⁵ Ka seener, Iisa Masi as do duniiner a naa jiliŋ gee kuuk jookumo. Kaaw-at nec gee okiŋco yaa obin bombo. Kar min gee kuuk jookum-ak, nun gay jookum pakgig serek. ¹⁶ Kar gay, Bun tal aminduwir. Na taltu pa-ak asaan na raka kadar in nunu kaak jookum pakgig gee okiŋco-aŋ ko, Iisa Masi

yaa gaare subirruwi okintiti do gee kuuk yaa aamine loci ho kuuk yaa gase goye ka gaasdo. In subirraw taat Bun ictu in nun kaak jookum pakgig gee okinco-an, nuu ibine kadar naaco saamiye loco oki.

¹⁷ Do Sultan kaak keeji di Bun, kaak ginno teesinji wala gaasinji, kaak matdo, kaak gee talgigdo, loci ko horoomine in *darjine elgin in elgina ! *Aamin.

¹⁸ Gem kol ronji Timote, bilde kaak nu bildiicin-an aada kaawin kuuk nabiinna kaawtu awalle do bi kanji. Kaawin-an yaan bere gudurre kii gine riy taat Bun beriji ar ki taasina taasinka taat ta6. ¹⁹ Do taasinkar, obit imaanjin bombo ho taasan in pikirre taat samaane Bun rakiyo. Gee daarin pooc icin pikirre taar-ata, paa ko, nu nigiiit imaanco tak-tak. ²⁰ Min do gee-ak, goy Himene* in Alekzandir†. Nu berig do pise ka Seetanner‡, paa kat, nuu diye do kayco kadar nu gediraado nige binjico in Bun.

2

Taayika do bi ka salaaner

¹ Min gamin okinco, maan kaak awalle nu rakiy gee yaa gine-ak a nuu indiguwe Bun do gee okinco, nuuco salkiyguwe in loklikinco ho nuu ozilguwinji do bi kanco. ² Salkiyguwon do sultinniidi ho do nuur okinco kuuk hokumiyaw. Paa kat, gii goye in aapiye, bal kaawo, ho do ay maanna, gii gaare in goyinte kadar gi karmiya Bun ho gii goye sellen do unco ka geemir oki. ³ Naar-an ko maan kaak sellen ho kaak samaane do unji ka Bun kaak jilaate. ⁴ Na raka a gee okinco yaa gase jile ho nuu ibinin seeney. ⁵ Ka seener, Bun, naar rakki di ho gem rakki di goy datik ta Bun in gee. Gem-ak, naar ko Iisa Masi. ⁶ Naar kaak ber ziy *satkine a naa jilin gee okinco. Naar-an ko maan kaak as do

wiktiney kaak gaara kadar Bun raka jile gee. ⁷ Do bi naar-ak ko, Bun diyintu gay gaare kaawor ho *paliine. Nu raaddo, nu kaawa seene. Na diyintu a naa bildin gee kuuk Yuudinnado do bi ka imaan taat do Bun di ho do seeney.

Maman miday in daadi yaa goye do unji ka Bun di

⁸ Ampa-ak, do ay wero, nu raka miday yaa salkiyguwe, nuu jaalguwe pisinco* in gelbin kaak cawar†, wala dapinko wala meelo.

⁹ Nu raka oki a daadi yaa isguwe kesuun taat kuuniye do unji ka Bun di ho taat icaado odin ku midir. Nu siyaado zinjico in dee ka duruwco kaak arro. Nu isguwenno daabne do zinjico, wala duura, wala kesuun taat kaalin aale. ¹⁰ Kar gay, nuu gaarguwe samaanuwco in gamin kuuk samaane nu gingiyo kuuk tur do daad kuuk karmiya Bun. ¹¹ Do wiktin ta bildindi, daad yaa goyguwe in bugumco di ho nuu cokiye in karaamine. ¹² Nu balco bere izinne do daatir taat nuu bilde miday wal nuu goye kaaco. Kar gay, illa nuu goye in bugumco di. ¹³ Nu kaawiy pa-ak asaan Bun kilgiyig ja Aadum, kar kat astu Hawwa. ¹⁴ Kar pey Aadum bal rase ziy *Seetanne yaaji unje berkile, kar daatik kat ras ziti, Seetanne unjiitit berkile ho ta nigtu do unji ka Bun di. ¹⁵ In taar-at ko, daatko-at yaa gase jile in weenti. Kar daad okinco gay yaa gase jile-ak ya nu ob tirit do imaanco, do elinco, ho do goyinco kaak *cawar ho kaak tur do unji ka Bun di.

3

Agindaw ku Eglizdi

¹ Kaaw taat naako kaawe-an nec kuu obin bombo : Ya gem kaak raka goye tatkaw ka *Eglizdi, na do6 riy taat samaane. ² Tatkaw ka Eglizdi-ak yaa kuuniye gem kaak ginno maan kaak nuuji diye kaawo. Naa kuuniye

* **1:20** Wer ka gase kaawor do 2 Timote 2.17. † **1:20** Wer ka gase kaawor do 2 Timote 4.14. ‡ **1:20** Wer ka gase kaawor do 1 Korentiyen 5.5. * **2:8** 'jaalguwe pisinco' : Ya Yuudinna salkiyaw, nu jaala pisinco. † **2:8** Wer ka gase kaawor do Soom 134.2, Lamantasiyon 2.19.

gem kaak daaciy rakki ho ɲa tala taar di. ɲaa kuuniye gem kaak gedirco do ziŋkay ho kaak pikirrey in goyiŋji kuuniye do unji ka Bunɗi. ɲaa kuuniye pey gem kaak oba marti ho kaak gedar bilde gee. ³ ɲa kuuniyaado gem kaak sakriyaw ho kaak adiy tonjo. Kar gay, ɲaa gine dalulle ho oola. ɲa kuuniyaado gem kaak yaa talenno gurus. ⁴ In horoomin taat kuuniye do tatkaw-aka, ɲa gedirji do geriy ho kooginay sa karmiyaaga. ⁵ Ya gem kaak balji gedire do geriy ka meenji-ak, maman ɲaa tale do kaay ka Egliz ka Bunɗi ? ⁶ Tatkaw ka Eglizdi-ak kuuniyaado gem kaak daabiney aamine, paa ɲa jaale ziy ho seriin ta Bunɗi yaa obinji ar ta obiig *Seetanne. ⁷ ɲaa kuuniye gem kaak gee kuuk bal aamine oki kaawa samaane do bi kanji. Paa kat, waan nigaado biy in gem-aka ho ɲa galaado do wiktin taat Seetanne geaaga.

Pool kaawa do bi ka diyaakirnar

⁸ Gay riyor ku Bunɗi kuuk ɲu koliiy *diyaakirna oki yaa kuuniye gee kuuk gin horoomine ho kuuk kaawa seene. ɲu kuuniyaado gee kuuk sakriyaw wala kuuk bariya gurus in botol taat jookumo. ⁹ In gelbin ka *cawar, ɲuu obin bombo seen taat Bunɗi bayintu do bi ka imaan. ¹⁰ Gee-ak, ɲuu tale ja baaco. Ya ɲu balco gase maan kaak ɲuuc diye kaawo, ɲuu gine kat riy do Bunɗi ar diyaakirna. ¹¹ Daaf sa yaa kuuniye kuuk gin horoomine. ɲu osguwenno eenco. ɲu gedirco do ziŋkico ho nec gee yaa amniyiŋco do gamin okiŋco. ¹² Ay diyaakiriŋce yaa kuuniye gem kaak daaciy rakki ho ɲa tala taar di. ɲaaco gedire samaane do kooginay ho do geriy oki. ¹³ Diyaakirna kuuk ginaat riyco samaan-ak, gee okiŋco yaaco bere horoomine ho ɲuu obe tirit do imaanco taat do Iisa Masi bal kolaw.

Seen taat Bunɗi bayintu

¹⁴ Nu pakira a naan ɓaa kodok di. Kar gay, nu siiraajin carka*

* **3:14** 'carka' : Werin daarin, ɲu kaawa a 'jawka'.

maktumne-anta, ¹⁵ asaan ya nu gedi-raado ɓaa kodok oki, kaawin kuuk nu siirtu-an yaako gaare maman kuu goye in gee ku Bunɗi ar gee kuuk adiy ka gerco rakki. Gee ku geer-ak, ɲu gee ku Egliz ka Bunɗi. Bun-ak, ɲaar goy mento. ɲu beraati gudurre do seen ta Bunɗi ar dulaayne taat peyaag gero. ¹⁶ Nu kaawaako, seen ta imaante taat awalle cigile, taar dakina ! Din gay Bunɗi bayinta :

Iisa Masi ic zi ka gemor ho ɲa bayintu do duniiner.

Ruwwin ta Bunɗi gaarig kadar ɲa sellen do unji ka Bunɗi.

Naar kaak *ɗubal ku Bunɗi taltu.

Gee kaaw do bi kanji do gee ku duniiner okiŋco.

Do kiɗ okiŋji, gee dakina aamintu loci ho kuwa ka samaaner, Bunɗi cooniig do *darjiney.

4

Pool minaag Timote do bi ka gay raadindi

¹ Ruwwin ta Bunɗi kaaw waran kadar do wiktin ta ba aaro, gee daarin yaa rasin imaanco a ɲuu aade ruwwinnay kuuk raada ho in bilde kaak asa min do aariɗnar. ² Gee-ak rasaag gay raadindi jagiig in kaawinco. Gay raadindi-ak kaawa in binjico di ho ta aditco gay keetiti. ɲu ibanno doɓe maan kaak samaane asaan pikirrico nig ar ɲu beesit in hadinne kaak nee dindik bun do aki. ³ Gee-ak bera bilde kaak toda obe ka daatir ho kaak toda tee daarin. Kar gay, Bunɗi kilgiyig gamin ku teendi-ak a gee kuuk aamine loci ho kuuk ibingit seeney yaa teenco in dele ka barkiner do Bunɗi. ⁴⁻⁵ Gamin okiŋco kuuk Bunɗi kilgiytu-an, ɲuur samaane. Kaaw ta Bunɗi kaawa a ɲu samaane ho in dele ka barkiner kat gi ooyiig a ɲu samaane. Pa-ak, ginno yoo tee rakki kaak gee yaa pooce. Illa gee yaa delen ja barkin do Bunɗi, kar kat, ɲuu tee.

Gay riyor kaak taɓ ka Iisa Masi

⁶ Gaarig gamin-aŋ do sintaŋ. Paa kat, kii kuuniye gay riyor kaak ta6 ka Iisa Masi ho kii gaare kadar ki sinja in unji do kaawin ku Bunđi kuuk ki aamin-tu ho in 6ilde kaak sellen ki aadiy in gelbin rakki. ⁷ Dak cokiyeŋno maliyin kuuk gee imiliy min do kayco di ho kuuk arro in imaante. Kar gay, zeedu kii goye sellen do unji ka Bunđi. ⁸ Ka seener, taale ka zin̄kar, ŋaar samaane do gamin sood di. Kar waan kaak goyiŋji gaara kadar ŋa karmiya Bun̄ gay, in taar-at ko, ŋa ib-iniy kadar ŋa gas goye kaak ta6 diŋka ho neginda oki. ⁹ Kaaw taat nec gee okiŋco yaa obe bombo, taar ko anta : ¹⁰ ya gi oosa kayte do riyor ho gi sila do bi ka imaante, gi giniy ampa-ak asaan gi diy gelbinte in Bun̄ kaak goy mento. Ŋa jilaag gee okiŋco, kar gay, illa gee kuuk aamin ja kat yaa gasiŋ jile ŋaar-aka.

¹¹ Taar-an kaaw taat kii taayguwe gee ho kii bildiguwiŋco. ¹² Waan ke aanaacinno do saan taat a ki kapak. Kar gay, illa kii kuuniye gem kaak gee kuuk aamine yaa ice goyiŋji, elin̄ji, imaanji, *cawirkuwiŋ ho ŋuu kaawe ar kin̄ke. ¹³ Kadar ta naa 6aawe, ber zin̄ do iskindi, do bildindi ho do garaan ta Kitamner do uŋco ka gee kuuk aamine. ¹⁴ Dak rawtiŋjido bere kaak Ruwwin ta Bunđi beri-ijin̄. Maanna-aŋ, ki gasig do wiktin taat nabiinna kaawtu do bi kan̄ji ho agindaw ku *Eglizdi leetu pisiŋco do kaan̄. ¹⁵ Ginig gamin-aŋ okiŋco do botilco, ber zin̄ okiŋji do riy-anta. Ansi-ak, gee okiŋco yaa tale kadar ki sinja in unji. ¹⁶ Ob zin̄ ho pakar do bildiŋji. Dak rasiŋcodó bat. An-sii kat, Bun̄ yaan̄ jile kin̄ke in kuuk cokiyaaciŋ oki.

5

Maman Timote yaa taaye gee

¹ Taayig gem ka za6e ar ŋa takko. Dakiy zeedenno. Taayig dabal ar

ŋu sintaŋ. ² Taayig ajusinna ar ŋu aginiyiŋ. Taayig oki gema ar ŋu sintaŋ in gelbin kaak *cawar, bal rake ka daatkuwco.

Pool kaawa do bi ka murgilgildi

³ Do murgilgal kuuk ta6 ho ginno geenco, tal kaaco in horoomine. ⁴ Kar gay, ya murgil taat gin koogina wala koogin ku kooginti, illa ŋuu 6ilde maman ŋuu gaare ja imaanco min geero ho ŋuu kappiyin oki taa6in taat aginiyco taa6iyiico. Taar-an ko taat Bun̄ rakiyo. ⁵ Murgil taat ginno waanti tak-tak, taar diy kaati in Bun̄. Aando yiriyo, ta goy inda Bun̄ ho ta loklikaaji a ŋaa gaayinti. ⁶ Kar murgil taat bariya galal ta duniiner, ya ta jaawa kay asinti oki, ar ta mat di. ⁷ Taar-an ko kaaw taat kiico kaawe do murgilgal, ŋuu goye bal oorne. ⁸ Gem kaak tallo kaaco ka jaamay wala ka aginiyi ku meen̄ji-ak, poocit imaanji. Gem ŋaar-ak, gem kaak bal aamine do Iisa Masi oki guna minninee.

⁹ Ya ŋu siira sin̄ ku murgilgildi, illa ŋu tala ya elginti nec ja orok bijigiŋ ho taa kuuniye daatik taat bal un̄je miday. ¹⁰ Daatko-at, ŋuu ibinin ja do gamin okiŋco kuuk samaane ta gintu : ta taayig kooginti, ta obig marti samaane, ta acig asiŋco* ku gee ku Bunđi, ta gaayig gee kuuk aminda ho ta gin ay riy taat samaane.

¹¹ Do murgilgal kuuk elginco bal nece orok bijigiŋ gay, dak siiriŋdo siŋco. Asaan ya saawin ta zin̄kico kat jagaag min botol ta Iisa Masi ho ŋu obiy pey miday, ¹² seriin ta Bunđi yaa obiŋco asaan ŋu rasit niyinco taat awalle ŋu ictu do Iisa Masi†. ¹³ Kar pey, uudin taat ŋu ginno riy taat ŋuu gine-ak, ŋu un̄jigiŋ gero in gero. Ŋu gina hawne, ŋu kaawa kaawin kuuk kuunaydo ho ŋu un̄ja bin̄kico do kaawin kuuk isgigdo. ¹⁴ Do bi ŋaar-ak ko, nu rakiy a murgilgal ŋuur-ak yaa obe pey miday, ŋuu wee koogina

* **5:10** 'acig asiŋco' : Do darre ta Yuudinnar, ace ka asindi gaara obe ka martir kaak samaane (Yaaya 13.1-17). † **5:12** 'ŋu rasit niyinco taat awalle' : Awalle, ya daatik raka a ŋuu siiriŋ sin̄ti in murgilgal-ak, taa ooye gine riy do Iisa Masi ho taa pooce obe mitik ka pey.

ho ɲuu obe geriyco samaane. Ansi-ak, adinte gasyɗo botol taat ɲuu nige biɲkico in ginte. ¹⁵ Asaan goy ko murgilgal daarin kuuk jag min botol taat dalan ho ɲu aadiɗ *Seetanne. ¹⁶ Kar gay, ya geem taat aamine kat gin jaamti murgilgal, taa gaayinco. Ansii kat, *Egliz yaaji dake kaay ho ɲaa gaayen ko murgilgal kuuk taɓ ho ginno geenco.

Agindaw ku Eglizdi

¹⁷ Agindaw kuuk gooyaag Egliz samaane, nec ɲuuco bere horoomine in haginco. ɲuur kuuk riyco ta gaare kaawor ho ta bilde geemir, taŋco yaa pake ta eenco. ¹⁸ Asaan Kitamne kaaw aman : « Berki kaak gina riy do morgor, dakon gootinjido biy pa ɲaa tee gandulinna »† ho pey, « Gay riyor oki gin botol taat ɲaa gasin haginey. »§ ¹⁹ Ya ɲu diyaaji kaaw do tatkaw ka *Eglizdi-ak, dak ooyenno, illa ya saadinna goy ja seer subba.* ²⁰ Ya waan dee jookumo, leesi do unco ka geemir. Ansii kat, gee ku pey oki yaa gine kolaw.

²¹ Nu kaawaajin waran do unji ka Bunɗi, do unji ka Iisa Masi ho do unco ka *ɗubal ku Bunɗi kuuk ɲa doɗtu : karmiyig kaawin-an okinco bal doɓe ka geemir ho dak gineno samaane do gee daarin di. ²² Ya ki raka lee pisinjin do kaay ka gemor a ɲaa gine riy ta Bunɗi, yoku ya wiktinti as ja. Ya gee ku pey gina gamin ku jookumo, dak unjenno kaan. Kar gay, goy goye kaak *cawar do unji ka Bunɗi.

²³ Do bi ka adin kaak tiyaacin kon di-ak, dak seenno amay keeco di, kar gay, saa oki maam sood ku *biɲdi. Paa kat, ɲuun deen adin kaak tiyaacin-aka.

²⁴ Gee daarin zunuubinnico tala waran min ɲu balco misa ɗukume seriin di. Kar gee daarin gay gina zunuubinna in cigile, ho gee ibingigdo illa ya ɲu ɗukumco ja seriine. ²⁵ Gamin kuuk samaane oki

pa. Daarin, gee talaag waran ho ɲuur kuuk tallo misa sa goyaado ko cigil di, ɲu asa bayne.

6

Karaamin ta berrinar do geenco

¹ Do bi ka berrin kuuk aamine, okinco, ɲuu karmiyee geenco ho ɲuuco bere horoomin dakina. Paa kat, ɲu nigaado biɲkico in sin ku Bunɗi ho ɲu cillaagdo bildinji. ² Ya geenco kuuk ɲu ginaaco riy kat aamine, illa ɲuu karmiyinco. Ya ɲu pooca karmiyinco do saan taat a ɲu sinɗa, pa-ak, ta bal ase. ɲuuco ginguwe riy dakin paka asaan gee kuuk gasa min do riyco-ak, ɲuur gee kuuk aamin do Iisa Masi ho ɲu sinɗa kuuk ɲu elgiyo.

Bilde ka jookumo in ele ka mallel

Naan gaare maan kaak kii bilde gee ho maman kii taayinco. ³ Ya gem bilda gee in bilde ka pey ho ya ɲa jaga min kaawin kuuk ka seener ku *Rab-binte Iisa Masi in bilde ka arro ka imaante-ak, ⁴ ɲa ɗapila maalan di. ɲa ibanno maanna. ɲa el bariye meelo ho ɲa el gidaw do baaco ta kaawnar. Naar-an ko maan kaak iya hasuudinaw, meelo, nige ka biɲkar ho pikirre taat samaanno do gemor. ⁵ Ampa-ak, gee meela lagat-lagat in pikirrico taat ginno baati. ɲu ginno tak-tak seen ta Bunɗi. Do taŋco, ɲu pakira a wal imaan ta do Bunɗi-at, taar botol ta ɲuu gase malle.

⁶ Ka seener, gem kaak gin imaan do Bunɗi gin ko malle dakina, ya ɲa hamdiy in kaak Bunɗi beriji. ⁷ Asaan gi bal iye yoo maanna do duniiner ho gi gediraado oki ice yoo maanna minninti. ⁸ Naar-ak, ya gi tiyaw ho siyaw, ho gi isaw-ak di, necinten ko. ⁹ Kar ɲuur kuuk raka gine gay gamnar gay, niyinco taat kuunaydo in botol ta Bunɗi ɲaamiig ɲu galiy do pise ka *Seetanner. In ele ka gamin ku duniiner-ak, ɲu idiy zinɲkico ho ɲu rawtiig goyinco. ¹⁰ Ele ka mallel-an, ɲaar ko baaco ta gamin okinco kuuk

† 5:18 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 25.4.

* 5:19 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 19:15.

§ 5:18 Wer ka gase kaawor do Matiyee 10.10, Luk

jookumo. Gee daarin diya kayco do bariye ka malle, ansii ko nu jagtu serek min do imaan ho nu iytu taaɓin dakina do kayco.

Obe ka tirit do imaandi

¹¹ Kar gay, kin kat gem ka Bunɗi, goy serek min gamin-an̄ku. Baray maman kii gine ay maanna in̄ botiliy, kii gaare in̄ goyiin̄i kadar ki karmiya Bun̄, kii obin imaanjin̄ bombo, kii ele gee, kii ice subirraw ho kii goye dalulle. ¹² Taasan̄ taasiŋka taat taɓ do imaandi. Ob tirit do goye ka gaasdo. Goye naar-ak ko Bun̄ kolin̄cin do wiktin taat ki piltu bin̄ do un̄co ka saadinna dakina a ki aamin do Iisa Masi. ¹³ In̄ sin̄ ku Bun̄ kaak bera siikime do ay maanna ho in̄ sin̄ ku Iisa Masi kaak gaar imaanji do un̄ji ka guberneer Pilaat*, nu kaawaajin̄ aman : ¹⁴ gin ay maan kaak Bun̄ kaawiiin̄ in̄ gelbin kaak *cawar ho bal oorne nam yiriy taat *Rabbinte Iisa Masi yaa bayne. ¹⁵ Baynin̄ji-ak yaa kuuniye do wiktin taat meen̄ji Bun̄ diytu.

Naar keeji di Sultan kaak taɓ,
Galal tan̄ji gaasaado tak-tak,
Na Sultan ka sultinniidi
ho na Rabbin ka rabbinniidi.†

¹⁶ Naar keeji di kaak matdo.
Na goy do portikaw taat waan sa
baatido moota.
Ginno waan kaak talga
ho ginno waan kaak yaa gedire
talin̄ji.‡

Horoomine ho in̄ gudurre loci doo !
*Aamin.

Taayiik ta Pool do gay gamnar

¹⁷ Do nuur kuuk gay gamnar kuuk goy do adiy ka kidar-an̄, kaawco a nu jaalenno zin̄kico. Kaawco a nu diyenno kayco do malle kaak yaa uce us maala. Kar gay, nuu diye gelbinco in̄ Bun̄. Naar kat beraate ay maanna, na beraate dakina, ampa kat gii aaciye. ¹⁸ Kaawco a nuu gine sellin̄kaw, nuu kuuniye gay gamnar do

gamin kuuk samaane nu giniyo, nuu gine oyaw ho nuu deedguwe gaminco in̄ gee ku pey. ¹⁹ Ya nu gina pa-ak, nuu n̄ume malle kaak samaane do un̄ji ka Bun̄di ho kaak neginda ucaado usu. Ansii kat, nuu gase goye kaak taɓ.

Ooy ta ba aaro

²⁰ Gem kol ron̄ji Timote, obig gamin kuuk Bun̄ beriiin̄-an̄ samaane do adin̄. Gooy zin̄ min meel taat bal baati ho taat arro in̄ imaan. Gooy oki zin̄ min meel taat gee talaat ar na ibine kaak taɓ, kar sando ta raadine. ²¹ Gee daarin̄ icig ibine naar-aka. Ampaa ko, nu jagtu serek min imaan.

Bun̄ yaako barkiyyin̄ko okin̄ko. Nu ooyko dakina.

* **6:13** Wer ka gase kaawor do Yaaya 18.36-37, 19.11. † **6:15** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 10.17, Soom 136.3. ‡ **6:16** Wer ka gase kaawor do Soom 104.2, Ekzood 33.20, Yaaya 1.18.

2 Timote Maktumne ta seerinkar taat Pool siiriiji do Timote Pile ka kaawor

Maktumne ta seerinkar-an, na Pool di oki siirit do Timote. Na goy danaayne ho na iban kadar menuwi sa yaa gaasen di. Paa ko, na naamiiji do Timote. Maktumne-an kaawa do bi ka goyiinji ka Pool, bieldinji kaak na bieldiy gee ho taaɓiney taat na taaɓiy do saan ta Kabarre ta Gala. Pool taayaag a na ginenna kolaw do taaɓin taat yaaji ase. Illa naa gaare kaaw ta Bunji in botilti. Do bieldinji, na amilaado kara min bilde ka Pool in kaak paliinna bielditu. Illa nuu aade ta Kitamner, asaan ay maktumne ta Bunji, taar kaaw ta meenji Bun. Taar ta bilde seen ta Bunji, ta gaayaag gee yaa ibiniin niginco, nuu yeepe do botol taat samaane ho nuu goye goye kaak Bun rakiyo.

Ooy ta Pool

¹ Na nun Pool kat siiraat maktumne-anta. Nun *paliine ka Iisa Masi in niyin ta Bunji, naa gaare kaawoy taat na kaawtu a naa bere goye ka gaasdo. Goye-ak, gee gasaag in nune kaak in Iisa Masi.

² Nu siiraat locin do kin Timote. Kin nu elgicin ar ron ka meendu. Tatte Bun ho in *Rabbinte Iisa Masi yaan barkiye, nuu tale aminduwin ho nuu iye aapiye.

Pool ozilaag Bun do bi ka Timote

³ Nu ozila Bun kaak nu abdiyi in gelbin kaak *cawar ar kaak aginiydu gintu awalle. Wiktin taat nu inda Bun, nu ozilgiyga do bi kanji ho aando yiriyo, nu rawatdo bin. ⁴ Nu moyig zulinji kuuk wiktin taat gi totiriyo ho nu raka a illa gii naame kat adir yaa miine in galal. ⁵ Nun bal rawte maman ki aamintu do Iisa

Masi in gelbin rakki. Imaanji-at ar ta yaako ta yaarko Loyiiz ho ta yaako Eenis gintu min awalle. Kar din oki nu iban tam kadar imaan taar-at di goy do gelbinen. ⁶ Do bi naar-ak ko, nu iskiicin a kii obin samaane bere ka Bunji kaak na barkiyinjin do wiktin taat nu leetu pisindu do kaan. ⁷ Asaan Bun balte bere ruwwin taat unja kolaw, kar gay taat bera gudurre, ele ho in gedire do zinkar.

⁸ Pa-ak, dak ginenna sokaan ya ki kaawa do geemir do bi ka *Rabbinte. Nun nu obintu danaayne do bi ka Kabarre ta Gala. Naar-ak, dakor ginenna oki sokaan tak-tak. Kar gay, ooyit taaɓine do bi ka Kabarre ta Gala in gudurre taat Bun beriiin ar nun oki ooyiita. ⁹ Naar Bun kat jilinte ho doɓinte a gii kuuniye geenji. Na balinte doɓe do saan ta riy taat samaane gi gintu, kar gay, na doɓinte in niyin ta meenji ho in barkin tanji. Na berten barkin-an in botol ta Iisa Masi min Bun bal kilgiyin misa duniine ¹⁰ ho na gaarten kat dinja in ase ka Iisa Masi, Gay jilinte. Naar ko gedirtit do muuti, ho in gaare ka Kabarre ta Gala, na bayinteg waran goye ka gaasdo.

¹¹ Bun doɓintu *paliine, na berduut Kabarre ta Gala-at do pisindu a naa gaarinti ho naa bilde gee in taara.

¹² Do bi naar-ak ko, nu taaɓiyi do danaayner-anja. Kar gay, nu ginno sokaan, asaan nu ibingig waan kaak nu aamintu loci ho nu iban tam kadar na gin gudurre taat naa gooyin maan kaak na beriidu* nam yiriy taat na asi dukume seriin do geemir.

¹³ Kaawin kuuk taɓ nu bieldicin-ak, obig do adin ho gaarig do geemir. Goy bombo do imaan ho do ele kaak Bun beriy do nuu kuuk num in Iisa Masi. ¹⁴ Bun berji amaanne taat taɓ. Dummiyit samaane in gudurre ta Ruwwin ta Bunji taat goy in ginte.

Pool ozila Bun do bi ka Onesipoor

* **1:12** 'maan kaak na beriidu' : Maanna-ak, ta Kabarre ta Gala ta Iisa Masi.

¹⁵ Ki iban kadar gee kuuk aamine kuuk goy do kid ka Aazi, okinco rasintu. Minninco-ak goy oki Pigeel ho in Hermozeen. ¹⁶ Kar Onesipoor gay, Rabbin yaa barkiyin in geenji, asaan naa iskontu dakina. Na baldi gine soka, nun kaak goy do dajayner, ¹⁷ kar gay, min na ottu do geeger ka Room di, na bariyin kee nam na gasintu. ¹⁸ Nu inda Rabbin naa tale aminduwi do yiri taat na asiy dukume seriine. Ka seener, kin oki ibingit tam riyoy taat na gintu lotu do geeger ka Epeez.

2

Askirin kaak ta6 ka Iisa Masi

¹ Gem kol ronji, in barkin ta gi gastu min do Iisa Masi-an, zeedu kii goye bombo. ² Kaawin kuuk ki dortu amil min do bir do unco ka saadinna ku dakin-ak, gaarcog do gee kuuk nu amniyaagu, kuuk nec bilde gee ku pey.

³ Icit taa6in in nunu ar ki askirin kaak ta6 ka Iisa Masi. ⁴ Ya askirin raka a tatkuwi yaa ozilinji-ak, naa tale riyoy di ho isgig do in riy ta gee kuuk askirnado. ⁵ Kar do gee kuuk kaasuma in gadi, naar kaak pakig eenji gasaato haginey ya na bal karmiyin *gaanuun ka gadi. ⁶ Gay gawnar kaak taa6iya jelket-jelket do morgoy, ya gamnay nee, illa meenji ja aawaag awalle. ⁷ Gem kol ronji, pakirit samaane kaaw taat nu kaawii-ij-anta ho *Rabbin yaan gaaye kii ibine baati okintiti.

⁸ Kii pakirguwe do Iisa Masi. Uudin ta Kabarre ta Gala kaawtu, naar min tamba ta sultan Dawuud ho Bun nooyig min do muuti. Taar ko Kabarre taat nu gaariy-anta ⁹ ho do bi kanti ko, nu taa6iyiy nam nu duuniig pisindu ar nu gem kaak jookumo. Kar kaaw ta Bun di gay, nu gediraado duuninti. ¹⁰ Ansii ko, nu iciit taa6inan okintit do kaar do bi ka nuur kuuk Bun do6tu. Paa kat, nuur kuuk num in

Iisa Masi, nuu gase jile ho in *darjin taat gaasdo tak-tak. ¹¹ Kaawin kuuk din naan kaawe-an, nuur nec gee okinco yaa obin bombo :

« Ya gi mat in Iisa Masi,
gii goye oki in naara.

¹² Ya gi ica subiraw do taa6iner,
gii hokumiye in naara do meennuwi.
Kar ya gi poocaag gay,
naar oki yaate pocinte.

¹³ Ya gi gina maan kaak in botiliido,
naar gay ginaag doo in botiliy.
Asaan na tatarro do maan kaak
meenji kaawtu. »

Gay riyor kaak Bun oziltu

¹⁴ Kii moyguwin gamin-an do gee kuuk aamine ho kiico kaawe waran in sin ku Bun di a nuu gidenna do bi ka baaco ta kaawnar di. Gidaw, taar gaaydo gem in maanna, illa ta rawtaag nuur kuuk cokiyaata. ¹⁵ Zeedu, kii peye do unji ka Bun di ar gem kaak tur Bun yaa ozile ho ar gay riyor kaak ginno soka do riyoy ho kaak gaariit kaaw taat ka seener in botiti. ¹⁶ Dak unjenno kaan do kaawin kuuk bal baaco ho kuuk kunaydo in imaan. Asaan gee kuuk gina ampa-ak, datikco yaa gine serek in Bun gaay in gaayo. ¹⁷ Gee nuur-ak, bilingco ar mut kaak gornaw. Min gee-ak goy oki Himene* ho in Pileet. ¹⁸ Nuur rasit botol ta ta6. Nu kaawa a Bun nooyig ko gee min do muuti.† Ansii ko, nu jagiig gee dakina min do imaanco. ¹⁹ Kar gay, gee kuuk aamin do Iisa Masi, nuur goy ar dulaayinna ku gerdi. Dulaayinna-ak, Bun kat pingu ho nu goyiy bombo. Dulaayinna-ak, nu siirco aman : « Rabbin Bun ibingig geenji ku meenji. »‡ Ho pey aman : « Naar kaak kaawa a na gem ka Bun di-ak, naa etire serek min do gamin kuuk in botilcodo. »

²⁰ Do ger ka gay gamnar, kii gase parkak dakina. Do yiri ta iidiner, nu imila parkak ku daabner in ku

* **2:17** 'Himene' : Naar ko kaak Pool kaawtu bi do maktumne ta Timote taat awalle (1 Timote 1.20).

† **2:18** 'Nu kaawa a Bun nooyinte ko' : Gay raadiner nuur-an kaawa a Bun nooyaado zi ka gemor, illa na nooya kelim ta gemor do wiktin ta na aamin do Iisa Masi ho na gas goye kaak marbinto. ‡ **2:19** Wer ka gase kaawor do Nombir 16 : 5.

poddiner. Kar yiriy ta maalan gay, nu imila parkak kuuk nu waytu waye wala kuuk nu pintu pine. ²¹ Ansi-ak, gem kaak cal ziy min gamin kuuk jookum-an, naar ar parkak ku iidiner-an ku. Na gin ko *cawar do unji ka Bun di. Na nec ko ginin riy ta tatkuwiy do botilti. Ho na siy ko ziy naa gine ay riy taat samaane.

Gay riyor ku Bun di

²² Gem kol ronji, dak unjenno zin do dubilaw. Kar gay, zeedu kii bariye botol ta sellinkaw, ta imaan, ta elindi ho ta aapiyer in gee kuuk inda Rabbin Bun in gelbin kaak *cawar. ²³ Rasit oki meel taat maala, bal baati. Kin iban tam kadar meel, taar iya giduwa. ²⁴ Kar gay riyor ku Rabbin Bun gay, nuur gid do in gee. Illa gay, nuu ginguwe sellinkaw do gee okinco, nuu ibine bilde gee ho wiktin taat gee osaagu, nuu ice subiraw. ²⁵ Do gee kuuk ooydo kaawo, nuuco gaarin seene in kaaw taat oola. Paa kat, wal Bun yaaco gaaren di botol taat nuu ibinin niginco, nuu jipte goyinco ho nuu ibinin seen ta Bun di. ²⁶ Paa kat, kayco yaa ase, nuu amile min do pise ka *Seetanner kaak obiig awalle nu giniy maan kaak na rakiyo.

3

Menaw ku ba aaro

¹ Gem kol ronji, iban tam kadar do menaw ku ba aaro, wer yaa ase rada. ² Do wiktin taar-at, gee yaa tale adat ku maaniico di ho nu talenno gurus. Nu kaawe do unco ka geemir a nuur di gee, nuu jaale zinkico, nuu nige binkico in Bun ho kaawco baado in aginiyco. Ya waan beraaco maan sa, nu ozilaagdo ho nu karmiyaagdo gamin ku Bun di. ³ Nu tallo amindaw ta geemir, nu saamaydo, nu os gee, nu gedarro do zinkico ho ya nu tala gee taabiyaw, nuur gay galco. Gelbinco rakaado tak-tak gamin ku samaane kuuk Bun rakiyo. ⁴ Nu isan do geemir, nu gina gamin bal kayco. Do goyinco a illa nuu jaalguwe zinkico kon di. Nu

el galal ta duniiner pak Bun. ⁵ Nu gaar zinkico ar nu gin imaan, kar do kayco gay, nu pakira kadar ta ar maan ka maala kaak ginno gudurre. Gee nuur-an, pik botilco serek. ⁶ Min gee-an ku, daarinco unjiy ko do geray ku geemir, nuu caaciyaag daad kuuk imaanco bal paaye caari a nuu ooye kaawco. Daad-ak, zunuubinnico dakina. Nu aada ay galal ta zinkico di. ⁷ Daad-ak el cokiye bilde ka marbinto, kar gay, nu gedarro ibinin seen ta Bun di. ⁸ Nuur kuuk caaciyaag daad-ak poocit seene uudin taat awalle Janees in Jambirees* poociig kaawin ku Muusa. Gee nuur-ak, pikirrico jookumo ho imaanco sa yaa uce us maalan di do unji ka Bun di. ⁹ Kar gee-ak gay, riyco baado in unti asaan gee okinco yaa ibinin kadar nu gee kuuk bal gine kay, ar awalle nu ibiniig raade kan Janees in Jambirees.

Obig bombo bilde kaak ki gastu

¹⁰ Kar kin gay, wiktin ta nu bildiy gee, ki cokiyyintu. Ki tal maman nu goyiyo, gamin kuuk nu giniyo, imaandu, subirruwir, elindu, man nu diyyi gelbiner do riyor, ¹¹ maman nu taabiyintu ho maman nu taabiyiyo. Ki ibingit taabin okintit taat asdu do geeger ka Antiyoos, ka Ikoniyoom in ka Listir. Maa taabinir taat nu bal aawinti ! Kar *Rabbinte jilgiinu min ay taabine. ¹² Ka seener, nuur kuuk num in Iisa Masi ho raka goye sellen do unji ka Bun di, nuu taabiyinco okinco. ¹³ Kar gee kuuk jookumo ho caacay gee gay, jookumuwco-at yaa gaaye gaayen di. Nuur kuuk caaciya gee, goy oki kuuk yaa caaciynco. ¹⁴ Kar kin gay, ob tirit do bilde kaak ki gastu ho kaak ki ooytu in gelbin rakki. Ki ibingig nuur kuuk bildin in. ¹⁵ Min ki kapak di, ki ibingig ko makaatamna ku Bun di. Nuur kuuk beraaji ilim kii gase jile kaak asa min imaan taat do Iisa Masi. ¹⁶ Ay maktumne ta Bun di, taar kaaw ta meenji Bun. Kaaw-at, taar ta bilde seen ta Bun di, ta gaayaag gee yaa

* 3:8 Wer ka gase kaawor do Ekzood 7.11-12.

ibiniñ niginco, nuu yeepe do botol taat samaane ho nuu goye goye kaak Bun rakiyo. ¹⁷ Ampaa kat, gay riyor ka Bun di yaa kuuniye gem kaak siy ko zinkay tak a na nec gine ay riy taat samaane.

4

Taayiiik ta ba aaro

¹ Do unji ka Bun di ho do unji ka Iisa Masi, naar ko yaa ase dukume seriin do gee kuuk goya in kuuk mate ho naa tee *Meennuwi, cokay nu kaawaa-jin waran aman : ² Ya gee raka cokiye kaawnan wala ya nu rakaado oki, wakal gaarit kaaw ta Bun di. Bildig gee ho iskig okinco. Do nuur kuuk jaawa badam, kii gaarin niginco ho kiico leese. Okintit-an, ginit in subirraw dakina. ³ Asaan wiktin yaa ase taat gee ooyaagdo tak-tak bilde kaak ta6-an ka. Illa nuu ele galal ta zinkico ho nuu nune gay bildindi dakina kuuk yaaco kaawe kaawin kuuk dora gala do denger di. ⁴ Do wer-ak, nuu tirin denjinco do seen ta Bun di a nuu cokiye maliyin kuuk gee imiliy min do kayco di. ⁵ Kar kin gay, gedar do zin do ay maanna, icit taabin do kaan, ginit riy ta gaare Kabarre ta Gala, ho kuunay gay riyor ka Bun di kaak ginaat riyoy in botilti.

Pool, wiktiney nece

⁶ Kar nun gay, wiktin taat naa rasin duniine gaay ko. Nu ber ko zir ar *satkin do Bun di. ⁷ Nu taasin taasin ka taat ta6, * nu gaasig ko wer ka gadir ho nu ob baati ta imaan. ⁸ Min yiriyta, hagin taat nuu bere do nuur kuuk nosire eraan kuwa ka samaaner. Hagin-at, na kadumuul kaak Bun beriy do nuur kuuk goy goye kaak in botiliy, asaan *Rabbin Iisa Masi, naar gay dukume seriiner in botilti. Naar kat yaadu berinti do yiriy taat naa dukume seriin do geemir. Na beraaduutdo lotu di, kar gay, naa berin oki do nuur okinco kuuk era asinji in gelbin rakki.

* **4:7** 'taasin ka taat ta6' : Taar-an kaawa do bi ka riy taat Pool gintu do Iisa Masi in gelbin rakki.

† **4:13** Awalla, nu siya makaatamna in pardina wala in zamam, nu siiriico ho nu maliyig maliye. Nuur kuuk nu siyig in zamam-ak kaalne ho taayaw. ‡ **4:19** 'Priska' : Nu kolaat oki Prisil (Akt 18.1-2).

Kabarre ta Pool

⁹ Zeedu, kii ase kodok-kodok kiin gasindu. ¹⁰ Nu rakiy kii ase-ak, asaan sinthe Demaas, naar el galal ta duniiner kat paka ho na rasintu, na deet do geeger ka Tesalonik. Kresans gay deet kar do kid ka Galaasi ho Tiit sa deet do kid ka Dalmasi. ¹¹ Anne-an dak ko Luk di in nunu. Ya ki asaw, iyig oki Maark, asaan na nec gaayindu dakina do riyor. ¹² Kar Tisik gay, nu naamig kar do geeger ka Epeez.

¹³ Ya ki asaw, iyorduut batkor ta usi taat nu rastu wer kan Karpuus do geeger ka Trowaas. Iyig oki makaatamna. Dak rawtinco do kuuk nu siytu in zamam-aku.†

¹⁴ Alekzandir kaak garpo nigdu dakin aale. Rabbin yaaji yee pin uudin taat na gintu. ¹⁵ Kinke oki goy godom min naara, asaan naar pocig tak-tak bildinte.

¹⁶ Do wiktin taat awalle nu iyintu do unco ka gay dukume seriiner nu osiy bir, ginno gem kaak gaayintu. Okinco, nu rasintu. Bun yaaco saamiye. ¹⁷ In taar-an oki, Rabbin goy in nunu. Na berdu gudurre nu gaariit Kabarre ta Gala do geemir nam okinco kuuk Yuudinnado sa cokiya. Nun ar gem kaak Rabbin jilig min do biy ka boorir. ¹⁸ Rabbin yaan jilindu min do ay maan kaak jookumo ho naan iyindu do Meennuwi kuwa ka samaaner. Locin di *darjine elgin in elgina ! *Aamin.

Ooy ta ba aaro

¹⁹ Ooyco do kun Priska‡ in mitti Akilaas ho in geenji ku Onesipoor. ²⁰ Erast, naar dak do geeger ka Korent ho Tropim gay, nu rasig do geeger ka Mile asaan na radaw. ²¹ Zeedu kii ase kodok-kodok min us daado misa-an ka.

Kun Ebuluus, Pudans, Linuus, Kilo-diya ho in sinthe okinco kuuk aamine ooyji dakina.

²² Rabbin, ɲaa goye in kinke. Njaako barkiyin_{ko} okin_{ko} ! Nu ooyko dakina.

Tiit Maktumne taat Pool siiriiji do Tiit Pile ka kaawor

Na Pool kat siirit maktumne-an do Tiit. Na siirit do wiktin taat na goyiyi danaayne. Min nu bal obin misa Pool danaayne, Tiit gaayig in riy ta gaare Kabarre ta Gala. Kar ba aaro, Pool gaarji riy do kid ka Kreet. Kid naar-ak goy datik amiydi. Riy ta Tiit-at a naa gaayin kretiyyenna nu leeyin gamin ku Eglizdi in botilco. Pool taayig Tiit a maman na dobe agindaw ku Eglizdi. Na diyiji oki a naa taaye gee maman nuu goye goye kaak Bun rakiyo, wala nuur kuuk za6e, wala dubal in gamsa, wala 6errina.

Ooy ta awalle

¹ Nun Pool, 6erre ka Bunji kat siirit maktumne-anta. Nun *paliine ka Iisa Masi a naa iyin nuur kuuk Bun do6tu-ak a nuu obin imaanco bombo ho nuu ibinin samaane bilde kaak Iisa bildiigu. ² Hiyya, nuu diye do kayco kadar nu asa goye in naar tak-tak. Asaan awalle, min Bun kilgiyiit duniine, na kaawco ko do geenji a nu asa gase goye ka gaasdo. Hadi ginte iban kadar Bun, naar raaddo tak-tak. ³ Bun do6tu wiktine a naa gaarin kaawoy do geemir in riyor taat nu giniyo. Ta taar-an ko riy ta jile geemir taat Bun kaawiidu a naa gine ho na beriiduut do pisindu.

⁴ Kin Tiit, nu icinjin ar ki rondu ka meendu, asaan seerte gi aamin do Iisa Masi. Nu indaajin Tatte Bun in Gay Jilinte Iisa Masi, nuun bakiye in nuun iye aapiye do gelbinen.

Dobe ka agindaw ku Eglizdi

⁵ Wiktin taat nu uctu min kid ka Kreet, nu indinjin a kii dake, kii gaasin riy taat dak annere. Riy taat nu rakiy ki gine gay, kii lee agindaw ku *Eglizdi do ay geeger ka Kreet. Wiktin taat nu goy in kinke nu taayinjin aman : ⁶ Tatkaw ka Eglizdi,

naa goye godom. Naa obe daatik rakki di. Kooginay sa yaa aamine in Iisa Masi. Nuur sa yaa goye godom ho nuu karmiyin aginiyco. ⁷ Bun, naar berjit riyoy do tatkaw ka Eglizdi. Do taar-an ko, ay tatkaw ka Eglizdi yaa gine gem sellen. Naa ginenno gem kaak a tanji di yaa tee ho naa dapinenno munjam. Naa sakriyenno ho na koocenno eenji. Na ginenno gem kaak diya gelbinye do maan ka gemor. ⁸ Illa tatkaw-ak yaa gine gem kaak oba gee gerci ho naa gine gem kaak el gine riy taat sellen. Naa ginenno gem ka hallel. Na eerro gee. Naa nigenno ho na gedirji do ziy. ⁹ Amaanney ta ta6 taat gee gaariiji yaa goye bombo. Ansi-ak, naa gedire gaaye eenji in bilde ka seene ho naaco gedire do gee kuuk meelaw.

¹⁰ Nu diyiji ansi-ak, asaan gee dakina goy ku pooca ice kaaw ta agindaw ku Eglizdi. Ka seener gay, gee nuur-ak goy datik ta nuur kuuk diya aman : « Gee kuuk amine, okinco yaa dukumen ja selno. » Gee nuur-ak bilda eenco in kaawin kuuk do botilcodo a nuu jagin min botol ta ta6. ¹¹ Kar kin Tiit gay, todco nuu biddenno gee. Asaan ya nu bilda gee in kaawin kuuk do botilcodo-ak, nu niga geray ku geemir. Nu bildiy gee pa-ak, asaan nu rakiy gase minninco gurus. ¹² Taaye, gin nabiinca rakki min gee ku Kreet kaak kaaw aman : « Gee ku Kreet, nuur el raade, nu ar kumin ku yeero kuuk motilay, nu zegilay ho teenco gay teenno. » ¹³ Kaaw ta nabiinca an do botilti. Hadi ya kaawoy-at kat goy di do botilti gay, kin, zeedu, leesco dakina asaan nuu aamine do kaawte. ¹⁴ Pey nu cakiyenno kaawin ku *Yuudinna imiltu min do kayco ho nu aadiydo pey aadanna ku gee kuuk pocit kaaw ta seener. ¹⁵ Do gee kuuk bal nige do unji ka Bunji, ginno maan kaak yaa niginco min kara. Kar do gee kuuk nigaw ho amnaydo do Iisa gay, min gamin kuuk nu giniyo, ginno maan kaak sellen. Kun kawta, nu pakira ko do gamin ku jookum di ho nu eergigdo gamin kuuk sellen in gamin kuuk jookumo. ¹⁶ Gee

kuuk amil min do botildi-ak, nuur diya a nu ibingig Bun, kar goyiŋco gay gaarro kadar nu ibingig Bun ka seener. Gee yilaagu, nu karmaydo Bun ho nu gedarro gine maan rakki kaak sellen oki.

2

Bilde kaak ta6

¹ Kar kin Tiit gay, gaarco do geemir bilde kaak ta6. ² Kaawco do jaminar a nuu gedire do zinkico, nuu goye godom ho nuu goye goye kaak gee yaa karmiyinco. Nuu obin pey imaanco bombo, nuu elguwe zinkico ho nuu icguwe subirraw. ³ In taar-an ko, kiico diye do ajusinna a nuu goye goye kaak Bun rakiyo do gamin okinco kuuk nu giniyo. Diyco a nuu osenno eenco ho nuu peye min see kaak aale. Diyco a nuu taaye eenco in taaye kaak samaane. ⁴ In taar-an kat, nuu gaare do eenco daad ku cewey maman nuu goye. Nuuco gaare maman nuu elin midiyco in kooginco, ⁵ maman nuu goye godom ho nuu talen ko midiyco di. Maman nuu obe geriyco, nuu gine *cawar ho nuu karmiye midiyco. Paa kat, waan nigiydo biy in kaaw ta Bun di.

⁶ Do dubal in gemsas oki, kondirco do leesindi a nuu goye goye kaak Bun rakiyo ⁷ do gamin okinco kuuk nu giniyo. Kin Tiit sa gin taat sellen asaan dubal in gemsas-an yaa ice botilin. Ya ki bilda gee sa, bildig in bilde kaak in botiliy, paa kat, nuu karmiye. ⁸ Illa kaawon yaa ase do werti di. Waan gediraado yaan meele. Ansi-ak, soka yaa deen adinte nu gediriydo gase maan kaak jookumo min lote.

⁹ Do berrinar, diyco a nuu ginin riyco taat geenco diyico a nuu gine. Ansi-ak, yaaco aawe gala. Nuu meelinco do geenco. ¹⁰ Nuu kokininco do. Illa nuu gine taat geenco yaa ozilinco. Ampa-ak, in goyiŋco, gee yaa karmiyin kaaw ta Bun di, Gay Jilinte.

¹¹ Asaan Bun, naar gaarit barkiney taat naa jilin gee okinco. ¹² Taar ko gaaraate maman gii jipte goyinte, gii poocin gamin kuuk goy do duniiner. Ansii kat, gii ibine do goyinte ho gii goye goye kaak Bun rakiyo ho sellen do unji ka Bun di. ¹³ In taar-an ko, gii diye do gelbinte do yiriy ta ta6 taat gi eriyo. Yiriy taar-at kat, lisa Masi kaak Bun te ho Gay Jilinte yaa yeepe in *darjiney. ¹⁴ Do bi kanten ko, lisa Masi rastu ziy, nu deeyiiga asaan naate jilinte min do gamin kuuk samaanno ho naate acin zunuubinnite. Ansi-ak, gii gine geenji, gii zeede gine taat samaane.

¹⁵ An ko kaaw taat kiico kaawe in zeede. Kiico leese ho kii gaayinco. Dak rasenno gee yaan gine ar maan ka maala.

3

Goye ka gee ku Bun di

¹ Kin Tiit, deelcot kaaw do gee ku Bun di a nuu karmiyin agindaw ku darrer yoo *gaanuunco. Deelco a nuu gine taat sellen do eenco. ² Diyco a nuu diyenno kaaw do eenco, illa nuu gine sellen benannico. Nuu goye dalullay in gee okinco. ³ Asaan awalle ginte oki gee kuuk oliyay, gi newsiji kop do Bun di, gi jag min botol taat samaane. Gi gin berrin ku gamin okinco ar ele ka maanni ho gamin kuuk bera galal. Gi el nigen di. Gi hasuudinay. Gi gina taat gi rakiy di. Gi ello zinkite. ⁴ Kar gay, Bun kaak jilinte gaarte sellinkuwi in elinji lote okinte. ⁵ Na jilinte min do zunuubinnar asaan na tal aminduwte. Na balte jilinte asaan gi gin taat in botilti. Bun jilinte in Ruwwiney taat na beriite. Ta acten zunuubinnite. Gi gintu gee kuuk marbinto ho gi ictu goye kaak marbinto. ⁶ Bun miinten gelbinte in Ruwwin ta lisa Masi kaak Gay Jilinte beriite. ⁷ Ansi-ak, Bun in elinji, na gininte gi goyiy in botol do unji asaan gii gine kooginay kuuk yaa gase goye ka gaasdo kaak gi eriyo. ⁸ Ka seener, kaaw-an do botilti.

Ansii ko, nu rakiy a kiiti wakile do kaaw-anta. Asaan nuur kuuk aamin do Bunđi yaa zeede gine sellen. Kaaw taar-an yaa gaayin gee okinco. ⁹ Kar gay, kaway min gamin ku tambaar, kaway min gee kuuk el giduwa ho kuuk el meelo do bi ka gaanuundi. Asaan gamin ar nuur-an bal gine pay-dinco. Nu gaaydo gee. ¹⁰ Ya goy gem kaak el eere gee, karumga, kar kiji deele pey. Ya na icdo gay, kiji newse kopo. ¹¹ Kin iban kadar gem kaak gina ansi-ak, naar jag min do botol taat samaane. Ya na baa ansi di-ak, na tara ziy ka meenji.

Ooy ta ba aaro

¹² Nu rakaan naame gem rakki kaak baan make : Artemaas wala Tisik. Ya na ote, uc parak ki asiin gasindu kodok do geeger ka Nikopoliis asaan nun ic niyine, nu raka gaasin ribba ede. ¹³ Baanu, gaayig Zenaas gay dukume seriiner, in Apoloos. Obco wero do martuwco. Nu rakaado maan yaaco arme. ¹⁴ Do sintite sa, illa nuu ibine kadar nuu gaaye gee kuuk ya gamin armaaco. Ansii kat, goye ka gee ku Bunđi uciydo maala.

¹⁵ Sinta okinco kuuk goy anne in nunu ooyjin dakina. Kin sa, ni diyaajin : ooyco do sintite kuuk elgiite kuuk goy annere.

Okinco, Bun yaako barkiyinco. Nu ooyko dakina.

Pilemon Maktumne taat Pool siiriiji do Pilemon Pile ka kaawor

Maktumne-an, ɲa Pool kat siirjit do Pilemon. ɲa siirit do wiktin taat ɲa goyiy daɲaayne. Pilemon, ɲaar aamin do Iisa Masi min awalle. Kar ɲa gin ɓerre rakki, sinji Onezim. Onezim gay gadtu ho ɲa ɲaamtu in Pool. Wiktin taat Onezim goyiy in Pool, ɲaar oki aamintu do Iisa Masi. Kar ba aaro, Pool siirji do Pilemon a ɲaaji saamiye do Onezim ho ɲa ɲaamiiɲig in maktumne-anta. Pool indaag Pilemon a ɲa talaagdo pey Onezim ar ɓerrey, kar gay, ɲaa obin ar sinjo.

Ooy ta awalle

¹ Maktumne-an, nun Pool in sinthe Timote kat siirta. Nun, ɲu obintu daɲaayne asaan nu kaawa do bi ka Iisa Masi. Ni siirit loci, kin Pilemon. Ki roy ka bini ho ki gaayaani do riy ta Iisa Masi. Ni ooyjin dakina. ² Ooyti do boote Apiya. Ooyiy oki do sinthe Arsip, ɲaar kaak zeeda in nini do totire ka Kabarre ta Gala. Do *Egliz kaak numa do gerin oki, ooyco dakina. ³ Tatte Bun ho *Rabbinte Iisa Masi yaako barkiyin ko ho yaako iye aapiye.

Dele ka barkiner do Bun di do bi ka Pilemon

⁴ Kun kawta, ya nu inda Bun, nu rawatdo bin. Nu dela barkin do Bun di do bi kanjin, ⁵ asaan gee kaawa do bi ka imaan taat ki gintu do Rabbinte Iisa Masi ho do ele kaak ki elgig gee ku Bun di. ⁶ Nu inda Bun a imaan taat numinte yaa sinje in unti. Ansii kat, kii ibinin ay maan kaak gi gintu in goye kaak gi goyiy in Iisa Masi. ⁷ Gem kol sinji, in ele kaak ki elgiy gee, adir miin in galal ho ki denrin dakina. Ka seener, ki denrig gelbin ka gee ku Bun di.

Pool indaag Pilemon a ɲaa obin Onezim samaane

⁸⁻⁹ Ka seener, nu gin botol naan kaawe do maan kaak kii gine. Kar gay, nu rakaado gine pa. Ansi-ak, nu indaacin do saan ta elindi di. Nun Pool, ki iban kadar nu za6 ko ho ɲu obintu daɲaayne do bi ka Iisa Masi. ¹⁰ Kar din gay, nu indaacin do bi ka Onezim kaak ar ron ka adir do daɲaayner-an ka. ¹¹ Awalle, ɲa baljin gine riy samaane, kar din gay, ɲa obte wer seerte. ¹² Naar-ak, nu ɲaamaajinga, ɲaar kaak nu elgig min do adir.

¹³ Ka seener, nun goy do daɲaayner do bi ka Kabarre ta Gala. Nu raka ɲaa goye in nunu a ɲaan gaayindu do wiktin taat ki ginno. ¹⁴ Kar gay, nu gediraado gine maan bal kaawon, asaan nun asiraacinno, illa in niyin ta meenjin.

¹⁵ Tuuliy Bun imilig Onezim min do pisinjin do wiktin sood di, kar din gay, ɲaa yeepen ko, ɲaa goye tak-tak. ¹⁶ Dak talinjo do pey ar ɓerre. Naar pakgig ko ɓerre serek, ɲaar sinjin do Iisa Masi. Nu elgig dakina, kar kin gay yaa elin pey paka. Kii elinji-ak asaan ɲa gem ar kinke ho asaan ɲa sinji oki do Iisa Masi.

¹⁷ Hadi, ya kin kat icintu ar royan, ya Onezim-ak ote, obig ar ɲa nun di. ¹⁸ Ya ɲa nigjin wala ya ki aadaag daana, diyduut do kaar. ¹⁹ Nun Pool ko siirjin kaawin-an ku in pise ka meendu. Naan kappiye ay maan kaak ki giniji do kaay ka Onezim. Kar gay, kinke sa, ki iban kadar nu aadaacin daana. Nu gaayinjin ki aamintu do Iisa Masi, taar-at ko daanan. ²⁰ Gem kol sinji, in ele kaak ki elgig Rabbinte, nu raka ki ginin riy taat nu rakiy-anta. Ampa-ak, denrig gelbinder in sin ku Iisa Masi.

²¹ In siire kaak nu siiriin-an, nu iban kadar kii gininti ho kii gine pak taar-anta oki. ²² Kar nu inda pey maan ka pey : kiidu bariye zuga, asaan nu iban kadar Bun yaa cokiya indin ko. Naan imilin min do daɲaayner ho naako ɓaawe.

Ooy ta ba aaro

²³ Epapraas sa, ɲu obig daɲaayne anne in nunu, asaan ɲa gaara kaaw ta Iisa Masi. ɲa ooyjin dakina. ²⁴ Eendu kuuk ni giniy riya Bundi, kuɲ Maark, Aristaark, Demaas in Luk sa ooyjin dakina.

²⁵ Rabbinte Iisa Masi yaako barkiyin ko okin ko. Nu ooyko dakina.

Hebru Maktumne taat ɲu siirtu do gee ku Hebru Pile ka kaawor

Waan ibanno gem kaak siirit maktumne-anta. Kar gay, kaak siirta-an ibingig aadanna ku Greknar ho ɲa ibingig oki rakki rakki makaatamna ku Jamaw ta Awalle. Maktumne-an, ɲa siirit do Yuudinna kuuk aamin do Iisa Masi. Yuudinna-ak, ɲu kolaag oki a ɲu Hebru. Gee-ak oole nam daarin dakco ko sood di, ɲuu rasin imaanco asaan ɲu bal gase bilde kaak necgu. Ansii ko, ka siirit maktumne-an raka gaare bilde kaak ta6 ka Iisa Masi. Bildinji-ak a : Iisa, ɲaar keeji di mee satkiner do Jamaw ta Marbinto. ɲaar di kaak goy datik ta geemir in Bun ho ɲaa gedire ginin riy-anta asaan ɲaar di gemo ho Bun. Muutuy taat ka etor, taar satkin ta ta6 lote. Min taar-an, Bun rakaado pey satkine. Ansi-ak, ginte okinte kuuk num in Iisa, gii gedire sinje moota in Bun bal kolaw.

Bun kaaw in biy ka Ronji

¹ Awalle, in binka ku nabiinnar, Bun deesco kaawe do aginiyte in botilay dakina. ² Din gay, do wiktin ta ba aaro, ɲa kaawte lote in biy ka Ronji. In ɲaar ko, Bun kilgiyiit duniine in gamin okinco kuuk goy kuwa ho keder, ho ɲa rasiijig okinco-an do pisinji. ³ In Ron ɲaar-ak ko, gee taliy portikaw ta *darjin ta Bun di, ho in ɲaar ko, gee yaa ibinin Bun, ɲaar man, asaan Ron-ak ara ko ɲaar di tak. Gamin okinco kuuk kuwa ho keder-ak goy in gudurre ta kaawoy. Min ɲa piltu botol a gee yaa gine *cawar do unji ka Bun di, ɲa daktu goy ka

samaaner do meeday ta ɲaar kaak gin gudurre pakgig gamin okinco. ⁴ Ampaa ko, Bun gaartu kadar Ron-ak pakgig *dubal ku Bun di serek. Do bi ɲaar-ak ko, ɲa diyiiji oki sin kuuk pakgig kunco.

Ron ka Bun di pakgig dubal ku Bun di

⁵ Ka seener, yiriy rakki, Bun bal kaawe do rakki min dubilji aman :
« Kinke-an ko Ron du,
min yiriyta-an, ɲuu ibine kadar nun ko takko. »*
Ho ɲa bal kaawe tak-tak do bi ka rakki minnincio aman :
« Nun, naa gine Tacco kanji
ho ɲaar gay yaa gine Ron du kanto. »†
⁶ Kar gay, Ron ka Bun di, ɲaar di kaaco ka gamin okinco.‡ Wiktin taat Bun rakiy ɲaamin Ronji do duniiner, ɲa kaawtu aman :
« Dubal ku Bun di okinco yaa abdiyinji.

»§

⁷ Do bi ka dubilji-ak, Bun kaawtu aman :
« Dubal kunto, ɲuur ar usu
ho gay riyor kunto, ɲuur ar lesas ku aki. »*

⁸ Kar do Ronji gay, ɲa kaawji aman :
« Kin kaak Bun, ki goy doo ka sees ka sultan.

Ki hokumiyaag gee in botol.

⁹ Ki el gamin kuuk in botilco
ho kuuk jookum gay, ki yilaagu.
Ampaa ko, kin kaak Bun,
Takko Bun do6injin a ki pakgig eenji
ho in sewe kaak ɲa etiliijin do kaan-
ak,†

adin gintu portiko. »‡

¹⁰ Bun kaawtu pey aman :

« *Rabbine, do teesindi, ɲa kin ken di kilgiyig kida
ho samaan sa, ɲa kin ken di siyig in pisinjin.

¹¹ Gamin okinco kuuk ki kilgiytu-an
yaa bire,

* 1:5 Wer ka gase kaawor do Soom 2.7. † 1:5 Wer ka gase kaawor do 2 Samiyeel 7.14. ‡ 1:6 'ɲaar di kaaco ka gamin okinco' : In kaaw ta Grek, ɲu kaawa a 'Ronji kaak ɲa weetu awalle'. Kar kaaw-an gay kaawdo kadar Bun gin koogin ku pey kuuk ɲa weeyig ba aaro. Ta kaawa a Iisa, ɲaar ar ron kaak ɲu weetu awalle, asaan ɲaar di kaaco ka gamin okinco. § 1:6 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 32.43. * 1:7 Wer ka gase kaawor do Soom 104.4. † 1:9 'sewe kaak ɲa etiliijin do kaan' : Do aadin ta Yuudinnar, ya ɲu etila sewe do kaa ka gemor-ak gaara kadar ɲu darjiyaag sultan. ‡ 1:9 Wer ka gase kaawor do Soom 45.7-8.

kar kin gay goy doo.

Gamin kuuk ki kilgiytu-ak yaa zoode ar kesuun zoodiyo.

¹² Ar batik taat nu maliyiita, kii maliyin gamin-aku.

Nu asiy makinco ar kaak gee makiy kesuune.

Kar kin gay makaado, ki goy uudinen di

ho menuwin gaasaado tak-tak. »§

¹³ Yiriy rakki, Bun bal kaawe do rakki min dubilji aman :

« As goy do meedar

nam wiktin taat naaco gedire do adinen,

nuu gine wer ka lee asinjin. »*

¹⁴ Ka seener, *dubal ku Bundi okinco, nuur ruwinnay kuuk gina riy do Bundi. Bun naamiig a nuu gaayin gee kuuk yaa gase jile.

2

Jile ka ta6 kaak Iisa iyiite

¹ Do bi naar-ak, zeedinte gii obe tirit do kaaw taat gi dortu a gi jagaado min botol taat samaane. ² Ka seener, kaaw taat *dubal ku Bundi iyiico do aginiyte, taar ic kat riyti. Naar kaak bal karmiyin kaaw-ata ho na aalta, na gasit tanji uudin ta niginji. ³ Ya nuur kuuk awalle bal karmiyin kaawo gasit tango, maman gii imile kayte ya gi ginig bees jile kaak ta6-anka. Jile naar-ak, *Rabbin meenji ko gaarig awalle. Kar nuur kuuk cokiyyig in dengincio gay diyte kadar kaaw-at ka seener. ⁴ Bun meenji gaay pey do kaawco in gamin kuuk na gintu do datikte : ay gamin kuuk ajbay, kuuk gaara gudurrey ho in bere ka Ruwwiner kaak Bun deediico ar kaak na rakiyo.

Iisa gaar botol ta jilindi

⁵ Ka seener, do bi ka duniin taat yaa ase taat gi kaawiy biti-an, Bun balco berin do pise ka dubilji. ⁶ Kar gay, nu siir do Kitamner aman :

« Gem gay, naar waa kina, ki pakiriya kaaci ?

Ron gemor gay, naar waa kina, ki taliy kaaci ?

⁷ Do wiktin sood, ki ginig kapak nam dubal ku Bundi din sa pakgiga.

Ki berji *darjine ho horoomin ar sultan

⁸ ho gamin okinco, ki berjig do pisinji. »*

Ya Bun berig gamin okinco do pisinji, naar-ak gaara kadar ginno yoo maanna kaak na balji berin do pisinji. Kar din gay, gi tallo misa kadar gamin okinco-an goy do pisinji. ⁹ Kar gay, maan kaak gii gedire ibine-ak, naar ko anka : do wiktin sood, Iisa, Bun ginig kapak nam dubal ku Bundi din sa pakgiga. Kar din gay, nu berji darjine ho horoomin ar sultan, asaan na seet taa6in ta muuti. Ansi-ak, in barkin ta Bundi, na icit muut do kaay do saan ta gee okinco.

¹⁰ Bun kilgiyyig gamin okinco ho in naar ko, nu goyiyo. Bun raka iye gee dakina do darjiney ar kooginay in botol ta Iisa Masi. Ampaa ko, Bun gintu a Iisa, naar kaak yaa pile botol ta jile geemir, naa biren ja min do taa6iner, kar kat, naa nece tak ar kaak Bun rakiyo. ¹¹ Iisa ko pil botol a gee yaa gine *cawar do unji ka Bundi. Ampa-ak, Iisa ho in nuur kuuk cawar-aku, okinco, nuu gine ar gee kuuktacco rakki. Do bi naar-ak ko, na kolaagu a sintar ho soka daggiddo.

¹² Paa ko, na kaawtu do Bundi aman :

« Naa kaawe do sintar do bi kanjin.

Do wer kaak gee num dakina, naa ozilin sinjin. »†

¹³ Na kaawtu pey aman :

« Nun, naa diye amaanner okintiti do Bundi. »‡

Pey aman :

« Nun ko anka in gee kuuk Bun beridu ar kooginar. »§

¹⁴ Uudin taat koogin-an okinco, baarco ho zinkico, nuur ku geemir di, Iisa oki ic zi ar kanco ho goyinji

§ 1:12 Wer ka gase kaawor do Soom 102.26-28.

* 1:13 Wer ka gase kaawor do Soom 110.1. * 2:8

Wer ka gase kaawor do Soom 8.5-7.

† 2:12 Wer ka gase kaawor do Soom 22.23.

‡ 2:13 Wer ka

gase kaawor do Ezaayi 8.17. § 2:13 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 8.18.

sa ar ka geemir. Awalle, naar kaak gin gudurre ta muuti, naar *Seetanne. Kar lisa gay, in muutuy, na imiliit gudurre ta Seetanner tak-tak ¹⁵ ho nuur kuuk do goyınco okinji, nu ar berrina asaan nu gina kolaw do muutat, na imiliit koluwco. ¹⁶ Asaan ka seener, asinji kaak do duniiner, na bal ase a naa gaaye dubal ku Bunji. Kar gay, na as gaaye tamba ta Ibraayim. ¹⁷ Do bi naar-ak ko, do ay maanna, illa naa are sintay. Ansii ko, naa kuuniye *mee satkiner ka tatko kaak tala amindaw ta geemir ho kaak gina riy ta Bunji in botilti. Ansi-ak, naa imilin zunuubinna ku geemir a naa amrin in Bunj. ¹⁸ Uudin taat lisa meenji seet taabine ta gecindi, na nec mogin* nuur kuuk goy do gecindi.

3

Iisa pakgig Muusa

¹ Gem kol sintay, do saan taaran, diyon pikirriko do lisa Masi. Ka seener, ku kuuniy gee ku Bunji ho na kolinjo a ku baayiy goye ka samaaner. Din gay, pakiron do lisa Masi, naar gay tabiriikar ka Bunji ho naar ko *mee satkiner ka tatko do imaan taat gi gaariyo. ² Awalle, uudin taat Muusa ginit riy taat gaara kadar Bunj nec amniyinji do geriy okinji,* Iisa oki gaar kadar Bunj kaak diyig do riyor-ak nec amniyinji. ³ Ka seener, ar kaak nu jaaliig sin ku gem kaak pina gero pak ger meenji, lisa oki, nuu jaalin sinji kuwa pak Muusa. ⁴ Geray okinjo gin gay piniinco. Kar naar kaak pinig gamin okinjo gay, na meenji Bunj. ⁵ Muusa gay, ka seener, naar nec a Bunj yaa amniyinji ar gay riyoy do *ger ka Bunji okinji. Riyoy-at ta gaare do geemir kaaw taat Bunj asiy kaawe neginda. ⁶ Kar lisa Masi gay, naar nec a Bunj yaa amniyinji ar Ronj kaak goy do kaay ka ger ka Bunji. Kar geriy-ak gay, naar ginte, ya gi zeeda obe tirit do imaante ho do

maan kaak gi eriyo. Maan kaak gi eri-ak denraate gi kaawiy bal kolaw do unco ka geemir.

Jamiyne taat Bun bertu do geenji

⁷ Do saan taar-an, uudin taat Ruwwin ta Bunji kaawiy aman :

« Yiriyta, ya ku cokiyaat gaay ta Bunji, ⁸ dakon tirinco do denginko ar kaak aginiyko gintu

do wiktin taat nu poociiga ho nu gecig do goosiner.

⁹ Ka seener, Bunj kaaw a do menaw-ak,

aginiyko talig gamin okinjo kuuk nu gintu

do elgin kuuk orok pood.

Kar in taar-at oki, nu poocintu ho nu gecintu.

¹⁰ Ampaa ko, adir nigtu in gee-aku ho nu kaawtu aman :

« Gee-an, pikirrico jaga jagen di.

Nu bal ibinin maan kaak nu eriy minninc.

¹¹ Ansii ko, in adir ka nige-ak, nu togiltu aman :

« Nu unjaado tak-tak do wer ka jamiyner

kaak nu siyiico ! » †

¹² Gem kol sintay, goyon godom, paa waan minninko adiy yaa gine pondiko nam na aaminid do ho naaji newse kop do Bunj kaak goy mento.

¹³ Kar gay, kun kawta, iskiguwon ziniko. Ansii kat, yoo waan minninko, rasiy do zinika a zunuubinna yaa caaciyinji ho kaay yaa gine bombo. Ginguwon pa do wiktin taat kaaw taat a « Yiriyta » goy tiya misa. ¹⁴ Ka seener, ya gi oba tirit yoo gaasuwa do imaan taat gi gastu, naar-ak, gi geenji ku lisa Masi ko.

¹⁵ Ansii ko, nu siirtu do Kitamner aman :

« Yiriyta, ya ku cokiyaat gaay ta Bunji, dakon tirinco do denginko

ar kaak aginiyko pooctu kaawoy.

» ‡

¹⁶ Naar-ak, nuur kuuk cokiyaat gaay-ata ho poocit kaawoy, nu kun waa ? Nu

* **2:18** 'mogin' : Werin daarin, nu kaawa a 'sakuwin'. * **3:2** 'do geriy okinji' : Ger ka Bunji okinji, anne-an kaawa do bi ka gee ku Bunji okinjo do wiktin ta nabi Muusa. † **3:11** Wer ka gase kaawor do Soom 95.7-11. ‡ **3:15** Wer ka gase kaawor do Soom 95.7-8.

gee okiŋco kuuk Muusa imiltu min darre ta Meser. ¹⁷ Do elgin kuuk orok pood, Bun, adiy nigtu-ak in kun waa ? Adiy nig in nuur okiŋco kuuk gin zunuubinna ho mat do goosiner. ¹⁸ Do wiktin taat Bun togiltu aman : « Nu unjaado tak-tak do wer ka jamiyner-ak », na togil do kun waa ? Na togil do nuur okiŋco kuuk poocit kaawoy. ¹⁹ Ansii ko, gi ibintu kadar gee-ak bal unje do wer ka jamiyner-aka, asaan nu pooc aamniye do Bun di.

4

¹ Bun kaaw a naa pile botol do geemir nuu unje do jamiyner-ata. Ho kaawoy-at, taar tiya yoo yiriyta. Ampa-ak, zeedinte a minninko, yoo waanna goyaado kaak yaa pakire a na as ba aaro ho na gediraado unje do wer-aka. ² Asaan gi dorit kabarre ta samaane taat kaawa do bi ka jamiyner-at ar kaak awalle nuur oki doriit do goosiner. Kar locon gay, kabarre-at uc usu asaan nu bal ooyin in imaan. ³ Kar ginte kuuk aamin gay, gii unje do jamiyner-ata. Do bi ka jamiyner-at, Bun kaaw aman :

« In adir ka nige-ak, nu togiltu aman :
" Nu unjaado tak-tak do wer ka jamiyner

kaak nu siyiico ! »* »

Kar sando, min Bun gaasiit riyoy ta kiliiginer, wer ka jamiyner-ak, naar goy ko. ⁴ Ka seener, do bi ka yiriy ta peesirin kar, wer rakki do Kitamner nu kaaw aman : « Bun gaasit riyoy okintit in mena bijigiy. Do yiriy ta peesirin kar gay, na jammiytu. »† ⁵ Pey do wer kaak gi garkiyiy dinka-an ka, Bun kaaw aman : « Nu unjaado tak-tak do wer ka jamiyner kaak nu siyiico. »‡ ⁶ Nuur kuuk awalle dorit kabarre taat samaan-at baltu unje do wer jamiyner-ak, asaan nu pooc karmiyin Bun. Kar gay, goy gee kuuk yaa gedire unje do wer-aka. ⁷ Ansii ko, Bun diytu pey wiktin taat gee yaa

unje do wer-aka ho nu koliit a « Yiriyta ». Do bi naar-ak ko, do Kitamner, Bun kaawtu in biy ka Dawuud aman :

« Yiriyta, ya ku cokiyaat gaay ta Bun di, dakon tirin codo den ginko. »§

⁸ Zer, ya ka seener, Zoozuwe iyiig aginiyte bal kaawo do wer ka jamiyner-ak*, min taar-an, Bun kaawaado pey do bi ka yiriy ta pey. ⁹ Ampaa ko, ar kaak Bun jammiytu min do riyoy ta kiliiginer in yiriy ta peesirin kar, botol ta jamiyner ar taar-an goya do gee ku Bun di oki.

¹⁰ Ka seener, gem kaak unje do wer ka jamiyner kaak Bun siytu-ak, naa jammiye min do riyoy ar Bun jammiytu min tanji. ¹¹ Ansi-ak, zeedinte gii unje do wer ka jamiyner-aka. Gininte in ay botol pa waan minninte yaa aade ta aginiyte kuuk tar zin kico do wiktin taat nu pooc tu karmiyin Bun.

¹² Ka seener, kaaw ta Bun di, taar ar maan kaak goy mento ho ta gina riyti in gudurre. Ta ar *seepin kaak bin kay paad pakgig paade ka ay seepine. Ta unja do gemor nam ta deediig gelbine in ruwwine ho ta kiliig naamiik ta kaasir in loolo.† Pikirre in kaawin kuuk goy do adiy ka gemor oki, ta bayniigu ya nu samaane wala nu samaanno. ¹³ Min gamin okiŋco kuuk Bun kilgiytu, ginno kaak cigil do unji. Kar do unji ka Bun di, naar kaak gii ose bin kiten gay, gamin okiŋco-an, na ibingig rakki rakki ho na talaagu waran.

Iisa mee satkiner ka tatko

¹⁴ Min gi gin ko *mee satkiner ka tatik pakgig gay satkiner okiŋco, naar-ak obinte bombo do imaante taat gi gaariyo. Mee satkiner-ak coon ka samaaner. Naar ko Iisa, Ron ka Bun di. ¹⁵ Ka seener, gi gin mee satkiner ka tatko kaak nec adiy yaa radinji do wiktin taat gudurrite sooda. Asaan in gece kaak nu geciga, na aawit taa gin

* **4:3** Wer ka gase kaawor do Soom 95.11. † **4:4** Wer ka gase kaawor do Zeneez 2.2. ‡ **4:5** Wer ka gase kaawor do Soom 95.11. § **4:7** Wer ka gase kaawor do Soom 95.7-8. * **4:8** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 31.7 ho Zoozuwe 22.4. † **4:12** 'lolo' : Werin daarin, nu kaawa a 'lando'.

okintit taat gi aawiyo, kar gay, na bal gine zunuubinna kat bat. ¹⁶ Naar-ak, sinjinte moota bal kolaw do wer kaak Bun hokumiyiy in barkiney. Eden ko, Bun yaa tale aminduwte ho naate bere barkiney-ata. Ampaa kat, naate jorkinte do wiktin taat ya duniin gas-inte.

5

¹ Ka seener, ay mee satkiner ka tatko, nu dobig min datik ta geemir a naa gine riy ta Bun di do bi kaŋco. Riy-at, naa iye gamin ku berindi do Bun di ho naaji gine satkine do bi ka zunuubinna ku geemir. ² Gay satkiner-ak nec tale amindaw ta nuur kuuk ibanno maanna ho jagaw, asaan naar meenji oki aawaat gudurrey sooda do gamin dakina. ³ Do saan ta gudurrey taat sood-ata, illa naa ginen ja *satkin do zunuubinna ku meenji, kar kat do ku geemir. ⁴ Waan gediraado darjiye ziy a na mee satkiner ka tatko. Illa Bun kat kola gemo a naa gine riy-ata ar awalle, na koliig *Haruun.

⁵ Iisa Masi oki, na meenjido kat darjiy ziy a na *mee satkiner ka tatko. Kar gay, na Bun kat darjiyga, wiktin taat na diyiji aman :

« Kinke-an ko Rondu,
min yiriyta-an, nuu ibine kadamun ko takko. »*

⁶ Do wer ka pey, nu siir do Kitamner aman :

« Kin gay satkiner kaak goy doo ar Melkisedek. »†

⁷ Wiktin taat Iisa goytu do duniiner, na inditu Bun ho na loklikiji in koriya ho in zulan oki. Na indiig naar kaak nec jilin min do muuti ho do bi ka karaamin taat na karmiyiig Bun, Bun cokiyyiig alinji. ⁸ Na Ron ka Bun di. Kar in taar-ata oki, na bilde karaamin in botol ta taaŋiner. ⁹ In goyinji, wiktin taat na nectu ko tak ar kaak Bun rakiyo, na piltu botol a gee okinco kuuk icit kaawoy yaa gase jile kaak goy doo. ¹⁰ Bun diyig mee satkiner

ka tatko ar kaak na diyig Melkisedek-aka.

Obe kaak bombo do imaandi

¹¹ Do bi naar-an, ni gin kaawin dakina kuuk niiko kaawe. Kar gay, gaarinco yaa gine rada, asaan din, kayko icdo kodok. ¹² Wiktin-an nec ko zer kuu garkiye gee. Kar sando, illa nuuko garkiyyinco pey in gamin ku melen do bi ka kaaw ta Bun di. Kun ko-an ar koogin kuuk siya misa buwa, yampa, ande, ku gediraado teenji. ¹³ Naar kaak siya buwa-ak, naar ar mic kaak ibanno misa maan kaak samaane in kaak samaanno. ¹⁴ Kar ande gay, naar do gee kuuk aginda kuuk usin ko eerin gamin kuuk samaane in kuuk samaanno, asaan taar ko taat nu gingiy do goyinco.

6

¹ Naar-ak, rasinten gamin kuuk melen do bi ka Iisa Masi ho newsinte do gamin kuuk kuuniy do gee kuuk aginda. Gi yeepaado pey do kuuk melen-aku. Gamin-ak, nuur ko anku : ibine ho rase ka nigindi kaak iya gee do muuti, ice ka imaan taat do Bun di, ² bilde do bi ka batemdi*, in lee ka pisindi, nooye ka gee kuuk mate ho seriin taat Bun asiy dukume do geemir. ³ Sinjinte in unte ! Naar-an ko maan kaak gii gine ya Bun pilte botol.

⁴ Pakiron do nuur kuuk yeep do goyinco kaak awalle. Awalle, Bun pilig odinco in portikuwi, nu aawit sellinkaw taat asa min kuwa ho nu gas Ruwwin ta Bun di. ⁵ Nu elit kaaw ta Bun di in galilti ho nu aawit gudurre ta goye ka marbinto kaak in imaan. ⁶ Kar in taar-an oki, nu yeep do goyinco kaak awalle. Gee-ak, gi gediraado pey iyinco ka seerinkar a nuu jipte goyinco. Ya ampa-ak, ar nuur maaniico doodaag pey Ron ka Bun di ka etor ho nu iyaaji sokaŋ do unco ka geemir.

* **5:5** Wer ka gase kaawor do Soom 2.7. † **5:6** Wer ka gase kaawor do Soom 110.4. * **6:2** 'bilde do bi ka batemdi' : Kaaw-an, in kaaw ta Grek, ta kaawa a 'bilde kaak do bi ay biyaw ta batemdi'. Wal ta raka kaawe do bi ka ay biyaw ka batem kaak kretienna giniyo, wal do bi ka ay ace ka abaadiner.

⁷ Ka seener, morig kaak aay amay ho niyaaco gamin samaane do nuur kuuk gawnaaga-ak, Bun barkiyga. ⁸ Kar gay, morig kaak amil pompal kuuk gin jamay wala rapinga-ak, na ginno paydiney. Dakji sood di, nuu muwinji ho nuuji diye ako a nuu idin tak-tak.

⁹ Gem kol sintay, ya ni kaawa ampa oki, ni iban tak kadar botol taat ku ictu-an samaane. Taar ko taat iya gee do jilindi. ¹⁰ Ka seener, Bun, naar ginno gamin kuuk bal botol. Na raw-taatdo riyko ho ele kaak ku gaartu in sinji ho ku gaariy yoo dinka do geenji. ¹¹ Kar maan kaak ni rakiy minninkon gay, illa kuu zeede kuu obin imaanko yoo do gaasuwar. Ampaa kat, maan kaak ku eriy in imaanko yaa ase tak do weriy. ¹² Yampa, dakon ginenna zegilay. Kar gay, icon botol ta nuur kuuk aamine ho ica subirraw. Gee-ak gasaag maan kaak Bun kaawtu a naaco bere.

Maan kaak Bun kaawtu a naa bere do geenji

¹³ Ku iban kadar wiktin taat Bun kaawiji do Ibraayim a naaji bere maanna, na togiltu in sin ku meenji. Na togiltu in sinji-ak asaan ginno waan kaak tatik pakgiga. ¹⁴ Na togiltu aman : « Ka seener, naan barkiye dakina ho naa wadin kooginan. »† ¹⁵ Min Bun togiltu pa-ak, Ibraayim subirtu kee nam na gasiig maan kaak Bun kaawiji. ¹⁶ Ka seener, ya gee togilaw-ak, nu togila in maan kaak tatik pakgigu. Ya nu togila ampa-ak, kaaw matiyo, ginno pey yeepe ka aaro. ¹⁷ Ampaa ko, wiktin taat Bun kaawtu do Ibraayim-ak, na raka gaare waran do nuur kuuk yaa gasin maan kaak na kaawtu kadar na welkaatdo kaawoy. Ansii ko, na gaayitit do kaawoy in togiliika. ¹⁸ Ka seener, maan kaak Bun kaawtu ho in togiliikay, seerco makaado tak-tak, asaan na gediraado raade. Ampa-ak,

do ginte kuuk rasig gamin okinco a gii obe tirit do maan kaak Bun kaawtu ho gi eriy, kaaw-an yaate iskinte dakina. ¹⁹ Do ginte gay, maan kaak gi eriy-ak gaayaate gi goyiy bombo ar dambi kaak awkido tak-tak. In maan kaak gi eriy-ak, gi nec aade min do maan kaak ar zimilla ho gii unje do wer kaak Bun goyiyo‡, atta do wer kaak *cawar aale. ²⁰ Do wer kaak cawar aale-ak ko, Iisa ogiriite, na unjitu do bi kante. Ampaa ko, Iisa, Bun diyig *mee satkiner ka tatko kaak goy doo, ar kaak awalle, na diyig Melkisedek-aka.

7

Melkisedek sultan ho gay satkiner

¹ Awalle, Melkisedek-ak, naar sultan ka Saleem ho na gay satkiner ka Bun ka kuwa. Yiriy rakki, wiktin taat Ibraayim nosiriico do sultinnay daarin ho na yeepey min do gartar, Melkisedek naamiiga ho na barkiyiiga. ² Do wer-ak, min gamin okinco kuuk Ibraayim gaamtu min do gartar-ak, na beriji zakaane do Melkisedek. Min gamin kuuk orok, na beriji rakki rakki. Melkisedek, naar sultan ka Saleem. Sin kuuk Melkisedek-ak kaawa a « sultan kaak hokumiya in botol, » ho kuuk a sultan ka Saleem-ak gay kaawa a « sultan ka aapiyer ». ³ Melkisedek-ak, do Kitanner, nu bal kaawe a na gintacco wal yaaco wal aginiyi ku aginda. Nu bal kaawe do bi ka weenji wala do bi ka muutuy. Na ar Ron ka Bundi, na gay satkiner kaak goy doo.

⁴ Talon ja, tatkaw ta Melkisedek ! Na gem tatik nam tatte Ibraayim din sa berji zakaaney min gamnay kuuk na gaamtu min do gartar. ⁵ Ka seener, koogin ku Lebi, nuur kuuk gina riy ta gay satkiner, in *gaanuun ka Bundi, nu gin botol ta ice zakaaner min do sintico, gee ku Israyeel. Kar sando, nuur oki min

† 6:14 Wer ka gase kaawor do Zenenez 22.16-17.

‡ 6:19 'maan kaak ar zimilla do wer kaak Bun goyiyo' : Awalle, wiktin taat nu piniig ger ka Bundi, nu caaltu zimilla a nuu cigilin wer kaak cawar aale. Wiktin taat Iisa mattu ka etor, zimilla-ak eertu datko min kuwa yoo kedder (Matiye 27.51).

tamba ta Ibraayim. ⁶ Melkisedek, ñaar min caar ka Lebido. Kar gay, in taar-at oki, Ibraayim berji zakaane. Kar pey min kaatiya, Melkisedek barkiyiig Ibraayim kaak Bun kaawtu a ñaaji bere maanna-aka. ⁷ Kar sando, gee iban tak kadar waan kaak barkiya gem-ak, ñaar pakgig kaak ña barkiyyo. ⁸ Koogin ku *Lebi kuuk ica zakaane min do sintico-aku, ñuur oki mata ar geen di. Kar Melkisedek kaak Ibraayim berji zakaaney-ak gay, ñaar goy in odinay ar kaak Kitamne kaawiyo. ⁹ Kooginay ku Lebi kuuk ica zakaan-aku, wiktin taat Ibraayim beriit zakaaney do Melkisedek, ta artacco Lebi oki berit ko tanji in pise ka Ibraayim. ¹⁰ Ibraayim-ak, ñaar min aginiyi ku aginda ku Lebi ho Lebi gay goy misa do maasoy wiktin taat Melkisedek ñaamiiga.

¹¹ Wiktin taat Bun beriico gaanuun do gee ku Israyeel, ñu koogin ku Lebi kat asa gine riy ta gay satkiner. Kar ya botol kat goya taat koogin ku Lebi-ak yaa necin tak riy taat Bun rakiyo, maa di Bun ñaamiy gay satkiner ka pey? Gay satkiner ka pey-ak, ñaar aaddo botol ta *Haruun ar koogin ku Lebi, kar gay, ña aada botol ta Melkisedek. ¹² Kar ya ñu makaag gay satkiner in kaak aada botol ta pey-ak, gaanuun oki, illa ñuu makinji. ¹³ Ya ni kaawa ampa-ak, ni kaawa do bi ka *Rabbinte. Kar ñaar gay min caar ka Lebido, ña min caar ka pey. Caar ñaar-ak, yiriy rakki, waanco bal gine riy ta gay satkiner. ¹⁴ Gee okinco iban kadar Rabbinte, ñaar min caar ka Zuuda. Do bi ka caar ñaar-ak, yiriy rakki, Muusa bal kaawe a ñu gina riy ta gay satkiner.

Gay satkiner kaak goy doo

¹⁵ Ñaar-an maan kaak gi talaag waran: gay satkiner kaak pey ñu kaawiy-ak, ñaar ar Melkisedek. ¹⁶ Ya ñu diyiig gay satkiner, ñu bal diyin do saan ta gaanuun kaak kaawa do bi ka tambaaco. Kar gay, ñu diyig gay

satkiner, illa in gudurre ta goye kaak idaado tak-tak. ¹⁷ Ka seener, ñu siir do Kitamner aman:

« Kin gay satkiner kaak goy doo ar Melkisedek. »*

¹⁸ Ampa-ak, gaanuun kaak awalle, ñu deeyiiga asaan ña ginno gudurre ho ña bal necin riyoy. ¹⁹ Ka seener, gaanuun ka Muusa bal nece iye gee a ñuu nece tak ar taat Bun rakiyo. Kar din gay, ñu gaarte maan ka erindi kaak samaan pak ka awalle ho maanna-ak gaayaate gi sinjiy moota in Bun.

²⁰ Pakiron oki do togiliik ta Bun-di-ata. Gay satkiner ku awalle, ñuur gin gay satkiner bal togiliik ar taar-anta. ²¹ Kar Iisa gay, ñu diyiig gay satkiner in togiliika wiktin taat Bun meenji togiliiji aman:

« Nun *Rabbin kat togile

ho nu yeepaado pey aaro:

kin gay satkiner kaak goy doo. »†

²² Paa ko, in Iisa, gi iban tak kadar jamaw taat samaan pak ta awalle yaa ase do werti.

²³ Min kaatiya, gin maan ka pey: do jamaw taat awalle-at, gee dakina gin riy ta gay satkiner ho ay gem di rasiy do giji, asaan muut rasgig do ñuu ginin riyco doo. ²⁴ Kar Iisa gay, do bi ka goyinji ka gaasdo, ñaar gay satkiner kaak goy doo. ²⁵ Paa ko, ñuur kuuk asa do Bun-di in sin kunji, ñaa gedire jilin tak-tak. Ta kuuniytu ampa-ak, asaan doo, ña goy mento a ñaa inde Bun do saan tanco.

²⁶ Iisa kon di *mee satkiner ka tatik kaak kuuniyte. Ñaar goy *cawar, bal oorne do unji ka Bun-di. Ña bal gine zunuubinna. Ña goy serek min gay zunuubinnar ho Bun coonig kuwa ka samaaner do wer kaak ña goyiyo. ²⁷ Iisa, ñaar arro agindaw ku gay satkiner ku pey. Agindaw ku gay satkiner ñuur-ak, kun kawta, illa ñu gina ja *satkinkan do zunuubinna ku maaniico, kar kat, ñu giniy do ku geemir. Kar Iisa gay, wiktin taat ña bertu ziy satkine do bi

* 7:17 Wer ka gase kaawor do Soom 110.4. † 7:21 Wer ka gase kaawor do Soom 110.4.

kante, ɲa ginit mena rakki di gaasiititi. ²⁸ Do gaanuun ka Muusa, ɲuur kuuk ɲu leeyig meennay ku satkiner ku aginda-ak, ɲuur gee kuuk ginno gudurre. Min gaanuun ka Muusa-ak, ta togiliik ta Bunɗi kat as ba aaro. In togiliik-at, ɲaar kaak ɲa diytu doo mee satkiner ka tatko-ak, ɲaar Ronji. Bun ginig ɲa necit tak riy taat Bun rakiyo. ɲa necit mena rakki di gaasiititi.

8

Iisa mee satkinte ka tatiko

¹ Cokiyon, an baat ta kaawor : gi gin *mee satkiner ka tatko ar kaak gi kaawtu dak ko biy. ɲa daktu goy ka samaaner do meeday ta ɲaar kaak gin gudurre pakgig gamin okinco. ² Do wiktin ta Muusa, ɲu siy *kuraarin ta Bunɗi. Kar diɲ gay, mee satkiner ka tatko-ak gina riyoy do kuraarin ta taɓ. Kuraarin taar-at, *Rabbin meenji kat siyta, yampa, ɲu geenno.

³ Ay mee satkiner ka tatko, ɲu diyig a ɲaa iye gamin ku berindi do Bunɗi ho ɲaaji gine *satkine. Ampa-ak, kante oki, illa ɲaa gine maan ka berindi. ⁴ Kar ya mee satkinte ka tatiko-ak kat goy do kidar, ɲa ginaado tak-tak riy ta gay satkiner, asaan kuuk gina riy ta satkiner ar taat *gaanuun kaawtu-ak, ɲuur goy ko. ⁵ Ar gem taliy kelmoy do sawwapa, riy ta gay satkiner-ak sa, taar ar kelim ta riy ta taɓ ɲu giniy do wer kaak Bun goyiyo. ɲaar-aɲ ar maan kaak kuuniyi do Muusa do wiktin taat ɲa siyiy kuraarin do Bunɗi. Do wiktin taar-at, Bun kaawji aman : « Ya ki siya kuraarne, zeedu kii siyin ar taat nu bayniji ka dambar-aka. »* ⁶ Diɲ gay, riy taat Bun gaariiji do Iisa Masi-at, taar pakgit taat awalle serek. Kar jamaw taat ɲu diyig Iisa Masi datik ta geemir in Bun gay, taar oki pakgit taat awalle serek. Asaan in jamaw-at, maan kaak Bun kaawtu a ɲaa gine pakgig ɲaar kaak ɲa kaawtu awalle do gaanuundi.

Jamaw ta awalle in ta marbinto

⁷ Ka seener, ya jamaw ta awalle-at kat necit ko riyti, maman Bun yaa obe jamaw ta pey ? ⁸ Kar sando, Bun leesco do geenji aman :

« Nun *Rabbin kat kaawaw : do menaw kuuk yaa ase-aku, naa obe jamaw ta marbinto in gee ku Israyeel ho in ku Zuuda.

⁹ Jamaw taar-at arro taat nu obtu in aginiyco

wiktin taat nu imiliig min darre ta Meser ho nu ogiriico.

Uudin taat ɲu bal karmiyin jamaw-ata,

nun Rabbin kat kaawaw, nun oki newsico kopo.

¹⁰ Nu kaawa pey aman :

do jamaw taat naa obe in gee ku Israyeel-an,

ya menaw ɲuur-ak bire, naa unjin gaanuundu do kayco ho naa diyin do gelbinco.

Naa gine Bunco

ho ɲuur gay yaa gine geendu.

¹¹ Yoo waan minninco ucaado inde giji wal sinji

a ɲaaji gaare botol taat ɲaan ibinindu.

Asaan okinco, ɲuun ibinindu, min kuuk aginda yoo kuuk ɲaada.

¹² Naaco saamiyin niginco okinji ho zunubinnico gay, nu icaado pey bico tak-tak. »†

¹³ Ya Bun kolaat jamaw-at a ta marbinto, ɲaar-ak, ar ɲa ginit taat awalle-at maan kaak taay ko. Kar sando, maan kaak taaye ho zaɓ-ak, ɲaar baay gaay ko bire.

9

Abaadin ta awalle

¹ Do jamaw ta awalle-at, Bun ber *gaanuun kaak gaara maman gee yaa abdiyiɲi ho goy pey wer ka abaadiner kaak ɲu siytu. ²⁻³ Do wer ka abaadiner-ak, ta kuraarin taat dukum deelna seera in zimilla. Do deel taat bitta taat ɲu koliiy « *wer kaak cawar », ɲu diy maan ka hadin-ner binjay peesira kuuk gin gindiski

* 8:5 Wer ka gase kaawor do Ekzood 25.40. † 8:12 Wer ka gase kaawor do Zeremi 31.31-34.

ho oba ako. Ta gin oki taabul kaak nu liyiy mappa kaak nu beriy satkin do Bun̄di. Do deel ta atta taat nu koliy « wer kaak cawar aale », ⁴ ta gin taabul ka daabner kaak nu onniy *dokkanne. Ta gin oki *sandumne taat gaara jamaw taat Bun̄ obtu in̄ geen̄ji. Sandumne-at, nu siyiit in̄ atay ho aarti gay daabne. Do atti ka sandumne-at, nu diy parik ka daabner kaak gin tee kaak nu koliy « maan* » ho in̄ kun̄gin ka *Haruun kaak imil booyaw. Nu lee peytariñcilna kuuk Bun̄ siirtu gaanuun̄ji ka jamaw ho na beriījiig do Muusa. ⁵ Do kaati ka sandumner, gin gamin seer kuuk nu siytu in̄ daabne. Gamin-ak, ar *dubal ku Bun̄di kuuk nu kolaag « seruubinna » ho nu gaara kadar Bun̄ goy do wer-aka. Kelim ta gezgirco gootaag kaati ka sandumne-ata.* Kar diñ gay, wiktin ginno taat naako osiñ kaawin-an̄ rakki rakki.

⁶ Gamin okiñco-an̄, nu leeyig in̄ botilco do kuraarin taat nu siytu do Bun̄di ho kun kawta, gay satkiner un̄jigiy do wer ka bitta-aka a nuu gine riyco.† ⁷ Do deel ta atta gay, illa mee satkiner kaak tatik di un̄ja keeji, mena rakki di do elgol. Wiktin taat na un̄ja do wer-ak, illa na iya baar kuuk nu gintu *satkin do Bun̄di. Baar-ak, na beriig do Bun̄di do nige ka meen̄ji ho in̄ nige ka geemir kaak bal niy-inco.‡ ⁸ In̄ maanna-an̄, Ruwwin ta Bun̄di gaariite kadar wiktin taat kuraarin taat nu siytu awalle goy misa, waan ginno botol taat naa un̄je do wer kaak *cawar aale kuwa ka samaaner. ⁹ Gamin-an̄ gaara maan kaak kuuniya diñka : gee kuuk abdiyaag Bun̄, nuur bera bere ho gina satkinkan do Bun̄di. Kar gaminco-ak necaado ginin pikirrico tak ar taat Bun̄ rakiyo. ¹⁰ Gamin-ak, nuur ko kaawin kuuk do bi ka teendi ho ka seendi, in̄ ay

ace kaak nu aciyo. Kaawin-an̄, nuur do bi ka gamin kuuk gee talaagu di. Aadanna-ak, nuu goye kee nam wiktin taat Bun̄ asiy mañ in̄ kuuk marbintoſ.

Masi ber ziy satkine do saan tante

¹¹ Kar Iisa Masi gay bayin ar *mee satkiner ka tatko a naate bere gamin kuuk samaane kuuk goy ko. Na un̄je do kuraarin taat pakgit serek taar taat nu siytu keđer ho taat nec tak ar taat Bun̄ rakiyo pakgita oki. Kuraarin taat na un̄jitu-at, nu geenno kat siyta ho min gamin kuuk Bun̄ kilgiytu do duniiner-an, taar ginno. ¹² Masi un̄je mena rakki di do *wer kaak cawar aale-aka. Do wer-ak, na bal iye baar ku awgir wala ku ajjalinnar a naa bere do Bun̄di. Kar gay, na ber baar ku meen̄ji kuuk min̄ do saan tante. Taar-an nec ko yaate jilinte tak-tak. ¹³ Do aadin ta *Yuudinnar, nu erga baar ku awgir in̄ ku barkiydi do geemir a zinkico yaa gine cawar. Ampaa di, berka oki, nu eriita ho butti gay, nu kokiriy do geemir. Ya gamin-an̄ kat nec giniñ zi ka gemor *cawar oki, ¹⁴ baar ku Iisa Masi gay pakgig serek ! Iisa Masi, in̄ gudurre ta Ruwwin ta Bun̄di taat goy doo, na bertu ziy do Bun̄di ar satkin taat nec tak ar taat Bun̄ rakiyo. Ampaa ko, in̄ baariy, pikirrite yaa gine cawar min gamin kuuk iya gee do muuti. Ansii kat, gii nece gine riy do Bun̄ kaak goy mento.

Jamaw taat Bun̄ duuntu in̄ baar

¹⁵ Iisa Masi, do jamaw ta marbinto-at, naar ko goy datik ta geemir in̄ Bun̄. Na goy datikco a nuur kuuk Bun̄ koltu-ak yaa gase haginco min gamin kuuk Bun̄ kaawtu a naaco bere do geen̄ji. Gamin-ak, nuur goy doo. Gee-ak gin botol taat nuu gasin haginco-at do saan ta muut ta Iisa. Asaan in̄ muutuy-at ko, na jiliig gee min do nigiñco kaak nu nigtu do jamaw ta

* **9:5** 'kaati ka sandumner' : Do aadin ta Yuudinnar, ay elgo, mee satkiner ka tatko un̄jigiy do wer kaak cawar aale-aka ho na ergigiy baar do kaati ka sandumner-ata. Naar-an̄ maan kaak gaara kadar zunuubinna ku gee ku Israyeel, Bun̄ saamiyocog (Ekzood 25). † **9:6** Wer ka gase kaawor do Nombir 18.2-6. ‡ **9:7** Wer ka gase kaawor do Lebitik 16.2-34. § **9:10** 'kuuk marbinto' : Anne-an̄ kaawa do bi ka Jamaw ta marbinto taat Bun̄ obtu in̄ gee in̄ botol ta Iisa Masi.

awalle. ¹⁶ Ya waan kat siirig malleley okinji do katkitdi, wiktin taat nu raka deedin do kooginay-ak, illa nuu ibine ja kadar na mat ka seener. ¹⁷ Ka seener, maan kaak nu siirtu do katkitdi-ak, nu deedaagdo ya meenji goy misa in odinay, illa ya na mat ja. ¹⁸ Ansii ko, jamaw ta awalle ictu riyti-ak, illa in baar kuuk nu ergiyaku. ¹⁹ Ka seener, wiktin taat awalle Muusa uctu do unco ka geemir, na garkiyco ja ay maan kaak Bun rakiy nuu gine. Min na garkiycoja, na ictu baar ku ajjalinnar in ku awgir, amay, law ku dindiko ho leeg ta pompil kaak nu koliig Isoop. Kar na ergico baar do gee okinco ho na ergiitit oki do maktumne taat na siirig gaanuun-aka. ²⁰ Wiktin taat na ergico, na kaawiy aman : « Nuur-an baar kuuk gaara jamaw taat Bun obtu in kunjo a kuu karmiyinti. »* ²¹ Min Muusa ergitu baar do geemir ho do maktumner-at, na ergitu pey do kuraarin taat nu siytu do Bundi ho do gamin ku abaadiner okinco. ²² Ka seener, gaanuun kaawa a anuwco ta gamnar giniy *cawar-ak, illa in baar ja. Ansi-ak, bal mine ka baarir, yoo waan gasaado saamiye ka zunuubinay.

Satkin ta Iisa Masi sooya zunuubinna

²³ Gamin kuuk goy do kuraarin taat nu siytu do Bundi kuuniytu *cawar-ak, illa in *satkine. Kar gay, ar taat gi kaawtu ko, gamin-ak, nuur ar kellam ku gamin kuuk goy kuwa-aku. Ya gamin kuuk keder kat kuuniy cawar-ak illa in satkin ja, maaniico gamin kuuk kuwan gay yaa kuuniye cawar-ak, illa in satkin taat samaan pak satkinkan kuuk nu giniy keder-aku. ²⁴ Ka seener, *Masi bal unje do kuraarin taat geen di siytu, taat ar kelim ta wer kaak kuwa-aka. Kar gay, na unje do taar ta ta6 kuwa-ata ho din na goyiy do unji ka Bundi do bi kante. ²⁵ Awalle, ay elgo, mee satkiner ka tatko unjigiy do wer kaak cawar aale

in baar ku mallel. Kar Masi gay, tanji paado. Na bal unje ka samaaner dees dakina a naa bere ziy satkine. ²⁶ Yampa, ta-an na taa6iy taa6in ta muuti dees dakina min kilgiye ka duniiner. Ya ta6 gay, do wiktin ta ba aaro, na bayin mena rakki di a naa sooyin zunuubinna ku geemir in satkiney. ²⁷ Bun gintu a gee okinco yaa mate mena rakki di, kar kat, naaco dukume seriine. ²⁸ Ampaa ko, Iisa Masi oki bertu ziy satkine mena rakki di a naa sooyin zunuubinna ku gee dakina. Wiktin taat naa bayne ka seerinkar, na asaado pey sooyin zunuubinna ku geemir, naa ase a naa jilin nuur kuuk eraaga.

10

Satkin ta Iisa Masi taat mena rakki di

¹ Ka seener, *gaanuun ka Muusa, naar ar kelimco di ta gamin kuuk yaa ase neginda. Kar gay, na arro sawa-sawa in gamin okinco kuuk goy kuwa-aku. Ampa-ak, ya gee gina *satkinkan nuur-ak di elgin in elgina, nuur kuuk bariya botol a nuu sinje moota in Bun-ak, gaanuun necaado tuk, naa giniinco nuu nece tak ar taat Bun rakiyo. ² Yampa, ya satkinkan-ak nec ko nuu kuuniye *cawar do unji ka Bundi-ak, nuu ibinin cawirkuwco ho nuu rasin satkinkan-aku. ³ Ka seener gay, satkinkan-ak, illa nu iyaag gee ay elgo, nu moyig zunuubinnico. ⁴ Asaan baar ku awgir in ku barkiydi, nuur bal gine gudurre tak-tak taat nuu ace zunuubinna.

⁵ Do saan taar-an ko, wiktin taat Iisa Masi rakiy ase do duniiner, na kaawiji do Bundi aman :

« Ki bal rake a nuun gine satkine wala nuun iye bere,

kar gay, ki pinig zir.

⁶ Ki aacaydo in satkin ta mallel taat nu eriyjin

wala in satkinkan kuuk nu gintu do bi ka zunuubinnico.

⁷ Hiyya, nu kaawtu aman :

“ Bundu ! Nun ko-anja.

* 9:20 Wer ka gase kaawor do Ekzood 24.8.

Nu as gine maan kaak ki rakiyo.
Hii, nu as ar kaak ɲu siirtu do bir do
Kitamner. » *

⁸ Do wer-ak, ɲa teestu ja kaawe aman : « Ki bal rake a ɲuun gine satkinkan, ɲuun iye bere, ɲuun ere malle, ɲuun bere satkine do bi ka zunuubinnar. Kin gay bal aaciye in gamin-anƙu. » Kar sando, gaanuun ka Muusa kaaw a ɲuu giniƙin gamin-an okinco. ⁹ Kar ba aaro, *Masi kaawtu pey aman : « Bunɗu ! Nun ko anka. Nu as gine maan kaak ki rakiyo. » Wiktin taat ɲa kaawtu pa-ak, ɲa as deen satkinkan kuuk awalle ho ɲaa maƙin in tanji. ¹⁰ Ansii ko, in niyin taat Bun ictu, Iisa Masi bertu ziy satkine mena rakki di gaasiititi a ɲaa acin zunuubinnite, gii gine cawar do unji.

¹¹ Kun kawta, gay satkiner ku *Yudinnar okinco gingiy riyco in ka peyinco. ɲu gingiy satkinkan ɲuur-ak di doo. Kar satkinkan-ak gay gedarro tak-tak imilin zunuubinna ku geemir. ¹² Kar Iisa Masi gay, satkiney tanji, taar mena rakki di gaasiititi ho ta goy doo. Min ɲa berig ziy satkin do zunuubinna ku geemir, ɲa daktu diy baay ka samaaner do meeday ta Bunɗi. ¹³ Din ɲa yoka a Bun yaaco nosire do adiney, ɲuu gine wer ka lee asinji.† ¹⁴ Ampaa ko, in satkiney taat mena rakki di-at, ɲa gintu a ɲuur kuuk ɲa ginaag cawar-ak yaa nece tak do werco doo.

¹⁵ Taar-an ko taat Ruwwin ta Bunɗi oki kaawiite. Ta teestu ja kaawe aman :

¹⁶ « *Rabbin Bun kaaw aman :

“ Ya menaw ɲuur-ak bire, naa obe jamaw in ɲuura.

Do jamaw-at, naa unjin gaanuundu do kayco

ho naa diyin do gelbinco. ”

¹⁷ ɲa gaaytu pey aman :

“ Naaco saamiyin niginco okinji ho zunuubinnico gay, nu icaado pey bico tak-tak. ”‡ »

¹⁸ Ka seener, ya zunuubinnico kat ɲu saamiycogu, satkinkan bal gine pey galilco.

Diye ka gelbiner in Bun

¹⁹ Ampa-ak, gem kol sinƙay, in baar ku Iisa kuuk ɲa bertu satkin-ak, gi gin botol taat gii unje do wer kaak *cawar aale-aka. ²⁰ In ziy ka meenji, ɲa pilte botol taat gii aade min do maan kaak ar zimilla kuuk gootig wer kaak cawar aale-aka. Botol taat ɲa piltu-at, taar marbinto ho ta bera goye kaak ta6. ²¹ Ansi-ak, gi gin *mee satkiner ka tatko kaak tala do kaay ka *ger ka Bunɗi kaak kuwa ka samaaner. ²² Ampa-ak, sinjinte moota do unji ka Bunɗi in gelbin rakki bal kolaw do saan ta imaante. Sinjinte in gelbin kaak ac min pikirre taat jookumo ho in zinƙa kuuk ac in amay kuuk cawar. ²³ Obinte tirit do maan kaak gi eriy in imaante ho gi gaariy-aka, asaan Bun necaat tak taat ɲa kaawtu. ²⁴ Bariyinte botol taat gii iskiguwe zinƙite a gii elguwe benannite ho gii ginguwe gamin kuuk samaane. ²⁵ Numinte kaak gi numgiy-an, dakinƙe rasiƙido ar gee daarin rasiyo. Kar gay, isƙinte zinƙite do imaan ho gininte gaay in gaayo, asaan ku iban ko kadar yiriy ta *Rabbiner, taar gaay ko.

²⁶ Ya waan ibingit seen ta Bunɗi kat ɲa wakila gine zunuubinna in niyiney, ginno pey satkin ta saamiye zunuubinnar. ²⁷ Waanna-ak, taat ɗakji-at, illa ɲaa ere in kolaw yiriy taat Bun yaa dukume seriine. Yiriy taar-at, ak taat girzan-at yaa idin jot, ɲuur kuuk newsiji kop do Bunɗi. ²⁸ ɲaar kaak nepidig *gaanuun kaak Muusa siirtu, ɲuu deenji bal kaawo ya saadinna seer wal subba goya. § ²⁹ Kar do tanƙon gay, ɲaar kaak yilaag Ron ka Bunɗi, kaak talaag baar ku Iisa ar ɲu maan kaak maala ho kaak ginaat bees Ruwwin ta Bunɗi taat bera barkine, ku pakarro kadar tanji-at yaa gine rad paka wal maman ? Baar

* **10:7** Wer ka gase kaawor do Soom 40.7-9. † **10:13** Wer ka gase kaawor do Soom 110.1. ‡ **10:17** Wer ka gase kaawor do Jereemi 31.33-34. § **10:28** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 17.6.

ku lisa, ɲu ɲuur doo di baar ku jamaw ta marbinto kuuk ginig gee cawar-aku ? ³⁰ Ka seener, gi ibingig ɲaar kaak kaaw aman : « Na nun meendu kat yaa yeepin taat ɲu nigtu. Na nun meendu kat yaa kappiyin kaaco do taat ɲu gintu. »* Kar ɲa diytu pey aman : « *Rabbin Bun yaa dukume seriin do geenji. »† ³¹ Radji aale do ɲaar kaak gal do pise ka Bun kaak goy mento !

³² Kar gay pakiron do goyin ko kaak awalle wiktin taat Bun piliig kayko. Do menaw ɲuur-ak, gee taaɓiyin ko dakina ho in taaɓin taat ginko dakin-at oki, kun gay subire. ³³ Werin daarin, ɲu warin ko ho ɲu taaɓiyin ko do unco ka geemir. Kar werin daarin gay, ku galiy uciy in ɲuur kuuk ɲu taaɓiyaag pa. ³⁴ Ka seener gay, taaɓin ta ɲuur kuuk ɲu taaɓiyaag do dajaayner, ku aawaat do zin kiko ho wiktin taat ɲu sokiig gaminko, ku rascog in aditko kuuk portiko. Aditko portik-ak asaan ku ibin kadar ku gin gamin kuuk samaan paka ho kuuk yaa taaye doo. ³⁵ Ampa-ak, maan kaak ku eriy in imaan-ak, dakoŋ rasiŋjido. Asaan in ɲaar ko, kuu gasin haŋinko dakina. ³⁶ Ya ku raka necin taat Bun rakiyo ho kuu gasin maan kaak ɲa kaawtu a ɲaako bere-ak, illa kuu ice subirraw ho kuu goye bombo. ³⁷ Kitamne kaaw aman :

« Pey dak mena sood di, sood tak-tak†, ek di, ɲaar kaak yaa ase-ak, yaa ase. Na taayaado.

³⁸ Gem kaak jaawa untu in botol yaa goye do saan ta imaanji.

Kar ɲaar kaak yeepa aar gay, adir ginaado gal in ɲaara. »§

³⁹ Do tanten gay, gi attanno in gee kuuk yeepa aaro ho ɓaayiy tare zin kiko-aku. Kar gay, gi atta in ɲuur kuuk diya gelbinco in Bun a ɲuu gase jile.

11

Imaan ta gee ku awalle

¹ In botol ta imaan, gi gin ko maan kaak gi eriy ho gi ibinig ko tak maan kaak gee talgigdo. ² Do bi ka imaanco ta gee ku awalle ko, Bun gaartu kadar adiy portik in ɲuura.

³ In imaan ko, gi ibintu waran kadar Bun kilgiyig gamin okinco kuuk goy kuwa ho keder in kaawoy. Ampaa ko, gi ibintu kadar gamin okinco kuuk gee talaagu asa min ɲuur kuuk gee talgigdo.

⁴ In imaan, Abeel bertu *satkin do Bun di taat pakgit ta Kayen. Do saan ta imaanji-at ko, Bun meenji ooyit satkiney ho ɲa taliig a ɲa goy in botol do unji. Abeel, ɲaar mate. Kar do bi ka imaanji taat ɲa gintu-at, ɲa kaawaate yoo diŋka.

⁵ In imaan, wiktin taat Henok goyiy in odinay, Bun cooniig kuwa in ɲaara. Ampaa ko, ɲa pakiig min do muuti. Yoo waan sa bal gasinji, asaan ɲa diyig do serpey. Ka seener, min Bun bal coonin misa, Kitamne kaaw a Bun, adiy portik in ɲaara.* ⁶ Yampa, Bun, adiy ginaado portik in gem kaak ginno imaan. Ka seener gay, ɲaar kaak raka sinje mooto in Bun, illa ɲaa ooye kadar Bun goya ho kadar ɲaaco gaarin sellin kuwi do ɲuur kuuk bariyaaga.

⁷ In imaan, Nowe iciig taaye ka Bun di do maan kaak yaa ase neginda ho kaak gee talgigdo misa. Ampaa ko, ɲa siytu markab tatko a ɲaa jilin geenji ku geriy. In maan kaak ɲa gintu, ɲa gaartu kadar gee ku duni-iner, ɲuur jookumo. Ho in botol ta imaanji, Bun taliig a ɲa gem kaak goy in botol do unji.

⁸ In imaan, Ibraayim iciit kaaw ta Bun di wiktin taat ɲa koliiga. Na uctu min darrey ho ɲa deettu do darre taat Bun kaawtu a ɲaaji bere. Kar do deetinji, ɲa ibanno wer kaak ɲa ɓaayio. ⁹ In imaan, Ibraayim daktu

* **10:30** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 32.35. † **10:30** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 32.36. ‡ **10:37** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 26.10. § **10:38** Wer ka gase kaawor do Habakuuk 2.3-4. * **11:5** Wer ka gase kaawor do Zeneez 5.24.

goy ar awraatinçe dō darre taat Bun kaawtu a ŋaaji bere. Na daktu goy dō kuraarner. Isaaka in Yakuub oki atta in Ibraayim dō maan kaak Bun kaawtu a ŋaaji bere-aka ho ŋuur sa goy in kuraarnay di ar Ibraayim. ¹⁰ Kar Ibraayim gay era geeger kaak Bun meenji pakirtu dō piniŋji ho ŋa meenji Bun kat kaak yaa piniŋji. Geeger-ak bombo ho eezaado tak-tak.

¹¹ In imaan, Zaara daaciy ta Ibraayim, ya ta mogina ho ta zaŋe oki, ta weetu ho ta gintu atan geemir. Ta weetu-ak, asaan ta amniy tak-tak in ŋaar kaak kaawit kaaw-ata. ¹² Ansii ko, min gem rakki kaak zab ko tak-tak amiltu tamba dakina ar kaalna wal ar yir kaak dō bi ka barrer ho gem gedarro osinji.

¹³ Gee-ak okinco obit imaan bombo yoo muutco. Kar gay, gamin kuuk Bun kaawiico-ak, ŋu bal talin ŋu as dō werco. Kar gay, ta ar ŋu talig ko gamin-ak min serek ho ginco gala. Paa ko, ŋu ibintu kadar ŋu goy ar awraatinna ho marti dō duniiner. ¹⁴ Kar ya ŋu kaawa pa-ak gaara waran kadar ŋu bariya darre ta maaniico. ¹⁵ Darre taat ŋu bariyy-at, ta darre taat ŋu rastudo-ata. Yampa, ta-an ŋu yeepe. ¹⁶ Kar gay, darre taat ŋu bariyy-at, ta darre ta taŋ taat goy ka samaaner. Dō bi ŋaar-ak ko, Bun ginno sokaŋ taat ŋu kolin a ŋa « Bunco ».

¹⁷ In imaan, Ibraayim berig ronji satkin dō Bun di wiktin taat Bun rakiy tale baay. In maan kaak awalle Bun kaawiji a ŋaaji gine oki, Ibraayim ooytu berin ronji kaak dangiro†. ¹⁸ Ka seener gay, min awalle, Bun kaawji aman : « In ronji Isaaka kat, baan yaa miine in koogina ar kaak nu kaawiji. »‡ ¹⁹ Kar Ibraayim gay pakirtu kadar Bun gin gudurre taat ŋaa nooye gem min dō muuti. Dō saan taar-an ko, Bun berijiig ronji ar ŋa yeejjig min dō muuti.

²⁰ In imaan, Isaaka barkiyiig Yakuub in Ezaayu dō bi ka maan kaak yaa ase neginda.

²¹ In imaan, Yakuub, dō wiktin taat menuwiyy gaay gaase, ŋa barkiyiig kooginay ku Yuusup rakki rakki. Min ŋa barkiygu, ŋa denjirtu in donkiloy ho ŋa ontu abdiye Bun.

²² In imaan, Yuusup, dō wiktin ta ŋa rakiy mate, ŋa kaawtu a gee ku Israyeel asa amile min darre ta Meser. Kar ŋa bertu izinne dō maan kaak ŋuu gine in kaasiy.§

²³ In imaan, min Muusa ŋu weeyi-iga, aginiyyi cigiliig nam koyin subba. Nu gintu pa-ak, asaan ŋu tal samaanuwiyy ho ŋu bal gine kolaw dō taat sultan kaawtu.

²⁴ In imaan, min Muusa gin ko tatiko, ŋa rakaado a ŋuu kolin pey a ŋa ronji ka romoy ta Sultan ka Meser. ²⁵ Na icit taaŋin in gee ku Bun di. Na tal kadar taaŋin-at guna min galal ta duniiner taat dō menuwir di ho taat iyaag gee dō zunuubinnar. ²⁶ Kar dō ta Muusa gay, ŋa icit taaŋine ar taat Iisa Masi asiy aawe ho ŋa talaat ar maan kaak pakgig malle ka Meser serek. Asaan ka seener, ŋa tala maan kaak Bun asiji bere neginda.

²⁷ In imaan, Muusa amiltu min Meser ho ŋa baltu gine kolaw dō dapinko ta sultan. Na peytu bombo ar gem kaak talaag Bun kaak gee talgig dō. ²⁸ In imaanji, Muusa iidiytu iidin ta *Paakdi ho ŋa kaawiico dō gee ku Israyeel a ŋuu ooye baar dō botilay ku geriyco. Ampaa kat, *dubil ka Bun di gay dee geemir baltu deen awaw ku miday ku gee ku Israyeel.

²⁹ In imaan, gee ku Israyeel aaliig barre ka Dindiko bal boose ka asinco. Kar min gee ku Meser raka aalen gay, amay teeyig okinco.

³⁰ In imaan, durdurre ka geeger ka Zeriiko eeztu. Gee ku Israyeel jarbig* geeger-ak mena bijigiy, kar yiriy ta peesirin kar gay, wiktin taat ŋu jarbiy-ak, durdurre-ak eeztu dizic.

† 11:17 'dangiro' : Werin daarin, ŋu kaawa a 'kida di' wal 'rakki di'. ‡ 11:18 Wer ka gase kaawor dō Zeneez 21.12. § 11:22 Wer ka gase dō Zeneez 50.24-25. * 11:30 'jarbe' : Werin daarin, ŋu kaawa a 'kaare'.

³¹ In imaan, azbiŋca rakki ŋinti Raab baltu mate in ŋuur kuuk newsiji kop do Bun̄di, asaan ta obig samaane ŋuur kuuk gee ku Israyeel ŋaamtu a ŋuu tale baat ta darrico.

³² Naa kaawe pey maa ? Wik-tin ginno taat naako ose rakki rakki do bi ka Zedeyon, Baraak, Somsom, Zepte, Dawuud, Samiyeel ho nab-inna daarin̄ oki. ³³ Ŋuur oki, in imaan taat ŋu gintu, ŋu ictu darrinay, ŋu hokumiyyi in̄ botol, ŋu gasit taat Bun̄ kaawtu a ŋaaco bere ho ŋu sokumiig biŋkico ku boornar. ³⁴ Ŋu deet ak ta oba bilim-bilim, ŋu waal min aside ka *seepiner, ya gudurrico arme oki, ŋu gas gudurre min do Bun̄di, ŋu gintu gee kuuk ŋiŋco alaw do gartar nam ŋu atik askirna dakina ku darrinay ku pey. ³⁵ In imaan, daad̄ gasiig pey geeŋco kuuk mate do wiktin taat ŋu nooytu.

Kar daarin̄ gay, ŋu gaarcot ko gaare nam ŋu mattu. Ya waan raka jiliŋco oki, ŋu poocaw, asaan ŋu raka gase maan kaak ta6 paka. Maanna-ak, ŋaar ko nooye kaak Bun̄ asiy nooyiŋco. ³⁶ Pey daarin̄, ŋu ajimiyig ko ajimiye ho ŋu koocig in̄ kordingo, kar daarin̄, ŋu duunig in̄ jinzirre ho ŋu un̄jiig dajaayne. ³⁷ Pey daarin̄, ŋu zeerig in̄ dambay nam ŋu deeyiigu, daarin̄, ŋu gerkidig gerkide nam ŋu dukumiig seera, ho daarin̄ gay, ŋu deeyig in̄ seepine. Pey daarin̄ bal gine geray, ŋu jaawa anne anne, kesuun teeco saaro nam ŋu duuna zamam ku awgir di. Gee-ak pokirna tak-tak, ŋu taa6iyaagu ho ŋu gaaraacot ko gaare. ³⁸ Gee ŋuur-ak, selliŋkuwco dakina nam duniin sa bal nece ooyiŋco ! Ŋu jaawa anne-anne do kalaaner, ka dambiniidi, do girpiniydi† ho do biddindi.

³⁹ Gee-ak, okiŋco, in̄ imaanco taat ajbiyig Bun̄-ak oki, ŋu bal gasiŋ maan kaak ŋa kaawtu a ŋaaco bere. ⁴⁰ Ka seener, Bun̄ siyaate maan kaak samaan aale pakgig gamin okiŋco. Ŋa raka a gee-ak yaa nece tak ar kaak

ŋa rakiyo. Kar gay, ŋu gediraado nece tak bal ginte.

12

Diye ka gelbiner in̄ Iisa

¹ Talon̄ ja imaan ta gee kuuk gi kaawtu dak ko bico-an̄ku ! Ŋuur ar saadinna kuuk leyinte datko. Saadinnuwco-at, ŋu gaaraat in̄ goyiŋco kaak samaane do botol ta imaandi. Do saan taar-an gay, rason̄ gamin okiŋco kuuk todaate ŋiŋe do goyinte kaak do botol ta Bun̄di. Rason̄ oki zunubinna kuuk daaŋaate melen̄ paa di ho zeedinte do gad kuuk Bun̄ kaawiite. ² Pakirinte doo do Iisa, ŋaar kaak durcit baat ta barar ta imaante ho kaak yaa gininti taa nece do werti. Ka seener, galal taat ŋaa aawe do gaasindi-at, ŋa ibinit min awalle. Gee talaat muut ta ka etor ar maan ka sokaŋ. Kar Iisa gay isgigdo tuk. Ampaa ko, ŋa ooyiit muut-ata. Kar diŋ gay, ŋa diy baay do meeday ta Bun̄di, wer kaak Bun̄ hokumiyo.

³ Talon̄ ja maman Iisa ictu subir-raw wiktin taat gay zunubinnar taa6iyiiga. Ampa-ak, zeedon̄ ku rasiydo taa6in yaa patiye kayko nam imaanko yaa oole. ⁴ Asaan do taasinkiko taat ku taasiniy in̄ zunubinna, ku bal taasine misa yoo do muuti. ⁵ Ku rawtig ko taaye kaak Bun̄ taayin̄ko ar ŋa taaya kooginay-aka walla ? Ŋa taayin̄ko aman :

« Gem kol ron̄ji, ya *Rabbin diyaacin̄ do botildi,
dak taliŋjido taayin̄ji-ak ar maan ka maala.
Ya ŋa leesaajin̄ oki, zin̄kan̄ yaa oolenno.

⁶ Asaan ŋaar kaak Rabbin diyiŋ do botildi-ak,
ŋaar ko kaak ŋa elgiyo
ho ŋaar kaak ŋa taa6iyiy-ak,
ŋaar ko kaak ŋa taliy ar ron̄ji. »*

⁷ Icon̄ subirraw do taa6inko, asaan in̄ taar ko, Bun̄ diyiiko do botildi ar kooginay. Yampa, ŋa maa micir

† 11:38 'do girpiniydi' : Werin daarin̄, ŋu kaawa a 'do pugurumnyi'. * 12:6 Wer ka gase kaawor do Proverb 3.11-12.

kaaktacco diygigdo do botildi? ⁸ Ya Bun diygikonno do botildi ar kaak gee okinco gingiy do kooginco, naar-ak gaara kadar ku kooginaydo, ku buumina.

⁹ Okinte, gi gin aginiyte kuuk weente. Nu diyaate do botildi ho gi karmiyaagu. Ya nuur din sa gi karmiyaagu, Tatte Bun ka kuwan gay, illa gii karmiyinji pak nuura. Paa kat, gii gase goye kaak ta⁶. ¹⁰ Aginiyte diyaate do botildi do menuwir di ar taat nu rakiyo. Kar Bun gay diyaate do botildi a naate gaayinte gii kuuniye *cawar ar naara. ¹¹ Ka seener, ya nu diyaate do botildi, do wiktin taar-at awgitenno gala, illa ta rada adi. Kar ba aar gay, nuur kuuk nu diyig do botildi-ak gasiig maan kaak aadaag diye kaak do botildi-aka. Maanna-ak, naar ko weye ka gelbinder do bi ka *goye kaak in botol do unji ka Bundi.

Taayiika in mino

¹² Do saan taar-an ko, gem kol sintay, paanon kocingilin ko kuuk oolaako ho denon gipiyko kuuk aziraw-aku. ¹³ Jaawon do botilay kuuk dalan a naar kaak oygaw, asinji bodiniydo, illa gay, naa gase aapiy ta ziy.

¹⁴ Zeedon kuu goye do aapiyer in gee okinco ho goyon goye kaak *cawar do unji ka Bundi. Naar kaak goydo ampa-ak talaagdo Rabbin Bun tak-tak. ¹⁵ Yaman, ginon yoo waan minninko yaa newsenno kop do barkin ta Bundi. Zeedon a maan yaa amilenno min do gelbinko ar et kaak caariy diya gee. Ya maan kaak samaanno-an amil minninko, naa barjile gee nam anuwko, naako nigin ko. ¹⁶ Ginon a waan minninko goyido kaak yaa baaye munjam ho kaak yaa kanje in gamin ku Bundi. Dakon ginenno ar Ezaayu kaak berit aawnuwi† do sinji do bi ka teendi di. ¹⁷ Ku iban kadar ba aaro, na bariytu botol taattacco yaaji yeepin barkin

taat nu beriy do aawo-ata, kartacco gay pooce. In alinji, na loklikiiji dotacco a wal naaji gedire din ga, kar gay, na bal gedire newsin gelbin katacco.

¹⁸ Kar kun gay, wiktin taat ku sinjitu moota in Bun, ta arro wiktin taat gee ku Israyeel sinjitu do damba Sinayi taat nec nuu wakinti. Do wiktin taat ku sinjitu-ak, ginno ak taat oba jilik-jilik, ginno uc pondiko, ginno gondikaw taat dulum ho ginno kurumbiin gidi-gidi-gidi. ¹⁹ Ku bal dore ale ka perner wala gaay ta Bundi. Kar gee ku Israyeel gay, min nu doriit gaayay, kolaw obiigu ho nu marmiltu a naaco kaawenno pey maan kaawra. ²⁰ Nu marmiltu ampa-ak, asaan kaaw taat nu dortu-at patiy kayco. Kaaw-at aman: « Ya waan kaak wakit damba-an, nuu zeerin in dambay, nuu deenji ya na malle oki. »† ²¹ Gamin okinco kuuk Bun gaariico-ak isco kolaw aale nam meenji Muusa oki kaawtu aman: « Kolaw unjidu nam nu aziraw. »§

²² Kar kun gay sinje moota in damba taat nu koliy *Siyon ho in geeger ka Bun kaak goy mento. Geeger-ak, ta Zeruzaleem taat goy kuwa ka samaaner do wer kaak *dubal ku Bundi num dil-dil in galal. ²³ Ku sinje moota do wer kaak gee dakina kuuk aamine numtu, nuur kuuk nu siirig ko sinco do maktumne taat goy kuwa. Gee kuuk aamin-ak, ay gem di ar aaw ka Bundi. Ku sinje moota in Bun, naar kaak gay dukume seriiner do gee okinco, ho moota pey in gee kuuk goy goye kaak in botiliy ho mat taaye. Gee-ak, din nu ginig nam nu neciit tak taat Bun rakiyo. ²⁴ Ku sinje moota in Iisa. Do jamaw ta marbinto, naar ko goy datik ta geemir in Bun. Ku sinje moota in baariy

† **12:16** 'berjit aawnuwi': Do aadin ta Yuudinnar, aawo gasa barkin dakina min dotacco pakgig sintay. ‡ **12:20** Wer ka gase kaawor do Ekzood 19.12-13, Deteronoom 5.23-25. § **12:21** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 9.19.

kuuk min ka etor. Baariy-ak pakgig ku Abeel serek.*

²⁵ Yaman, laan denginko samaane kuu cokiyaŋ ñaar kaak kaawaako ! Ka seener, gee ku Israyeel poccig ñaar kaak minaagu keder ho ñu bal pake min do seriiner. Kar ginton gay, ya gi newsaaji kop do ñaar kaak kaawaate min kuwa ka samaaner, tante-at yaa gine maman ? ²⁶ Ñaar kaak gaayay azirig kid awalle-ak, diŋ gay, ña kaawaate pey aman : « Do menaw kuuk yaa ase, nu aziraagdo kid keeji di, kar gay, naa aziriŋ pey kida in samaane oki. »† ²⁷ Kaaw taat a « naa azire pey-at » gay gaara waraŋ kadar gamin kuuk Buŋ kilgiyitu ho kuuk yaa azire yaa sawle, illa ñuur kuuk yaa dak-ak, kuuk azarro. ²⁸ *Meennaw taat Buŋ yaate bere-an, waan gediraado azirinti. Do saan taar-an ko, delinte barkin do Buŋdi ho abdiyintenga in kolaw ho in horoomine ar taat ña rakiyo. ²⁹ Yampa, ya gi ginno ampaak, Buŋte, ñaar nec yaate idinte ar ak taat tiyaw.

13

Goye kaak Buŋ rakiyo

¹ Elguwoŋ zinkiko ar sinŋa kuuktacco rakki. ² Dakoŋ rawtenno obe ka martir. Ka seener, in obe ka martir-ak, gee daariŋ ob *dubal ku Buŋdi ho ñu ibingigdo. ³ Pakiron do gee kuuk ñu obtu daŋaayne ho ginon ar kuŋko oki, ñu obinŋko in ñuura. Pakiron do gee kuuk ñu taafiyaagu, ho kuŋ oki, ginon ar ñu taafiyaako.

⁴ Gee okinŋo, illa ñuu bere horoomin do obindi. Do ñuur kuuk ob gay, nu kaawaaco, illa ñuu karmiyin obinŋo, ñuu kokinenno kara. Yampa, Buŋ asaaco dukume seriin do gee okinŋo kuuk 6aaya munjam ho do

ñuur kuuk kokina daadi wal miday kara.

⁵ Do goyiŋko, dakon elenno gurus aale. Hamdiyon in maan kaak ku gintu di. Asaan Buŋ meenji kaaw aman : « Nu rasaacinno keejiŋ ho nu newsaajinno kop tak-tak. »* ⁶ Do saan taar-an ko, nii kaawe bal kolaw aman :

« *Rabbin Buŋ ko kaak gaayaanu.

Nu ginaado kolaw tak-tak.

Gem in odinay seer ar kunto di,

ñaan ginin maman ? »†

⁷ Pakronŋo do aginduwko kuuk gaarkon kaaw ta Buŋdi. Talon ja maman ñu goytu nam ñu mattu ho icon imaan tanŋo. ⁸ Iisa Masi makaado tak-tak, wala diŋka, wala wiktin taat bire, wala taat yaa ase neginda. ⁹ Yaman, dakon rasenno zinkiko ñuuko jaginŋko in ay bilde kaak arro in imaanko. Ka seener gay, maan kaak samaan-ak, illa gelbinte yaa denre in barkin ta Buŋdi. Yampa, ñu denraado in *gaanuun kaak kaawa do bi ka teendi. Gaanuun ar ñaar-aŋ bal gaayinŋo in maanna ñuur kuuk aadaaga.

¹⁰ Ka seener, gi gin wer ka satkiner. Kar gay, maan kaak ñu bertu *satkin do wer-ak, gay satkiner ku *Yuudin-nar ginno botol taat ñuu teenji. ¹¹ Ya ta6 gay, baar ku mallel kuuk ñu bertu satkin do bi ka zunubinnico-ak, mee satkiner kaak tatik iyig do *wer kaak cawar. Kar kumco gay, ñu eriig kara do kalaaner. ¹² Ampaa ko, Iisa oki mattu kara min geeger ka Zeruza-leem a gee yaa kuuniye *cawar in baar ku meenji. ¹³ Ansi-ak, ginte oki amilinte kara do wer kaak ña goyiyo ho ooyinten yile kaak gee yaate yilinte ar ñaara. ¹⁴ Asaan diŋ gi ginno wer ka goyindi kaak yaa taaye doo. Kar gay, gi bariya ka neginda. ¹⁵ In Iisa Masi ko, gi abdiyiy Buŋ ho gi oziliy sinji.

* **12:24** 'Baariy-ak pakgig ku Abeel serek' : Baar ku Abeel, ñuur ku kayar, asaan wiktin taat Kayen deeyiiga, Buŋ kaaw a baariy koola min keder a ñu asa kappiyin kayay (Zenecz 4.10). Kar baar ku Iisa gay, ñuur ku jilindi, asaan in muutuy taat ka etor, ya gem kaak aamin loci yaa gase jile. † **12:26** Wer ka gase kaawor do Aaze 2.6. * **13:5** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 31.6,8, Zoozuwe 1.5. † **13:6** Wer ka gase kaawor do Soom 118.6.

Ampa-ak, gi bera doo satkin ta ozili-ikar do Bun̄di. ¹⁶ Dakoŋ rawtenno gine ka sellin̄kaw ho in̄ gaay ta zin̄kiko. Asaan satkinkan n̄uur-aŋ kat aawaaji gala do Bun̄di.

¹⁷ Karmiyon̄ aginduwko ho onon̄ un̄co. Ka seener, n̄uur di tala kaako doo ho neginda Bun̄ asa indin̄co. Ginoŋ a n̄uu gaasin riyco in̄ galal bal niize. Yampa, ya n̄u niizaw-ak, kuu uce maala.

Inde ka Bun̄di

¹⁸ Gem kol sin̄tay, indiguwonni Bun̄. Ni iban do kayni kadar gelbin̄ni *cawar, asaan do goyin̄ni, ni ic niyin taat nii ginguwe taat samaane ay wiktine. ¹⁹ Maan kaak paka nu rakiy minninko-ak, illa kuudu inde Bun̄ a n̄aadu pile botol naako yeepe kodok.

²⁰ Bun̄ kaak iya aapiye nooyig *Rabbinte Iisa min do muuti ho n̄a gintu gay gooyindi kaak tatiko. In̄ baariy kuuk min̄e, n̄a duuniit jamaw taat Bun̄ obtu in̄ gee ho ta dukumaado tak-tak. ²¹ Bun̄ yaako bere gudurre kuu gine ay riy taat kuuniy in̄ niyiney. In̄ botol ta Iisa Masi, n̄aate gaayinte gii necin̄ ay maan kaak n̄a rakiyo. Locin di *darjine elgin in̄ elgina ! *Aamin.

Ooy ta ba aaro

²² Gem kol sin̄tay, kaawin kuuk nu n̄aamiiko a naako iskin̄ko-aŋ, obon̄ samaane do aditko in̄ subirraw. Asaan maktumner-an, taar kaawinti sood di. ²³ Nu minaako kadar sin̄te Timote, n̄u imilig min darjaayne. Ya n̄a as kodok-ak, niiko baawe seertini.

²⁴ Ooyon̄co dakina do aginduwko okin̄co ho do gee ku Bun̄di okin̄co. N̄uur kuuk goy Itali oki ooyko dakina.

²⁵ Barkin ta Bun̄di yaa goye in̄ kun̄ko okin̄ko ! Nu ooyko dakina.

Zaak Maktumne taat Zaak siirtu Pile ka kaawor

Maktumne-an, na Zaak kat siirit do kretiyenna kuuk goy do ay wero, ya nu Yuudinna wal Yuudinnado. Na taayaag maajirnay ku lisa okinco do goyinco kaak nuu goyguwe kun kawta. Taayinji daarin, na diy odooy do gay gamnar. Na kaawa a gem kaak gin imaan ka seener, nu ibiniig min do riy ta samaane taat na giniyo. Kar ya riyoy samaanno gay, imaanji turro imaan ta ta6.

Ooy ta awalle

¹ Na nun Zaak, gay riyor ka Bunji ho ka *Rabbin lisa Masi kat siiraat maktumne-anta. Nu ooyaako dakina, kun gee ku Bunji kuuk totir do adiy ka kidar okinji*.

Ibine kaak Bun beriyoy

² Gem kol sintay, do ay taa bine, aaciyon dakina. ³ Asaan ku iban kadar ya ku kondira in imaan do ay taa binner, kuu kuuniye gee kuuk gin subirraw. ⁴ Kar zeedon kuu ice subirraw gaay in gaayo nam kuu nece tak ar taat Bun rakiyo, bal oorne, do unji ka Bunji ho imaanko sa, maan armaatido pey.

Inde ka ilimdi min do Bunji

⁵ Ya minninko, gin gem kaak ilimji arme, illa naa inde Bun ho Bun yaaji berinti. Asaan in sellinkuwi, Bun gina oyaw do gee okinco bal kaawo. ⁶ Kar gay, illa gem-ak yaa inde in imaan, bal ose ka adir. Asaan gem kaak adiy osaw-ak, naar ar amay ku barrer kuuk us yangaag meeda nugila. ⁷ Gem ta naar-ak, na diyenno kaay a Rabbin Bun yaaji bere maanna. ⁸ Asaan adiy seer ho

do ay maan kaak na rakiy gine, na obgijido tirit.

Pokirinca in gay gamnar

⁹ Sin kaak pokirinca, illa naa aaciye asaan Bun jaalig sinji kuwa ¹⁰ ho naar kaak gay gamnar oki, illa naa aaciye asaan Bun cillig sinji. Ar booyaw kuuk salla do kalaaner, gay gamnar sa taayaado. ¹¹ Tapar kuuk booye-ak, ya pat coke, ta giniy tongo ho tapar-ak aayiyo. Ya nu aaye, booyaw-ak solliyo ho samaanuwco rawtiyo. Paa ko, gay gamnar-ak asiy mate wiktin taat na gina riyoy di.

Taa bine in gece ka gemor

¹² Galal do naar kaak obit imaanji bombo do taa binner. Asaan wiktin taat taa bin-at gaase, naa gase hagin taat nuu bere do nuu kuuk nosire. Haginat, taar goye ka gaasdo kaak Bun kaawtu a naaco bere do nuu kuuk elgiga.

¹³ Ya gelbin ka gemor naamaag do zunuubinnar, na diyenno aman : « Bun kat naamintu do zunuubinnar. » Asaan Bun gediraado naame gemo naa gine maan kaak samaanno ho naar meenji sa, waan gediraado naaminji. ¹⁴ Kar gem kaak raka gine zunuubinna gay, taar niyin ta meenji di naamig na giniy taat samaanno ho na galiy do zunuubinnar. ¹⁵ Niyin taat samaanno taat goy do gelbinner, taar ar daatik taat iciy adi ho ta wiyo. Ampaa di oki, niyin-at wiyiy zunuubinna. Kar wiktin taat zunuubinna-ak nec do werco, nu iy muutu.

¹⁶ Gem kol sintay, dakon rasenno zinkiko nuuko caaciyiniko. ¹⁷ Ay bere kaak samaane ho ay maan kaak nec tak ar kaak Bun rakiyo, Bun kat be- raatenngu. Gamin-an asa min Bun kaak kilgiyig pato, koye in kaalna. Yiriyo maka in aando, kar Bun gay makdo ho na rasitenno do gondikor ar kaak pat gingiyo. ¹⁸ In niyin ta meenji ho in kaawoy taat ka seener, Bun beriite goye ka marbinto, paa

* **1:1** 'gee ku Bunji kuuk totir do adiy ka kidar okinji' : 'Do Kitamne taat in kaaw ta Grek, nu kaawa a 'tamba ta Israyeel taat orok in seera'. Nuur ko gee ku Bunji. Kar gay, anne-an, tamba ta Israyeel taat orok in seer-at gaara gee okinco kuuk aamin do lisa Masi do wiktin ta Zaak.

kat, gii gine awallico min gamin okiŋco kuuk ŋa kilgiytu.

Cokiye in karmiye ka kaaw ta Bunđi

¹⁹ Gem kol sintay, moyon do kaaw taat naako kaawe-anta : ya waan kaawaako, laan denginko samaane kuu cokiye kaawoy, ho ya ku raka kaawe, pakiron ja kayco ho dakon dapiŋguwenno kodok. ²⁰ Asaan gem kaak dapine, ŋaar ginno maan kaak in botiliy do unji ka Bunđi. ²¹ Do bi ŋaar-an, rason gamin okiŋco kuuk jookumo ho in kuuk nigaako do unji ka Bunđi. Kar in dalullaw, obon kaaw taat Bunđi diytu do gelbinko, asaan ta nec yaako jilinjo.

²² Ya ku cokiya kaaw ta Bunđi, dakon cokiyeŋno maalan di, kar gay ginon ar taat ta kaawtu. Yampa, ku tara zinŋkiko ku maaniikon di. ²³ Asaan ŋaar kaak cokiyaat kaaw ta Bunđi ho ginno ar kaak ta kaawtu-ak, ŋaar ar gem kaak tala wijeŋney ta meenji do sawwapa. ²⁴ Min ŋa talta, ŋa deetiyo ho kodok di ŋa rawtiita. ²⁵ Kar gay, gem kaak bariya baay ta *gaanuun ka Bunđi kaak imilaag zunubinnite kuuk ginaate berrina, ŋa rasaagdo tak-tak. ŋa rawtaagdo kodok maan kaak ŋa cokiytu ho ŋa gina ar taat gaanuun-ak kaawtu. Gem ŋaar-ak, Bunđi yaa barkiyinji do ay maan maan kaak giniyo.

²⁶ Ya waan pakira a ŋa gay abaadiner, ho biy gay, ŋa gedirgijido, ŋa tara ziy ka meenji ho abaadiney sa uc usu. ²⁷ Abaadin taat ta6 ho taat bal oorin do unji ka Tatte Bunđi, taar ko tale do kaaco ka gollina in murgilgal kuuk goy do taabiner†, ho taar ko ta gooye zinŋkar min gamin okiŋco kuuk nigaate do duniiner-anta.

2

Eere ka geemir ŋaar samaanno

¹ Gem kol sintay, dakon eerguwiŋcodokokineno daad kara, ho kun daad gee, asaan ta bal kuuniye in imaanko

taat in *Rabbinte Iisa Masi, ŋaar gay *darjiner. ² Cokiyon, gin kaaw rakki taat diya a ku num do wer rakki ho gee seer kat as do wer-aka. Ka rakki gay gamnar kaak is kesuune taat samaane, ho do kormoy oki, ŋa is korkid* ka daabner. Kar ka rakki gay, pokirince kaak is kesuun taat tiziw-tiziw. ³ Wiktin taat gay gamnar-ak unje, ku uciy ku ooyiiji, kar ku kaawiiiji aman : « Gem kol sinŋte, as goy anne, wer-an kat kanjin. » Kar gay, wiktin taat pokirince-ak unje, ku talaag paa di ho ku kaawiiiji aman : « Kinke-an pey in ka asinji di wal 6aa goy keder anner di ! » ⁴ Ya ku gina ansi-ak, ku eera zinŋkiko ho ku tala gee ar gay dukume seriiner kuuk aditco pondiko.

⁵ Gem kol sintay, cokiyon samaane ! Njur kuuk gee talaag ar nu pokirna, Bunđi gay do6ig a nuu gine imaan dakina. Ampa-ak, nuu goye ar gay gamnar do unji ho ŋaaco berin haginco taat ŋa kaawtu a ŋaa bere do njur kuuk elgiga. Hagin-ak, ŋaa unje kaak do *Meennuwi. ⁶ Kar kun gay, ku talaag pokirna-an ar maan kaak maala ! Yaman pakiron, njur kuuk taabiyaako ho kuuk sakkiyaako, njur-ak kun waa ? Njur gay gamnar-ak doo ko, wal maman ? ⁷ Nu njur di pey kuuk waraag sin ku ta6 kuuk Bunđi diiiko.

⁸ Ka seener gay, ya ku aada *gaanuun ka Meennaw ta Bunđi ar kaak Kitamne kaawiy aman : « Kii elin giji ar zin ka meenjin »,† ŋaar-ak, ku gina samaane. ⁹ Kar gay, ya ku eera gee, ku gina zunubinna ho gaanuun-an yaako gagire asaan ku nepidga. ¹⁰ Ka seener, gem kaak karmiyaag gaanuun okinji, kar ka rakki di, ŋa nepidga, ar ŋa nepidig ko okinji. ¹¹ Do gaanuun-ak, Bunđi kaaw aman : « Kun miday, dakon oki, dakon kokinenno miday kara

† 1:27 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 1.17. * 2:2 'korkid' : Werin daarin, nu kaawa a 'garaarince'.

† 2:8 Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18. † 2:11 Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.14, Deteronoom 5.18. § 2:11 Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.13, Deteronoom 5.17.

»†, ho ɲa kaaw pey aman : « Dakon deenno gee. »§ Ansi-ak, ya waan gooya ziy min ɔo bariye ka daatir wala ka midir, kar ɲa dee gemo, ɲaar-ak, ɲa bal karmiyiŋ gaanuun. ¹² Ampa-ak, ɔo ay kaaw taat ku kaawiyo ho ay maan kaak ku giniyo, ginonɲ ar gee kuuk iban kadar Bun yaaco dukume seriine in gaanuun kaak imilaate min ɔo zunuubinna kuuk ginaate ɓerrina. ¹³ Ka seener, gem kaak tallo amindaw ta eenji, Bun talaajido amindaw ya ɲa dukumaaji seriine. Kar ɲaar kaak tala amindaw ta eenji gay, ɲaa nosire wiktin ta seriiner.

Imaan in riyti

¹⁴ Gem kol sinɲay, ya waan kaawa a ɲa gin imaan, kar ɲa gaarro imaanji in riyti gay, galilti maa ? Imaan taaran yaa jiliŋji walla ? Ha'a, taa uce maalan di. ¹⁵ Cokiyonɲ, gin kaaw rakki taat diya a kuu gin sinɲa kuuk arumco tee in ise. ¹⁶ Ya ɲu ɓaawko oce ho ku ɲaamiigu aman : « Baan kate, Bun yaako bere maan kaak ku rakiyo. » Ya ku balco bere maanna, ansi-ak, galilti maa ? ¹⁷ Ampaa ko, in imaan oki. Ya ta keetit di ho bal riyti, taar us maalan di.

¹⁸ Gem rakki yaa kaawe aman : « Daarin gin imaan, kar daarin gay gin riy taat samaane. » Kar nun gay yaaji telke aman : « Gaarduut imaanji taat goy bal riyti tare ! Kar nun gay, naan gaare tanto in riyti taat samaane. » ¹⁹ Ki aamin kadar Bun ɲaar rakki di. ɲaar-ak samaane ! Aaridna oki aamina pa, nam kelimco amila min kolaw. ²⁰ Kin kaak kaan bombo-anɲa ! Ki raka tale maan kaak gaara a imaan taat bal riyti uca maala-anta walla ? ²¹ Kaawor ja, mamam Bun taliig tatte Ibraayim a ɲa goy in botol ɔo unji ? ɲa taliig a ɲa goy in botol ɔo unji-ak wiktin taat Ibraayim ooytu berin ronji Isaaka satkine. ²² Tal kate, imaanji ɓaa sawa in riy taat samaane ɲa giniyo. In riy taat ɲa giniy-at ko,

imaanji nectu tak in taat Bun rakiyo. ²³ Maanna-ak astu ɔo botiliy ar taat Kitamne kaawtu aman : « Ibraayim, ɲaar diy gelbiney in Bun. Do bi ka imaanji-at ko, Bun taliig a ɲa goy in botol ɔo unji. »* Paa ko, Bun koliig a ɲa royay.† ²⁴ Ku iban kadar Bun talgigdo gemo a ɲa goy in botol ɔo unji in imaan keetit di, kar gay, ɲa talaat oki riyoy taat gaara imaanji.

²⁵ Pakirinte oki ɔo geem rakki sinɲi Raab. Taar gay azbiŋca min awalle. Kar gay, ɔo bi ka riy taat samaane ta gintu, Bun talit a ta goy in botol ɔo unji. Riyti-ak, ta obiig samaane ɲuur kuuk gee ku Israyeel tabirtu†, ho ɔo deetiŋco, ta ɲolpiig in botol ta pey.

²⁶ Ka seener gay, gem kaak si-ikamno, ɲaar mate. Ho imaan taat bal riyti, taar oki mate.

3

Gedire ɔo leeser

¹ Gem kol sinɲay, riy ta bilde geemiran, gee dakina yaa bariyintido. Asaan ku iban kadar nin kuuk bilda gee-an, seriin tani yaani gine rad paka. ² Kar gay, okinte, gi niga di ɔo gamin dakina. Ya gem kaak gedirji ɔo biy, ɲaar-ak nec tak ar kaak Bun rakiyo ho ɲa gedirji ɔo ziy okinji. ³ Ya gi isaaco layumnay ɔo pisiydi, gi gediriy joomiŋco ho aaniyiŋco in botol taat gi rakiyo. ⁴ Pakiron pey ɔo markab kaak tatiko. ɲu duunaaji zimilla kuwa ho us tongo kat akilaaga. Kar gay, ɲaar kaak suugiyaaga-ak aaniyiig wer kaak ɲa rakiyo in et kapak di ar denko. Markab-ak tatko ho et gay kapak di. ⁵ Lees ta gemor oki pa. Min ɔo zi ka gemor, taar kapak, kar ya ta osa gay, taa gedire gine gamin kuuk gidim.

Pakiron ɔo kan ka aki kaak nec erin et okinji kaak ɔo kalaaner. ⁶ Leese, taar ar ako ho min loti ko amiliy kaawin dakina kuuk jookumo. Taar min gamin kuuk Bun leetu ɔo zi ka

* ^{2:23} Wer ka gase kaawor ɔo Zenenez 15.6. † ^{2:23} Wer ka gase kaawor ɔo Ezaayi 41.8, 2 Kronik 20.7. ‡ ^{2:25} 'ɲuur kuuk gee ku Israyeel tabirtu' : ɲu ɓaaw tale baat ta darrico ho ɲu asiy taasiŋiŋco (Zoozuwe 2).

gemor ho ta nigaag zi okinji. Leese, taar ar ak taat amila min ba oole ho taat eraag goyinte tak-tak. ⁷ Ku iban kadar gee nec iye kayco ku ay biyaw ta kumnar : ku yeero, kuuk zewaw, kuuk poypiyaw ho kuuk goy do amiydi. Ka seener, okinco, nu iy kayco. ⁸ Kar lees ta gemor gay, ginno waan kaak yaati gedire. Taar gallo ho ta goydo werti rakki. Taar gin kop taat diya gee. ⁹ In lees-at ko, gi oziliy Tatte Rabbin Bun, ho in taar di oki, gi surpiyiy gee kuuk Bun kilgiytu ar njaara. ¹⁰ Min do bin kite nuur-ak di, amila oziliika ho suruupine. Gem kol sintay, ampa-ak ta bal ase. ¹¹ Min od ta amiydi rakki di bokgiy amay kuuk gala in kuuk yuutu walla ? ¹² Gem kol sintay, yiriy rakki ku tal buguwa weetu coone walla ? Wala bayur weetu gapra ? Od ta amiydi oki pa, taat boka amay ku yuutu, bokdo pey kuuk gala !

Ilim taat Bun beriyo

¹³ Minninko gin gem kaak gin ilim ho kaay icaw walla ? Ya goya, illa nja gaarguwe in goyinji kaak samaane ho in riyoy taat na giniy in dalul-luiy ho in ilimji. ¹⁴ Kar gay, dakon dapillenno ya gelbinko miin in hasuudinaw ho in kaasume ka eenko. Asaan ya ku dapilaw-ak, ku nigiit seen ta Bun di. ¹⁵ Ilim taar-an asdo min do Bun di. Taar ta duniiner, geen di imilit min do kayco ho ta asa min do aariddi. ¹⁶ Asaan wer kaak hasuudinaw in kaasume goy-ak, barjile oki goya in ay maan kaak jookumo. ¹⁷ Kar ilim taat asa min do Bun di gay, taar *cawar ja, kar ta iya aapiye, ta dalulle, ta amra gee, ta tala amindaw ta geemir ho ta gina riy taat samaane. Ta eerro gee ho ta kaawdo in bit di ho ta adti keetiti. ¹⁸ Nuur kuuk iya aapiy do eenco, nuur ar gay gawnar. Busum kaak nuu luuiy-ak, taar aapiye. Ho gamin kuuk nuu gaase gay, naar goye kaak in botiliy do unji ka Bun di.

4

Ele ka duniiner

¹ Yampa, giduwa ho taasin ka kuuk benanniko, nuur asa min momo ? Nuur asa min pikirre taat samaanno taat taasi na do aditko. ² Do gelbinko, ku raka maanna, kar ku gasgigdo. Ampaa ko, ku diyyi gee, aditko miin in hasuudinaw, ku saariy motol, ku taasi niyo, kar ku gediraado gasin maan kaak ku rakiyo. Ku gasgigdo-ak, asaan ku indigigdo Bun. ³ Zer ya ku indaw oki, ku gasaagdo, asaan ku inda in pikirre taat samaanno. Maan kaak ku inditu-ak, ku rakiy kanje in naar maalan di. ⁴ Talon ja gee kuuk aadgigdo Bun ar taat na rakiy-anta ! Kun ibanno kadar waan kaak el duniine, naar adin in Bun walla ? Ka seener, naar kaak diy kaay in duniine, naar-ak adin ka Bun di. ⁵ Kitamne kaaw aman : « Ruwwin taat Bun diytu do gelbinte, na ooygitido. » Kaaw-an, dakon talintido ar maan kaak maala. ⁶ Kar barkin taat Bun beriite-at, taar dakin paka. Asaan Kitamne kaaw pey aman : « Nuur kuuk jaala kayco, Bun yaa poci nco. Kar nuur kuuk ona kayco gay, nja barkiynco. »* ⁷ Ampa-ak, karmiyon Bun, goyon bombo min *Seetanne ho nja gade serek minninko. ⁸ Sinjon moota in Bun ho naar oki yaako sinje.† Kun gay zunuubinnar, acon pisin ko min do zunuubinniko ! Kun kuuk aditko seera, ginon a gelbinko oki yaa kuuniye *cawar. ⁹ Ibinon a ku aminda do bi kaak ku goy do zunuubinnar, alon ho goyon ar gee kuuk muut deegu. Siti nko yaa rabi le ale ho galilkon gay yaa rabi le morke. ¹⁰ Onon kayko do unji ka *Rabbin Bun ho naako jaalin ko kuwa.

Ose ka geemir samaanno

¹¹ Gem kol sintay, dakon osenno zin kiko. Ya ku osaagu wala ku tala zin kiko ar ku gay dukume seriinco, ku niga bin kiko in *gaanuun ka Bun di ho kun maaniiko dukumaaji seriin do

* 4:6 Wer ka gase kaawor do Proverb 3.34. † 4:8 Wer ka gase kaawor do Zakariya 1.3, Malasi 3.7.

gaanuun-aka. Ya ku dukumaaji seriine, naar-ak gaara kadar ku karmiy-gigdo. ¹² Illa gay, na Bun kat berig gaanuun do geemir. Naar keeji di ka dukuma seriiner. Naar di nec jile gee ho nec idiŋco. Kar kuŋkon gay, ku pakira a ku kuŋ waa, ku giniy zinkiko ar gay dukume seriiner do eenko-aku ?

Jaale ka zinkar samaanno

¹³ Cokiyonnu ! Gee kuuk diya a yiriyta wal kawta, nu 6aa do geeger rakki, nuu gine elgo, nuu taajire ede wal nuu gasen di gurus dakina. ¹⁴ Gee nuur-ak, taat yaa ase kawta, nu ibingita walla ? Ha'a, nu ibingitdo. Goye, naar ar mooy kuuk onnaw ho diŋ di us totiriigu. ¹⁵ Zer kuŋ yaa kaawe aman : « Ya Bun rakaw, gii goye ho gii gine maan ta anka wal anka. » ¹⁶ Ka seener gay, ku jaala zinkiko ho ku pisiriya maalan di. Gamin nuur-an samaanno. ¹⁷ Yampa, naar kaak iban di gine maan kaak sellen ho gingigdo, naar-ak unje ziy do zunuubinnar.

5

Taaŋine do gay gamnar

¹ Yaman, kuŋko gay gamnar, cokiyon taat naako kaawe-anta ! Alon ho marmilon do taaŋin taat asaako ! ² Gaminko yaa zoode ho kesuunko sa, gujin yaa cokinti. ³ Daabniko ho poddinko, nadaane yaa obinco. Taar nadaan-at ko yaa imile baako* do yiriy ta dukume seriiner. Ta teen zinkiko ar ako. Kuŋ bariya malle di, ku 6aayiy in unko. Kar sando, duniin taar gaay gaase. ⁴ Nuur kuuk gin riy ta sedindi do morginko, ku todcog maan kaak waaliyaagu. Ansii ko, nu booda sa ar nu booddo nam boodinco-ak coon kuwa ka Bundi, naar Mee Gudurri. ⁵ Do goyiŋko, ku teet duniine. Ku gina gamin kuuk ku rakiy di. Ku tiyaw ho ku siyaw nam ku neer 6irgin-6irgin ar barkay kuuk jazzaarinna

dapsiyyo. ⁶ Gee kuuk ginno oorne oki, ku diyco kaawo ho ku deeyiig maalan di. Nuur gay balko pile binŋkico.

Subirraw in inde ka Bundi

⁷ Gem kol sintay, di pa-ak, icon subirraw nam yiriy taat *Rabbin Iisa yaa yeepe. Talon gay gawnar. Nu iciy subirraw kee nam amay ku kabun paayiy ho ku ribbar peyiy. Kar gaminco niyyo ho nu aaciyy dakina in gamin kuuk nu jallitu. ⁸ Kuŋko oki, icon subirraw pa ho duunon masisko, asaan yiriy taat Rabbin Iisa Masi yaa yeepe, taar gaay ko.

⁹ Gem kol sintay, dakon gujumjumenno benanniko, yampa, Bun yaako dukume seriine. Talon, gay dukume seriiner goy do botol ta geero. ¹⁰ Gem kol sintay, pakiron do nabiinna kuuk awalle. Nu kaaw in sin ku Bundi, kar in taaŋin taat gasgat oki, nu ic subirraw. Kuŋko oki, goyon pa. ¹¹ Ka seener, gi ozilaag nabiinna-ak asaan nu goy bombo, nu bal rasin botilco. Ku ibingit kaaw rakki taat kaawa do bi ka Zoob. Do taaŋiner, gem-ak ic subirraw kee, kar ba aaro, Rabbin Bun barkiyyig dakina. Ka seener gay, Rabbin Bun, sellinkuwiyy dakina ho tale ka aminduwiyy oki pa.

¹² Gem kol sintay, naako kaawe maan rakki kaak kuu obe do kayko : dakon togilenno tak-tak, wala in Bun, wala in kida, wala in maan ka pey. Ya ku ooy sa ooyon ho ya ku pooc sa poocon. Paa kat, seriin ta Bundi obiikonno.

¹³ Ya goy minninko waan kaak aawa taaŋine, illa naa indiguwe Bun. Ya goy minninko waan kaak adiy portik sa, illa naa riyguwe riyin ku ozili-ikar. ¹⁴ Ya waan kaak radaw, illa naa kolguwe agindaw ku *Eglizdi. Nuuji inde Bun ho nuuji etile sewe do kaay in sin ku Rabbin Iisa. ¹⁵ Inde ka Bundi kaak in imaan-ak yaa jilinji. Rabbin Bun yaa copilinji ho ya gem-ak gin

* **5:3** 'taar nadaan-at ko yaa imile baako' : Kaaw-an kaawa a gee kuuk dummiyaag mallico nam na nigiy maala ho bergigdo do gee kuuk gamin arumco-ak, nu gina maan kaak samaanno do unji ka Bundi.

zunuubinna oki, ɲaaji saamiyiŋco.

¹⁶ Do saan taar-an ko, kuu gaarguwiŋ zunuubinniko benanniko ho ku indiguwe Buŋ do eenko. Paa kat, kuu coole. Ya gem kaak goyiŋji iŋ botiliy kat inda Buŋ, indinji-ak giŋ gudurre dakina. ¹⁷ Ku ibingit kaaw rakki taat kaawa do bi ka *Eli. Naar gem ar ginten di. Kar yiriy rakki, ɲa indiig Buŋ iŋ gelbin rakki a amay ɲokaado. Ek di amay peytu. Do kid-ak, ɲu baltu ɲoke nam elgiŋ subba iŋ koyin bi-jiŋgiy. ¹⁸ Min pa-ak, ɲa indiig pey Buŋ, kar amay paaytu ho gamin amiltu, ɲu neetu.[†]

¹⁹ Gem kol siŋtay, ya goy min-ninko waan kaak rasit botol ta seener ho waan ka pey yeepig do botol-ata, ²⁰ ibinoŋ tak kadar ɲa jilig gem kaak rawte-ak min do muuti. Na yeepig gay zunuubinnar-ak min do botol taat samaanno ho Buŋ yaaji saamiyiŋ zunuubinnay kuuk dakin-aku.

[†] **5:18** Wer ka gase kaawor 1 Ruwa 17.1, 18.1, 18.42-45.

1 Piyer Maktumne ta awalle taat Piyer siirtu Pile ka kaawor

Maktumne-an, na Piyer kat siirta. Naar min paliinna kuuk orok in seera. Na siirco do kretiyenna kuuk nu taaḃiyaagu do saan ta imaanco. Na siirco a naa denrin do imaanco ho nuu diye gelbinco do maan kaak nu eriyoy. Na iskaag a nuu goye goye kaak Bun rakiyo, asaan Bun kat doḃgu. Na siirco kadar ya nu goydo ampaak, gee kuuk bal aamine yaaco diye kaawin maala.

Ooy ta awalle

¹ Na nun Piyer, *paliine ka Iisa Masi kat siiraakon maktumne-anta. Nu siiraat loke, kun gee kuuk Bun doḃtu kuuk totir ar awraatinna do kid ka Pont, ka Galaasi, ka Kapadoos, ka Aazi, in ka Bitini. ² In niyin taat Tatte Bun gintu min awalle, na doḃinjo. In Ruwwiney, ku gintu geenji. Paa kat, kuu karmiyin Iisa Masi ho naako acinjo in baariy a kuu kuuniye *cawar do unji ka Bunḃi. Bun yaako barkiyinjo ho naako iye aapiye gaay in gaayo.

Ere ka taḃ

³ Ozilinten Bun, naar Takan Rabhinte Iisa Masi ! Do bi ka aminduwiya taat dakin-at, na weente pey wee kaak marbinto in nooye kaak na nooyiig Iisa Masi min do muuti. Ansi-ak, gi gin ere ka taḃ ⁴ kadar Bun ginaate gamin kuwa. Gamin nuurak, wala nu rawtaw, wala nu nigaw, ho samaanuwco sa rawtaado tak-tak. Na dummiyaakon gamin-an kuwa ka samaaner ⁵ ho kun ko na gooyiy in gudurrey in botol ta imaanko a kuu gase jile kaak gaay ko nuu gaarinji do wiktin taat duniin gaay gaase.

⁶ Do bi naar-an, ku gin botol taat kuu aaciye, ya din do wiktin sood ku

taaḃiya in ay taaḃine oki. Ya taḃak, kuu taaḃiyen ja ampa. ⁷ Taaḃin taat asko-an, taar ta tale baako ya ku gin imaan ta taḃ wala kawwi. Ku iban kadar daabne, naar asa rawte. Imaanko gay, taar pakgig daabne serek. Talon ja, daabne kaak asa rawte din sa, nu leeyiig do aki a nuu tale ya na taḃ wala kawwi. Naar-ak, imaanko oki, nuu talinti pa. Kar ya ta taḃ gay, do yeepinji ka Iisa Masi, kuu gase ozile, *darjine ho horoomine do unji ka Bunḃi. ⁸ Iisa kaak ku bal talin yiriy rakki sa, ku elgiga ho ya ku talgigdo oki, ku aamin in sinji. Paa ko, galilko gintu dakina nam ta kaaworro. ⁹ Galilko gintu dakina asaan ku gasaag maan kaak ku eriy in imaanko : naar ko jile.

¹⁰ Jile naar-an, min awalle, nabiinna bariy baay kuwa keder ho do bi ka bere kaak Bun yaako bere-aka, nu kaawig min awalle. ¹¹ Ruwwin ta Iisa Masi goy in nabiinna-an ku ho ta gaarco taaḃin taat na asiy taaḃiye ho in darjin taat naa gase oki. Nabiinna-ak bariya botol taat nuu ibine wiktin taat gamin-an yaa ase ho man nuu kuuniye. ¹² Bun bayincot do nabiinna-ak kadar kaaw taat nu gastu-an, nu nuurro kat yaa talin a ta as do werti, kar gay, na kunjo. Taar ko Kabarre ta Gala taat nu gaariiko dinja in gudurre ta Ruwwin ta Bunḃi taat na naamtu min kuwa. Maaniico *ḃubal ku Bunḃi sa raka ibinin maan naar-an ka.

Goye kaak sellen do unji ka Bunḃi

¹³ Do bi naar-an, siyon zinḃiko ho gedironco, diyon gelbinko in maan kaak Bun yaako bere wiktin taat Iisa Masi yaa yeepe. ¹⁴ Ar koogin kuuk karmiyatacco, dakon yeepenno pey do galal ta zinḃiko taat awalle, do wiktin taat odinko bal pile misa do seen ta Kabarre ta Gala. ¹⁵ Bun kaak kolinjo, naar *cawar. Ampaa ko, kunjo oki, illa goyinjo yaa kuuniye cawar ar naara. ¹⁶ Ka seener gay, do

* 1:16 Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.2.

Kitamner, Bunj kaaw aman : « Goyon cawar asaan nun cawar. »*

¹⁷ Ya ku inda Bunj, ku kolaag a na Takko. Kar naar gay, dukuma seriin do ay gemo in riy taat na giniyo ho na eerro gee. Ampaa ko, min ku siikima misa-an gay, illa goyinko yaa gaare kadar ku karmiya Bunj. ¹⁸ Awalle, ku ic goye ka aginiyko kaak bal paydiney-aka. Kar Bunj gay jilinko min goye naar-aka in maan kaak kaalin aale. Na balko jilinko in maan kaak yaa rawte, ar daabne wala poddine. ¹⁹ Kar gay, na jilinko in baar ku Iisa Masi kuuk kaalin aale-aku. Iisa Masi, naar ber ziy *satkine ar ron tamgi kaak bal gine oorin tak-tak. ²⁰ Min Bunj bal kilgiyin misa duniine, na dobig do saan taar-ata, ho do menaw-an, do wiktin taat duniin gaay gaase, na gaarig do saan tanjo. ²¹ In botol ta Iisa Masi, ku aamintu do Bunji. Na nooyig Iisa Masi min datik ta gee kuuk mate ho na darjiyga. Ansii ko, ku diyit imaanko do Bunji ho ku diyig gelbinko oki loci.

²² Wiktin taat ku ooyit seen ta Bunji, ku gintu cawar do unji a kuu ele sintiko in gelbin rakki. Ampa-ak, elguwon zinkiko in gelbinko okinji. ²³ Asaan ya nu weenjo wee kaak marbinto-ak, nu weenjo in kaaw ta Bunji. Nu balko weenjo in maan kaak yaa rawte. Kar gay, kaaw ta Bunji-at, taar ar maan kaak goy mento ho ta goy doo. ²⁴ Ka seener, Kitamne kaaw aman :

« Gee okinco, nuur ar gano

ho maan kaak jaalaag sinco gay, naar ar booyaw.

Gano, naar aayaw, ho booyaw, nuur sollaw.

²⁵ Kar Kaaw ta Rabbin Bunj gay, taar goy doo. »†

Kaaw-at, taar ko Kabarre ta Gala taat nu gaariiko-ata.

† 1:25 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 40.6-8. * 2:3 Wer ka gase kaawor do Soom 34.9. † 2:6 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 28.16. † 2:7 Wer ka gase kaawor do Soom 118.22. § 2:8 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 8.14.

2

¹ Naar-ak, gamin okinco kuuk naako kaawe-an, rasongu : motol, raade, kaaw taat in binja di, hasuudinaw ho ose ka geemir. ² Kar gay, ar koogin kuuk daabinco wee ho nu raka a illa nu see buw ku aginiyco, kunjo oki, bariyon Kaaw ta Bunji. Kaaw-at, taar ar buw kuuk cawar kuuk gaayaako kuu maade do imaanko, paa kat, kuu gase jile. ³ Ka seener, Kitamne kaaw aman : « Ku aawit ko sellinkaw ta *Rabbin Bunj. »*

Gee ku Bunji ar dambay ku gerdi

⁴ Sinjon moota do Rabbin Iisa. Rabbin Iisa-ak, naar ar dambi kaak samaane ka pinindi, kar gay, na goy mento. Awalle, gee poocig ar dambi kaak maala. Kar Bunj gay dooga ho na kaalin aale do unji. ⁵ Kunjo oki ar dambay kuuk goy mento. Naar-ak, ginon a kuu kuuniye ar dambay kuuk nu soktu ho nu piniig ger ka Ruwwin ta Bunji. Ampaa ko, kuu gine ar gay satkiner do unji ka Bunji, kuu ginin riyoy, ho do saan ta Iisa Masi, Bunj yaa ooyin riy-ata. ⁶ Asaan Bunj kaaw do Kitamner aman :

« Talon, an ko dambi kaak nu dootu.

Nu diyaag do geeger ka Siyon.

Do dambi-an ko, dambay ku pey yaa oske kuwa.

Waan kaak aamin loci, soka diyaagdo tak-tak. »†

⁷ Do kun kuuk aamine, dambi naar-an ar maan kaak kaalin aale. Kar do nuur kuuk bal aaminon gay,

« Dambi-ak, gay pinindi acciga.

Kar gay, naar ko gin dambi ka pinindi kaak pakgig eenji serek. »‡

⁸ Kitamne kaaw pey aman :

« Na dambi ka batkindi.

Naar di oki kaak solla gee. »§

Gee kuuk bal aamine-ak batkiyo, asaan nu pooc karmiyin kaaw ta Bunji. Taar-an ko taat eraagu.

⁹ Kar kuŋko gay, kuŋ tamba taat Buŋ doŋtu, kuŋ gay satkiner ku sultan, kuŋ darre taat geenti *cawar ho kuŋ ko gee ku Buŋdi. Na imiliŋko min do gondikor ho na iyiŋko do portikaw a kuu gaare gamin okiŋco kuuk ajbay na gintu. ¹⁰ Awalle, ku gee ku Buŋdido. Kar diŋ gay, ku gin geenji. Awalle, Buŋ bal tale aminduwko. Kar diŋ gay, na tala aminduwko.

Goye ka gay riyor ku Buŋdi

¹¹ Gem kol roynay ku bitu, kuŋ kuuk ar awraatinna ho marti do kidar, nu kaawaako : goyon godom min galal ta ziŋkiko taat nigaako do unji ka Buŋdi. ¹² Goyon goye kaak samaane do datikco ta gee kuuk ibanno Buŋ. Ampaa ko, ya nu osaako ho nu talaako ar gee kuuk jookum sa, ya nu talaat riy taat samaane ku giniy-at, nuu ibinin riy-ata ho nuu ozile Buŋ do yiriy taat naa ase.

¹³ Do saan ta ele ka Rabbiner, karmiyon gee okiŋco kuuk hokumiyaako. Sultan ka tatiko, karmiyonga asaan na pakgig kuuk hokumiya okiŋco. ¹⁴ Guberneerna, karmiyongu asaan na naamgu a nuuco dukume seriin do nuur kuuk gina taat samaanno ho nuu oziliŋ kuuk gina taat samaane. ¹⁵ Asaan ka seener, maan kaak Buŋ rakiy-ak, illa kuu ginguwe sellen a paa kat kuu sokumiŋ biŋkico ku gee kuuk oliyay ho kuuk ibanno maanna-an ku. ¹⁶ Dakon goyenno ar berrin ku zunuubinnar. Goyon ar gee kuuk gas ko kayco. Kar gay, dakon taliŋjido gase ka kayko-ak ar maan kaak kuu cigilin oorinko. Illa gay, kuu gine ar gay riyor ku Buŋdi. ¹⁷ Ampa-ak, beron horoomin do gee okiŋco, elguwon siŋtiko, ginon kolaw do Buŋdi ho karmiyon sultan ka tatiko.

Botol taat Iisa Masi gaariite

¹⁸ Kuŋ kuuk gay riyor, karmiyon geenko in gelbin rakki. Dakon karmiyenno nuur kuuk ginaako samaane ho elgiikon di. Karmiyon oki nuur kuuk ginaako rada. ¹⁹ Ka

seener gay, do bi ka karaamin ta Buŋdi, ya gem ic subirraw wiktin taat nu taaŋiyaag bal botol, na gin maan kaak samaane. ²⁰ Ya nu taaŋiyaako asaan ku nig maanna-ak, waa yaako oziliŋko ? Kar gay, ya ku bal nige maanna ho nu taaŋiyaako, ya ku subir do wiktin-anta, taar-at ko samaane do unji ka Buŋdi. ²¹ Do taaran ko, Buŋ koliŋko. Asaan meenji Iisa Masi taaŋiy do saan tanjo. Ansi-ak, na gaarko botol a kuu aadiŋji.

²² Na bal gine zunuubinna ho yiriy rakki, raadin bal amile min do biy.*

²³ Nu warga, kar gay, na bal telke in wariya.

Nu taaŋiyaaga, kar gay, na balco kaawe a nuur oki asa aawe taaŋine.

Ill a na rasig in Buŋ kaak dukuma seriin in botilti.

²⁴ Kuwa ka et kaak nu doodiiga, na icig zunuubinnite do kaay.

Na gintu ampa-ak a zunuubinna diyaatenno pey pise.

Ho gii goye goye kaak in botiliy do unji ka Buŋdi.

Ka seener, in mutiyji-ak ko, ku gastu aapiy tak-tak.

²⁵ Awalle, ku goy ar tamgi kuuk rawte. Kar diŋ gay, ku gin ko gay gooyindi kaak tala kaako.

3

Daadi in midiyco

¹ Kuŋ daad oki, karmiyon midiyko. Paa kat, ya midiyko daarin bal aamine misa do kaaw ta Buŋdi oki, in goyiŋko kaak samaan-ak, nuu aamine. Ya ku balco kaawe yoo maanna oki, ² min nu talig goyiŋko kaak *cawar ho in karaaminko, wal nuu aamine diŋ ga ? ³ Dakon diyenno kayko do samaanaw taat kara : ar dee ka kayko kaak arro, ise ka gamin ku daabner ho kesuun taat kaalin aale. ⁴ Kar gay, bariyon samaanaw taat cigil atta do gelbinko taat goy doo. Samaanaw-at, nuu talin in

* **2:22** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 53.9.

dalulluwko ho in oolinkuwko. Nuur-an ko gamin kuuk kaalin paka do unji ka Bunji. ⁵ Taaye, gin elgina, daad kuuk karmiyaag Bun ho kuuk diyaag gelbinco in naara gingiy ampa. Daad-ak karmiyiig midiyco. ⁶ Ya ku talig goye ka Zaara, daaciy ta Ibraayim, ku tal mamam ta karmiyiig mitti nam ta kolaag a « rabbiner* ». Ya ku gina sellinkaw ho ku rasdo yoo maanna yaako unje kolaw taat yaako barjilinko, kuu gine ar kooginti ku Zaara.

⁷ Kun miday oki, ay gem di yaa goye gala in daaciy. Ibinon kadar gudurre tango in tanjo, taar sawado. Beronco horoomine, asaan nuur oki yaa gase haginco, taar ko goye kaak Bun berite in barkiney. Ginguwon ampa, paa kat, maan toditido do salaanko.

Gine ka sellinkaw

⁸ Ba aar gay, ginguwon a pikirriko ho kaawko yaa gine rakki di. Elon benanniko ar sinta, ginguwon sellen ho goyon dalullay. ⁹ Ya waan ginko maan kaak samaanno, dakonji yeepinjido. Ya waan waraako, dakonji yeepintido in wariya, kar gay, barkiyonga. Asaan do taar-an ko, Bun kolinko, ho ampaa ko, kunjo oki yaa gase barkin min do Bunji. ¹⁰ Ka seener, Kitamne kaaw aman :

« Gem kaak raka goye gala
ho raka tale mena ku galal sa,
illa naa raadenno ho naa warenno
gemo.

¹¹ Gem-ak, illa naaco newse kop do gamin kuuk jookumo
ho naa gine taat samaane.
Illa naa bariye botol ta aapiyer ho naa
aadinti.

¹² Asaan *Rabbin Bun diy odoy
do nuur kuuk jaawa in botol
ho na diyit dengey do salaanco.
Kar nuur kuuk gina taat samaanno
gay,

na newsaaco kopo. »†

¹³ Waa yaako gine maan kaak samaanno, ya ku zeeda gine taat samaane ? ¹⁴ Ya ku gina maan

kaak in botiliy ho nu taaɓiyaako do biy oki, aditko, nu ginon portiko. Dakon ginenno kolaw do waanna ho dakon barjilenno. ¹⁵ Kar gay, ibinon do gelbinko kadar Iisa Masi kaak Bun doɗtu-ak, naar keeji di *cawar, ho naar ko *Rabbinko. Ay wiktine, siyon zinkiko kuu gedire telke ya nu indaako do bi ka maan kaak ku eriy in imaan. ¹⁶ Kar gay, kaawonco in dalullaw ho in taat ool di. Zeedon a pikirriko yaa gine samaane. Ampaa kat, nuur kuuk osaako do bi ka goyinko kaak in Iisa Masi-ak, sokaŋ yaa deenco. ¹⁷ Ya ku taaɓiya do bi ka maan kaak samaane asaan Bun kat rake, naar-ak, guna min kuu taaɓiye do bi ka maan kaak samaanno.

¹⁸ Ka seener gay, Iisa Masi meenji taaɓiy taaɓin ta muuti mena rakki di gaasiititi do bi ka zunubinna ku gee okinco. Naar kaak bal gine ooriin tak-tak, na mattu do bi ka kun kuuk gin orne a naako iyingko do unji ka Bunji. Nu deeg ziy, kar gay, Bun nooyig min do muuti in gudurre ta Ruwwin ta Bunji. ¹⁹ In gudurriti-at ko, na ɓaawtu gaare Kabarre ta Gala do nuur kuuk ba oole. ²⁰ Nuur kuuk ba ool-ak, nuur ko kuuk awalle pooc kaaw ta Bunji do wiktin ta Nowe. Do wiktin taar-at, nabi Nowe siya markab ka tatko ho Bun gay ic subirraw a gee-ak yaa ice kaawoy. Kar gay, gee sood di unjitu do markabar a nuu jile zinkiko min do amiydi. Nuur kuuk unje-ak, nuur gee porpod di. ²¹ Amay kuuk do wiktin ta Nowe-ak, nuur gaara amay ku *batemdi kuuk jilaako din di. Batem kaak taɓ gay, naar ace ka tingorro. Illa gay, naa ice ka niyiner do aade ka Bunji in pikirre taat cawar. Gamin okinco-an yaa ase do werco in nooye ka Iisa Masi. ²² Min na nooye, na coontu ka samaaner ho na goytu do meeday ta Bunji. Do werak, na hokumiyaag *ɗubal ku Bunji. Na hokumiyaag oki gamin kuuk gin izinne ho in kuuk gin gudurre kuwa

* 3:6 Wer ka gase kaawor do Zeneez 18.12. † 3:12 Wer ka gase kaawor do Soom 34.13-17.

ho gee talgigdo.

4

Goye kaak marbinto

¹ Iisa Masi seet taaḅin do ziy. Paa ko, kuṅko oki, siyon zinjiko kadar taaḅin ar taar-an, kuu seenti oki. Ka seener, naar kaak seet taaḅin do ziy-ak rasig ko zunubinna. ² Min diṅka, menaw kuuk ḁak kuu goye do duniiner-an, illa kuu rasin galal ta zinjkar ho kuu goye goye kaak Buṅ rakiyo. ³ Ka seener gay, awalle, ku taṅkil zinjiko aale in gamin kuuk gee kuuk ibanno Buṅ giniyo : in ḁaaye kaak muṅjam, in ele ka gamin ku eenko, in tee ho see kaak aale, in gine ka marginar ho in gamin ku pey ku sokaṅ. ⁴ Diṅ gay, gee kuuk ibanno Buṅ-ak ajbiye asaan ku rasig gamin ku sokaṅ-aku. Paa ko, ṅu wariiko. ⁵ Kar gay, yiriy rakki, Buṅ asa di in-diṅco, naar kaak yaaco ḁukume seriine do gee kuuk goya in kuuk mate oki. ⁶ Do saan taar-an ko, Iisa gaaricot Kabarre ta Gala do gee kuuk ba ool-aku. Gee okiṅco, ṅuuco ḁukume seriine do goyiṅco kaak ṅu goyiy do duniiner. Kar gay, gee ṅuur-ak, Iisa gaarcot Kabarre-at a ya ṅu ḁukumco seriin do goyiṅco kaak ṅu goytu oki, diṅ gay, in gudurre ta Ruwwin ta Buṅdi, ṅu pilco botol taat ṅuu gase goye kaak taḁ do unji ka Buṅdi.

Goye ka gee kuuk aamine

⁷ Duniin-an, taar gaay ko gaase. Naar-ak, goyon goye ka ilimdi ho gediron do zinjiko, paa kat, kuu gedire salkiye. ⁸ Maan kaak pak gamin okiṅco-an, illa kuu elguwe zinjiko in gelbin rakki. Asaan in ele ka zinjkar-ak, goy gamin dakina kuuk niga adat ku geemir, kar kodok di, gee rasiigu. ⁹ Obguwon martiko samaane benanniko, bal gujumjume. ¹⁰ Minninko, ay gem di gin bere kaak Buṅ beriji a ṅaa gaayguwe eenji. Ya ku gina ampa-ak, kuu kuuniye ar gay riyor kuuk obig samaane ay bere kaak Buṅ beriico. ¹¹ Naar kaak

gas bere ka gaare kaawor, illa ṅaa gaarguwe kaawin kuuk asa min do Buṅdi. Naar kaak gas bere kaak gine ka riy do geemir, illa ṅaa ginguwin riyoy in gudurre taat Buṅ beriji. Do gamin okiṅco-an, illa gee yaa bere *darjin do Buṅdi in siṅ ku Iisa Masi. Locin di, darjine in gudurre, elgin in elgina ! *Aamin.

Taaḅin ta gee kuuk aamine

¹² Gem kol siṅtay, dakon ajbiyenno ya taaḅin ginko dakina. Dakon pakirenno kadar ṅa maan kaak kuunaydo do gee ku Buṅdi. Taaḅin-at yaa gaare ya ku aamin ka seener wala kawwi. ¹³ Kar gay, in taaḅin-at, aaciyon, asaan ku gas botol ku hadirtu do taaḅin ta Iisa Masi. Ampaa ko, wiktin taat ṅaa ase in *darjiney, aditko yaa miine in galal. ¹⁴ Ya ṅu waraako asaan ku aamin do Iisa Masi, aditko yaa gine portiko, asaan Ruwwin ta Buṅdi, taar gudurruti dakina ho ta goy in kuṅko ! ¹⁵ Ya waan minninko seet taaḅine, ṅa seentido do saan taat a ṅa dee gemo, wal ṅa kokine, wal ṅa gin maan kaak jookumo, wal ṅa unje kaay do kaawin ku geemir. Gamin ṅuur-an samaanno. ¹⁶ Kar gay, ya ṅa seet taaḅine do saan taat ṅa kretiyeṅce, ṅaa ginenno sokaṅ. Illa gem-ak yaa dele barkin do Buṅdi asaan ṅa nec iciṅ siṅ-aku.

¹⁷ Ka seener, wiktin ase ta ḁukume seriiner. Seriin-at yaa teesen ja min geenji ku Buṅdi. Kar ya ta as ampa-ak, ṅuur kuuk pooc aamine do Kabarre ta Gala ta Buṅdi gay, taṅco yaa gine maman ? ¹⁸ Ar taat Kitamne kaawtu aman :

« Ya gem kaak ḁaa in botol gas jile in rada,
naar kaak karmaydo Buṅ
ho kaak goy in zunubinnay gay,
tanji yaa gine maman ? »*

¹⁹ Ansii ko, ṅuur kuuk ṅu taaḁiyiyo asaan ṅu gina maan kaak Buṅ rakiyo, illa ṅuu diye gelbinco do naar kaak kilgiygu ho ṅuu ginguwe selliṅkaw.

* 4:18 Wer ka gase kaawor do Proverb 11.31.

Naar kaak kilgiygu-ak, naar pikgitdo kaawoy.

5

Tale ka kaar do gee ku Bunji

¹ Nu gin oki taaye do agindaw ku *Eglizdi kuuk goy datikko. Nun sa tatkaw ar nuura. Nu talit taaɓin ta Iisa Masi in odinar ho naa gase oki hagner ta *darjiney taat yaa bayne. Taaye kaak naa kaawe-an ko kaak nu taayiig agindaw-aku. ² Ar gay gooyin kuuk samaane, gooyon gee kuuk Bun amniyiiko. Dakon ginenna ar nu asiraako asire, kar gay, gooyon in niyinko ar kaak Bun rakiyo. Dakon ginenna a kuu gase malle, illa gay, gooyon in gelbin rakki. ³ Do gee kuuk Bun amniyiiko-aku, dakon ginenna a tanjon di yaa tee. Illa gay, goyon goye kaak samaane nam nuu ice goyinko. ⁴ Paa kat, wiktin taat tatkaw ka gay gooyindi bayne, kuu gase kadumuul kaak gaara kadar ku nosire. Kadumuul-ak yaa goye doo.

⁵ Kar kun dubal oki, karmiyon aginduwko. Kunjo okinko, do goyinko kaak benanniko, onon zinkiko. Asaan Kitamne kaaw aman: « Bun newsiico kop do kuuk jaala zinkiko, kar gay, na barkiyaag nuur kuuk ona zinkiko. »* ⁶ Ampa-ak, onon zinkiko do unji ka Bunji, naar kaak gin gudurre. Paa kat, naako jaalinko ya wiktinti nece. ⁷ Rason pikirriko okintit taat barjilaako loci, asaan naar ko tala kaako.

⁸ Gediron do zinkiko ho goyon mento, asaan adinko *Seetanne jarba aarko ar boori kaak neyaw ho bariya waan kaak naa tee. ⁹ Kun gay, obon imaanko bombo ho duunon masisko. Ibinon kadar sintiko kuuk do adiy ka kidar okinji taaɓiya ar kunjo. ¹⁰ Barkin okintit asa min do Bunji ho na kolinko a kuu unje do *darjiney taat goy doo in nune kaak ku numtu in Iisa Masi. Ampaa ko, min kuu taaɓiye pey do wiktin soodak, naako yeepinko do werko, naako bere gudurre, naako denrinko ho naako

gaayinko kuu goye bombo. ¹¹ Locin di gudurre, elgin in elgina ! *Aamin.

Ooy ta ba aaro

¹² Na sinthe Silaas kaak tur nu amniyinji kat gaayintu, nu siiriikon maktumne ta kapak-anta. Nu siiriikonta-an a naako isinko. Nu raka a kuu ibine tak kadar barkin ta Bunji taat ku gastu-at, taar taɓ.

¹³ Nuur kuuk Bun doɓtu do geeger ka Babiloon ooyko dakina, in rondu Maark oki. ¹⁴ Ooyon benanniko in gine ka cuud ar sinta kuuktacco rakki.

Kun okinko kuuk num in Iisa Masi, Bun yaako iye aapiye. Nu ooyko dakina !

* 5:5 Wer ka gase kaawor do Proverb 3.34.

2 Piyer

Maktumne ta seerin^{kar} taat Piyer siirtu Pile ka kaawor

Do maktumner-an, *nu kaaw* kadar *na Piyer* kat siirta. *Na min paliinna kuuk orok in seera. Na siircot do kretienna okinco, asaan goy gee kuuk raka jaginco min Kabarre ta Gala. Gee-ak eeraag kretienna ho nu iyaag nuu gine gamin kuuk jookumo ar nuura. Na taayaagu a nuu goye goye kaak Bun rakiyo, asaan Bun kat do6gu. Nu icenno kaaw ta gay raadindi, kar gay, nuu obe bombo do 6ilde kaak amila min do Kitamner. Ka seener, Rabbin Iisa Masi yaa yeepe. Illa nuu yokinji in aapiye ho in galal. Nu goye goye kaak Bun rakiyo.*

Ooy ta Piyer

¹ Nun Simon Piyer, gay riyor ka Iisa Masi ho *paliiney. Na nun ko siirit maktumne-anta. Nu siirkon loko, kun gee kuuk aamin do Iisa ar kaak nin aamintu. Imaante taat sellen-an, gi gasit min do Iisa Masi, naar ko Bunte ho Gay Jilinte. Naar ko gin ay maanna in botiliy. ² Bun yaako barkiyin^{ko} ho naako iye aapiye gaay in gaayo in ibine kaak ta6 ka Bun^{di} ho ka *Rabbinte Iisa Masi.

Botol ta gee ku Bun^{di}

³ Na Iisa Masi ko gaarten Bun kaak kolinte ho gi ibiniiga a gii unje do *darjiney ho gii ice goyin^{ji} kaak samaan paka. Ansi-ak, in gudurrey, na berte gamin okinco. Paa kat, gii ice botiliy ho gii goye goye kaak Bun rakiyo. ⁴ In botol taar-at ko, na berite gamin kuuk aginda ho ta6 kuuk awalle na diy^{tu} a naate bere. Kar ya ku gasgu-ak, kuu pake min gamin ku jookum kuuk gee ku duniiner elgiyo ho kuu gine sellen ar Bun.

⁵ Do saan taar-an ko, kun kuuk diy gelbinko do Iisa Masi, zeedon a kuu jaawe do botol taat samaane. Ya ku jaawa do botol taat samaan-at, ibinon

maan kaak Bun rakiyo. ⁶ Ya ku ibinin maan kaak Bun rakiy-ak, gedironco do zinkiko. Ya ku gedirco do zinkiko-ak, icon subirraw. Ya ku ic subirraw-ak, karmiyon Bun. ⁷ Ya ku karmiyig Bun-ak, karmiyon zinkiko ar sinta. Ya ku karmiyig zinkiko-ak, elguwon oki gee okinco. ⁸ Ya ku ginig ko gamin-an^{ku} ho ku giniig gaay in gaayo, kuu ibinin^{pey} *Rabbinte Iisa Masi pak ka awalle. Goyin^{ko} yaa sinje in unji ho riyko sa, kuu necinti. ⁹ Kar ya gem kaak gingig^{do} gamin-an^{gay}, naar ar noolo ho na tallo samaane. Na rawte kadar Bun saamiy^{jig} zunuubinnay kuuk awalle na gintu.

¹⁰ Gem kol sintay, uudin taat Bun kolin^{ko} ho na do6in^{ko}, zeedon^{pey} a kuu necin^{gamin} okinco. Ya ku gina pa-ak, ku rawtaat^{do} botol ta Bun^{di}. ¹¹ In taar-an ko, Bun yaako pile botol kuu unje do Meennaw ta Rabbinte Iisa Masi Gay Jilinte. Do wer-ak, gii goyen^{ko} tak-tak.

¹² Do bi naar-ak ko, nu moyaakon^{pey} gamin-an^{ku}, kar gay, ku ibingig^{ko} ho ku goy^{ko} bombo do seen taat nu gaariiko. ¹³⁻¹⁴ Rabbinte Iisa Masi, naar minintu a naa maten^{ko} moota. Paa ko, ya lotu-ak, ta samaane nu moyiikon^{gamin-an} din^{ka}, min nu bal mate misa-an^{ka}. ¹⁵ Nu zeediy pa-ak, asaan ku moyin^{gamin-an} in menaw, ya nu mate.

Darjin ta Iisa Masi

¹⁶ Awalle, ni kaawko maman Rabbinte Iisa Masi astu in *darjiney. Do wiktin taar-at, ni osko kaawin kuuk maalan di kuuk geen di imiltu min do kayco walla ? Ha'a, nin talit darjiney-at in odinni. ¹⁷ Na gasit darjiney-at min do Tacco Bun. Ni goya wiktin taat na gaariita. Maanna-an kuuniy do wiktin taat ni doriig Bun kaak tatik paka kaawtu min kuwa. Na diy^{tu} aman : « Naar-an Ron^{du}, nu elgig dakina ho adir miin in galal do bi kanji. » ¹⁸ Ni goy kuwa ka damba ta Bun^{di} wiktin taat na kaawit kaaw-anta. Do wiktin taar-at, ni dorig in denginni.

¹⁹ Ansii ko, ni aaminiy dakin paka do kaaw taat nabiinna kaawtu-anta. Kuu diye denginko samaane do kaawco, asaan taar ar lampa taat beena* do gondikor. Laan denginko samaane nam pat yaa coke ho kaal ka Belbel sa yaa amile. Yiriy taar-at di, ku asiy tale wer waran. ²⁰ Kar gay, ibinon kaaw-an samaane : kaawin kuuk awalle nabiinna kaawtu ho nu siirtu do Kitamner, gem keeji gediraado gase baaco. ²¹ Kaawin ku nabiinnar, gem bal imilin min do kaay ka meenji. Ta Ruwwin ta Bunji kat beraaco botol, nu kaawit kaaw taat nu dortu min do Bunji.

2

Kaawo do bi ka gay raadindi

¹ Min awalle, nabiinna kuuk raada goy sawa in gee ku Bunji. Din sa, gee ku bilda gee in raadine goy do datikko. Nu asiy bilde gee in raadinco. Raade naar-ak yaa idin gee nam nu asiiji newse kop do *Rabbinte Iisa Masi kaak jiliig min do zunuubinnico. Do taar-an, dak ko sood di, Bun yaa taaḍiyingo dakina. ² Gee dakina asa ice botol taat jookumo. Do bi kanco ko, gee asiy nige binjico in botol ta seener. ³ Gee kuuk bilda in raadin-ak diy kaaco do gamin ku duniiner. Nu asiiko raade nuuko jaginko min do botildi. Gee nuur-ak, seriin ta Bunji eraagu. Dak ko sood di, nu asa idinco tak-tak.

⁴ Yoo *ḍubal ku Bunji kuuk nig awalle sa, Bun balco saamiye. Na sokiigu ho na oriig ba oole. Nuu goye in jinzirringo do wer kaak gondiko nam yiriy taat Bun asiy dukume seriine. ⁵ Yoo aginay kuuk awalle nige oki, Bun balco saamiye. Na paayiico amay kuuk teeyiig gee okinco kuuk icdo kaawoy. Illa na jil Nowe di in eenji peesira ku pey, asaan na taaya gee in botol. ⁶ Bun dapintu oki do geeger ka Sodom ho in ka Gomoor. Na idiig ram in ako, illa dak but di.*

* **1:19** 'beena' : Werin daarin nu kaaw a 'beena'.

† **2:7** Wer ka gase kaawor do Zeneez 19.1-16. ‡ **2:16** Wer ka gase kaawor do Nombir 22.4-35.

Ansi-ak, naa gaartu mamam naa idin gee kuuk karmiygigdo. ⁷ Do wiktin taar-at, na jiliig Loot di, asaan na goy in botol do unji ka Bunji ho na taaḍiy dakina do nige kaak gee nigiiji do Bunji.† ⁸ Na goy sawa in gee kuuk gina jookum-aku. Na talig gaminco kuuk nu giniyo. Kun kawta, na talaagu, na doraagu, ho maanna-an radaag adiya asaan na gem kaak goy in botol do unji ka Bunji. ⁹ Maanna-an gaara mamam Bun yaa jilin gee kuuk ica kaawoy min do taaḍiner ho mamam naa gooyin gee kuuk goydo in botol nam yiriy ta seriiner. ¹⁰ Naa paaye taaḍin dakin paka do nuur kuuk aada galal ta zinjico ho kuuk poocaa izinne ta Bunji. Gee kuuk bilda gee in raadin-ak, nuur ica zinjico, nu ginno kolaw kat bat, nu karmiygigdo nuur kuuk gin *darjin kuwa ka samaaner ho nu waraagu oki. ¹¹ Yoo ḍubal ku Bunji kuuk bombo aale sa nigdo binjico in gee nuur-aku do unji ka Bunji.

¹² Kar gee kuuk bilda gee in raadin-ak gay gina ta kayco di. Nu ar kumin ku yeero kuuk gee atikgiyo. Nu waraaggamin kuuk nu ibanno baaco. Nuu deenco ar kaak gee diyyi kumin ku yeero. ¹³ Bun asa taaḍiyingo ar kaak nuur taaḍiyig eenco. In yiriyo oki, nu el teen duniine. Ya ku goy sawa, ku tiyaw, goyningo rada, ho sokaŋ oki yaako deenke. Ya nu raadaako oki, galco di. ¹⁴ Odinco berel, nu rawdo gine zunuubinna. Ya gee kuuk imaanco sood-ak, nu jagigu, nu unjiig do zunuubinnar. Nu diyyi kaaco do gamin ku duniiner. Gee nuur-ak, seriin ta Bunji obig ko.

¹⁵ Gee-ak rasit botol ta Bunji, nu aada botol ta maaniico. Nu ic botiliy ta Balaam, ronji ka Bosor. Gemak el ice gurus ho na giniy jookum do geemir. ¹⁶ Yiriy rakki, Bun leesji asaan na bal ice kaawoy. Yiriy taar-at, durkul kaak kaawdo din sa nam pil biy ho na kaawiiji ar ka geemir.

* **2:6** Wer ka gase kaawor do Zeneez 19.24. † **2:7**

Na todiiji botol do nabiinçe-ak, pa na ginin gamnay kuuk arro-aku.†

¹⁷ Gee kuuk bilda gee in raadin-ak ar beenay kuuk amiyco ice. Nu ar uc kuuk us jaawaagu anne-anne. Gee nuur-ak, Bun siyco ko wer kaak gondiko. ¹⁸ Nu el kaawe dakina in gamin ku dapilindi kuuk bal baaco. Ansii ko, nu jagiig gee kuuk daa6inco ic botol ta Bun di. Nu raka a nuu yeepinco do goye kaak nu goyiy awalle in nuura, nuu gine gamin ku sokañ kuuk maaniico rakiyo. ¹⁹ Nu raadaaco do geemir a nuuco bere horrinaw, kar sando maaniico gay 6errin ku zunuubinnar. Ka seener, gem goyiy 6erre do ay maan kaak begirji. ²⁰ Ya goy gee kuuk aamin in *Rabbinte ho Gay Jilinte Iisa Masi ho nu amil ko min gamin kuuk *cawarro kuuk niga gee, kar pey, nu yeepiy nu ginaag gamin-aku nam gamin-ak gediriico, gee nuur-ak niginco yaa pake pey ka awalle. ²¹ Ansi-ak, ya nu bal ibinin botol ta seener sa guna min nu ibiniita ho nu rasiita, kar nu cokaydo pey kaaw ta Bun di taat nu bildiigu. ²² Giniñco-añ ar dele ka danlal taat diya aman : « Kañ jube, kar meenji yeepiy pey teen gamnay kuuk na jubtu-aku. »§ Giniñco-ak pey ar dele ka danlal taat diya aman : « Ya kinziir nu acga, jammiy sood di, na yeepiy pey tunkile do golñi. »

3

Gaase ka duniiner

¹ Gem kol sintay, an maktumne taat seerin kar taat nu siiriiko. Do taat awalle in taat din ka, nu moyaakon gamin-añku, asaan kuu gase pikirre taat ta6. ² Nu raka kuuco pakire do kaawin kuuk nabiinna kuuk Bun do6tu kaawtu min awalle ho in kaaw taat *Rabbinte ho Gay Jilinte Iisa Masi kaawtu ho taat paliinna kuuk asko loko min do Bun di gaariikonta. ³ Nu raka kuu ibine kadar awalle min duniine yaa gaase, gee asa amile nuu gine taat nu rakiy di, nu asiiko yilinko

⁴ nam nu asiy diye aman : « Iisa Masi diy a naa yeepe, kar din gay na moo ? Aginduwte mate ho maan bal make, gee goy ar ka awalle-ak di uudin taat min Bun kilgiyinte. » ⁵ Gee nuur-ak pooc icin kaaw taat Bun kaawtu awalle min do kilgiye ka duniiner. Na kilgiyig samaane in kida. Na deediig kida in amay. ⁶ In amay-ak di pey, Bun idiig gee kuuk awalle. Na idiig gee kuuk do adiy ka kidar okinco, wiktin taat na paayiico amay do wiktin ta Nowe. ⁷ Bun diy pey a samaane in kida kuuk gi taliy-añ, Bun asa rasiñ ansii di kee nam yiriy ta seriin ta ba aaro, kar na asiy erinco radin dan. Gee kuuk bal ice kaawoy, naa idin jot.

⁸ Kar gay, gem kol sintay, gin kaaw rakki, dakoñ rawtintido. Do Bun di-ak, yiriy ta rakki in elgin kuuk alip, nuur nec di. ⁹ Goy gee kuuk pakira a Rabbinte, naar ooma, na taaya aale. Sando, tanji gay ampaado. Na subiriy-ak do bi kan ko, na raka kadar ay gemo yaa jipte goyinji ho naa gase jile, na rawtaado.

¹⁰ Rabbinte Iisa Masi, naar yaa yeepen di ta6. Yiriy taat naa yeepe, gem ibinaatdo ar ase ka kokinor. Yiriy taar-at, gee asa dore hawin dakin pak awne ka bun di ho samaan asa sawle. Gamin okinco kuuk gi taliy kuwa ka samaaner, nu asa erinco tak-tak. Kida in gamin okinco kuuk do adiy asa ide jot.

¹¹ Hadi, ya gamin-añ kat asa ide ansi-ak, kun gay pakiron do goyin ko. Goyon sellen do unji ka Bun di ho ginon uudin taat Bun rakiyo. ¹² Kun yoka yiriy taat Rabbinte Iisa Masi yaa yeepe. Hadi, zeedon kuu gine ar taat ni kaawiiko, asaan naar yaa yeepe kodok di. Yiriy taar-at, samaane, nu asa erinji tak-tak, ho gamin kuuk kuwa ka samaaner sa asa relle okinco. ¹³ Bun gay diye a na asa siye samaane in kida kuuk marbinto. Do wer-ak, gamin okinco yaa goye do botilco do unji ka Bun di. An ko maan kaak gi diytu kayte.

§ 2:22 Wer ka gase kaawor do Proverb 26.11.

¹⁴ Gem kol sinṭay, ḏo bi ṇaar-aṇ, nu ḏiyaako a zeedoṇ kuu jaawe ḏo botol taat samaane, asaan kuṇ yoka yeepe ka *Rabbinte. Ansi-ak, ya ṇa yeepe, ṇaako gasiṇko sellen, bal oorne ho kuu goye in aapiye ḏo unji. ¹⁵ Ibinon kadar maan kaak peyiig Rabbinte Iisa Masi min ḏo yeepinji-ak, ṇa raka gii gase jile. Sinṭe Pool, ṇaar kaak gi elgiyo, ṇaar sa siirko ḏo bi ṇaar-aṇka. ṇaar Buṇ ko berji ibine, ṇa siirtu. ¹⁶ Do makaatamnay okiṇco, ya ṇa kaawaako ḏo bi ṇaar-ak, ṇaar sa kaawa ko ar tanto-an di. Ka seener gay, goy kaawnay kuuk rada. Gee kuukibanno maanna ho obḏo bombo makiig kaawnay ku Pool uudin taat ṇu makiig kaawin daarin ku Kitamner. Ansi-ak, ṇu rawtiy zinṅkico.

¹⁷ Gem kol sinṭay, kuṇ gay, nun mininṅkoṇ ko. Pakiron ḏo goyiṅko, asaan gee kuuk niga sin ku Buṇdi jagikonno min ḏo botilko. Ansii ko, ku rawtiitḏo botilko taat ku obtu bombo min awalle. ¹⁸ Zeedoṇ a kuu aade Rabbinte Iisa Masi Gay Jilinte. Ek di ṇaako barkiyiṅko gaay in gaayo ho kuṇ sa yaa ibinin pey pak ka awalle. Delintenji barkin min diṅka ho elgin in elgina ! *Aamin.

1 Yaaya Maktumne ta awalle taat Yaaya siirtu Pile ka kaawor

Gee kuuk min awalle kat kaawe a ɗa Yaaya kat siirit maktumne-anta. Naar di oki siirit Kabarre ta Gala ho ɗa min paliinna ku Iisa Masi. Na siirit do kretiyenna kuuk goy do kid ka Aazi. Eglizna daarin barjile, asaan ɗu gas filde kaak arro. Paa ko, Yaaya kaawiico karan a : Iisa, naar di Masi kaak Bun doftu ho naar di Ron ka Bun di. Naar di oki ele ho portikaw. Gi ibinaag gamin-an in botol ta Iisa. Na saamiycog zunubinnico in baariy a ɗuu gine cawar do unji ka Bun di. Gi ibinaag oki do bi ka Ruwwin ta Bun di taat gaarcoga. Kretiyenna kuuk ta6 gay obit imaanco bombo ar taat ɗu gaariico min do teesindi. Bun gay elgig dakina, paa ko, ɗa naamiig Iisa mattu do saan taŋco. Ya ɗuur kat elgiga, naar-ak, ɗuu bere oki zinkico do eenco.

Iisa, naar Kaaw taat bera goye

¹ Ni kaawaako do bi ka naar kaak ɗu koliiy Kaawo kaak goy min do teesindi ho kaak bera goye do geemir. Gem-ak, ni dorig in dengetti, ni talig in odinni, ni pandiyya ho ni wakig in pisinni. ² Gem kaak bera goye-ak gaar ziy ho ni talga. Nin gay saadin-nay. Do bi naar-an ko, ni gaariiko goye ka gaasdo. Goye naar-ak, ɗa goye kaak do serpey ta Tatte Bun, ho goye-ak bayinte waran. ³ Maan kaak ni taltu ho ni dortu-ak, ni gaaraakon loko oki. Ampaa ko, kuu nune in nini in nune kaak ni numtu in Tatte Bun ho in Ronji Iisa Masi. ⁴ Ni siirkon gamin-an a aditte yaa gine portiko.

Jiwi kuuk do portikaw

⁵ Bun naar portikaw, ginno gondikaw do weriy tak-tak. An ko kaaw taat ni dortu min do biy ka Iisa Masi ho ni gaaraakonta. ⁶ Ya gi kaawa a gi num in Bun, kar gi

goy do gondikor gay, gi raada ho gi ginno seene. ⁷ Kar gay, ya gi jaawa do portikaw uudin taat Bun goyiy do portikaw-at, gi num ko benannite ho baar ku Ronji Iisa Masi actengu ko zunubinnite okinco, gi goyiy *cawar.

⁸ Ya gi kaawa a gi ginno zunubinna, naar-ak, gi tara zinkite ku maaniite ho gi ginno seene. ⁹ Kar gay, ya gi gaara zunubinnite waran, naar-ak, Bun kaak nec gi amniyiŋji ho kaak gina ay maan in botiliy, naate saamiyiŋco a gii goye cawar, bal oorne do unji. ¹⁰ Ya gi kaawa a gi ginno zunubinna-ak, naar-ak, gi diyaaji raadin do Bun di ho kaawoy sa ginno do gelbinte.

2

¹ Gem kol kooginay, nu siiraakon gamin-an a kuu unjenno do zunubinnar. Kar gay, ya waan gin zunubinna, gi gin gem kaak yaate male do unji ka Tatte Bun. Naar ko Iisa Masi kaak gina ay maan in botiliy. ² Naar ber ziy satkine a Bun yaate saamiyiŋ zunubinnite. Bun gay, naar saamiyaatenno zunubinnite kunten di, kar gay, naa saamiye oki ku gee ku duniiner okinco.

Gem kaak ibingig Bun, naar cokiya kaawoy

³ Ya gi karmiyaat kaaw ta Bun di, ansi-ak gaara kadar ka seener gi ibingig Bun. ⁴ Ya gem diya a ɗa ibingig Bun ho ɗa karmiygitdo kaawoy, naar-ak, ɗa raada ho ɗa ginno seene. ⁵ Kar gem kaak karmiyaat kaaw ta Bun di gay, naar elgig Bun min do gelbiney. Pa-ak, gi iban tak kadar ginte in Bun, gi num rakki. ⁶ Ya gem kat diya a ɗa num in Bun, naa goye ar kaak Iisa goytu.

⁷ Gem kol roynay, kaaw taat nu kaawiiko-an, taar kaawdo taat marbinto, kar gay, ta taar ko taat min awalle ɗu kaawiiko-at di. Kaawat, taar sawa di in taat ku dortu-ata. ⁸ Kar gay, kaaw taat nu siiriiko-an, taar marbinto. Goyinji ka Iisa, naar gaara kadar kaaw-an taar seene

ho goyiŋko kaŋko sa gaaraw. Asaan gondikaw sa sawlaw, ho portikaw ta seener sa beena* ko.

⁹ Gem kaak diya a ŋa goy do portikaw, kar ŋa ello eenji, ŋaar-ak goy misa do gondikor. ¹⁰ Kar gay, ya gem kaak elgig sinji, ŋaar goy do portikaw ho maan ginno do gelbiney kaak yaa ŋaamin do nigindi. ¹¹ Kar gem kaak yila sinji gay, ŋaar goy misa do gondikor. Na jaawa do gondikor-ata ho ŋa ibanno wer ka ŋa baayiyo, asaan in gondikaw-at, ŋa ar noolo.

Diye ka kaar do gamin ku duniiner

¹² Gem kol kooginay, nu siiraakon gamin-aŋ, asaan Buŋ saamiykon ko zunuubinniko in sin ku Iisa Masi. ¹³ Kuŋ aginiydu, nu siiraakon gamin-aŋ, asaan ku ibingig ŋaar kaak min do teese ka duniiner di, ŋaar goy ko. Kuŋ dubal in gamsa oki, nu siiraako, asaan ku begirji do *Seetanner.

¹⁴ Gem kol kooginay, nu siirko pey, asaan ku ibingig Tatte Buŋ. Kuŋ aginiydu, nu siirko, asaan ku ibingig gem kaak min do teese ka duniiner di, ŋaar goy ko. Kuŋ dubal in gamsa, nu siirko, asaan ku goy bombo, ku icit kaaw ta Buŋdi do gelbinko ho ku begirji do Seetanner.

¹⁵ Dakoŋ diyenno kayko do gamin ku duniiner ho dakon elguwiŋcodo. Ya gem kaak el gamin ku duniiner, ibinoŋ kadar ŋa elgigdo Tatte Buŋ. ¹⁶ Gamin ku duniiner gay, ŋuur ko : ele ka gamnar, diye ka kaar do gamin kuuk gee taliyo, ho ice ka ziŋkar do gamin kuuk gee giniyo. Gamin ŋuur-aŋ, okiŋco, ŋuur ku duniiner di, ŋuur asdo min do Tatte Buŋ. ¹⁷ Ibinon kadar duniin-aŋ, taar gaasa ko ho gamin okiŋco kuuk gee elgiy sa rawta ko. Kar ya gem gina taat Buŋ rakiy gay, ŋaa gase goye ka gaasdo.

Adiney ka Iisa

¹⁸ Gem kol kooginay, dak sood di, duniin yaa gaase. Ku dor kadar adiney ka Iisa yaa ase. Ka seener gay, adiney dakin as ko. Asiŋco-aŋ gaara

kadar duniin gaasa ko. ¹⁹ Adiney-aŋ, min awalle ŋu goy in ginte, kar gay, gi sawado, ho paa ko, ŋu amiltu min-ninte. Zer, ya gi sawa, nec ŋuu goye in ginte. Maanna-aŋ gaara kadar ka seener, ŋu in gintenno.

²⁰ Kuŋ gay, Iisa Masi berko Ruwwiney. Ansii ko, okiŋko, ku ibiniit seene. ²¹ Nu balko siire a ku ibingitdo misa seene. Kar gay, ku ibingit ko ho ku iban kadar min seen ta Buŋdi, ginno maan ka raadiner atta.

²² Ansi-ak, waa kaak raadaw ? Illa ŋa gem kaak diya a Iisa, ŋaar Masido kaak Buŋ ŋaamtu. Gem ŋaar-ak di raadaw. Gem kaak poocig Tatte Buŋ ho in Ronji, ŋaar-ak ko adiney ka Iisa Masi. ²³ Ya gem kaak poocig Ronji ka Buŋdi, ŋa poocig Tacco Buŋ oki. Kar gay, ya gem kaak ooyig Ronji, ŋa ibingig Tacco Buŋ oki.

²⁴ Kuŋ gay zeedon a kaawin kuuk ku dortu min awalle yaa goye do gelbinko. Ya gamin-aŋ goy ko pa-ak, kuŋko oki, gelbinko yaa gine rakki in Tacco Buŋ ho in Ronji. ²⁵ Iisa Masi, ŋaar diy a ŋaate bere goye ka gaasdo.

²⁶ Nu siirkon gamin-aŋ do bi ka gee kuuk asaako gecinjo kuu rawte. ²⁷ Kuŋ gay, Ruwwin taat Iisa Masi beriiko, taar goy in kuŋko. Do saan taar-aŋ, ku yokaado pey gem ka pey kat asaako bildinjo, asaan Ruwwin taar gaaraakon ko gamin okiŋco. Gamin kuuk ta gaariiko-aŋ gay, ŋuur ka seener di. Raadin rakki sa, ŋu bal gine. Do bi ŋaar-ak, icon kaaw taat Iisa Masi gaariiko ho goyon in gelbin rakki in ŋaara.

²⁸ Gem kol kooginay, diŋ gay, goyon in gelbin rakki in Iisa Masi a yiriy taat ŋaa yeepe, gii goye bombo ho sokaŋ rakki sa diyaatenno do unji. ²⁹ Ku iban kadar Iisa Masi gin ay maan in botiliy. Paa ko, kuu ibine oki kadar gem kaak gina maan kaak in botiliy, ŋaar oki ron ka Buŋdi.

3

Koogin ku Buŋdi

* 2:8 'been'a' : Werin daarin, ŋu kaawa a 'been'a'.

¹ Talon maman Tatte Bun elinte ! Na elinte nam na koliite a gi kooginay. Ka seener gay, ginte kooginay ! Paa ko, gee ku duniiner ibingitenno a gi koogin ku Bun di, asaan nu bal ibiniñ Tatte Bun.

² Gem kol roynay, din ka-an, ginte koogin ku Bun di ko. Taat gi asiy gine neginda gay, gi ibingitdo misa. Kar gay, gi iban kadar ya Iisa Masi yeepe, gi asa are ar naara, asaan gi asa talinji uudiney. ³ Gem kaak diy gelbiney do kaaw taar-an yaa gine *cawar ar kaak Iisa Masi gintu.

⁴ Gem kaak gina zunuubinnar-ak, naar pooc karmiyin *gaanuun ka Bun di. Asaan gine ka zunuubinnar, naar ko pooce ka gaanuun ka Bun di.

⁵ Kar gay, ku iban di kadar Iisa Masi, naar as do duniiner, naa ace zunuubinna ku geemir ho naar gay bal gine zunuubinna tak-tak. ⁶ In taar-an, ya gem goy in Iisa Masi in gelbin rakki, na ginno zunuubinna. Ya gem kaak gina zunuubinna-ak, naar bal talin Iisa Masi ho na ibingigdo.

⁷ Gem kol kooginay, gooyon zinkiko min gale ka geemir. Gem kaak gina maan kaak in botiliy, naar meenji goy in botol do unji ka Bun di, uudin taat Iisa Masi goytu in botol. ⁸ Gem kaak gina zunuubinna gay, naar asa min do *Seetanner, asaan Seetanne, naar gina zunuubinna min do teese ka duniiner di. Maan kaak iyiig Ron ka Bun di do duniiner gay a naa peyin riy taat Seetanne giniyo.

⁹ Gem kaak Bun weetu gay, naar ginno zunuubinna, asaan maan kaak Bun beriji goy in naara. Ya Bun kon di Tacco-ak, naar ginno zunuubinna.

¹⁰ Kar di, in maman gi asiy ibine a nuur-an koogin ku Bun di, ho nuur-an ku Seetanner ? Ya gem kaak ginno gamin kuuk in botilco ho na ello sinji-ak, naar-ak gem ka Bun dido.

Ele ka zinkar

¹¹ Kaaw taat ku dortu dak ko min awalle, taar kaawa a gii elguwe zinkite. ¹² Ginte nigaado ar Kayen,

asaan na amil min do Seetanner, na deeyiig sinji ka meenji. Maa di na deeyiig sinji Abeel ? Na deeyiiga-ak, asaan riy taat Kayen gintu-an samaanno. Kar riy ta sinji Abeel gay, taar in botilti.

¹³ Gem kol sintay, dakon ajbiyenno ya gee ku duniiner yilaako. ¹⁴ Ginte iban kadar din ka, gi pak min do muuti ho gi gas ko goye kaak ta6, asaan gi el sintite. Gem kaak ello sintay-ak, naar goy misa do muuti. ¹⁵ Gem kaak yila sinji-ak, naar ar gem kaak diya gee. Ku iban di kadar gem kaak diya gee-ak, naar gasaado goye ka gaasdo.

¹⁶ Ansii ko, gii ibine maman gii elguwin gee : Iisa Masi, naar ber ziy do bi kante. Ginte oki, gii bere zinkite do bi ka sintite. ¹⁷ Ya gem kaak gin gamna, kar na talaag sinji kaak bal gine maanna ho na bal tale amin-duwi, maman naa diye a na elgig Bun ? ¹⁸ Gem kol kooginay, ta botiltido ya gii elguwin sintite in binkiten di. Kar gay, gii elguwinco ka seener ho giico berguwe pisinte.

¹⁹ Ya gi el zinkite-ak, gi ibina kadar ginte goy in seen ta Bun di. Ansi-ak, gelbinte portiko do unji. ²⁰ Ka seener, ya do gelbinte, gi pakira a gi nig sa, aditte portiko, asaan Bun iban gamin pak taat gelbinte ibiniyo. Na iban ay maanna. ²¹ Gem kol roynay, ya ka seener, gi haraydo do gelbinte, ansi-ak, gii gine bombo ya gi inda Bun. ²² Naar beraate gamin okinco kuuk gi indiiga, asaan gi karmiya kaawoy ho gi gina taat awaaji gala.

²³ Kaaw taat na kaawiite-an gay a gii aamine in sin ku Ronji Iisa Masi ho gii elguwe zinkite ar taat na kaawtu.

²⁴ Gee kuuk karmiyaat kaaw ta Bun di, nuur in Bun, gelbinco rakki, ho Bun oki goy in nuura. Gi iban kadar Bun goy in ginte, asaan Ruwwiney taat na beriite gaaraatenga.

4

Ibine ka Ruwwin ta Bun di

¹ Gem kol roynay, gee dakina kuuk goy do adiy ka kidar, maaniico di diya

a ɲu nabiinna. Do bi ɲaar-aɲ, dakon amniyiɲcoɔo okiɲco, gee kuuk diya a ɲu gin Ruwwin ta Bunɗi. Kar gay, ibinon ja baaco, ya ruwwinco-at asa min do Bunɗi wal kawwi. ² Talon maman kuu ibine kadar gem-aɲ gin Ruwwin ta Bunɗi. Ku ibiniɲji ya ɲa kaawa bal cigile a Iisa Masi, ɲaar wee ar ka geemir. ³ Kar gay, ya gem kaak bal ooye a Iisa Masi wee ar kaak geemir-ak, ɲaar-ak bal gine Ruwwin ta Bunɗi. Gem ɲaar-ak asa min Adin ka Iisa. Ku iban di kadar Adin ka Iisa asaw. Hadi, diɲka, ɲaar as ko do duniiner.

⁴ Gem kol kooginay, kuɲ gay koo-gin ku Bunɗi, ku gedirco do nabiinna ɲuur-aku, asaan Ruwwin taat goy in kuɲko, taar pakgit ruwwin taat goy in gee kuuk goy do duniiner. ⁵ Nabiinna ɲuur-ak kaawa do bi ka gamin kuuk goy do duniiner di, asaan ɲu asa min do duniiner. Ampa-ak, gee ku duniiner cokiya kaawco. ⁶ Ginten gay gee ku Bunɗi. Gem kaak ibingig Bun, ɲa cokiya kaawte. Gem ka ibingigdo Bun gay cokaydo kaawte. Ampaak, gii ibinin Ruwwin ta seener ho ruwwin ta raadiner.

Ele kaak asa min do Bunɗi

⁷ Gem kol roynay, elguwinte zinƙite, asaan ele asa min do Bunɗi. Ya gem kaak el eenji, ɲaar ko ron ka Bunɗi ho ɲa ibingig Bun. ⁸ Kar ya gem kaak ello eenji gay, ɲaar-ak ko kaak ibingigdo Bun, asaan Bun ɲaar ele. ⁹ Ampaa ko, Bun gaartu kadar ɲa elgiite : ɲa ɲaamiig Ronji ka dangiro* do duniiner a ɲaate bere goye ka taɓ. ¹⁰ Talon, ampaa ko ele : Bun, ɲaar elinte awalle. ɲa ɲaamiiten Ronji. ɲa bertu ziy *satkine, asaan Bun yaate saamiyiɲ zunuubinnite. Ansi-ak, ɲa gintenno kat elig Bun awalle.

¹¹ Gem kol roynay, ya Bun elinten ko dakin ansi-ak, ginte oki, gii elguwe zinƙite.

¹² Ginno gem kaak talig Bun. In taar-an oki, ya gi el zinƙite, Bun goy in

ginte, ho ele kaak ɲa elinte-ak ot ko do weriy.

¹³ Ansi-ak, gi iban ko kadar Bun goy in ginte ho gi ɲum ko in ɲaara : gi ibintu-ak asaan Bun beriite Ruwwiney. ¹⁴ Tatte Bun ɲaamiig Ronji a ɲaa jile gee. Nin gay taliig maanna-aɲka ho ni kaawa biy do geemir. ¹⁵ Ya gem kaawa bal cigile a Iisa, ɲaar Ron ka Bunɗi, Bun goy in ɲaara, ho ɲaar sa goy in Bun. ¹⁶ Ni iban kadar Bun elgiite ho ni amniy in kaaw taar-anta. Ele, ɲaar asa min do Bunɗi. Gem kaak gin ele, ɲaar goy in Bun ho Bun sa goy in ɲaara. ¹⁷ Maan kaak gaara kadar ele ot do weriy-ak, gii talin do yiriy taat Bun yaa dukume seriin do geemir. Ginte ginaado kolaw, asaan goyinte kaak do duniiner, ɲaar ar goyiɲji ka Iisa. ¹⁸ Ya gem kaak el eenji, ɲaar ginaado kolaw, asaan ele kaak taɓ-ak, ɲaar atkaat kolaw. Ka seener gay, gem giniy kolaw-ak ya ɲa iban kadar seriin yaa poocinji. Do taar-an ko, gem kaak gina kolaw-ak, elinji bal ote misa do weriy.

¹⁹ Gi eliy zinƙite-ak, asaan Bun kat elinte awalle. ²⁰ Ya gem diya a ɲa elgig Bun, kar sinji gay, ɲa elgigdo, ɲaar-ak raada. Ka seener gay, gem kaak ello sinji kaak ɲa talaaga, gediraado elin Bun kaak ɲa talgigdo. ²¹ An ko kaaw taat Iisa Masi kaawiite : ya gem kaak elgig Bun, ɲaa elguwiɲ sinji oki.

5

Gedire do gamin ku jookumo

¹ Ya gem kaak aamin a Iisa, ɲaar Masi kaak Bun ɲaamtu, gem ɲaar-ak ron ka Bunɗi. Gem kaak elgig Tacco Bun, ɲaar-ak elgig kooginay oki. ² Ya gi elgig Bun ho gi karmiyaat kaawoy, ɲaar-ak, gi iban kadar gi elgig koogin ku Bunɗi oki. ³ Ya ka seener, gi elgig Bun, ɲaar-ak nec gi ginin taat ɲa rakiyo. Maan kaak Bun rakiy gii gine-ak, ɲaar oomno do kayte. ⁴ Asaan koogin ku Bunɗi okiɲco, ɲuur pakgit gamin ku duniiner kuuk jookumo. Kar maman gi pakgit gamin-aɲku ?

* 4:9 'dangiro' : Werin daarin, ɲu kaawa a 'kiɗa di' wal 'rakki di'.

Gi pakgig in imaante taat do Iisa.
⁵ Ginno waan kaak gedirco do gamin-an^{ku}, illa naar kaak aamin kadar Iisa, naar Ronj ka Bun^{di}.

Gamin kuuk gaara kadar Iisa, naar Ronj ka Bun^{di}

⁶ Iisa Masi aste do duniiner. Na as aawin amay kuuk nu *batiziyiiga ho na as mine baariy ku meenji do wiktin ta muutuy. Na bal ase in amay di, kar gay, na as in baariy oki. Ruwwin ta Bun^{di} kat diyaate kadar gamin-an, nuur ka seener, ho Ruwwin ta Bun^{di}, taar seene. ⁷ Ka seener gay, gin gamin subba kuuk kaawaate seene a Iisa, naar Ronj ka Bun^{di}. ⁸ Gamin-an gay, nuur Ruwwin ta Bun^{di}, in amay kuuk nu batiziyiiga ho in baariy kuuk mine. Gamin-an, okinco, kaawco rakki di. ⁹ Ya gee kaawa bico ka gamin kuuk nu taltu, gi ica kaawco. Kar kaaw ta Bun^{di} gay, taar pak tanco. Ho meenji Bun^{di} kaawko do bi ka Ronji. ¹⁰ Gem kaak aamin do Ronj ka Bun^{di}, na iban do gelbiney kadar gamin-an, nuur ka seener. Gem kaak bal aamine do Bun^{di} gay, naar-ak diyaaji raadin do Bun^{di}, asaan na bal ooyin kaaw taat Bun^{di} kaawtu do bi ka Ronji. ¹¹ Kaaw taat Bun^{di} kaawiiten gay, taar a na berte goye ka gaasdo, ho goye-ak asa min do Ronji. ¹² Ya gem kaak gelbiney rakki in Ronj ka Bun^{di}, gem naar-ak gasiig goye naar-aka. Kar gem kaak gelbiney seer in Ronj ka Bun^{di} gay gasaagdo goye-aka.

Gaasuw ta maktumner

¹³ Nu siirkon maktumne-an loko, kun kuuk aamin in Ronj ka Bun^{di}, kuuk diya do kayko kadar ku gasig ko goye ka gaasdo.

¹⁴ Gi iban tak kadar ya gi inda maan min do Bun^{di}, naate berinji ya na num in maan kaak na rakiyo. ¹⁵ Hadi, ya gi iban kadar na cokiyaag indinte, ansi-ak, gi iban kadar maanna-an, na bertenja ko.

¹⁶ Ya gem tala sinji gina zunuu-binna kuuk iyaagdo do muuti, gem-ak yaaji inde Bun^{di} do bi ka sinji-aka, ho Bun^{di} yaaji bere goye. Taaran do nuur kuuk gina zunuubinna kuuk iyigdo do muuti. Kar gay, goy zunuubinna kuuk iya gee do muuti. Do zunuubinna nuur-ak, nu bal kaawe a kuu indiguwe Bun^{di} do geemir. ¹⁷ Nige okinji, nuur zunuu-binna do unji ka Bun^{di}, kar gay, goy zunuubinna daarin kuuk iydo gee do muuti.

¹⁸ Gi iban di kadar koogin ku Bun^{di}, nuur ginno zunuubinna in menaw, asaan Ronj ka Bun^{di} gooyaagu, ho *Seetanne sa bal gine gudurre kaaco.

¹⁹ Gi iban kadar ginte gee ku Bun^{di}. Kar gee ku duniiner gay, nuur ku *Seetanner.

²⁰ Gi iban kadar Ronj ka Bun^{di}, naar as do duniiner a naate gaarin gamin-an^{ku}. Ampaa ko, din, gi ibingig Bun^{di} ka seener. Gi num ko in Bun^{di}, asaan in Ronji Iisa Masi sa, gi nume. Naar Bun^{di} ka seener ho na beraate goye ka gaasdo.

²¹ Gem kol kooginay, goyon godom min margina.

2 Yaaya

Maktumne ta seerin^{kar} taata Yaaya siirtu Pile ka kaawor

Gee kuuk awalle kat kaawe a na Yaaya kat siirit maktumne-an do Egliz rakki. Na kaawaaco mamannu ele zinkico. Ele-ak gaara kadar nu karmiyaat taat Bun kaawtu. Na kaawaaco oki a Iisa, naar gemo ho na Ron ka Bundi. Ya gem asco ho na beraaco bilde kaak arro ar naar-an ka, nuu icenno kaawoy.

Ooy ta awalle

¹ Nun tatkaw ka Eglizdi kat siirke loke, kan taat Bun dobtu in kooginke kuuk nu elgiy min do gelbinder. Kar gay, na nunno di kaak elgiiko, gee okinco kuuk ibingit seen sa elgiiko. ² Ni elgiiko asaan okinte, gi gin seene, ho seen-at goy in ginte elgin in elgina. ³ Tatte Bun in Ronji Iisa Masi yaate barkiyinte. Nuur seerco yaate saamiye ho nuute oolin aditte. Ampaa ko, ginte kuuk aada seene, gii elguwe zinkite.

Ele ka zinkar

⁴ Wer galdu dakina, asaan nu dor kadar kooginke daarin aada botol ta seener uudin taat Tatte Bun kaawiite. ⁵ Din gay, gem kol yaaco, nu diyaake aman : « Gii elguwe zinkite. » Kaaw taar-an, taar marbintodo, ta taar di taat gi dortu dak ko min do teesindi. ⁶ Ya gi el zinkite, gii gine maan kaak Bun kaawtu. Kaaw taar-at ko taat ku dortu min do teesindi.

Botol ta seener

⁷ Nu kaawiiko ansi-an, asaan gay raadiner dakina totir do adiy ka kidar. Nu ooydo kadar Iisa Masi, nu weeyig ar ka geemir ho na as do duniiner. Ya gem kaak kaawa ansi-ak, naar adiney ka Iisa Masi ho na jaga gee. ⁸ Do taar-an, goyon mento, paa kat riy taat ku gintu-an ucaado maala, ho ku asiy

gase maan kaak Bun diytu a naako bere.

⁹ Ibinon kadar ya gem ic kaaw ta Iisa Masi, ho ba aar, na jag min do kaaw-anta ho na jaguma kaawin ku pey, gem-ak kaawco numado in Bun. Kar gay, ya gem kaak icaag kaawin kuuk Iisa bilditu gee ho na jagdo, naar-ak na num in Tatte Bun ho in Ronji oki, kaawco rakki. ¹⁰ In taar-an ko, ya gem baa do werko, kar na bilda gee in kaawin kuuk arro ku Iisa Masi, gem naar-ak, dakon obinjido geero ho ooy sa, dakonji ooyenno. ¹¹ Ya gem kaak ooyji-ak unje ko ziy do gamin kuuk samaanno kuuk gem-ak giniyo.

Ooy ta ba aaro

¹² Goy gamin dakin kuuk nu raki-iko siire, kar gay, nu rakaado siirin do maktumne-anta. Nu raka baa talinko, ansi-ak, gi baayiy kaawe bi in bi. Paa kat, aditte yaa gine portiko. ¹³ Gem kol booy taat Bun dobtu, koogin ku booke ooyke. Nu ooyko dakina.

3 Yaaya

Maktumne ta subbin^{kar} taat Yaaya siirtu Pile ka kaawor

Gee kuuk awalle kat kaawe a maktumne-an, ɗa Yaaya kat siirta. Na siirit do gem rakki ɗu kolaag Gayuus. Naar min agindaw ku Eglizdi. Na ozilaag do bere kaak ɗa beriy do kretiyyenna kuuk ɓaaw do werco. Do Egliz ɗaar-ak, gin gem rakki oki ɗu kolaag Diyotreep. Naar gay obdo sinɗa kuuk kretiyyenna. Do saan taar-at ko, Yaaya leesiji.

Ooy ta awalle

¹ Nun tatkaw ka *Eglizdi ko siirjin maktumne-anta. Nu siirit locin, kin royar Gayuus kaak nu elgiy do gelbiner.

² Gem kol royay, nu raka kii goye cewey ay wero. Nu iban kadar goyinjin kaak do unji ka Bunɗi, ɗaar do botiliy. Nu raka aapiy ta zin oki. ³ Adir portiko, asaan goy sinɗa kuuk as min do werko ho ɗu kaawa kadar ki gin seene ho ki aada botol ta seener. ⁴ Maan kaak berdu galal dakin-ak, nu dor kadar kooginar aada seen ta Bunɗi.

Gayuus gina taat Bun rakiyo

⁵ Gem kol royay, kin gem sellen do riyon. Ki obaag sinɗan samaane yoo marti oki. ⁶ Sinɗan kuuk ki obtu-an asinti kaaw do Eglizni a ki elgig dakina. Gee ɗuur-an, ya ɗu otji, nu raka ki gaayinco ar kaak Bun rakiyo. ⁷ Martuwco-an, taar do bi ka Iisa Masi. Nuur icdo maan min do gee kuuk bal aamine do Iisa Masi. ⁸ Do taar-an ko, gii gaayguwin gee ar ɗuur-an ku, asaan ginte oki unje pisinte do riy taat ɗu giniy do bi ka seener.

Diyotreep in Demetriyuus

⁹ Zer, nu siir maktumne do *Eglizko, kar Diyotreep gay bal icin kaawor, asaan ɗa el gine ziy tatik do unco ka geemir. ¹⁰ Neginda, ya

nu ɓaawe, nu ɓaako gaarin gamin kuuk jookum kuuk ɗa gintu uudin taat ɗa nigig sinɗe. Pey min ɗuur-an, ɗa gina gamin kuuk samaanno paka. Na obdo sinɗa kuuk aamin do Iisa Masi do geriy ho ya gee kuuk obaag sinɗa-ak sa, ɗa todaaco ho ɗa atkaagu min do Eglizdi.

¹¹ Gem kol royay, dak icenno botol ta gee kuuk jookum-an ku, kar gay, ic botol ta gee kuuk sellen. Ya gem kaak gina gamin kuuk sellen, ɗaar gem ka Bunɗi. Kar gem kaak gina gamin kuuk jookum gay, ɗaar bal ibinin Bun misa.

¹² Demetriyuus gay, gee okinco ozi-laaga. Goyinji sa gaara kadar ɗa gina gamin kuuk in botilco. Nin oki kaawa biy kadar ɗa mitko. Ho kin Gayuus oki iban kadar ni kaawa seene.

Ooy ta ba aaro

¹³ Goy gamin dakina kuuk nu rakiin siire, kar gay, nu rakaado siirin do maktumne-anta. ¹⁴ Nu raka gii nume moota, gii kaawe bi in bi neginda ya nu ɓaawjin ooye.

¹⁵ Bun yaan iye aapiy do gelbinen. Royinte okinco kuuk goy anne ooyjin. Kin sa ooyco do royinte okinco kuuk goy annere rakki rakki. Nu ooyko dakina.

Zuud Maktumne taat Zuud siirtu Pile ka kaawor

Gee kuuk awalle kat kaawe a maktumne-an, na Zuud kat siirta. Na siirit do kretiyenna, asaan do datikco, goy gee daarin kuuk bera bilde kaak arro : nu iyaag do goye kaak jookumo, nu eeraag gee ku Eglizdi, nu waraag dubal ku Bunji ho nu poocaag lisa. Kar gay, Zuud kaawa a lisa keeji di Tatkuwte ho Rabbinte. Do saan taar-an ko, do maktumne-an, Zuud taayaag kretiyenna do maan kaak yaaco ase neginda do gee kuuk jookum-anju. Na denraag gee ku Eglizdi a nuu obe tirit do imaanco, asaan Bunj nec gooyinco, nu galiydo do zunuubinnar.

Ooy ta Zuud

¹ Na nun gay riyor ka lisa Masi kaak nu koliy Zuud, sinji ka Zaak, kat siiraat maktumne-anta.

Nu siiraacot do nuur kuuk Tatte Bunj koltu, na elgiyo ho na leeyiy keeco do lisa Masi.

² Nu inda Bunj a naa tale amin-duwko. Nu indaag a kuu goye do aapiyer ho elinji sa yaa goye in kunjo gaay in gaayo.

Kaaw do bi ka gay raadiner

³ Gem kol roynay kuuk nu elgiy dakina, nun diy kaar tak a naako siire do bi ka jile kaak Bunj yaate jilinte okinte. Kar din gay, nu tala kadar illa naako iskinjo kuu obe tirit do imaanko. Imaan-at, taar Bunj berit tak-tak do geenji ku meenji. ⁴ Nu iskiiko-ak asaan nu iban kadar gee kuuk jookumo unje kokunuwda do datikko. Gee-ak, in goyinco kaak jookum-ak, nu nigiiit barkin ta Bunte. In barkin-at, nu pakira a nuu gedire

gine gamin kuuk jookumo kuuk gelbinco rakiyo, asaan Bunj yaaco saamiyen di. Ansii ko, nu poociig lisa Masi, naar keeji di Tatkuwte ho *Rabbinte. Do bi ka gee-ak, Kitamne kaaw ko min awalle kadar seriin yokaagu.

⁵ Nu iban kadar kun ibingig samaane kaawin okinco kuuk naako kaawe. Kar gay, nu raka kuu pakire maman Rabbir Bunj jiliig geenji ku Israyeel min darre ta Meser, kar ba aar gay, na deeyiig nuur kuuk bal icin kaawoy.* ⁶ Pakiron pey do *dubal ku Bunji daarin kuuk poocig goyinco kaak Bunj beriico ho nu rasig wer kaak na leeyiigu. Bunj obiigu, na duuniig in jinzirrira nu goyiy do wer kaak gondiko nam yiriy ta yaarko taat Bunj asiy dukume seriin do gee okinco. ⁷ Pakiron oki do geeger ka Sodom in ka Gomoor† ho in kuuk moota. Gee ku geegirnay-ak unje kayco do gamin kuuk jookumo ku ginindido‡ ar kaak dubal ku Bunji-ak gintu awalle. Din gee-ak gasit kat tango do ak taat matdo tak-tak. Nuur-an gaara gamin kuuk yaaco ase do gee kuuk gina ar gee nuur-aku.

⁸ Kar in taar-an oki, gee kuuk cigil datikko-ak gina di gamin ar nuur-aku. Nu soona sooniik taat iyaag nu nigiy zinjkico in gamin ku ginindido-aku. Nu aaniiit tatkaw ta Bunji ho nu wariig nuur kuuk goy ka samaaner in *darjinco. ⁹ Kar talon tatkaw ka dubal ku Bunji kaak nu koliy Miseel. Wiktin taat na meeliy in *Seetanne do bi ka zi ka Muusa din sa, na bal warinji. Illa na kaaw kaawen di aman : « Seriin ta Bunji yaan obe ! » ¹⁰ Kar gee-ak gay wara maan kaak nu ibingigdo ho maan kaak nu ibingiga-ak oki, nu ibiniig ar malle kaak pakarro. In ibininco-ak ko, pilaaco botol taat nu baayiy ide tak-tak. ¹¹ Do gaayico ! Nuur kuuk ic botol

* **1:5** Wer ka gase kaawor do Ekzood 12.51, Nombir 14.29-30. † **1:7** 'geeger ka Sodom in ka Gomoor' : Gee ku geegirnay-ak goy do wiktin ta Ibraayim. Bunj idiig geegirniico asaan goyinco jookum aale (Zenecz 19.24-28). ‡ **1:7** 'gamin kuuk jookumo ku ginindido' : Miday kuuk baaya zinjkico ho in gamin kuuk pey. § **1:11** Wer ka gase kaawor do Zenecz 4. * **1:11** Wer ka gase kaawor do Nombir 22 yoo 24.

ta Kayen. § Nu bariya gurus in gamin kuuk jookumo ar Balaam gintu.* Ho nu idiig zinkico do barjilnco taat nu poocig Bun ar Koore gintu.† 12 Ka seener, ya ku nume ho ku tiya sawa in sin̄ta, nuur gay nigaag goyin̄ko. Nu tiyaw ho nu siya dakin dakina, nu ginno sokañ. Nu pakira do adat ku maaniico di. Nuur ar uc kuuk aada wer kaak us 6aay di ho paaydo amay. Ho nuur ar pey atay kuuk waado in ribbi. Atay-ak yaa aaye tak-tak ar atay kuuk nu rotgu. 13 Gamin kuuk jookumo kuuk nu giniy-ak, nuur ar amay ku barrer kuuk aasa kur6ul6ul-kur6ul6ul ho paka toppiyo. Nuur ar pey kaalin kuuk gada tuuy-tuuy ho ibanno wer ka nu 6aayiyo. Kar Bun gay siyco wer kaak nuu goye doo do gondikaw taat dulum.

14 Do bi ka gee nuur-ak ko, gem kaak nu koliy Enok kaawtu min awalle. Enok gay min tamba ta Aadum taat 6aay ka peesirin̄kar. Na kaawtu ar nabiiñce aman : « Talon, Rabbin† asa in dubal ku Bun̄di kuuk *cawar ho gee gedarro osin̄co. 15 Na asa dukume seriin do gee okin̄co kuuk do duni-iner. Naaco peyin do kayco do gamin okin̄co kuuk jookumo nu gintu asaan nu poocig maan kaak Bun rakiy a nuu gine. Ho naa taa6iyin̄co do bin̄kico kuuk amil gallo do saan tan̄ji. » § 16 Nuur gee kuuk goy gujumjumaw di ho aditco portikdo tak-tak. Nuur aada ko galal ta zinkico di. Nu jaala zinkico ho nu kaawa kaawin ku gala a nuu gase maanna min do gemor.

Taayiika do gee kuuk aamin do Iisa

17 Gem kol roynay kuuk nu elgiy dakina, pakiron̄ do kaawin kuuk *paliinna ku *Rabbinte Iisa Masi kaawtu min awalle do bi ka maan kaak yaa ase neginda. 18 Nu kaaw aman : « Do wiktin taat duniin gaay gaase, yaa amile gee kuuk samaatinay. Gee-ak yaa aade galal ta zinkico taat jookum-at di. » 19 Gee nuur-ak, riyco a illa nuu eere geen di.

Pikirrico, taar ta geemir di, nu ginno Ruwwin ta Bun̄di do gelbinco. 20 Kar kun kuuk nu elgiy-an gay, zeedon imaanko taat Bun beriiko yaa 6aa in un̄ti. Salkiyguwon in gudurre ta Ruwwin ta Bun̄di. 21 Goyon in ele ka Bun̄di. Diyon amaanniko do Rabbinte Iisa Masi. In sellin̄kuwiy, naako bere goye ka gaasdo.

22 Talon amindaw ta gee kuuk aditco osaw. 23 Ya kuu gedire jilin min do aki, naar-ak jilongu. Do gee daarin gay, talon aminduwco, kar goyon godom min gee-aku. Yilon zunuubinnico ar gee yiliy kesuun taat gin tingo zirid-zirid-ata.

Oziliik ta ba aaro

24-25 Ozilinte *darjin ta Bun kaak rakki di.

Naar ko jilaate in botol ta Rabbinte Iisa Masi.

Naar nec naako gooyin̄ko,

pa kuu gale do zunuubinnar.

Na nec naako un̄jin̄ko do darjiney,

bal oorne ho in galal dakina.

Locin di darjine, tatkaw, gudurre ho in izinne

min awalle, din̄ka ho elgin in el-gina ! *Aamin.

† 1:11 Wer ka gase kaawor do Nombir 16. ‡ 1:14 'Rabbin' : Nu kaawa bi ka Rabbin Iisa Masi.

§ 1:15 Wer ka gase kaawor do Zenetz 3.18, 21-24.

Apokalips Gamin kuuk Bun bayniiji do Yaaya Pile ka kaawor

Maktumne-an, na Yaaya kat siirta. Naar di oki siirit Kabarre ta Gala ho in makaatamna subba ku pey. Naar min paliinna ku Iisa Masi. Min Iisa Masi nu weeyiiga, gin ja elgin dakina kat Yaaya siiriit maktumne-anta. Do wiktin taar-at, kretiyenna daarin taaɓiya do bi ka imaanco, daarin gay, gartico yiime, asaan Iisa asdo kodok. Paa ko, Yaaya iskiig gee kuuk aamine a nuu peye bombo, nuu yoke nosirraw taat Bun yaaco bere.

Do maktumne ta Apokalips, Yaaya siir makaatamna peesira. Na siirig do Eglizna kuuk peesira kuuk do kid ka Aazi (Turkiya). Kar ka seener gay, na raka kaawe do kretiyenna okinco kuuk do adiy ka kidar. Na gaara pey kadar Kabarre ta Gala ta Iisa Masi, taar do gee okinco.

Do maktumne-an, gin kaawin kuuk jarba jarbe ho in gamin kuuk gee talaagu tale : ar ose kaak peesira kaak gaara gamin kuuk nec sawa-sawa ho ose kaak bijigiy gay kaak gaara gamin kuuk bal nece misa. Maan kaak portiko gaara nosirraw, ka dindiko gaara motol. Barre, naar wer kaak aaridna okinco goyiyo. Maan kaak ar jona gaara aaridna okinco ho maan biida gay ginaaji riyo.

Kitamne kaawa in geeger ka Babiloon. Geeger naar-ak, meennuwiw jookumo. Ron tamgi kaak koollo gaara Iisa. Naar di kaak ber ziy do muuti. In muutuy-at ko, na nosirtu. Ba aaro, Bun yaa kilgiye geeger ka Zeruzaleem kaak marbinto kaak naa paaye min kuwa ar bere ka Bun di.

Teese ka kaawor

* 1:7 'uca' : Werin daarin, nu kolaag a 'goci'. † 1:8 'Alpa ho Omega' : In kaaw ta Grek, nu garti kuuk nu siiriyo (maan kaak nu koliy 'alphabet'). 'Alpa' ta garta taat awalle ar 'A' in nassarinca ho 'omega' gay taat gaasuwa ar 'Z'.

¹ An ko gamin kuuk Iisa Masi bayni-ico do geenji do taat yaa ase. Gamin-an, Bun berjig do Iisa Masi a naaco gaarin do gay riyoy okinco, kar naar gay naamiig *dubiley do gay riyoy Yaaya a naaji gaarin loci. Gamin-ak taayaado di nuu ase. ² Meenji Yaaya kat kaawe kadar gamin kuuk na taltu-an, nuur kaawin kuuk asa min do Bun di ho ka seener, na Iisa Masi kat gaarjiigu. ³ Galal do naar kaak garkiyaat maktumne-anta. Galal oki do nuur kuuk cokiyaat kaaw ta nabiincer-ata. Galal pey do nuur kuuk obit bombo kaaw taat nu siirtu-anta, asaan wiktin, taar as ko moota.

Ooya do Eglizna kuuk peesira

⁴ Gem kol sinjay, maktumne-an, na nun Yaaya kat siirkon loko, kun *Eglizna kuuk peesira kuuk goy do kid ka Aazi. Bun yaako barkiyinjo ho naako iye aapiye. Nu barkiyaako in sin ku Bun kaak goy min awalle, kaak goy dinka, ho kaak yaa ase. Nu barkiyaako pey in sin ku ruwwinnay kuuk peesira kuuk goy do unji ka Bun di do wer kaak na hokumiyo. ⁵ Ho nu barkiyaako oki pey in sin ku Iisa Masi kaak meenji saadin kaak taɓ, kaak nooy awalle min do gee kuuk mate, ho kaak goy kaaco ka sultinnay ku duniiner.

Do naar kaak elgiite ho jilinte min do zunuubinnite in *satkin ta baariy, ⁶ ho do naar kaak gininte ar gay satkiner kuuk sultinco rakki do unji katacco Bun, loci di *darjine ho gudurre elgin in elgina ! *Aamin.

⁷ Kocilon, na asa min ka samaaner in uca* ! Gee okinco yaa talin in odinco, nam gee kuuk waacig in waayine oki. Ho adiy ka kidar okinji yaa morke do saan tanji. Ka seener, maanna-an yaa ase uudiney ampa ! Aamin.

⁸ *Rabbin Bun kaak gudurre okintit do pisinji diy aman : « Nun ko Alpa

ho Omega†, nun kaak goy min awalle, kaak goy din̄ka ho kaak yaa ase. »

Iisa Masi bayinji do Yaaya

⁹ Njaar nun sin̄ko Yaaya. Gi rakki di in̄ Iisa Masi : okinte gi un̄je do *Meenaw ta Bun̄di, taaḡinte sa sawa, ho in̄ taaḡin-at oki, gi subira di. Nu obintu dajaayne do kid̄ kaak nu koliy Patmoos datik barrer. Nu obintu do saan ta nu gaara kaaw ta Bun̄di ho nu kaawa seen ta Iisa Masi. ¹⁰ Yiriy rakki ta dumaasdi, Ruwwin ta Bun̄di asintu miin tak ho nu dora maan aaror ar gaay ta gemor. Ta dora rada ar perne† ¹¹ aman : « Maan kaak ki taliy-an, ic maktumne ho siirig atta. Kar naamit maktumne-at do Eglizna kuuk peesira : Egliz ka Epeez, ka Ismiirn, ka Pergam, ka Tiyaatiir, ka Sardees, ka Piladelpi, ho in̄ ka Lodiise. »

¹² Min nu doriit kaaw-at, nu newsitu naa talin gaay taat kaawaadu-ata. Do wer-ak, nu taltu lampin peesira ku daabner. ¹³ Kar datik lampinar-ak gay, gin waan ar gemo. Na is batko ho do gongumoy gay, na duun karrab ka daabner. ¹⁴ Kaay gay sopir portik kar ar nir̄ne ho odinay sa gizig ar ubal. ¹⁵ Asin̄ji gay, ar hadinne kaak mirgiti ho gaayay oki ar baal kaak asa gidi-gidi-gidi. ¹⁶ Gem-ak ob kaalin peesira do pisin̄ji kaak meeda. *Seepiney bin̄kay seer paad nata-ta-ta amila min do biy. Kar wijeeneey gay, ir̄na wic-wic ar pato.

¹⁷ Wiktin taat nu taliiga, nu galtu do un̄ji ar gem kaak mate. Kar njaar gay diyiiduug pisin̄ji ka meeda do kaar, kar na kaawiidu aman : « Dak ginnenno kolaw. Na nun kaak awalle ho kaak ba aaro. ¹⁸ Nun kaak goy mento. Nu mattu kar din̄ gay nu goy mento elgin in̄ elgina. Nu gedirtit do muuti ho ba ool sa, nun di kaati. ¹⁹ Din̄ di siirig okin̄co, gamin kuuk ki taltu, nuur kuuk goy din̄ka in̄ kuuk yaa ase neginda. ²⁰ Naan̄ gaare kat baaco ta kaalin ku peesir kuuk ki taltu

do meedar ho in̄ lampin ku peesir ku daabner. Kaalin kuuk peesir-ak, nuur dubal ku Bun̄di ku Eglizna kuuk peesira. Lampin kuuk peesir-ak gay, nuur Eglizna kuuk peesira. »

2

Maktumne do Egliz ka Epeez

¹ « Siir maktumne do *dub̄il ka Bun̄di ka *Egliz ka Epeez aman :

« Nun meendu kat kaawaako. Nun kaak obig kaalin kuuk peesira do meedar ho kaak jaawa datik lampin kuuk peesira ku daabner. ² Nu ibingit riy taat ku giniyo, in̄ zeede kaak ku zeediyo, in̄ subirraw taat ku subiriyo. Ku gedarro sosin̄ gee kuuk jookumo. Ku gecig gee kuuk gina zin̄kico paliinna kar sando, nu paliinnado. Ku maaniikon di imil bayco. ³ Ku gin subirraw. Taaḡinko gintu dakina do bi kanto ho ku balnu rasindu bat. ⁴ Kar gay, nu gidaako asaan ku rasig elin̄ko kaak awalle. ⁵ Pakiron̄ min momo ku sollitu ! Jipton̄ goyin̄ko ho ginon̄ riyo ar taat ku gintu awalle. Yampa, ya ku da jiptido goyin̄ko, naako 6aawe ho naa icin lampiko min do werti. ⁶ Kar gay, ku gin maan rakki kaak ajbiyintu : ku poocit riy ta gee kuuk nu koliy Nikolayiit ar nun poociita.

⁷ « Ya ku gin dengina, laan̄ denginko samaane, kuu cokiye kaaw taat Ruwwin kaawiico do Egliznar.

« Do kuuk nosire, naaco bere botol taat nuu okide ho nuu tee min ron̄ ku et kaak bera goye ka gaasdo kaak goy do janni. »

Maktumne do Egliz ka Ismiirn

⁸ « Siir maktumne do *dub̄il ka Bun̄di ka Egliz ka Ismiirn aman :

« Nun meendu kat kaawaako. Nun kaak awalle ho kaak ba aaro. Nun ko kaak mate ho kaak nooye. ⁹ Nu ibingit taaḡinko ho pokirruwko. Kar do un̄ji ka Bun̄di gay, ku gay gamnar. Nu dorig ise ka bin̄kar ka gee kuuk gina zin̄kico a nu *Yuudinna, sando nu Yuudinnado, nuur gee kuuk num in̄ sin̄ ku *Seetanner di. ¹⁰ Dakon̄

† 1:10 'perne' : Werin daarin̄, nu kolaat a 'parna'.

moyenno do taabin taat unko. Seetanne yaako gecinko, naa unje gee dakin minninko do danjaayner. Gece naar-ak yaa taaye ar mena orok pa. Ampa-ak, obon imaanko bombo yoo muutko. Do nuur kuuk nosire, naaco bere kadumuulco ka goye ka gaasdo.

¹¹ « Ya ku gin dengina, laan denginko samaane, kuu cokiye kaaw taat Ruwwin kaawiico do Egliznar.

« Do kuuk nosire, nuu aawaatdo muut ta seerinkar. »

Maktumne do Egliz ka Pergam

¹² « Siir maktumne do *dubil ka Bunji ka Egliz ka Pergam aman :

« Nun meendu kat kaawaako. Nun kaak ob *seepine kaak binjay seer paad nata-ta-ta-aka. ¹³ Nu iban kadar ku goy do wer kaak Seetanne hokumiyo. Do wer-ak ko, nu deeyig Antipaas, saadiner kaak ta6. In taaranta oki, ku aadiin nun di. Ku bal rasin imaanko. ¹⁴ Kar gay, nu gidaako do bi kaak ku gin gee minninko kuuk ica kaaw ta Balaam. Awalle gem-ak isinig Balaak, naaco ise gu6a do gee ku Israyeel. Na raka a nuu tee kum ka marginar ho nuu 6aaye munjam.* ¹⁵ Goy pey gee datikko kuuk ica kaawin ku Nikolayit. ¹⁶ Jipton goyinko, yampa naako 6aa kodok di, naa taasiin gee-ak in seepin kaak amila min do bir.

¹⁷ « Ya ku gin dengina, laan denginko samaane, kuu cokiye kaaw taat Ruwwin kaawiico do Egliznar.

« Do kuuk nosire, naaco bere tee kaak cigile kaak nu kolij " maan "†. Ho naaco bere pey dambi portiko. Dambi-ak, nu siirji sin marbinto kuuk waan sa ibanno baaco, illa naar kaak gasig dambi-ak di iban. »

Maktumne do Egliz ka Tiyaatiir

¹⁸ « Siir maktumne do *dubil ka Bunji ka Egliz ka Tiyaatiir aman :

« Nun meendu Ronj ka Bunji kat kaawaako. Nun ko kaak odinar gizig ar ako ho asindu irnaw ar hadinne kaak nu sokiya. ¹⁹ Nu ibingig gamin okinco kuuk ku giniyo : elinko, imaanko, riyko ho in subiruwko. Ho nu iban pey kadar gamin kuuk ku giniy ba aar-an pakgig kuuk awalle. ²⁰ Kar gay, nu gidaako do bi kaak ku balti tode do geem taat nu kolij Zezabeel‡ taat diya a ta nabiinca. Geem-at jagiig gay riyor. Ta kaawiico a nuu 6aaye munjam ho nuu tee kum ka marginar. ²¹ Do geem-at, nu rastit wiktin taat taa jipte goyinti, kar taar gay pooc rase azbinuwti. ²² Talon, naa accinti, taara in geenti kuuk ic botilti do danjal ku diiginer, nam nuu rasin riy taat ta bildiigu. ²³ Naa deen maajirinti okinco kuuk aadaata. Paa ko, Eglizna okinco yaa ibine kadar na nun ko kaak ibingit pikirrico ho in taat gelbinco rakiyo. Kar naaji kappiye do ay gemo do riyoy taat na gintu. §

²⁴ « Kar kunj gee ku Tiyaatiir, nu kaawaako do kunj kuuk poocig bildeanka ho kuuk pooc ibinin gamin kuuk cigile ku Seetanner-anku. Nu diyaakonno pey maan oom kaako, ²⁵ illa kuu obin bombo maan kaak ku gastu-an nam naa yeepe.

²⁶⁻²⁸ « Do kuuk nosire ho kuuk gina riyor nam do gaasinti, naaco bere hokumnaw do pisinco ar nun gasit min do Tanni. Nu toorinco gee ku duniiner in kunjin ka hadinner. Nu diminco ar kaak ku dimiy parkak* ku golji. Kar naaco bere oki Belbel, kaal ka datik kawtira.

²⁹ « Ya ku gin dengina, laan denginko samaane, kuu cokiye kaaw taat Ruwwin kaawiico do Egliznar. »

3

Maktumne do Egliz ka Sardees

* **2:14** Wer ka gase kaawor do Nombir 25.1-2, 31.16. † **2:17** 'maan' : Na tee kaak Bunj beriico do gee ku Israyeel wiktin taat nu amiltu min darre Meser ho nu goyiy do goosiner (Ekzood 16.13-16). 'maan kaak cigile' : Naar ko tee kaak marbinto kaak Bunj beriite in Iisa Masi (Yaaya 6.48-51). ‡ **2:20** 'Zezabeel' : Ta geem taat abdiya margina (1 Ruwa 16.31, 19.1-2, 2 Ruwa 9.22-30). § **2:23** Wer ka gase kaawor do Soom 7.10, Zeremi 17.10, Soom 62.13. * **2:26-28** 'parkak' : Werin daarin, nu kolaag a 'parki'.

¹ « Siir maktumne do *dubil ka Bun̄di ka *Egliz ka Sardees aman :

« Nun meendu kat kaawaako. Nun kaak gin ruwwinnay ku Bun̄di kuuk peesira in̄ kaalin kuuk peesira. Nu ibingit riyko taat ku gintu. Nu iban kadar gee taliiko a ku goy mento, sando gelbinko mate do un̄ji ka Bun̄di.

² Niinon̄ ho zeedon̄ do imaanko, pa kuu mate tak-tak. Riy taat ku giniyan̄ ajbiygigdo Bun̄. ³ Moyon̄ ja do kaaw taat ku gastu awalle. Pakiron̄ maman ku doriita. Obon kaaw-an bombo ho jipton̄ goyin̄ko. Ya ku bal niine, naako ase ar kokino in̄ wiktin taat ku ibingitdo. ⁴ Yampa, minninko do geeger ka Sardees goy kuuk bal okiyin̄ kesuunco. N̄uu ise kesuun portiko ho n̄uu jaawe in̄ nunu, ginno pey maan kaak yaaco tode.

⁵ « Ampaa ko, n̄uur kuuk nosire yaa ise kesuun portiko. Do maktumne taat n̄u siirtu sin̄ ku gee kuuk gas goye ka gaasdo, nu sooyaagdo sin̄co tak-tak. Ho naa diye do un̄ji ka Tanni ho do un̄co ka dubilji a n̄uur-an̄ gee kunto.

⁶ « Ya ku gin dengina, laan̄ denginko samaane, kuu cokiye kaaw taat Ruwwin kaawiico do Egliznar. »

Maktumne do Egliz ka Piladelpi

⁷ « Siir maktumne do *dubil ka Bun̄di ka Egliz ka Piladelpi aman :

« Nun meendu kat kaawaako. Nun kaak Sellen̄ ho kaak Ta6. Nun kaak obig kerle ka sultan Dawuud. Ya nun kat pilit botol, waan gediraado dibirinti ho ya nun kat dibirta oki, waan gediraado pilinti. ⁸ Nu ibingit riyko taat ku gintu. Nu iban kadar ya gudurriko sood oki, ku obit kaawor bombo ho ku balnu poocindu. Paa ko, nu piliiko botol taat waan gediraado dibirinti. ⁹ Talon̄ gee ku *Seetanner kuuk gina zin̄kico a n̄u *Yuudinna, kar sando n̄u Yuudinnado. Gee n̄uur-ak, n̄u raada maalan di. Naa asirin̄co n̄uu derse do un̄ko, n̄u asiy ibine kadar nu elgiiko. ¹⁰ Ar kaak kun̄ obit kaawor bombo, nun oki naako gooyin̄ko min do taa6in taat asa do

duniin okintiti a taa gece gee ku adiy ka kidar. ¹¹ Nun gaay ko yeepe. Obon bombo kaaw taat ku gastu. Paa kat, waan gediraado n̄aako nosire n̄aa icin̄ kadumuulko.

¹² « Kuuk nosire, n̄uu goye ar du-laayne do *ger ka Bun̄di kar n̄uu paaye caari. Naa siire sin̄ subba do un̄ninco : sin̄ ku tanni Bun̄, sin̄du kuuk marbinto, in̄ sin̄ ku hellin ta Bun̄du taat n̄a paaytu min kuwa ho taat n̄u koliy Zeruzaleem taat marbinto.*

¹³ « Ya ku gin dengina, laan̄ denginko samaane, kuu cokiye kaaw taat Ruwwin kaawiico do Egliznar. »

Maktumne do Egliz ka Lawodiise

¹⁴ « Siir maktumne do *dubil ka Bun̄di ka Egliz ka Lawodiise aman :

« Nun meendu kat kaawaako. Nun kaak n̄u koliy *Aamin. Nun ko saadin kaak ta6 kaak kaawa seene. In̄ nun ko, Bun̄ kilgiyig gamin okin̄co. ¹⁵⁻¹⁶ Nu ibingit riy taat ku gintu. Riyko-an gaara kadar ku tongodo ho ku oollo oki. Wala ku tongo wala ku oola ! Nu rakaado kuu goye zoom ampa. Ya ku goy ampa-ak, naako picin̄ko kara ! ¹⁷ Ku diya aman : “ Ni den̄ir ko, ni deet ko gay gamnar, ni rakaado pey maanna. ” Kar ka seener gay, ku aminda ho taa6in sa rasgikonno. Ku ar noolna, pokirna ho tukinkin di. ¹⁸ N̄aar-ak ason̄, naako taayin̄ko kuu gidiye min lotu daabne kaak nee do aki. Paa kat, kuu gine gay gamnar kuuk ta6. Kuu gidiye pey kesuun portiko kuu ise. Paa kat, waan talaatdo sokin̄ko. Kar kuu gidiye oki dawne kuu etile do odinko. Paa kat, kuu tale karan̄. ¹⁹ Gee okin̄co kuuk nu elgiyo, nu leesaaco ho nu taayaagu.† N̄aar-ak gay, zeedon̄ pey ho jipton̄ goyin̄ko. ²⁰ Talonnu ! Nu peya wer geero ho nu ooyaako. Ya ku dorig gaayar ho ku pilit botilko, naa un̄je gerko, gii tee sawa.

²¹ « Do kaak nosire, naaji bere botol n̄aa asiy goye in̄ nunu do wer kaak nu hokumiyo. Ar nun oki, min nu

* **3:12** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 62.2. † **3:19** Wer ka gase kaawor do Proverb 3.12.

nosirtu, nu daktu goy in Tanni do wer kaak ɲa hokumiyo.

²² « Ya ku gin dengina, laan denginko samaane, kuu cokiye kaaw taat Ruwwin kaawiico do Egliznar. »

4

Nu ozilaag Buɲ do wer kaak ɲa hokumiyo

¹ Min ɲaar-ak, nu tala pey botol pil waakilak ka samaaner. Nu dortu pey gaay tongo ar perne taat kaawdu awalle. Ta kolintu aman : « As cok anne, naan gaarin maan kaakyaa ase neginda. »

² Kodok di, Ruwwin ta Buɲdi miinintu. Ek di nu taltu pey ka samaaner-aka, do wer-ak gin sees ka sultan. Sees-ak gay waan goyji kuwa. ³ Waanna-ak irɲa cuu* ar dambay kuuk gasdo badam. Ho do wer ka seesdi-ak, *darjin ta Buɲdi irɲa cuu balan† ar dambay kuuk samaan-aku. ⁴ Nu taltu pey seesin ku sultan orok seer in pood leeyiig sees kaak waan goyji-aka. Seesin-ak gay, aginay orok seer in pood goyco kuwa. Aginay-ak is kesuun portiko ho in kadumuulna ku daabner. ⁵ Min do sees-ak, irɲe cippit-cippit, awɲe dindirim-dindirim ho hawin cayyi oki. Do unji ka sees kaak datko, gin akinay peesira. Akinay-ak gay, ɲuur ko ruwwinnay ku Buɲdi kuuk peesira. ⁶ Ho do unji ka sees-ak gay goy pey wer ar barre kaak yaraan ar gazzaza.

Gin pey gamin kuuk siikimaw pood leeyiig sees kaak waan goyji-aka. Unɲa aaro, zinƙico okinco gin odina. ⁷ Min gamin kuuk pood siikimaw-ak : ka awalle ar boori, ka seerinƙar ar ijilinƙe, ka subbinƙar wijeeneɲ ar ta gemor, ho ka poodinƙar gay ar sersir‡ kaak zewaw. ⁸ Gamin kuuk pood-ak, okinco gin gezgir bijigiy bi-jigiy. Gezgirco-ak anuwco odin di,

min kara yoo atta oki. Aando, yiriyo, ɲu riya di. Riyinco gay aman :

« Sellen, sellen, sellen,
Kin *Rabbin Buɲ kaak gudurre okin-
titi do pisinji.

Ki goy min awalle, ki goy dinƙa ho ki asa goye. »

⁹ Gamin kuuk pood siikimaw-ak, ɲu riyiyo ho ɲu oziliy Buɲ kaak goy ka seesji elgin in elgina. ɲu karmiyaaga ho ɲu deliiji barkine. Ho ay wiktin taat ɲu tees riye-aka, ¹⁰ aginay kuuk orok seer in pood-ak gay, dersiy do unji ka waan kaak goy ka seesji. ɲu abdiyaag ɲaar kaak goy elgin in elgina. Kar ɲu ceepiig kadumuulinco ho ɲu leeyig do unji ho ɲu diɲ aman :

¹¹ « Rabbinni ho Buɲni,
locin di *darjine, oziliika, in
gudurre.

Kinƙen di kilgiyig gamin okinco.

Kin kat kilgiyig in saawin ta meenjin.
»

5

Ron Tamgi nec pilin maktumne

¹ Kar waan kaak goy do sees ka sultan-ak, nu taliig ɲa gin maktumne maliye do pisinji kaak meeda. Ta siir do atti ho do aarti. Maktumne-at, ɲu ɲaarit werin peesira. ² Kar nu taltu pey *ɲubil ka Buɲdi kaak gin gudurre. ɲa indigiy in gaay tongo aman : « Waa nec pirgin maktumne-anta ho ɲaa pilinti ? »

³ Kar gay, ginno bat waan kaak yaa gedire pilinti ho ɲaa talin atti : wala kaak asa min kuwa, wala kaak min keder, wala kaak min ba oole.

⁴ Do wer-ak, zulinɲu minɲu dakina asaan ginno waan kaak nec yaa pirgin maktumne-anta ho ɲaa talin atti.

⁵ Hiyya, min aginay kuuk goy do wer-ak, rakki kaawiidu aman : « Bugam laa zin, dak alenno. Talig ɲaar-aɲ ko kaak begire. ɲa boori* kaak asa min caar ƙaɲ Zuuda ho min caar ƙaɲ Dawuud. Maktumne taat ɲaar werin

* **4:3** 'irɲa cuu ar dambay kuuk gasdo badam' : In kaaw ta Grek, ɲa irɲe ka dambay kuuk ɲu koliy 'jaspe' ho 'sarduwaan'. † **4:3** 'irɲa cuu balan ar dambay kuuk samaan-aku' : In kaaw ta Grek, ɲa irɲe ka dambay kuuk ɲu koliy 'emerood'. ‡ **4:7** 'sersiro' : Werin daarin, ɲu kolaag a 'sarsiro'. * **5:5** 'boori' : Werin daarin, ɲu kolaag a 'buuri'.

peesir-at, naa gedire pirginco ho naa pilinti. »

⁶ Kar nu taltu pey waan pey datko do wer kaak Sultan goyiyo. Aginay in gamin kuuk siikimaw leyig datko. Naar gay, *Ron Tamgi. Ziy tala ar nu deega. Kaay amil geepay peesira ho odinay sa peesira. Odinay-ak, nuur ruwwinnay ku Bunđi kuuk na naamiy ay wero do adiy ka kidar. ⁷ Hiyya, Ron Tamgi-ak sinjitu do wer kaak Sultan goyiy-aka a naa icin maktumne-at min do pisinji ka meeda. ⁸ Min na iciita, aginay in gamin kuuk siikimaw-ak dersitu do unji. Nu gin maan ar kungine do pisinco in bajaranina ku daabner. Bajaranina-ak, aditco miin in *dokkanne. Dee naar-ak, ta salaan taat gee ku Bunđi giniyo. ⁹ Do wer-ak, nu riytu riy taat marbinto aman :

« Kiñ nec kii icin maktumne-anta,
ki pirgin werin kuuk naare.
Asaan nu deenčin ho in *satkin tanjin
kat
ki iyig gee do Bunđi,
min ay tamba, min ay caaro,
min ay kaawo, ho min ay darre.
¹⁰ Ki gingu ar gay satkiner kuuk sult-
inco rakki
a nuu gine riy ta Bunte.
Nuu hokumiye do duniin okintiti. »

¹¹ Kar nu taltu pey ho nu dortu *dubal ku Bunđi dakina nam gem gedarro osinco. Nu leyig sees ka sultan, aginay in gamin kuuk siikimaw-ak datko. ¹² Nu riya rada aman :

« Ron Tamgi kaak nu deetu,
na nec gase gudurre, ibine, in
izinne,
oziliika, *darjine, in karaamine.
»

¹³ Kar nu dortu pey gamin okinco kuuk Bun kilgiytu kuuk goy ka samaaner, kuuk goy do adiy ka kidar, kuuk goy ba oole, ho kuuk goy do amiydi. Okinco, nu riy aman :

« Ozilinten naar kaak goy ka sees ka
sultan
in naar Ron Tamgi.

Oziliika, karaamine, darjine,
gudurre
okinco loci, elgin in elgina. »

¹⁴ Hiyya, gamin kuuk siikimaw-ak diytu aman : « *Aamin ! » Kar aginay-ak gay ontu do naar kaak goy ka sees ka sultan ho nu abdiyyiga.

6

Ron Tamgi pirgit maktumne

¹ Min naar-ak, nu taltu *Ron Tamgi pirgiig wer rakki ka maktumne kaak nu naartu min kuuk peesir-aku. Min na pirgiiga-ak, nu dortu rakki min gamin kuuk siikimaw-ak kooltu in gaay taat ar bun kaak awñaw aman : « Asu ! » ² Wiktin taat nu el-
liyiyo, nu taltu pis portiko. Dalñiy kaak nepga gin dempo* ho nu berji pey kadumuul. Na deettu in nosirraw ho na birtu pey nosire unda.

³ Kar Ron Tamgi-ak pirgiig wer ka seerinkar kaak nu naartu. Min na pirgiiga, nu dortu min do gamin kuuk siikimaw-ak, ka seerinkar kooltu aman : « Asu ! » ⁴ Min pa-ak, nu taltu pis ka pey astu amal. Pis-ak gay dindiko. Kar dalñiy kaak nepig gay, nu berji *seepin tatko. Pey, nu berji izinne a naa atkin aapiy min do duniiner, naa gunin gee nuu taasiñe ho nuu dee zinñkico.

⁵ Kar Ron Tamgi-ak pirgiig wer ka subbinñkar kaak nu naartu. Min na pirgiiga, nu dortu min do gamin kuuk siikimaw-ak, ka subbinñkar kooltu aman : « Asu ! » Min pa-ak, nu taltu pis pondiko. Kar dalñiy kaak nepig gay gin kilo ka geemindi do pisinji. ⁶ Min do gamin kuuk siikimaw-ak, nu dor gaay ar ta gemor amila minninco. Ta kaawtu aman : « Gurus kaak ku gasiy do eel ta riyor, nec ko gidiye *kordin ta juujur. Kar ta meriyar gay, kordindi ar subba. Sewe in maam ku *binđi gay, tamannico yaa goye do werti. »

⁷ Kar Ron Tamgi-ak pirgiig wer ka poodinñkar kaak nu naartu. Min na pirgiiga, nu dortu min do gamin kuuk

* **6:2** 'dempo' : Werin daarin, nu kolaat a 'deepo'.

siikimaw-ak, ka poodin̄kar kooltu aman : « Asu ! » ⁸ Min pa-ak, nu taltu pis hiidi. Kar dal̄n̄jiy gay, sin̄ji Muutu ho ba oole gay aadaaga. Nu deedīg kid werin poodi ho nu berco izinne taat nu dee gee dō wer ka rakki. Daarin̄, nu deen̄co in̄ seepine, daarin̄ in̄ meya, daarin̄ in̄ raduwnay, ho daarin̄ gay, kumin ku yeer kat asa deen̄co.†

⁹ Kar Ron̄ Tamgi-ak pirgiig wer ka beeyin̄kar kaak nu naartu. Min na pirgiiga, dō baay ta wer kaak nu giniy *satkin dō Bun̄di, nu taltu kellaam ku gee kuuk nu deetu asaan nu ooyiit kaawoy ho nu gaariit bal kolaw dō geemir. ¹⁰ Do wer-ak, kellaam-ak kooltu rada aman : « *Rabbine, kin̄ke kaak Sellen̄ ho kaak Ta6, kimin kiico dukume seriin dō nuur kuuk ic kayni dō duniiner ? Kimin kiico peyin kaaco ? » ¹¹ Do wer-ak, nu isiico kesuun portik kar ho nu kaawiico a nuu ice subiraw sood asaan wiktinti bal ase misa. Nu ere nam nuur kuuk nuu dee yaa nece karaat.

¹² Kar Ron̄ Tamgi-ak pirgiig wer ka bijigiin̄kar kaak nu naartu. Min na pirgiiga, kid azirtu lin̄ic ho pat sa mattu pondiko ar batik ta morkindi. Kar koy gay newsitu dindik bun̄ ar baar. ¹³ Kar kaalin sa sollitu min kuwa ar ron̄ ku etor kuuk bal nee misa solliyo ya us abira rada. ¹⁴ Samaan sa, maliy dal-dal-dal ar maliye ka argar. Dambinay okin̄co deet min dō werinco in̄ kid kaak datik amiydi oki. ¹⁵ Kar gee okin̄co kuuk goy dō adiy ka kidar cigil dō biddindi ho ka dambiniidi. Sultinay, agindaw ku darrer, agindaw ku askirnar, gay gamnar, gee kuuk bombo, gee kuuk maala in̄ ferrina, okin̄co gad̄ cigile. ¹⁶ Do werco-ak, nu kolaag kat dambinay ho in̄ kotat aman : « Sollonni dō kayni ho gootonni. Paa kat, Sultan kaak goy ka sees-an̄ talaaninno ho *Ron̄ tamgi-ak sa dukumaaninno seriin in̄ dapin̄koy.‡ ¹⁷ Asaan wiktin nec ko

taat naa dukume seriin dō geemir ho yiriy taar-at, waa yaa gedire imile kaay ? »§

7

Dubil ka Bun̄di diyaaco tompo dō gee ku Bun̄di

¹ Min naar-ak, nu taltu *dubal ku Bun̄di pood. Nu pey dō werin pood, dō ay wer kaak us asiyo. Nu peyiig usu, a paa kat, na abiriyo tak-tak, wala dō kidar, wala dō barrer, wala dō atiydi.

² Kar nu taltu pey dubil ka Bun̄di kaak pey asa min coke ka pati. Do pisin̄ji, na ob tompo ka Bun̄di kaak goy mento. Na koliig rada dubal ku Bun̄di kuuk pood-aku. Dubal-ak, Bun̄ berco botol taat nu nigin̄ kida ho in̄ barre. ³ Na diyiico aman : « Yaman, dakon̄ nigenno maanna wala dō kidar, wala dō barrer, wala dō atiydi, illa ya ni diyco ja tompo ka Bun̄di dō un̄nino ku gee kuuk gina riy dō Bun̄te. »*

⁴ Waan waawduug gee kuuk nu diyco ko tompo-aka. Nuur gay, nec miya in̄ orok pood in̄ pood alip gemo (144 000). Tambaaco gay asa min caar okin̄ji ka Israyeel.

⁵ Min caar ka Zuuda, orok in̄ seer alip. Min caar ka Ruben, orok in̄ seer alip. Min caar ka Gaad, orok in̄ seer alip.

⁶ Min caar ka Azeer, orok in̄ seer alip. Min caar ka Neptali, orok in̄ seer alip. Min caar ka Manaase, orok in̄ seer alip.

⁷ Min caar ka Simeyon, orok in̄ seer alip.

Min caar ka Lebi, orok in̄ seer alip. Min caar ka Isakaar, orok in̄ seer alip.

⁸ Min caar ka Zabiboon, orok in̄ seer alip.

Min caar ka Yuusup, orok in̄ seer alip. Kar min caar ka Benjamin, orok in̄ seer alip.

Gee dakina asa min ay wero

⁹ Min naar-ak, nu taltu pey gee dakin aale, nam waan gedarro osin̄co. Gee-ak gay, asa min ay darre,

† 6:8 Wer ka gase kaawor dō Ezekiyeel 14.21. ‡ 6:16 Wer ka gase kaawor dō Ooze 10.8. § 6:17

Wer ka gase kaawor dō Zowel 2.11. * 7:3 Wer ka gase kaawor dō Ezekiyeel 9.4-6.

ay caaro, ay tamba, ho ay kaawo. Okinco, nu is kesuun portik kar ho nu ob cargo† do pisinco. Nu pey do unji ka sees ka Sultan ho do unji ka *Ron Tamgi. ¹⁰ Nu kaawiy rada aman : « Jile asa min do Bunte kaak goy ka sees ka Sultan ho in *Ron Tamgi ! » ¹¹ Do wer kaak Sultan, aginay, in gamin kuuk siikimaw goyiy-ak, *dubal ku Bun di okinco leyig datko. Nu dersitu do unji ka Sultan nam nu noodig unjinco keder, kar nu abdiyig aman :

¹² « Ka seener, taa kuuniye ansi. Berontenji do Bunte oziliika, darjine in ibine, barkine in karaamine, gudurre in bombinkaw, elgin in elgina. *Aamin. »

¹³ Min naar-ak, rakki min aginay-ak, indintu aman : « Gee kuuk kesuunco portik kar-an, ki ibingig nuur kun waa ? Kar nu asa min momo ? » ¹⁴ Nun gay telkiji aman : « Gem koltacco, kin kat iban. » Kar na telkiidu aman : « Nuur-an gee kuuk aawit diigin taat yaarko ho nu obit botol ta Bun di bombo. Kesuunco, nu coopiit do baar ku Ron Tamgi, kat ki taliy nu newsitu portik kar-an ku. ¹⁵ Do bi naar-ak ko, nu peygiy do unji ka Bun kaak goy kuwa ka seesji. Yiriyo aando, nu abdiya naar di do geriy. Kar naar kaak goy do seesji-ak gay yaa tale kaaco. ¹⁶ Mey sa diyaagdo ho ibin sa diyaagdo. Pato in cirti sa, yaaco gine ool di ho tongaw sa eraagdo tak-tak. ¹⁷ Asaan Ron Tamgi kaak goy moota in sees ka Sultan-ak, yaaco rabile gay gooyinco. Na iyinco do wer kaak gin odin ku amiydi kuuk bera goye ho Bun gay yaaco sudin zulinco. »

8

Ron Tamgi pirgit maktumne ta ba aaro

¹ Kar *Ron Tamgi-ak pirgiig wer ka peesirinkar ka maktumner. Min na pirgiiga, wer astu bugam dil ka

samaaner nam serip ta pati*. ² Do wer-ak, nu taltu *dubal ku Bun di peesira pey do unji. Nu berco perinna oki peesira.

³ Kar gin dubil ka Bun di kaak pey astu ho na peytu moota do wer kaak nu giniy *satkin do Bun di. *Wer ka satkiner-ak, nu siyig in daabne. Do pisinji, dubil-ak ob bajan ka daabner. Nu berji *dokkanne dakina a naa onne. Paa kat, mooyiy ho in salaana ta gee ku Bun di yaaji coone min wer ka satkiner kaak goy do unji ka Bun kaak goy kuwa ka seesji. ⁴ Paa kat, mooy ku dokkanner in salaane ta geenji okinco yaaji coone min do pise ka dubil-aka. ⁵ Min pa-ak, dubil-ak iciig banga-aka, kar na leeyiji ubal min wer ka satkiner ho na dawig keder. Min na dawig di, bun irintu cippit ho na awintu dindirim. Nu dortu hawin cayyi ho kid sa azirtu linji.

Paane ka perinnar kuuk bijigi

⁶ Kar dubal ku Bun di ku peesira kuuk gin perinna do pisinco-ak siy zinkico a nuu paane.

⁷ Dubil kaak awalle paantu. Min na paantu di, kirdo ho ako amse in baar noktu. Ek di ak teestu ere gamin dakina. Kida, wernay subba, weriy ka rakki ere. Atay, werinco subba, werco ka rakki oki ere. Ho gamin ku balan okinco er tak-tak.

⁸ *Dubil ka Bun di ka seerinkar paantu. Min na paantu, nu ictu maan tatik ar damba taat ob ako ho nu acciig do barrer. Ek di barre, wernay subba, weriy ka rakki rabilu baar. ⁹ Ho min gamin okinco kuuk goy do barrer-ak, werinco subba, werco ka rakki gamnay mattu. Ho min markabna okinco, werinco subba, werco ka rakki oki nigtu.

¹⁰ Dubil ka Bun di ka subbin kar paantu. Min na paantu, kaal tatko ob ako galu min kuwa ka samaaner. Min balal okinco in odin ku amiydi okinco, werinco subba, werco ka rakki, kaal-ak galco. ¹¹ (Kaal kaak gal

† 7:9 'nu ob cargo do pisinco' : Gee nuur-ak, ya aditco portiko, nu soka cargo ho nu caktiyyo. * 8:1 'nam serip ta pati' : In nassarinca, nu kaawa a 'demi-heure' wala a '30 minutes'.

min kuwa-ak, nu kolaag Abisint, pa-ak a « yuutu ».) Amay deedu werin subba, werco ka rakki newsitu yuutu nam gee dakina kuuk see amay-ak mattu.

¹² Dubil ka Bun̄di ka poodin̄kar paantu. Min ɲa paantu, pato, werinti subba, werti ka rakki gintu gondiko. Ho koye in̄ kaalin sa, werinco subba, werco ka rakki gintu gondiko. Min ɲaar-ak, ɲu iraṇḁo ko samaane. Yiriyō ho aando, werinco subba, werco ka rakki goy gondik di.

¹³ Min ɲaar-ak, nu taltu pey ser-sir kaak zewaw kuwa. Nu dortu ɲa kooliy rada aman : « Taaḁine, taaḁine ! Taaḁin ḁo gee ku duniiner. Dak ḁubal ku Bun̄di subba, ya ɲu paan ja, kar kat taaḁin yaa asen̄ kate ! »

9

¹ Dubil ka Bun̄di ka beeyin̄kar paantu. Min ɲa paantu, nu taltu kaal kaak gal min kuwa ka samaaner. Nu berji kerle kaak ɲaa piliṇ bee kaak sugulgul, wer kaak seetinnay goyiyo. ² Kaal-ak piliig bee-aka. Min ɲa piliiga, mooy astu amal min atta ar mooy ku baalel. Mooy-ak nam gootit pato. Ek di wer astu gondik dulum. ³ Min ḁo mooy-ak astu amal bagi. Bag-ak teriṇtu ḁo adiy ka kidar okin̄ji. Nu berco gudurre ar ta erindilel. ⁴ Nu kaawco a ɲu teenno maan kaak balan̄, wala gaṇo, wala atay, illa ɲu atke gee kuuk Bun̄ balco diye tompo ḁo un̄nincō di. ⁵ Kar gay, ɲu todco a ɲuu deenno gemo, illa ɲu kaawco a ɲuu taaḁiyin̄ gee nam koyin beey. Taaḁinco-at gay, ar rade ka erindilel. ⁶ Do wiktin taar-at, gee aliit muut sa, ɲu gasgitḁo. Nu rakaat muutu ho taar gay gaḁa serek minnincō.

⁷ Bagi-ak ar pisay kuuk ḁaa garta. Do kayco ɲu gin gamin ar kadumuulna ku daabner ho wijeenco gay ar ta geemir. ⁸ Duruwco bolok ar ta daatir ho saan̄co gay ar ku boorir. ⁹ Kar ḁo gon̄gumincō, ɲu is saapinna ku hadinner. Kar gezgirco gay, ala

ridi-di-di ar pisay kuuk ḁaana pu-usna ho ɲu rees ḁaa garta. ¹⁰ Bagi-ak aayiyco gin kope ar ta erindilel. In̄ aayiyco-ak gay, ɲuu taaḁiyin̄ gee koyin beey. ¹¹ Meeṇco gay, ḁubil rakki kaak goy tatkaw ka ɲuur kuuk goy ḁo bee kaak sugulgul-aka. Dubil-ak, ɲu kolaag « Abadoon » in̄ kaaw ta *Yuudinnar, ho in̄ kaaw ta Grek gay « Apoliyoon ». Sin̄-ak ḁiya aman : « Ka nige wernar. »

¹² Taaḁin taat awalle bire. Min taar-an diigin seer asa pey aarti.

¹³ Min ɲaar-ak, ḁubil ka Bun̄di ka bijigiyyin̄kar paantu. Min ɲa paantu, nu dortu gaay amila min ḁo geepay kuuk pood kuuk goy *wer ka satkiner ḁo un̄ji ka Bun̄di. ¹⁴ Gaay-at kaawtu ḁo ḁubil ka Bun̄di ka bijigiyyin̄kar aman : « Pikgu ḁubal ku Bun̄di kuuk pood kuuk ɲu ḁuuntu ḁo barre kaak ɲu koliy Epraat. » ¹⁵ Hiyya, ɲu pikiigu. Dubal kuuk pood-ak, min daayum ɲu era ya elgo-at, koy-at, yiriy-at ho pat-at yaa ase. Nu era a ɲu ḁaa dee gee ku duniiner : gee-ak werinco subba, ɲu gas izinne a ɲuu deen̄ wer ka rakki. ¹⁶ Kar nu taltu dalṇay askirna astu. Nu kaawiidu a ɲu miy seer maliyuun (200 000 000). ¹⁷ Dalṇay-ak, nu tal ɲu is saapinnay ku gartar. Saapinnay-ak dindik ar ako, balan̄ cidit ar samaane ho mirgiti. Kar kay ku pisiyco gay ar ku boornar ho min ḁo bin̄kico amila ako in̄ mooy in̄ maan ar ak ta baruukiner. ¹⁸ Gamin kuuk amila min ḁo bin̄kinco-ak dee gee dakina : gee okin̄co werinco subba, wer ka rakki ɲu deeyigu. ¹⁹ Pisay-ak, gudurico amila min ḁo bin̄kico ho min ḁo aayiyco oki. Aayiyco gay ar ku aaln̄al. Nu gin kay ho ɲu umiy gee.

²⁰ In̄ taaḁin taat asco-at oki, gee daarin̄ goy di kuuk bal mate. In̄ taar-an oki, ɲu bal jipte goyin̄co kaak samaanno. Nu bal pikin̄ botol ta aariddi. Nu abdiya misa margin kuuk maaniico di siytu in̄ daabne, poddine, hadinne kaak mirgiti, dambay, wal in̄ atay. Margin-ak tallo, dorro ho jaawḁo. Kar gay, ɲu bal rase botilco. ²¹ Gee-ak rasḁo goyin̄co : dee

ka geemir, olguwco, 6aayinco kaak munjam, wala kokunuwco.

10

Dubil ka Bun̄di in̄ maktumne ta ka-paki

¹ Min ɲaar-ak, nu taltu *dubil ka Bun̄di kaak pey paaya min ka samaaner. ɲa gin gudurre ho ɲa goy do ɗatik ucer. Kar arumban* gay leyig kaay. Wijeeney irɲa wic-wic ar pato ho asin̄ji gay ar lesas ku aki. ² ɲa ob maktumne kapak taat ɲu pilit ko do pisin̄ji. Asin̄ji ka meeda, ɲa diyig do barrer ho kaak ɲugila gay kara. ³ Kar ɲa astu kool rada ar boori. Min ɲa kooltu pa-ak, nu dortu awɲe ka bun̄di dindirim-dindirim dees peesira. ⁴ Min nu doriig bun̄ awintu-ak, zer nu 6aa siirin̄ maan kaak ɲu kaawtu. Min pa-ak, nu dortu gaay ta pey min ka samaaner. Gaayat kaawiidu aman : « Dak siirin̄jido maan kaak awɲe ka bun̄di kaawtu ho dak imilin̄jido kara oki. »

⁵ Min ɲaar-ak dubil ka Bun̄di kaak nu taltu paayig asin̄ji do barrer ho kara-ak jaaliig pisin̄ji kaak meeda kuwa. ⁶ Do wer-ak, ɲa togiltu in̄ sin̄ ku Bun̄ kaak goy elgin in̄ elgina, ɲaar kaak kilgiyig samaane, in̄ kida, amay, ho in̄ gamin okin̄co kuuk goya. ɲa astu togal aman : « Maanna-an̄ yaa kuuniye diɲ di. » ⁷ Kar ɲa kaawtu pey aman : « Min awalle, Bun̄ kaawco do nabiinnay kuuk ginaaji riyo a ɲa gin maan kaak cigile ɲa asiy gine. Wiktin taat ya dubil ka Bun̄di ka peesirin̄kar paan ja kat maanna-ak yaa kuuniye. »

⁸ Gaay taat nu dortu min kuwa-at kaawdu pey aman : « Baa icit maktumne taat ɲu pilit ko min do pisin̄ji ka dubil ka Bun̄di kaak asin̄ji do barrer ho kara-aka. »

⁹ Min nu 6aawtu, nu kaawiiɲi do dubile-ak aman : « Berorduut maktumne ta kapak-anta. » Kar ɲaar gay telkiidu aman : « Icta kar eeymta.

Taan̄ aawe ar yiime do bin̄. Kar ya ki sidit gay, taan̄ radin̄ adin̄. »

¹⁰ Hiyya, dubil-ak beriiduut maktumne-ata, nu eeymiita. Do bir, nu aawiit ta ar yiime. Kar min nu sidit gay, ta radaag adir.

¹¹ Kar ɲu kaawiidu pey aman : « Ki 6aa pey gaarin̄ maan kaak Bun̄ kaawtu a ɲaa gine do gee dakina min ay tamba, ay darre, ay kaawo ho ay sultan. »

11

Saadinna kuuk seera

¹ Do wer-ak, ɲu beriidu et ka geemindi ho ɲu kaawiidu aman : « Uc 6aa geemig *ger ka Bun̄di ho in̄ *wer ka satkiner. Kar osig gee kuuk salkiya atta-aku. ² Kar hoosin* ta ger ka Bun̄di gay, dak geemintido. Rasig wer-ak paa di, asaan Bun̄ berig do ɲuur kuuk abdiyigido. Gee ɲuur-ak yaa jaawe do geeger ka Bun̄di koyin orok pood in̄ seera. ³ Nu ɲaamiig saadinnar kuuk seera. ɲu is kesuun ta morkindi kar ɲuu gaarin̄ kaawor do geemir mena alip in̄ miy seer in̄ orok bijigiy (1260). »

⁴ Saadinna kuuk seer-ak, ɲuur atay seer kuuk ɲu koliy olibiye in̄ lampin seer kuuk goy do un̄ji ka *Rabbin Bun̄ kaak goy do kaay ka kidar. ⁵ Ya waan kat rakaaco nige-ak, ak kon di amila min do bin̄kico ho diyig adinco. Ka seener, ya gem kat rakaaco nige-ak di, ɲa matiyo. ⁶ Wiktin taat ɲu teesit riyco yoo do gasinti, ɲu gin gudurre taat ɲuu peyin̄ amay kuuk ɲokaw. ɲu gin pey gudurre taat ɲuu newsin̄ amay baar, ho ɲuu taaɓiyin̄ gee ku duniiner in̄ ay taaɓine ay wiktin taat ɲu rakiy di.

⁷ Kar gay, min ɲu gaastu gaare kaaw do bi ka Bun̄di, kum ka yeer rakki yaa amile min do bee kaak sugulgul-aka a ɲaa taasiniin̄co. ɲaaco begire ho ɲaa deen̄co. ⁸ Kar momtinco gay, ɲu rasiig do geeger ka tatik do wer kaak gee ɲumgiyo. Geeger-ak, ɲu diyiiɲi sin̄ a Sodom wala Meser

* 10:1 'arumban' : Werin daarin̄, ɲu kolaag a 'sadik kaalo'.
kolaat a 'boor tan̄kiyar'.

* 11:2 'hoosine' : Werin daarin̄, ɲu

ho do geeger-ak di oki, nu doodig Rabbinco kuwa ka etor. ⁹ Gee dakina astu taliŋ momtin-aku nam mena subba in serpe ho nu todco a nuu tiisincodo. Gee nuur-ak asa min ay tamba, ay caaro, ay kaawo, ho ay darre. ¹⁰ Gee ku adiy ka kidar alco gala asaan nu deeyig gee kuuk seer-aku. Nabiinna kuuk seer-aŋ taaŋiyig gee ku duni-iner dakina. Do wer-ak, nu iidiytu ho nu deedtu gamin benannico.

¹¹ Min mena kuuk subba in serpe-ak birtu, Buŋ biyiriico us do etiniyco, ek di nu nooytu ho nu uctu kay asiŋco. Min nu taliig gee-ak kolaw obiigu tak-tak. ¹² Saadinna-ak dortu gaay rada min kuwa ka samaaner kaawaaco aman : « Coonoŋ kuwa anne ! » Ek di min do uŋco ka adinco, nu coontu ka samaaner datik ucar. ¹³ Wiktin taar-at di, kid astu azar liŋic. Geeger-ak, wernay orok, wer ka rakki eez dizic ho gee alip peesira mattu. Kar kuuk pak gay, kolaw obiigu ho nu diytu aman : « Kiŋ ko Buŋ kaak goy kuwa ka samaaner, ki gaarit gudurreŋ ! »

¹⁴ Taaŋin ta seeriŋkar taar bir ko ho ta subbiŋkar gay asaako-ata.

Paane ka dubil ka Buŋdi ka peesiriŋkar

¹⁵ Min naar-ak, *dubil ka Buŋdi ka peesiriŋkar paantu perney. Min na paantu, nu dortu gaayay kaawa rada min ka samaaner aman :

« Diŋ duniin okintit goy do pisiŋji ka Rabbin Buŋte
in *Masi kaak na doŋtu.
Naar kaak hokumiya elgin in el-gina. »

¹⁶ Min nu gaasit kaawco, aginay kuuk orok seer in pood kuuk leyig sees ka Sultan-ak ontu do uŋji ka Buŋdi nam nu noodig uŋninc keder, kar nu ab-diŋgi. ¹⁷ Nu kaawtu aman :

« *Rabbin Buŋ, kiŋ kaak gudurre okintiti do pisiŋji.

Kiŋ Buŋ kaak goye ho diŋ sa ki goya.
Ni delaajiŋ barkine
asaan in gudurre tanjiŋ kat,
ki teet *Meennuwiŋ.

¹⁸ Gee kuuk kuŋjido dapin dak ko in kiŋke,
kar diŋ gay, kiŋ yaa dapineŋ kat loco. Wiktinti as kate
taat kii dukume seriin do gee ku mate, kii ooliŋ aditco ku nabiinna kuuk gay riŋon,
kii oole oki aditco ku geenjiŋ okiŋco ho kuuk karmiyaaciŋ,
kuuk aginda wala kuuk naada.
Kii idiŋ kat gee kuuk niga kida ! »

¹⁹ Min na gaasiit kaawoy-ak di, *ger ka Buŋdi kaak kuwa ka samaaner astu pila. *Sandumne taat gaara jamaw taat Buŋ duuntu in geenji bayintu waraŋ atta do ger-aka. Do wiktin taar-at, buŋ iriŋtu cippit ho na awiŋtu dindirimi. Nu dortu hawin cayyi ho kid sa azirtu liŋic, ho kirdo oki sollitu dakina.

12

Daatko in maan ar joŋa

¹ Min naar-ak, nu taltu maan kaak patiy kaa bayintu ka samaaner. Taar geema. Pat gay leyit ar kesuunti ho koy goy ba asinti. Kaalin orok in seer gay goy do keskees kaak ta istu do kaati. ² Daatko-at gin adi. Ta raka wee, kar atti taaŋiyaata nam ta koolaw.

³ Pey, maan kaak ajbay bayintu pey ka samaaner. Nu taltu maan ar joŋa* kaak tatik aale. Na gizig ar ako. Kayiy peesira, kadumuulinnay ar ku sultinniidi oki peesira, kar geepiyji gay orok. ⁴ Na daaŋiig kaalin in aayey ho na oriig keder : werinco subba, na oriig wer ka rakki. Kar joŋ-ak pey do uŋti ka daatik ta wiyaw-ata. Na yoka ya ta wee di, kar na teen ronti.

⁵ Daatko-at weetu mitko. Naa hokumiye darrinay okiŋco kuuk do duni-iner, naa taaŋiyiŋco in kuŋiney ka hadinner. Min ta weeyig mic-ak di, nu iciiga, kar nu iyiig do uŋji ka Buŋdi do wer kaak na goyiyo. ⁶ Min naar-ak, daatko-at gadtu do goosiner do wer kaak Buŋ siyiitit loti a taa goye ho naa tale kaati. Taa goye ede menaw alip in miy seer in orok bijigiy (1260).

* **12:3** 'joŋa' : Werin daariŋ, nu kolaag a 'maara'.

⁷ Kar ka samaaner astu bayan garta. *Dubil ka Bun̄di kaak ɲu koliy Miseel gay taasinaw in̄ jon̄a kaak gizig ar ak-aka. Ay waan di gin dubilji dō aaroy. ⁸ Kar Miseel in̄ geenji gay begirco dō kuɲ jon̄a. Werco kaak ɲu goyiy kuwa ka samaaner sa, ɲu todcoga. ⁹ ɲu atkiig jon̄-ak keder in̄ dubilji okiɲco. ɲaar di aal kaak min awalle galiig gee ku duniiner okiɲco, ɲaar ko ɲu koliy « *Seetanne », wal « Diyaabul ».

¹⁰ Kar nu astu dor gaay tongo min ka samaaner. Ta diytu aman : « Hiyya, wiktin taat Bun̄ yaa jiliɲ gee as kate. ɲa gaarit gudurrey in̄ Meennuwiɲ. Diɲ izinne goy dō pise ka *Masi kaak ɲa doɔtu. Waan kaak sakkiyiig sintite-aɲ, ɲu atkiig min kuwa. Awalle, yiriyo aando, ɲa sakkiyaag geente dō un̄ji ka Bun̄te. ¹¹ Kar sintite gedirji in̄ baar ku *Ron̄ Tamgi ho in̄ kaaw ta Bun̄di taat ɲu gaartu dō geemir. ɲu bal ele ziɲkico nam ɲu ooyit muutu oki. ¹² Jon̄-ak, ɲu atkiig keder. Do bi ɲaar-ak ko, kuɲ kuuk goy kuwa ka samaaner-ak, aaciyon†. Kar kuɲ kuuk goy keder in̄ barre gay, talon̄ taaɓin-anta ! Seetanne goy-ak dō ɗatikko. ɲa dapin̄ aale ho ɲa iban wiktiney ɗak ko sood di. »

¹³ Wiktin taat jon̄-ak taltu ɲu atkiga ho ɲa goyiy ko keder-ak, ɲa teestu atkin daatik ta wee-ata. ¹⁴ Kar daatko-at gay, ɲu beriitit gezgir ar ku sersiri ho taa ɗeete dō goosiner dō werti kaak Bun̄ yaa tale kaati. Do wer ɲaar-ak, ta goytu serek min dō jon̄i elgin subba in̄ koyin bijigiɲ. ¹⁵ Min ɲaar-ak, jon̄-ak astu pic amay dakina ar baala a paa kat, amay yaa ɲaalinti. ¹⁶ Kar kid̄ gay, jorkiit daatko-ata. ɲa astu ɗoos can̄kuur ho amay kuuk amila min dō biy ka jon̄-ak coltu atta. ¹⁷ Min jon̄-ak taliig maanna-ak, ɲa dapin̄tu. In̄ dapin̄koy taat in̄ daatko-at, ɲa yeeptu taasine in̄ koogin ku kooginti. Koogin-ak gay, ɲuur kuuk karmiyaag *gaanuun ka

Bun̄di ho kuuk ooyit seen taat Iisa Masi gaariico.

¹⁸ Hiyya, jon̄-ak daktu pey dō bi ka barrer.

13

Gamin seer kuuk badam

¹ Min ɲaar-ak, nu taltu maan biida* amila min dō amiydi. Maanna-ak kayiy peesira ho geeɲiɲji gay orok. Ay geep di gin kadumuul ka sultan ho dō kay kuuk peesir-ak gay, ɲu siirco kaawin ku ware Bun̄di. ² Maan biida-ak ar kerdew. Kar biy in̄ asin̄ji gay ar ku boorir. Jon̄-ak berjit gudurrey, seesji, in̄ izinne dakina. ³ Min kay ku peesir-ak, rakki awirtu. Mutak ar yaa deen̄ji deen̄ji, kar ɲa astu coola. Min gee taliig ɲa coole, okiɲco, ɲu ajbiytu ho ɲu teestu aadin̄ maan biida-aka. ⁴ Do wer-ak, gee okiɲco teestu abdiyiɲ jon̄-aka asaan ɲa berji gudurrey dō maan biida-aka. Ho ɲu abdiya pey maan biida-ak aman : « Waa ar maan biida-an̄ka ? Waa yaa taasin̄in̄ji ? »

⁵ Do wer-ak, ɲu beriiɲi botol taat ɲaa pisiriye ho ɲaa nige biy in̄ Bun̄. ɲa gastu gudurre taat ɲaa gine paa di nam koyin orok pood in̄ seer. ⁶ Ek di ɲa teestu nige biy in̄ Bun̄ ho ɲa warig sin̄ji. ɲa warig pey wer kaak Bun̄ goyiyo, in̄ ɲuur kuuk goy kuwa ka samaaner. ⁷ ɲu berji izinne taat ɲa taasine in̄ gee ku Bun̄di nam ɲaaco nosire. Paa kat, ɲaa goye kaaco ka gee okiɲco : gee kuuk min ay caaro, ay tamba, ay kaawo ho ay darre. ⁸ Gee kuuk goy dō adiy ka kid̄ar okiɲco yaa abdiyiɲji. ɲuur okiɲco kuuk sin̄co ginno dō maktumne ta gee kuuk yaa gase goye ka gaasdo. Min kilgiye ka duniiner, ɲu bal siirin̄ sin̄co dō maktumne ta *Ron̄ Tamgi kaak ɲu deetu.

⁹ « Ya ku gin dengina, laan̄ denginko samaane ! ¹⁰ Ya Bun̄ kat kaawe kadar ɲuu obe gem ɗaɲaayne, ka seener ɲuu obin̄ji. Kar ya Bun̄ kaaw kadar ɲuu dee gem in̄ *seepine, ka seener ɲuu deen̄ in̄ seepine. Do bi ɲaar-ak ko,

† 12:12 'aaciyon' : Werin daarin̄, ɲu kaawa a 'dagino'.
kolaag a 'maan biidira'.

* 13:1 'maan biida' : Werin daarin̄, ɲu

gee ku Bun̄di yaa gaare subirruwco in imaanco. »

¹¹ Min ñaar-ak, nu taltu pey maan biida ka pey amila min keder. Maanna-ak gin geepay seer ar ku Roñ Tamgi. Kar ña kaawa ar maan kaak ar joñ-aka. ¹² Ña gin gudurre ar ta maan biida kaak amil awalle min ðo amiydi-aka ho ña goyiy ðo unji. Ña kaawiico ðo gee ku duniiner aman : « Illa kuu abdiye maan biida ka awalle kaak mutuy ar yaa deenji deenji ho cool-aka. » ¹³ Maan biida ka seerĩkar gin gamin kuuk ajbay aale, nam ña paay ak min ka samaaner ðo unco ka geemir. ¹⁴ In gamin kuuk ajbay kuuk ña gintu ðo unji ka maan biida-aka, ña galiig gee ku duniiner. Ña kaawiico a ñuu waye maan ar maan biida kaak awalle, ñaar kaak ñu asidtu in seepine kar natke-aka. ¹⁵ Ñu berji gudurre ðo maan biida ka seerĩkar a maan kaak ñu waytu-ak yaa teese siikime. Hiyya, ña teestu kaawe ho ñaa dee ay gem kaak pooc abdiyiñji. ¹⁶ Kar maan biida ka seerĩkar-ak kaawiico ðo gee okiñco a ñuu diye tompo ðo pisiñco ku meeda ho ðo unñinco, wala gee ku aginda wala ku ñaada, wala gay gamnar wala pokirna, wala berrina wala horrina.

¹⁷ Ñuur kuuk bal gine tompo-ak, ginno botol taat ñuu gidiye maanna ho ya ñu imil gamin ku gidiyir oki, ginno waan kaak yaaco gidiyiñco. Tompo ñaar-ak, ña gin sin ku maan biida kaak awalle, sin-ak, ose kaak kuuniy in sinji.

¹⁸ Goyon neenduway. Ya goy gem kaak neenduwo, ñaa ibine baaco ta sin ku maan biida-aka. Ose kaak ñu osgiy-ak gaara pey sin ku gemor. Ose ñaar-ak ko miy bijigiy in orok bijigiy in bijigiy (666).

14

Gee ku Bun̄diriya riyin ku marbinto

¹ Min nu jaaliig pey kaar, nu tala *Roñ Tamgi kuwa ka damba taat ñu koliiy *Siyon. Ñuur kuuk goy in ñaar gay, gee miya in orok pood in

pood alip (144.000). Okiñco, ñu diyco tompo ðo unñinco kaak gin sinji in sin ku Tacco. ² Kar nu dortu pey gaay min kuwa ka samaaner. Gaayat tongo ar amay kuuk asa gidi-gidi-gidi ho ar bun̄ kaak awñaw. Ta dora gala ar ale ka gonki. ³ Kar gee kuuk ñu diyco tompo ka Roñ Tamgi ðo unñinco-ak, okiñco, ñu riy riy ta marbinto ðo unji ka sees ka sultan, ðo aginiydi, ho ðo gamin kuuk pood siikimaw-aku. Riy taat ñu riyat, waan gedarro riyinti, illa gee kuuk gin tompo ka Roñ Tamgi-ak di gedar riyinti, ñuur kuuk Bun̄ jilig min ðo duniiner. ⁴ Gee ñuur-ak, zĩñkico *cawar. Yiriy rakki, ñu bal kanje in daadi. Ñu aadi Roñ Tamgi ðo ay wer kaak ña baayiyo. Gee ñuur-ak, Roñ Tamgi intacco Bun̄ jilig awalle min ðo adiy ka kidar a ñuu goye kunjiñ. ⁵ Ñu kaawdo raadine ho kaaw sa ñu diygicodo.

Dubal ku Bun̄di subba

⁶ Min ñaar-ak, nu taltu pey *dubil ka Bun̄di kaak zewa kuwa. Ña gin Kabarre ta Gala taat yaa goye tak-tak. Taar-at, ñaa gaarin ðo werin okiñco, ðo ay darre, ay caaro, ay kaawo ho ay tamba. ⁷ Dubil ka Bun̄di-ak kaawtu rada aman : « Karmiyon Bun̄ ho beronji darjine. Kar wiktin taar nece taat ñaa dukume seriin ðo geemir. Abdiyon ñaar kaak kilgiyig samaane in kida, barre in odin ku amiydi ! »

⁸ Kar nu taltu pey dubil ka Bun̄di ka seerĩkar. Ña diytu aman : « Ñu idta, ñu idta. Babiloon, hellin taat yaarko-an, ñu idta. Gee kuuk min darrinay okiñco see aaye in baaye kaak munjam-an̄ka. »*

⁹ Kar nu taltu pey dubil ka Bun̄di ka subbiñkar. Ña diytu aman : « Talon ja ay gem kaak abdiya maan biida-aka in maan kaak ñu waytu ar ñaar-aka ! Talon ay gem kaak gas tompoy ka maan biida ðo unji wal ðo pisiñji. ¹⁰ Gem ñaar-ak yaa seen taañin taat asa min ðo Bun̄di. Taañin taar-at ar dapĩnko ta Bun̄di taat ña leeyit bal

* 14:8 Wer ka gase kaawor ðo Ezaayi 21.9.

amse do *kordindir. Kar gem-ak, nu accin do aki. Naa taaʼbiye do wer ka aki in mooy ku baruukiner do unco ka *dubal ku Bun̄di kuuk *cawar ho do unji ka *Ron̄ Tamgi. ¹¹ Mooy ku taaʼbinco-ak goy coona di elgin in el-gina. Njuur kuuk abdiy maan biida in maan kaak nu waytu, ho in nuur kuuk gas tompo oki, nu gasaado pey kayco taat nuu jammiye. Yiriyo aando, nu taaʼbiya kon di. »

¹² Do bi naar-an ko, gee ku Bun̄di kuuk karmiya kaawoy ho kuuk goy bombo do botol ta Iisa Masi yaa gaare subirruwco.

¹³ Do wer-ak, nu dortu pey gaay min ka samaaner. Ta kaawiidu aman : « Siir aman : “ Galal min din̄ka do nuur kuuk mat do bi ka riy ta Bun̄di ! ” Kar Ruwwin ta Bun̄di gay gaay aman : “ Hii, ka seener, galal loco. Rasongu, nuu jammiye. Do jammiyinco-an, riyco taat samaan nu gintu-an ucaado maala. ” »

Wik̄tin ta sed̄indi

¹⁴ Kar nu taltu maan ka pey. Maanna-ak gay, ta uce portiko taat gin waan ar ron̄ gemor kuwa. Waanna-ak maliy kadumuul ka daabner ka sultan, kar do pisin̄ji, na ob gool paad nata-ta-ta. ¹⁵ *Dubil ka Bun̄di ka pey amiltu min do *ger ka Bun̄di, kar na kaawiji rada do naar kaak goy kuwa ka ucer-at aman : « Icit goolan̄, 6aa sedu. Wik̄tin ta sed̄indi nec ko ho gamin kuuk keder oki nee ko. »† ¹⁶ Hiyya, waan kaak goy kuwa ka ucer-at iciit gool-ata, na dukumiig gamin kuuk keder nam na gaasig kid okin̄ji in sede.

¹⁷ Kar nu taltu pey dubil ka Bun̄di ka pey. Naar oki amil min do ger ka Bun̄di ho na gin gool do pisin̄ji kaak paad nata-ta-ta.

¹⁸ Kar dubil ka Bun̄di ka pey kaak gin izinne do aki amil min do wer ka nu giniy *satkin do Bun̄di. Wer-ak, na koliig giji kaak ob gool do pisin̄ji-aka ho na diyiji aman : «

Obit goolan̄-anta ho 6aa sedu maan ar ron̄ ku karumder-aku. Njuur nee ko. » ¹⁹ Hiyya, dubil ka Bun̄di-ak iciit goolay, kar na birtu sede. Min na gaas in sede, na 6aawtu do wer kaak nu miyiigu ka dukitkar. Dukitka-at gaara dapin̄ko ta Bun̄di. ²⁰ Wer kaak nu miyiy ron̄-ak kara min do helliner. Wik̄tin taat nu miyiigu-ak, baar kon di amilaw ho nu naaliy ar amay ku baali. Baal-ak, bolikuwiy yaa nece miy subba kilomeetir† ho ya pis aala baal ka baarir-ak, baar-ak nam isaaji layumne.

15

Dubal ku Bun̄di iyit taaʼbin ta ba aaro

¹ Min naar-ak, nu taltu pey maan tatko ho kaak ajbay ka samaaner. *Dubal ku Bun̄di peesira iyaat taaʼbin taat peesira taat asa ba aaro. Ya ta as ja kat Bun̄ adiy yaa oole.

² Kar nu taltu pey maan ar barre kaak irna 6arlin̄ ho min do barre-ak amila ako. Do wer-ak, nu taltu oki gee kuuk nosirco do maan biida-ak in maan kaak nu waytu-aka, ho kuuk pooc a nuuco diye tompo kaak gaara sin̄ji. Njuur gay pey do bi ka barrer. Kar do pisin̄co gay, Bun̄ berco maan ar gonko. ³ Nu riyiy riy ta Muusa, gay riyor ka Bun̄di, in ta *Ron̄ Tamgi aman :

« *Rabbin Bun̄ gudurre okintiti do pisin̄ji.

Riy taat ki giniy-an taar dakina ho ta ajbay.

Kin̄ke ko Sultan ka darriniydi, gamin kuuk ki giniy-an okin̄co nuur do botilco ho nuur ka seener.

⁴ Maa gemir kaak gingijido kolaw loci ?

Maa gemir kaak poocaajin̄ bere dar-jine ?

Kin̄ keejin̄ di sellen̄.

Gee okin̄co ku darriniydi asa derse do un̄jin̄.

Njuu tale waran̄ riy taat ki giniy-an taar do botilti. »

† **14:15** Wer ka gase kaawor do Zowel 4.13. ‡ **14:20** 'miy subba kilomeetir' : Awalle, nu geema in maan kaak nu koliig 'estaad'. Estaad alip in miy bijigiy yaa nece ar kilomeetir miy subba.

⁵ Min naar-ak, ger ka Bunj ka kuwa astu pil pey, in *kuraarin ta Bunji taat nu kolij « tabernaakile ». ⁶ Kar nu taltu pey dubal ku Bunji kuuk peesira kuuk iyiit taaŋin taat peesir-ata. Nu amiltu min do *Ger ka Bunji. Nu is kesuun samaane portik kar ho do gonŋumincō gay, nu duun karrab ka daabner. ⁷ Min gamin kuuk poof siikimaw-ak, rakki ber *kordindi ta daabner do ay dubil ka Bunji. Kordindi-at miin in dapinŋo ta Bunji, naar kaak goy elgin in el-gina. ⁸ Do wer-ak, mooy miiniig ger ka Bunji. Mooy-ak gaara darjine in gudurre ta Bunji. Waan unjaado do ger naar-aka, illa taaŋin taat peesira taat dubal ku Bunji iytuan yaa gaasen ja.

16

Kordindin ku peesira

¹ Min naar-ak, nu dortu gaay tongo amila min do *ger ka Bunji. Gaayat kaawiico do *dubal ku Bunji kuuk peesir-ak aman : « Baan, weeron keder *kordindin kuuk miin in dapinŋo ta Bunji-ata. »

² Do wer-ak, dubil ka Bunji ka awalle weeriit tanji keder. Ek di mutay guŋiran ho rada amiltu min do zinŋkico ku gee kuuk gin tompo ka maan biida-aka ho ku abdiya maan kaak nu waytu-aka.

³ Kar dubil ka Bunji ka seerinŋar weeriit tanji do barrer. Ek di amay-ak raŋiltu ar baar ku gem kaak mate. Hiyya, gamin okinŋo kuuk goy do amiydi-ak sa mattu.

⁴ Kar naar ka subbinŋar weeriit tanji do baalildi ho do odin ku amiydi. Ek di amay-ak raŋiltu oki baar. ⁵ Min naar-ak, nu dortu dubil ka Bunji kaak gin izinne do amiydi kaawtu aman : « Kin di Bunj ka sellen, kin kaak goy min awalle ho kaak goy dinŋa, kin kaak dukumit seriin in botilti. ⁶ Do gee kuuk min baar ku geenji ho ku nabiinnar-ak, pey ki berco baar nu seetu-anŋku. Hadi din nu gasit kat

tanŋo ! » ⁷ Kar nu dortu pey gaay taat kaawa min wer kaak nu giniy *satkin-ak aman : « Ka seener, gem kol *Rabbin Bunj, kin kaak gudurre okintiti do pisinji. Kin kaak dukuma seriin in botilti ho in seene. »

⁸ Kar dubil ka Bunji ka poodinŋar pakiit tanji do pati. Ampaa ko, pat tonguwti gaaytu nam ta eriig gee ar ako. ⁹ Tongaw-at nodkiig gee nadak-nadak ho nu teestu nige binŋkico in Bunj kaak iycot taaŋin-anta. In taar-at sa, nu poocji bere darjine ho nu pooc jipte goyinŋo oki.

¹⁰ Kar ka beeyinŋar pakiit kordindiy do wer kaak maan biida-ak goyiy ka seesji. Ek di wer ka meennuwi* gintu gondiko. Hiyya, gee kuuk ede-ak teestu umin binŋkico asaan taaŋinco gin dakina. ¹¹ Min taaŋinco ginco dakina ho mutiyco oki radaagu, pey nu niga binŋkico in Bunj ka kuwa. In taar-at di oki, nu jiptigido goyinŋo.

¹² Kar ka bijigiyinŋar weeriit kordindiy do barre kaak tatko nu kolij Epraat. Ek di barre-ak amiyji ictu. Paa kat, sultinnay kuuk asa min coke ka pati asiy bire melen ya nu 6aa garta. ¹³ Min naar-ak, nu taltu pey seetinnay subba. Nuur gay, ar kaltam. Rakki amiltu min do biy ka maan kaak ar jon-aka. Ka rakki amiltu min do biy ka maan biida-aka. Kar ka pey gay amiltu min do biy ka nabiinŋer kaak raada-aka. ¹⁴ Nuur ruwwinnay ku aaridnar kuuk gingiy gamin kuuk ajbay. Nu 6aawiico do sultinnay ku duniiner okinŋo a nuu numinŋo nu 6aa garta. Garta taar-at yaa kuuniye yiriy taat yaarko. Yiriy taar-at ta meenji Bunj kaak gudurre okintiti do pisinji.

¹⁵ Kar *Rabbin Iisa gay diytu aman : « Yaman, nun naa ase ar kokino ! Galal do naar kaak goy mento ho do naar kaak sorro kesuuney. Paa kat, wiktin taat naa ase, nu gasaagdo tukinka ho sokaŋ sa diyaagdo. »

* 16:10 'meennuwi' : Werin daarin, nu kaawa a 'minay'.

¹⁶ *Seetinnay-ak numiig sultinnay okiŋco do wer kaak ɲu koliy « Har-magedon » in kaaw ta *Yuudinnar.

¹⁷ Do wer-ak, ɖubil ka Buɗi ka peesiriŋkar pakiit kordindiy kuwa. Min ɲa pakiit di, nu dortu gaay tongo amila min do sees ka sultan kaak goy do ger ka Buɗi aman : « Hiyya, diŋ ta nec kate ! » ¹⁸ Min ɲaar-ak buɲ iriŋtu cippit ho ɲa astu awaɲ dindirimi. Nu dortu hawin cayyi ho kid sa azirtu linjic. Min Buɲ kilgiyig gee yoo diŋka, yiriy rakki, ɲa bal azire ampa. ¹⁹ Min ɲaar-ak, kid cirtu caŋkuur. Hellin taat yaarko deedu werin subba ho hellinnan kuuk do darrinay okiŋco ɖim kamac-kamac. Buɲ bal rawtin hellin taat ɲu koliy Babiloon taat yaarko-ata. ɲa bertit see min kordindiy taat miin in ɖapiŋkoy ho ɲa ɖiyti aman : « Illa ka seenti. » ²⁰ Kid okiŋji kaak goy ɖatik amiydi sawiltu baata ho dambinay sa sawiltu kiliw. ²¹ Kirdo aginda sollitu do kayco ku geemir. Rakki, oomiŋkuwti yaa nece ar serip ta suwaal ta koor. Gee-ak niga pey biŋkico in Buɲ do bi ka taaɓin taat raɖ aale-ata.

17

Azbiŋca ta yaarko

¹ Min ɲaar-ak, rakki min *ɖubal ku Buɗi kuuk peesir-ak, astu kaaw aman : « As naaŋ gaare mamam Buɲ yaa taaɓiyin azbiŋca taat yaarko-anta, taar taat goy do wer kaak amiyji dakina. ² Sultinnay kuuk do duniiner weytu in taara ho gee ku duniiner aay ɓaayinti ar ɲu see aaye. »*

³ Min ɲaar-ak, Ruwwin ta Buɗi miinintu ho ɖubil-ak iyiin do goosiner. Do goosiner-ak, nu tal daatik rakki taat ɲep maan biida. Maan biida-ak dindik buɲ. Kayiy peesira ho geepiyji orok. Do ziy okiŋji, ɲu siir siŋ ku ware Buɗi. ⁴ Daatko-at gay is gamin kuuk kaalin aale. Ta is kesuune dindik buɲ, gamin dakina ku daabner, ɖuurti in kaato. Do pisinti, ta ob *kordindi ta daabner. Kordindi-at miin in gamin kuuk samaanno kuuk

ta giniy in azbinnuwti. ⁵ Kar siŋti gay, ɲu siirig do uŋti aman : « Babiloon taat yaarko, yaaco ta azbinnar ho in gamin kuuk jookumo ku duniiner. » Siŋ-ak gay gee ibanno baaco. ⁶ Daatko-at, nu taltu kadar ta see aaye in baar ku gee ku Buɗi. Ta see baar ku gee kuuk ɲu deeyig asaan ɲu kaaw bal kolaw do bi ka Iisa Masi.

Min nu taliit pa-ak, nu ajbiyitu. ⁷ Kar *ɖubil ka Buɗi-ak indintu aman : « Maa ginaaciŋ ki ajbiyiy ampa-aŋka ? Cokay, naaŋ imile baat ta daatko-anta ho in maan biida kaak ta ɲeptu. Maan biida-ak kayiy peesira ho geepiyji orok. ⁸ Maan biida kaak ki taltu-aŋ, awalle ɲa goy in odinay, kar diŋ gay ɲa mate. Yiriy rakki ɲa asa di amile min bee kaak sugulgul-aka ho gee kuuk siŋco ginno do maktumne taat bera goye ka gaasɖo asiy ajbiye. Kar ya ɲa amile oki, ɲaa ɓaayiy di mate. Do maktumne-at, Buɲ siir min kilgiye ka duniiner siŋ ku gee kuuk gas goye ka gaasɖo. »

⁹ Kar ɲa ɖiytu pey aman : « Ra-soŋ gee in ibiniŋco ɲuu ibiniŋ gamin-aŋku. Maan biida-ak gin kay peesira. Kay ku peesir-ak, ɲu dambinay kuuk peesira in sultinnay kuuk peesira. Dambinay kuuk peesir-ak, daatko-at goyco kuwa. ¹⁰ Kar min sultinnay kuuk peesir-ak gay, beey paay ko, rakki tiya meennuwiŋ diŋka, ho ka rakki gay yaa ase misa. Kar ya kaak ba aar as coka oki, ɲaa taayaado. ¹¹ Kar maan biida kaak goy awalle ho diŋ mat-ak, ɲa min sultinnay ku peesira ho ɲaar di sultan ka porpoɖiŋkar. Gaasuway, illa iden di.

¹² « Kar geepay ku maan biida-ak, ɲu sultinnay kuuk orok kuuk bal coke misa. ɲuu teen meennuwco sawa in maan biida-aka, kar ɲu taayaado. ¹³ Sultinnay kuuk orok, okiŋco, kaawco rakki di. In gudurrico ho in izinnico, ɲuu gaayin maan biida-ak do ay maan kaak ɲa rakiy gine. ¹⁴ Sultinnay-ak yaa taasiŋiŋ *Roŋ Tamgi, kar ɲaar gay yaaco nosire,

* 17:2 Wer ka gase kaawor do Zeremi 51.7.

asaan njaar di *Rabbin ka rabbinniidi ho Sultan ka sultinniidi. Njaaco nosire in njuur kuuk nja koltu ho nja dobtu ho bal rase botiliy. »

¹⁵ Min njaar-ak, dubil ka Bunji-ak kaawiidu pey aman : « Amay kuuk ki taltu-an, wer-ak ko azbiŋca-at goytu do bico, nu gee kuuk min ay tamba, ay darre, ay kaawo ho ay wer kaak gee numiy dakina. ¹⁶ Kar geepay kuuk orok-aku in maan biida-ak gay, ba aaro, nuu yilin azbiŋca-ata. Nu sokin gaminti okiŋco nam taa dake tukinka. Kar nuu obin nuu teenti. Kar gamin kuuk dak gay, nuuco naame ako. ¹⁷ Bun kat diyiit do gelbinco a nuu giniŋ maanna-an ar kaak nja rakiyo. Paa kat, sultinnay-ak deet kaawco a nuu gaayin maan biida-ak do ay maanna nam gamin okiŋco kuuk Bun kaawtu yaa kuuniye.

¹⁸ « Ya do daatik taat ki taltu, taar ko hellin taat yaarko taat goy do kaaco ka sultinnay ku duniiner okiŋco. »

18

Bun idit hellin ta Babiloon

¹ Min njaar-ak, nu taltu pey *dubil ka Bunji ka pey asa min ka samaaner. Gudurrey dakina ho darjiney gay ceeriig kid okiŋji cuu. ² Nja kooltu rada aman : « Nu idta, nu idta. Babiloon hellin ta yaarko-an, nu idta. Din gay, ta gin ger ka aaridnar. Aaridna kuuk gallo okiŋco goy ede. Diid kuuk gee taggigdo in kumin kuuk gee yilaagu sa, okiŋco goy eden di. ³ Do adiy ka kidar, gee okiŋco see min baayinti ho sultinnay sa baayit ko baaye. Kar taajirna ku duniiner sa gin gay gamnar in gaminti kuuk samaan paka. »

⁴ Min njaar-ak, nu dortu gaay ta pey min ka samaaner aman : « Kun geendu-an ku, amilon kara min do hellin-anta, yampa, kun sa yaa gine ar kaak nu giniy-an ka. Taaŋin taat asa gale kaaco-an, yaako gale loko oki. ⁵ Amilon asaan zunubinnico nuur gaaye nam nu ot ka samaaner ho Bun rawtaagdo gamin kuuk nu giniy in botilcodo-an ku. ⁶ Taaŋin taat

ta taaŋiyiig gee, yaati yeepe do kaati. Gaare kaak ta gaariit do geemir-ak, loti gay nuuti gaarin paka. See kaak yuutu ta bertu do geemir-ak, loti gay beronti see kaak yuut paka. Ya ta ber rakki, kun gay deelonti seer. ⁷ Awalle, ta gas gamin dakina kuuk samaan paka, ho din gay taaŋin kat yaa gasinti. Awalle, sinti ale, ho din gay sinti yaa cille maala. Ta kaawiy do atti aman : « Nun gay ar sultaŋca. Nun murgillo ho morken sa, nu aawaagdo tak-tak. » ⁸ Do bi njaar-ak ko, in yiriy rakki di, taaŋin okintit yaati ase do kaati. Taaŋin-at ta raduw taat diya gee, morke, meya ho ak kat yaa idinti. *Rabbin Bun kaak yaati dukume seriin-at, njaar gin gudurre ! »

⁹ Do adiy ka kidar, sultinnay okiŋco kuuk baay munjam in taara ho kuuk aawiig gaminti kuuk samaan paka-ak yaa tale mooy ku helliner taat eraw. Do bi kanti ko, zuliŋco yaa mine ho nuu morke. ¹⁰ Sultinnay-ak, min nu tal taaŋin taat ta taaŋiyiyo, kolaw yaaco unje ho nuu peye serek minninti. Do wer-ak, nuu koole aman : « Way duniine, way duniin-anta ! Talon kat hellin ta Babiloon taat sinti alaw ho gin gudurre-an kobir ako. In pat rakki di, Bun dukumiitit seriine ! »

¹¹ Taajirna kuuk do duniiner okiŋco yaa mine zuliŋco ho nuu morke do bi kanti, asaan waan sa ginno pey tak-tak kaak yaa gidiy in gaminco : ¹² daabniico, poddinco, kaatinco, in duurco. Waan gidaydo pey tooŋinco kuuk waskinco nelel-nelel, tooŋinco kuuk dindik muzgi-ram wala dindik bun, ho tooŋinco kuuk gin lawa nomook. Ho nu gidaydo pey atiyco kuuk gasdo badam ho kuuk kaalne, gaminco kuuk nu siytu in saan ku garyir, nu garpitu in hadinne ka mirgiti, wal nuur kuuk nu siytu in atay wala in dambay. ¹³ Waan gidaydo pey gaminco ar itirna, tapar kuuk diya gala, maam ku *biŋdi, sewe, koo, kurgal, barkay, tamgi, pisay, wal puus ka pisiydi. Nuur kuuk gidiy

6errina wala gee kuuk nu obtu maala gasaado pey waan ka gidiyco. ¹⁴ Hiyya, taajirna-ak kaawiitit aman : « Gaminke okinco kuuk samaan paka-aku, nu eriig do aki. Mallike okinji kaak ka gintu-ak baay bire ho ka gasaagdo pey tak-tak. » ¹⁵ Do wer-ak, min taajirna kuuk gas malle in suuginco min ede-ak talit taabin taat ta taabiyyo, kolaw yaaco unje ho nuu peye serek minninti. Do wer-ak, nuu mine zulinco ho nuu morke. ¹⁶ Nu koole aman : « Way duniine, way duniin anta ! Talon hellin taat yaarko-an id dakumac. Ta duun zimilla waskinco nelel-nelel, in toooin muzgiram wal dindik bun ho pey ta is daabne, kaato in duura. ¹⁷ In pat rakki di, gaminti okinco idtu ! »

Gee okinco kuuk gina riy do amiydi oki yaa peye serek minninti, yoo nuur kuuk gina riy in markabin kuuk aginda in aginduwco in gee kuuk 6aa marti in nuura oki. ¹⁸ Gee nuur-ak, min nu taliit hellin-at er gaase, nu kooltu aman : « Wayyayo, min do duniiner pey ginno hellin jaarik ar taar-anta. » ¹⁹ Kar nu altu ko ale ho nu morkitu nam nu lee kid do kayco. Do alinco nu diya aman : « Way duniine, way duniin-anta. Talon kat hellin taat yaarko-an ide. Nuur okinco kuuk gina riy in markabna gasiig mallico minninti di ho din sa ta ide in pat rakki di. »

²⁰ Kun kuuk goy ka samaaner, aaciyon !

Kun gee ku Bunji, aaciyon !

Kun *paliinna in nabiinna, aaciyon !

Bun dukumtit seriin do gamin kuuk samaanno ta giniiko.

²¹ Min jaar-ak, dubil ka Bunji rakki kaak gin gudurre daktu ic dambi oom pakgig dukitka. Min na ici-iga, na acciig durum do barrer, kar na diytu aman : « Nu accin oki hellin taat yaarko ta Babiloon durum ampa. Hiyya, nu talaatdo pey tak-tak. ²² Yaman, Babiloon, min loke, waan doraado pey tak-tak palindina, gonkinay, suraarnay, wala perinna, ho hawin ta eygir oki, waan doraatdo.

Waan talaado pey gay panor, ²³ ho portikaw ta lampinar oki, waan talaatdo. Koriya wala yillika ta obindi oki waan doraado. Taa gine pa, asaan min do duniiner okintiti, taajirinke sinco ale min nuur okinco ho ka tarig gee okinco ku darriniydi in olguwke. »

²⁴ Do hellin ta Babiloon-at ko, baar ku nabiinnar in ku gee ku Bunji naaltu, nuur ko baar ku gee okinco kuuk nu deetu do adiy ka kidar.

19

Riy ta nosiraw ka samaaner

¹ Min jaar-ak, nu dortu hawin cayyi min ka samaaner ar ta gee dakina, ta kaawa aman : « *Alleluuya ! Ozilinten Bunte ! Naar kaak gin jile, darjine, in gudurre do pisinji. ² Seriinay kunjin, nuur ka seener ho do botilco. Bun dukumtit seriin do azbinca taat yaarko taat nigig kida in azbinnuwti. Ho naati peyin do kaati do dee kaak ta deeyig gay riyor ku Bunji. » ³ Kar hawin-at kaawa pey aman : « Alleluuya ! Ozilinten Bunte ! Mooy ku hellin taat yaarko-an coona di elgin in elgina. » ⁴ Kar aginay kuuk orok seer in pood-aku, in gamin kuuk pood siikimaw-ak dersitu do unji ka Bun kaak goy ka seesji ho nu diyiji aman : « *Aamin. Alleluuya ! Ozilinten Bunte ! »

Tee ka iidin ta obe ka Ronj Tamgi

⁵ Nu dortu pey gaay amila min do sees ka Sultan aman : « Ozilinten Bunte, kun okinko gay riyor ku Bunji kuuk karmiyaaga, kun gee kuuk aginda in kuuk naada. » ⁶ Nu dortu pey hawin cayyi ar ta gee dakina, ta gidi-gidi-gidi ar balal kuuk mine ho ta dindirim-dindirim ar awne ka bunji. Ta diya aman : « *Alleluuya ! Ozilinten Bunte ! Ozilinten *Rab-binte kaak gudurre okintiti do pisinji. Naar kaak icit Meennuwiyy do pisinji. ⁷ Aaciyinte ho goyinte do galal. Berintenji *darjine. Yiriy ta obe ka *Ronj Tamgi as ko ho gemsoy sa siy ko ziti. ⁸ Nu istit kesuun taat giteenti irnaw, samaane, ho *cawar. » (Giteen-ak

gaara gamin kuuk samaane gee ku Bun̄di giniyo.)

⁹ Kar *ḏubil ka Bun̄di-ak kaawiidu aman : « Siir aman : “ Galal ḏo ɲuur kuuk ɲu koltu ḏo iidin ta obe ka Ron Tamgi. ” » Kar ɲa kaawtu pey aman : « ɲuur-aɲ kaawin kuuk taḅ ku meen̄ji Bun̄. »

¹⁰ Min ɲaar-ak, nu dersitu ḏo un̄ji a naa abdiyiɲji. Kar ɲaar gay kaawiidu aman : « Kaway, dak ginenno pa. Nun oki gay riyor ar kin̄ke in̄ sin̄tan̄ kuuk obit bombo seen taat Iisa Masi gaartu. Illa Bun̄ keeji di kii abdiye ! »

Kaaw taat Iisa Masi gaartu-an, taar ko baat ta kaaw taat nabiinna kaawtu.

Dal̄ɲiy kaak pisoy portiko

¹¹ Min ɲaar-ak, nu taltu samaane pile ho pis portiko bayintu. Dal̄ɲiyey gay sin̄ji Sellen̄ ho Taḅ. ɲa ḏukuma seriin in̄ botilti ho ɲa taasina oki pa. ¹² Odinaɲ gizig ar ako ho ɲa maliy kadumuulna dakina ku sultinniidi. ɲu siir̄ji sin̄ ḏo ziy kuuk meen̄ji di iban baaco. ¹³ Batkoy okiy in̄ baar. ɲaar ko kaak ɲu koliy « Kaaw ta Bun̄di ». ¹⁴ Askirna kuuk ka samaaner aadaaga in̄ pisay portikinay. Okin̄co, ɲu is kesuun taat giteenti samaane, portiko ho *cawar. ¹⁵ Min ḏo biy amila *seepin kaak paad̄ nata-ta-ta. In̄ seepin-ak, ɲaa deen̄ gee ku dar-riniydi. ɲaa toorin̄co in̄ kon̄gin ka hadinner. Ar ɲu miyiy karumde ka dukitkar, ɲaa oryin̄ gee in̄ dapin̄ko ta Bun̄di, ɲaar kaak gudurre okintiti ḏo pisin̄ji. ¹⁶ ɲu siir̄ig sin̄ji ku pey ḏo batkoy ho ḏo tumkey aman : « Sultan ka sultinniidi ho Rabbin ka rabbinniidi. »

¹⁷ Kar nu taltu pey *ḏubil ka Bun̄di pey datik pati. ɲa koliiḡ rada okin̄co ḏiid̄ kuuk zewaw kuwa, ɲa ḏiytu aman : « Ason̄ kuu tee tee kaak asa min ḏo Bun̄di. ¹⁸ Taan̄ kum ka sultinniidi, ka agindaw ku askirnar in̄ ka askirinco, ka pisiydi in̄ ka dal̄ɲiyco. Taan̄ kum ka gee okin̄co : kuuk ḅerrina in̄ kuuk horrina, kuuk aginda in̄ kuuk ɲaada. »

¹⁹ Kar nu taliig maan biida-ak numtu in̄ sultinnay ku duniiner in̄ askirinco. ɲuu ḅaay taasiniɲ dal̄ɲiy kaak gin askirin ḏo aaroy. ²⁰ Dal̄ɲiy-ak in̄ askirnay obiig maan biida in̄ nabiin̄ce kaak raada-aka. Nabiin̄ce-ak, ɲa ɲaar ko kaak gin gamin kuuk ajbay ḏo un̄ji ka maan biida-aka. Paa kat, ɲa jagiig gee kuuk ɲu diyco tompo ka maan biida-aka ho kuuk abdiyiy maan kaak ɲu waytu-aka. Min ɲu obiig seerco, ɲu oriig mento di ḏo ak ta baruukiner. ²¹ Dal̄ɲiy-ak in̄ seepin kaak amila min ḏo biy, ɲa deeyig okin̄co askirnay ku maan biida-aka. Hiyya, ḏiid̄ okin̄co paaytu, ɲu teetu ko tee kumco nam ɲu jubaw.

20

Elgin alip ku meennaw

¹ Min ɲaar-ak, nu taltu *ḏubil ka Bun̄di rakki paaya min ka samaaner. ḏo pisin̄ji, ɲa ob kerle kaak ɲuu piliɲ bee kaak sugulgul in̄ jinzirrina kukumac-kukumac. ² ɲa obig maan kaak ar jon̄-ak bombo. ɲaar ko aal ka daayum kaak ɲu koliy « *Seetanne », wal « Diyaabul ». Min ɲa obga, ɲa ḏuuniig in̄ jinzirre a ɲaa goye elgin alip. ³ Hiyya, ɲa acciig ḏo bee-aka ho ɲa ḏibiriig dec in̄ kerle ho ɲa ɲaariig min kuwa. Paa kat, ḏo elgin kuuk alip-ak, ɲa gediriyḏo pey ɲaa jagin̄ gee ku duniiner. Kar gay, ya elgin-ak bir di, ɲu pikiɲ ɲaa jaawe dak sooda.

⁴ Ba aaro, nu taltu seesin ku sultan. Gee kuuk goyaaco gay, Bun̄ berco izinne taat ɲuu ḏukume seriine. Kar nu taltu pey kellam ku gee kuuk ɲu deetu, asaan ɲu obit bombo kaaw ta Bun̄di in̄ seen taat Iisa Masi gaariico. ɲu bal abdiye maan biida-ak in̄ maan kaak ɲu waytu ar ɲaara ho ɲu bal ooye a ɲuuco diye tompo ka maan biida, wala ḏo un̄n̄inco, wala ḏo pisin̄co. Gee ɲuur-ak yaa nooye ho ɲuu teen meennaw in̄ Iisa Masi nam elgin alip. ⁵ Nooye ɲaar-ak ko, nooye ka awalle. Gee kuuk bal nooye-ak, ɲuur yaa yoke ya elgin kuuk alip-ak bir ja. ⁶ Galal

do kuuk hadir do nooye kaak awalle-aka ! Njuur geenji ku Bunji ko ho muut ta seerin kar ginno pey gudurre kaaco. Njuu gine gay *satkiner ku Bunji in ku Iisa Masi, ho njuu teen meennaw sawa in Iisa Masi do elgin alip.

Bun nosirji do Seetanner

⁷ Ya elgin kuuk alip-ak bir di, njuu imilin Seetanne min do danjaayner ⁸ ho na baay galin pey gee min darri-nay kuuk do adiy ka kidar okinji, nuur kuuk nu kolij Goog ho Magoog. Naa numinco a njuu taasine. Dakinuwco yaa nece ar yir ka do baali. ⁹ Min nu numtu, nu terintu pey do adiy ka kidar okinji. Nu baayiy leyin wer kaak gee ku Bunji goyiyo, taar-at ko hellin taat Bun elgiyo. Ya nu leyig di, ak yaa paaye min kuwa, taa idin okinco. ¹⁰ Naar Seetanne kaak jagiig gee-ak, njuu accin do ak ta baruukiner. Do wer naar-ak ko, nu oriig maan bi-ida in nabiince kaak raada-aka. Do wer-ak, njuu taa biye yiriyo aando, elgin in elgina.

Seriin ta ba aaro

¹¹ Kar nu taltu sees tatik ka sultan. Sees-ak portiko ho waan goyi kuwa. Kida in samaane sawil kiliw min do unji ho waan sa talgido pey tak-tak. ¹² Kar nu taltu pey gee kuuk mate, ku aginda in ku naada, okinco, nu pey do unji ka sees ka sultan. Do wer-ak, nu piliig makaatamna. Kar nu pil maktumne ta pey, taar ko maktumne taat nu siirtu sin ku gee kuuk gas goye ka gaasdo. Bun dukumco seriin do gee kuuk mate do ay maan kaak nu gintu ho kaak nu siirtu do maktumner. ¹³ Gee kuuk amay teeyig sa, amay pakgu kara. Muut sa rasiig geenti ho ba ool sa imiliig kunti kara. Bun dukumco seriin do ay maan kaak nu gintu. ¹⁴ Muutu in ba oole gay, nu oriig do koriy taat berel ta aki. Taaran ko muut ta seerin kar. ¹⁵ Ya gem kaak nu bal siirin sinji do maktumne ta goye ka gaasdo, njuu accin do koriy-ata.

21

Samaane in kida ku marbinto

¹ Kar nu taltu samaane in kida kuuk marbinto. Samaane in kida kuuk awalle-ak, nuur sawle, yoo barre oki. ² Kar nu taltu hellin ta Bunji, taarat ko Zeruzaleem ta marbinto taat Bun paaytu min kuwa. Ta ar gemso taat siy ziti ya ta 6aa naame in dubilti. ³ Nu dortu gaay rada taat asa min sees ka Sultan aman : « Din ka-an, Bun siy ko weriy datik geemir ho naa goye in nuura. Njuu gine gee ku meenji ho Bun meenji sa, yaa goye in nuura. ⁴ Naa suudin zulinco okinco. Muut sa goyaado pey, wala ale, wala morke, wala taa bine, asaan duniin taat awalle, taar bir ko. » ⁵ Hiyya, naar kaak goy ka seesji-ak ictu kaawo aman : « Cokiyon, din gamin okinco nu ginaag marbinto. » Kar na diytu pey aman : « Si-irig kaawnar-an ku, nuur ka seener ho ginno raadin atta. »

⁶ Kar na diytu pey aman : « Din ka-an ta nece, nun ko Alpa ho Omega, ka teesindi ho ka gaasuwa. Ya kaak ibin diyaaga, naaji bere amay maalan di kuuk bera goye ka gaasdo. ⁷ Do gem kaak nosire, naaji bere haginey, naa gine Bunji ho naar gay yaa gine rondu. ⁸ Kar gay, do nuur kuuk bal nosire, njuu orinco do koriy ta ak ta baruukiner. Gee nuur-ak ko kuuk rasit imaanco, kuuk jookumo, kuuk imaanco oole, kuuk dee gee, kuuk baay munjam, gay olgil, gay marginar ho gay raadindi. Taar-at ko muut ta seerin kar. »

Zeruzaleem ta marbinto

⁹ Min *dubal ku Bunji kuuk peesira kuuk obiig *kordindin kuuk peesira kuuk miin in taa bin ta Bunji-ak, rakki asiidu kaaw aman : « As ki talin daaciy ta *Ron Tamgi taat daabinti obe. »

¹⁰ Ruwwin ta Bunji miinintu, ho dubil ka Bunji-ak iyintu ka damba taat yaarko ho bolok. Kar na gaari-iduut hellin taat *cawar, taar Zeruzaleem taat Bun paaytu min kuwa. ¹¹ Darjin ta Bunji caapaata yoo hellin

okintiti irna cuu nam diya odina ar dambi kaak kaalne nu kolij « jaspe ». ¹² Hellin taar-at, nu pinig durdur-riti bolok ho 6igira*. Botiliyti orok in seera ho dubal ku Bunđi orok in seera sa pey do botilay-aku. Do ay botol, nu siir sin ku caar ka gee ku Israyeel kuuk orok in seera. ¹³ Do coke ka pati gin botilay subba. In gale ka pati gin botilay subba. Mun-sakne gin botilay subba ho watiine oki gin botilay subba. ¹⁴ Durdurre ka hellin taar-at gin dulaayinna orok in seer. Do dulaayinna-ak, nu siir sin ku paliinnay ku Ronj Tamgi kuuk orok in seer-aku.

¹⁵ Dubil ka Bunđi kaak kaawdu-ak gin maan ka geemindi ka daabner do pisinji. Na geemiit hellin-ata in botiliiti ho in durdurriti. ¹⁶ Hellin-at, unti, aarti, meeda in nugila okinco sawa-sawa, ho bolukuwiti, daatkuwiti in tulliti oki sawa-sawa di. Dubil ka Bunđi-ak geemiig werin okinco ho ay wer, na geem orok in seer alip (12000) estaad†. ¹⁷ Dubil ka Bunđi-ak geemiig durdurre-aka. Durdurre-ak nec kocingil miya in orok pood in pood (144). ¹⁸ Nu pinig in dambay kuuk kaalne nu kolij « jaspe ». Ho hellin-at, nu pinit in daabne kaak horre kaak irna cuu ar sawwapa. ¹⁹ Dulaayinna ku durdurre ka hellin-at, nu siirig in ay biyaw ta dambay kuuk kaalne. Dulaayin taat awalle, nu siirit in dambay kuuk nu kolij « jaspe », ta seerinkar in « sapiir », ta subbinjar in « kalseduwaan », ta poodinkar in « emerood », ²⁰ ta beeyinkar in « sardoniks », ta bijigiyingkar in « sarduwaan », ta peesirinkar in « krizoliit », ta porpodinkar in « beril », ta parrikingkar in « topaaz », ta orokingkar in « krizopraaz », ta orok in rakki in « hiyaasent », ho ta orok in seerinkar gay in « ametist ». ²¹ Botilay kuuk orok in seer-ak, nuur duur kuuk orok in seera. Ay botol di gin duure duure. Botol taat berel ta datik helliner, taar in daabne kaak horre kaak irna cuu

ar sawwapa.

²² Do hellin-at, nu bal tale *ger ka Bunđi asaan meenji Bunj kaak gudurre okintiti do pisinji goy do wer-aka in *Ronj Tamgi. ²³ Hellin-at wala raka caape ka pati wala ka koyer, asaan darjin ta Bunđi caapaat ko. Kar gay, Ronj Tamgi-ak ko ar lampiti. ²⁴ Gee ku darrinay okinco yaa jaawe do portikuwiy ho sultinnay kuuk do adiy ka kidar yaa iyiin mallico do hellin-ata. ²⁵ Botilay ku hellin-at dibiraado in yiriyo. Ho min aando ginno-ak gay, nu dibiraagdo tak-tak. ²⁶ Nuuti iying mallico in gamin okinco kuuk nu gintu do duniiner. ²⁷ Maan kaak gallo unjaado tak-tak do hellin-ata, wala gem kaak gina gamin kuuk jookumo, wala gay raadindi. Illa nuur kuuk sinco siir do maktumne ta goye ka gaasdo. Taar ko ta Ronj Tamgi.

22

¹ Hiyya, *dubil ka Bunđi-ak gaari-iduug barre kaak naala min do baaya ta sees ka Bunđi in ka Ronj Tamgi. Barre-ak, amiyji irnaw 6arlin ho bera goye ka gaasdo. ² Nu aadiy min botol taat berel taat datik helliner, kar barre-ak deed werin seera. Et kaak bera goye ka gaasdo goy datikco. Et-ak do elgol, na wiya dees orok in seera. Ay koy di, na wiyo. Kar tapirji gay coola gee ku darriniydi. ³ Suruupin sa goyaado pey tak-tak.

Sees ka Bunđi in Ronj Tamgi di yaa goye do hellin-ata ho gay riyor ku Bunđi gay yaa abdiyingji. ⁴ Nuu talin kat wijeeneey ho nuu siirin sin ku Bunđi do unjinco. ⁵ Do wer-ak, aando sa goyaado ho waan sa rakaado pey portikaw ta lampinar wala ta pati, asaan *Rabbin Bunj yaa caapin portikuwiy loco. Hiyya, nuu teen meen-naw elgin in elgina.

Isa gaay ko yeepe

⁶ Kar *dubil ka Bunđi-ak kaawiidu aman : « Kaawin-an, nuur ka seener, ginno raadine. *Rabbin Bunj, naar

* **21:12** '6igira' : Werin daarin, nu kaawa a 'bakar'. † **21:16** 'orok in seer alip estaad (12000)' : Ya nece ar alip seer in miy pood (2400) kilomeetir.

ko berco Ruwwin do nabiinna, na naamiig dubiley a naaco gaarin do gay riyor maan kaak yaa ase neginda. »

⁷ Iisa Masi diya aman : « Cokiyon ! Nu gaay ko yeepe. Galal do kuuk obig bombo do aditco kaawin kuuk asa min do Bunji kuuk siir do maktumne-anta. »

⁸ Nun Yaaya ko talig gamin-an in odinar ho nu dorig in denginar. Min nu doriigu ho nu taliigu, nu dersitu do unji ka dubil ka Bunji-ak a naa abdiynji. ⁹ Kar naar gay kaawiidu aman : « Kaway, dak ginenna pa. Nun sa gay riyor ar kinke in sinjan kuuk nabiinna ho kuuk obig bombo kaawin kuuk do maktumne-anta. Illa Bun keeji di, kii abdiye ! »

¹⁰ Kar na diytu pey aman : « Imilig kara kaawin kuuk asa min do Bunji kuuk siir do maktumne-anta. Dak cigilincodo, asaan wiktin taar gaay ko nece. ¹¹ Ya gem gina gamin kuuk in botilcodo, rasig naa gine in unji. Ya gem gina gamin kuuk cawarro, rasig naa ginen di. Ya gem gina sellen, rasig naa gine do sellinkuwi. Ho ya gem goy *cawar do unji ka Bunji, rasig naa baa in taar-at di. »

¹² Iisa diytu pey aman : « Cokiyon ! Nu gaay ko yeepe. Naa kappiye do ay gemo do riyoy taat na gintu. ¹³ Nun Alpa ho Omega, kaak awalle ho kaak ba aaro, ka teesindi ho ka gaasuwa. »

¹⁴ Galal do gee kuuk acit kesuunco. Nuuco bere botol nu baay tee ron ku et kaak bera goye ka gaasdo ho nuuco rase pey botol nu baay unje do

helliner. ¹⁵ Kar nuur kan kuuk maala, in gay olgil, gee kuuk jookumo, gay dee geemir, gay marginar, gee kuuk el raade ho gay raadiner, okinco, nu unjaado tak-tak !

¹⁶ « Naar nun Iisa Masi kat naamig dubilel a naako gaarin gamin-an do kun kuuk goy do *Egliznar. Nun ko caar kaak amila min Dawuud. Na nun ko Belbel ka datik kawtira. »

¹⁷ Ruwwin ta Bunji in daacy ta *Ron Tamgi kolaag aman : « Asu ! » Naar kaak dorig kaawin-an oki kolaag aman : « Asu ! »

Naar kaak ibin diyaag sa, naa ase. Naar kaak raka see amay kuuk bera goye ka gaasdo sa, naa ase naa see maalan di.

Gaasuw ta kaawor

¹⁸ Nun Yaaya ko kaawaako do kun okinko kuuk dorig kaawin kuuk asa min do Bunji kuuk siir do maktumne-anta. Ya waan kaak gaayaati do kaaw-anta, Bun yaaji gaayin taabin taat nu siirtu do maktumner. ¹⁹ Ya gem kat imil maan min do kaaw-anta, Bun yaa imilin haginey min do et kaak bera goye ka gaasdo ho na unjaado do hellin ta Bunji ar taat nu siirtu do maktumner.

²⁰ Iisa Masi kaak gaarit seen-an diya aman : « Ka seener, nu gaay yeepe. »

Nun Yaaya gay ooy aman : « *Aamin, *Rabbin Iisa asu. »

²¹ Rabbin Iisa yaako barkiynko okinko.